

2011

DÜNYA HAK İHLALLERİ RAPORU
WORLD REPORT ON VIOLATION OF RIGHTS

2011 DÜNYA HAK İHLALLERİ RAPORU
2011 WORLD REPORT ON VIOLATION OF RIGHTS

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Ercan ÖZTÜRK
Fadime TÜRKÖLMEZ
Hüseyin TÜRKAN
Ufuk COŞKUN
Yusuf TANRIVERDİ
Zümrüt SÖNMEZ

HUKUK DANIŞMANI

Mustafa DEMİRAL
Metin KUTLUBAY

1. BASKI Ocak 2012

HAZIRLIK **Mustafa Ediz ALTINDİŞ**

KAPAK TASARIMI **Fahrettin TAŞDELEN**

BASKI/CİLT **Şan Ofset**

ULUSLARARASI HAK İHLALLERİ İZLEME MERKEZİ (UHiM)

Selman-i Pak Cd. Şeyh Yokuşu Sk.

No: 6/3 Üsküdar / İstanbul

Tel: 0 216 341 15 88

Faks: 0 216 495 29 63

web: www.uhim.org

e-mail: info@uhim.org

2011

DÜNYA HAK İHLALLERİ RAPORU

WORLD REPORT ON VIOLATION OF RIGHTS

SUNUŞ... 9

SİYASET ve HUKUK

GİRİŞ	13
1. 'ARAP BAHARI'	14
a. 'Halk Devrimi' mi, Küresel Güçlerin Yeni İşgal Dalgası mı?	14
b. Gelinek Nokta	16
2. KÜRESEL GÜÇLERİN UYGULAMALARI	17
a. ABD	17
b. Almanya	23
c. Fransa	25
d. İngiltere	27
e. Kanada	29
f. Rusya	29
g. İsrail	31
h. Çin	38
j. Ortak İhlaller	38
3. DİĞER DEVLETLERİN UYGULAMALARI	40
4. ULUSLARARASI KURUMLARIN UYGULAMALARI	46
a. NATO	46
b. Birleşmiş Milletler	47
c. Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (IAEA)	49
4. TEMEL HAK ve ÖZGÜRLÜKLERİ HEDEF ALAN UYGULAMALAR	50

EKOLOJİ

GİRİŞ	63
1. CANLI TÜRLERİNE KARŞI ACIMASIZ UYGULAMALAR	65
a. Sirk ve Gösteri Hayvanlarının Maruz Kaldığı Uygulamalar	65
b. 'Pet Shop'lar	66

c. Fok Katliamı	66
d. Hayvanlar Üzerinde Uygulanan Deneyler	67
e. Gıda ve Fast Food Firmalarının Uygulamaları	68
2. ÇEVRE FELAKETLERİ	69
a. Su Kaynaklarının Tükenmesi	69
b. Ozon Tabakasının Aşınması	70
c. Kütahya'daki Siyanür Faciası	70
d. Tehlikeli Atıklar	71
e. Hava Kirliliği	74
f. 2010 Yılında Meksika Körfezi'nde Yaşanan Petrol Faciasının Etkileri	75
3. ENERJİ ALANINDA YAŞANAN İHLALLER	76
a. Kutup Savaşları	76
b. Enerji Santralleri	79
4. TARIM ALANINDA YAŞANAN İHLALLER	81
a. Küresel Güçlerin Tarım Politikaları	81
b. Uluslararası Şirketlerin Uygulamaları	81

SAVAŞ

GİRİŞ	87
1. BİR HAK İHLALİ OLARAK SAVAŞ	89
2. SAVAŞ SUÇU NEDİR?	90
2011'den Bazı Örnekler...	91
3. MÜLTECİLİK	94
a. Avrupa'da Mülteciler Ölüyor	94
b. Van Depremi Afgan Mültecileri de Vurdu	96
c. Suriyeli Mülteciler Hatay'da	96
4. BAHAR'DAN KARA KIŞA ARAP ÜLKELERİ	97
Savaşlar Silah Ticaretini Besliyor	98

SAĞLIK

GİRİŞ	103
1. İLAÇ SEKTÖRÜ	105
a. Kapitalist Düzenin 'Sağlık'lı İşleyişi Nereye Kadar?	105
b. Bitkisel Görünümlü Reçetesiz İlaçlar	108
2. GIDA SEKTÖRÜ	110
a. Hazır Gıdalar	110
b. İçecekler	111
c. Katkı Maddeleri ve GDO	112

3. TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ETKİLERİ	115
Teknoloji Bizi Ne Kadar Bağladı?	115
4. KOZMETİK SEKTÖRÜ	119
a. Kullanmadan Önce Test Edin!	119
b. Kokular Ne Kadar Masum?	122
5. RUH SAĞLIĞI	124
6. ÖZEL SEKTÖR ELİYLE YAŞANANLAR	127

KÜLTÜR SANAT

GİRİŞ	133
1. PERDEYE İNEN SİYASET	135
a. Filmlerin Dili Ne Söyler?	135
b. Hollywood'un Aktörleri Siyasete Oynuyor?	136
2. FESTİVALLER ve ÖDÜLLER KİMİN TEKELİNDE?	138
a. Festivaller Siyasi Söylemleri Ödüllendiriyor	138
b. İstanbul Gerçekten '2010 Avrupa Kültür Başkenti' Oldu mu?	139
c. Camii Figürlü Bira Festivali!	140
3. YOK OLAN KÜLTÜR MİRASI	141
a. İstanbul Şehirdir, Kent Değil!	141
b. Meydanlar Susuyor	141
c. Her şey Gelenekten ve Ruhundan Uzaklaştırılıyor	141
e. Müzik Ne Kadar Sivil?	142
4. POPÜLER KÜLTÜR	143
a. Halkım Sen Sadece Tüket!	143
b. "Televizyon Terör Aygıtı!"	144
5. YEREL DİLLER NEREYE GİTTİ?	146
Dil Savaşları	146

EKONOMİ

GİRİŞ	151
1. FİNANS DÜNYASI	152
a. IMF	152
b. Kredi Derecelendirmesi	153
2. TÜKETİCİ HAKLARI ve PERAKENDE SEKTÖRÜ	157
a. İletişim Sektörü	157
b. Bankacılık Sektörü	159
c. Diğerleri	160
3. DEVLETLER ARASINDA EKONOMİK İLİŞKİLER	163

4. GLOBAL ŞİRKETLERİN UYGULAMALARI	171
5. SOSYAL ADALET	173
6. YOLSUZLUK-RÜŞVET	176

MEDYA

GİRİŞ	183
1. BATI MEDYASININ GÜVENİLİRLİK SORUNU	184
2. "ARAP BAHARI" ve MEDYA	186
3. MEDYA ve İSTİSMAR	189
a. Cinsiyetçilik	189
b. Nefret Söylemi	191
c. Din İstismarı	195

EĞİTİM

GİRİŞ	201
1. BİR İSTİLA ARACI OLARAK EĞİTİM	202
2. EĞİTİMDE ŞİDDET, SINAVLAR ve EKONOMİK ETKENLER	204
3. TÜRKİYE'DE EĞİTİM ALANINDA YAŞANAN SORUNLAR	208
a. İdeolojik Eğitim Nereye Kadar?	208
b. Yasak ve Baskılar	210

TARİH ve TOPLUM

GİRİŞ	215
1. TOPLUMSAL ÇÖKÜŞ	217
a. Kuşatılan Aileler Çöken Bağlar	217
b. Yoksul Olmak mı Yoksun Olmak mı?	220
c. Değişmeyen Ayrımcılık ve Irkçılık	221
2. ŞEHİRLEŞMEDEN KENTLEŞMEYE	223
3. TARİHSEL OLAYLARIN ve MESELELERİN İSTİSMARI	225

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA... 229

SUNUŞ

Canlı yaşamını ilgilendiren her alana sirayet eden ihlallerle dolu bir yılı daha geride bıraktık.

Siyaset ve hukuk alanında yaşanan gelişmelere bakıldığında; 2011 yılında dünya kamuoyunun en önemli gündeminin 'Arap Baharı' olduğunu söylemek yanlış olmaz. 2010'un son günlerinde Tunus'ta başlayan ve şaşırtıcı bir hızla Mısır, Libya, Yemen, Suriye ve Bahreyn'e sıçrayan olaylar sonucunda Ortadoğu coğrafyasında yaşanan köklü değişikliklerin ilk sahnesine şahit olduk. Tunus, Mısır ve Libya'da yaşananları 'halk devrimi' olarak niteleyenler olmakla birlikte, sürecin küresel güçlerin Ortadoğu'daki yeni dizayn politikası olduğu yönünde güçlü işaretler bulunuyor. *'Arap Baharı'nın, Ortadoğu coğrafyasını küresel ekonomiye eklemleme ihtiyacı duyan ve bunun için sözkonusu ülkelerde görece demokratik zeminlerin oluşturulması gerektiğini bilen egemen güçlerin yeni bir senaryosu olduğunu düşünmek için birçok haklı neden var. 'Arap Baharı' sürecinde demokrasi aşığı kesilen ve nedense birden Ortadoğu halklarını hatırlayan bu ülkelerin süreç esnasındaki durumları avı parçalarken daha fazla pay almak için uğraşan yırtıcı hayvanları andırıyor.*

Öte yandan Almanya'da son yirmi yıldır 'Neo-nazi' kılıfıyla örtülmeye çalışılan ve çoğu Türkiyeli yüzlerce insanın öldürüldüğü failimeçhul cinayetlerin, aslında Almanya'daki derin devlet yapılanmasının bir faaliyeti olduğu ortaya çıktı. Türkiye'de Hrant Dink suikasti ve yargılama süreci karşısında oluşan kamuoyunun bu sürece duyarsız kalması ise üzücüydü.

Ekolojik denge insanoğlunun acımasız ve hepsiz uygulamalarıyla altüst oluyor. Eğlence sektöründe önemli bir yeri olan sirklerde, hayvanlar gösterilere hazırlanırken pek çok işkenceye maruz kalıyor. Evcil hayvanların satıldığı 'petshop'larda ise hayvanlar son derece sağlıksız şartlarda tutuluyor. Öte yandan aşırı tüketim dolayısıyla dünya üzerindeki doğal kaynaklar hızla tükeniyor. *Yapılan araştırmalar, önümüzdeki on yıllar içerisinde su kaynaklarının hızla azalacağını, fast food sektörüne hizmet etmek için kesilen ormanların insanlı-*

ğlı felakete sürükleyeceğini ortaya koyuyor. Bunlara küresel şirketlerin özellikle Afrika'daki tarım arazileriyle ilgili kirli politikaları da eklenince, dünyamız için oldukça ürkütücü bir tablo ortaya çıkıyor.

Savaş algısındaki yanılgı dünya kamuoyunda sürdürülmeye çalışılıyor. İki ülkenin karşılıklı olarak harp etmesini ifade eden savaş, başta ABD olmak üzere dünya üzerindeki egemen güçlerin işgallerini ifade etmek için kullanılıyor. Ülkeleri işgal edilen, özkaynaklarına elkonulan, yakınları öldürülen masum siviller terörist olarak lanse ediliyor ve sürdürülen işgallerin 'terörizmle mücadele' olduğu iddia ediliyor. *Böylece artık günümüzde 'savaş', küresel güçlerin Afganistan'da, Irak'ta ve son olarak Libya'da yaptığı gibi masum sivilleri katletmeyi ifade ediyor.*

Sağlık alanı, büyüklüğü 1 trilyon Dolar'a ulaşan ilaç endüstrisinin daha fazla kazanma hırsı ve insan hayatını hiçe sayan uygulamaları ile giderek kirleniyor. Tıbbi bir pazarlama sahasına dönüştüren ilaç endüstrisi, bu uğurda hiçbir sınır tanımıyor. Geçtiğimiz yıllarda salgın hastalık söylentileriyle tüm dünyayı teyakkuza sevk ederek milyarlarca Dolar'lık vurgunlar yapan ilaç sektörü, ilaç tüketimini arttırmak için doktorları ve eczacıları da kullanıyor. *Böylece aşırı ilaç tüketimi teşvik edilerek daha fazla kar elde etmek hedefleniyor. Özellikle antibiyotik ve ağrı kesici kullanımını arttırmak için insanlar en ufak rahatsızlıklarda dahi gereksiz yere ilaç almaya zorlanıyor.*

Alkol, uyuşturucu ve tütün kullanımının korutucu boyutlara ulaşması ve başlama yaşının ilköğretim düzeyine inmesi, hiç şüphesiz bugün sağlık alanında dünyanın en büyük problemlerinden biri. Türkiye'de de özellikle diziler, TV programları ve medya etkisi ile özendirilen ve yaygınlaşmasına zemin hazırlanan bu durum karşısında kapsamlı bir çalışma yürüten Yeşilay'ın faaliyetleri takdiri hak ediyor. Nitekim son birkaç yıl içerisinde sürdürülen çalışmalarla bu konuda önemli adımlar atılıyor.

Kültür Sanat dünyası, büyük ölçüde, *dünya üzerinde yaşanan ihlalleri meşrulaştırmak, kamuoyunu yönlendirmek ve sahte algılar üretmek için küresel güçlere hizmet ediyor.* Festivaller, ödüller ve medya desteği ile pohpohlanan yapıtların sanat-

sal değerleriyle değil, vurguladığı yanıltıcı mesajlarla öne çıkarıldığına sıklıkla şahit oluyoruz. *Bu durum ülkemizde de benzer şekilde tezahür ediyor. Bu bağlamda, geçtiğimiz yıl düzenlenen 48. Altın Portakal Film Festivali'nin de sanattan çok siyasetle gündeme geldiğine, festivalde konuşma yapan bazı sinema sanatçılarının ideolojik söylemleri benimsediğine şahit olduk.*

Ekonomik açıdan çalkantılarla dolu bir yıl yaşandı. Özellikle küresel kriz sonrası Avrupa ülkelerinde yaşanan süreç, Avrupa Birliği için tehlike çanlarının çaldığını gösteriyor. 2011 yılı özellikle Yunanistan açısından kabus gibi geçti. Ancak bütün bu sürecin arkasında, sömürü, aşırı tüketim, israf ve daha çok kazanma hırsının yattığı söylenebilir. Zira yapılan araştırmalar, dünya üzerinde hırsızlık, rüşvet ve yolsuzluğun her geçen yıl artarak devam ettiğini ortaya koyuyor. Uluslararası şirketler ve belli başlı ülkelerin kontrolündeki finans kurumlarının uygulamalarıyla dünya uçuruma sürükleniyor. Özellikle *2011 yılının en önemli olaylarından biri olan Somali'deki kuraklık ve kıtlığın, sömürgeci zihniyetin, uluslararası finans kurumlarının ve küresel şirketlerin uygulamalarının doğal bir sonucu olduğu görülüyor. Aşırı tüketim nedeniyle ihtiyaçları her geçen yıl büyüyerek artan ve kıta Afrikasındaki kaynakları kendisine yetmemeye başlayan ABD ve Avrupa devletleri, gözüdünmüş bir şekilde yeni kaynaklar elde edebileceği bölgeler arıyor.*

Medya; ayrımcılığı, şiddeti ve nefreti körükleyen söylemini sürdürüyor. Özellikle dünya kamuoyunu yönlendirecek etki gücüne sahip ABD ve Avrupa medyası, kendi ülkelerinin dünya üzerinde sürdürdükleri işgallere sürekli karartma uygularken, ülkeleri işgale uğrayan milyonlarca sivil terörist olarak lanse etmekten çekinmiyor. 2011 yılında özellikle *'Arap Baharı'nda etkin bir rol oynayan medyanın, bu bölgelere neden şimdi ilgi gösterdiği sorgulanmayı hak ediyor. Örneğin Arap Baharı sürecinde olayları hararetle destekleyen ve demokrasi aşığı kesilen sosyal medya devleri, sözkonusu Filistin olunca açılan sayfaları yasaklamaktan çekinmedi.*

Eğitim dünyanın geleceği olan yeni nesillerin yetişmesine ve bilimin gelişmesine katkı sağlayacak

bir alan olmaktan çok ticari bir sektör olarak algılanıyor. *Sömürgeci zihniyetin özellikle Afrika ve Asya kıtasında sürdürdüğü eğitim faaliyetleri, sözkonusu bölgelerdeki egemenliklerini sürdürme kaygısı ile şekilleniyor. Öte yandan yoksul ülkelerde bir iftihar vesilesi olan beyin göçü, ülkenin yetişmiş nitelikli insan gücünü küresel güçlerin hizmetine sunması anlamına geliyor. Ülkeler, beyin göçü ile farklı ülkelere giden parlak zihinlere 20-25 yıl boyunca yatırım yaparken, Batı ülkeleri hiçbir bedel ödemedi bilimsani üretmiş oluyor.*

Tarih ve Toplumsal hafıza anlamında yaşananalar ise daha çok trajikomik gelişmeler olarak değerlendirilebilir. Zira tarihte yaşanan ya da yaşandığı iddia edilen olayların dünya siyasetine alet edilmesi alışkanlığı geçtiğimiz yıl da devam etti. Özellikle Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin yaklaşan seçimler öncesinde Ermeni oylarını alabilmek için yeniden gündeme getirdiği soykırım iddiaları 2011 yılında bu alanda yaşanan en önemli süreçti. Benzer şekilde *dünyada barış ve adaletin teminatı olduğu iddiasındaki ABD, İngiltere, Rusya, Çin, Almanya gibi ülkelerin, sömürgecilik döneminden bugüne kadar gerçekleştirdikleri ve toplamda yüzmilyonlarca insanın ölümüne neden olan işgal ve soykırımlar, dillendirdikleri bu söylemlerle çok büyük bir tezat teşkil ediyor*

Hak ihlali algılamasını değiştirmek, ihlallerin yalnızca özgürlük alanlarına yapılan müdahalelerden ve savaş alanlarında yaşanan hukuksuzluklardan ibaret olduğu algısını değiştirmek ve canlı yaşamını ilgilendiren bütün alanlarda bir hesap sorma bilinci oluşmasına katkı sağlamak amacıyla geçen yıl ilkinizi hazırladığımız 'Dünya Hak İhlalleri Raporu, kamuoyunda büyük bir ilgiyle karşılandı. UHİM olarak sürdürdüğümüz tüm çalışmalarla sözkonusu bilincin oluşması noktasında önemli adımlar atmaya devam ediyoruz. Bu kapsamda, bu yıl ikincisi hazırlanan 'Dünya Hak İhlalleri Raporu-2011'i, ihlallerin yaşanmadığı, daha adil, daha huzurlu bir dünya temennisiyle dikkatinize sunuyoruz.

Ayhan Küçük
Üsküdar / İstanbul 2011

siyaset ve hukuk

GİRİŞ

‘Halk devrimi’ mi, Küresel Güçlerin Yeni Dizayn Projesi mi?

2011 yılında dünya gündemine damgasını vuran en önemli süreç, hiç şüphesiz ‘Arap Baharı’ydı. Tunus’ta Muhammed Bouazizi adlı bir seyyarsatıcının, ülkesindeki yaşam şartlarını protesto etmek amacıyla kendisini yaktığı 17 Aralık 2010 günü başlayan isyan hareketleri, Tunus’tan Mısır’a, ardından Libya, Yemen, Bahreyn ve Suriye’ye sıçradı. Şaşılabilecek bir hızla, birkaç ay içerisinde tüm Ortadoğu coğrafyasının yeniden şekilleneceği bir noktaya gelen olaylar, kimilerince birer ‘halk devrimi’ olarak görülür ve gösterilirken, sürecin, küresel güçlerin Ortadoğu coğrafyasındaki varlıklarını yeniden şekillendirme operasyonu olduğuna dair önemli ipuçları bulunuyor. Nitekim Arap Baharı ABD, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkeler tarafından hararetle destekleniyor. Libya’da Kaddafi sonrası süreci şekillendirme çabasına giren küresel güçler, Libya’daki muhaptapları ile milyarlarca Dolar’lık petrol kaynakları için önemli girişimlerde bulundular. Öte yandan Suriye’de devam eden süreç de, Türkiye ve İran’ı da hedef alan ciddi bir bölgesel proje olma yolunda ilerliyor.

Dünyanın dört bir yanında hukuk dışı uygulamalar devam ediyor.

Başta ABD olmak üzere, dünyanın gidişatına yön verme iddiasındaki egemen güçler, dünyanın dört bir yanında hukuk dışı uygulamalarına devam ediyor. 2011 yılında özellikle ‘Arap Baharı’ ekseninde hareket eden küresel güçler, bu sürecin gölgesinde kalarak göz ardı edilen pek çok ihlale sebep oldular.

Diğer dünya devletleri de hukuksuzlukta egemen güçlerin izini takip ediyor. Başta Avrupa devletleri olmak üzere pek çok dünya devleti, gerek kendi vatandaşlarını gerek dünya üzerindeki diğer bölgeleri mağdur eden pek çok ihlale imza atıyor.

Uluslararası Kurumlar Egemen Güçlerin Meşruiyet Zeminini Oluyor

Başta Birleşmiş Milletler ve NATO olmak üzere, pek çok uluslararası kurum, dünya üzerindeki egemen güçlerin politikalarını meşrulaştırıcı bir misyon yükleniyor. Geçtiğimiz yıl Libya’ya yapılan müdahalede Kaddafi’yi hedef aldığını iddia eden NATO bombardımanlarından siviller de nasibini aldı. UAEK ise her fırsatta İran’ı hedef tahtasına oturtan ABD ve İsrail’i memnun eden bir kararla “İran’ın nükleer alandaki faaliyetlerini tehlikeli bulduğunu” açıkladı.

Temel Hak ve Özgürlükler Dünyanın Her Yerinde Kısıtlanıyor.

Dünya, insanların en temel hak ve özgürlüklerinin alabildiğine kısıldığı bir yılı daha geride bıraktı. Vatandaşlık haklarından, düşünce özgürlüğüne, inanç ve ibadet özgürlüğünden seyahat ve mülkiyet hakkına kadar pek çok alanda uygulanan kısıtlamalar, Orta Asya’dan Güney Amerika’ya, Avrupa’dan Uzak Doğu’ya kadar dünyanın her bölgesinde gerçekleşmeye devam ediyor.

1. 'ARAP BAHARI'

a. 'Halk Devrimi' mi, Küresel Güçlerin Yeni İşgal Dalgası mı?

2011 yılında dünya gündemine damgasını vuran en önemli süreç, hiç şüphesiz 'Arap Baharı'ydı. Tunus'ta Muhammed Bouazizi adlı bir seyyarsatıcının, ülkesindeki yaşam şartlarını protesto etmek amacıyla kendisini yaktığı 17 Aralık 2010 günü başlayan isyan hareketleri, Tunus'tan Mısır'a, ardından Libya, Yemen, Bahreyn ve Suriye'ye sıçradı. Şaşılabilecek bir hızla, birkaç ay içerisinde tüm Ortadoğu coğrafyasının yeniden şekilleneceği bir noktaya gelen olaylar, kimilerince birer 'halk devrimi' olarak görülür ve gösterilirken, sürecin, küresel güçlerin Ortadoğu coğrafyasındaki varlıklarını yeniden şekillendirme operasyonu olduğuna dair önemli ipuçları bulunuyor.

Tunus'ta 25 yıldır iktidarda bulunan Zeynel Abidin Bin Ali, Mısır'ın 30 yıllık diktatörü Hüsnü Mübarek ve Libya'nın yönetimini ve kaynaklarını 42 yıldır elinde bulunduran Muammer Kaddafi'nin birkaç ay içerisinde iktidatlarını kaybetmeleri, uzun yıllardır kendilerine destek veren, başta ABD olmak üzere küresel güçlerin bölgede yeni bir dizayn planladığını düşündürüyor. Ortadoğu'daki diktatörlük rejimlerinin artık miadını

doldurduğu ve küresel güçlerin bölgedeki varlıklarını eskisi gibi devam ettirebilmeleri için yeni demokratik (!) rejimlere ihtiyaç duyduklarını görmek zor değil. Nitekim sözkonusu ülkelerdeki gelişmelerin ABD, Fransa, İngiltere, Almanya gibi ülkeler tarafından hararetle desteklenmesi de bu gerçeği teyid ediyor. Hemen her fırsatta Ortadoğu'daki 'halk devrimleri'ni destekleyen açıklamalar yapan, diktatörlerin, kendi ülkelerindeki bankalarda saklanmasına yıllardır izin verdikleri hesaplarını bugün donduran, diktatörlük rejimi sonrasındaki yönetimlere finans kaynakları sağlayan egemen güçlerin asıl derdinin, konjonktürü değiştirerek bölgedeki varlıklarını sürdürmek olduğu anlaşılıyor.

Nitekim ABD'nin bölgede 'demokrasi' ve 'özgürlük' götürdüğü son ülke olan Irak'ın içler acısı hali, ABD ve diğer küresel güçlerin Ortadoğu'daki halkları ne kadar önemseydiğini ve asıl amaçlarının ne olduğunu ortaya koyuyor. Nitekim 'Arap Baharı' sürecinde en çok kanın aktığı ve en fazla can kaybının yaşandığı Libya'da, NATO birlikleri asker-sivil ayrımı gözetmeksizin önüne gelen her şeyi bombalayarak bu konudaki yaklaşımlarını bir kez daha gözler önüne sermiş oldular.

Bu süreçte, dünya kamuoyu, özellikle İslam coğrafyası, Ortadoğu halklarının diktatörlüklere karşı ayaklanarak demokratikleşme sürecinin fitilini ateşlediklerine inandırılmaya çalışıldı. Türkiye'de de; medyadan sivil topluma, siyasi kanallardan akademik camiaya kadar hemen her alanda, sürecin bu şekilde algılandığı ve Ortadoğu'da yaşananların birer 'halk devrimi' olduğu iddia edildi. Özellikle ülkemizde, duygusallıktan öteye geçemeyen bu yaklaşım, beraberinde, süreci destekleyici bir işleve büründü ve 'Devrimde Selam Direnişe Devam' anlayışıyla içselleştirildi. Süreci doğru okumaya çalışan ve temkinli bir yaklaşım sergileyenler de yine aynı duygusallıkla eleştirildi ve komplo teorisi üretmekle suçlandı.

Bu süreçte, toplumu aydınlatmak ve ona yön vermek iddiası ve misyonu taşıyanların bu yakla-

şımlarının, şaşırtıcı bir rahatlığa ve rahatsız edici bir basiretsizliğe tekabül ettiği görüldü. Küresel güçlerin hâlihazırda dünyanın dört bir tarafında sürdürdüğü işgallerin canlılığını muhafaza ediyor olması ve olayların yaşandığı coğrafyanın İsrail için hayati önem taşıyor olması bile maalesef oyunun fark edilmesi için yeterli olmadı. Oysa küresel güçlerin Darfur'u bahane ederek başlattığı; medya, insan hakları örgütleri ve UCM'yi bir taşeron gibi kullandığı süreç sonunda Sudan'ı böldüğü; ve Güney Sudan'daki milyarlarca Dolar'lık petrol rezervlerine el koymak için gerekli altyapıyı hazırladığı son marifetinin üzerinden de sadece birkaç hafta geçmişti.

Türkiye'de kimi zaman 'oyunun kuralları'nın dışına çıkarak, yaşanması muhtemel işgallere dik-kat çekmek isteyen siyasetçiler de, maalesef karşı-larında 'sivil aktivistler'i, 'direniş yanlıları'nı ve onların 'direnişimizi size kirlletmeyiz' içerikli eleştiri-lerini buldular.

Zulme başkaldırı asla küçümsenemez! Başta Ortadoğu olmak üzere, dünya coğrafyasının dört bir yanında, halklarına zulmederek iktidarını sür-düren diktatörlerin uygulamaları meşru kabul edilemez! Ancak bu diktatörlerin, halklarının ba-şına, bugün kendilerini Ortadoğu halklarının de-mokratikleşme sürecine adayarak onları bu zalim diktatörlerden kurtaracaklarını iddia eden küresel güçler tarafından bizzat yerleştirildikleri de unu-tulmamalıdır! Halklarını sömürerek biriktirdikleri milyarlarca Dolar'lık servetlerini Avrupa bankala-rında saklayan bu diktatörlerin hesaplarına elkonulması; küresel güçlerin Ortadoğu halkları-nın koruyucusu olduğuna mı, yoksa sözkonusu diktatörlere yıllardır lojistik destek sağladıklarına mı işaret eder, düşünülmelidir.

Öte yandan özellikle Fransa'nın, Libya'ya müdahale sürecinde üstlendiği rol irdelenmelidir. Yakın bir geçmişte Cezayir'de yüzbinlerce insanın ölümüne sebep olan sömürgeci Fransa'nın, bugün bölgenin hamiliğine soyunması, büyük resmin daha net görülmesine yardımcı olacaktır. Yine

başta Fransa olmak üzere, İtalya ve diğer küresel güçlerin, çok kısa süre önce Libya ile milyarlarca Dolar'lık anlaşmalara imza atmış olması da göz ardı edilmemelidir. Artan ihtiyaçları karşısında kaynakları giderek azalan küresel güçlerin, yüzler-ce yıllık alışkanlıklarıyla, yeniden bu coğrafyaya yöneldiği ve yeni bir sömürge dalgasının fitilini ateşlemeye çalıştıkları açıktır.

Öte yandan, küresel güçler tarafından ateşe atılan coğrafyalar sayesinde ayakta duran silah sanayii, yeni çatışma bölgelerine ihtiyaç duyuyor. Suudi Arabistan'ın son yıllarda 100 milyar Dolar'a yaklaşan silah anlaşmaları başta olmak üzere, Or-tadoğu ülkelerinin başdöndürücü silah alımlarını canlı tutmaya çalışan küresel güçlerin, bölgede mevcut silahların tüketilmesine ve böylece yeni anlaşmaların önünün açılması dair bir hesap gü-t-tükleri anlaşılıyor. Nitekim bu hesap ilk etapta Libya'da tutmuş, 'Arap Baharı' sürecinde yaşanan çatışmalarda kardeş kanı akıtıldı ve yaklaşık 50 bin kişi hayatını kaybetti.

Libya'ya müdahaleyi adım adım hazırlayan küresel güçler, bu süreçte medya gücünü ciddi biçimde kullandılar. Uluslararası haber ajansları yaptıkları haberlerde; ülkenin dört bir yanında katliamların gerçekleştiğini ve insanların sınırlara yığıldığını iddia ettiler. Ancak bizzat Türkiye'den bölgeye giden muhabirlerin bu iddiaları geçersiz kılan tanıklıkları, uluslararası medya kanallarına müdahale sürecinde biçilen rolü ifşa etmeye yeti-yor.

Ortadoğu'da yaşananların dünya kamuoyu ta-rafından nasıl algılandığına bakıldığında; son yıl-larda politikalarını sivil örgütler kanalıyla dünyaya benimsetmeye çalışan küresel güçlerin, çıkar sa-vaşlarını insan hakları edebiyatı üzerinden sürdür-dükleri bu yöntemlerinde ne kadar başarılı olduğu açıkça görülüyor. Sürece dair hiçbir sorgulama yapmadan, küresel güçlerin bölgede yeni bir di-zayn planlamış olabileceğine dair bir 'niyet okuma-sı'na girişmeden, olup-biteni coşkuyla ve sevinçle karşılayanların; olaylar karşısında yapılabilecekleri

de 'Acil Yardım'dan ibaret görmeleri, süreç karşısında 'İnsani Yardım' cephesinde konumlanmaları ve meydanlarda yükselen 'Kahrolsun ABD, Terörist BM' sloganlarına zemin hazırlamaları vicdani tatminin ötesinde bir yarar sağlamayacaktır.

Öte yandan uluslararası kurum ve kuruluşların kararları da hukuka uygunlukları bakımından sorgulanmalı ve mutlak bir kabulle benimsenmemelidir. Örneğin BM'nin Libya'ya müdahale kararlarının bu kadar kolay kabul görmesi de şaşırtıcıdır. Yüzlerce ülkenin ortak kanaatini temsil etmesi gereken kararların, birkaç ülkenin girişimiyle alınabildiği bilinirken, bizzat devlet yetkililerinin dahi kararın hukukiliğini savunucu bir söylemi benimsemesi son derece yanlıştır.

b. Gelinen Nokta

Bugün 'Arap Baharı' bir yılını tamamlarken, Ortadoğu coğrafyasında 'neyin değiştiği' sorgulanmaya ihtiyaç duyuyor. Tunus, Mısır ve Libya halklarının bu süreçten kazancının ne olduğu eleştirel bir gözle irdelenmelidir. Nitekim Mısır'da Hüsnü Mübarek diktatörlüğü sona ererken, askeri vesayet hala devam ediyor. Toplumun temel hak ve özgürlüklerinin ne kadar iyileştirilebileceğini zaman gösterecek. Tunus'ta da benzer bir süreç yaşanıyor.

Libya ise tam anlamıyla kaosa sürüklenmiş durumda. Küresel güçlerin Libya'daki muhatabı Ulusal Geçiş Konseyi ile yaptıkları anlaşmalar, önümüzdeki dönemde Libya'nın zengin petrol kaynaklarının ABD ve Avrupa ülkelerine hizmet edeceğini söylüyor. 'Arap Baharı'nın sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik açıdan sözkonusu ülkelerdeki milyonlarca insan için ne ifade ettiği sorusu cevaplanmayı bekliyor.

Öte yandan 'Arap Baharı' sürecinin en kritik noktalarından biri olan Suriye'de ise süreç devam ediyor. Türkiye ve İran'ı da son derece yakından ilgilendiren süreçte, Suriye devleti kan akıtmaya, ABD ve Avrupa devletleri de müdahale hazırlıklarına devam ediyor. Suriye ve Türkiye arasında

ortak kabine toplantısı düzenleyecek kadar ilerleyen ilişkileri, bölgedeki dengeleri açısından tehlikeli bulan küresel güçler, 'Arap Baharı' süreci ile iki ülke arasındaki dostluğu bozmayı ve gerginliği tırmandırmayı başardılar. Öte yandan bölgenin en önemli aktörlerinden biri olan ve aynı şekilde Türkiye ile sıkı ilişkiler geliştiren İran da, bu süreçte Türkiye'yi karşısına almış görünüyor. Böylece Ortadoğu'daki dengelerin kendi aleyhine gelişmesini istemeyen ABD, Fransa, İngiltere ve Almanya'nın ne pahasına olursa olsun sözkonusu üç ülkenin birlikte hareket etmesini engelleyici çözümler üretmesi gerekiyor. 'Arap Baharı' sürecinin bu noktada küresel güçler için önemli bir koz olduğu söylenebilir.

Bölge ülkelerine ve özellikle Türkiye'ye düşen, komşularıyla olan ilişkilerini küresel güçlerin beklentileri ve yönlendirmeleriyle değil, kendi perspektifiyle sürdürmesidir. 'Arap Baharı' sürecinin kazanımları değerlendirilmeli, riskleri göz önünde bulundurulmalıdır.

2. KÜRESEL GÜÇLERİN UYGULAMALARI

a. ABD

Irak İşgalinin Faturası: 5 Milyon Yetim, 1 Milyon Dul ve Harap Olmuş Bir Ülke

ABD'nin 11 Eylül Olayları sonrasında başlattığı işgal dalgasının Afganistan ile birlikte en büyük mağduru olan Irak'ta işgal 2011 sonu itibariyle sona ererken, 8 yıl süren işgal sonrasında geriye tükenmiş bir ülke kaldı.

İşgal sırasında ne Saddam Hüseyin'in El Kaide ile bir ilişkisi olduğuna dair kanıt, ne de kitle imha silahlarına rastlandı.

Irak Kan Gölüne Döndü

Irak savaşı, ülkeye demokrasiden ziyade kan ve etnik bölünme getirdi. Önceleri kurtarıcı olarak karşılanan Amerikan askerlerinin işkence, tecavüz ve katliamları, Iraklıların yüzüne tokat gibi indi.

Ebu Gureyb hapishanesindeki katliam ve işkence fotoğrafları, Iraklıların ve dünyanın zihnine kazındı.

İşgalde ülke kan gölüne döndü. Şiddet doruğa çıktı... Bazı kaynaklara göre 700 bin, bazı kaynaklara göre de bir buçuk milyon Iraklı hayatını kaybetti.

Araştırmalar Irak'ta 5 milyon çocuğun öksüz

veya yetim kaldığını gösteriyor. Şiddet yüzünden 2,5 milyon kişi ülkesini terketti, 2 buçuk milyon kişi de kendi ülkesinde mülteci konumuna düştü.

Irak'ta her 2 kişiden birinin işsiz olduğu tahmin ediliyor.

Irak'ın pek çok bölgesi, günde en fazla 6 saat elektrik alabiliyor. Su da çoğunlukla kesik oluyor. Savaş, Saddam Hüseyin döneminde ambargolar yüzünden zaten kötü durumda bulunan alt yapıyı büyük ölçüde çökertti.

Irak'ın en büyük gelir kaynağı petrol üretimi de işgal öncesi seviyenin çok altında. Petrol, çoğunlukla Amerikan şirketlerince işletiliyor.

Savaşın arihi ve kültürel değerler de payını aldı. Irak'ın 125 milyar Dolar dış borcu olduğu tahmin ediliyor.

İşgalde Amerikan askeri kayıpları ülkede savaş aleyhtarlığını güçlendirdi. Irak'ta şimdiye kadar 4 bin 413 Amerikan askeri öldü, 32 bini yaralandı.

Irak savaşının Amerikan ekonomisine maliyeti konusunda da çelişkili tahminler yürütülüyor. Bazı kaynaklar 200 milyar Dolar'dan bahsederken, bazı kaynaklar rakamı 2 trilyon Dolar'a kadar çıkarıyor.

CIA 'Yanlışlıkla' İşkence Etmış

ABD'nin düzenlediği bir operasyonla 1 Mayıs'ta öldürülen El Kaide lideri Usame Bin Ladin'in kasası olduğu gerekçesiyle CIA tarafından tutuklanan Afgan işadamı Hacı Paşa Vezir, 8 yıl boyunca hiç suçu olmadığı halde CIA tarafından nasıl işkence gördüğünü anlattı.

Dubaï'de CIA tarafından tutuklanan Vezir, önce Fas'a götürülmüş. Burada sorgulandıktan sonra Afganistan'da sorgu ve tutuklamalar için kullanılan bir CIA hapishanesine kapatılmış. Karanlık bir odada, insan yüzü görmeden 6 ay boyunca tutulan Vezir'e sadece 36 saatte bir yemek verilmiş. Sonra bir başka tutukevine götürülen Vezir, burada da ellerine vurulan zincirlerle yine tek kişilik bir hücrede 6 ay kalmış. Vezir'in suçsuz olduğu 8 yıl sonunda anlaşılmış, sağlığını kaybe-

den adam geçen sene sadece bir "özür" ile serbest bırakılmış.¹

ABD Başkan Adayı Cain'den Cami Yasağı Vaadi

2012 seçimlerinde Cumhuriyetçilerin ABD başkan adayı olan Hemman Cain, ABD'de kentlerin camileri yasaklayabilmesi gerektiğini savundu.

Cain, Fox News'a yaptığı açıklamada, "İslam hem bir din hem de kanunlar (şeriat) bütünüdür. Diğer dinlerden farkı budur" ifadesini kullandı. Camilerin kentlerde yasaklanması olasılığıyla ilgili bir soruya Cain, "Evet, kentlerin bunu yapmaya hakkı var" yanıtını verdi. Cain, tavrının "ayırıcı" olmadığını da savundu ve "Kariyerimde din, cinsiyet ya da köken olarak hiç kimseye ayrımcılık yapmadım. Sadece Amerikalılara bu teröristlerin bizi öldürmeye çalıştığı uyarısında bulunmayı borç bildiğimi söylüyorum. Yani ihmalcı olmaktan ziyade ihtiyatlıyım" dedi. Cain daha önceki bir açıklamasında da "Birçok Müslüman tam olarak bu ülkeye ve Anayasaya sadık değil. Birçoğu bu ülkedeki insanlara şeriat empoze etmeye çalışıyor" demişti.²

ABD Taliban'a Destek (mi) Veriyor!

ABD'nin Afganistan'da Taliban'a dolaylı olarak mali destekte bulunduğu iddia edildi, ABD Savunma bakanlığı inceleme başlattı. Amerika'da yayımlanan bir gazetede iddia edildiğine göre ABD, dolaylı olarak silah satışlarıyla Taliban'ı destekliyor. ABD Ordusu tarafından yapılan bir inceleme sonucu milyonlarca Dolar'ın karanlık ve karışık yollardan Taliban'dan bazı kimselerin cebine gittiği tesbit edildi.

'Washington Post' gazetesinin haberine göre hakkında soruşturma yapılan 8 Amerikan nakliye şirketinden dördünün illegal yollardan Taliban tarafını desteklediğine dair kesin deliller bulundu. Kamyon nakliyatı yapan bir şirketin incelenmesinde toplam 7,4 Milyon Dolar'lık bir para takip

altına alındı. Elde edilen bilgilere göre taşıeron şirket bir başka taşıeron şirkete işi verdi, bu şirketin de kamyon konvoylarının rahat bir şekilde seyrini yapabilmesi için bir polis şefine rüşvet verdiği tesbit edildi. Bu paranın bulunduğu banka hesabından 27 kez para çekilerek toplam 3,3 Milyon Dolar, Taliban'a peşin olarak verilmiş. Gazetede iddia edildiğine göre Taliban da bu paralarla silah ve patlayıcı madde satın almış.

ABD Ordusunun yaptığı araştırmada 8 şirketten altısının da kara para akladığı, dolandırıcılık yaptığı, araçlara, devlet memurlarına ve polislere rüşvet verdiği belirlendi. Bu sekiz şirketin faaliyetleri sonucu toplam 2,2 milyar Dolar'ın kasıtlı olarak bölgesel işletmelere aktarıldığı bildirildi.³

ABD'den Filistin'e Baskı ve Tehdit

ABD Kudüs Büyükelçisi, Filistin'in BM'de tanınma girişiminde ısrar etmesi durumunda cezai yaptırımlara başvuracakları tehdidinde bulundu. ABD Kudüs Büyükelçisi Daniel Rubinstein, Filistin'in BM Genel Kurulu'nda tam devlet olarak tanınmak için yapacağı başvurudan vazgeçmesi gerektiğini söyledi. Haaretz'in haberine göre Rubinstein, BM Genel Kurulu'nda Filistin'in başvurusunun kabul edilmesi halinde ABD'nin veto hakkını kullanacağını, Filistin'e yönelik cezai yaptırımlarda bulunacağını ve yardımları keseceğini söyledi. Rubinstein, Filistin'in BM'ye başvurmak yerine İsrail ile barış görüşmeleri yapması gerektiğini savundu.⁴

ABD Gizli Suikast Ordusu JSOC,

CIA'yı Gölgede Bırakıyor

ABD'nin 11 Eylül'den bu yana hızla büyüyen 25 bin kişilik 'gizli suikast' ordusu JSOC, ölüm emrini doğrudan Beyaz Saray'dan alıyor. JSOC; suikast, infaz, gizli işkence ve adam kaçırma gibi operasyonlarda CIA'i geride bıraktı. Washington Post'un haberine göre, son 10 yılda asker sayısı 25 bine çıkan Ortak Özel Operasyon Komutanlığı

1 <http://dunya.milliyet.com.tr/cia-pardon-yanlislikla-iskence-etik/dunya/dunyadetay/18.07.2011/1415664/default.htm>

2 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=167270>

3 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=168242>

4 <http://www.timeturk.com/tr/2011/08/26/abd-den-filistin-e-bm-den-uzak-dur-uyarisi.html>

(The Joint Special Operations Command) JSOC'nın, binlerce kişiyi öldürdüğü ortaya çıktı.

Amerikan istihbarat servisi CIA, başta Afganistan olmak üzere sıcak bölgelerde insansız uçaklarla düzenlediği saldırılarla gündeme gelirken, ABD'de yayımlanan bir kitap, ABD'nin 11 Eylül'den bu yana hızla büyüyen bir başka 'gizli suikast' ordusunu deşifre etti.

Washington Post muhabirleri Dana Priest ve William M. Arkin'in 'Top Secret America: The Rise of the New American Security State' adlı kitap Ortak Özel Operasyonlar Komutanlığı'nın (JSOC) 1980'de kurulduktan sonra 11 Eylül'ün ardından nasıl büyüdüğünü anlatıyor. Kitaba göre son 10 yılda JSOC'un asker sayısı 1800'den 25 bine çıktı. Mayısta Pakistan'da kaide lideri Usame Bin Ladin'i öldüren özel SEAL birliğinin bağlı olduğu JSOC; suikast, zanlıların yakalanıp sorgulanması ve istihbarat toplanması gibi gizli operasyonlar yürütmede CIA'ı 10'a katladı.

JSOC, eski Başkan George W. Bush ve halefi Barack Obama'nın emriyle Irak ve Afganistan'ın yanı sıra ABD'nin resmen savaşta olmadığı Yemen, Suriye, Pakistan, Somali, Filipinler ve Nijerya gibi ülkelerde de operasyonlar yürüttü. Beyaz Saray, JSOC'a nadiren kara listedeki kişileri yakalamayıp doğrudan öldürme, yani suikast yetkisi veriyor. JSOC ölüm listesini CIA'den bağımsız hazırlıyor.

Timler gizli merkezlerde insanlara işkence etmek, aç bırakmak ya da aranan kişileri teslim olmaya zorlamak için eş ve çocuklarını kaçırmak gibi taktiklere başvuruyor. JSOC sadece Afganistan'da 2008'de 550 hedefi vurup bin kişiyi öldürdü. 2009'da 464 operasyonla 500 kişi öldürüldü. Irak'ta 2005'te ayda 300 civarında baskın düzenlendi.

JSOC'un istihbarat birimi, sanal savaşçılar, insansız saldırı uçakları ve keşif uçakları var. Üni-forma giymeyen timler 'Kuzey Virginia Gizli Ordusu', 'Yeşil Görev Gücü', 'Görev Gücü 11', 'Görev Gücü 121' gibi takma isimler alıyor.

JSOC'tan bir yetkili "Karanlık bir meseleyiz. Evreni idare eden bir güçüz ama görünemeyiz.

CIA'ın bizim yaptığımız şeyleri yapmaya gücü ve yetkisi yok" ifadelerini kullandı. JSOC'un ilk görevi 1980'de Tahran'da Amerikan elçiliğindeki rehinelere kurtarma amacıyla düzenlenen 'Şahin Pengesi Operasyonu'ydu. Operasyon, ekibi taşıyan helikopterin çöle düşüp sekiz kişilik ekibin ölmesiyle fiyaskoyla sonuçlanmıştı.⁵

İran'lı General:

ABD; PJA ve PKK'ya Yardım Ediyor!

İran Kara Kuvvetleri Harekat Komutanı General Arateş, ABD'nin PKK ve PJA'ya teçhizat verdiğini ifade etti. Arateş, Ağustos ayı içinde Irak'ın Erbil kentinde bulunan ABD konsolosluğu aracılığıyla PKK ve PJA'ya çok sayıda 120 mm'lik havan topu ve el telsizi verildiğini öne sürdü.⁶

ABD Filistin'i Tanımaması İçin

Dünyaya Baskı Uyguluyor

Amerikan Temsilciler Meclisi'nin Demokrat milletvekilleri, Filistin'in BM'de tanınma girişimine karşı çıkmaları için Avrupalı liderlere mektup gönderdi. Demokrat milletvekilleri, Avrupa'da 40 devlet ve hükümet başkanına gönderdikleri mektupta, Filistin'in girişiminin "Filistinliler ve barış süreci için yıkıcı sonuçlara yol açabileceği" uyarısında bulundu.

Demokrat milletvekillerinden 58'inin imzaladığı mektupta Demokratların meclis liderleri Nancy Pelosi, Steny Hoyer ve Howard Berman'ın da imzasının bulunduğu kaydediliyor. Demokratlardan ayrı olarak Temsilciler Meclisi'nin Dış İlişkiler Komitesi Başkanı Cumhuriyetçi İleana Ros Lehtinen'nin de Avrupalı liderlere baskı yaparak, açık ya da özel olarak Filistin'in tanınma girişimine karşı çıkacaklarını söylemelerini istediği bildiriliyor.⁷

5 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=173274>

6 <http://www.hurriyet.com.tr/planet/18711476.asp>

7 <http://www.itibarhaber.com/duenyadan/20938-abdden-avrupaya-filistini-tanimayin->

McCain, Libya Ziyaretinde İran, Çin, Rusya ve Suriye'ye Gönderme Yaptı

ABD'li Senatör John McCain, Libyalı göstericilerin Tahran, Şam, Pekin ve Moskova'daki insanlar için ilham verici olduğunu söyledi. McCain, Bingazi'yi ziyaretinden sonra Trablus'ta olmaktan büyük heyecan duyduğunu ifade ederek, Libya'da Kaddafi'nin yönetiminden gönderilmesinde elde edilen başarının, diğer ülkelerdeki eylemciler için ilham verici olduğunu söyledi.

ABD'li Senatör, "Libya halkı bugün, Tahran'daki, Şam'daki, hatta Pekin'deki ve Moskova'daki insanlar için ilham verici. Libya halkı, dünyaya ilham vermeye devam edecek ve insanların, en kötü diktatörlerin bile devrilebileceğini ve yerine demokrasiyle özgürlüğün gelebileceğini bilmelerini sağlayacak" dedi.⁸

ABD, Rum Kesimi'nin Sondajına Destek Veriyor

ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mark Toner, Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Akdeniz'deki petrol ve doğal gaz arama çalışmalarına destek verdiklerini açıkladı.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mark Toner, "Amerika, Rum Yönetimi'nin enerji kaynakları arama hakkına destek veriyor" dedi. Sözcü, 'Kıbrıs'ın enerji kaynaklarını geliştirmesinde' bir Amerikan şirketinin rol almasının da olumlu bir gelişme olduğunu söyledi.⁹

ABD, Orta Asya'dan Afganistan'a

Asker Sevkiyatı Yapmak İstiyor

ABD Başkanı Obama ile Özbek Lider Kerimov arasında yapılan görüşmede ABD'nin Orta Asya üzerinden Afganistan'a asker gönderme planı konuşulduğu bildirildi. Görüşmede Obama'nın Orta Asya üzerinden Afganistan'a asker göndermek istediklerini dile getirdiği iddia edildi.

Kazakistan'ın Today Haber Ajansı'nda yer alan haberde, Obama'nın Özbekistan üzerinden Afganistan'a asker gönderilmesi konusunda Taşkent ile pazarlık yapıldığı iddia edildi. ABD'nin Özbekistan'da insan hakları ihlallerini her fırsatta gündeme getirmesine rağmen, Afganistan'a bu ülke üzerinden asker gönderilmesi konusundaki projeyi Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'un yönettiği belirtildi.¹⁰

Bu görüşmeden birkaç gün sonra Özbekistan'a giden Hillary Clinton, Cumhurbaşkanı İslam Kerimov ile biraraya geldi. Basına kapalı yapılan görüşmede Kerimov, ABD Başkanı Barack Obama'nın iki ülke arasındaki karşılıklı saygı ve güvene dayalı ilişkilerin daha da geliştirilmesine yönelik ortak çabaların devam ettirilmesine ilgili fikirlerini desteklediğini belirtti.

Resmi UzA ajansının haberine göre, Clinton da samimi kabul için Kerimov'a teşekkür ederek, ABD'nin Özbekistan ile karşılıklı çıkarlara dayalı işbirliğini daha da geliştirmeye hazır olduğunu vurguladı. Clinton, Özbekistan'ın bölgede güvenlik ve istikrarın sağlanmasına yönelik yapıcı politika ürettiğini ve bunun çok önemli olduğunu kaydetti. Temasları çerçevesinde sivil toplum örgütleri temsilcileriyle de bir araya gelen Clinton, ardından General Motors ile işbirliğinde kurulan motor fabrikasında incelemelerde bulundu.¹¹

Cheney'den İtiraf Gibi Açıklama

ABD eski Başkan Yardımcısı Dick Cheney, Obama yönetiminin Yemen asıllı Amerikalı Müslüman din adamı Enver Evlaki'yi öldürmek için insansız uçak kullanmasını överken, Barack Obama'nın eski Başkan George W. Bush'un geçmişte 'terörle mücadele' taktiklerini eleştirmesinden dolayı özür dilemesi gerektiğini savundu.

CNN'de katıldığı bir programda Cheney, "çok iyi bir saldırıydı ve haklı olduğunu düşünüy-

8 <http://www.trthaber.com/haber/dunya/abdli-senatorden-ilginc-aciklama-10950.html>

9 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25284345/>

10 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=177234>

11 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=180296>

yorum" derken, "ancak 11 Eylül olaylarına 'aşırı tepki' verdiğimiz söyleyen ve bizi eleştiren yönetimin söylediklerini düzeltmesini bekliyorum" dedi.¹²

ABD'nin Afganistan'dan Çekilmeye Niyeti Yok

ABD'nin Afganistan ve Pakistan Özel Temsilcisi Marc Grossman, 2014 yılından sonra da Afganistan'da kalmaya devam edebileceklerini söyledi.

Kazakistan Dışişleri Bakanı Yercan Kazıkhonov görüştüktan sonra açıklama yapan Grossman, Afganistan hükümeti ile 2014 yılından sonraki durumla ilgili görüşmelerin yapıldığını belirtti. ABD'li temsilci, 2014 yılından sonra bile bölgede Amerikan çıkarlarının devam edeceğini ve Amerikan yatırımcının bölgede kalacağını söyledi.¹³

CIA, Irak'ı Türkiye'den İzlemenin Planlarını Yapıyor

ABD Başkanı Barack Obama, geçtiğimiz hafta aniden tüm Amerikan askerlerinin 31 Aralık'ta Irak'tan dönmüş olacağını açıklayınca istihbarat ajansı CIA ülkedeki faaliyetlerini nasıl sürdüreceğinin derdine düştü. Irak'ın 2001'de işgal edilmesi ile burada kurulan Amerikan askeri üslerini kullanarak yıllardır ülkenin her köşesini rahatlıkla izleyen CIA, şimdi gizli programlarını nasıl sürdürebileceğini planlıyor.

Iraklı yetkililer ile CIA'in ne kapasitede ve nasıl bir lojistik düzenlemeyle kalabileceği ile ilgili görüşmeler yapılsa da müzakere masasında karşılaşılan zorluklar nedeniyle bir B planı öne çıkıyor; ABD'nin bölgedeki müttefiklerini kullanmak. Daily Beast haber sitesine konuşan üst düzeyli yetkililere göre, CIA'in bazı ekipmanların Türkiye ve Kuveyt'e konuşlandırılması için görüşmeler yapılıyor.

Daily Beast'e isminin açıklanmaması şartı ile

konuşan Amerikalı yetkililer, Türkiye ile insansız hava araçları, hassas sensörler ve bazı diğer ekipmanların İncirlik Üssü'ne taşınması konusunda görüşüldüğünü söyledi. Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'nden bir isim de Türkiye'nin PKK'ya karşı kullanmak için istediği insansız hava araçlarının iki taraflı kullanılacağını doğruladı. Türk diplomat, "ABD, Türkiye'ye PKK hedefleri konusunda yardım etmeye devam edecektir. ABD'nin sağladığı istihbarat desteği iki taraflı olarak kullanılacak" dedi.¹⁴

ABD'de Başkan Adayları Savaş ve İşkence Vaad Ediyor

ABD'de gelecek yıl düzenlenecek başkanlık seçimleri için yoğun rekabet içerisindeki Cumhuriyetçi Parti adayları, dış politika konularının ele alındığı bir açık oturumda biraraya geldi. Oturumda gündeme gelen ilk konu İran oldu. Eski Massachusetts Valisi Mitt Romney ile eski Temsilciler Meclisi Başkanı Newt Gingrich, gerekirse İran'a askeri operasyon yapılması gerektiğini öne sürdü.

Romney, İran'a ağır ekonomik yaptırımlar ve diğer stratejilerin başarısız kalması halinde, askeri operasyon seçeneğinin masaya getirilmesi gerektiğini, İran'ın nükleer güç haline gelmesinin 'kabul edilemez' olduğunu söyledi. Romney, "Eğer Barack Obama'yı yeniden seçersek, İran nükleer silah sahibi olacak. Eğer Mitt Romney'yi yeni ABD başkanı olarak seçersek, İran'ın nükleer silahı olmayacak" dedi.

Reuters'e göre, Romney seçilirse başkanlık dönemine İran'a yönelik yeni oldukça sert ekonomik yaptırımlar uygulayarak başlayacaklarını söyledi. "Ortadoğu ve Körfez bölgesinde düzenli deniz gücü bulundurmaya sürdürecek ve ABD ordusunun İsrail'e yönelik askeri desteğini arttırarak Amerikan diplomasisini çok sahici, çok güvenilir askeri seçenekle destekleyeceğiz" dedi. Bu eylemlerin İran'ın nükleer silahlar edinmesine asla mücadele edilmeyeceğine yönelik İran'a açık sinyaller olacağını vurguladı.

12 <http://www.haber5.com/obamanin-bizden-ne-farki-var-haberi-150318.aw>

13 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=178002>

14 <http://dunya.milliyet.com.tr/cia-irak-i-turkiye-den-izleyecek/dunya/dunyadetay/26.10.2011/1455162/default.htm>

Hakkındaki cinsel taciz suçlamalarıyla başı dertte olan Herman Cain ise İran'ın nükleer silah sahibi olmasını engellemenin tek yolunun bu ülkeye yönelik ekonomik yaptırımları artırmak olduğunu savundu.

Kongre üyesi Ron Paul da İran'a askeri güç kullanımının yararlı olmayacağı görüşünü dile getirdi. Teksas Valisi Rick Perry ise İran Merkez Bankası'na yaptırım uygulanabileceği ve böylece İran ekonomisinin devre dışı bırakılabileceği önerisini ortaya attı. Oturumda ayrıca Afganistan'daki Amerikan askerlerinin çekilme tarihi, Pakistan'ın ABD yardımlarını hak edip etmediği ve suda boğulma hissi meydana getiren bir işkence yöntemi 'waterboarding' adlı sorgulama tekniği de tartışıldı. Cain ve Bachmann, başkan oldukları takdirde, Obama'nın yasakladığı 'waterboarding' tekniğini yeniden uygulamaya koyacaklarını belirtti.¹⁵

ABD'den Rusya'ya Libya İçin Gürcistan Tavizi

Libya'daki süreç dünya ekonomisini tehdit eder boyuta ulaşırken ABD, askeri müdahale için zemin arayışına hız verdi. Libya'ya uygulanacak askeri müdahalede ilk gündeme gelen plan ise 1991 yılında Birinci Körfez Savaşı'nın ertesinde Irak'ın güneyi ve kuzeyinde ilan edilen uçuşa yasak bölge uygulaması. İncirlik Hava Üssü'nden havalanan Amerikan uçakları Irak'ın kuzeyindeki 'Çekiş Güç' uygulaması çerçevesinde Saddam'ın Kürtlere havadan müdahale etmesini önlemişlerdi. Aynı uygulama çerçevesinde güneydeki Şii ağırlıklı Basra bölgesi Bağdat'ın müdahalesinden korunmuştu.

ABD Başkanı Barack Obama ve İngiltere Başbakanı David Cameron önceki gün bir telefon görüşmesi yaparak uçuşa yasak bölge olasılığını ele alırken, bu yönde bir kararın uluslararası toplumdan geniş destek alması gerektiğinde uzlaştı. İngiltere ve Fransa, BM Güvenlik Konseyi'ne sunulacak bir uçuşa yasak bölge kararı üzerinde çalışıyor. Libya krizi sonrası petrol arzında oluşan açığı dolay fiyatların yükselmesiyle kasasına 10 milyar

dolar koyan Moskova yönetimi de müdahaleye soğuk. Petrol fiyatlarının artışından rahatsız olan Çin ise müdahaleye sesini çıkarmayacağı sinyali verdi. ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, Libya üzerinde uçuşa yasak bölge ilan etme kararının BM'de alınması gerektiğini söyledi.

Moskova'ya giden ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden ise 'Libya tavizi karşılığı' Kremlin'e 'hediye paketi' götürdü. Kommersant gazetesi "ABD, Libya konusunda karar verirken Rusya'yı yanında görmek istiyor. Kremlin dış politika danışmanı Sergey Prihodko'nun ifadelerinden edindiğimiz izlenime göre ABD, Kafkaslarda ve özellikle Rusya'nın canını sıkan Gürcistan konusunda hediyeler hazırlamış. Ayrıca 17 yıldan beri Dünya Ticaret Örgütü DTÖ üyesi olmak için çabalayan Rusya'ya yaratılan engellerin giderileceği söz verilmiş" dedi.¹⁶

Obama'dan Bosna-Hersek'e, 'Filistin'i

Desteklemeyin' Uyarısı

ABD Başkanı Barack Obama'nın, Bosna-Hersek Üçlü Devlet Başkanlığı Konseyi üyelerine gönderdiği mektupta, Filistin'in BM'ye tam üyelik talebini desteklememelerini istediği bildirildi.

ABD'nin Avrupa ve Avrasya İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Yardımcısı Philip T. Reeker, Bosna-Hersek Üçlü Devlet Başkanlığı Konseyi Başkanı ve Hırvat üye Jelyko Komšić, Boşnak üye Bakir İzzetbegović ve Sırp üye Nebojša Radmanović'i ziyaret ederek Obama'nın mektubunu iletti.

Obama, mektubunda Üçlü Devlet Başkanlığı Konseyi'nin üyelerinden, BM Güvenlik Konseyi'ndeki oylamada, Filistin'i desteklememelerini istedi. Filistin sorununun ilgili tarafların diyalogu ve uzlaşması ile çözülmesi gerektiğini savunan Obama'nın, mektubunda "dışarıdan yapılan girişimlerin durumu kötüleştirilebileceğine" yer verdiği kaydedildi.¹⁷

15 <http://haber.gazetevatan.com/irani-hedef-aldilar/410636/1/Haber>

16 <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/17229071.asp>

17 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=182224>

ABD, Filistin'i Üye Yapan UNESCO'ya Yardımı Kesti

ABD, Filistin'in üyelik başvurusunun kabul edilmesinin ardından BM Bilim, Eğitim ve Kültür Teşkilatı UNESCO'ya verdiği mali desteği kestiğini açıkladı. ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Victoria Nuland, gazetecilere yaptığı açıklamada Washington'un Kasım ayında yapmayı planladığı 60 milyon dolarlık mali desteği durdurma kararı aldığını söyledi.

Kararın BM organlarına kaynak sağlamakla ilgili kongre kısıtlamaları çerçevesinde alındığını belirten Nuland, UNESCO'nun İsrail ile bir barış anlaşması imzalanmadan Filistin'i bir devlet olarak tanıdığını ileri sürdü. Nuland, UNESCO'nun kararını "üzüntü verici, zamanından önce alınmış ve kapsamlı, adil ve kalıcı barışın sağlanması hedefini baltalayan" bir karar olarak niteledi.

Türkiye'nin ve Arap Birliği'nin yanı sıra Afrika, Latin Amerika ve Asya ülkelerinin ezici çoğunluğunun da desteğine rağmen oylama öncesi ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, Filistin üyeliğe kabul edilirse örgütün yıllık gelirinin yaklaşık beşte birini oluşturan 60 milyon dolarlık Amerikan kaynağının kesileceğini açıklamıştı. Nitekim üyeliğin açıklanmasının ardından da yardım kesildi.¹⁸

ABD, UAEK Raporunu

İran'a Baskı Olarak Kullanacak

ABD'nin, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nun (UAEK) İran'ın nükleer programıyla ilgili raporundan sonra, İran'a daha fazla baskının yollarını aradığı bildirildi. ABD Dışişleri Bakanlığı sözcülerinden Mark Toner, rapordaki iddia ve suçlamaların çok ciddi olduğunu belirterek, endişeleri gidermek için İran'ın UAEK ile güvenilir ve şeffaf diyaloga geçmesi gerektiğini söyledi. Barack Obama yönetiminin müttefikleri ve ortaklarıyla İran'a daha fazla baskı yollarını değerlendireceğini belirten Toner, birçok olasılığın düşünüldüğünü

ifade etti. Toner, UAEK raporunun ABD'nin zaten bildiği ve yıllardır söylediği unsurları göz önüne serdiğini de vurguladı.¹⁹

b. Almanya

Almanya'daki Failimeçhuller Neo-Nazi Cinayetleri mi, Yoksa Derin Devletin İş mi?

Almanya, uzun yıllardır pek çok failimeçhul cinayete sahne oluyor. Farklı din ve ırka mensup insanların acımasızca katledildiği olaylar, aralıksız devam ediyor. Bu cinayetlerin bütün sorumluluğu yasadışı neo-nazi örgütlere yükleniyor ve dünya kamuoyunda da bu şekilde gündeme geliyor. Oysa cinayetlerin arkasında, Alman istihbarat birimlerinin bulunduğu iddiası her geçen gün daha da kuvvetleniyor.

Federal İstatistik Dairesi 1990-2009 yılları arasında aşırı sağcı saldırılar sonunda 47 kişinin katledildiğini öne sürerken, merkezi Berlin'deki Amadeu-Antonio Vakfı ise bu rakamın 182 olduğunu ayrıntılı listelerle ortaya koyuyor. Liste incelendiğinde, öldürülenlerin yalnızca farklı din ve ırka mensup insanlar olmadığını, cinayete kurban gidenler arasında Alman polisler, savcılar, avukatlar, evsizler, hata 'Punk'çılar ve çocuklar bulunuyor.²⁰ Öte yandan son 20 yıl içerisinde Alman cezaevlerinde failimeçhul cinayete kurban giden 100'e yakın Türkiye vatandaşı bulunuyor. Bu tablo, cinayetlerin yalnızca aşırı milliyetçi gurupların inisiyatifiyle işlenmediğini düşündürüyor.

Almanya'da şiddet olaylarına açıkça bulaşan NPD (Almanya Milliyetçi Demokrat Partisi) içerisine devlet tarafından sızdırılmış yüzlerce ajanın, partiyi illegal bir çizgiye çektiği ve şiddet olaylarının bu süreç sonrasında tırmanışa geçtiği biliniyor. Nitekim bu gerçek, bizzat NPD üyeleri tarafından dile getiriliyor. Suça bulaşan çete üyelerinin üzerinden, yalnızca Alman gizli servis ele-

19 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=182653>

20 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25298945/>

18 <http://www.hurriyet.com.tr/planet/19134503.asp>

manlarında bulunabilecek kimliklerin çıkması, bu gerçeği teyid ediyor.

Öte yandan, Almanya'nın silahlı kuvvetleri Bundeswehr'in alt kuruluşu olan 'Yedekler Topluğu' adlı paramiliter grubun, neo-nazilerin üye olduğu NPD mensuplarına silahlı eğitim verdiği ortaya çıkmış bulunuyor. Aralarında muvazzaf generallerin de bulunduğu ve Savunma Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan kuruluşun, NPD üyelerine silahlı eğitim verdiğini, NPD ile yapılan yazışmalar ortaya koyuyor. Bunun yanı sıra, Alman ordusunun askeri hizmeti biten araçları da neo-nazi örgütünün hizmetine verdiği biliniyor. Bu korkunç gerçekler Almanya Savunma Bakanı Thomas de Maizie tarafından 'istisnai bir durum' olarak değerlendiriliyor.²¹

Almanya Hükümeti ise yıllardır bu konudaki soru işaretlerini haklı çıkaracak bir tedirginlikle hareket ediyor. 3 Şubat 2008'de gerçekleşen ve 9 Türkiye vatandaşının yaşamını yitirdiği Ludwigshafen yangınında, yaşanan olayları araştırmak ve yerinde incelemeler yapmak üzere girişimlerde bulunan Türkiye'den insan hakları örgütleri, vize başvurularının reddedilmesi nedeniyle ülkeye giriş yapamamıştı. Bu konuda Alman resmî makamlarına yapılan uyarılar da sonuçsuz kalmıştı. Tam tersi bir durumda dünyayı ayağa kaldıran, kendi toprakları dışında yaşanan olaylar karşısında insan hakları savunucusu kesilerek ülkelerin içişlerine müdahil olmaktan çekinmeyen Almanya, olayı görmezden gelmeyi tercih etmişti. Ancak, Almanya'nın en üst düzeyde sorumluluğu üstlendiği, son dönemde Cumhurbaşkanı ve Adalet Bakanı tarafından yapılan açıklamalarla netleşiyor. Almanya'da devlet, yakınları öldürülen ailelere tazminat ödemeyi, henüz yargı kararı olmadan kabul etmiş bulunuyor.

Bugün, içlerinde Türkiye'den Almanya'ya göç edenlerin de bulunduğu pek çok kişinin katledildiği failimeçhul cinayetlerin ciddi biçimde ince-

lenmesi gerekiyor. Cinayetlerin neo-nazi kılıfıyla örtülmeye çalışıldığı ve sürecin "Almanya'nın Ergenekon'u" olarak tanımlanabileceği ifade ediliyor. Nitekim Almanya'da sözkonusu olaylara karışan ve sürecin aydınlatılmasına katkı sağlayabilecek isimler teker teker öldürülüyor. Bu da, olayların Alman devleti ile olan bağlantıları çözülemeden, salt bir neo-nazi terörü olarak kalmasının sağlanmaya çalışıldığını akla getiriyor.

Medya ise bugüne kadar yaşanan olayları farklı şekilde açıklamayı tercih ediyor. Örneğin 2000'li yıllarda işlenen dönerci cinayetlerinin birbiriyle alakasız münferit olaylar olduğu iddia edilmiş, hatta cinayetlerin Türk mafyasının işi olduğu iddiası ortaya atılmıştı. Olayların arkasında derin yapılanmaların olabileceği iddiası tartışılmamış ve görmezden gelinmişti. Ancak son dönemde olayların arkasında yatan gerçekler medyaya servis edildi ve Alman medyası da cinayetlerin derin yapılanmalar tarafından işlenmiş olduğunu ortaya çıkarttı. Yıllardır bilinen bu gerçeğin görmezden gelinmesi ve bugüne kadar sorgulanmaması ise manidar karşılanıyor. Öte yandan uluslararası insan hakları örgütleri de Almanya'da yaşanan bu sürece sessiz kalmayı tercih ediyor ve yakinen bildikleri bu hukuksuzluğa göz yumuyorlar.

Almanya'da işlenen bu cinayetlerde pek çok Türkiye vatandaşı da katledilmesine karşın, maalesef Türkiye'nin bu konudaki girişimleri oldukça cılız kalıyor. TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu tarafından yapılan araştırmalar neticesinde, gerek kundaklamalar, gerek cezaevinde işlenen failimeçhul cinayetlerle ilgili önemli ipuçları elde edilmiş bulunmaktadır.

Konuyla ilgili olarak derneğimiz tarafından yapılan basın açıklamasında, bu konuda yapılması gerekenler şöyle sıralanıyor:

"Türkiye'deki resmî makamlar, sivil yapılanmalar ve medya organları, olayların arkasında yatan asıl nedenleri ve katliamların gerçek sorumlularını deşifre etmek için üzerine düşeni yapmalıdır. Bu konuda Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ulusal ve uluslararası hukuku harekete geçirmeli ve bu konuda etkin bir siyaset izlemelidir.

21 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=184446>

Medya organları olayların Almanya'daki derin yapılanmalarla bağlantılarını araştırmalı ve bu konuda kamuoyuna doyurucu ve gerçek bilgiler sunmalıdır.

Uluslararası düzeyde faaliyet gösteren insan hakları örgütleri, olayları görmezden gelmekten vazgeçmeli, gerçek suçluların cezalandırılması için yakınları cinayete kurban giden ailelerin hukuk mücadelesine destek vermelidir.”²²

Dink Davası'na Gösterilen İlgi

Almanya'daki Failimeçhullere Gösterilmiyor

19 Ocak 2007'de Hrant Dink'in bir suikast sonucu öldürülmesiyle başlayan süreçte, Türkiye kamuoyu demokrasi ve insan hakları alanında başarılı bir sınav verdi ve suikastın derin yapılanmaların işi olduğu gerçeği üzerinde kamuoyu ittifakı oluştu. Dink ailesinin, medya temsilcilerinin, aydınların ve sivil toplum kuruluşlarının açıklamaları, cinayetin Türkiye'de daha önce de tezgahlanan bir senaryonun yeniden sahnelenmesi için gerçekleştirilmiş olduğu noktasında birleşiyor. Bu konuda pek çok bilgi, belge ve tanıklığın bulunuyor olması da iddiaları kuvvetlendiriyor.

Yargılama sürecinden Dink ailesini ve sivil toplumu tatmin edecek bir sonuç çıkmadı. Ancak, 5 yıllık bu süreç boyunca Türkiye'de etkin bir kamuoyu oluşmasını sağlayan sivil yapılanmalar ve entelektüeller, Almanya'da 20 yıldır işlenen ve neo-nazi kılıfıyla örtülmeye çalışılan failimeçhuller karşısında aynı hassasiyeti göstermiyor. Söz konusu süreçte yüzlerce Türkiyeli insanın yaşamını yitirmesine sebep olan ve Alman derin yapılanmaları tarafından organize edildiği kesinleşen bu cinayetleri dünya kamuoyunda gündeme taşınması, Türkiye'deki siyasi mercileri hesap sorucu girişimlerde bulunmaya zorlaması beklenen sivil yapılanmaların ve entelektüellerin, Hrant Dink suikastına gösterdiği ilgiyi Almanya'daki failimeçhullerden esirgemesi şaşırtıcı ve üzücüdür.

Almanya'dan Rum Kesimi'ne Destek

Almanya, Akdeniz'de doğalgaz araştırmaları için sondaj çalışmaları konusunda Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ne destek verdi. Alman hükümetinin, Kıbrıs Rum Kesimi'nin ilân ettiği münhasır ekonomik bölgesinde doğalgaz araştırmalarında bulunması yönündeki egemenlik hakkını tanıdığı ve Avrupa Komisyonu tarafından ifade edilen görüşleri paylaştığı belirtildi.

Rum Haber Ajansı'na konuşan Almanya'nın Rum Yönetimi nezdindeki Büyükelçisi Gabriela Guellil, Almanya hükümetinin Kıbrıs'ta iki toplumun Kıbrıs sorununa yoğunlaşmaları çağrısında bulunduğunu belirtti. Habere göre, Büyükelçi Guellil, ülkesinin Kıbrıs sorununun çözülmesi amacıyla yapılan çalışmaları desteklediğini vurguladı.²³

Almanya İran'a Yaptırımların Ağırlaşmasını İstiyor

Almanya Dışişleri Bakanı Guido Westerwelle, İran'a yönelik yaptırımların artırılması gerektiğini söyledi. Westerwelle, ARD televizyonunda yayınlanan Morgenmagazin adlı programda yaptığı konuşmada, müttefik ülkelerle birlikte İran'a yönelik yaptırımları sürdüreceklerini belirterek, bu yolla İran yönetimine yönelik baskının artırılmasının hedeflendiğini ifade etti. Bu baskı çabalarına Rusya ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin katılmasını da dilediğini kaydeden Westerwelle, İran'ın nükleer programıyla ilgili tutumunu çok ciddi bir durum olarak nitelendirdi.

Almanya, İsrail'e Silah Yardımı Yapıyor

Almanya, nükleer başlıklı füzelerle de donatılabilen Alman denizaltılarından satın alabilmesi için İsrail'e 135 Milyon Avro yardım ediyor. Almanya her ne kadar dünyanın üçüncü büyük silah ihracatçısı olsa da, yaptığı silah satışlarını mümkün olduğunca gizli tutmaya çalışıyor. Haftalık dergi 'Spiegel'in internet sitesinde verdiği habere göre İsrail, nükleer bomba ile de donatılabilen Alman denizaltılarını alabilmek için Alman devletinden

22 http://www.hakihlallerimerkezi.org/bildiri_uhim_detay.php?bid=76

23 <http://www.sabah.com.tr/Dunya/2011/09/28/almanya-dan-rumlara-sondaj-destegi>

135 Milyon Avro yardım alıyor. Önümüzdeki dört yıl içinde ödenecek teşvik, 2012 bütçesinde 'İsrail'in savunma sistemlerinin teminine katkı' ibaresiyle yeraldı. Alman Federal Savunma Bakanı Thomas de Maiziere, geçen hafta yaptığı İsrail gezisinde denizaltı satışı konusunu İsrail başbakanı Benyamin Netanyahu ve Savunma bakanı Ehud Barak'la görüştü.

'Dolphin' adı verilen Alman denizaltılar, Hamburg yakınlarındaki Kiel şehrinde üretiliyor. Nükleer enerji ile çalışan denizaltılar çok uzun mesafelere giderek uzun süre denizaltında kalabiliyor. Ayrıca nükleer başlıklı füzelerle de donatılabilen denizaltıların İsrail'e satışı bu nedenle de siyasi çevrelerde tartışma konusu oluyor. 90'lı yılların sonundan bu yana Almanya İsrail'e denizaltı veriyor. Bu denizaltılardan ilk ikisi Alman devleti tarafından İsrail'e hediye edilmişti. Son satışta Alman hükümeti teslim edilecek denizaltıların bedelinin üçte birini karşıladığını bildirdi. ABD Tel Aviv Büyükelçiliği'nin Washington'a gönderdiği bir mesajda Almanların Nazi geçmişinden dolayı özür anlamında İsrail'e bu denizaltıları verdiği belirtildi.²⁴

c. Fransa

Sarkozy'den İran'a Tehdit

Fransa'nın yurt dışındaki büyükelçilerinin katılımıyla düzenlenen konferansta konuşan Sarkozy, "İran'ın askeri, nükleer ve balistik silah projeleri tehdit oluşturmaya devam ediyor. Bu durum, İran'ın nükleer tesislerine önlem amacıyla bir saldırı düzenlenmesine yol açabilir. Bu da Fransa'nın hiç istemediği büyük bir krize yol açabilir" ifadesini kullandı.²⁵

Sarkozy'nin Kendisiyle Gurur Duyma Gerekçesi İlginç!

Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy, Fransa'yı tekrar NATO'nun askeri kanadına sokmaktan

gurur duyduğunu söyledi. ABD'deki 11 Eylül anma törenleriyle ilgili bir bildiri yayınlayan Sarkozy, "ABD gibi büyük bir ittifak üyesinin yanında Fransa'yı NATO'nun askeri komuta kademesine sokan cumhurbaşkanı olmaktan gurur duyuyorum. Bu hem NATO hem de Fransa'nın büyük yararına oldu" ifadesini kullandı.

NATO'nun askeri kanadına dönerek Fransa'nın bağımsızlığına gölge düşürülmediğini söyleyen Sarkozy, ülkesinin, NATO içinde etkisinin azalmadığını ve değerlerini ve çıkarlarını savunmaya devam ettiğini söyledi. 11 Eylül saldırısında ölenlerin yakınlarına dayanışma mesajı gönderen Sarkozy, dünyanın, güçlü ve kendine güvenen bir ABD'ye ihtiyacı olduğunu söyledi.²⁶

Sarkozy Yaklaşan Seçim Öncesinde

Yine Ermeni Oylarına Sarıldı

2007 seçim propagandasında sık sık sözde Ermeni soykırımından bahsederek, ülkesinde yoğun lobi faaliyetlerinde bulunan Ermeni asıllı seçmenin oyuna talip olan Sarkozy, her fırsatta Ermenistan'la kurulan bağların önemine değinmeye de ihmal etmiyor

Ermenistan ziyareti öncesinde, Ermeni Mediamax ajansına verdiği röportajda, soykırımdan da bahsederek, "Fransa ve Ermenistan arasında kurulan bağlar yok edilemez düzeyde. Yaşanan soykırım trajedesinde Fransa, katliamdan kurtulan yüz binlerce Ermeniye kapılarını açmıştır." diyen Sarkozy, çıkmazda olan görüşmelerin bir an önce sonuçlanması gerektiğini söyledi.

Ermenistan ziyareti kapsamında Erivan'daki temaslarına 1915 olaylarıyla ilgili Ermeni iddialarını yansıtan Tsitsernakaberd anıtını ziyaret ederek başlayan Sarkozy, burada gazetecilere yaptığı açıklamada, Türkiye'nin tarihiyle yüzleşmesi gerektiğini iddia ederek, Türkiye'nin yıl sonuna kadar Ermeni iddialarını kabul etmemesi durumunda 'başka girişimlerde de bulunacaklarını' söyledi.

24 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=167314>

25 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalID=1061968&CategoryID=81>

26 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=174017>

Sarkozy, 'başka girişimler' arasında Ermeni iddialarının kabul edilmemesine cezai yaptırım uygulanmasını sağlayacak yasa tasarısı hazırlamanın da bulunduğunu söyledi. Anıt çelenk bırakan Sarkozy, anıt özel defterine de Ermeni iddialarına ithafen "Fransa unutmuyor" ifadesini kaydetti.

Fransa, sözde Ermeni soykırımını 2001 yılında çıkardığı bir yasa ile tanımıştı. 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarını inkâr edenlerin cezalandırılmasını öngören yasa teklifini ise Mayıs ayında yapılan oylamada Fransa senatosu reddetmişti.²⁷

Fransa İsrail'e Açık Destek Veriyor

Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, İran'ın nükleer programını kınayarak, İsrail'in varlığının tehdit altında olması halinde, ülkesinin kayıtsız kalamayacağını söyledi.

Cannes kentindeki G-20 zirvesinin kapanışı dolayısıyla bir basın toplantısı düzenleyen Sarkozy, konuyla ilgili bir soruya verdiği yanıtta, "İran'ın davranışı ve nükleer silah geliştirme tutkusu, bütün uluslararası kuralları aykırı bir durum ve Fransa, kararlılıkla bu kurallara saygı gösterilmesini kınar" ifadesini kullandı. Sarkozy, "Eğer İsrail'in varlığı tehdit edilirse, Fransa buna kayıtsız kalamaz" dedi.²⁸

Fransa'da Adaylar 'Soykırım' Söylemi İle Oy Toplamaya Çalışıyor

Fransa'da 500 bin civarında olduğu tahmin edilen Ermeni kökenli vatandaşların oylarını alabilmek için Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy ve anketlerin ilk sırasında bulunan Sosyalist Parti'nin cumhurbaşkanı aday François Hollande büyük mücadele veriyor.

2001 yılında Ermeni soykırım iddialarını kabul eden Fransa'da Mayıs 2012'de yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi yine Ermeni iddia-

ları gündemde. Fransa'da yaşayan Ermeni asıllı vatandaşların oylarını tekrar alabilmek için Ermenistan'a seçim çıkarması yapan cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, sözde Ermeni soykırımını kabul etmeyenlerin cezalandırılmasıyla alakalı yasayı tekrar Senato'nun gündemine getirebilecekleri imasında bulunmuştu. Seçim kampanyasını Ermenistan'da başlatan Fransa cumhurbaşkanı, geçtiğimiz seçimlerde kendisini destekleyen Ermenilerin oylarını tekrar kazanabilmek için yaptığı konuşmalarda soykırım iddiaları üzerinde özellikle durmaya da devam ediyor. Daha önce Mayıs ayında senatonun önüne gelen kanun Sarkozy'nin partisi UMP'nin karşı oylarıyla gündemden düşmüştü.

Cumhurbaşkanlığı seçimleri öncesi anketlerin bir numarası François Hollande ise Ocak ayını işaret ederek, daha önce sağ oylarla kabul edilmeyen yasayı son seçimlerde çoğunluğu kazanan sol oylarla tekrar Senato'nun gündemine getirecekleri sözünü verdi. Seçim kampanyasını Ermeni kökenli vatandaşların yoğunlukla yaşadığı Alfortville'den başlatan François Hollande'in seçim kampanyasında aktif rol oynayan Ermeni siyasetçi Murat Papazian, Hollande'in soykırım inkar edenlerin cezalandırılmasıyla ilgili verdiği söze sonuna kadar inanıp destek verdiğini belirtti.

Gelecek seçimlerde Cumhurbaşkanı olma ihtimali yüksek olan François Hollande'in 2004'te "Türkiye'nin AB üyeliği Ermeni soykırım iddialarını kabul etmesine bağlı olsun" adıyla hazırlanan bildiriye imza attığı ortaya çıktı. Ermenistan'da bulunan Taşnak partisiyle de sağlam ilişkileri bulunan Hollande, 2007'de bu ülkeye yaptığı ziyarette bu fikrini tekrarlarlarken Türkiye'nin Ermeni soykırımıyla ilgili tutumunu değiştirmesi uyarısında bulunmuştu.²⁹

Dünya Nükleer Devlerinden Fransa:

"İran Nükleere Son Versin!"

Fransa Dışişleri Bakanı Alain Juppe, İran'a nükleer enerji programına son vermesi yolunda

27 <http://www.euractiv.com.tr/politika-000110/article/sarkozy-ermenistanda-trkiyeyi-soykrmla-tehdit-etti-021607>

28 <http://www.ilkehaber.com/haber/sarkozy-israili-koruyacagiz-19412.htm>

29 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=182481>

yaptığı çağrını yineledi. Uluslararası Atom Enerji Ajansı'nın İran ile ilgili raporunu yayınlamasına az bir süre kala konuyla ilgili basına kısa bir açıklama yapa Juppe, "İran'ın askeri amaçlı olduğundan şüphe duymadığımız, nükleer enerji programına son vermesi gerektiğini düşünüyoruz" dedi. Juppe, "İran'ın geri dönüşü olmayan askerî bir müdahaleye yol açacak gelişmelerden kaçınması gerektiğini" ifade etti.³⁰

d. İngiltere

İngiltere Libya'da Casuslarını Kullanmış

İngiltere Dışişleri Bakanı William Hague, Libya'da elde edilen askeri ve diplomatik başarıda, "etkin istihbaratın" rol oynadığını ve MI6 başta olmak üzere istihbarat kurumlarının, "küresel kapasitelerini kullanarak devrik lider Muammer Kaddafi'ye bağlı güçlerin niyetlerini ortaya çıkardığını, suikastleri önlediğini" belirtti.

Hague, "Brega, Misrata ve son olarak başkent Trablus'la iletişimin kesilmemesinde ve ne olup bittiğinden haberdar olunmasında casusların çok önemli bir rol oynadığını" ifade etti. İngiliz bakan, casusların önemli siyasi isimlerin belirlenmesinde, muhaliflerle temas kurulmasında ve askeri-politik istihbarat sağlanmasında çalıştıklarını belirtti. Hague, MI6'nın, Kaddafi yanlısı güçlerin Libya Ulusal Geçiş Konseyi liderleri ve Batılı diplomatları hedef alan intihar saldırısı planlarını da ortaya çıkardığını ve bu saldırıları önlediğini açıkladı.³¹

İngiltere, İsrail Eski Bakanı İçin Yasa Değiştirdi

İngiltere, 2009'da savaş suçu işlediği gerekçeyle hakkında tutuklama kararı bulunan İsrail Eski Dışişleri Bakanı Livni için özel kanun çıkardı.

İngiltere, cunta lideri Pinochet'yi tutuklatan yasayı İsraililer için değiştirdi. Londra'da bir

mahkemenin, 2009'da ülkeyi ziyaret etmeyi planlayan Eski Dışişleri Bakanı Tzipi Livni hakkında savaş suçu işlediği suçlamasıyla tutuklama emri çıkartması İngiliz hükümetini mutlu etmemiştir.

Livni, o dönemde ziyareti iptal ederek krizi atlatmıştı. İngiltere Hükümeti, bir yasa değişikliğiyle, savaş suçlarının kovuşturmasını sulh hukuk mahkemelerinden alarak Kraliyet Adli Takibat Birimi'ne devretti. Çıkan yasa Kraliçe tarafından da imzalanarak yürürlüğe girdi. Bundan sonra tutuklama kararları hükümete bağlı bir birim tarafından alınacak. Tzipi Livni, yasa değişikliğini memnuniyetle karşılayarak 'Adaletin yerini bulduğunu' söyledi.³²

İngiltere, Türkiye'nin AB Üyeliğinin

Sakıncalarını Araştırıyor

İngilizler, Türkiye'nin AB'ye üye olması halinde kıtaya ne gibi zararları olacağını araştırıyor. Hazırlanan raporda en çok sınır göçlerine değinildi. İngiltere Meclisinin İçişleri Komisyonu, Türkiye'nin AB üyeliği durumunda, komşu ülkelerden göçün artması konusunda endişeleri olduğunu ve Türkiye'nin sınır kontrollerini sıkılaştırması gerektiğini bildirdi.

Komisyon "Türkiye'nin AB'ye Katılımında Adalet ve İçişleri Alanı için Çıkarımlar" başlıklı raporunda, "Türkiye'nin AB'ye üyeliği durumunda, sınırlar İran, Irak ve Suriye gibi ülkelere uzanacağı için, birliğin sınır güvenliği konusunda ciddi endişeler olduğu" kaydedildi. Raporda, "Türkiye'nin, üyeliğinden önce, AB sınır yönetimi tarafından hazırlanan kesin kriteri 'açık ve nesnel' olarak karşıladığını göstermesi gerektiği" ifade edildi. Türkiye ile Yunanistan arasındaki kara sınırının, 'AB'ye düzensiz göçün en temel kaynaklarından biri' olduğu kaydedilen raporda, 'binlerce göçmenin her ay Türkiye üzerinden AB'ye girdiği, birçoğunun da İngiltere'ye ulaşmak istediği' bildirildi.

30 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=182491>

31 <http://www.hurriyet.com.tr/planet/19263974.asp>

32 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=174766>

Raporda ayrıca, "Komisyon AB'yi, Türkiye'nin tam üyeliğinden önce, organize uyuşturucu ve yasa dışı göç konularıyla daha etkili mücadele etmek için özel düzenlemeler yapmaya çağırıyor" denildi. "İnsan kaçakçılığının yanı sıra Afganistan'dan Batı ve Orta Avrupa'ya yapılan eroin kaçakçılığının %75-80'inin Türkiye üzerinden gerçekleştiği ve Türkiye'de Avrupa'ya giden eroine el koyma ve yakalama olaylarının arttığı" belirtildi. Komisyon, İngiliz ile Türk yetkililer arasındaki yakın ve başarılı çalışmalar ile işbirliğine değinerek, bunun Europol gibi AB ajansları tarafından da yapılması gerektiğini bildirdi.

İngiltere İçişleri Bakanlığı'ndan, Türkiye'nin AB'ye üyeliğinin ardından, bu ülkeden İngiltere'ye yasal göçün tahmini sayısını ortaya koyacak bir değerlendirme yapmasını isteyen komisyon, AB geneli için bu sayının 2030'a kadar 500 bin ile 4 milyon 400 bin kişi arasında değişebileceği yönünde tahminlerde bulunulduğu kaydedildi.

Türk vatandaşlarının AB'ye göçünde düşüş olduğunun, bu sayının yıllık 50 binin altına indiğinin belirtildiği raporda, "Ancak nüfustaki artış eğilimi ve yaşam standartları, Türk vatandaşları için cazip bir seçenek olan AB içinde göçü kolaylaştırabilir" denildi.³³

e. Kanada

Kanada Akdeniz'de Savaş Gemisi Bekletiyor

Kanada Savunma Bakanı Peter MacKay, ülkesinin Akdeniz'de iki savaş gemisi bekleteceğini söyledi ve Kanada'nın, NATO'nun Libya operasyonu için yolladığı iki savaş gemisini, 2012 yılı başına kadar Akdeniz'de tutacağını açıkladı.

Kanada Savunma Bakanı Peter MacKay, 39 ülkeden 300 delegenin katıldığı, 3 gün süren ve Halifax'da sona eren Uluslararası Güvenlik Forumu sonrası gazetecilere yaptığı açıklamada, ha-

len Akdeniz'de bulunan HMCS Vancouver savaş gemisine HMCS Charlottetown savaş gemisinin de katılacağını kaydetti.

Her iki geminin, Operation Active Endeavour isimli anti-terör operasyonu kapsamında Akdenizde bulunacağını söyleyen Bakan MacKay, gemilerin, Suriye'deki Kanada vatandaşlarının olası bir operasyonda acil tahliyeleri için kullanılacağını da bildirdi.

Suriye'ye askeri bir hareket olup olmayacağı şeklindeki soruyu yanıtlayan MacKay, "Daha orada değiliz. Bunu söylemek için çok erken. Bu konuda BM'nin bir karara varamaması en önemli etken. Kanada, Suriye konusunda her türlü yardımı yapmaya hazırdır" dedi. Asker'i müdahaleden önce tüm seçeneklerin denenmesi gerektiğini anlatan Bakan MacKay, "Hiç kimse 'hadi hemen Suriye'yi cezalandıralım' düşüncesinde değil. Her adımda, sonraki adımları hesaplamak zorundayız. Kanada olarak, bu konuda öncelikle BM'nin karar almasını istiyoruz. BM Güvenlik Konseyi'nin bu konuda karar alması bir zorunluluktur" diye konuştu.³⁴

f. Rusya

Rusya Tacikistan'a Yerleşiyor

Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev'in Tacikistan ziyaretinde askeri alanda önemli mutabakatlar sağlandı. Tacikistan Devlet Başkanı İmamali Rahman ile biraraya gelen Medvedev, Tacikistan'daki Rus askeri varlığının uzun süre bu ülkede bulunmasına yönelik anlaştı.

Liderler, Tacikistan'da bulunan Rus askeri üsleri ile ilgili 49 yıllık anlaşma imzalanması konusunda mutabık kaldılar. 2014'de süresi dolacak Rus askeri varlıkları ile ilgili anlaşmanın 2012'nin ilk çeyreğinde imzalanması planlanıyor. Rusya Savunma Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Medvedev ile Rahman, 2012 yılında stratejik açıdan önemli olan Tacikistan'daki Aynı Havaalanı'nın üçüncü ülkeler ile ortak kullanma konusunda

33 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=169020>

34 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1204547>

anlaşma imzalanmasının hedeflendiği kaydedildi.

Aynı Havaalanı Duşanbe'nin 25 km batısında yer alıyor. Afganistan sınırına yakın bir bölgede bulunmasıyla önemli olan havaalanı her türlü askeri uçakların iniş yapması için müsait. 2003 yılında tekrar kullanıma açılan Aynı Havaalanı Hindistan tarafından yaklaşık 70 milyon Dolar'a modernize edildi.

Rusya askeri üslerinin bulunma döneminin uzatılmasına karşılık Tacikistan ordusuna modern silahlar vereceği kaydedildi. Rusya ayrıca, Tacik askerlerini eğitecek. Tacikistan, 2005'te açılan Rus üssü ve 2008'de imzalanan anlaşma çerçevesinde kullanılan Aynı Havalimanı ve diğer askeri donanımlarla ilgili ücret talep ediyor. Duşanbe'nin 100 km güney batısında Kurgan-tepe 201 nolu Rus askeri üssü ve 200 km güney batısında Kulob kentlerinde bulunan askeri üslerde toplam 7 bin Rus askeri görev yapıyor. Tacikistan'da bulunan Rus ordusu en büyük yabancı güç olarak da biliniyor.³⁵

Putin'den Medvedev İtirafı: 'Daha Önce Anlaşmıştık'

Rusya Başbakanı Vladimir Putin dört yıl önce görev değişimi ile ilgili Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev'le anlaşma yaptıklarını, şimdi de bu anlaşmayı halkın oyuna sunacaklarını kaydetti.

Medvedev'le görev değişimi konusunda dört yıl önce anlaştıkları itirafında bulunan Rusya Başbakanı, "Biz iktidar değişimi konusunda aramızda anlaşma sağlamıştık, vatandaşlarımızla değil. Şimdi bu değişimi onların kararına sunuyoruz. Seçimler her şeye karar verecek" ifadelerini kullandı.

Rusya'nın ekonomik toparlanma ve büyüme için siyasi istikrara ihtiyacı olduğunu ifade eden Putin, Büyük Buhran döneminde dört dönem iktidarda kalan Amerikan Başkanı Franklin D. Roosevelt'i örnek gösterdi.

Rusya'nın emperyalist yaklaşım içerisinde olduğu yönündeki eleştirilere cevap veren Putin, "Onlar kendi sorunlarını kritik etsin. Enflasyonla

mücadele, devlet borçları ya da en azından obezite sorunu. Kendi işinize bakın" ifadelerine yer verdi.³⁶

Rusya ile NATO Arasında 'Füze Kalkanı' Gerginliği

Rusya, ABD ile yürütülen füze kalkanı görüşmelerinden sonuç elde edilememesi halinde Belarus ve Rusya Federasyonu sınırlarına taktik füzelerini yerleştirme tehdidinde bulundu. Rusya Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Moskova'nın 'İskender' taktik füzelerini Belarus ve Rusya'nın Krasnadar bölgesine yerleştirebileceği söylendi.

Kaynak, ABD ile yürütülen füze kalkanı görüşmelerinin sonuçsuz kalması halinde söz konusu bölgelere misilleme olarak kendi kalkanlarını kuracaklarını belirterek, "Bu, sınırlarımıza yerleştirilecek, stratejik kuvvetlerimize karşı Amerikan füze savunma unsurlarının tehdidine karşı koymamızı sağlayacak" dedi.

Rusya daha önce kendisiyle sınırı olmayan Avrupa içindeki Kaliningrad kentine İskender füzelerini yerleştirme tehdidinde bulunmuştu. Moskova ancak 2020 yılına kadar tamamen kurulabilecek ABD füze kalkanını stratejik güçlerine karşı tehdit sayıyor. Rusya, ABD'nin kaygılarını gidermemesinin yeni bir silahlanma yarışına yol açabileceği uyarısında bulunmuştu.

George Bush'un ABD Başkanı olduğu dönemde İskender füzelerini Kaliningrad'a yerleştirme kararı alan Rusya, Barack Obama'nın iktidara gelmesi ve Rusya ile ilişkileri sıfırlayarak yeniden başlatacakları açıklamasının ardından bu planını askıya almıştı.³⁷

Ancak NATO'nun Avrupa'da kuracağı füze kalkanına karşı Moskova'nın kendi füze savunma sistemini aktif hale geçirmesi ile gerginleşen Rusya-Batı ilişkileri, iki tarafın diyaloga açık olduklarını açıklaması ile bir nebze rahatladı. NATO'dan

35 <http://www.milligazete.com.tr/haber/rusya-49-yil-daha-tacikistan-da-214890.htm>

36 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=179536>

37 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=184435>

üst düzey komutanlar, yaşanan tartışmayı ve füze savunma sistemleri ile ilgili sorunları müzakere etmek için Moskova'ya geldi. Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev'in emri ile önceki gün Kaliningrad'da füze radar sistemlerinin aktif hale geldiğini hatırlatan Rusya Genelkurmay Başkan Yardımcısı Valeriy Gerasimov, diyalog kapısının halen açık olduğunu söyledi. NATO Uluslararası Askerî Komutanlığı'ndan Jürgen Bornemann da sonunda füze kalkanında bir anlaşma sağlamayı umduklarını vurguladı.

Rusya ve NATO, Lizbon'da Kasım 2010'da Avrupa füze savunma sisteminde işbirliği yapılması konusunda anlaşma sağlamış, ancak uzun süre devam eden müzakerelerde Rusya'nın ortak sistem kurulması talebine NATO olumlu yaklaşmamıştı. İki ayrı sistemin kurulması ve bilgi paylaşımı yapılmasını teklif eden NATO, Moskova'nın yazılı garanti talebine ise sıcak bakmıyor. Son olarak Honolulu'da APEC zirvesi çerçevesinde bir araya gelen ABD Başkanı Barack Obama ve Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev, uzlaşa sağlayamamıştı. Moskova'daki temasları sırasında füze kalkanı ile ilgili diyalogun ve görüşmelerin sürdüğünü ifade eden NATO Komutanı, "Rusya Devlet Başkanı Medvedev'in Kaliningrad'da yaptığı açıklamada, görüşmeler için kapıların kapatılmadığını söylemesi memnuniyet verici" dedi.

Henüz anlaşma sağlanamasa bile müzakereler ve uzlaşa için yeterli zaman olduğuna değinen Bornemann, "Bu çok kompleks olan konuda sonunda işbirliği sağlayabileceğimize inanıyorum." ifadelerini kullandı. Batı'nın tek taraflı adımlar attığı ile ilgili şikâyetçi olan Rus komutan Gerasimov ise, "Bizim pozisyonumuz çok açık. Füze savunma sisteminin stratejik nükleer gücümüzü etkilememesi gerekiyor. Tüm görüşmelere ve müzakerelere rağmen maalesef, tek taraflı olarak sistem yerleştiriliyor. Başkan Medvedev'in dediği gibi açık olan kapı ile müzakerelerimizi sürdürüyoruz." şeklinde konuştu.³⁸

Gürcistan'a Müdahalenin Asıl Hedefi NATO'ymuş

Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev Rusya'nın 2008 yılında Gürcistan'a saldırısının Ukrayna'nın NATO üyeliğini önlediğini söyledi.

Ukrayna basınında yer alan habere göre, Rusya'nın Güney Askeri Bölgesi subaylarıyla biraraya gelen Medvedev, "Eğer biz 2008 yılında hareket etmeseydik, artık farklı bir jeopolitik durum ortaya çıkacaktı ve Kuzey Atlantik İttifakı'na çekilmek istenen bir dizi ülke artık orada olurdu" diye konuştu.

NATO'nun Rusya sınırlarına yaklaşmasından duyulan rahatsızlığı dile getiren Medvedev, 'doğrudan rekabetten' kaçtıklarını ancak savunma alanındaki meselelerin çözümüne ilişkin kendi görüşlerinin olduğunu vurguladı.

Görüşmeye iştirak eden Rusya'nın NATO daimi temsilcisi Dmitri Rogozin, 2008 yılında Rusya'nın Kafkaslarda aktif hareketini beklemeyen NATO'nun yanlış hesap yaptığını ifade ederek, "Rusya'nın bu müdahalesi olmasaydı Ukrayna ve Gürcistan'ın artık NATO üyeliği bulunabileceğini" savundu.³⁹

g. İsrail

Netanyahu: "Özür Dilemeyeceğiz!"

İsrail Başbakanı Netanyahu, resmi ağızdan kesin bir dille Türkiye'den özür dilemeyeceklerini bildirdi. Türkiye'nin İsrail ile diplomatik ilişkileri alt seviyeye indirmesinden sonra ilk defa konuşan Benjamin Netanyahu, bakanlar ve gazetecilere yaptığı konuşmada, "Sivillerimizi, çocuklarımızı ve toplumumuzu savunmaya çalıştığımız için özür dilememiz gerekmiyor" dedi. Netanyahu, silahların Gazze'ye ulaşmasını engellemeye çalıştıklarını savunarak, bunun için özür dilemeyeceklerini ifade etti.

Türkiye ile ilişkileri düzeltmek istediklerini de belirten İsrail Başbakanı, "Türkiye ile anlaşmazlığın üstesinden gelmek için bir yol bulacağız-

38 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1209645>

39 <http://www.aksam.com.tr/medvedevden-ilginc-gurcistan-iddiasi--80272h.html>

mıza ümit ediyorum. İsrail hiçbir zaman Türkiye ile ilişkilerin bozulmasını istemedi, şimdi de ilişkileri bozmak istemiyor" ifadelerini kullandı.⁴⁰

İsrail'den PKK'ya Yardım, Ermenilere Destek Planı

İsrail'in Yedioth Ahronoth gazetesinde yer alan bir haberde Lieberman'ın Türkiye'yi "cezalandırmak" amacıyla plan yapmaları için bir ekip kurduğunu yazmıştı. Habere göre bu ekip, terör örgütü PKK'ya silah yardımını da içeren bir işbirliği yapılmasını ve Ermeni soykırımı iddiasına destek verilmesini önerdi. Haaretz gazetesine bilgi veren bir dışişleri bakanlığı yetkilisi de Lieberman'a yapılan önerilerin Türkiye'yle gerginliği daha da tırmandırılmasına yönelik olduğunu belirtti. Haaretz gazetesinin haberine göre Netanyahu'nun ofisinden yapılan açıklamada, Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman'a ait olduğu belirtilen plan doğrulanmadı fakat yalanlanmadı da.⁴¹

Yahudi Lobisi'nden Türkiye'ye Tehdit

Rum Kathimerini gazetesi, Yahudi-Amerikan Örgütleri Konferansı (Yahudi Lobisi) Başkanı Richard Stone'un verdiği demeçte, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın İsrail'in Güney Kıbrıs'la işbirliği ve Yunanistan'la stratejik ittifakı konusunda açıklamasından rahatsızlık belirttiğini yazdı.

Habere göre Erdoğan ilk seçildiğinde endişelendiklerini söyleyen Stone, Türkiye-İsrail ilişkilerinin yıllardır önemli diplomatik, ekonomik ve ticari boyutta olduğunu; ancak son üç yıldır tam ters istikamette seyrettiğini söyledi.

"Türk savaş gemilerinin Doğu Akdeniz'de olmasının, askeri operasyonun habercisi olarak yorumlandığı" ifadeleri üzerine ise Richard Stone, şunları söyledi: "İsrail ve Kıbrıs sondajlarını engellerse, bu gerginliği çok ciddi şekilde tırmandırır. Umarım yapmazlar. Yaparlarsa, savaş hareketi olur. Amerikan hükümetinin böyle bir şeye müsaade etmeyeceğini net şekilde ortaya koyacak irade-

ye sahip olduğunu umuyorum. Sondajları yapmakta olan şirket Amerikan şirkettir. Platformda Amerikan bayrağı dalgalanıyor. Şirkete yönelik bir saldırı Amerika'ya yapılmış olacak. Erdoğan'ın böyle bir şeye cesaret etmesi bana zor görünüyor."

"Stratejik bir İsrail-Yunanistan ittifakı öngörüyor musunuz" sorusuna "umuyor ve inanmak istiyorum" diye cevap veren Stone, Türkiye'de değişiklik olsa bile Yunan-İsrail işbirliğinin stratejik ve ekonomik düzeyde devam etmesini beklediğini, sondajdan sonra doğalgazın Avrupa'ya Yunanistan üzerinden nakledilebileceğini söyledi.

'Kıbrıs'la (Güney) işbirliğine nasıl baktığı' da sorulan Stone, sorunlu bir bölgede iki küçük devlet olan İsrail ve Kıbrıs'ın ortak çıkarları olduğunu söyledi. Stone, "Kıbrıs'la ilişkiler her zaman iyi oldu ama büyük mesele İsrail'in Yunanistan'la ilişkilerini iletmesidir. Bazıları bunu Türkiye-İsrail ilişkilerinin bozulmasına tepki olarak görüyor ancak öyle değil. Yunanistan'la olan ilişki, kendi nitelikleri olan ve doğru bir ilişkidir. Geçici değildir" ifadesini kullandı.⁴²

İsrail'in Esir Değişimi Tarihi

Ekim ayında Mısır'ın aracılığıyla, Hamas ile İsrail arasında dev bir esir değişimi gerçekleşti. 5 yıldır Hamas'ın elinde bulunan İsrailli asker Gilad Şalit'e karşılık, İsrail hapishanelerinde bulunan 1.027 esir takas edildi. Ancak İsrail'in esir değişimleri tarihi 1948-1949 yıllarında yapılan Arap-İsrail savaşına dayanıyor. İşte bu takasların kısa bir özeti:

1948-49 - Bu savaş sırasında İsrail askerlerinden 156'sı Mısır, 673'ü Ürdün, 48'i Suriye, 8'i ise Lübnan güçlerine esir düştü. İsrail'in elinde ise 1098 Mısırlı, 28 Suudi Arabistanlı, 25 Sudanlı, 24 Yemenli, 17 Ürdünlü, 36 Lübnanlı, 57 Suriyeli ve 5021 Filistinli esir vardı.

1949 yılı Temmuz'da yapılan anlaşmayla bütün esirler değiştirildi.

Mısır'ın Süveyş kanalını İsrail'e kapatma kararından sonra İsrail tarafından gönderilen gemi

40 <http://www.sabah.com.tr/Dunya/2011/09/04/netanyahu-sonunda-konustu>

41 <http://www.haberinvakti.com/dunya/netanyahudan-itriraf-gibi-aciklama-h9139.html>

42 <http://www.ulakhaber.com/1868/33/hb39/dunya/detay/rum-basini-yahudi-lobisinden-turkiye%27ye-uyari.html>

ve 10 kişilik mürettebatı Mısır tarafından esir alındı. Ancak uluslararası düzeyde yoğun baskısıyla karşı karşıya kalan Mısır 1 Ocak 1955'te gemi ve mürettebatı bırakmak zorunda kaldı.

1954 - Aralık 1954 yılında Golan tepelerinde esir düşen 5 kişilik İsrail keşif grubunun bir üyesi kendini öldürdü diğer 4'ü ise Mart 1956'da 41 Suriyeliyle takas edildi.

1956 - İsrail'in 1956 Ekiminde Sina yarımadasına başlattığı "Kadeş" operasyonunda esir düşen 5500 Mısırlı 1957 Şubatında 3 İsrailli ile değiştirildi.

1961 - Bir sonraki esir mübadelesi 1961 yılında Golan tepelerindeki savaşta esir alınan 18 Suriyeli ile 11 İsrailli arasında 1963 Aralık ayında yapıldı.

1967 - Altı Gün Savaşları'nda İsrail, 899'u sivil 5237 Mısırlı, 366'sı sivil 899 Ürdünlüyü ve 205'i sivil 574 Suriyeliyi esir aldı. Savaş sonrası yapılan anlaşmayla Mısır kendi vatandaşlarına karşılık 11 İsrail askeri ile 1950'den sonra yakalanan ve Mısır'da hapiste tutulan casuslarını, Ürdün 428 vatandaşına karşılık 2 İsrail pilotunu, Suriye ise 572 vatandaşına karşılık bir İsrail pilotuyla, 2 pilotun cesedini takas etti.

1968 - 'Karamah' operasyonunda esir aldığı 12 Ürdün askerini 2 askerinin cesediyle takas eden İsrail, 1973 yılında Livan sınırında yakaladığı 5 üst düzey Suriye askerini, esir düşen 3 pilotuyla değiştirdi.

1973 - Arab-İsrail savaşında İsrail'in esir aldığı 8372 Mısırlı, 392 Suriyeli, 13 Iraklı ve 6 Cezayirliye karşılık Mısır 242, Suriye 68, Lübnan 4 İsrail askerini 1974 yılında azad etti.

1975 - 1973 savaşında ölen 39 İsrail askerinin cesedine karşılık 92 Filistinliyi serbest bıraktı.

1979 - Filistin Kurtuluş Örgütüyle yapılan anlaşma gereği 1978 yılında esir düşen bir İsrail askerine karşı 76 Filistinli bırakıldı.

1983 - İsrail, Lübnan'da tutulan 6 İsrail askere karşılık İsrail hapishanelerinden 100 ve Güney Lübnandaki esir kampından 4700 Arap tutukluyu serbest bıraktı.

1984 - İsrail, savaşta tutsak ettiği 291 asker, 13 sivil Suriyeliyle 72 Suriyelinin cesedini, 6 İsraili ve 5 İsraillinin cesedi karşılığında serbest bıraktı ve teslim etti.

Mayıs 1985 - İsrail, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi Genel Komutanlığı'nın elindeki 3 askere karşılık 1150 Arap mahkumu serbest bıraktı.

Haziran-Temmuz 1985 - İsrail 331 Şii tutukluyu serbest bıraktı. Şii liderleri, bunun, Beyrut'ta kaçırılan Amerikan TWA uçağında rehin alınan 39 yabancı yolcunun serbest bırakılması karşılığında yapıldığını bildirdi, ancak İsrail bu bağlantıyı reddediyor.

Haziran 1996 - Hizbullah ile İsrail arasında Almanya'nın arabuluculuğuyla varılan esir değişimi anlaşması çerçevesinde 2 İsrail askerinin cesedine karşılık 123 direnişçinin cesedi teslim edildi. Hizbullah ayrıca İsrail'in desteklediği Güney Lübnan Ordusu'na bağlı 17 milisin cesedini, Lübnanlı 45 tutsak karşılığında iade etti.

Ocak 2004 - Hizbullah ile İsrail arasında sağlanan esir değişimi anlaşması, İsrail'in aralarında Hizbullah liderlerinden Şeyh Abdülkerim Ubeyd'in de bulunduğu 436 esiri serbest bırakması karşılığında, Hizbullah, İsrailli işadamı Elhanan Tannenbaum ile İsrailli 3 askerin cesetlerini teslim etti.⁴³

Takas'ta Serbest Kalan Filistinlilerden Bazıları 20 Yıldır Mahkumdu

İsrail ile varılan anlaşma sonrasında serbest bırakılan Filistinli mahkûmlardan Gazze'ye gönderilenlerin önemli bölümünün uzun yıllardır hapiste olduğu bildirildi.

Mahkûmlar konusunda araştırmalar yapan Abdülnasır Fervanih'in yayımladığı rapora göre, Gazzeli olup da evine gönderilen 133 mahkûmdan 38'i yirmişer, 8'i de yirmibeşer yıldan daha fazla hapis yattı. Gazze'ye gönderilen diğer mahkûmların hapis yattığı yıllar da hesaplandığında bu sayı 2161 yapıyor.

43 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=179039>

İsrail askeri Gilad Şalit ise 1940 gün hapis hayatı yaşadı. Ayrıca serbest bırakılanlardan 87'si 1991 yılında imzalanan Oslo Barış Anlaşması'ndan önce, 8'i ise Şalit kaçırıldıktan sonra tutuklandı. 84 Filistinli mahkûm, bir ya da birden fazla ömür boyu hapis cezasına çarptırılırken, biri kadın 19 mahkûmun da serbest bırakıldıklarında 10 yıldan daha az cezaları kalmıştı. Araştırmaya göre, tutuklu takasının ardından halen İsrail hapishanelerinde ömür boyu hapis cezası çeken 530 Filistinli mahkûm var.⁴⁴

Kaddafi İsrail ile İşbirliği Yapmış

Sirte'de öldürülen Libya eski lideri Muammer Kaddafi ile İsrail destekçisi gruplar arasındaki ilişkiler gündeme taşınmaya başlandı. İddialara göre, "ABD'nin ulusal çıkarları ve İsrail'in güvenlik ihtiyaçları ile Libya Yahudileri düşünen" İsrail yanlısı örgütler Libya eski lideri ile gizli ve dikkatli bir işbirliğine gitme yolunu seçti.

ABD'de pek çok İsrail yanlısı grup, Libya diktatörünün tüm eylemlerine rağmen bu işbirliğinin değerli olduğunu savundu. Bu görüşe gerekçe olarak da Kaddafi'nin 11 Eylül saldırılarından sonra 'devlet teröründen' uzaklaşması, İsrail ve ABD çıkarlarına yönelik tehditlerden vazgeçmesi gösterildi.

Amerikan basınında yer alan haberlere göre, İsrail yanlısı grupların Kaddafi ile flörtü 2002 yılında sürgündeki Libya Yahudi topluluğu lideri David Gerbi'nin ülkeye dönmesiyle başladı. Gerbi'ye aracılarla haber gönderen Kaddafi, 'Libya ve ABD arasındaki ilişkileri normalleştirmesi için yardımcı olup olmayacağını' sordu.

Gerbi'ye göre Kaddafi'nin gerekçeleri açıldı: Irak devrik lideri Saddam Hüseyin'in akıbetini görmüştü, listedeki bir sonraki isim olmak istemiyordu. Bu amaçla kitle imha silahlarını yok ettiğini açıklamış, 1988 yılında İskoçya'nın Lockerbie kenti üzerinde düşen uçaktaki kurbanların ailele-

ların ailelerine milyarlarca Dolar'lık tazminatı kabul etmişti. Gerbi, bu teklifin ardından Libya'yı Batı'ya yaklaştırmak için hemen ABD'ye bir tura çıktı, İsrail yanlısı gruplar ve milletvekilleri ile biraraya geldi.

ABD'deki Yahudi topluluğun dış politika şemsiye grubu Büyük Amerikan Yahudi Örgütleri Başkanları Konferansı Başkan Yardımcısı Malcolm Hoenlein, görüşmelerde "neyin uygun, neyin uygun olmayacağı hakkında geniş tartışmalar yaşandığını" söyledi, sonuçta "Libya Yahudilerinin vatanlarına dönüşlerinin önünde engel olmak istemediklerine karar verdiklerini" belirtti.

Cumhuriyetçilerin Yahudi senatörlerinden Tom Lantos, George W. Bush yönetiminin onayını alarak, Libya'yı beş kez ziyaret etti. 2004 yılında ziyaretleri hakkında bir açıklama yapan Lantos, "Kaddafi'nin geçmişi onun hakkında yeterince şey anlatır ama şimdi 180 derecelik dönüş yaptı" ifadesini kullandı. Lantos, ziyaretinde İsrail ve Filistin için tek devletli çözüm (İsratine) savunan Kaddafi'nin 'Beyaz Kitap'ının bir kopyasını hediye aldığını da söyledi. O dönemde AIPAC dış politika sorumlusu olan Steve Rosen da, İsrail'e getireceği rahatlama nedeniyle Libya ile ABD arasındaki yakınlaşmaya engel olacak bir şey yapmadıklarını anlattı.

Haberlerde, aynı dönemde Kaddafi'nin oğlu Seyfülislam'ın İngiltere'deki bir Ortadoğu konferansı için İsrail yanlısı gruplarla ilişkiye geçtiği de aktarıldı. Kongre, 1990'larda hazırlanan yaptırım uygulanan ülkeler listesinden Libya'yı çıkardı ve Batılı petrol şirketleri ülkeye döndü.

Amerikan Yahudi Kongresi Başkanı Jack Rosen, Kaddafi'ye 2007 yılından itibaren "sosyal danışmanlık" yaptı. Gerbi ise hala Libya'da Yahudi toplumu yeniden aktif hale getirmek için çaba harcıyor.⁴⁵

İsrail Kudüs'ü Havralaştırıyor

İsrail'deki Kudüs yönetimi, kentteki Müslü-

44 <http://www.aksam.com.tr/serbest-birakilan-bazifilistinliler-20-yildir-tutuklu-75717h.html>

45 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=181138>

manların tepkisini çeken bir adım attı. Kudüs'ün Müslüman Mahallesi'nde bulunan ve Yahudilerin "Little Kotel" yani "Küçük Ağlama Duvarı" dedikleri bir mekanda bulunan iskeleleri kaldırdı ve burayı ibadete açtı.

Kudüs Kalkınma İdaresi, kentteki ve Ağlama Duvarı etrafındaki hassas statükoyu bozacak bir adıma imza attı. Kudüs Belediyesi ve bazı bakanlıklar tarafından kontrol edilen Kalkınma İdaresi, Müslüman mahallesinde üzerinde Filistinlilere ait evlerin bulunduğu bir kemerin altında bulunan Küçük Ağlama Duvarı adlı kısımdaki iskeleleri kaldırdı. Küçük Ağlama Duvarı'nın, Yahudilere daha fazla ibadet alanı sağlamak için açıldığı belirtildi. İbadete açılan kısmın en geniş yeri, bugün Ağlama Duvarı olarak biliniyor. Ancak Haaretz gazetesinde yer alan habere göre İsrail yönetimi, burayı daha önce hiç 'kutsal mekan' olarak deklare etmedi. Yeni açılan mekan, Ağlama Duvarı'ndan sonra Yahudiler için en kutsal yer olan 'Kutsalların En Kutsalı'na (Holliest of Hollies) en yakın nokta olarak biliniyor.

Rabbi Shlomo Aviner idaresindeki bir kuruluş olan Ateret Cohanim, uzun yıllardır buranın ibadete açılmasını talep ediyordu. Ancak Vakıf, sürekli olarak iskelelerin kaldırılmaması ve alanın ibadete açılmaması konusunda uyarılarda bulunuyordu.

Ataret Cohanim'in resmî sitesinde yer alan bilgilere göre ise Ateret Yerushalayim öğrencileri uzun süredir her Cuma günü burada ibadet ediyor ve şimdiye kadar bir sıkıntı yaşamadı. Siteye göre Little Kotel ayrıca bazı Yahudiler tarafından da sürekli ziyaret ediliyor.

Kudüs Belediye Başkanı'nın Arap danışmanı Amir Cheshin de Haaretz'ye yaptığı açıklamada alanın ibadete açılmasına yönelik taleplere Kudüs eski belediye başkanı Teddy Kollek'in hep karşı çıktığını söyledi. kemerin üzerinde yaşayan Filistinli aileleri de ziyaret ettiğini belirten Cheshin, alanın ibadete açılması konusunda kendilerine danışılmadığını veya hiçbir bilgi verilmediğini öğrendiğini aktardı.

Yaklaşık 3 ay önce de burayı ziyaret eden Eğitim Komitesi Başkanı Zevulun Orlev, konuyu

komitede gündeme getirmişti. Ancak komitede yer alan bir Turizm Bakanlığı yetkilisi ise alanın, üzerinde 17 Filistinli aile yaşadığı için genişletilemeyeceğini söylemişti. Temsilci ayrıca alanın Harem'üş Şerife yakınlığı ve yakınındaki camilerden dolayı konunun hassas olduğunu belirtmiş ve statükonun bozulmaması konusunda uarmıştı.

İr Amim adlı kuruluşun başkanı Danny Zeidman da "Yahudilerin ibadet için Müslüman mahallesine girmelerine izin vermenin, çözülebilir bir siyasi anlaşmazlığı bir dini çatışmaya dönüşme tehlikesi içerdiğini" ifade etti.

Küçük Ağlama Duvarı olarak bilinen kısım, Yahudiler tarafından "HaKotel HaKatan" veya "the Small Kotel" olarak isimlendiriliyor. Duvar, Müslüman Mahallesi içinde Harem'üş-Serife açılan Demir Kapı (Iran Gate) yakınında bulunuyor. Duvarın, Süleyman Mabedi Babiller tarafından yıkıldıktan sonra inşa edilen ve MÖ 516-70 yılları arasında ayakta kalan İkinci Tapınak döneminden kalma olduğu belirtiliyor.⁴⁶

İsrail, Türk Firmasını Kovdu

İsrail hükümeti, 800 Türk işçisi için Yılmazlar Holding'e 'İsrail'i terk edin' tebligatı yolladı. Yılmazlar Holding'den yapılan yazılı açıklamada, tebligat için verilen son tarihin 31 Ocak 2011 olduğu ifade edilerek, İsrail Hükümeti tarafından uyarıda bulunulduğu söylendi.

İsrail hükümetinin kararı kesin bir dille ülkeyi terk edin yönünde oldu. Firma çalışanlarının kontratlarının 2015 yılına kadar devam etmesine rağmen İsrail hükümeti ülkeyi terk edin uyarısını yazılı olarak firmaya yapması firma ve çalışanlarını zorda bıraktı.

Firma, durumu Başbakanlığa ve hükümete bildirdi. Şirket yetkilileri tarafından yapılan açıklamada "Karar kabul edilemez. İsrail'in binlerce firması Türkiye'de sorunsuz faaliyet göstermektedir. Hükümetin İsrail hükümeti nezdinde devreye girmesini bekliyoruz" denildi.⁴⁷

46 http://www.hakihlallerimerkezi.org/haberler_detay.php?hid=792&cid=5

47 <http://www.timeturk.com/tr/2011/01/06/flas-israil-turkleri-kovdu.html>

Medvedev: İsrail 'Tehdit Kulisi' Oluşturuyor

Rusya Devlet Başkanı Dmitri Medvedev, İran'ın nükleer programıyla ilgili tutumundan dolayı İsrail'i eleştirdi. Medvedev, İsrail'in yaptıklarının Ortadoğu'da silahlı bir çatışma ortamı yaratabileceğini belirterek, İsrail'in bir 'tehdit kulisi' oluşturmaya çalıştığını söyledi.

"Askerî operasyon tehdidi büyük bir savaşa yol açabilir" diyen Medvedev, şimdi gerginliğin giderilmesinin ve görüşmelere başlanmasının önemli olduğunu ifade etti. Rusya'nın, İran'dan da sıkça nükleer programını barışçı şekilde kullanma niyetini ispatlamasını istediğini hatırlatan Medvedev, İran'ın şu ana kadar bu yönde bir adım atmamış olmasının üzücü olduğunu kaydetti.⁴⁸

İran'daki Patlama'da İsrail Parmağı Şüphesi

İran, aralarında Devrim Muhafızları füze uzmanı Tuğgeneral Hasan Tehrani Mukaddem'in de bulunduğu 17 kişinin ölümüne neden olan patlamada İsrail'in parmağı olduğuna inanıyor. IRNA haber ajansının bildirdiğine göre, bilgisayar sistemlerinde yeni bir virüs keşfeden İranlı mühendisler, patlamanın arkasında CIA ve Mossad'ın ürettiği "Duqu" virüsü olduğunu iddia etti. Ajans, İran Sivil Savunma Örgütü Başkanı Golam Rıza Celali'nin, "Duqu ile mücadelemizin ilk aşamasındayız" dediğini belirtti.

Time dergisine konuşan Batılı bir istihbarat yetkilisi de "Patlamanın kaza olduğunu söyleyen İranlılara inanmayın" ifadesini kullanarak, "İran'ın nükleer silah geliştirme kabiliyetine darbe vurmak için yeni sabotaj girişimlerinin gerçekleştirileceğini" söyledi. Yetkili, "Daha şarjörde çok mermi var" ifadesini kullandı. Devrim Muhafızları'na bağlı Fars haber ajansı, "patlamanın nükleer silah testleri veya füze başlıklarının taşınması esnasında yaşandığına" dair haberleri reddetmişti. Devrim Muhafızları'nın basın sözcüsü General Ramazan

Şerif, "Patlamanın geleneksel silahların taşınması esnasında yaşandığını" belirtmişti.

Başkent Tahran'ın yaklaşık 20 km. batısında yaşanan patlama, bir füze tesisinin tamamına yakınına yok etti. Tesiste, İsrail'e ulaşabilen Şahab füzeleri bulunuyordu.

İsrail basını ise Cumartesi günü yaşanan patlamayı ertesi gün manşetlerine taşıdı. Maariv gazetesi, "İran Ordusu'na yapılan saldırılardan kim sorumlu" manşetini atarken, geçmişte İran nükleer ve askeri ağında geri adım atılmasına neden olan olayların listesini verdi. İsrail radyosuna konuşan Savunma Bakanı Ehud Barak, "Cumartesi günü yaşanan patlamaların ileride tekrar yaşanmasını umduğunu" söyledi.⁴⁹

İsrail Gazze'ye Yeniden Saldırmayı Diline Doladı

İsrail Genelkurmay Başkanı General Benny Gantz İsrail parlamentosu'nun dış ilişkiler ve savunma komisyonu'ndaki kapalı oturumda "Gazze'yi yeniden vurmak gerekebilir" dedi. New York Times'a göre, İsrail'in 2008-2009 yılları arasındaki gibi Hamas kontrolündeki Gazze'ye yönelik büyük çaplı bir askeri operasyon yapabilir.

İsrail parlamentosundaki 'Dış İlişkiler ve Savunma Komisyonu'nun kapalı oturumda Gantz; "askeri bir operasyonun gerekliliği yaklaşıyor" dedi. General Gantz'ın değerlendirmesi parlamento komisyonunun rutin güvenlik brifinginde geldi. Açıklamaları Gazze'de 2008-2009 kışında üç hafta süren askeri operasyon benzeri bir durumun oluşabileceğine dair olasılığı arttırıyor. O askeri operasyonda İsrail sürekli roket atışları yapmış, 1400 Filistinlinin ölümüne neden olmuş, Gazze'de pek çok ev ve altyapının büyük bir kısmı yok olmuştu.

Gantz komisyonda yaptığı değerlendirmede böyle bir durumda İsrail'in Gazze'de bir operasyona "sürüklenmeyeceğini", düzenli bir operasyona gireceğini söyledi. Bu yönde bir kararı alma yetkisi ise siyasilere elinde. Gantz'ın sözleri İsrail

48 <http://www.anadolujansi.com.tr/tr/kategoriler/dunya/101796-israil-qtehdit-kulisiq-olusturuyor>

49 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&CategoryId=81&ArticleID=1069439>

Savunma Bakanı ve Maliye Bakanı arasında savunma bütçesinde kesintiye gidilmesi önerisi üzerinde yürüyen bir tartışmaya denk geldi.

General Gantz ise parlamento komisyonunda İsrail'in öncesine göre "daha karmaşık bir stratejik gerçeklik" ile karşı karşıya olduğunu söyledi ve pek çok cephedeki belirsizliğe dikkat çekti. Bunun da İsrail'in herhangi bir bütçe kesintisi ile 'risk almasına' müsaade etmediğini söyledi.⁵⁰

Ehud Barak: "İran Yaparsa Türkiye ve Mısır da Yapar"

Amerikan PBS kanalında yayınlanan Charlie Rose programına katılan Ehud Barak, çevresine bakan İran'ın nükleer silaha sahip Çin, Hindistan, Pakistan ve güya İsrail gibi komşu ülkeleri gördüğünü belirterek, "Bu durumda onlar da nükleer silah peşinde koşuyor. İran nükleer silah elde ederse, Ortadoğu bambaşka bir yer olur. Bölgede yeni bir nükleer yarış başlar. Türkiye, Mısır ve Suudi Arabistan gibi ülkeleri hiç kimse durduramaz" dedi. İsrail Savunma Bakanı, nükleer bir İran'ın eninde sonunda Katar ve Bahreyn gibi ülkeleri işgal ederek dünya enerji kaynaklarının %40'ının kontrolünü eline geçirebileceğini savundu.

Ehud Barak, "siz İranlıların yerinde olsaydınız nükleer silah geliştirmek istemez miydiniz?" şeklindeki bir soru üzerine, İsrail olmasaydı da İran'ın nükleer silah elde etmek isteyebileceğini söyledi. Barak, İsrail'in İran'ın nükleer silaha sahip olmasına karşı çıkma nedenini açıklarken de, 'İranlılar farklı' dedi. Ehud Barak, sadece İran'a değil, Müslüman Kardeşler'in eline geçebileceği gerekçesiyle, Mısır'ın da nükleer devlet olmasına izin verilmemesi gerektiğini savundu.

İran'ın nükleer silaha sahip olmasını engellemek için bütün seçeneklerin masada olması gerektiğini kaydeden Barak, uluslararası kamuoyunun buna izin vermemesi gerektiğini söyledi. İsrail Savunma Bakanı, "yapılacak bir askeri operasyon İran'ın nükleer programını yok edebilir mi?" sorusunu ise cevapsız bıraktı, "Biz hangi araç olursa olsun kullanılması taraftarıyız ve dostlarımıza da

hiçbir seçeneği masadan çekmemelerini tavsiye ediyoruz" diye konuştu.

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın eski Başkanı Muhammed El Baradei'nin "Nobel barış ödülünü almasına rağmen, İran'la ilgili gerçekleri hiçbir zaman dile getirmediğini" iddia eden Barak, "Şimdi Yukiya Amano geldi ve hakikati söylemeye karar verdi" dedi. İran'ın nükleer silaha ulaşma kararlılığında olduğunu belirten Barak, İran'ın nükleer programını müzakereler yoluyla durdurmanın bir yolu bulunup bulunmadığı sorusuna karşı Rusya, Çin ve Hindistan da dahil, dünya ülkelerinin yaptırımlar konusunda el ele vermeleri halinde, bunun mümkün olduğunu, İran liderliğinin bu takdirde köşeye sıkışıp programı durdurmak durumunda kalacağını ifade etti.⁵¹

İsrail ile Rum Kesimi Arasında

Gizli Anlaşmalar Yapılıyor

İsrail Cumhurbaşkanı Simon Peres, Kıbrıs Rum Kesimi'ndeki temasları kapsamında, muhalefetteki Demokratik Seferberlik Partisi (DİSİ) Başkanı Nikos Anastasiadis'le görüştü. Rum yönetimi Dışişleri Bakanı Erato Kozaku Markulli, Perez'in ziyaretinin, son yıllarda önemli ölçüde gelişen iki ülke arasında çok yüksek düzeydeki ilişkileri tasdiklediğini söyledi.

Markulli, Doğu Akdeniz'de hidrokarbonun (petrol ve doğalgaz kaynakları) tespit edilmesinin, iki ülke arasındaki işbirliğinin ileriye götürülmesine fırsat verdiğini belirtti. İsrail ile dün imzalanan anlaşmalara da değinerek bu anlaşmaların dışında, hidrokarbondan birlikte faydalanılmasına ilişkin başka bir anlaşmanın da ileriye götürüldüğünü ifade eden Markulli, benzer bir anlaşmanın Mısır'la da iletildiğini kaydetti.

Bu arada, Perez'in Rum tarafına ziyareti sırasında iki ülke arasında kamuoyuna duyurulan anlaşmaların yanısıra 'gizli anlaşmalar' da imzalandığı bildirildi. Rum gazeteleri, Rum yönetimi

50 <http://www.haberturk.com/dunya/haber/688390-gazze-yivurmak-gerekebilir>

51 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=183741>

lideri Dimitris Hristofyas ile Perez arasında üç anlaşma ve bir işbirliği memorandumuna imza atıldığını, bir de ortak komite kurulması kararının alındığını belirtirken, bazı gazeteler 'bunların dışında gizli anlaşmalar da yapıldığını' yazdı.

Önceden belirlenen, 'Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Anlaşması, Sanayi Kalkınma ve Araştırma İşbirliği Anlaşması, Telekomünikasyon ve Bilişim Teknolojileri Anlaşması ile Rum ve İsrail Arkeoloji Daireleri Arasında İşbirliği Memorandumu'nun yanısıra, Perez'in önerisi üzerine, Güney Kıbrıs ile İsrail arasında, "Akdeniz bölgesinde barışın sağlanması ve bölge ülkelerinin AB ile ilişkilerine dair ortak Akdeniz vizyonu belirlenmesi için ortak komite kurulması" kararı alındı. Komitenin oluşumuna ilişkin ayrıntılara yer verilmedi.

Simerini ve Alithia gazeteleri, Güney Kıbrıs ve İsrail arasındaki anlaşmaların yanısıra 'gizli bazı anlaşmaların' da imzalandığını yazdı. Simerini, Hristofyas ve Perez'in dünkü görüşmede, Rum İstihbarat Teşkilatı (KİP) ile İsrail Gizli Servisi (MOSAD) arasında bilgi alış verişini öngören bir anlaşmanın imzalandığını iddia etti.

İmzalanan diğer gizli anlaşmaların ise, "Güney Kıbrıs'ın hava sahasının İsrail'in kullanımına açılması, iki ülkenin 'Münhasır Ekonomik Bölgeleri' (MEB) arasında kalan alanların nasıl yönetileceği, arama ve kurtarma alanında işbirliği yapılması, iki ülkenin helikopterlerinin ortak tatbikat yapmalarını" düzenlediği öne sürüldü.⁵²

İsrail Cumhurbaşkanı'ndan İran'a Tehdit

İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres, uluslararası camianın İran'ın nükleer programı ile ilgili sorunu diplomatik çabalar yerine askeri hareket yaparak çözme yoluna daha yakın olduğunu söyledi.

İsrail'de yayın yapan bir televizyon kanalına konuşan Peres, İran için zamanın daraldığını belirtti. Peres ayrıca, dünya liderlerinin İran'ı 'ne

pahasına olursa olsun' durdurmak için 'verdikleri sözleri tutmalarını' istedi. Peres, "Yapılacaklar konusunda önümüzde uzun bir liste var" diye konuştu.⁵³

İsrail Filistin'in Üyeliğini Kabul Eden UNESCO'ya Yardımı Kesti

Filistin'in üyelik başvurusunun kabul edilmesinin ardından, İsrail'in, BM Bilim, Eğitim ve Kültür Teşkilatı UNESCO'ya verdiği mali desteği dondurduğu bildirildi. İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu'nun sözcüsü Mark Regev, Netanyahu'nun, UNESCO'nun yıllık bütçesine yaptığı 2 milyon Dolar'lık mali yardımın dondurulması talimatı verdiğini belirtti. Netanyahu'nun, bu bütçenin, bölgede aynı amaçlara (kültürel ve bilimsel) hizmet eden işbirliği girişimlerine tahsis edilmesi talimatını verdiğini kaydedildi.⁵⁴

h. Çin

Çin, Kaşgar'da Sıkıyönetim'le Baskıyı Artırıyor

Ağustos ayı içerisinde Uygur kaynakları Çin'in Kaşgar bölgesinde sıkıyönetim ilan ettiğini ve 100'den fazla kişiyi tutukladığını belirtti. Almanya'da bulunan Dünya Uygur Kongresi, bölgede 2009 yılında 200 kişinin öldürüldüğü katliamdan bu yana en sert baskıların sıkıyönetimle birlikte yaşandığını belirtiyor.⁵⁵

11 Eylül En Çok Uygurlar'ı Vurdu

Dünya Uygur Kongresi son 10 yılda 7 bin Doğu Türkistanlının tutuklandığını açıkladı. ABD'nin 11 Eylül'den sonra 'terörizmle mücadele' söylemi ile sürdürdüğü ihlaller, Çin tarafından 10 yıldır sistemli bir şekilde Doğu Türkistanlılara karşı uygulanıyor.

11 Eylül'ün 10. yılı dolayısıyla merkezi Almanya'da bulunan Dünya Uygur Kongresi yazılı

52 <http://dunya.milliyet.com.tr/-israil-ile-rum-kesimi-gizli-anlasmalar-imzaladi-/dunya/dunyadetay/04.11.2011/1459403/default.htm>

53 <http://www.milligazete.com.tr/haber/peres-den-iran-a-tehdit-220652.htm>

54 <http://bianet.org/bianet/dunya/133871-israil-de-unescoya-yardimi-kesti>

55 <http://www.uygurunesi.com/default.asp?mxz=haber&hid=621>

bir açıklama yayımladı. Açıklamada Uygur Türklerine karşı 10 yıldır sistemli bir şekilde saldırılarda bulunduğu kaydedildi. Hükümetin başarısız politikalarına karşı Çin'in her tarafından yoğun protesto gösterilerinin yapıldığı belirtilen açıklamada sadece Doğu Türkistan'da yapılan gösterilerin 'terörist' eylem olarak nitelendirildiği ve bunlara çok şiddetli müdahalede bulunduğu belirtildi.

Açıklamada şu ifadeler yer verildi:

"Çin hükümeti 10 yıldır Doğu Türkistan'da muhaliflere hayat hakkı tanımamakta ve Türklere karşı sindirme politikaları uygulamaktadır. Bu çerçevede 10 yıllık süreçte 7 bin Uygur Türkü tutuklanmış, ağır hapis cezalarına çarptırılmış ve işkencelerden geçirilmiştir. Bunların birçoğundan haber bile alınamamaktadır."

Açıklamada ayrıca son 10 yılda Pakistan, Malezya ve Afganistan gibi ülkelerde bulunan 180 Doğu Türkistanlının iade alınarak hapsedildiği belirtildi.⁵⁶

j. Ortak İhlaller

Türkiye'ye Karşı 4 Bayrak

Kıbrıs Rum yönetimi, KKTC ve Türkiye'nin münhasır ekonomik bölgeleriyle haklarını yok sayarak Doğu Akdeniz'de tespit edilen milyarlarca metreküplük doğalgaza tek başına el koymak için başlayacağı sondaj çalışmalarında Türkiye'ye karşı 4 bayraklı savunma planı hazırladı. Buna göre, sondaj yapacak platforma İsrail, ABD, AB ve Rum Yönetimi bayrağı çekilerek, Türkiye'ye 'müdahale edersen karşında bu güçleri bulursun' mesajı verilecek.

Rum Yönetimi Ticaret ve Turizm Bakanı Praksula Andoniadu önceki gün Kıbrıs adasının güneyinde 'Afrodit' adı verilen parselde Ekim ayında sondaj yapacak Amerikan-İsrail sermayeli ve ABD merkezli Noble Energy şirketi ile son hazırlıkları ele aldı. Toplantının ardından basına konuşan Rum Bakan, Türkiye'nin muhtemel mü-

dahalesi sorusuyla sıkça karşılaştığını belirterek, ülkesinin her türlü uluslararası anlaşma imzalamaya yetkili olduğunu savundu ve "Biz Ekim'de sondaja başlayacağız. Türkiye Kıbrıs sorununun çözümüne izin vererek olumlu adım atabilir" dedi.⁵⁷

Somali'yi Görmezden Gelen Küresel Güçlerden

'Arap Baharı'na 38 Milyar Dolar

'Arap Baharı'nı yaşayan ülkelerin 'geçiş sürecine yardımcı olmak için' G-8 ülkeleri tarafından oluşturulan Deauville Ortaklığı, Mısır, Tunus, Fas ve Ürdün'e 2013 yılına kadar 38 milyar Dolar yardım yapılması görüşünü benimsedi.

Daha önce de Mayıs ayında düzenlenen zirvede Mısır ve Tunus'a yardım kararı alan G-8 ülkeleri, Türkiye'nin de aralarında bulunduğu Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri ve Kuveyt'in katıldığı toplantıda bu yardımların içine Ürdün ve Fas'ın alınmasını kararlaştırdı. Toplantıda, Deauville Ortaklığı sürecine Libya'nın da dahil edilmesi görüşü benimsendi.

Toplantıya, IMF, Dünya Bankası, AB Komisyonu, Afrika Yatırım Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, İslam Kalkınma Bankası gibi önemli uluslararası kuruluşların temsilcileri de katıldı.

Toplantıda, 'gelişmiş ülkelerin, 'Arap Baharı'nı yaşayan ülkelere daha fazla yatırım yapması' istendi. Söz konusu dört ülkeye yapılacak mali yardımlar, uluslararası mali kuruluşların kredileriyle gerçekleştirilecek. Dünya Bankası 10.7 milyar Dolar, Afrika Kalkınma Bankası 7.6 milyar Dolar, İslam Kalkınma Bankası 5 milyar Dolar kredi vermeyi taahhüt ederken, kredinin geri kalan kısmını diğer uluslararası mali kuruluşlar karşılayacak.

G-8 ülkelerinin Fransa'nın kıyı kenti Deauville'de Mayıs ayında yaptıkları son zirvede, Arap Baharını yaşayan ülkelerin özgür ve demokratik toplum geçiş süreçlerine ve reform çalışmaları

56 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=174168>

57 <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/ShowNew.aspx?id=18534220>

rına yardımcı olmak amacıyla bu işbirliği sürecinin başlatılması kararlaştırılmıştı. Mayıs ayındaki toplantıda ilk kez 20 milyar Dolar kredi verilmesi kararlaştırılırken, genişletilmiş ikinci toplantıda bu miktar 38 milyar Dolar'a çıkartılmış oldu.⁵⁸

Rumlar Sondajda İsrail Nöbette

Rum radyosu, Rumların Akdeniz'de başlattıkları sondaj sırasında İsrail insansız hava uçakları ile donanma gemilerinin nöbet tuttuğunu iddia etti. Kıbrıs Rum yönetimi Doğu Akdeniz'de sondaj vurmaya başladığını duyururken Rum radyosundan ilginç bir iddia ortaya atıldı.

Rum radyosu, "ABD ve İsrail basın yayın organlarının 12. parselde (Afrodit) sondaj çalışmalarının başladığını duyurduklarını, bu haberlerin eski Rum Ticaret Bakanı Andonis Pashalidis tarafından Rum radyosuna yapılan açıklamada da doğrulandığını" duyurdu. Rum radyosu, Noble Energy şirketinin platformunun üzerinde İsrail insansız casus uçaklarının uçuş yaptıklarını ve İsrail donanmasına ait gemilerin de platformun doğusunda görüldüklerini duyurdu. Rum hükümetinden, sondaj çalışmalarının başlamasına ilişkin henüz resmi bir açıklama yapılmadığı, söz konusu bilgilerin ne doğrulandığı ne de yalanlandığı ifade edildi.⁵⁹

58 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=174123>

59 <http://www.haberturk.com/dunya/haber/671057-rumlar-sondajda-israil-nobette>

3. DİĞER DEVLETLERİN UYGULAMALARI

Sarkisyan'dan Ermenistan Gençliğine Görev:

Ağrı Dağı'nı Almak

Ermenistan Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyan, "biz Karabağ bölgesini düşmanın elinden kurtardık. Ağrı Dağı bölgesinin alınmasını ise siz bıraktık" dedi. Sarkisyan, Türkiye'nin doğusunda bulunan ve Ermeniler tarafından 'Batı Ermenistan toprakları' olarak adlandırılan Ağrı Dağı bölgesinin geri alınmasını yeni nesillere görev gösterdi.

Ermenistan'da düzenlenen Ermeni dili ve edebiyatı yarışmasında öğrencilerden birinin, "Batı topraklarımızı Ağrı Dağı'yla birlikte geri alabilecek miyiz?" sorusuna yanıt veren Sarkisyan, "Bu sizin neslinize bağlı. Mesela benim nesil üzerine düşen görevi başarıyla yerine getirdi. 90'lı yıllarda vatanımızın parçası Artsah'ı (Karabağ bölgesini) düşmanın elinden kurtardık. Her neslin bir görevi vardır. Siz de ileride bizim gibi görevinizi yerine getirip getirmeyeceğiniz birlik ve beraberliğinize bağlıdır. Biz Ermeni ulusu her zaman Anka kuşu gibi küllerden dirilmeyi başarmışızdır. Ama şunu da söylemem gerek. Günümüz dünyasında ülkelerin itibarı yüzölçümüyle ölçülüyor. Ermenistan modern, güvenli ve ekonomide başarılı ülke olursa

itibarı da o denli yüksek olacaktır" şeklinde konuştu.⁶⁰

Malezya Kendisine Sığınan Uygur'ları

Çin'e Teslim Ediyor

Merkezi New York'ta bulunan İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch) yaptığı açıklamada Malezya hükümetinin sığınma talebinde bulunan 16 Uygur'u tutukladığını ve 11'ini Çin'e iade ettiğini duyurdu.

Malezya'dan işkence görme veya öldürülme ihtimali olduğu halde sığınma talep eden bu kişileri neden iade ettiğini açıklamasını isteyen Örgüt, tutuklu 5 Uygur'un da Çin'e iade edilmesinden endişe duyduğunu açıkladı.

Dünya Uygur Kongre Sözcüsü Dolkun İsa ise gelişmeyi iki haftadır izlediklerini ve Malezya hükümeti ile irtibata geçmeye çalıştıklarını belirtti. Malezya hükümetinin kendileri ile temastan sürekli kaçtığını söyleyen İsa, "Siyasi sığınma talebinde bulunan Uygurların iade edilmesi telafisi güç bir hatadır" dedi.

Malezya hükümetinin 'bu kişilerin terörist olduğunu ve insan kaçakçılığı yapmakla suçlandığını' ileri sürdüğünü söyleyen İsa, "Çin'e göre her Uygur zaten doğal olarak teröristtir. Çünkü Çin hükümeti her Uygur'u terörist olmakla yaftalar. Madem suçluları Malezya hükümeti bunları neden suçlamadı?" dedi.

Malezya'nın davranışının uluslararası hukuğa aykırı olduğunu belirten Uygur Amerika Teşkilatı UAA da; "Malezya'nın Çin ile yoğun ekonomik ilişkileri var ve bu davranışları Çin'le ekonomi ilişkisi olan diğer ülkeler için de kötü örnek oluşturmaktadır" açıklamasında bulundu.

Çin'in Uygurları iade etmesi için Malezya'ya baskı uyguladığını belirten Uluslararası Mülteciler Derneği'nden Bill Frelick; "Çin benzer baskıları Malezya, Tayland, Pakistan gibi ülkelere sürekli yapmaktadır ve iade edilen Uygurlar ne yazık ki

60 <http://www.internethaber.com/ermenistan-agriyi-geri-almak-istiyor-361575h.htm>

Çin tarafından idam edilmektedir” diyerek Malezya’yı eleştirdi.⁶¹

Pakistan Çin’e Yaklaşmak İçin

Uygur Kartını Kullanıyor

Daha önce defalarca ülkedeki Uygurları Çin’e iade eden Pakistan, 2011 yılında da bu uygulamaya devam etti. Pakistan’da ülkenin çeşitli bölgelerinde tutuklanan ikisi çocuk, biri kadın beş Çin vatandaşı Benazir Butto Havalimanı’na getirilerek Çin’e gönderildi.

Çin vatandaşlarının neden sınırdışı edildiği ile ilgili herhangi bir bilgi verilmezken Pakistan’ın geçmişte de Doğu Türkistanlıları Çin’e iade ettiği biliniyor. 1997’de 14, 2002’de 7, 2009’da ise 9 Doğu Türkistanlı Pakistan tarafından Çin’e teslim edilmişti.⁶²

Pakistan’ın bu uygulaması Çin’le ilişkileri artırmanın cazip bir yolu olarak yorumlanıyor. Pakistan Hükümeti, Çin’in Doğu Türkistan’daki uygulamalarından kaçarak kendi ülkelerine sığınan Uygurları teslim ederek, Çin’le yakınlaşma düşüncesini ortaya koyuyor.

Hollanda’da ‘İslamî Maymun’ Terbiyesizliği

Hollanda Özgürlükler Partisi (PVV) milletvekili Raymond De Roon’un katıldığı televizyon programında Başbakan Erdoğan’a “İslamî maymun yine kendini gösterdi” demesi büyük tepki aldı. Hollanda’da yayımlanan ‘Sonhaber.nl’ internet sitesinde yer alan habere göre dün akşam konuşmacı olarak katıldığı televizyon programında Özgürlükler Partisi Milletvekili Raymond de Roon’ın sözleri, hem İçişleri Bakanı Uri Rosenthal hem de muhalefet partileri tarafından büyük tepki aldı.

Mecliste yapılan görüşme sırasında Demokratlar 66 Partisi Başkanı Alexander Pechthold’un sorusunu cevaplayan İçişleri Bakanı Rosenthal “Açıkça Roon’un bu sözlerinden dolayı esef duy-

duğunu” belirtti. Rosenthal ayrıca bu sözlerini “yanlış bir mecaz” olarak değerlendirdi.

Özgürlük ve Demokrasi için Halk Partisi (VVD) milletvekili Han ten Broeke ise açıklamalarında ‘PVV’li milletvekiline bu tür sözlerin yakışmadığını’ Hristiyan Demokratlar Partisi (CDA) milletvekili Henk Jan Ormel da, ‘Türkiye gibi kardeş bir ülkenin Başbakanı için söylenmeyecek sözler’ olduğunu dile getirdi. Olay Türkler arasında büyük tepkilere yol açarken Hollanda medyasında geniş yer buldu.⁶³

Saakaşvili’den Osmanlı’ya Hakaret

Gürcistan Devlet Başkanı Mihail Saakaşvili, Rusya’yı eleştirirken Osmanlı’ya büyük hakaretlerde bulundu. Saakaşvili, Osmanlı’yı “köleciler” olarak nitelendirdi.

Gürcistan Devlet Başkanı Mihail Saakaşvili, bir konuşmasında Rusya’yı eleştirmek için Osmanlı benzetmesi yapınca hakaretlerde bulundu. Saakaşvili, konuşmasında Osmanlı İmparatorluğu’nun “halkları köleleştirdiği”ni iddia etti. Rusya’nın kontrolü altında bulunan Güney Osetya ile sınır bölgesi Şida Kartli’de konuşan Saakaşvili, “Zor günler yaşayan Rusya imparatorluğu işgalci siyasetini sürdürmesi halinde bir gün yok olacak” dedi. Saakaşvili Rusya’nın parçalanacağı fikrini dile getirdiği konuşmasında benzetmeler de yaptı. Gürcü Lider, ‘halkları köle yapan Osmanlı, Selçuk ve Moğollar gibi Rusya’da dağılacak’ ifadesini kullandı.⁶⁴

Rum Yönetimi’nden Şantaj: ‘Türkler,

KKTC Yok Olursa Doğalgaz Alır’

Kıbrıs Rum Yönetimi Meclis Başkanı Omiru, adadaki Türklerin doğal zenginliklerinden faydalanması için, KKTC’nin tasfiye edilmesini şart koştu. Kıbrıs Rum Yönetimi’nden, Doğu Akdeniz’deki doğal zenginliklerin nasıl paylaştırılacağıyla ilgili farklı bir ses yükseldi.

61 <http://www.dunyatimes.com/?p=60227>

62 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=170460>

63 <http://www.8sutun.com/haberdetay.asp?Newsid=118134>

64 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=175006>

Rum Meclisi Başkanı, Hristofyas'ın, "Kıbrıs sorunu çözülme dahi Kıbrıslı Türklerin doğal-gazdan yararlanacağı" yönündeki açıklamasından farklı konuştu.

Yannakis Omiru, Kıbrıs Türkleri'nin doğal zenginliklerden, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin tasfiye edilmesi halinde yararlanabileceklerini söyledi. Petrol ve doğalgaz konusuna da değinen Omiru, "Kıbrıslı Türkler 'Kıbrıs Cumhuriyeti'nin yasal vatandaşları olarak elbette Rumlarla aynı haklara sahiptirler. Ancak Türk 'işgali' devam ettikçe, 'sahte devletin' varlığında ısrar edildikçe Kıbrıslı Türk vatandaşlarımızın doğal zenginliklerden faydalanmaları veya ortak olmaları mümkün değildir" dedi.

Omiru, Kıbrıs Türkleri'nin, denizdeki doğal zenginliklerden gelecekte elde edilecek menfaatten, KKTC'nin "tasfiye edilmesi halinde yararlanabilecekleri" iddiasında bulundu.⁶⁵

Özbekistan'dan ABD'ye Afganistan Desteği

ABD'nin Afganistan ve Pakistan Özel Temsilcisi Grossman ile görüşen Özbekistan Cumhurbaşkanı Kerimov, Afganistan'da istikrar ve huzurun sağlanması için her türlü desteği vermeye hazır olduklarını açıkladı.

Özbekistan Cumhurbaşkanı İslam Kerimov, Afganistan sorunu müzakereleri amacıyla çıktığı Orta Asya ülkeleri gezisi kapsamında Özbekistan'a gelen ABD'nin Afganistan ve Pakistan Özel Temsilcisi Marc Grossman'ı kabul etti.

Görüşmede Kerimov, Afgan sorununun kaba kuvvetten uzak barışçıl yolla halledilmesi gerektiğine dikkat çekti. ABD'nin bu konudaki gayretlerini taktirle karşıladıklarını dile getiren Kerimov, Afganistan'a komşu bir ülke olarak bu ülkede huzur ve istikrarın sağlanmasında gereken gayretleri hiçbir zaman esirgemeyeceklerini vurguladı. Kerimov, Afganistan'da istikrar ve huzurun sağlanması için her türlü desteği vermeye hazır olduklarını aktardı.

Kabulden duyduğu memnuniyeti dile getiren ABD'nin Afganistan ve Pakistan Özel Temsilcisi Grossman ise Afgan sorunun hal edilmesine ve buna çözüm arama sürecinde Özbekistan'ın gayret ve çabalarını olumlu karşıladıklarını ifade etti. Grossman, Özbekistan'ın Afganistan'da barışın sağlanması sürecine önemli katkı sağladığına da vurgu yaptı.⁶⁶

Rusya Federasyonu'nda

En Çok Eleştirilen Lider Kadirov

Rusya yanlısı Çeçenya başkanı Ramazan Kadirov, Medyaloji şirketi tarafından hazırlanan çalışmaya göre, Rusya Federasyonu'nun en fazla eleştirilen bölge yöneticileri arasında lider durumda. Çalışma, Rus ve yabancı tv, gazete, dergi, haber ajansı ve blog'dan oluşan 6.700 kaynağa dayalı olarak gerçekleştirildi. Bu çalışma için 14.311 haber analizi yapıldı.

Yapılan çalışmanın sonuçları Kadirov'un en fazla eleştirilen bölge yöneticileri arasında açık farkla lider olduğunu gösteriyor. Kadirov'un puanı eksi 19.089. İkinci sıradaki Moskova valisi Boris Gromov eksi 10.209 ve üçüncü sıradaki Krasnodar Kray valisi Aleksandr Tkaçev eksi 9.117 puanla Kadirov'un ardından en fazla eleştirilen isimler oldular.⁶⁷

Bulgaristan Yerel Seçimlerinde Adayların 276'sı Ajan

Bulgaristan'da 23 Ekim'de cumhurbaşkanlığı seçimi ile birlikte gerçekleştirilecek olan yerel seçimde belediye başkanı ve muhtar adaylarından toplam 276'sının komünizm döneminde istihbarat ajanı olduğu ortaya çıktı.

Meclis kararı ile kurulan ve devlet kurumlarındaki kişilerin komünizm dönemindeki dosya ve sicillerini araştırmakla görevlendirilen devlet komisyonu, yerel seçimlerde aday olanlar ile ilgili araştırma sonuçlarını açıkladı.

66 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=178582>

67 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=179166>

65 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25284655/>

Komisyonun resmi internet sitesinde yapılan duyuruda yerel seçimler için aday olan toplam 8144 kişinin durumunun araştırıldığı ve toplam 276 adayın eski komünizm döneminde devlet istihbarat servisinde ajan olarak çalıştıklarının tespit edildiği kaydedildi. Araştırma sonucuna göre en çok komünist ajan adayın, üyelerinin çoğunluğunu Türk'lerin oluşturduğu Hak ve Özgürlükler Hareketi'nden (DPS-HÖH) olması dikkat çekti.

HÖH'ten 45, iktidardaki GERB (Arma) partisinden 35, ana muhalefet Bulgaristan Sosyalist Partisi'nden 40, Adalet, Meşrutiyet ve Güvenlik (RSZ) partisinden 36, ırkçı ve aşırı milliyetçi ATAKA partisinden de 9 adayın eski komünist ajan olduğu açıklandı. Açıklamada, 1973 yılından sonra doğan 1747 adayın ise araştırma kapsamı dışında bırakıldığı bildirildi.⁶⁸

Rum Yönetimi Doğalgaz Bölgesini

Amerikalılara Bedavaya Verdi

Kıbrıs Rum yönetiminin, "Çok zengin olacağız, AB'ye 100 yıl yetecek doğalgaz bulduk" diye propaganda yaptığı Doğu Akdeniz'deki Afrodit bölgesini, Amerikan Noble Energy şirketi ve İsrail'e yok pahasına verdiği ortaya çıktı.

Amerikalılarla imzalanan sözleşmeye göre, dev yataklar bulunsun bile aslan payını Amerikan şirketi ve İsrail alıyor. Rum hükümetinin gizli tuttuğu sözleşmeyi ele geçiren Rum Politis gazetesi, Amerikan Noble Energy şirketine Afrodit bölgesinin 25 yıllığına ve 1.5 milyon Euro sembolik bonus karşılığında kiralandığını yazdı. Sözleşmenin talep halinde 10 yıl daha uzatılma şartıyla imzalandığına dikkat çeken gazete, bulunacak muhtemel doğalgazın paylaşılmasında ise, en büyük payı Amerikan Noble Energy şirketi ile İsrail'in alacağına belirtti.⁶⁹

Azeri Komutandan Çarpıcı İddia:

'Azerbaycan Türkiye Karşısı Güçlerle İşbirliği İçinde'

Azerbaycan eski Jandarma Genel Komutanı Fehmin Hacıyev, Aliyev iktidarı hakkında çarpıcı açıklamalarda bulundu. Azerbaycan eski Jandarma Genel Komutanı Fehmin Hacıyev, İlham Aliyev yönetimine ateş püskürdü. Bir dönem hapiste kaldıktan sonra halen Ukrayna'da yaşayan Hacıyev, ülkesinin bağımsızlığının 20. Yılı dolayısıyla yaptığı açıklamada, bağımsızlıklarını elde ettiklerinde Türk ve İslam dünyası ile bütünleşeceklerini, dillerine ve dinlerine sınırsız sarılacaklarını umduklarını belirterek, geçen yıllarda Haydar Aliyev ile oğlu İlham Aliyev iktidarının, ülkeyi bu hedeflerden uzaklaştırdığını söyledi.

Azerbaycan'ı tanıyan ilk ülkenin Türkiye olmasının çok önemli olduğunun altını çizen Hacıyev, bu sayede Türkiye'nin Kafkaslara ve Orta Asya Cumhuriyetlerine açılması için stratejik bir müttefiğin kazanıldığını fakat Aliyev iktidarının zaman geçtikçe Türkiye'nin karşısında yer alan ülkelerle işbirliği yaptığını ve Türkiye karşıtı hareketler içerisinde bulunduğunu öne sürdü.

Azerbaycan'ın ilk lideri Elçibey'in Türkiye ile ortak hareket etmek istediğini fakat bir darbe ile görevden alınarak Aliyev'in işbaşına getirildiğini belirten Hacıyev, bu darbenin birçok Batılı ülkenin yanı sıra dönemin Türkiye Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından da desteklendiğini ifade etti.

Azerbaycan'ın Türkiye'deki 28 Şubat benzeri bir süreçten geçtiğini belirten Hacıyev açıklamasında şunları söyledi:

"Haydar Aliyev 1940'lı yıllardan Stalin döneminden itibaren Sovyet istihbarat teşkilatı olan, dünyada kırmızı terör örgütü gibi tanınan KGB'de çalışmıştır. O zamanlar Sovyetlerin işgali altındaki Azerbaycan'ın İslam alemi ve Türk dünyası ile tüm irtibatlarını koparmak dinsiz komünistlerin esas gayesi idi. Bu işi en mükemmel icra edenlerden biri, belki de birincisi Aliyev idi. Türkiye sınırlarında yaşayan Azerbaycanlıların sürülmesi,

68 http://www.rotahaber.com/Bulgaristanda-adaylarin-276si-ajan-cikti_216745.html

69 <http://www.hurriyet.com.tr/planet/19075654.asp>

köy ve kasabalarda bile sıradan insanların Pantürkçülük ve Panislamcılıkla damgalanarak Sibirya'ya ölüm kamplarına gönderilmesi KGB (NKVD)'nin Azerbaycan'a karşı yaptığı vahşilikler arasındadır. Görevim sırasında edindiğim bilgiler doğrultusunda Türkiye'yi parçalamak ve çökertmek amacı ile kurulmuş PKK'nın da Aliyev'in Sovyetlere ve Rus emperyalizmine verdiği hizmetler arasında olduğunu söyleyebilirim.

Uzun yıllar devlet işinde çalışmış olan Aliyev devlet adamı olarak çok iyi yetişmişti. Ancak ideolojisi anti-demokrat, anti-İslam ve anti-Türk'tü. Bundan dolayı Aliyev'in bağımsız Azerbaycan'ın başına getirilmesi, ülkemizi İslam aleminden ve Türk dünyasından kopartacak bir facia idi."

Azerbaycan'da halkın İslami taleplerinin görmezden gelindiğini, başörtüsünün yasaklandığını, camilerin kapatıldığını belirten Hacıyev, buna karşılık Batılı misyonerlerin ülkede cirit attığını ve ülke halkını dinlerinden döndürmek için her türlü faaliyeti serbestçe yapabildiklerini söyledi.

Azerbaycan yönetiminin AK Parti yönetimine de nefretle yaklaştığını belirten Hacıyev şunları söyledi: "Azerbaycan yönetimindeki İslam korkusunun ve düşmanlığının bir sebebi de Türkiye'de muhafazakar demokrat bir parti olan AK Parti'nin iktidarda olmasıdır.

AK Parti'nin Türkiye'de defalarla seçimleri kazanması, Türkiye'nin iç politikada siyasi ve ekonomik istikrara kavuşması ve bundan dolayı başarılı dış politika yapması, bugün Türkiye'nin dünyada söz sahibi olan, dünya oyun kurallarını düzenleyebilecek güçlü bir devlet haline gelmesi en çok Azerbaycan'ı sevindirmesi gerekirken aksine Azerbaycan yönetimini bir kine ve düşmanlığa yöneltmiştir."

Türkiye ile Azerbaycan yönetimi arasında yaşanan sıkıntıların Wikileaks belgelerinin yayınlanmasıyla bir kez daha gün yüzüne çıktığını söyleyen Hacıyev, açıklamasını şöyle sürdürdü:

"Azerbaycan yönetiminin Türkiye ile düşman

ülkelere yakınlık gösterdiği, Türkiye'nin gücünü azaltacak çalışmalara destek verdiği, Türkiye'yi her noktada kösteklediği belgelerde açıkça görülmektedir. Son 10 yıldaki diplomatik yazışmaların bazılarının ışıltı yüzü görmesi Aliyevler hâkimiyetinin Azerbaycan'ın ve Türkiye'nin milli çıkarları bakımından tehlikeli olduğunu ortaya koydu. NABUCCO konusunda Azerbaycan hükümetinin sergilediği politikalar bunun bir kanıtıdır. Bu türlü kanıtların sayısı yüzlercedir. 1993 yılından bu yana Azerbaycan yönetimi tarafından Türkiye aleyhine çevrilmiş dolaplar ilgili herkesçe bilinmektedir.

Azerbaycan'ın yerleştiği jeopolitik mekan, enerji kaynakları onun Türkiye açısından önemini artırıyor. Ebulfeyz Elçibey hükümeti bunu çok güzel anlıyordu ve Türkiye'nin öne çıkması için her türlü fedakarlığı yapıyordu. Maalesef 1993'te Aliyev-Demirel kardeşliği bu gelişmenin önünü tıkadı. Aliyev rejimi için Türkiye her zaman tehlikedir. Azerbaycan halkının ve Türkiye halkının çıkarlarına uygun olan her şey Aliyev rejimi için arzu edilmeyen bir durumdur."⁷⁰

Belçika'dan İnandırılmaz Teklif:

Kürtlere Azınlık Statüsü Verilsin

Avrupa Birliği'ne ev sahipliği yapan Belçika'da en büyük parti konumunda olan milliyetçi Yeni Flaman İttifakı'nın iki üyesi, terör örgütü PKK'nın şehir yapılanması KCK tutuklularının serbest bırakılmasını isteyen bir önerge sundu.

Senato'nun Dışişleri Komisyonu'nda görüşülen önergede, Abdullah Öcalan'ın da Kürtlerin 'meşru temsilcisi' olarak muhatap alınması ve 'ezilen Kürtlerin azınlık statüsüne sahip olması' talep ediliyor. 14 milyon Kürt vatandaşın 'Müslüman olmalarından dolayı' azınlık haklarından mahrum edildiği iddiasının dile getirildiği metinde, PKK'dan terör örgütü yerine siyasi bir parti gibi söz ediliyor. PKK'nın asker-sivil ayrımı yapmadan

70 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=183511>

düzenlediği terör saldırılarından bahsetmeyen metinde, Güneydoğu'daki çatışmaların da Türk devletiyle Kürt halkı arasında gerçekleştiği öne sürülüyor.

Karl Vanlouwe ve Patrick De Groote adlı ve-killerce 14 Ekim 2011 tarihinde Belçika Senatosu'na sunulan önergede, başta 16 belediye başkanı olmak üzere KCK operasyonları kapsamında tutuklanan BDP'lilerin salıverilmesi talep ediliyor. PKK'nın asker-sivil ayrımı yapmadan düzenlediği terör saldırılarından bahsetmeyen metinde, Güneydoğu'daki çatışmaların da Türk devletiyle Kürt halkı arasında gerçekleştiği öne sürülüyor. Kürt sorununun çözümü için de Abdullah Öcalan'ın da rol alacağı bir "Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu" kurulması teklif ediliyor. Belçikalı vekiller, Avrupa Komisyonu'nu da Abdullah Öcalan'ın Kürt halkının 'meşru temsilcisi' olarak tanımaya ve Kürt sorununun çözümünü, Türkiye'nin AB üyelik sürecinde ön şart olarak kabul etmeye çağırıyor. Önerge Dışişleri Komisyonu'nda kabul edilirse, Senato Genel Kurulu'nun gündemine gelecek.⁷¹

Srebrenitza Kasabı Ratko Mladic, Sırbistan'ın

AB'ye Girmesi İçin mi Yakalandı?

Bosnalı Sırların eski askeri lideri olan ve tarihin en acı katliamlarından biri olan Srebrenitza Katliamı'nda Sırların komutanı olan Ratko Mladic'in, Mayıs ayında Sırp polisi tarafından yakalandığı duyuruldu.⁷²

Sırbistan'ın Avrupa Birliği'ne girme sürecinde önce Radovan Karadzic, ardından Ratko Mladic'in 'yakalanması' manidar karşılandı. Dünyanın gözü önünde işlenen ve BM, NATO ve UCM gibi dünya barışının teminatı olduğu iddiasındaki kurumların sessiz kaldığı soykırım sürecinde 250 bin masum insan öldürülmüştü. Soykırım sürecinin üst düzey yöneticisi ve komutanları

konumundaki bu kişilerin uzun yıllardır kim tarafından ve nasıl korunduğu da ayrı bir soru işareti olarak duruyor.

Mladic'in yakalandığı haberlerinden sonra uluslararası kamuoyundaki yankılar da, Sırbistan'ın AB üyeliği önünde artık bir engelin kalmadığı yönündeydi. Savaş sırasında yüzbinlerce insanın öldürülmesine seyirci kalan ABD, Fransa, İngiltere gibi ülkelerin üst düzey yöneticileri, Mladic gibi bir savaş suçlusunun yakalanmasından duydukları memnuniyeti dile getirdiler.

71 <http://www.haberturk.com/polemik/haber/690414-belcikadan-inanilmaz-teklif-kurtlere-azinlik-statusu-verilsin>

72 <http://dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=161127&q=ratko+mladic>

4. ULUSLARARASI KURUMLARIN UYGULAMALARI

a. NATO

Libya'da Küresel Güçler Başladı, NATO Bitirdi

'Arap Baharı' sürecinde topraklarına müdahale edilen tek ülke şimdilik Libya... Zengin petrol rezervleri ile dünyanın en büyük enerji kaynaklarından biri konumundaki Libya, Kaddafi bahanesiyle önce ABD, İngiltere ve Fransa, ardından yine bu ülkelerin güdümündeki NATO tarafından işgal edildi ve bombalandı. 7 ay gibi kısa bir süre içerisinde binlerce noktanın bombalandığı Libya'da hayat dururken, pek çok sivil hedef de bombalardan nasibini aldı. Sivil insanların da hayatını kaybettiği operasyona NATO'ya üye 8 ülke vurucu güç olarak katıldı. ABD, Fransa, İngiltere, Kanada, Belçika, İtalya, Danimarka ve Norveç'e, NATO dışından Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri de destek verdi.

Operasyon'un maliyeti de sözkonusu ülkelere Libya müdahalesinden beklentileri hakkında ipucu veriyor. Operasyon için ABD'nin 1 milyar 100 milyon, Fransa ve İngiltere'nin 300'er milyon Dolar harcadığı iddia ediliyor.

Bütün bu süreci 'işgal' olmaktan çıkarıp 'operasyon'a dönüştüren ve dünya kamuoyunda meşrulaştırırsa NATO oldu. Küresel güçlerin kontrolündeki NATO, ABD ve diğer egemen güçlerin işgal dalgasına yeni bir ülke eklenmesini sağlamış oldu.

Sirte, NATO Bombalarıyla Harabeye Döndü

Kaddafi'nin doğum yeri olan Sirte, NATO tarafından sürdürülen bombardımanda yerle bir oldu. Şehirdeki neredeyse bütün binalar bombalardan nasibini aldı. Pek çok masum sivil hayatını kaybederken, binlerce insan da evlerini bırakarak şehri terk etti.

NATO'nun Kaddafi'yi hedef aldığını iddia ettiği operasyonlardan en fazla zarar gören Sirte şehri ve şehirde yaşayan masum siviller oldu. Hiçbir ayırım gözetilmeksizin sürdürülen bombardıman evler, kamu binaları, iş yerleri ve arazileri kullanılamaz hale getirdi.⁷³

NATO'nun Füze Kalkanı Projesi

Bölgeyi Birbirine Düşürdü

NATO'nun özellikle Rusya ve İran'ı hedef olarak Türkiye'de konuşturmak istediği füze kalkanı projesi, geçen yıl Lizbon'da düzenlenen NATO Zirvesi'nde Türkiye tarafından kabul edilmişti. Çalışma sistemi, muhtemel tehlikeleri, kimi hedef aldığı, maliyeti ve siyasi-ekonomik ilişkilere etkisi bakımından eleştirilen sistemin Türkiye tarafından kabul edilmesiyle birlikte, sistemin muhtemel hedefleri konumundaki İran ve Rusya ile Türkiye arasındaki gerginlik tırmanışa geçti. Rusya, sisteme karşılık kendi alternatiflerini üretmek devreye sokacağını açıklarken, İran da saldırı anında Türkiye'yi hedef almaktan çekinmeyeceğini ifade etti. Bu açıklamalarla oldukça zor durumda kalan Türkiye, olası saldırılarda doğru sınırlarını koruyabilmek için yeni savunma sistemi arayışına girişti. Milyarlarca Dolar'lık yeni sa-

73 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=180180>

vunma maliyetleri getiren, komşu ülkelerle ilişkileri geren ve NATO'nun ne işe yaradığı, kimi hedef aldığı, çalışıp-çalışmayacağı bile belli olmayan bu sistemin, önümüzdeki süreçte Türkiye ve diğer ülkeler için nelere malolacağını zaman gösterecek.

NATO Afganistan'ı Vurmaya Devam Ediyor

ABD'nin 11 Eylül sonrasındaki işgal dalgasının ilk kurbanı olan Afgansitan, 2001 yılından bu yana ABD, BM ve NATO güçlerinin işgali altında bulunuyor. 11 Eylül saldırılarının sorumlusu olduğu iddia edilen Üsame Bin Ladin'in Afganistan'da olduğunu öne sürerek Afganistan'a giren işgalci güçler, o günden bu yana ülkenin harabeye dönmesine, binlerce masum insanın hayatını kaybetmesine, Afganistan'ın sosyal, siyasi, kültürel ve ekonomik açıdan büyük zararlar görmesine neden oldular.

NATO'nun Afganistan'daki saldırıları 2011 yılında da hız kesmeden devam etti. Yıl boyunca belirli aralıklarla gerçekleştirilen bombalamalarda yine pek çok masum sivil yaşamını yitirdi.

b. Birleşmiş Milletler

BM'nin Raporu BM'yi Yalanlıyor

BM İnsan Hakları Komisyonu'na 5 kişilik bağımsız uzman tarafından sunulan rapor, İsrail'in Gazze ablukasının yasal olmadığını söyleyerek Palmer raporunu reddediyor. Konseye sunulan yeni raporda, tıpkı geçen eylül ayındaki raporda ve Uluslararası Kızılhaç Teşkilatı'nın tespitinde olduğu, Gazze ablukasının yasal olmadığı belirtildi. Ayrıca Palmer raporuna yapılan göndermede, "İsrail'in Gazze'ye yönelik, sivilinlerin insan hakları üzerinde aşırı etkisi olan kapalılık politikasının ayrılmaz parçası olduğunun ayırımına varmadığı" kaydedildi.

BM insan hakları uzmanları, İsrail'in Gazze Şeridi'nde uyguladığı deniz ablukasının uluslararası hukuka aykırı olduğunu bildirdi. Bağımsız 5 BM uzmanının oluşturduğu heyet, BM İnsan Hakları Konseyi'ne sunduğu raporda, "İsrail'in

Mavi Marmara baskınında aşırı güç kullandığı" belirtilen, ancak "Gazze'ye uyguladığı ablukanın yasal olduğu" öne sürülen Palmer Raporu'nun sonucunu reddetti. Uzmanların raporunda, ablukanın, "uluslararası insan hakları ve insani hukuku pervasızca ihlal ederek" Gazzelileri toplu cezalandırmaya maruz bıraktığı kaydedildi. Raporda, 4 yıldır süren ambargonun 1,6 milyon Filistinliyi temel haklarından yoksun bıraktığı ifade edildi.

Uzmanların ortak açıklamasında, "Palmer Raporunun, ablukanın yasal olduğunu bildirirken, deniz ablukasının İsrail'in Gazze'ye yönelik, sivilinlerin insan hakları üzerinde aşırı etkisi olan kapalılık politikasının ayrılmaz parçası olduğunun ayırımına varmadığı" bildirildi. Heyette yer alan uzmanlardan Richard Falk, Palmer raporunun sonuçlarının, Türkiye-İsrail ilişkilerini iyileştirme iradesinden etkilendiğini söyledi. Palmer raporunun İsrail ile Türkiye arasında siyasi uzlaşmayı amaçladığını ifade eden Falk, raporda siyasetin yasaya üstün gelmesinin talihsizlik olduğunu belirtti.⁷⁴

BM, Toplu Laboratuvar Görevi Gören

Dadaab Kampı'nda Somali Halkının Kültürel ve Moral Değerlerini Dönüştürüyor

Dünya kamuoyu 2011 yılında Somali'de yaşanan kuraklık ve kıtlığı izledi. Türkiye başta olmak üzere bazı ülkelerin yardım elini uzattığı Somali'ye pek çok ülke sırtını döndü. Arap Baharı sürecinde, uzun yıllardır destekledikleri ve işbirliği yaptıkları diktatörlere düşman kesilerek birden Ortadoğu halklarını hatırlayan küresel güçler, Libya'da petrol rezervlerinden pay almak amacıyla, milyar Dolar'lık hibeler yapmaktan çekinmediler. Ancak aynı ülkeler her gün insanların açlıktan öldüğü Somali'ye karşı benzer bir hassasiyet göstermediler.

Uzun yıllardır körüklenerek bitmesine izin verilmeyen içsavaşın gölgesinde siyasi istikrarın bir türlü sağlanamadığı Somali'de yaşanan süreci ye-

74 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=174503>

rinde görmek ve incelemelerde bulunmak üzere bölgeye giden UHİM heyeti, yaptığı gözlem ve görüşmeler sonucunda, Somali’de yaşanan açlığın ve kıtlığın bir sebep değil, tabiata ve topluma yapılan sorumsuz müdahalelerin bir sonucu olduğunu tebit etti.

Somali’de bu acı süreç devam ederken, Birleşmiş Milletler’in bölgedeki varlığı ve işlevi de sorgulanmayı hak ediyor. Heyetimizin de gözlemlediği bazı durumlar, BM için ciddi soru işaretleri doğuruyor.

Dünya gündemine kuraklıktan etkilenen insanların iltica ettikleri kamp olarak gelen Dadaab Mülteci Kampı, Kenya sınırları içerisinde bulunuyor Kamp ismini, Kenya’nın 250 bin nüfuslu Garissa kentine, 90 km’lik mesafede bulunan 3 bin nüfuslu Dadaab kasabasından alıyor. 20 yıl önce başlayan içsavaş sebebiyle kurulan Dadaab Kampı, varlığını her geçen gün büyüyerek sürdürmüştü. Bugün resmî rakamlara göre 550, gayiresmî rakamlara göre 680 bin kişi kamp sınırları içerisinde yaşam mücadelesi veriyor. Bu rakam bugün küçük bir ülkenin nüfusuna yaklaştığı durumda.

Dadaab Mülteci Kampı’nda, BM’nin finans ve program desteği yaptığı STK’lar, kamp halkının yiyecek ve barınma ihtiyaçlarını karşılarken, Somali toplumunun kültürel değerlerini, toplumsal duyarlılıklarını ve inançlarını dikkate almayıp, tam aksine inanç ve kültürel değerleri dönüştürücü faaliyetler yürütüyorlar. BM’nin, tamamına yakını Müslümanlardan oluşan mülteci kamplarındaki çalışmaları için, İslam dünyasından herhangi bir STK ile işbirliği kurmadığı, mülteci kamplarında faaliyet gösteren STK’ların büyük çoğunluğunun Avrupa kökenli, bir kısmının da kiliselere bağlı faaliyet gösteren STK’lar olduğu heyetimizin gözlemleri esnasında tesbit edilmiştir.

Kamlara hâkim olan şartların insan onurunu zedeleyecek düzeyde olduğu, okul, ibadethane gibi zaruri ihtiyaçların karşılanması adına BM ve BM ile birlikte faaliyet gösteren STK’ların herhangi bir girişimde bulunmadıklarını görmek mümkün.

Öte yandan kamplarda yaşam mücadelesi ve-

ren yüzbinlerce insanın birer denek olarak görülmesi ve kampın doğal bir laboratuvar olarak kullanılması, aynı şekilde kamplarda organ kaçakçılığının yapıldığının ve bu faaliyetlere BM’nin adının da karıştığının belgelenmesi, olayın vahametini ortaya koyuyor. Türkiye gazetesinden Osman Sağırlı’nın, Dadaab Mülteci Kampı’nda şahit olduğu ve fotoğraflarla belgelediği 2 Eylül 2011 tarihli haberi, yardım talebinde bulunan insanların neden kamplara yönlendirildiği ve kampın neden bu kadar uzun süredir faaliyette olduğu konusunda ciddi ipuçları veriyor. Sağırlı’nın kampın yakınında bulunan pistte gözlemlediği hareketlilikten şüphelenerek BM ve hastane yetkilileri ile görüşme talebi karşılıksız kalmış. Organ naklinde kullanılan soğutucuların her gün küçük jet uçakları ile taşınması ve BM yetkililerinin bu durumun fark edilmesi ve fotoğraflanması üzerine yaşadığı büyük panik, ardından iletilen soruların ve görüşme taleplerinin yanıtsız bırakılması, “kampta BM kontrolünde organ kaçakçılığı mı yapılıyor?” sorusunu akıllara getiriyor. Bütün bunlar, ailelerin tedavi edilmesi amacıyla hastanelere verdikleri çocuklarının cesetlerini teslim aldıkları yönündeki açıklamalarıyla birleştğinde, ortaya oldukça vahim bir tablo çıkıyor. Keza, teslim edilen cesetlerin vücutlarındaki dikiş izleri, organ nakli operasyonlarını neredeyse kesinleştiriyor. Osman Sağırlı tarafından yapılan bu haber uluslararası basında da yankı uyandırmış ve geniş yer bulmuştu.

Kampların, Avrupa’dan gelen pratisyen hekimlerin staj mekanı haline gelmesi de pek çok sağlık faciasına davetiye çıkartıyor.

Kampta günlük yemek ihtiyacı BM bünyesinde faaliyet gösteren Dünya Yiyecek Organizasyonu (World Food Organization-WHO)’nun kontrolünde sürdürülüyor. BM’nin sağlık, eğitim, ibadet gibi konularda olduğu gibi, beslenme konusunda da, kamp nüfusunun tamamına yakınının Müslüman olduğu gerçeğini dikkate almadığı heyetimiz tarafından gözlemlenmiştir.

Dikkat çeken bir diğer husus ise, Somali’deki

yardım faaliyetlerinde izlenen politika. Ülkede 20 yıldır süren içsavaş boyunca, BM bünyesinde sürdürülen yardım faaliyetleri, ülkenin sınırları dışında gerçekleştirilirken, yardımlarla, ülke bir anlamda boşaltılmaya çalışılıyor ve insanlar kampta toplanarak hiçbir vasfı olmayan yığınlar haline dönüştürülüyor.⁷⁵

BM'den, Irak'a 20 Yıllık Fatura

BM, Irak'ın 1990 yılında Kuveyt'i işgali sırasında zarar görenlere tazminat ödemesini onayladı. BM Tazminat Komisyonu, Irak'ın, 1990 yılında Kuveyt'i işgali sırasında zarar görenlere 1 milyar Dolar'dan fazla tazminat ödemesini onayladı. BM Tazminat Komisyonu tarafından yapılan açıklamada, Irak'ın Petrol Fonu'ndan sağlanacak sözkonusu paranın, Kuveyt'te bulunan beş şirkete, dört kamu ve uluslararası kuruluşa verileceği bildirilirken, tazminat alacak kuruluşların ismi verilmedi. BM'nin 15 Güvenlik Konseyi üyesinden oluşan Panel, bugüne kadar 33,3 milyar Dolar tazminat ödedi. Panel, Kuveyt'teki hak sahiplerine 19 milyar Dolar daha ödemede bulunacak. BM Tazminat Komisyonu, daha önce Irak'ın petrol gelirinin %25'ine tazminat ödemek için el koyarken, bugün bu oran %5 olarak uygulanıyor.⁷⁶

c. Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK)

UAEK İran Aleyhine Karar Aldı, ABD'yi Sevindirdi

Beyaz Saray, Uluslararası Atom Enerjisi Kurumunun (UAEK), İran'ın nükleer programıyla ilgili olarak kabul ettiği karardan memnuniyetini bildirdi.

Beyaz Saray Basın Sözcüsü Jay Carney, UAEK'nın "İran'ın nükleer programının askeri boyutundan ciddi kaygı duyulduğu" ifade edilen kararının, İran'ın, programın sivil amaçlı olduğu iddialarının sahte olduğunu ortaya çıkardığını belirtti.

Carney, mevcut uluslararası tecrit yolunu bı-

rakmadığı sürece ABD'nin İran'a baskısını sürdüreceğini söyledi.

UAEK'da oy çoğunluğuyla kabul edilen kararda, İran'ın nükleer programının askeri boyutundan ciddi kaygı duyulduğu vurgulanırken, İran yönetiminin nükleer programına ilişkin kaygıları gidermek üzere UAEK ile şeffaf işbirliği yapması talep edilmişti.⁷⁷

İsrail'e İranlı Biliminsanlarının Listesini

UAEK mı Verdi?

İranlı biliminsanlarına yönelik düzenlenen seri cinayetler hakkında yapılan araştırmalar ile ilgili açıklama yapan Ahmedinejad, İranlı nükleer biliminsanlarının isim listesinin Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu tarafından İsrail'e verildiğini dile getirdi.

Mehr Haber Ajansı muhabirinin bildirdiğine göre, Ahmedinejad, uluslararası siyaset ve hukukunda yapılan ayrımcılığa işaretlerken, İranlı nükleer biliminsanlarının Tahran'da kurban gitmesine karşın hiçbir uluslararası kurum ve kuruluşun sesi çıkmadığını söyledi.

İranlı biliminsanlarına yönelik düzenlenen seri cinayetler hakkında yapılan araştırmalara da temas eden Cumhurbaşkanı Ahmedinejad, İranlı nükleer biliminsanlarının isim listelerinin UAEK tarafından İsrail'e verildiğini ve İranlı nükleer biliminsanlarının bu şekilde teröre kurban gittiğini belirtti.⁷⁸

75 "Somali'deki Açlık Kader mi? Sömürge mi?"; UHİM; 2011

76 <http://www.haberevim.com/dunya/bm-iraka-20-yillik-faturayi-kesti.htm>

77 <http://yenisafak.com.tr/Dunya/?t=18.11.2011&i=351817>

78 <http://www.ihlas.net.tr/haberdetay.php?id=411043>

5. TEMEL HAK ve ÖZGÜRLÜKLERİ HEDEF ALAN UYGULAMALAR

Bosna-Hersek'teki Guantanamo

Savaş sırasında geldikleri Bosna-Hersek'te evlenerek bu ülkeye yerleşen çoğu Arap', şimdi "ülke güvenliğini tehdit ettikleri" iddiasıyla AB'nin mali desteğiyle 2009 yılında kurulan "Lukavica Göçmen Merkezi'nde" tutuluyor.

Bosna-Hersek'te 1992-1995 yılları arasında yaşanan savaşta, Sırp saldırılarına karşı savunmasız kalan Boşnaklara destek amacıyla bu ülkeye, dünyanın çeşitli Müslüman ülkelerinden gönüllü savaşçılar geldi. Savaşın sona ermesinin ardından evlendikleri Bosna-Hersek'te, bu ülkenin vatandaşlığına geçen eski savaşçıların dosyaları, 2007 yılında yeniden ele alındı. Bu kişilerin önemli bölümü vatandaşlıktan çıkartılarak, geldikleri ülkelere gönderilirken, geride kalanlar için de Avrupa Birliği finansörlüğünde 2009 Aralık ayında Saraybosna'nın doğusundaki Bosna Sırp Cumhuriyeti sınırlarında kalan Lukavica'da "Mülteci Kampı" kuruldu.

Etrafı tel örgülerle çevrili, sivillerin yaklaşmasına izin verilmeyen kampta alınan geniş güvenlik önlemleri dikkati çekiyor. Gizli kamerayla çekilen görüntülerde, buradaki çoğu Arap eski savaşçılara,

ABD'nin Guantanamo üssünde tuttuğu savaş esirleri gibi 'turuncu elbise' giydirildiği görülüyor.

Bosna-Hersek'te insan hakları savunucusu olan 38 yaşındaki 4 çocuk annesi Naca Dizdareviç, konuyla ilgili, "Bosna'nın Guantanamo'su olarak adlandırdığı Lukavica Göçmen Merkezi'nde insanların haksız ve hukuksuz yere tutulduğunu söyledi.

Savaş zamanında Bosna-Hersek'e gelerek buradaki masum halka yardım eden insanların aniden "milli güvenliği" tehdit ettikleri gerekçesiyle ülkeden gönderildiklerini, ülkeden gitmeyenlerin ise burada tutulduğunu ifade eden Dizdareviç, savaş zamanı Bosna'ya Cezayir'den gelen kendi kocasının da Bosna mahkemesinin hakkında berat vermesine ve vatandaşlığını iade etmesine rağmen 2001 yılında Amerikalılar tarafından Guantanamo üssüne gönderildiğini kaydetti. Naca Dizdareviç, şöyle konuştu:

"Lukavica Göçmen Merkezi de 'Bosna'nın Guantanamo'sudur. Çünkü burada sadece Müslümanlar, haksız ve ne ile suçlandığını bilmeden tutuluyor. Haklarında hiçbir mahkeme kararı yok. Suçsuzluklarını ispat etme gibi bir şansları bulunmuyor. Ne kadar burada tutulacaklarını bilmiyorlar. Bir belirsizlik içerisinde gün geçiriyorlar."

Şu anda merkezde tutululardan 14'ünün açlık grevi başlattığını ifade eden Dizdareviç, "Bu grev, uzun süredir burada tutuldukları için başlatıldı. Burada tutululanlar, ne gözaltında ne de hapis cezasındalar. Çünkü gözaltının da hapis cezasının da bir süresi var, ancak burada zaman söz konusu değil" dedi.

Dizdareviç, merkezin ağır koşullarından dolayı burada tutululanların cezaevine gönderilme yönünde dilekçe verdiklerini, ancak bunun kabul edilmediğini, bir kısmının da intihara teşebbüs ettiğini belirterek, sözlerine şöyle devam etti:

"Şu anda açlık grevinde bulunan 14 kişi, 3 yıldır ağır koşullar altında yaşam mücadelesi veriyor. Burada tutululanlar, görevlilerin fiziki saldırı-

sına uğrayarak, kolları, bacakları kırılıyor. Bunlara ait resimler ve görüntüler var. Haklarında isnat edilen tek şey 'milli güvenliği tehdit'. Ancak bu mahkeme kararıyla olmuyor. Aniden eve gelen istihbarat ekipleri, bu ithamla aldıkları kişiyi merkeze götürüyor. Böylece belirsizlik başlıyor.

Aslında bu ülkede gücü elinde bulunduran, istediği kişiyi 'milli güvenliğe' tehdit olarak gösterip bu merkeze kapattırabilir. Burada Bosna-Hersek yasaları, uluslararası hukuk kuralları çiğneniyor. Çünkü 'göçmenlik merkezinde' tutmanın en uzun süresi 3 aydır. Sıra dışı durumda bu süre 3 ay daha uzatılabilir. Ancak burada insanlar 3 yılı aşkın tutuluyor ve kimse sesini çıkartmıyor."

Naca Dizdareviç, savaş zamanında binlerce Müslümanı öldüren, kadınlara tecavüz edenlerin şu anda ülkede serbestçe gezdiğine işaret ederek, "Ancak ne acıdır ki savunmaya geldikleri devlet, şimdi onları 'milli güvenliğe' tehdit olarak görüp, tutsak hayatı yaşıyor" dedi.

Bosna Sırp Cumhuriyeti Başkanı Milorad Dodik'in söylem ve eylemlerine de dikkati çeken Dizdareviç, şöyle konuştu:

"Bosna-Hersek devletine, bayrağına, kurumlarına saygı duymadığını her gün söylem ve eylemleriyle ortaya koyan Milorad Dodik, 'milli güvenliği' tehdit etmezken, hiçbir suç isnat edilmeyen bu insanlar hapisten beter hayat yaşıyor. Merkezde şu anda bulunanların hepsinin ailesi vardı ve normal bir hayat yaşıyorlardı. Hiçbir zaman bu ülkenin ne anayasasını ne de kanunlarını çiğnemediler. Hiçbirisine karşı açılan herhangi bir dava yoktur. Bir gün birileri onların 'milli güvenliği' tehdit ettiğine karar verdi ve çileli yaşamları başladı. Ancak hiçbir gayrimüslim 'milli güvenliğe tehditten' dolayı merkeze alınmadı."

Lukavica'daki Mülteci Merkezi'nde tutulanlarla ilgili Strasbourg'daki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne ve Bosna-Hersek Mahkemesi'ne başvurdıklarını ifade eden Dizdareviç, her iki mahkemenin de söz konusu kampta gereken kurallara uyulmadığı yönünde karar verdiğini, ancak

yine de değişen bir şey olmadığını söyledi.

Dizdareviç, merkezde bir süre önce 20 Türk vatandaşının da tutulduğunu, ancak bunların daha sonra Türkiye'ye gönderildiğini öne sürerek, şu anda kampta tutulanların Suriye, Pakistan, Irak, Cezayir ve Kosova uyruklu olduğunu kaydetti.

Kampa getirilip serbest kalanların da kimlik belgelerine el konulduğunu ifade eden Dizdareviç, bu insanların ve ailelerinin çilesinin serbest kaldıktan sonra da devam ettiğini kaydetti.

Bosna-Hersek'in Zenica kentinde yaşayan 4 çocuk babası Eymen Awad ise AA muhabirine yaptığı açıklamada, Lukavica'daki Göçmen Merkezi'nde 4 Mayıs-9 Haziran 2009 tarihleri arasında kaldığını söyledi.

Daha sonra serbest bırakıldığını belirten Awad, ancak pasaportuna ve kimliğine el konulduğu için şu anda hiçbir şey yapamadığını, kendisiyle birlikte eşinin ve çocuklarının da mağdur edildiğini kaydetti.

Kendisini 'milli güvenliği' tehdit ettiği gerekçesiyle kampa konulduğunu anlatan Awad, şöyle konuştu:

"Bir gece ansızın evimden 'milli güvenliği' tehdit ettiğim gerekçesiyle alındım ve merkeze götürüldüm. En büyük sorun, kimse neden ve ne zamana kadar orada tutulacağını bilmiyor. Kamp-tan serbest bırakılınca mahkeme vatandaşlığımın iadesi yönünde karar verdi. Ancak iki yıldır bu mahkeme kararı yerine getirilmiyor ve kimliksiz bir şekilde yaşam sürüyorum. Bir yere ayrılamıyorum. Çocuklarım geçtiğimiz günlerde Türkiye'ye okul gezisine gidecekti, onlara pasaport çıkartamadım, çünkü ben ülke kayıtlarında vatandaş olarak gözükmiyorum. Çocuklarımın sağlık sigortası ellerinden alındı. Yani bu durumdan en büyük zararı çocuklarım görüyor."

Eymen Awad, 1982 yılında eski Yugoslavya'ya öğrenci olarak geldiğini ve 1992 yılına kadar Hırvatistan'da kaldığını, savaşla birlikte Bosna-Hersek'e geçtiğini ifade ederek, "Hiçbir zaman eski Yugoslavya devleti ile sorunum olmadı. Hiç

kimse beni 'milli güvenliğe' tehdit olarak görmedi. Ancak yardım için geldiğim ve daha sonra evlenip aile hayatı kurduğum Bosna-Hersek'te sorunlar yaşıyorum."⁷⁹

CIA ve FBI'dan Müslümanlara Yasadışı Takip

11 Eylül saldırılarının 10. yıldönümü yaklaşırken; ABD'li Müslümanlara yönelik istihbarat faaliyetleri yürütülmeye devam ediyor.

ABD'de faaliyet yürüten ve Müslümanlar tarafından kurulan bir sivil toplum örgütü yaptığı açıklamada, CIA'nın New York polisine kentte bulunan cami ve Müslüman topluluklar ile ilgili istihbarat vermesine dikkat çekiliyor. Açıklamada, CIA'nın Müslümanlar ile ilgili istihbarat toplaması eleştirilirken; federal yetkililer ve senatoya çağrı yapılarak konu ile ilgili soruşturma açılması istendi. Amerikan-İslam İlişkileri Konseyi avukatlarından Gadeir Abbas, Müslümanlara yönelik CIA ve polisin istihbarat toplamasının ABD Anayasası'nın gizlilik yasasına ve CIA'nın Amerikalılar ile ilgili istihbarat toplamasına aykırı olduğunu dile getirdi.

Habere göre New York polisi CIA'nın desteği ile Müslümanların yaşadığı mahalle ve semtlerde giderek camilerde okunan vaazları dinliyor. Ayrıca Müslümanlar ile ilgili istihbarat toplanması amacıyla sadece camiler değil; bölgede bulunan ve Müslümanların gittikleri kitapçılar ve kafeler de devamlı olarak takip edilen yerler arasında bulunuyor. Ayrıca camilere dinleme cihazı takılarak yasadışı dinleme yapıldığı da gündemde. New York polisinin Müslümanlara yönelik istihbarat çalışması sadece New York kenti ile de sınırlı kalmıyor. Polis CIA'dan destek alarak kent dışında yaşayan Müslüman semtlerde de istihbarat faaliyetlerinde bulunuyor.

Müslümanlara yönelik yürüttükleri faaliyetin anayasaya aykırı olmasına rağmen New York polisi camilerde ve Müslüman semtlerde yürütülen istihbarat faaliyetleri nedeniyle özür dilemeyeceklerini dile getirdi.

Bir araştırma sonucuna göre, siyahlara karşı şiddet ve teröre başvuran Ku Klux Klan örgütü için 1950'li yıllardan 70'li yıllara kadar kullanan COINTELPRO birimi bugün neredeyse tamamen Müslüman Amerikalılara yönelik faaliyet gösteriyor.

Müslümanlara yönelik ön yargıların etkisi ABD güvenlik birimlerinde de kendini hissettiriyor. Amerika'da güvenlik görevlilerine verilen seminerlerin İslamofobik ideolojiye dayandığı da verilen seminerlerde açıkça görülüyor. ABD üst düzey güvenlik yetkililerinden John Giduck, açıklamalarında Müslümanlara yönelik ilginç ifadelerde bulunuyor. Giduck, Müslümanların amacının Hz Muhammed'in zamanına geri gitmek ve bütün dünyayı ele geçirmek olduğunu dile getiriyor. Diğer bir yetkili Velid Shubat ise, İslam'ın diğerlerini yok etmek isteyen bir 'devrim' olduğunu dile getiriyor. Müslümanları Nazilere benzeten Shubat, "Müslümanlar aynen Naziler gibi yayılma amacını taşımaktadırlar," diyor. Son olarak ABD Güvenlik Görevlileri Konferansı'nda seminer veren eğitimci Solomon Bradman da "Gizli İslamî cihad Amerika'yı içinden tehdit etmektedir" diyor.⁸⁰

ABD'de Müslümanlara Saldırıların Artışı

Amerika'da Müslümanlara karşı işlenen suçlar geçen yıl yaklaşık %50 artış gösterdi. FBI tarafından yapılan açıklamaya göre 2009'da Müslümanlara 107 kez saldırı yapılırken, 2010'da bu sayı 160'a yükseldi.

Aynı süre içinde Katoliklere yapılan saldırılarda da %13 artış görüldü. Yahudilere karşı saldırılarda ise %4 azalma görüldü. Kin ve nefret içeren saldırıların toplamı geçen yıl 6628'i buldu. Bunlardan %47'si ırkçı, %20'si de dinî motifli saldırılardı.⁸¹

79 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=179571>

80 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=172436>

81 <http://sondakika.com/haber-abd-de-muslumanlara-saldirilar-artti-3123943/>

Almanya'da Müslümanlara Karşı

'Vicdan Testi' Uygulaması

Dünyaya demokrasi, hak ve özgürlükler konusunda ahkam kesen Almanya, kendi ülkesindeki insanları, temel hak ve özgürlüklerle bağdaşmayan uygulamalara tabi tutuyor. Bunlardan biri de 'vicdan testi'. Almanya'da vatandaşlık almak isteyen Müslümanlar bu teste tabi tutularak, dünya görüşlerinin Almanya'nın değerlerine uyup uymadığının ölçülüyor.

Almanya'nın Baden-Württemberg eyaletinin Uyum Bakanı Bilkay Öney, Müslümanlara Alman vatandaşlığına geçişte uygulanan vicdan testinin kaldırılması konusunu Eyalet Bakanlar Kurulunda gündeme getirdiğini ve destek gördüğünü söyledi.

Öney, AA muhabirine yaptığı açıklamada, eyaletin istihbarat bölümlerine, Müslümanlara dünya görüşlerinin Almanya'nın değerlerine ve yasalarına uyup uymadığını ölçmek için uygulanan vicdan testinin bir işlevi olmadığını ve Ayrımcılık Yasası'na aykırı olduğunu ifade etti.⁸²

"Almanya, İslam Düşmanlığını Görmezden Geliyor"

Almanya'daki İslam karşıtlığını inceleyen devlet televizyonları ARD ve WDR, ülkedeki Federal Kriminal Daire'nin İslam düşmanı saldırılar konusunda hiçbir istatistiğin bulunmadığını ortaya koydu. İçişleri Bakanlığı'nın ırkçı internet sitelerini de izlemediğini tespit eden televizyonlar, "Bu konuda başka tarafa bakmayı tercih ediyoruz" yorumunda bulundu.

Bugüne kadar bilerek veya bilmeyerek yayınlarıyla İslamofobi ve İslam düşmanlığının yayılmasına katkı yapan Alman medyası, işin ne kadar tehlikeli sonuçlar doğurabileceği ortaya çıkınca ülkedeki İslam ve Müslüman düşmanlığı ve yetkililerin buna duyarsızlığını mercek altına almaya başladı. Konuyu değerlendiren Alman devlet televizyonları ARD ve WDR, yaptıkları değerlendir-

mede, "Camiler kundaklanıyor, Müslümanları öldürme çağrısı yapılıyor, ne Kriminal Daire istatistik tutuyor, ne bakanlık izlemeye alıyor. Devlet ne ateşle saldıran kundakçıları ne de manevi kundakçıları ciddiye alıyor." ifadelerini kullandı.

Konuyu derinlemesine irdeleyen Monitor programı Almanya'da ne Federal Kriminal Daire'nin İslam düşmanı saldırılar konusunda bir istatistik tuttuğu ne de İçişleri Bakanlığı'nın ırkçı internet sitelerini izlediği bilgilerine ulaştı ve "İslam düşmanlığı konusunda şimdiye dek başka tarafa bakmayı tercih ettik." yorumunda bulundu. 4 Ağustos'ta yayınlanan programda Isabel Schavani ve Jan C. Schmitt imzalı haberde, "Oslo saldırılarından sonra artık açıkça biliniyor ki; Avrupa'da anti-semitizmden yeni bir düşmana yönelen bir akım var. Yeni keşfettikleri düşman İslam. Kendilerini, 'İslam eleştirmeni' olarak adlandırıyorlar. 'Eleştirmen', kulağa tarafsız bir şey gibi geliyor. Ama bunlar gerçekten zararsız eleştirmenler mi? Ateşle kundaklayanlar var, bir de manevi kundakçılar var. Ve bu noktaya kimse dikkat ediyor mu?" denildi.

Haberde, Bergkamen Camii'ne yapılan kundaklama girişimi sonrasında yaşananlar işlenerek, "Bu, Norveç'teki saldırıdan sadece bir gün sonra oldu. Cami cemaati hissedilir şekilde tedirgin." denilerek cemaatin görüşlerine yer verildi. Görüş bildiren cemaat ise, "Avrupa'da böyle bir şey oluyorsa ben ilk olarak ne düşünmeliyim? Tabii ki korkuyoruz." ifadelerini kullandı.

Konunun sorulması üzerine Belediye Başkanı Roland Schäfer, "Bakın itfaiyemiz yılda 400'ün üzerinde göreve gidiyor. Bu durumda ben her yangına gidemem. Bu benim için bir çöp konteynerinde yangın çıkmasıyla aynı şey." diye kendini savundu. Başkanın Bergkamen'de gerçekten İslam düşmanlığı görmediği bildirilen haberde, Alman polisinin İslam karşıtı saldırılarla ilgili istatistik tutmadığı da vurgulandı.

Bu arada daha önceleri aşırı sağcı Almanya Milliyetçi Demokratik Partisi'nin (NPD) ikinci

82 <http://www.rotahaber.com/haberdetay.asp?Newsid=189018>

kez kapatılması girişimine sıcak bakmayan Federal İçişleri Bakanı Hans-Peter Friedrich, şimdi bu partinin kapatılması konusunda görüşmelere açık olduğunu açıkladı. Hristiyan Sosyal Birlik Partisi (CSU) bakan, kapatma için yasal şartların yerine gelip gelmediğini araştırmak istediğini bildirdi.⁸³

Almanya'da Başörtü Yasağı 2012'de Belli Olacak

Almanya'da iki Müslüman bayan öğretmenin kendilerine uygulanan başörtüsü yasağından dolayı Federal Anayasa Mahkemesine açtıkları davanın kararı 2012'de verilecek. Karlsruhe'deki Federal Anayasa Mahkemesi sözcüsü, 'Tagesspiegel' gazetesine verdiği bilgide, mahkemeye iki başvuru yapıldığını ve kararın gelecek yıl verileceğini bildirdi.

Biri öğretmen diğeri sosyal pedagog iki Müslüman bayan, kendilerine uygulanan başörtü yasağını, dini özgürlüğü teminat altına alan anayasal temel haklarının ihlali olarak gördüklerinden Anayasa Mahkemesine başvurdular. 2004 yılından bu yana Alman eyalet yönetimleri, bazılarında okullarda öğretmenlere bazıları da hem okullarda hem de diğer kamu kuruluşlarında çalışan Müslüman bayanların başörtüsü takmalarını yasakladı. Bu eyaletlerden birçoğunda Hristiyanlık dinine ait semboller ise bu yasak kapsamına alınmadı.

Eyaletlerin başörtüsü yasağına Federal Anayasa Mahkemesi'nin 2003'te aldığı bir kararla izin verildi, ancak bunun bir kanunla gerçekleştirilmesi talep edildi. Baden-Württemberg eyaletinde çalışan Afgan asıllı bir Müslüman bayan (Fereştâ Ludin) öğretmen adayı, stajı bittikten sonra okulda başörtülü olarak çalışmasına izin verilmediği için Federal Anayasa Mahkemesine başvurmuştu.⁸⁴

Almanya'da Devlet Eliyle Casusluk İddiası

Etik bilgisayar korsanları olarak tanınan ve Almanya'da dijital alanda uzman olarak da kabul edilen Chaos Computer Club (Kaos Bilgisayar Kulübü), truva adlı yazılımın farklı işlevleri olduğunu ileri sürdü.

Deutsche Welle'nin haberine göre kulüp yetkilileri, telekomünikasyon denetimi kapsamında, internet üzerinden yapılan telefon görüşmelerinin dinlenmesini sağlayan yazılımın, internet ağı üzerinden başka programları devreye sokabileceğini ve farklı amaçlar için de kullanılabileceğini savunuyor.

Kaos Bilgisayar Kulübü, yazılım sayesinde kişisel bilgisayarların mikrofona, kamera ve klavyelerine uzaktan müdahale edilebileceğine dikkat çekiyor. Kulüp, soruşturma makamlarının telekomünikasyon denetimleri kapsamındaki uygulamalarının Anayasa Mahkemesi'nin kararlarını ihlal ettiğini savunuyor.

Alman Federal Anayasa Mahkemesi 2008 yılında aldığı bir kararla, bu tür internet soruşturma uygulamalarının dar sınırları olduğuna hükmetmişti. Mahkeme yargıçları, şüpheli kişilerin bilgisayarlarının ancak, insan hayatı ya da devletin varlığının somut olarak tehlikede olduğu durumlarda araştırılabileceğine karar vermişlerdi.

Kulübün iddiaları siyasi partiler arasında da tartışma yarattı. Federal Meclis'in İçişleri Komisyonu Başkanı Wolfgang Bosbach, Tagesspiegel gazetesine verdiği demeçte, bu yoğun iddiaların üzerine gidilmesi ve konuya açıklık getirilmesi gerektiğini söyledi. Keza muhalefetteki Yeşiller Partisi de Federal Anayasa Mahkemesi'nin bu konuda belirlediği sınırların yoğun bir biçimde ihlal edildiğini savundu.⁸⁵

Almanya, Vatandaşlık Tercihinde

Çiftstandart Uyguluyor

Alman meclisi, ülkede yaşayan Türkleri çok

83 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1166071&title=ard-televizyonundan-carpici-degerlendirme-almanya-islam-dusmanligini-gormezden-gelmeyi-tercih-ediyor>

84 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=169669>

85 <http://www.trthaber.com/haber/dunya/devlet-eliyle-casusluk-iddiasi-12189.html>

yakından ilgilendiren 'Vatandaşlık Yasası'nın yenilenmesine ilişkin yasa değişikliğini reddetti. Alman Federal Meclisi, Vatandaşlık Yasasının yenilenmesine ilişkin muhalefetteki Sosyal Demokrat Parti (SPD) tarafından sunulan yasa değişikliğini reddetti. Söz konusu yasa tasarısı, yabancıların Almanya'da doğan çocuklarına sürekli olarak çifte vatandaşlık verilmesini öngörüyordu. Yeşiller Partisi ve Sol Parti tarafından Alman vatandaşlığına geçişlerin kolaylaştırılması amacıyla sunulan karar tasarıları da mecliste reddedildi.

Almanya'da geçerli olan mevcut uygulamaya göre, Almanya'da doğan göçmen ailelerin çocukları doğrudan çifte vatandaş oluyor, ancak 18-21 ila 21 yaşları arasında iki vatandaşlıktan birini seçmek zorunda bırakılıyor. Bu uygulama teoride AB ülkesi vatandaşları için de geçerli olmasına rağmen, söz konusu ülkelerin vatandaşları istediği takdirde çifte vatandaş olabiliyor. Başbakan Erdoğan, Almanya'daki Türkleri yakından ilgilendiren ve çok sayıda gurbetçi için mağduriyet yaratan konuyu Almanya Başbakanı Merkel'le görüşmelerinde de sık sık dile getiriyordu.⁸⁶

Fransız Mahkemesi Peçeye Ceza Verdi

Fransa'da "peçe yasağının" yürürlüğe girmesinden beş ay sonra, Eylül 2011'de, bir polis mahkemesi sokakta peçe taktıkları gerekçesiyle iki müslüman kadına ilk para cezasını verdi Kadınlar kararı Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na taşıyacaklarını açıkladı. Yasak Nisan ayında yürürlüğe girmişti, daha önce polis bazı kadınlara ceza yazmıştı, ancak bu karar yasağa karşı mahkeme tarafından verilen ilk ceza olarak kayıtlara geçti.

32 yaşındaki Hind Ahmas 120 Euro, 36 yaşındaki Najate Nit Ali ise 80 Euro ödemeye mahkum edildi. Mahkeme, kadınların, savcı tarafından talep edilen 'vatandaşlık dersi' almalarına ise gerek görmedi! İki kadın, Paris'in doğusundaki Meaux kentinde, belediye binası önünde Mayıs

ayında tutuklanmıştı. Kadınlar temyize gideceklerini söyledi. Para cezasının yüksek mahkeme tarafından teyit edilmesi durumunda Strazburg'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gideceklerini açıklayan kadınlar, "Bu yasa, örtülü kadınların evlerinden çıkmalarını ve kamusal alana çıkmalarını yasaklıyor. Bu bir çeşit ömür boyu hapis kararı" ifadesini kullandılar.

Ahmas ve Ali'ye destek için çok sayıda peçe takan kadın mahkeme önünde toplanırken, gelecek yıl yapılacak başkanlık seçimlerinde adaylığını ilan eden peçeli müslüman kadınlardan Kenza Drider de cezaya tepki gösteren kalabalık içinde yer aldı.⁸⁷

Avrupa Sosyal Haklar Komitesi:

Fransa, Roman'lara Ayrımcılık Yaptı

Avrupa Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren Avrupa Sosyal Haklar Komitesi, geçen yıl toplu halde Romanları sınır dışı eden Fransa'yı, 'Avrupa Sosyal Şartı'nı ihlal etmekle suçladı.

Komitenin raporunda, Fransa'nın, 2010 yılında Avrupa Sosyal Şartı'nın 'ayrımcılığın engellenmesi' ve 'konut edinme hakkıyla' ilgili maddelerini ihlal ettiği bildirildi. Söz konusu raporu değerlendiren Avrupa Konseyi'nin karar organı bakanlar komitesi, gelecek toplantıya kadar konu ile ilgili Fransız hükümetinden savunma istedi. Fransa'da geçen yıl Roman kamplarının dağıtılıp, burada yaşayanların toplu halde sınır dışı edilmesi sert tepkilere yol açmıştı.⁸⁸

Fransız Vatandaşı Olmak İçin

'Asimile' Olmak Gerekliyor

Fransa parlamentosunun onayladığı yeni yasağa göre Fransız vatandaşlığına geçecek kişilere hak ve yükümlülük şartı belgesi imzalatılacak

Yabancı göçmenlerin Fransa'ya girişleri ve Fransız vatandaşlığına geçişleri konusunda Fran-

⁸⁶ <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1069126&CategoryID=81>

⁸⁷ <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=175632>

⁸⁸ <http://www.haberpan.com/haber/rapor-fransa-ayrimcilik-yapti>

sız parlamentosunda aylardır tartışılmakta olan yasa tasarısı oy çoğunluğuyla kabul edildi. Yeni yasa, tedavi görmek amacıyla Fransa'ya gelen göçmenlere geçici ikamet izni uygulamasına son veriyor. Bu uygulama bundan böyle sadece tedavinin göçmen adayının geldiği ülkede mümkün olmaması durumunda işletilecek. Yeni mevzuata göre, Fransa'da ikamet hakkı elde edebilmek için Fransa'da yaşayan bir kişiyle evlendiği tespit edilenler 5 yıl hapis ve 15 bin Euro para cezasıyla yargılanacak.

Bir Fransız'la evlenen göçmenin Fransız vatandaşlığına geçmek için başvuru yapma süresi 1 yıldan 2 yıla çıkarılacak. Fransız vatandaşlığına geçmek isteyen yabancıların 'vatandaş hak ve yükümlülükleri şartı' adlı bir belge imzalamaları gerekecek. Vatandaşlık adayları Fransız toplumuna 'asimile' olduklarını kanıtlamakla da yükümlü olacaklar. Fransa'ya kaçak giriş yapan göçmenler için sınır kapılarına yakın bölgelerde özel bekleme alanları oluşturulacak. Ana muhalefetteki Sosyalist Parti, yasaya karşı Anayasa Mahkemesi'ne başvuracağını duyurdu.⁸⁹

Tataristan'da Medreseler Mercek Altında

Rus basını son dönemde sayıları artan medreselerin 'aşırı akımlar tarafından kurulduğunu' ima eden yayınlara ağırlık veriyor. Tataristan'da medreselerin sayısı son dönemde hızlı bir artış gösterdi. Ancak bu medreselerin Tataristan Müslümanları Dini Kurumuna bağlı olmadığı ve bağımsız bir şekilde faaliyet gösterdiği vurgulandı. Rus gazetesi Nezavisimaya Gazeta'da yer alan habere göre, bölge uzmanları bu gibi medreselerde 'Tataristan Müslümanları Dini Kurumu'nun onaylamadığı dini kitapların okutulduğunu iddia ediyor.

Rus basınına göre bu gibi medreselerin yaygınlaşması 'Tataristan Müslümanları Dini Kurumu'nun başkanlığına müftü İldus Fayzov'un gelmesinden sonra yaşandı. Fayzov dini kuruma bağlı medrese ve İslami eğitim merkezlerinde

Suudi Arabistan'da yayımlanan kitapların okutulma sürecini durdurdu. Bunun yerine ise medrese ve camilerde Hanefi mezhebine ait kitapların okutulma süreci başlatıldı. Resmi rakamlara göre Tataristan Dağıstan'dan sonra en fazla İslami eğitim verilen medreseye sahip ikinci bölge konusunda. Tataristan'da aralarında lisans eğitimi verilen Rusya İslam Üniversitesi ve Muhammediye medresesinin de bulunduğu 11 İslami eğitim merkezi faaliyet gösteriyor.

Basında yer alan haberlere göre bu 'resmi' kurumlar dışında 20 medrese daha bölgede faaliyet gösteriyor ve buraların Selefî, Hizbu't-Tahrir, Müslüman Kardeşler, Said Nursi takipçilerinin kontrolünde olduğu iddia ediliyor. Rusya Stratejik Araştırmalar Enstitüsünün Bölgeler ve Etnik, Dini Yapılanmalar Merkezinin Privoljski bölümü başkanı Rais Süleymanov, bu gibi merkezlerin faaliyete başlamasının eski Tataristan müftüsü Gusman İshakov'un görevden ayrılmasından sonra gerçekleştiğini savunuyor.

İshakov müftülük görevinden sonra Kazan'da 'Raşida' merkezini kurmuştu. Buradaki müderrislerin Kuveyt, Suudi Arabistan gibi ülkelerde eğitim gördüğü ve malî destek aldıkları öne sürülmüştü.⁹⁰

140 Bin Filistinlinin İkamet Hakkı İptal

İsrail'in, 1967-1994 yılları arasında yurtdışına giden yaklaşık 140 bin Filistinli'nin ikamet haklarını, önceden uyarıda bulunmadan, gizlice iptal ettiği ortaya çıktı.

Haaretz gazetesinin ele geçirdiği belgeye göre, Adalet Bakanlığı'nın Batı Şeria'daki ofisinin danışmanı, Filistinlilerin ikamet haklarının iptalinde gizli bir prosedür uyguladığını itiraf etti.

Belgeye göre, Bireylerin Savunma Merkezi (HaMoked) adlı insan hakları örgütü, 'Bilgi E-dinme Hakkı Yasası' uyarınca, İsrail Adalet Bakanlığı'nın, Filistinlilerin ikamet haklarının iptal

89 <http://www.haberturk.com/dunya/haber/630042-fransiz-vatandasligi-icin-asimile-olma-sarti>

90 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=183577>

linde gizli bir prosedür uygulanıp uygulamadığını sordu. Batı Şeria'daki ofisin danışmanı böyle bir prosedür uyguladığını itiraf etti. Belgeye göre, sözkonusu uygulama Batı Şeria'nın işgal edildiği 1967 ile Oslo Anlaşması'nın imzalandığı 1994 yılları arasında Batı Şeria'dan yurtdışına çıkan Filistinlileri hedef alıyor.

Belirtilen tarihler arasında, Ürdün üzerinden yurtdışına çıkmak isteyen Filistinlilerden kimlik kartlarını sınırdaki Allenbi geçiş noktasında bırakmaları talep edildi. Filistinlilere kimlikleri karşılığında, çıkışlarına izin veren bir başka belge hazırlandı ve 3 yıl için geçerli olan bu kartlara, birer yıllık sürelerle üç kez uzatma hakkı da tanındı.

Kartlarının vadeleri bittiğinde ise, 6 ay içinde dönmeyen Filistinlilerin belgelerine "artık ikametlerinin olmadığı" kaydının düşüldüğü belirtildi. Belgede, Filistinlilere bu süreç konusunda herhangi bir uyarıda bulunulduğu veya bilgi verildiğinden bahsedilmediği vurgulandı.

İsrail Merkez İstatistik Bürosu verilerine göre, 1994 yılında Batı Şeria'daki Filistinlilerin sayısının 1 milyon 50 bin kişi dolayında olduğu, bu uygulama olmasaydı nüfusun o günkü rakamdan %14 dolayında daha fazla olacağı ifade edildi.⁹¹

Doğu Türkistan'da Oruca Çin Yasağı

Uygur Özerk Bölgesinde memurlardan namaz kılmayacakları ve oruç tutmayacaklarına dair taahhüt alındığı öne sürülüyor. Ramazan ayında 18 yaşından küçük öğrencilere oruç tutmak tamamen yasaklanırken, öğle yemeğine gitmeyen devlet memurları hakkında soruşturma açıldığı, iş akitlerinin feshedildiği bildirildi.

Bölgede Müslümanlara ait kafe ve restoranların sahiplerine Ramazan ayında işyerlerini gündüz de açık tutmaları yönünde baskı yapıldığı gelen haberler arasında. Çalışan insanların ise camide namaza devam etmemeleri için iş saatleri yönetme-

liğinin değiştirildiği bildirildi.⁹²

Nazarbayev Ülke'deki Cami Sayısından Rahatsız

Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev, ülkede her geçen gün artan camilerden rahatsızlık duyduğunu açıkça belirtti... Kazakistan Parlamentosunun üst kanadında konuşan Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev, Kazakistan'ın dini aşırılıklardan korunması gerektiğine inandığını söyledi. Nazarbayev, yaptığı konuşmada "Kazakistan'da her isteyen cami yapıp babasının adını verebiliyor. Bu insanlar kim, bilmiyoruz. Ülke'deki dini aşırılıkları kontrol altına almalıyız. Camilerin kayıt altına alınması ve kontrol edilmesi gerekiyor" dedi.⁹³

Tacikistan'da Çocuklara Bayram Namazı Yasağı

Tacikistan'da Ağustos ayında yürürlüğe giren kanun gereği 18 yaşından küçüklerin bayram namazı kılmaları yasaklandı. Tacikistan'da uygulanan kanun gereği, çocukların camiye girişi yasak olduğundan 18 yaşından küçükler bayram namazı kılamadı. Tacikistan güvenlik güçleri camiye giren gençlere kimlik kontrolü yaptı ve 18 yaşından küçüklerin bayram namazı kılmalarına izin vermedi. Tacikistan'da iki hafta önce yürürlüğe giren kanuna göre 18 yaşından küçüklerin camiye girişi yasaklanmıştı. İslam İşbirliği Teşkilatı, Tacikistan İslami Uyanış Partisi ve AGIT kanuna tepki göstermişti.⁹⁴

Azerbaycan'da Öğretmenlere de Başörtüsü Yasak

Azerbaycan'da daha önce kız öğrencilere yönelik uygulanan başörtüsü yasağı şimdi öğretmenlere uygulanmaya başlandı. Azerbaycan yönetimi Müslümanlara yönelik baskılara devam ediyor. Press TV'nin haberine göre, Azerbaycan yönetimi ülke çapında çalışan öğretmenlerin başörtüsü takmasını yasakladı.

91 http://www.hakihlallerimerkezi.org/haberler_detay.php?hid=1044&cid=5

92 http://www.8sutun.com/Do%C4%9Fu-T%C3%BCrkistanda-oruca-%C3%87in-yasa%C4%9F%C4%B1-_116455.html

93 <http://www.haber5.com/cami-sayisindaki-artistan-rahatsiz-haberi-145913.aw>

94 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=173054>

Azerbaycan Eğitim Konseyi Başkanı Ejder Aghayev tarafından yapılan açıklamada, yeni eğitim sezonunda okullarda öğretmenlere yönelik başörtüsü yasağı uygulanacağı ifade edildi. Aghayev'e göre alınan bu kararın 'öğretmenler arasında birlik oluşturma' amacıyla verildiği iddia edildi. Azerî yetkililer açıklamada, öğretmenlerin başörtüsü takmaması yönünde çağrı yaparak; okul yönetiminin tavsiye ettiği kıyafetleri tercih etmelerini istedi.

Yasağa tepki gösteren Azerbaycanlılar ise imza kampanyası başlattı. Şimdiye kadar 10 bin imza toplanan kampanya ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'e çağrı yapıldı ve yasağın geri çekilmesi istendi. Azerbaycan'da başörtüsü yasağı yeni değil... Öğretmenlere yönelik alınan başörtüsü yasağı kararı 2010 senesinin Aralık ayında kız öğrencilere uygulanmaya başlanmıştı.⁹⁵

Fransa ve Belçika'dan Sonra

Hollanda da Peçeyi Yasaklıyor

Avrupa'da Fransa ve Belçika'nın ardından Hollanda'da da, yüzü tamamen örten giysilerin kamuya açık alanda giyilmesine yasak geliyor.

Hükümet tarafından hazırlanan planın yasallaşması halinde, yasağa uymayanlar 380 Avro para cezasına çarptırılabilir.

Peçe yasağı, aşırı sağcı Geert Wilders'in lideri olduğu Özgürlük Partisi'nin (PVV) dışarıdan desteklediği, Liberal Parti'yle (VVD) Hristiyan Demokratlar Birliği'nden (CDA) oluşan azınlık hükümeti programında da yer alıyor.

İçişleri Bakanı Piet Hein Donner tarafından hazırlanan ve Haziran ayında açıklanan yeni entegrasyon notasında da kamuya açık alanlarda yüzü tamamen örten giysilerin giyilmesinin yasaklanması gerektiğine dikkat çekilmişti.⁹⁶

Kazakistan'da Başörtülü Öğrencilerin

Çetelesi Tutuluyor

Kazakistan'daki okullarda başörtülü öğrencilerin sayılması 'yasak için zemin mi hazırlanıyor' yorumlarına sebep oldu.

Kazakistan'ın Aktobo eyaletinde okullardaki başörtülü öğrenciler için sayım yapıldı. Aktobo Eyaleti Eğitim Bakan Yardımcısı Coldos Nursin, sayımın sadece başörtülü öğrencilerin tam sayısının öğrenilmesi için yapıldığını ifade etti. Nursin, bu uygulamanın sadece envanter çıkarmak için olduğunu öne sürerek 'Bununla birlikte öğrencilere 'Kaybolanlar' adlı bir belgesel film izletiyoruz. Film, terör sebebiyle tutuklananları anlatıyor. Film öğrencilerin dinlerine bağlı kalmalarını sağlayacak.' dedi.

Kazakistan'da başörtüsü yasağı bulunmuyor. Kazakistan Başbakanı, başörtüsünün ülkede kesinlikle yasaklanmayacağı sözünü vermişti. Öte yandan Diypson gazetesinde yer alan bir habere göre Akdobo Eyalet Valisinin, okul müdürlerine başörtülü öğrencilerin başörtülerini çıkarmaları için talimat verdiği iddia edildi. Kazakistan halkı, yapılan sayımın başörtüsü yasağına zemin hazırlamasından korkuyor.⁹⁷

Finlandiya ve Kazakistan'da Namaz Yasağı

Finlandiya, Milli Ayrımcılık Mahkemesi çalışanların mola odalarında namaz kılma yasağının, ayrımcılık olmadığına hükmetti.

Finlandiya'da bir Müslüman, mola zamanlarında namaz kılmasının işvereni tarafından engellenmesi üzerine ayrımcılık mahkemesine başvurdu. Mahkeme, tüm çalışanlara ait bir yerde herhangi bir dine mensup ibadetin yapılmasının diğerleri üzerinde baskı oluşturacağını öne sürerek işverenin haklı olduğuna hükmetti. Mahkeme, ibadetlerin o dine tahsis edilmiş bir yerde yapılması gerektiğini belirtti.⁹⁸

95 <http://www.haberevim.com/turk-obasi/azerbaycanda-ogretmenlere-de-basortusu-yasak.htm>

96 <http://dunya.milliyet.com.tr/pece-yasaginin-son-duragi-hollanda/dunya/dunyadetay/18.09.2011/1439821/default.htm>

97 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=174537>

98 <http://www.dogruhaber.com.tr/Haber/Finlandiyada-Sasirtan-Namaz-Karari-13816.html>

Öte yandan benzer bir karar da Kazakistan'da alındı. Kazakistan Meclisi'ne sunulan ve devlet dairelerinde namaz kılınmasını yasaklayan 'Dini Birimler ve Faaliyetler' Kanunu onaylanarak imzalanması için devlet başkanına sunuldu. Devlet Başkanı Nazarbayev'in kanunu imzalaması durumunda Kazakistan'daki tüm resmi kurumlardaki mevcut mescidler kapatılacak ve namaz kılmak yasak hale gelecek. Ülkedeki camiler ve Kur'an kurslarına ise yeni düzenlemeler getirilerek bu kurumlar üzerinde sıkı denetimler uygulanacak.

Milletvekilleri başta olmak üzere halkın neredeyse tamamının yasaya karşı olmasına rağmen onaylanması ülkede büyük şaşkınlığa yol açtı. Yasa tasarısını hazırlayan Lama Şerif, inançlı insanların laik bir ülkede yaşadıklarını unutmaması gerektiğini ifade ederek yasanın ülke için iyi olacağını savundu. Öte yandan Kazak halkının yasaya tepkisi ise devam ediyor.⁹⁹

Hindistan'da Binlerce Kişi İşkenceyle Öldürüldü

Hindistan'da 2001 ve 2010 yılları arasında gözaltında 14 binden fazla kişi öldü ve bunların çoğu işkence sonucu hayatlarını kaybetti. Yeni Delhi merkezli İnsan Hakları İçin Asya Merkezi (ACHR) tarafından yayımlanan rapor, 1.504 kişinin bu on yıl içinde polis gözetimindeyken, 12 bin 727 kişinin ise tutuklandıktan sonra öldüğünü kaydetti.

"Bu ölümlerin büyük bir çoğunluğu, gözaltında işkencenin doğrudan bir sonucudur" diyen ACHR, "Bu ölümler, Hindistan'daki işkence ve gözaltında ölümler sorununun sadece bir kısmını yansıtıyor" ifadesi kullanıldı.

Hükümete bağlı Hindistan Ulusal İnsan Hakları Komisyonu (NHRC) verilerine dayandırılan raporda, ülkede işkencenin "yaygın, kurumsallaşmış, adalet ve terörle mücadele önlemlerinin merkezi" olduğu belirtildi. Raporda ayrıca, işgal altındaki Keşmir'de son 10 yılda polis gözaltında

sadece altı ölümün kayıtlara geçtiğine dikkat çekilerek eleştirildi. Keşmirli siyasilere göre 1990 yılından bu yana en az 341 kişi gözaltında öldü. Bağımsız insan hakları örgütleri bu rakamın çok daha fazla olduğu konusunda hemfikir...

Gözaltı ölümleri Keşmir'de büyük bir sorun olarak görülürken, ACHR raporu, ülkenin batısındaki Maharashtra eyaletinde yaşanan olayları öne çıkardı, 10 yılda 250 kişinin polis tarafından gözaltında öldürüldüğünü vurguladı. Raporda, ölümlerin hemen hemen tamamının gözaltındaki ilk 48 saat içinde yaşandığına ve işkenceye bağlı olduğuna dikkat çekti. Hindistan hükümeti ACHR raporu hakkında henüz bir açıklama yapmadı.¹⁰⁰

99 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=176867>

100 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=184803>

ekoloji

GİRİŞ

Canlı Türleri Acımasız Uygulamalara Maruz Kalıyor.

Dünyanın dört bir tarafında canlı türlerine karşı işlenen vahşet tüm hızıyla sürüyor. Eğlence sektöründe önemli bir yeri olan sirklerde, hayvanlar çeşitli akrobatik gösteriler sunabilmeleri için eğitilirken pek çok işkenceye maruz kalıyor. Özellikle çocuklara hitap eden bu gösteriler için hayvanlar doğal yaşam alanlarından kopartılıyor, aç ve uykusuz bırakılıyor, sağlıksız koşullarda barındırılıyor ve fiziksel işkenceye tabi tutuluyor. Türkiye’de son yıllarda özellikle yunus balıklarının gösterilerini halka sunan pek çok havuz faaliyete girmiş bulunuyor.

İnsanlara evlerinde ya da bahçelerinde besleyebilecekleri evcil hayvanlar satan ‘Petshop’larda da, hayvanlar son derece sağlıksız koşullarda yaşam mücadelesi veriyor, önemli bir kısmı da henüz satılamadan hayatını kaybediyor.

Kanada’da artık geleneksel hale gelen fok katliamı dünyanın gözü önünde devam ediyor. 2011 yılında bir önceki seneye oranla daha az fok balığının avlanmasına izin verildi; ancak çevre örgütleri avlanmalar esnasında belirtilen kurallara uyulmadığını dile getiriyorlar.

Her yıl milyonlarca hayvanın yaşamına malolan deneyler, dünyanın hemen her ülkesinde gerçekleşmeye devam ediyor. Özellikle kozmetik sektöründe, ürünlerin insan sağlığı üzerindeki etkilerini ölçmek için gerçekleştirilen deneylerde, hayvanlar, aylarca süren ve sonu ölümle biten acımasız deneylerde kullanılıyor.

Dünya gıda sektörü her yıl büyümeye ve milyonlarca ton et tüketilmeye devam ederken, uluslar arası gıda şirketleri ve fastfood firmaları, bizzat kendileri tarafından oluşturulan bu başdöndürücü hıza ayak uydurmak için, besleme, barındırma ve kesim işlemlerini her geçen gün daha vahşi bir yaklaşımla sürdürüyor.

Aşırı Tüketim Sebebiyle Doğal Kaynaklar Hızla Tükleniyor.

Yapılan araştırmalar, önümüzdeki on yıllar içerisinde su kaynaklarının hızla tükeneceğini, aşırı ve hesapsız kullanımın insanlığa çok pahalıya malolacağını ortaya koyuyor. Özellikle su kaynaklarının hızla tükendiği dünyamızda, gıda firmalarının hayvanları besleyebilmek adına yağmur ormanlarını tüketmesinin dünyada yaşanacak su sıkıntısını da arttıracığı belirtiliyor.

Tehlikeli Atıklar Çevreye Büyük Zarar Veriyor.

Sanayi ve teknoloji sektöründeki hızlı büyüme, çevre sağlığını ciddi şekilde tehdit eden tehlikeli atık sorununu da beraberinde getiriyor. Öte yandan henüz atık haline gelmemiş ve günlük hayatımızda sürekli kullandığımız ürünlerde yaklaşık 50 bin çeşit kimyasal madde içeriyor ve bu maddeler kanserojen etki taşıyor.

Avrupa ülkelerinde her yıl atık olarak ayrılan milyonlarca tonluk elektronik atıkların büyük çoğunluğu Afrika ülkelerine yollanıyor. Bu atıkların parçalara ayrılması işleminde görev alan binlerce insan ciddi sağlık problemleri ile karşı karşıya kalırken,, atıklar aynı zamanda toprağa da büyük zarar veriyor.

Enerji Konusu En Büyük İhlal Alanlarından Biri Olarak Önplana Çıkıyor.

Son yıllarda Kuzey Kutbundaki buzulların daha hızlı bir şekilde erimeye başlamasıyla bölgede

bulunan zengin enerji kaynaklarına ulaşabilme ihtimalinin doğması, küresel güce sahip ülkeleri karşı karşıya getiriyor. Başta Rusya, ABD ve Kanada olmak üzere pek çok ülke, bölgede açığa çıkacak zenginlikten pay almak için savaşıma dahi hazır olduklarını ima eder açıklamalarda bulunmaktan çekinmiyor. Öte yandan geçtiğimiz yıl içerisinde, Rus devlet şirketi Rosneft ile Amerikan petrol şirketi ExxonMobil arasında imzalanan anlaşma ile süreç yeni bir boyut kazanmış oldu.

Enerji santralleri üzerinde sürdürülen tartışmalarsa kısır bir döngü içinde devam ediyor. Devletlerin nükleer ve hidroelektrik santral kurmasına karşı uzun yıllardır mücadele gösteren çevre örgütlerinin, dünyada her yıl hesapsızca artan enerji sarfiyatına aynı tavrı sergilememesi ciddi bir tutarsızlık olarak öne çıkıyor.

Küresel güçlerin ve uluslararası şirketlerin uygulamaları tarımsal faaliyetlere büyük zarar veriyor.

Varlıklı ülkeler ve uluslararası düzeyde faaliyet gösteren dev şirketler, özellikle Afrika kıtasında milyonlarca hektarlık arazileri satın alarak kıta tarımına büyük zarar veriyor. Kıtada yerli çiftçiler tarafından sürdürülen tarımsal faaliyetleri de kontrol altına alan küresel güçler, Afrika tarımını bitme noktasında getirirken, kuraklık probleminin de giderek daha tehlikeli boyutlara ulaşmasına zemin hazırlıyorlar.

1. CANLI TÜRLERİNE KARŞI ACIMASIZ UYGULAMALAR

a. Sirk ve Gösteri Hayvanlarının Maruz Kaldığı Uygulamalar

Eğlence sektörünün vazgeçilmezlerinden biri olan sirk ve benzeri organizasyonlar, hayvanların akıl almaz işkencelere maruz bırakıldıkları ve son derece kötü şartlar altında hayatlarını sürdürdükleri birer ceza evine dönüşüyor. Özellikle çocukların ilgisini çekecek tarzda hazırlanan gösteriler için, hayvanlar doğal yaşam alanlarından kopartılmakla kalmıyor, aynı zamanda sözkonusu gösterilerin hazırlanabilmesi için türlü işkencelere maruz kalıyorlar. Gösteri hayvanlarının 'eğlendirmeye mahkum' olarak tanımlanan bu durumlarından habersiz bir şekilde gösterileri izleyen binlerce insansa, aldığı biletle bu sektörün sürmesine katkı sağlamış oluyor.

Sirk hayvanlarının eğitiminde kırbaç, dar tasma, ağızlık, elektrik şoku, çelik kancalı sopa ve buna benzer pek çok alet kullanılıyor. Beslenme şekilleri, uyku ve dinlenme düzenleri ve diğer tüm hayati fonksiyonları da sınırlandırılan hayvanlar, sektörde yer alan işletmecileri zengin etmekten başka bir göreve hizmet etmiyor.

Son yılların popüler gösteri hayvanlarından biri de yunuslar... Sadece Türkiye'de yunus gös-

terilerinden elde edilen gelir yaklaşık 30 milyon Dolar. Tepkiler nedeni ile Avrupa ülkelerinde yasaklanan yunus balığı ticareti herhangi bir standardı olmaksızın Türkiye'de de sürüyor. Bugün 10'dan fazla yunus gösteri merkezinde yaklaşık 50 yunus bulunuyor. Ve her geçen gün yeni gösteri havuzları açılmaya devam ediyor. Doğal yaşam alanlarından koparılan yunuslar, çoğu zaman aç bırakılarak terbiye edilmeye çalışılıyor. Doğal yaşam alanlarında canlı balık yiyerek beslenen yunuslar, burada tam tersine ölü balıkla besleniyor.

Yunuslar gösteri havuzları dışında, terapi merkezlerinde de kullanılıyor. Bu merkezlerde, yunusların beyinlerindeki boş odacıkta yüksek titreşimli sesler (ultrasonik) ürettikleri ve bu seslerin insanlar tarafından duyulmasa da insan bedeninden geçerken omurga ve beyin rezonans titreşimine girdiği ve bunun da sinir ve bağışıklık sistemlerinin daha iyi çalışmasını sağladığı iddia ediliyor. Gösteri havuzlarında mutlu ve eğleniyormuş gibi görünen yunuslar, aslında bu havuzlarda çok kısa süre tutuluyor, yaşamlarının çoğunu 'bakım havuzları' denilen birkaç küvet büyüklüğündeki küçük havuzlarda hareketsiz ve yalnız olarak geçiriyor ve yüzemiyorlar. En az 100 yunusun birlikte yaşadığı koloni hayatından koparılan yunuslar, bu nedenle tedavi süreci olarak bahsedilen biyolojik sonar sistemlerini dar alanlarda oldukları ve doğalarından koparıldıkları için kullanamıyorlar.

Bir yunusun günlük yüzme miktarına ulaşabilmesi ve bu sistemlerinin çalışması için sözkonusu havuzlarda gün içerisinde en az 2500 kez gidip gelmesi gerekiyor. Ancak özellikle engelli çocukların tedavi sürecine katkı sağlaması beklenen yunuslarda, bu koşullar nedeniyle davranış problemleri ortaya çıkıyor. Böylece vücutlarında barındırdıkları cıva miktarı diğer balıklardan beş kat fazla olan yunuslar, insan vücudunda toksik etki yaratıyorlar. Canlı balık yemeye alışık olan yunuslar açlıkla terbiye edilerek ölü balıkla besleniyor, doğal hayatlarının dışında olan hareket ve davranışları yapmaya zorlanıyorlar.

Bugün yunusların engellilerin eğitiminde yarar ve iyileştirme sürecine dahil olduğuna gösteren herhangi bir bilimsel çalışma bulunmuyor. Varsa-

yımlar üzerine kurulan bu süreçte aileler ekonomik anlamda sömürülüyor ve gereksiz umut ve hayallerle kandırılıyorlar.¹

b. 'Pet Shop'lar

Dünyanın hemen her yerinde evcil hayvan satan 'Pet Shop'lar, satışa çıkardıkları hayvanları son derece sağlıksız koşullarda barındırıyorlar. Daracık kafeslerde üst üste tutulan, daha az tuvalete çıkmaları için uzun süre susuz bırakılan, çok az gıda ile beslenen, yalnızca birkaç santim üzerlerinde yanan lambaların altında günlerce bekletilen hayvanların durumu sokak hayvanlarınınkinden çok daha vahim.

Türkiye de bu konuda en sıkıntılı ülkelerden biri olarak öne çıkıyor. Türkiye'ye özellikle eski doğu bloğu ülkelerinden çok sayıda kaçak cins kedi ve köpek yavrusu sokuluyor. Kuryeliği ise bu ülkelerden bavul ticareti için gelen turistler üstleniyor. Bu hayvanlar henüz anne sütünden kesilmeden annesinden ayrılarak Türkiye'ye getiriliyor. Gümrük bankalarının önünden geçerken ses çıkarmasınlar diye ilaçla uyutulan dört-beş yavru bir çanta veya poşet içinde havasız ve susuz olarak sınırdan geçiriliyor.

Annesinden ayrılarak Türkiye'ye getirilen yavru hayvanlar İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde pet shoplara tanesi 10-15 Dolar'dan pazarlanıyor. Yavru hayvanlar kötü koşullarda sergilenerek, yüzlerce, hatta binlerce Euro'ya satılacağı günü bekliyor. Ülkeye kaçak olarak sokulan hayvanların gerekli aşıları da yapılmıyor ve hastalık taşıyorlar. Satın alındıktan kısa bir süre sonra pek çok yavru hastalanıyor ve ölüyor.

İstanbul Barosu Hayvan Hakları Komisyonu Başkanı Avukat Ahmet Kemal Şenpolat'ın söyledikleri konunun vahametini gözler önüne seriyor:

"Kaçak yollardan getirilen yavru köpekler, 200 ila 1000 Dolar'a satılsa da, bu hayvanların pet dükkânlarına maliyeti 10-20 Dolar arasında. Çabuk büyüdükleri için bir süre sonra dükkânların-

daki kafeslere sığmaz oluyorlar. Çok zor şartlarda bekletiliyorlar. 1-2 ay sonra hala satılmamışsa, dükkâna ekstra maliyet getirdikleri için sokaklara atılıyorlar. Komisyonumuz ve derneklerle birlikte ilgisiz yetkililerin dikkatini çekmeye çalışıyoruz. Oysa bilgisiz ilgililer ile ilgili bilgisizler sorunun bir parçası. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda, yurtdışından kaçak getirilen sertifikasız, karnesiz hayvanların satılmasını engelleyecek herhangi bir düzenleme yok. Denetim de yapılmayınca meydan kaçakçılara kalıyor. Bu nedenle, Hayvanları Koruma Yasası'nda değişiklik önerisi üzerinde çalışıyoruz."²

c. Fok Katliamı

Kürkleri için kafalarına sopalarla vurularak avlanan ve niteliği sebebiyle derileri canlı canlı yüzülen fok balıklarının yaşadığı dram sona ermiyor. Av görüntülerinin internete düşmesinin ardından dünya kamuoyunda büyük tepkilere maruz kalan Kanada Hükümeti, fok popülasyonundaki artışı gerekçe göstererek 2010 yılında av kontenjanını arttırmıştı.

Ancak Kanada Federal Balıkçılık Bakanlığı 2011 yılında hem kontenjanları düşürdü, hem de büyük tepkiler alan vahşi avlanma yöntemiyle ilgili değişikliğe gitti. 2011'de avlanacak fok sayısını 50 bin olarak açıklayan bakanlık, aynı zamanda fokların kafalarına sopaya vurularak değil, düşük kalibreli silahlarla yakından bir el ateş edilerek avlanmalarını öngördü.

Buna karşın fok avına gözlemci olarak katılan çevre örgütleri, yasaklanmış olmasına rağmen yeni doğmuş fok balıklarının avlanmaya devam ettiğini iddia ediyorlar. Elleri bu kanıtlayacak görüntüler olduğunu söyleyen yetkililer, fok avında geleneksel yanlışların yapılmaya devam ettiğini gözler önüne seriyor.³

Bir taraftan dünyaya medeniyet öğretme iddi-

1 <http://www.haytap.org/index.php/201002112451/sirk-gercegi/sirk-ve-gosteri-hayvanlari-gercegi>

2 <http://www.haytap.org/index.php/201012253041/haberler/pet-shop-mu-hayvan-hapishanesi-mi>

3 <http://www.denizhaber.com/index.php?sayfa=habergst&id=25179>

asını taşıyan Kanada'nın, kendi sınırları içerisinde gerçekleşen bu katliama seyirci kalması, büyük bir tutarsızlık örneği olarak değerlendiriliyor. Uzun yıllardır devam eden bu katliam, gelir seviyesi yüksek ülkelerde fahiş fiyatla satılan ve büyük ilgi gören ürünlerin yapımı için sürdürülüyor.

d. Hayvanlar Üzerinde Uygulanan Deneyler

Kozmetik endüstrisi tarafından piyasaya sürülen ürünler, bugüne kadar milyonlarca hayvanın yaşamını yitirmesine sebep oldu. Kozmetik ürünlerin bileşenleri olabilecek yeni maddeler için genellikle tavşanlar ve kemirgenler üzerinde vahşi deneyler düzenleniyor. Bu maddeler zehirlilik, deri ve göz tahrişleri, deri alerjilerine yol açma, kalıtsal bozukluğa ve kansere neden olan özellikler bakımından test ediliyor. Bu ve buna benzer pek çok örnekte hayvanlar, insanların neye mal olduğunu bilmedikleri talepleri uğruna acı içinde ölüyor.⁴

Sözkonusu deneylerden biri olan 'draize testi'nde hayvanlar genellikle sadece başlarını dışarıda bırakan aletlere sıkıştırılıyor. Böylece hayvanın gözünü kaşması ya da ovuşturması engelleniyor. Test edilmek istenen madde (örneğin, göz farı, rimel, çamaşır suyu, şampuan v.b.) her bir tavşanın tek bir gözüne damlatılıyor/sürülüyor. Hayvanların alt göz kapağı dışarı çekiliyor ve böylece oluşan çanağa madde konuyor. Sonra göz kapatılıyor. Bazen birkaç kez madde tatbik ediliyor. Tavşanlar her gün gözlemlenerek, gözlerinde şişme, çıban, enfeksiyon ve kanama olup olmadığı saptanıyor. Çalışmalar bazen üç hafta sürebiliyor.

Bazı maddeler o kadar ciddi bir hasara yol açıyor ki, tavşanların gözleri bütün temel niteliklerini kaybediyor. İris, gözbebeği, kornea tek bir patolojik dokuya benzemeye başlıyor. Araştırmacılar testin sonucunu etkilememek koşuluyla bazen az miktarda topikal anestezi uygulayabiliyorlar. Bunun, iki hafta boyunca gözüne kimyasal madde

damlatılmış bir hayvanın acısını azaltması mümkün değil.⁵

Bir diğer ölümcül deney olan LD 50 (Lethal Dose-Yüksek Doz) testinde ise bir maddenin ne kadar zehirli olduğunu belirlemek için "akut oral toksisite testleri" yapılıyor. 1920'lerde geliştirilen bu testlerde hayvanlara ruj ve kâğıt gibi yenmeyen maddeler de dâhil olmak üzere çok çeşitli maddeler ya zorla ya da boğazlarına soktukları bir tüple yediriliyor. Standart testler 14 gün süreyle uygulanıyor, ancak hayvanın hayatta kalması durumunda bazıları 6 ay bile sürebiliyor. Deney süresince hayvanlarda kusma, ishal, felç, kasılma ve iç kanama gibi klasik zehirlenme semptomlarına rastlanıyor. En bilinen akut toksisite testi LD 50 (Lethal Dose) testidir. LD 50, "yüzde 50 öldürücü doz", yani deneye dahil edilen hayvanların yarısını öldüren madde miktarı anlamına geliyor.

Bu dozu belirlemek amacıyla, örneklem olarak belirlenen hayvan grupları zehirleniyor. Genellikle, hayvanların yarısının öldüğü noktaya ulaşıncaya kadar hepsi şiddetli derecede hastalanarak yoğun bir acı çekiyorlar. Oldukça zararsız maddeler söz konusu olduğunda bile hayvanların yarısını öldürecek konsantrasyonun belirlenmesinin iyi olacağı düşünülüyor ve muazzam miktarlarda madde hayvanlara zorla yediriliyor. Deneyin tek amacı maddenin ne kadarının hayvanların yarısını öldüreceğini ölçmek olduğu ve ölmekte olan hayvanların acısına son vermenin deney sonucunu etkileyeceği için böyle bir uygulama da söz konusu değil. Sadece Amerika'da, ABD Kongresi Teknoloji Değerlendirme Dairesi'nin (OTA) yaptığı açıklamaya göre her yıl "birkaç milyon" hayvan bu toksikoloji testlerinde can çekişerek öldürülüyor.⁶

Dermal Toksisite Testleri'nde ise ciltlerine madde tatbik etmek amacıyla tavşanların kürkleri kazınıyor ve madde hayvanın cildine uygulanıyor. Tahriş olan yerlerini kaşımalarını önlemek amacıyla hayvanlar hareket edemeyecekleri kutulara sıkış-

4 <http://www.nuveforum.net/1342-kimya/57637-kozmetik-endustrisinin-uyguladigi-hayvan-deneyi-yontemleri-18-a/>

5 a.y.

6 a.y.

tırılıyor veya bir boyunlukla bu engelleniyor.⁷

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi, 2009 yılından itibaren kozmetik ürünler için hayvanlar üzerinde deney yapılmasını yasaklayan bir karar aldı. Ancak, aynı kararda “bazı kozmetik ürünler için” bu sürenin uzatıldığı da belirtiliyor. Bu da, piyasaya yeni sürülecek olan ve insan sağlığını tehdit edebilecek olan kozmetik ürünlerin hayvanlar üzerinde test edilmesine devam edileceği anlamına geliyor.⁸

Türkiye de 5199 Sayılı Hayvanları Koruma Kanunu ile bilimsel araştırmalar için hayvan deneylerine izin vererek sözkonusu ihlale sebep olan ülkelerin arasında yer alıyor. Kanunun 9. maddesinde şu ifadelerle yer veriliyor:

“Başkaca bir seçenek olmaması halinde, hayvanlar bilimsel çalışmalarda deney hayvanı olarak kullanılabilir. Hayvan deneyi yapan kurum ve kuruluşlarda bu deneylerin yapılmasına kendi bünyelerinde kurulmuş ve kurulacak etik kurullar yoluyla izin verilir.”⁹

Sivil toplum kuruluşları ve hayvanseverler, hayvan haklarının daha iyi korunması için sözkonusu kanunda değişiklik yapılması gerektiğini öne sürüyor. Özellikle hayvanlar üzerinde yapılan deneylerin yapılmasına izin veren etik kurulların, deneyleri gerçekleştirecek kurum ve kuruluşların kendi bünyesinde yer almasını öngören ifadeler, kozmetik firmalarına bu konuda büyük serbesti sağlıyor.

e. Gıda ve Fast Food Firmalarının Uygulamaları

Beslenme şekillerinin değişmesi, pek çok sorunu beraberinde getiriyor. Dünya et sektörünü tekelinde bulunduran dev şirketlerin öncülüğünde devam eden bu süreç, aşırı tüketimi ve israfı yaygınlaştırıyor. Firmalar, bu talebi karşılayabilmek ve böylece daha fazla kazanmak için, hayvanların doğal yaşamlarına müdahale ederek onları son

derece sağlıksız koşullarda ve insanlık dışı bir yaklaşımla besliyor. Hayvanların türlü eziyetlere maruz kaldığı görüntüler internet siteleri aracılığıyla dünya kamuoyunun gündemine geliyor. Ancak buna karşın fast food tarzı beslenme alışkanlığından vazgeçilmiyor ve sözkonusu uygulamalara imza atan firmalar herhangi bir yaptırıma maruz bırakılmıyor.

Bugün dünyadaki et sektörünü küresel ölçekli 3-4 şirket kontrol ediyor. Bu durum tarih boyunca gıda şirketlerinin ulaştığı en ciddi büyüklüğü ifade ediyor. Endüstriyi elinde bulunduran dev şirketler hayvanların yetiştiriliş şekillerini de kökünden değiştirdi. Örneğin tavuklar 50 yıl öncesine oranla neredeyse yarı yarıya daha erken büyütülüyor ve kesiliyor. Ancak yetiştirme süresindeki bu azalmaya rağmen, daha fazla göğüs etine sahip olacak şekilde yetiştirilen tavuklar artık iki kat daha büyükler. Böylece dev gıda şirketleri tavukları hem 70 gün yerine 48 gün besliyor, hem de eskisine oranla bir tavuktan iki kat daha fazla et alıyorlar. Tabi bütün bunları sağlayabilmek adına, hayvanlar acımasız uygulamalara tabi tutuluyorlar. Dünyaya geldiği günden, kesileceği güne kadar hiç gün ışığı görmeyen kümeslerde beslenen hayvanlar, daha fazla göğüs etine sahip olmaları için verilen yem ve aşılarda ayakta durmakta dahi zorlanıyorlar. Doğal gelişimlerine oranla çok fazla gelişen vücutlarını taşımakta zorlanan ayakları daha fazla dayanamayan tavukların önemli bir kısmı da henüz kesilemeden ölüyor. Bütün bunlar, dünyanın her yerinde var olan fast food firmaları ve dev süpermarketlere et yetiştirmek için yapılıyor. Benzer uygulamalar etleri insanlar tarafından tüketilen diğer hayvanlar üzerinde de gerçekleştiriliyor.¹⁰

⁷ a.y.

⁸ a.y.

⁹ <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5199.html>

¹⁰ “Food, Inc.”, Yön: Robert Kenner, ABD, 2008.

2. ÇEVRE FELAKETLERİ

a. Su Kaynaklarının Tükenmesi

Amerikan PNAS dergisinde yayımlanan araştırmada, kentleşmenin bu hızla devam etmesi halinde, 2050'ye doğru, dünya nüfusunun kentte yaşayan yaklaşık 1 milyarlık bölümünün günde yaklaşık 100 litre suya sahip olabileceği belirtildi. Araştırmada, buna iklim değişikliğinin muhtemel etkilerinin de eklenmesi halinde 100 milyon kişinin daha, içme, yemek yapma ve tuvalet gibi kişinin günlük ihtiyaçlarını karşılaması için gerekli olan minimum 100 litre suya bile sahip olamayabileceği vurgulandı.

Yoksul ülkelere içme suyu sağlamak için uluslararası fonların toplanması gerektiğinin belirtildiği araştırmada, BM'nin iklim değişikliğinden en fazla etkilenen ülkelere yardım için 2020 yılına kadar yılda 100 milyar Dolar'lık fon oluşturma projesi üzerinde çalıştığı hatırlatıldı. Bugün 150 milyon kişi günde 100 litreden az su tüketebiliyor. Bir Amerikalı günde ortalama 376 litre su kullanıyor.¹¹

Dünyada su kaynaklarının tükenmesinin en önemli nedenlerinden birinin 'gelişmiş' ülkelerde

gerçekleşen aşırı tüketim olduğu biliniyor. Özellikle fast food tarzı beslenme yağmur ormanlarının yok olmasına sebebiyet veriyor.

Avrupa'da tüketilen etlerden dolayı yağmur ormanları yokediliyor, bir hamburger yanında patates kızartması, domates ve marul için 3 m²'den daha fazla yağmur ormanı kesiliyor. Çevre koruma örgütleri yalnızca Brezilya'da her yıl 30 bin km² ormanın kesilerek soya üretimi ya da hayvan yemi üretimi için tarlaya çevrildiğini bildirdi.

Dünya Tabiat Teşkilatı WWF (World Wide Fund for Nature) tarafından yapılan bir araştırmaya göre bu tarlalarda üretilen yemlerin çok büyük bir bölümü etleri için beslenen hayvanlara veriliyor. Örneğin Almanya'da tüketilen ve gıda maddesi üretiminde kullanılan soya ihtiyacının %75'i Brezilya'dan ithal ediliyor.

WWF dünya genelinde giderek artan et tüketimine karşı gıda maddelerinin darlığına neden olacağını belirterek uyarıyor. Ayrıca bu olumsuz gelişme iklimin de daha fazla ısınmasına yolaçıyor. WWF gıda uzmanı Tanja Draeger de Teran, her ne kadar gıda maddelerinin sadece beşte birini teşkil etse de etin üretimi için gerekli olan tarım alanının büyük bir farkla diğer ürünler için gerekli olandan çok daha fazla olduğunu söyledi. Bugün dünyadaki tarım alanlarının üçte biri otlama çayırı ya da yem üretimi için kullanılan bitkilerin üretildiği tarlalar olarak kullanılıyor.

Avrupa'nın en kalabalık ülkesi Almanya'da her Alman, öncelikle domuz eti olmak üzere yılda yaklaşık 60 kg et yiyor. Buna ilaveten herkişi başına yılda yaklaşık 20 kg da kedi ve köpek maması tüketiliyor. Draeger, bu et ihtiyacının karşılanabilmesi için toplam 8,4 milyon hektar tarlaya, yaklaşık Avusturya büyüklüğünde bir tarım alanına ihtiyaç duyulduğunu kaydediyor.

WWF raporuna göre Almanya, kendi tarım alanları müsait olmadığından her yıl 6,4 milyon ton soya ithal ediyor. Almanya'da her bir et tüketicisinin yıllık ihtiyacını gidermek için 1000 m²'lik yem tarlası gerekiyor. Bir yıllık patates tüketimi için ise yalnızca 15 metrekarelik bir tarım alanı yetiyor. Öğün olarak bir yemek bedelini hesaplar-

11 <http://www.stargazete.com/dunya/2050-yilinda-susuz-kalabiliriz-haber-340213.htm>

sak örneğin bir hamburger yanında pomes ve bir parça marul için 3,6 m² bir tarım alanı gerekirken, domates soslu bir spagetti yemeği için ise sadece 0,5 m² alan yetiyor.

Dünyanın soya ihtiyacını gidermek için Güney Amerika'da geçen on yıl içinde büyük tarlalar açmak için tonlarca ağaç kesilerek yok edildi. Bu süre içinde yapılan tarla açma çalışmalarının Brezilya'da %160, Arjantin'de ise %190 arttığı görüldü.¹²

Bütün bunlar yağmur ormanlarının yavaş yavaş yok olmasına neden oluyor. ABD ve Batı Avrupa ülkeleri sözkonusu ihtiyaçlarını Afrika, Asya ve Güney Amerika kıtalarındaki ormanları yok ederek karşılarken, bu ülkelerde su kaynakları her geçen yıl azalmaya devam ediyor.

Öte yandan son yıllarda yaşanan kuraklık, çevre kirliliği ve kaynakların bilinçsiz kullanım sebebiyle Türkiye'deki göller de birer birer kuruyor. Şimdiye kadar 14 göl haritadan silindi. Devlet Su İşleri (DSİ) verilerine göre Kayseri Yay, Çöl, Engir gölü, Hatay Amik, Konya Akşehir, Eber, Akgöl, Hotamış ve Yunak gölü, Kütahya Simav Gölü, İzmir Gölcük Gölü, Çanakkale Ece Gölü, Trabzon Sera Gölü, Antalya Avlan Gölü kurumuş durumda. Bazı göller tamamen kururken bazıları ise bataklık halini alarak göl vasfını kaybetti.

Sultan Sazlığı ve Manyas Gölü gibi biyolojik hayata ev sahipliği yapan göllerin kurumasını önlemek amacıyla dışarıdan su takviyesi yapılıyor. Sultan Sazlığı Milli Parkı ve Ramsar alanı Develi 2. Merhale Projesi kapsamında yapılan Zamantı Tüneli'nin faaliyete geçmesiyle Sultan Sazlığı'na da dışarıdan su akıtılıyor. Kurumakla karşı karşıya kalan Beyşehir Gölü'ne Derebucak Barajı ve Gembos Derivasyonu Projesi ile su temin ediliyor. Bafa Gölü, Azap Gölü ve Büyük Menderes Nehri 2007-2008 yıllarında meydana gelen kurak peri-yottan olumsuz etkilenen göller arasında bulun-

yor. Şişme savak vasıtası ile yağışlı dönemde Bafa Gölü'ne su takviyesi yapılarak göldeki su seviyesi korunmaya çalışılıyor.¹³

b. Ozon Tabakasının Aşınması

Kuzey Kutbu'nda ozon tabakasındaki kayıp rekor düzeye ulaştı. Dünya Meteoroloji Örgütü, tabakanın %40'ının yok olduğunu bildirdi. Daha önce bu oran kış döneminde en fazla %30 olmuştu. Birleşmiş Milletler'e bağlı Dünya Meteoroloji Örgütü'ne göre, ozon tabakasının zarar görmesinin nedeni, endüstriyel kimyasal maddeler. Bu maddeler, atmosferin üst katmanlarında alışılmışın ötesi soğuk havalarda daha da tahrip edici oluyor.

Ozon tabakası, Güneş'ten gelen ve deri kanserine de yol açan tehlikeli mor ötesi ışınları engelleyip bir nevi kalkan görevi görüyor. İskandinav ülkelerinde yetkililere, olası sağlık sorunlarına karşı gelişmeleri dikkatli şekilde izlemeleri çağrısı yapılıyor.

Ozon tabakasını tahrip eden endüstriyel kimyasal maddelerinin kullanımını, Birleşmiş Milletler'in girişimiyle 1987 yılında imzalanan Montreal Protokolü ile kademeli olarak azaltılıyor. Ancak BBC çevre muhabiri Richard Black, ozon tabakasına verilen zararın tamamen telafi edilmesi için çok uzun süreceğini söylüyor. Yapılan hesaplara göre zararın telafi edilmesi en erken 2045 yılında mümkün olabilecek. Ancak bu sürecin 2060 yılına kadar uzamasının da mümkün olduğu söyleniyor.¹⁴

c. Kütahya'daki Siyanür Faciası

Kütahya kent merkezine 34 km uzaklıktaki Gümüş Köyü yakınlarında gümüş üretimi yapılan Eti Gümüş A.Ş.'ye ait tesiste yaşanan kaza bu yıl Türkiye'de gerçekleşen en önemli çevre felaketi olarak kayıtlara geçti. Tesisin üç kademeli siyanürlü su atık barajındaki üç setten ikisinin arkaya

¹² <http://dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=179038&q=tar%C4%B1m>

¹³ http://www.hakihlallerimerkezi.org/haberler_detay.php?hid=1006&cid=2

¹⁴ <http://www.haber7.com/haber/20110409/Ozon-tabakasinda-rekor-asinma.php>

çökmesi ve atık suyun çevreye sızması bölgeyi büyük bir felaketin eşiğine getirdi.

110 hektarlık alan üzerine kurulan 25 milyon m³ kapasiteli tesisin 30'ar metre derinliğinde 3 büyük havuzu bulunuyordu. Bu havuzları tutan setlerden ikisinin arka arkaya çökmesi ve üçüncü setin de yıkılma ihtimalinin bulunması durumun vahametini gözler önüne seriyordu. Zira siyanürün çok düşük seviyede suya karışması bile canlı yaşamını imkansız kılmaya yetiyor.

Geçen yıl Macaristan'da yaşanan ve Tuna Nehri'ne karışarak Karadeniz'e kadar ulaşan zehirli çamur faciası tüm bölgeyi büyük paniğe sevketsmiş, 9 kişinin ölümüne, 200 kişinin de yaralanmasına ve binlerce insanın felaketten olumsuz etkilenmesine neden olmuştu. 40 km²'lik bir alan kullanılamaz hale gelirken çok daha geniş bir alan da felaketten zarar görmüştü. Geçen yıl yaşanan bu facia ile bir kıyaslama yapan uzmanlar, üçüncü setin çökmesinin kıvılcık çamur faciasından 25 kat daha büyük bir felaketin yaşanacağını öne sürüyorlar.

Çevre Mühendisleri Odası, önlemlerin alınmasında geç kaldığını iddia etti. Oda Başkanı Murat Taşdemir, "Kaza bağıra bağıra gelmiş. Çünkü bölgede yaşayan vatandaşlar setlerin güvenliğinden şüphe ederek durumu Kütahya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'ne bildiriyor. Kütahya Valiliği kanalı ile Ekim 2010'da Eti Gümüş'e yazı gönderilerek tesislerle ilgili rapor hazırlanması isteniyor. Bu yazıya Ocak 2011'de, "ODTÜ gerekli incelemeleri yaparak rapor hazırlayacak, rapor ise 75 gün içinde Valilik ile paylaşılacak" diye cevap veriliyor. Ancak rapor bu süre içinde paylaşılmıyor" dedi.

Taşdemir, ODTÜ İnşaat Mühendisliği'nin Eti Gümüş'ün bahsettiği raporu daha sonra hazırladığını belirterek, "Yaklaşık 100 sayfadan oluşan bir rapor. Sadece Mart ve Nisan verilerini içeriyor. Rapora göre, her an sorun çıkabileceği, setlerin bir an önce kuvvetlendirilmesi gerektiği ifade ediliyor. Ama bu rapor zamanında hazırlanmadığı için önlemler alınmadan kaza meydana geldi" diye konuştu.

Taşdemir açıklamalarına şöyle devam etti: "Kütahya'da kaza olduktan sonra 8 Mayıs 2011'de Kütahya Valiliği'nde bir toplantı düzenleniyor. Toplantıda ise kaza ile ilgili rapor sunuluyor. Raporun altında ise DSİ Genel Müdür Yardımcısı Güven Karaçuha, Barajlar ve HES Daire Başkanı Ergün Üzücek başta olmak üzere toplam 18 kişinin imzası bulunuyor. İmzası bulunanlar içinde ETİ Gümüş AŞ'nin Müdürü Ergün Kılıç'ın da adı var. Bu raporda, 'Halihazırda bulunan mevcut depolama tesislerinin ekonomik ve teknik ömrünü tamamlamaya yaklaştığı gözlemlenmiştir' deniliyor. Daha sonra ise alınacak acil önlemler bölümünde ise ODTÜ raporuna atıfta bulunarak, '1 nolu havuza ait setin ODTÜ tarafından hazırlanan rapor doğrultusunda ivedilikle güçlendirilmesi gerekiyor' deniliyor."¹⁵

Kazadan sonra siyanürlü atığın içme suyuna sızdığı iddiası Kütahya Valiliği tarafından yalanlanmıştı. Ancak ilerleyen günlerde yine bir devlet kuruluşu olan Hıfzıssıha enstitüsü tarafından yapılan analizler siyanürün suya sızdığını belgeliyordu. 17 Haziran'da yapılan analizlere göre suda kabul edilebilir limit değeri 0,2 mg/l olan siyanür oranının 44,24 mg/l olduğu kaydedildi. Aynı raporda en fazla 50 mg/l olan arsenik oranının da 518,06 mg/l olduğu tespit edildi. Böylece zehirlenme gerekçesiyle hastaneye kaldırılan sekiz kişinin sudaki siyanür nedeniyle zehirlendiği tesbit edilmiş oldu.¹⁶

d. Tehlikeli Atıklar

Türkiye'de Tehlikeli Atık Üreten Firmaların %25'i Kayıtsız

Türkiye'de tehlikeli atık üreten 20 bin firma 2006 yılından bu yana Çevre Bakanlığı'nın takibi altında bulunuyor. Buna karşın firmaların %25'inin tehlikeli atıklarını ne yaptıkları bilinmiyor.

15 <http://haber.gazetevatan.com/siyanur-sizmaya-basladi/377036/1/Haber>

16 <http://dunyabulteni.net/index.php?aType=haber&ArticleID=164224&q=siyan%C3%BCr>

Söz konusu firmalara kayıt altına girmedikleri için 8 bin 500 lira ceza kesilecek. Firmalar atıklarını yine kayıt altına aldırılmazsa cezalar katlanarak artacak. 1 milyon liraya ulaşacak cezalar bakanlar kurulu kararıyla 10 katına kadar arttırılabilecek.

Atıklar konusunda tam bir başıbozukluğun yaşandığı Türkiye’de, 2006’da Tuzla’da kanserojen malzemeye dolu atık varillerinin bulunmasının ardından ‘Çevre Bilgi Sistemi’ kuruldu. Çevre ve Orman Bakanlığı, TOBB ile Maliye Bakanlığı işbirliğiyle tehlikeli atık üretme potansiyeli olan yaklaşık 20 bin şirketi belirledi. Bu şirketlerden Tehlikeli Atık Beyan Sistemi’ne katılmaları ve işletmelerinde ortaya çıkan tehlikeli atık miktarını kayıt altına aldirmaları istendi.

Sisteme dahil olan firma sayısı 2006’da 600 iken, 2007’de 6 bin 500’e, 2008’de 11 bin 450’ye yükseldi. 2010 itibariyle ise 15 bin 664 adet şirket kayıt altına alındı. Sisteme kayıt olan şirketler, ‘www.atikyonetimi.gov.tr’de de yayımlanan son envantere göre 629 bin 29 ton tehlikeli atık çıkardıklarını beyan etti.

Bildirilen atıklar il çevre müdürlükleri tarafından kalem kalem izlendi. Buna göre yüzde 69’u (431 bin 581 ton) geri kazanıldı. 139 bin 228 tonu tesiste kontrol altına alındı. 35 bin 63 tonu bertaraf edildi. 21 bin 288 tonu stoklandı. 2 bin 773 tonu da ihraç edildi. Ancak Çevre Bilgi Sistemi’nde adı olan şirketlerden yaklaşık %25’i (4 bin 472 şirket) geçen süre içinde Tehlikeli Atık Beyan Sistemi’ne kayıt olmadı. Tehlikeli atık üretmesi muhtemel şirketlerin %25’inin bu atıklarını ne yaptığı ‘meçhul’ kaldı.

Çorlu Deresi Zehir Saçıyor

Tekirdağ’ın Çorlu İlçesi’nden geçen ve bölgedeki fabrikaların bıraktığı kimyasal atıklar nedeniyle çevresine zehir saçan Çorlu Deresi’nin kansere neden olduğu iddiaları üzerine, Trakya ve Namık Kemal üniversitelerinin Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı ile Çorlu Sağlık Grup Başkanlığı tarafından burada yaşayan ailelerle ilgili ‘kanseri’ anketi başlatıldı.

Fabrikaların bıraktığı kimyasal atıklar nedeniyle simsiyah akan ve içinde canlı yaşamayan Çorlu Deresi’nin geçtiği yaklaşık 60 bin kişinin yaşadığı Sağlık Mahallesi’nde kanser alarmı verildi.¹⁷

Yalova’ya Kimyasal Atık Tesisi Kuruluyor

Yalova’ya Avrupa’nın kimyasal atıklarının depolanacağı dev tesis kuruluyor. Fay hattındaki tehlikeye uzmanlar ve halk karşı çıkıyor. Dünyanın en büyük depolama alanının tehlikeli 39 çeşit kimyasal atık, kimyasal madde, bitkisel yağ ve petrol ürünlerinin deniz kenarındaki 26 hektar alana kurulması planlanıyor. Kimyasal ağırlıklı maddeler Yalova’ya kurulacak 750 metrelik limana tanker gemilerle taşınacak. Ziraat Odası Başkanı Şaban Beşli, bir kaza durumunda kimyasalların atom bombası etkisi yapacağını ve tüm Marmara’yı etkileceğini söyledi. 1999’da meydana gelen deprem sonrasında Yalova’da AKSA’ya ait benzer bir depolama alanında meydana gelen kazada insanlar dağlık alanlara kaçmış tarım arazileri zarar görmüştü. 150 tank ve 710 bin metreküp depolama sahası 1999’da meydana gelen kazadaki depolama alanından en az 50 kat daha büyük.

Hollanda kökenli Royal Vopak, Yalova’nın Çiftlikköy ilçesi Denizçalı Köyü mevkiinde kimyasal madde depolamak için, bir zamanlar AKSA’ya ait Elyaf Fabrikası’nın bulunduğu 26 hektar araziyi Kasım 2008’de satın aldı.

2016 sonunda tamamlanması planlanan tesisin 40 yıl ömrü olacağı belirtiliyor. Depolanacak maddeler arasında akrilik asit, etil alkol, sülfürik asit, fueloil, mazot, temiz petrol ürünleri gibi 39 çeşit kimyasal, bitkisel yağlar ve petrol ürünleri bulunuyor. Ayrıca kimyasal atıkların da depolanacağı vurgulanıyor. Projede ayrıca 150 tanktan oluşan tank çiftliği, 750 metre uzunluğunda iskele ve feribot terminali de yer alacak.

17 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1046167&Date=21.04.2011&CategoryID=85>

Proje ile ilgili ilk Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) toplantısı Ekim 2010'da yapıldı. Bayındırlık Bakanlığı, proje ile ilgili imar planlarında gerekli düzenlemeyi de yaptı. Ancak geçen hafta askıya çıkan projeye birçok sivil toplum örgütü itiraz etti. CHP İl Kadın Kolları, TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası, Yalova Barosu, Çiftlikköy Belediyesi, TEMA, Ziraat Odası bu örgütlerden bazılarıydı. Ziraat Odası Başkanı Şaban Beşli, kimyasal depolama tesisini neden istemediklerini şöyle anlattı:

“1999'daki depremin ardından tüm halk dağlara çıktı. Benim o bölgede domates bahçem vardı. Domatesler yenmez hale geldi. Bu proje AKSA'dan 50 kat daha tehlikeli. AKSA Yalova için tehlikeliydi. Vopak tüm Marmara açısından tehlikeli olacak. Kimyasallar karışırsa atom bombası gibi etki yapar. Bir yangın, deprem durumunda İzmit, Bursa, İstanbul etkilenir. Projenin kendi ÇED belgesinde sızıntı olacağı ve bu durumda balıkların zarar göreceği belirtiliyor. Denize girmek de mümkün olmayacak. Tesisin kurulacağı bölgede 2 site var. Burası Yalova'daki en güzel sahil bandının olduğu yer. Vopak'ın Avrupa'da ve dünyada 4-5 tane kurduğu depolama alanı var. Hiçbiri yerleşim alanı içinde değil. Uzak ve ıssız yerlerde. Dünyanın en büyük tankları diye geçiyor. AKSA'ya tehlike diyorduk, AKSA'dan 50 kat büyük bir tehlike söz konusu. Sadece Yalova değil, Marmara bitecek.”

Yalova Çevre Platformu'nun (YAÇEP), bölgeki kamuoyunun oluşmasında önemli bir payı var. YAÇEP üyesi Kemal Bayrı, kirletici sanayie kesinlikle karşı olduklarını belirterek şunları söyledi: “Yalovalılar, İstanbul'un yanı başındaki sanayi çöplüğü olmaya razı değil. Fay hatlarıyla dolu, her an büyük depremin beklendiği bu bölgede 710 bin metreküplük bir kimyasal depolamaya izin vermek, bize göre Yalova halkını da bölgenin canlı hayatını da büyük riske atmak demek. Biz bakanlıklardan, hükümetten ABD'de California'da 1970'lerden beri uygulanan 'Fay Yasası' gibi ko-

ruyucu kanunlar beklerken, tam tersinin yapılmaya çalışılması akla mantığa aykırıdır.”

AK Parti Yalova Eski Milletvekili ve Yalova Kent Konseyi Eski Başkanı Şükrü Önder de projenin fay hattı üzerine yapılmak istendiğini belirterek, “Bu proje Yalova'nın sonunu getirir” dedi.

Yalova Kent Konseyi Başkanı Lale Dondurmacıoğlu da, kimyasal maddelerin transferi sırasında balıkların zarar göreceğini belirterek şöyle konuştu: “1999 depreminde AKSA'da sızıntı oldu. Tarım arazileri öldü. Bu AKSA'dan kat kat büyük.”

Proje, şu anda Orman ve Su İşleri Bakanlığı'ndan ÇED olumlu kararını bekliyor. İmar planlarına yapılan itirazların da sonuçlanması bekleniyor. Yalova ve Marmara'nın kaderini şimdilik bu 2 süreçten gelecek sonuçlar belirleyecek.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada sürecin henüz bitmediğini belirtti ve “Proje alanı Yalova il merkezine 11.5, Çiftlikköyü ilçesine 6, Taşköprü beldesine yaklaşık 1.1 kilometre uzaklıktadır. 26 hektarlık bir alanda 710 bin metreküplük, sanayide kullanılacak sıvı kimyasal, bitkisel yağ ve petrol ürünlerinin depolanması planlanmaktadır. Zehirli kimyasal atık depolanması söz konusu değildir. ÇED raporu 26 Temmuz'da sunulmuştur. Değerlendirmeden sonra karar verilecektir” denildi.¹⁸

Batı'nın Elektronik Atıkları

Yoksul Ülkeleri Zehirliyor

ABD ve Batı Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, refah seviyesi yüksek ülkeler, elektronik atıklarının Afrika ülkelerine gönderiyor. Son derece tehlikeli ve ciddi riskler taşıyan bu süreç, elektronik atıkların imha edilmesi sürecinde çalışan insanların ve özellikle çocukların kurşun, civa ve kadminyumdan zehirlenmesine neden oluyor.

Örneğin Gana'ya her yıl tonlarca elektronik atık giriyor. Söz konusu atıkların ayıklanması ve

18 <http://www.gidahareketi.org/Turkiye-yi-Batinin-Kimyasal-Coplugu-Yapiyorlar-1177-haberi.aspx>

yakılmasında da Ganalı çocuklar görev alıyor. Çocuklar elektronik atıklardaki değerli olabilecek metalleri ayırıyorlar. Bu esnada ağır metallerle de temas ediyorlar. Bu süreç sadece çocukları zehirlenmekle kalmıyor. Elektronik atıklardaki ağır metaller ülkenin toprağına, suyuna da karışıyor. Gana toprağında ve dere sularında yapılan analizlerde yüksek düzeyde kurşun, kadmiyum, arsenik ve dioksine rastlandı

Benzer şekilde Nijerya, Vietnam, Hindistan, Çin ve Filipinler'de de aynı senaryolar yaşanıyor. Birleşmiş Milletler, her yıl 50 milyon ton elektronik atığın ortaya çıktığını tahmin ediyor. Doğal olarak bunların çok büyük bir miktarı da Afrika ülkelerine yollanıyor. Almanya'da eski bir CRT televizyonu ayrıştırma işinin maliyetinin 5.30 Dolar, aynı televizyonu gemiye yükleyip Gana'ya yollamanın maliyetininse 2.20 Dolar olduğu düşünüldüğünde, atıkların sadece sıhhi gerekçeler değil, aynı zamanda ekonomik gerekçeler de gözetilerek Afrika'ya yollandığı söylenebilir.¹⁹

Zehirli Kimyasallar Günlük Hayatımıza Giriş

Günlük hayatımızda kullandığımız ürünler binlerce tehlikeli kimyasal içeriyor. Bugün evlerimizde kullandığımız temizlik maddeleri, çamaşırlarımızı beyazlatmak için kullandığımız klor, saç spreyleri, dezenfektanlar, mobilya parlaticıları, boyalar ve incelticiler insan sağlığını en fazla tehdit eden zehirli kimyasallar olarak karşımıza çıkıyor. Günlük yaşamda kullandığımız ürünler 50 binin üzerinde kimyasal madde çeşidini içeriyor ve her yıl bunlara yenileri ekleniyor.

Yeterince test edilmeden ve belirli bir mevzuata tabi olmadan piyasaya sürülen bu ürünlerin büyük kısmı doğrudan kanalizasyona aktığından su sistemlerini de etkiliyor. Tüm bu zararlı kimyasallar ve konsolojen maddeler özellikle kanser oluşumunda önemli rol oynuyor.

Hesap makinesinden işitme cihazlarına kadar

her türlü alette bulunan pil atıkları da, içerdikleri cıva, kurşun, çinko, kadmiyum gibi zararlı maddelerden dolayı topraktan suya, oradan da havaya yayılarak doğal hayatı tehlikeye sokuyor.²⁰

Kimyasal Atıklar Balıkların Cinsiyetinin Değişmesine Neden Oluyor

Kimyasal atıklar, erkek ya da dişi olmayan, aracins balıkların ortaya çıkmasına sebep oluyor. Kimyasallar sadece balıkların değil, yaban hayatın ve insanların da cinsel gelişimlerini etkiliyor.

Washington'da Kolombiya Nehri'nde araştırma yapan Idaho Üniversitesi zooloji öğretim görevlisi James Nagler sözkonusu balıkların DNA'larını analiz ettiğinde çoğu dişi balığın aslında erkek olduğunu gördü. İngiltere'de yapılan bir araştırma Nagler'in bulguları ile benzer sonuçlar içeriyor. Bilimadamları kirlilik oranı yüksek iki nehirde balıkların yarısının dişi, diğer yarısının ise 'başka bir şey' olduğunu gördüler. İngiliz bilimadamları bu garip balıkları 'ara cins' olarak tanımladılar: Cinsel organları dişi veya erkek cinsel organları gibi değildi, ne sperm, ne de yumurta üretebiliyorlardı. Her iki nehirde de ara cins balıklar, kanalizasyon sularının nehre bırakıldığı yerde akıntının yönünde bulunuyorlardı. Akıntının ters tarafında, kanalizasyonun ulaşmadığı kısımda ara cins balıklar çok daha azdı. Atıklarla ara cins balık nüfusu arasındaki ilişki o kadar bariz ki, bir nehirde bulunan atık konsantrasyonu ile aracins balık sayısı hesaplanabiliyor.²¹

e. Hava Kirliliği

Dünya Sağlık Örgütü'nün araştırmasına göre, her yıl yaklaşık 2 milyon insan hava kirliliğinin yol açtığı hastalıklar nedeniyle hayatını kaybediyor.

Araştırmaya 91 ülkeden 1.100 kenti dâhil e-

19 <http://www.gidahareketi.org/Zengin-Mali-Fakiri-Zehirliyor--674-haberi.aspx>

20 <http://www.gidahareketi.org/Elinimizdeki-Midemizdeki-Ve-Cevremizdeki-Tehlike-413-haberi.aspx>

21 <http://www.gidahareketi.org/Baliklarin-Cinsiyeti-Degisiyor--Peki-Neden--840-haberi.aspx>

den Dünya Sağlık Örgütü, hava kirliliğinin sadece gelişmekte ve kalkınmakta olan ülkelerde değil, gelişmiş zengin ülkelerde de can aldığını kaydetti. Kirli havanın akciğerlerden grip, kan dolaşımına karışarak kalp rahatsızlıkları, akciğer kanseri, astım vakaları ve solunum enfeksiyonlarına neden olduğunu belirten Dünya Sağlık Örgütü, 91 ülkeden 80'inin hava kirliliği konusunda uluslararası örgütün gösterdiği değerlere uymadığını kaydetti. Hava kirliliğinin kontrolsüz şekilde hızla büyüyen şehirlerde daha yüksek olduğunu belirten uzmanlar, dünyada birçok kentte atmosferdeki kirliliğin sağlık için tehlikeli seviyelere çıktığının altını çizdi.

İran'ın güneybatısındaki Ahvaz kentinin, havası en kirli kentler listesinde ilk sırada yer aldığını açıklayan Dünya Sağlık Örgütü, havası en kirli kentlerin İran, Hindistan, Pakistan ve Moğolistan'da bulunduğunu saptadı.²²

f. 2010 Yılında Meksika Körfezi'nde Yaşanan Petrol Faciasının Etkileri

20 Nisan 2010'da Transocean şirketi tarafından British Petroleum'a (BP) kiralanan Deepwater Horizon adlı platformda bir patlama meydana geldi. Patlamada platformda çalışan işçiler hayatını kaybederken, milyonlarca varil ham petrol Meksika Körfezi'ne yayıldı. BP'nin, okyanus yüzeyinin 1500 metre derinliğindeki Deepwater Horizon petrol kuyusundan körfez sularına aylar boyunca toplamda milyonlarca varil petrol sızdı.²³ Sızıntıyı durdurmak için denenen birçok yöntemden, Ağustos ayına kadar yanıt alınmadı.²⁴ Yaşanan bu facia, dünyanın şimdiye kadarki yaşanmış en büyük petrol faciası olarak kayıtlara geçti.²⁵

Dünya tarihinde yaşanmış en büyük çevre felaketi olmasına karşın, BP şirketinin gerek medya organları ve dünya finans platformları, gerek ABD ve İngiltere siyaseti üzerindeki etkinliği nedeniyle olay dünya kamuoyunda yeterince yer bulmadı ve bilinçli olarak karartıldı. Uzmanlar tarafından yapılan tahminler, facianın faturasının mali açıdan 70 milyar Dolar'ı bulabileceği söylendi. Olayın insan hayatı ve canlı türlerine vereceği zararlar, ekolojik sistemde sebep olacağı tahribat ise uzun yıllar içerisinde anlaşılacak. Okyanusta yaşayan yüzlerce canlı türünün yok olması ve ekolojik denge bozulması bekleniyor.

Geçtiğimiz aylarda bölgede yaşanan toplu balık ölümleri, facianın etkilerinin görülmeye başlandığı iddiasını gündeme getirdi. ABD'nin Louisiana kıyılarında, Mississippi Nehri'nin batı kıyılarında yüzbinlerce balık ölününün kıyıya vurması, geçtiğimiz yıl Meksika Körfezinde yaşanan petrol faciası ile ilişkilendiriliyor. Ölümün petrol faciası enasında okyanusa karışan milyonlarca varil petrolden kaynaklandığına kesin gözüyle bakılsa da, durumun netlik kazanması, iki federal birimin yapacağı araştırmadan sonra belli olacaktır.²⁶

22 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25283325/>

23 <http://www.greenpeace.org/turkey/news/deepwater-petrol-sizintisi-280610>

http://www.tgrthaber.com.tr/news_view.aspx?guid=5bbe6a2-dad8-4c5a-b72d-66f5600b6637

25 http://www.sabah.com.tr/Ekonomi/2010/08/04/bp_resmen_dunyanin_en_buyuk_faciasi

26 <http://www.gidahareketi.org/Baliklar-Neden-Oldu--884-haberi.aspx>

3. ENERJİ ALANINDA YAŞANAN İHLALLER

a. Kutup Savaşları

Son yıllarda Kuzey Kutbu'ndaki buzulların daha hızlı bir biçimde erimeye başlaması, bölgedeki son derece zengin enerji rezervlerine ulaşabilme ihtimalini de gündeme getiriyor. Bu durum, başta ABD ve Rusya olmak üzere, bölgede hak iddia eden devletlerin, sözkonusu enerji rezervlerini elde etmek için kıyasıya bir mücadele içine girmelerine neden oluyor. Konu hakkında BBC'ye konuşan İngiltere Dışişleri Bakanlığı Danışmanı Tom Burke; "Herkes şimdi bu bölgenin doğal kaynaklarına ulaşabilme telaşında. Tıpkı 19. yüzyılda Afrika'da olduğu gibi. Bu kaynaklara ulaşma olasılığı olan her ülke bölgeye ulaşıp pastadan payını alma çabasında. Dolayısıyla bu siyasi tansiyonun da yükselmesine neden oluyor" dedi.²⁷

Kuzey Kutbu'nda yaz aylarındaki buz kütlesi 1979'dan bugüne %20 oranında küçülmüş durumda. Dünyanın geri kalan bölgelerine göre iki kat daha fazla ısınan bölgede 2050 yılı yazında hiç buz kalmaması bekleniyor. Arktika'nın buzullarının, 2007 yazı sonunda, 4 yıl önceki aynı dönemde

sahip olduğu alanın yarısına gerilediği ifade ediliyor.²⁸

Tahminlere göre dünya petrollerinin en az %25'i bu bölgede bulunuyor. Ayrıca diğer madenler açısından da zengin olan bölge pek çok ülkeyi karşı karşıya getiriyor. Ancak kutuplarda kızılsan petrol yarışının ihtiyaçtan değil, güç hırsı ve hakimiyet tutkusundan kaynaklandığı söylenebilir. Zira bölgedeki enerjilere sahip olmak için yarışan ABD, Kanada, Danimarka, Norveç ve Rusya gibi ülkeler dünyanın en zengin ülkeleri sıralamasında ilk sıralarda yer alıyorlar.²⁹

Buzulların erimesi ile ortaya çıkan enerji kaynaklarının kullanımı ile ilgili tartışmalar son yıllarda alevlenmiş olsa da, bölgedeki hakimiyet çekişmesi daha eskilere dayanıyor.

Rusya'nın Kuzey Kutbu'nda hak iddiası 1911'e kadar uzanıyor. O dönemde Çarlık sınırlarını bu şekilde dünyanın sonuna kadar uzatmaya çalışmıştı. Moskova 1916 ve 1924'te -hem çarlık ve hem de Sovyet dönemlerinde- Sibirya'nın kuzeyindeki bütün adaları Rus teritoryasının içinde ilan etti. 1926'da bu alan genişletildi. Sonraki yıllarda Rusya'nın egemenlik talepleri Kuzey Kutbu'nun yarısına ulaştı. SSCB, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra taleplerini deniz hukukunu esas alarak dile getirdi. Hatta 1967'de aynı taleplerinden hareketle Archangelsk ve Vladivostok arasından geçişlerde ücret istedi. Böylece bu bölgenin Rusya'nın kıyısı olan bir deniz değil, iç suları olduğunu iddia etti. Rusya sonraki yıllarda ABD ve Norveç ile görüşmeler yaptı.³⁰

Bir diğer örnek de 'Hans' adındaki ada. Ellesmere Island ile Grönland arasında, Kennedy Kanalı üzerinde, Kuzey Kutbu'nun 1.000 km gü-

27 http://www.bbc.co.uk/turkce/multimedya/2011/05/110513_vid_arctic_wars.shtml

28 Kuzey Kutbu Isınıyor, Sema Tokat, <http://www.globalenerji.com.tr/hab-23000204-107,43@2300.html>

29 Kutuplarda Petrol Savaşları, Sedat Laçiner, <http://www.usakgundem.com/yazar/770/kutuplarda-petrol-savaslari.html>

30 http://www.diplomatikgozlem.com/haber_oku.asp?id=3742

neyindeki 1,3 km² büyüklüğündeki Hans Adası Kanada ve Danimarka arasında tartışma yaratıyor. 1984'te Danimarka'nın Grönland Bakanı Höyem bu adaya giderek ülkesinin egemenlik haklarını vurguladı. Üzerinde kimsenin yaşamadığı, bitki yetişmeyen ve ancak küresel ısınmanın daha da artması halinde balıkçılık için kullanılması olası olan Hans Adası'nın, gelecekte daha da büyük sorunlara yol açması mümkün gözüktüyor. Danimarka son yıllarda her yaz Hans Adası çevresinde askeri varlık göstererek egemenlik talebini vurguluyor. 2005'te Kanada, Danimarka'ya cevap için bölgeye yüzlerce asker, birkaç helikopter, bir fırkateyn ve bir buz kırma gemisi gönderdi.³¹

2000'li yıllara gelindiğinde, ülkeler, kutup denizinin altında uzayan 1800 kilometrelik Lomonosov sıradağlarının kendilerine ait olduğunu ispat etme yarışına girdiler. BM'ye ilk başvuru 2001 yılında yapan Rusya'nın talebi, kanıtlar yetersiz bulunarak reddedilmişti. Rusya'nın hak iddia ettiği alan toplamda 1,2 milyon km² ye ulaşıyor.

Kutuplardaki güç gösterisinde en önemli gelişme 2007 yılında yaşandı. Aralarında milletvekili ve biliminsanlarının da bulunduğu bir ekip, okyanusun 4 kilometre dibine inerek Rusya bayrağını dikti. Dönemin Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin tarafından anında kutlanan bu eylem, Lomonosov Dağları'nın denizaltından kayalık silsileyle Rusya'ya bağlandığını kanıtlamayı amaçlıyordu.

Okyanusun dibine dikilen Rus bayrağına dört ülkeden tepki gecikmedi. ABD bir nükleer denizaltısı ile casus uçaklarını bölgeye gönderdi. Kanada Dışişleri Bakanlığı "Bayraklar dikip 'Burada hak iddia ediyoruz' diyemezsiniz. 15. yüzyılda yaşamıyoruz, Ruslar sadece şov yapıyorlar" açıklamasını yaptı.

Rusya'nın hamlesine karşı ABD, Kanada, Norveç ve Grönland üzerinden Danimarka da

derhal planlarını devreye soktu. Kanada, derin deniz limanı kuracağını ve 7 milyar Dolar harcayıp 8 yeni buzkıran devriye gemisi inşa edeceğini duyurdu. Hatta Kanada Başbakan'ı Stephen Harper, 2007 Ağustos'unda bölgeye giderek Moskova'ya karşılık verdi.

Yine Ağustos ayında bir ABD gemisi Kuzey Kutbu'nda deniz tabanının haritasını çıkarmak üzere yola koyuldu. Danimarka ise, Lomonosov'un okyanus altından Grönland'a bağlı olduğunu ispat için seferber oldu.

Rusya, 2008'in yaz aylarında bir adım daha ileri gitti ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ilk kez Kuzey Kutbu'na bir savaş gemisi gönderdi. 2009 yılına gelindiğinde ise Rusya kuttadaki çıkarlarını korumak için özel bir askerî güç oluşturacağını açıkladı.³²

ABD'nin 2008 yılında Alaska'da gerçekleştirdiği tatbikata Rusya'dan sert bir diplomatik yanıt geldi. Savunma Bakanlığı Savaş Eğitimi Bölümü Başkanı Şamanov, Rus Krasnaya Zvezda dergisine yaptığı açıklamada; "Birkaç ülkenin Rusya'nın Kuzey Kutbu'ndaki yeraltı zenginliklerine göz koyması üzerine, biz de anında Kuzey Kutbu'na gönderilebilecek güçlerimize savaş eğitimi vermeye başladık" diye konuştu.

Amerikalıların Alaska'da 12 günlük geniş çaplı bir tatbikat düzenlediğini belirten Şamanov; "Bu geniş çaplı tatbikata 120 uçak ve birkaç savaş gemisi de katılmıştı. Rusya Kuzey Kutbu yakınlarında böylesi bir askerî güç şovunu görmemezlikten gelemeyiz" dedi.³³

Öte yandan 2008 yılında Rusya'nın Gürcistan'a askeri müdahalesiyle sonuçlanan sürecin de, aslında Kutup bölgesindeki enerji rezervlerinin paylaşımı ile ilgili olduğu iddia edildi. CIA'nın gölgesi olarak bilinen Amerikan Stratejik Araştırmalar Kuruluşu Stratfor'un Kafkaslar için raporu,

³² <http://www.ntvmsnbc.com/id/25134002/>

³³ <http://www.denizhaber.com.tr/guncel/14882/kuzey-kutbunda-savas-hazirligi...html>

ilginç bir detayı ortaya çıkarttı: Rusya, Kafkaslar'da, Gürcistan'la değil, ABD ile karşı karşıya geldi."

Stratfor'un raporuna göre, Kafkaslar'daki operasyon, Soğuk Savaş'tan sonra hiçbir askeri harekate girişmeyen Rusya'nın gücünü anlamak ya da en azından tahmin edebilmek için yapıldı. Birçok Batılı uzman, Rusya'nın Sovyet dönemindeki manevra kabiliyetinin bir kısmını kaybetmiş olduğunu savunuyordu. Ancak Ruslar da bu olayı fırsat bilip, askeri gücünü, hızlı karar alma kabiliyetini ve sorunlu bölgelere hızla ulaşabildiğini göstermek için ayrı bir çaba harcadı. Çünkü ABD, petrol zengini Kuzey Kutbu'nun paylaşımında Rusya ile olası bir çekişme sırasında ne kadar ileri gidebileceğini kestirmeye çalışıyordu.³⁴

Danimarka ise, Kutup bölgesi ile ilgili söylemini, 600 yıldır sömürge olarak ellerinde bulundurdukları Grönland üzerinden yürütmeyi tercih ediyor ve Grönland ile Kuzey Kutbu arasındaki bağlantıyı bilimsel yollardan açıklamaya çalışıyor. Danimarka Bilim Bakanı Helge Sander; "Danimarkalı biliminsanları Kuzey Kutbu'nun Danimarka'ya ait olduğunu düşünüyorlar" şeklinde bir açıklama yaparak bu konudaki görüşlerini ifade etti. Öte yandan Grönland'ın kendisi de önemli bir petrol ve gaz kaynağı olarak görülüyor. Buzlardaki erime ve iklimdeki yumuşama sayesinde petrol ve gaz aramaları kolaylaşıyor ve imkânsız coğrafyalar arama ve işletmelere uygun hale geliyor. Danimarka'nın bu durumdan faydalanarak daha uzun yıllar dünyanın en zengin ülkelerinden biri olarak kalmayı planladığı anlaşılıyor.³⁵

Kanada Başbakanı Stephen Harper ise bölgeye düzenlediği ziyarette Kanada'nın Kutup bölgesinde iki askerî tesis kuracağını açıkladı. Birçokla-
rınca dünyanın en barışçıl milletleri arasında sayılan Kanada'nın Kuzey Kutbu'na hem de küresel ısınma tartışmalarının en yoğun olduğu bir za-

manda askerî tesis kurması manidar karşılanıyor.³⁶

Aynı şekilde Norveç de, Kutup bölgesinin kendilerine ait olduğunu savunuyor. Norveçli biliminsanları yaptıkları araştırmalar sonucu hazırladıkları raporlarda, kamuoyuna, kutup bölgelerinin aslında Norveç'e ait olduğunu ortaya koyan sonuçlar sunuyorlar.

Kuzey Kutbu'nu bu kadar cazip hale getiren sadece petrol, gaz ve diğer kaynaklar değil. Bölge aynı zamanda çok önemli bir deniz yolu olabilme özelliği taşıyor. Suların biraz daha erimesi durumunda kuzey yarımkürede seyahat ve ulaşım ile ilgili ciddi değişiklikler yaşanacak. Bu nedenle büyük bir rekabet de bu deniz yollarının hâkimiyeti üzerine yaşanıyor. Örneğin Kanada adaları çevresindeki Kuzeybatı geçişini kendi karasuları içinde görüyor. Başta ABD olmak üzere Norveç ve Danimarka ise buna karşı çıkararak geçişi uluslararası sular arasında sayıyor.³⁷

2010 yılı da Kutup savaşları açısından sıcak gelişmelerin yaşandığı bir yıl oldu. Kutup bölgesindeki zengin enerji kaynakları için savaşmayı dahi göze alan ülkelerden Rusya ve Norveç arasında imzalanan anlaşma, "kavgaya gerek yok, burası hepimize yeter" modelinin bir işareti olarak yorumlandı. Rusya Başbakanı Vladimir Putin de açıklamaları ile bu kanyı güçlendiriyor.

Putin, Moskova'da düzenlenen Uluslararası Kuzey Kutbu Konferansı'nda yaptığı Rus televizyonlarından yayımlanan konuşmasında, bölgedeki ülkelerin buradaki kaynakların sahipliği konusunda savaşıacağı iddialarıyla ilgili olarak; "Kuzey Kutbu için öne sürülen bu korkutucu senaryoların çok büyük bölümü temelsiz" dedi.

Bu senaryoları ileri sürenlerin sadece ülkeler arasındaki çatışmayı kızıştırmak ve 'tehlikeli sular-
da balık avlamak' amacı güttüğünü ifade eden Putin, ülkelerin Kuzey Kutbu'ndaki çıkarlarının aslında "çatışma" olduğunu ancak tüm bu anlaş-

34 <http://www.haber3.com/gercek-savas-kuzey-kutbunda-olacak-400170h.htm#ixzz1cLYB4R3M>

35 Laçiner, a.g.m.

36 a.y.

37 a.y.

mazlıkların uluslararası hukuk temelinde çözöleceğine inandığını söyledi.

Rusya'nın Kuzey Kutbu gündeminde, çevre kaygılarının ilk sırayı oluşturduğunu, petrol ve gaz üreticilerinin bölgede faaliyet gösterebilmeleri için çok sıkı ekolojik kurallara maruz kalacağını belirten Putin; "Kuzey Kutbu'nun değeri milyarca varil ve gazdan çok daha fazladır. Eğer Kuzey Kutbu'nda sorumlu davranmazsak, avantajlar yerine yeni küresel sorunlarımız olur" dedi.³⁸

2010 yılında Rusya ve Norveç, 40 yıllık anlaşmazlığın ardından Kuzey Kutbu sınır anlaşmasına imza atarak, bölgede petrol ve doğal gaz araştırmalarını başlatmanın yolunu açtı.

Rusya Devlet Başkanı Dimitriy Medvedev ve Norveç Başbakanı Jens Stoltenberg, Rusya'nın Barents Denizi kıyısındaki Murmansk kentinde düzenlenen törende, Kuzey Kutbu'nda iki ülke sınırlarını belirleyen anlaşmaya imza attılar.

Kremlin'den yapılan yazılı açıklamada, "Müzakereleri 1970'lerde başlayan anlaşmanın imzalanması, ilişkilerimizde tarihî bir ilerlemeyi simgelemekte" denildi.

Medvedev ve Stoltenberg'in ön anlaşmayı 2010 Nisanında yaptıkları hatırlatılan açıklamada, "Bu, Kuzey Kutbu'ndaki tüm önemli anlaşmazlıkların, mevcut uluslararası hukuk temelinde müzakereler yoluyla çözülebileceğinin bir örneğidir" ifadesine yer verildi.³⁹

2011 Yılında Yaşanan Gelişmeler

2011 yılında Kuzey Kutbundaki enerji rezervleri ile ilgili en önemli gelişme, Rus devlet şirketi Rosneft ile Amerikan petrol şirketi ExxonMobil arasında anlaşma imzalanması oldu.⁴⁰ Bugüne

kadar birbirlerine karşı sert açıklamalar yaparak, bölge için savaşmayı dahi göze alacaklarını ima etmekten çekinmeyen iki küresel gücün, bu anlaşmayla birlikte pastayı paylaşmayı kabul ettikleri dile getirilmeye başlandı. Rusya 2010 yılında Norveç'le de benzer şekilde yakınlaşmış ve iki ülke arasında uzun yıllar süren müzakerelerin ardından anlaşma imzalanmıştı.

Öte yandan Rusya, 2012 yılı içerisinde BM'ye müracaat ederek, Kutup bölgesindeki hak arayışlarını meşrulaştırmak ve resmi sonuçlar elde etmeyi amaçlıyor. Rusya Başbakan Yardımcısı Sergey İvanov, Temmuz ayında yaptığı açıklamada, bu konudaki resmi ve bilimsel temellere dayalı başvurularını, ilgili BM komisyonuna gelecek yıl yapacaklarını bildirdi.⁴¹

b. Enerji Santralleri

Dünya genelindeki enerji ihtiyacı her geçen yıl artmaya devam ediyor. Gereken bireysel kullanımların hesapsızca artması, gerek devletlerin ve uluslararası şirketlerin uygulamaları ile dünyadaki enerji kaynakları hızla tükeniyor. Bu doğal olmayan ihtiyacı karşılamak içinse, sürekli yeni yollara başvuruluyor.

Yeryüzünde birkaç çeşit enerji kaynağı bulunuyor. Fosil yakıtlar denilen petrol ürünleri ve kömür gibi madenler yenilenemiyor ve yeryüzünde sınırlı miktarda bulunuyor. Yenilenebilir enerji ise güneş, rüzgar, jeotermal ve dalga enerjisi olarak isimlendiriliyor. Ancak bu enerji türünün dünya üzerinde kullanım oranı %10'u geçmiyor. Bu iki enerji kaynağı dışında geriye nükleer santraller ve HES'ler kalıyor. Her ikisi de büyük tartışmalara neden olan bu santral türleri, halihazırda dünyadaki enerji ihtiyacının çok önemli bir kısmını karşılıyor. Örneğin Fransa, enerji ihtiyacının %78'ini nükleer santrallerden karşılıyor.

İnsan ve çevre sağlığı açısından büyük risk ta-

38 http://www.iyibilgi.com/haber.php?haber_id=180346

39 <http://www.milliyet.com.tr/rusya-ve-norvec-kuzey-kutbu-sinir-anlasmasina-imza-atti/dunya/sondakikaarsiv/18.10.2010/1289496/default.htm>

40 <http://ekonomi.milliyet.com.tr/kuzey-kutbunda-nefes-kesen-anlasma/ekonomi/ekonomidetay/31.08.2011/1433236/default.htm>

41 <http://www.haber7.com/haber/20110707/Rusya-Kuzey-Kutupu-BMYE-tasiyacak.php>

şıldığı için eleştirilen nükleer santraller, ABD, Kanada, Almanya, İngiltere, Fransa, İsviçre, İspanya, Japonya, Çin, Hindistan ve Brezilya gibi dünyada 30'dan fazla ülkenin enerji ihtiyacını karşılıyor.

Biliminsanları yeni nesil nükleer santrallerin çok daha güvenli olduğunu ve düşük risk taşıdığını açıklıyor. Bu konuda fikirlerine başvuru İTÜ Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Cumali Kınacı şunları söylüyor:

“Yeni nesil nükleer santrallerin oldukça emniyetli olduğunu söyleyebilirim. Ve emniyetli olmak kaydıyla nükleer santrallerin riskli olmadığı kanaatindeyim. Riskli olanlar birinci nesil nükleer santraller. Birinci nesil santraller kullanılan bütün ülkelerde terk edildi, birkaç istisna haricinde. O da Türkiye'nin 25 km kadar doğusunda yer alan Ermenistan'da. Şu an 3. ve 4. nesil santraller kullanılıyor ve çok emniyetliler. Nükleer santrallerde elektrik üretimi maliyet olarak da çok yüksek değil. Yine çokça gündeme gelen hidrojen enerjisiyle karşılaştırıldığında %75 daha ucuz.”⁴²

Enerji ihtiyacının karşılanmasında kullanılan bir diğer santral türü olan hidroelektrik santraller de, benzer şekilde eleştiriliyor. Türkiye bugün enerji ihtiyacının yaklaşık %25'ini HES'lerden karşılıyor. Başta Keban ve Atatürk barajları olmak üzere, Türkiye'de yeralan pek çok baraj aslında birer HES. Ancak büyük nehirler üzerinde yeralan bu gibi barajlardan çok, küçük akarsular ve dereler üzerine inşa edilen HES'ler, doğal yapıyı tahrip ettiği için eleştiriliyor.

HES'lerle ilgili tartışmalara neden olan uygulamaların ortadan kaldırılmasının sorunu büyük ölçüde çözeceği iddia ediliyor. Kârlı bir yatırım olduğu için müteşebbislere cazip gelen küçük ölçekli HES'lerde, siyasi kanallar üzerinde baskı kurularak, daha düşük maliyetlerle ve daha az özenle hareket ediliyor. Bu da tabii kaynakların zarar görmesine neden oluyor. Ancak son yıllarda

bu konuda daha dikkatli olunduğu ve HES'lerle ilgili soru işaretlerinin giderilmesi konusunda yapıcı adımlar atıldığı gözlemleniyor.

Ancak buna karşın, Türkiye'de nükleer ve hidroelektrik santrallerin yapımına karşı kayıtsız şartsız bir mücadele sergileniyor. Özellikle ekolojik dengeyi gözeterek bu itirazlarını dillendiren çevre örgütlerinin, Türkiye'de ve dünyada hesapsızca enerji kullanımı karşısında sessiz kalması ise büyük bir tutarsızlık olarak değerlendiriliyor. Gerek bireysel kullanımın hızla artması, gerek uluslararası şirketlerin uygulamaları ile dünyada her yıl daha fazla enerji sarfıyatı gerçekleşiyor. Bu küresel alışkanlıktan ödün verilmediği sürece bu ihtiyacın bir şekilde karşılanması gerekiyor. Sivil yapılanmaların bu noktada, dünya üzerindeki aşırı tüketime karşı da söylem geliştirmesi gerekiyor.

42 http://www.cekud.org.tr/icerik.asp?ic_id=610

4. TARIM ALANINDA YAŞANAN İHLALLER

a. Küresel Güçlerin Tarım Politikaları

Sömürgeci Tarım Politikaları

Afrika'yı Kuraklığa Sürüklüyor

Yüzyıllardır Afrika topraklarını sömüren Batılı güçler, Afrika coğrafyasının bütün zenginliklerini kurutmaya devam ediyor. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sistematik olarak sürdürülen tarım politikaları, Afrika tarımının tektipleşmesine, toprağın verimsizleşmesine, ormanların azalmasına ve kuraklığın her geçen yıl daha tehlikeli boyutlara ulaşmasına sebebiyet veriyor.

ABD ve Avrupa ülkeleri, kendi ihtiyaçları doğrultusunda her Afrika ülkesini belli bir ürünü ekmeye zorlamış ve böylece o ülke topraklarında diğer ürünlerin yetiştirme imkanlarını giderek azaltmıştı. Bu süreçte örneğin Nijerya pamuk, Uganda kahve ve Senegal yerfıstığı yetiştirmeye zorlanmış, çiftçilere bu konuda yaptırımlar uygulanmıştı. Böylece hem geleneksel tarım faaliyetlerini ortadan kaldıran, hem kendi ihtiyaçlarına endeksli bir tarımsal faaliyeti dikte eden sömürgeci güçler, bu uygulamalarıyla verimli Afrika topraklarının da giderek kuraklaşmasına neden oldular.⁴³

Öte yandan kendi ülkelerinde yeterince tarımsal araziye sahip olmayan küresel güçler, özellikle Afrika kıtasında milyonlarca hektarlık arazileri kiralama veya satın alma yoluyla kendi ihtiyaçları için kullanmaya da devam ediyor.

Bugün dünya üzerinde 2.7 milyar hektarlık tarım arazisinin yalnızca 1.5 milyar hektarlık bölümünde tarım yapılıyor. Tarım yapılmayan alanların %80'iye özellikle Afrika kıtasında bulunuyor. Bu durumu fırsat bilen küresel güçler tarım yapılmayan bu toprakları ucuz fiyata elde etme yoluna gidiyor.⁴⁴

Afrika kıtasındaki pek çok ormanlık arazi de, Batılı egemen devletlerin uygulamalarıyla yok edilmiş durumda. Örneğin bugün kuraklık nedeniyle tarihinin en zor dönemlerinden birini geçiren Somali ormanları, kömür yapımında kullanılmak üzere kesilmiş ve yerlerine yenileri dikilmemişti. Böylece giderek daha az yağmur almaya başlayan Somali topraklarındaki kuraklık sorunu daha da derinleşmişti.

b. Uluslararası Şirketlerin Uygulamaları

Tohum Şirketleri Patent Yoluyla

Çiftçileri Mağdur Ediyor

Küresel şirketler her alanda olduğu gibi, tarımda da tekelleşmeyi hedefliyor. Devletlerin ve uluslararası kuruluşların yardımı tekelleşmenin zeminini hazırlayan süreci hızlandırıyor. Tarımda özellikle son 30 yılda yaşanan gelişmeler, bu alanda yeni bir ihlal sahası yaratıyor.

Tohum türleri çiftçilerden çeşitli yollarla alınıp, küçük değişikliklerle patentleniyor ve çiftçiler binlerce yıldır insanlığın ortak kullanımında olan ve bizzat kendileri tarafından üretilen tohum türlerini, sözkonusu şirketlerden satın almak zorunda kalmak suretiyle ekonomik olarak bağımlı hale getiriliyorlar.

43 <http://www.haber7.com/haber/20110808/Afrikada-oyunan-buyuk-oyun.php>

44 <http://www.adresbahane.com/?q=content/zengin-ulkeler-toprak-avinda>

Tohum şirketleri aynı zamanda tarım ilaçları alanında benzer uygulamalar sergiliyorlar. Özellikle kendi sattıkları tohum türleri için özel üretilen herbisitlerle bu alanda da bir tekel oluşturuyorlar.

Küçük ölçekli tohum şirketlerini satın almak suretiyle köylü tohumlarını tamamen ortadan kaldırmayı hedefleyen dev şirketler, bir taraftan da birtakım yasal düzenlemelerle sonuca gitmeye çalışıyor. Çıkarılan kanunlarla köylülerin tohum satması yasaklanırken, yasaların “hastalıklardan korunmak” amacıyla çıkartıldığı söyleniyor.

Bu durumun en güçlü örneği ABD’nin Irak’ı işgalinde sergilendi. Irak işgal edildiğinde ülkenin telif hakları yasası, tohumu da içerecek şekilde değiştirilirken, Amerikalı uzmanlar yasayı önce İngilizce hazırlamış, ardından Arapçaya çevrilerek Irak’ın yasası haline getirilmişti.⁴⁵

Öte yandan uluslararası tarım şirketleri dünya gıda ve tarım ekonomisi üzerindeki denetimlerini her geçen gün arttırıyor. Dünya Ticaret Örgütü (WTO), Serbest Ticaret Anlaşmaları (FTA’lar) ve Ekonomik Partnerlik Anlaşmaları aracılığıyla hayata geçirilen uluslararası düzenlemeler tarım şirketlerinin ihtiyaç duyduğu hukuki zemini sağlarken, birçok ülkede gıda ve tarım politikalarında tarımsal ticareti öncelik olarak teşvik eden Dünya Bankası ve IMF programları da aynı amaca hizmet ediyor.⁴⁶

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), genetik yapısında doğal yollarla oluşamayacak değişiklikler meydana gelmiş canlıları, genetiği değiştirilmiş organizmalar olarak tanımlıyor. Canlıların genetik yapısı çok çeşitli yollarla, insan eliyle değiştirilebiliyor. Canlının kendisinde var olmayan ve başka bir canlıdan alınan yeni genlerin eklenmesi söz konusu olduğu gibi, canlıda fonksiyonel olan genlerin çeşitli teknikler kullanılarak işlevsizleştirilmesi şeklinde de olabiliyor. Genetiği değiştirilmiş

hayvanlar yoğun olarak ilaç denemeleri ile genlerin fonksiyonlarını anlamak amacıyla, laboratuvar ortamlarında üretildiği ve bu ortamlarda test amaçlı kullanıldığından toplumsal tartışmanın sınırları dışında kalıyor.⁴⁷

GDO’lu Ürünler Yaygınlaşmaya Devam Ediyor

Dünya üzerinde GDO ekili alanların büyüklüğü her geçen yıl artıyor. 2008 yılı itibarıyla toplam 25 ülkede 125 milyon hektar alanda GDO’lu ürün ekimi yapılmış bulunuyor. Bu rakam, 12 yıllık artış trendinin devamı anlamına geliyor. Ancak buna rağmen, dünyanın birçok ülkesi GDO’lu ürünlerden oluşan gıdalara karşı oldukça koruyucu tedbirler almaya ve yasal düzenlemeler getirmeye devam ediyor.⁴⁸

GDO’lu ürünlerin tarım ekonomisindeki payı, 1996 yılında 115 milyon Dolar iken, 2007 yılında yaklaşık 7 milyar Dolar’lık bir büyüklüğe ulaşmış bulunuyor. En yaygın ekilen dört GD ekini olan soya fasulyesi, mısır, pamuk ve kanola, GDO’lu ürün ekilen toplam arazinin %25’ini oluşturuyor. Ayrıca diğer temel besinlerden olan pirinç ve buğday üzerindeki yoğun testler de devam ediyor. GDO’lu ürün ekiminde ilk sırada ABD yer alıyor. ABD’yi sırasıyla Arjantin, Brezilya, Hindistan, Kanada ve Çin takip ediyor.⁴⁹

Dünya tarım ve ekonomisindeki bu hızlı yükselişine paralel olarak, GDO’lu ürünler ile ilgili tartışmalar da artarak sürüyor. GDO’lu ürünlerin gerekliliği, muhtemel zararları ve diğer pek çok konu, dünya kamuoyunda tartışılmaya devam ediyor. Türkiye’de son yıllarda GDO’lu ürünlerle ilgili yasal düzenlemelerin sık sık değiştiriliyor olması da, bu konudaki şüphe ve itirazların artmasına sebep oluyor. Yasa değişiklikleri, GDO’nun Türkiye’de de uygulanması için hazırlık olarak da değerlendiriliyor.

GDO’lu canlıların üç farklı kategoride çevresel sorun oluşturma potansiyeli bulunuyor. Bunlar

45 AB Köylülerin Tohumuna Göz Dikti, Prof.Dr. Tayfun Özkaya, <http://www.odatv.com/n.php?n=ab-koylulerin-tohumuna-goz-dikti-0101700200>

46 <http://www.karasaban.net/cok-uluslu-tarim-sirketleri-dunya-gida-krizini-yaratiyor-koyluler-haklarini-geri-istiyor/>

47 “Fırsatlar ve Korkular Arasında GDO’lar”, Muhammet Şakiroğlu, Seta Analiz, Sayı:14, Ocak 2010, s.4-5

48 a.g.m., s.6

49 a.g.m., s.6-8

yatay gen transfer riski, hedef dışı canlıların zarar görme olasılığı ve biyoçeşitliliğin ciddi oranda azalması riski olarak sıralanıyor. Yatay gen transferi tarımsal arazilere ekilen bitkilerin ekilen yerlere yakın mesafede yaşayan aynı türe ait yabancı bireyler ile tozlaşma sonucu yeni genin yabancı bireylere taşınması olarak özetleniyor. Hedef dışı canlıların zarar görme riski ise ancak bu bitkiler ekildikten sonra yoğun gözlemlerle tespit edilebiliyor. Modern tarımın en kronik yan etkilerinden olan biyoçeşitliliğin azalması ise özellikle son 30 yılda dev tohum şirketlerin aynı varyeteyi çok geniş sahalara ekilecek şekilde geliştirmesi ve satması ile zirveye çıkmış bulunuyor.⁵⁰

GDO içeren ürünlerinin tohumları çevreye karışarak doğal ürünleri etkileyip yapısını bozabileceği iddia ediliyor. GDO'lu ürünlerin doğal ortama yayılıp yaygınlaşması sonucunda böcek nüfusunun olumsuz etkileneceği ve tüm ekosistemin çökme olasılığı da dile getirilen bir başka eleştiri. GDO'lu ürünlerin biyoçeşitliliği tehlikeye sokacağı ve biyolojik kirliliğe neden olacağı da yaygın endişeler arasında.

GDO'lu ürünlerin ekonomik boyutu da tartışılıyor. Bugün GDO'lu gıda üretimi birkaç şirketin tekeli altında bulunuyor. Geleneksel tarımda kullanılan bitkilerin tohumlarıyla bir sonraki yıl yeniden ürün alınabiliyor. GDO'lu tarımda ise üreticiler firmalardan her sene tohum almak zorunda kalıyor.

GDO'lu ürünlerin patentlerinin alınması da ayrı bir ihlal olarak tartışılıyor. GDO'lu bitkilerin patentinin neredeyse tamamı şirketlerin elinde bulunuyor. Tüm insanlığa ait olan bir materyal olan DNA'nın özelleştirilmesi gibi bir uygulama tüm dünyada tepki ile karşılanıyor.⁵¹

GDO'lu ürünler sağlık açısından da pek çok zararı barındırdığı gerekçesiyle eleştiriliyor. Kanserden kısırlığa kadar pek çok zararının olduğu yapılan araştırmalarla ispatlanmaya çalışılan GDO'lu ürünler, bir taraftan sağladığı faydalar

öne sürülerek meşrulaştırılmaya ve yaygınlaştırılmaya çalışılıyor.

Türkiye'deki düzenlemeler de GDO'lu ürünler için açık kapı bırakıyor. "GDO: Çağdaş Esaret" kitabının yazarı Prof. Dr. Kenan Demirkol, Türkiye'ye 12 yıldır GDO'lu ürünlerin girdiğini ifade ediyor. Söz konusu durumu, gerekli yasal düzenlemelerin olmamasına bağlayan Demirkol, market raflarında bisküviden hazır çorbaya kadar ortalama 1000 çeşit ürünün GDO'lu olduğunu dile getiriyor.⁵²

Türkiye 2009'daki yönetmelik değişikliğinden sonra 2010 yılı içinde de yönetmelikte iki kez değişikliğe gitmişti. Genel itibarıyla GDO'lu ürünlerin üretimini yasaklayan, ancak öte yandan GDO'lu ürünlerin ülkeye girişine müsaade eden bir anlayışın hakim olduğu yönetmelikler, konu ile ilgili tezat uygulamaları da gözler önüne seriyor.

GDO konusundaki eleştirel yaklaşımıyla, bu konuda toplumsal bir bilinç oluşturma çabası içerisindeki Gıda Hareketi Derneği ve derneğin kitapları, yazıları ve konuşmalarıyla bu konudaki sesi olan başkan Kemal Özer, GDO konusunda; "Bazı çıkar çevrelerinin iddia ettiği gibi ülkemizin ve dünyanın hibrit, transgenik, modifiye olarak da adlandırılan genetiği değiştirilmiş gıda ürünlerine asla ihtiyacı yoktur" derken, GDO'lu ürünlerin - iddia edildiği gibi- açlığa çözüm olmadığı ve daha fazla verim getirmediğinin bugün için inkârı imkânsız bir gerçek olduğunu dile getirdi.

GDO'lu ürünlerde gizlenen asıl gerçeğin; "insanlığın ortak mirası olan tohumların sayıları on dolayındaki şirketin mülkü haline getirilerek, tüm insanlığın birkaç şirketin insafına terk edilmesi" olduğunu ifade eden Özer, "bu terk edilmiş, bağımlılık, sömürü ve çağdaş köleliğin habercisidir." Dedi.⁵³

50 a.g.m., s.12

51 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25018394/>

52 <http://www.gidahareketi.org/Gdo--Cagdas-Esaret-791-haberi.aspx>

53 http://www.ekoayrinti.com/news_detail.php?id=25577

savaş



GİRİŞ

Savaşlar insan hakları ihlallerinin en yoğun ve kapsamlı boyutlara eriştiği, dahası bu ihlallerin meşrulaştığı, normalleştiği, kanıksandığı, bu yönüyle de insanlığa en büyük zararları veren olaylardır. Savaş ortamları en ağır hasarı insan hakları alanında bırakır. Bir defa savaşın kendisi, yaşandığı coğrafyada insan haklarının bütün boyutlarıyla ihlale yol açan bir durumdur. Saldırı ve işgale maruz kalan ülkelerde, özellikle "halkların kendilerini yönetme hakkı", "halkların kendi kaynaklarına tasarruf hakkı" gibi "halkların hakları" kategorisinde yer alan haklar da temelden ihlal edilmektedir. Askeri müdahalelerin hedefi durumunda olan ülkelerde bir diğer ihlal alanını "insancıl hukuk" oluşturmaktadır. Afganistan ve Irak'ta çok sayıda örneği yaşanan bu ihlaller, başta kadınlar ve çocuklar olmak üzere çok sayıda "sivil" insanın ölümüne neden olduğu gibi, yaşamsal ihtiyaçların karşılanması bakımından büyük önem taşıyan yerlerin ve tesislerin tahribine yol açmıştır.¹

Uluslararası sistemin kurumsal örgütlenme tarihindeki yol ayrımlarını işaret eden Milletler Cemiyeti ve Birleşmiş Milletler'in kurulmalarında

da, milyonlarca can kaybına ve benzersiz vahşetlere sahne olan dünya savaşları belirleyici olmuş, her iki örgütün de temel görevi savaş(lar)ı önleme olarak açıklanmıştır. Ancak bu örgütlerin savaşların bütünüyle önlenmesini sağlayamadığı açıktır. 1945 öncesi dünya savaşları döneminden sonra savaş kavramı farklı bir boyut kazanmıştır. Bilindiği gibi tarihin gördüğü en yıkıcı savaş olan II. Dünya Savaşı'ndan sonra milletlerarası mücadeleler, büyük devletlerin çatışması ve mahalli savaşlar, insanlığı zaman zaman üçüncü bir dünya savaşının eşğine kadar getirse de bir "sıcak savaş" patlak vermemiştir, lakin barış da olmamıştır. Dünya bir "soğuk savaş" atmosferi içinde, heyecanlı bir süreç geçirmek zorunda kalmıştır. Ancak dünya, "Soğuk Savaş" döneminden çıkmasının ardından, birbirinin ardı sıra bölgesel savaşlarla karşılaştı. Bu savaşların etkileri ve kapsamı hızla bölgesel ölçekten çıkıp global ölçğe ulaştı.²

Günümüzdeki global güç ilişkileri savaşı barış döneminden ayrılabilir olacak olağanüstü, istisnai bir hal olmaktan çıkarak sürekli bir hale getirmektedir. Özellikle 11 Eylül'den sonra öne sürülen "haydut devletler" söylemi dünya düzenini tehdit ettiği ve insan haklarını çiğnediği söylenen devletlere karşı ve onların yurttaşlarına "özgürlük götürmek" adına yürütülen savaşı meşrulaştırmak için kullanılmaktadır. Bu söylem ABD hegemonyasının korunması için geliştirilen "önleyici saldırı" doktrini doğrultusunda "sürekli barış için sürekli savaş"ı vazetmektedir. Bu söylem insanlığın uzun yıllar içinde oluşturduğu uluslararası hukuk ile insan hak ve özgürlükleri açısından ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.³

Dün Batılı ülkelerin sömürgesi olan az gelişmiş ülkeler, bugün Batılı ülkelerin lehine işleyen bir küreselleşmenin mağduru, kendi halklarının ise zalimi durumundadır. 20. yy'ın başlarında dış politikalarını "bir damla kan, bir damla petrol"

1 <http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=6&ArsivAnaID=22794>

2 <http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=6&ArsivAnaID=22794>

3 <http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=6&ArsivAnaID=22794>

sloganı üzerine inşa edenler bugün de oluk oluk kan akıtmaktadırlar. Irak'ta petrol uğruna sürdürülen kirli savaş insan hakları ihlallerinden başka bir şey değildir.⁴

Bugünlerde ABD'nin resmen çekildiğini açıklamasıyla askeri işgal döneminin bittiği Irak'ta tam anlamıyla bir kaos söz konusu. ABD bölgede Şii-Sünni cepheleşmesine yol açtığı için paramparça olan ülkenin tüm kurumları ve altyapısı da savaşın bir sonucu olarak çöküntü içinde. 9 yıldır öncekinden çok daha fazla fakirleşmiş olan halk; "Amerikalılar geldiğinde tek Saddam vardı. Şimdi binlerce var" diyor.

İngiltere'nin en saygın gazetelerinden The Observer'ın ORB kamuoyu araştırma şirketine dayandırarak yayınladığı bir araştırmaya göre, ABD "Irak halkını özgürleştirmek için" başlattığı bu savaşta 1 milyon 200 bin kişinin ölümüne neden oldu. Irak halkını zalim diktatörleri Saddam'ın zulmünden kurtarıp ülkelerine demokrasi ve özgürlük getirdiklerini söyleyen ABD yetkililerine karşılık Iraklılar "İşgale başladıkları ilk günden bu yana ülkemizi tahrip ettiler. Bölücülüğü ve çatışmayı körüklediler" diyor.

9 yıllık işgal milyonlarca insanın ölümüne yol açmasının yanı sıra Ebu Gureyb gibi hapisanelerde ülkenin en saygın insanların hapsedilerek işkence görmesi, işkence fotoğraflarının yayınlanarak bir halkın haysiyetiyle oynanması, ani baskınlarla tarumar edilen evlerde kadınların kocalarının önünde tecavüze uğramaları gibi utanç dolu sahnelerle dolu. Ardında 5 milyon yetim ve kimsesiz çocuk bırakan bu işgalin, dünya savaşları dönemindeki anlamıyla savaş değil, tam anlamıyla bir işgal olması bile hukuksuzluğun hukuk sayıldığının bir göstergesi.

Savaş biyolojik, psikolojik, kültürel ve çevre etkileri nedeniyle insana yönelmiş ve insan elinden çıkan en yıkıcı eylemdir. En temel insan hakkı olan yaşama hakkını hedef aldığı için insan hakları

ihlallerinin en uç noktasıdır. Ancak ne yazık ki tüm dünya hala savaşları siyasetin olağan bir enstrümanı olarak görmekte, yaşananlara insan hakları çerçevesinden bakmamaktadır. İnsan hakları savunucularının sesleri savaş uçaklarının, füzelerin, F16'ların, son teknoloji silahların gürültülerinin yanında ne yazık ki cılız kalmaktadır. Savaş bizzat devletler nezdinde bir insan hakları meselesi olarak ele alınmadıkça, doğal zayıf kabul edilen kayıplar ve yaşanan mağduriyetler itina ile gündemin gerisine itilmeye devam edilecektir.

4 <http://yenisafak.com.tr/Yorum/?i=85948>

1. BİR HAK İHLALİ OLARAK SAVAŞ

Günümüz savaşları az gelişmiş devletlerin coğrafyalarında sahnelenmektedir. Bu ülkeler zaten yoksul ve sağlık göstergeleri kötü olan ülkelerdir. Savaş ülkelerin sağlık altyapısını çökerttiği gibi mevcut koruyucu sağlık hizmetlerini büyük oranda ortadan kaldırmakta, tedavi edici sağlık hizmetlerine de ulaşımı olanaksızlaştırmaktadır. Savaşın doğrudan sonucu olan ölüm ve kalıcı sakatlıkların yanı sıra, enfeksiyonlar yaygınlaşmakta, eradike (belli coğrafi bölgelerden silinmiş olan çiçek, şarbon, şark çıbanı vb.) edilen hastalıklar tekrar ortaya çıkmakta ve buna bağlı olarak ölümler ve özellikle de çocuk ölümleri artmaktadır.

Çocuklar dünyanın biyolojik potansiyelidirler ve bu nedenle de çocukların savaştan zarar görmesi dünyanın geleceğini etkiler. Çocuklar savaşlardan ya doğrudan etkilenecek ölmekte veya sakat kalmakta ya da büyük korkular yaşayarak, yoksulluk, göç, beslenme yetersizliği, bulaşıcı hastalıkların artması, temel sağlık hizmetleri ve temizlik altyapısının çökmesi gibi savaşın dolaylı sonuçlarına maruz kalmaktadırlar.

Savaşın etkilediği risk gruplarından bir diğeri de kadınlardır. Anne olarak duygusal anlamda savaşın tüm yükünü çektikleri gibi, cephe

kadın askerler savaşın doğrudan aktörleri olabilmektedir. Cephe gerisi hizmetlerde sorumluluk alan kadınlar, savaş dulları, can güvenliği nedeni ile sürekli yer değiştiren mülteci kadınlar, eşi askerde olan ve ailenin sorumlusu olan kadınlar, askerden travmatik deneyimlerle dönen askerlerin eşleri ve "düşman tarafın kadınlarına" tecavüzün bir silah olarak kullanılması savaşın doğrudan ve acımasız sonuçlarıdır.

Savaş insanların yaşama olağan bakış açısını köklü bir şekilde değiştirmekte, dünyanın güvenilir bir ortam olduğuna olan inancını tersine çevirmektedir. Bu aynı zamanda yaşam alışkanlıklarını da değiştirir. Savaşlar sonrasında insanlar üzerinde psikolojik hasarlar bırakmakta, psikiyatrik hastalıklar artmaktadır. Savaşın yarattığı travmanın insan eliyle yaratılan bir eylemin sonucu olması şiddetini ve örseleyiciliğini arttırmaktadır. Travmanın uzun sürmesi ve tekrarlanması insanların kayıplarına ilişkin normal yas tutma süreçlerini de bozmaktadır. Buna bağlı olarak uzun süren ve komplike yaslar insanların geleceklerini olumsuz etkilemektedir. İnsanların normal gelişim süreçleri bozulmaktadır. Öte yandan savaşan taraflar da savaşta yaşadıkları travmatik deneyimlerin etkilerini savaş sonrası dönemde dahî atlatamamakta; şiddeti kendilerine, ailelerine ve topluma yaşatmaya devam etmektedirler.⁵

5 <http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=6&ArsivAnaID=22794>

2. SAVAŞ SUÇU NEDİR?

Bizatihi kendisi bir hak ihlali olan savaşlarda işlenen diğer ihlaller “savaş suçları” adıyla kavramsallaşmış ve bu suçları işleyenlerin uluslararası hukuk düzleminde yargılanması ve cezalandırılması güvence altına alınmıştır. Bu zamana dek savaş suçları kapsamında yargılanan eski devlet ve hükümet başkanlarından bazıları: Karl Dönitz (Almanya), Hideki Tojo (Japonya), Charles Taylor (Liberya), dava sürecinde ölen Slobodan Milošević (Yugoslavya) ve idam edilen Saddam Hüseyin (Irak) şeklinde sıralanabilir. Tüm bu hukuksal düzenlemeler her ne kadar günümüz hegemon güçleri üzerinde pek etkili olmasa da savaş suçları kavramının literatürdeki anlamına ve kapsamına burada yer vermeyi gerekli buluyoruz.

Savaş suçu, askerî veya sivil, kişi veya kişilerin, savaş kanunları ihlali için uluslararası ceza hukuku çerçevesinde cezalandırılabilen suçtur. Savaş suçlarının uluslararası insani hukuk alanında önemli bir yeri vardır ve bu alanda Nurnberg Mahkemeleri gibi uluslararası mahkemeler düzenlenmiştir. BM Güvenlik Konseyi tarafından oluşturulan Eski Yugoslavya için Uluslararası Ceza Mahkemesi ve Rwanda için Uluslararası Ceza Mahkemesi yakın tarihten örneklerdir.

Savaş suçları, Orta Çağ’dan beri ulusal mahkemeler tarafından cezalandırılabilmiştir. Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin görev alanına giren, Lahey yönetmeliklerinde ve Cenevre Sözleşmeleri’nin 1 no’lu Protokolünde ve uluslararası örf ve adet hukukunda tanımlanmış ihlallerin bazıları şunlardır:

- Doğrudan sivil nüfusa, sivil eşyalarına, insanî yardıma ya da barış koruyucu misyonların yanısıra sağlayacağı önceden tahmin edilen somut ve doğrudan doğruya askerî avantaja oranla aşırı bir şekilde sivil hedeflere zarar vereceği ya da sivilleri yaralayacağı ya da rastlantısal olarak can kaybına yol açacağı bilinen saldırılar da dahil olmak üzere sivillere yönelik yasaklanmış saldırılar; Kızılhaç ve Kızılay amblemlerini taşıyan binalara, malzemelere, tıp birimlerine, ulaşım araçlarına ve kişilere karşı saldırılar; ve askerî hedef olmayan din, eğitim, sanat, bilim ya da hayır amaçlarıyla kullanılan binalara, tarihî anıtlara ve hastanelere saldırılar;
- Teslim olmuş askerleri öldürmek ya da yaralamak; uzuv keserek fiziksel olarak sakat bırakmak; kişinin ölüme sebebiyet verecek ya da onun sağlığını ciddi biçimde tehlikeye atacak tıbbî olarak meşrulaştırılamayacak ve kişinin çıkarları doğrultusunda yapılmayan tıbbî ya da bilimsel deneyler gerçekleştirmek; kişinin onuruna yönelik saldırı, özellikle de onur kırıcı ve aşağılayıcı muamele; tecavüz ve cinsel şiddetin diğer biçimleri ve insanları kalkan olarak kullanmak gibi savunmasız kişilere zarar verme;
- Ateşkes bayrağını, BM ya da düşman işaretini ya da Kızılhaç ve Kızılay amblemlerini kötüye kullanmak; esir alınmayacağını bildirmek; askeri gerekliliklerle meşrulaştırmadıkça düşman mülklerini yağmalama, yok etme ya da zaptetme; ze-

hir ya da zehirli silahlar, belirli gazları, vücutta parçalanan kurşunları ve yapılacak bir değişiklikle tüzüğe eklenecek diğer silahlar gibi yasaklanmış silahları kullanmak; bir savaş yöntemi olarak sivilleri kasten aç bırakmak ya da ulusal silahlı kuvvetlere 15 yaşından küçük çocukları almak ya da onları silahlı çatışmalara aktif bir şekilde katarak kullanmak gibi bazı yasaklanmış savaş yöntemleri;

- İşgalciler tarafından işgal ettikleri topraklara kendi sivil nüfuslarının dolaylı olarak ya da doğrudan transferi ya da işgal edilen toprakların nüfusunun tamamının veya bir parçasının sınır dışı edilmesi ya da transferi; düşman vatandaşlarının yasal haklarını kaldırma ya da askıya alma ya da onları kendi ülkelerine karşı askerî operasyonlara katılmaya zorlamak da dahil olmak üzere, işgal edilen topraklarda ya da düşman vatandaşlarına karşı yasaklanmış bazı eylemler.⁶

2011'den Bazı Örnekler...

Savaş suçları kavramının çerçevesini çizmek adına aktardığımız bu bilgilerin ardından geçtiğimiz yıla damgasına vuran savaşlara ve işlenen suçlara dair Libya ve Kaddafi örneğini vermek yerinde olacaktır.

Bilindiği gibi Tunus'ta başlayan devrim dalgası Libya'ya uzanmış, Kaddafi'nin sert direnişiyle karşılaşan muhaliflerle Kaddafi güçleri arasında kanlı çatışmalar yaşanmıştı. Çok geçmeden Fransa, İngiltere ve ABD'nin başını çektiği NATO askerî saldırısıyla karşılaşan Libya'da devrim iste miyle başlayan hareketlilik yerini savaşa bırakmıştı. Libya'da 42 yıllık Kaddafi rejimine karşı ayaklanma, Kaddafi'nin 20 Ekim'de yakalandıktan sonra öldürülmesiyle sona ermişti.

İşgal güçlerinin savaş süresince hedef olmadığını açıkladıkları Kaddafi'nin ölümüyle ilgili savaş

suçları iddiasından infaza kadar çeşitli iddialar söz konusu. Son olarak Rusya Başbakanı Vladimir Putin, devrik Libya lideri Muammer Kaddafi'nin Amerikan özel kuvvetleri tarafından öldürüldüğünü öne sürdü.

Rus Ria Novosti ajansının haberine göre, Putin, Muammer Kaddafi'nin Libyalı isyancılar tarafından değil Amerikan özel kuvvetleri tarafından öldürüldüğünü söyledi. Daha önceki açıklamalarından farklı bir üslup kullandığı belirtilen Putin, Kaddafi'nin öldürülmesini kastederek "Bu işi kim yaptı? Amerika'nın insansız uçakları onun konvoyuna saldırdı, yani Amerikan özel kuvvetleri" dedi.

Rusya Başbakanı, "Özel kuvvetleri oraya çağırdılar, zaten orada bulunması gereken kuvvetleri... Libyalı devrimciler veya muhalifler diye adlandırılan kimseleri oraya getirdiler ve onu yargılamadan ve sorgulamadan öldürdüler" dedi. Daha önce Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Libya'ya müdahale öngören kararına çekimser oy veren Rusya, NATO'nun Libya'daki operasyonlarını eleştirmişti.

Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) Başsavcısı Luis Moreno Ocampo ise, Libya'nın devrik lideri Muammer Kaddafi'nin ölümünün savaş suçu olduğu konusunda "ciddi şüpheler" bulunduğunu belirtti.⁷

Luis Moreno-Ocampo, "Kaddafi'nin öldürülme biçimi bende savaş suçları şüphesi uyandırıyor. Bence bu çok önemli bir konu. Ulusal hükümetin yetkilileri nezdinden gündeme getirdik bu konuyu, kendileri de bu tür suçları soruşturmak için kapsamlı bir strateji hazırlıyorlar" dedi.

Amatör fotoğraf ve görüntüler, sağ yakalanan Kaddafi'nin çevresinde bir yandan kutlama yaparken, diğer yandan da devrik lideri taciz eden, kendisine vurup tükürenlerin olduğunu da ortaya koyuyordu. Kaddafi'nin görüntülerden kaybolmasının ardından silah sesleri duyuluyordu. Devrik

6 http://tr.wikipedia.org/wiki/Sava%C5%9F_su%C3%A7u

7 <http://www.takvim.com.tr/Dunya/2011/12/16/kaddafiyi-amerika-oldurdu>

liderin oğlu Mutasım da sağ yakalanmış, ancak daha sonra isyancı savaşçıların gözetimi altındayken ölmüştü. Uluslararası Savaş Suçları Mahkemesi, Kaddafi'nin hayatta kalan oğlu Seyfülislam'ın ise savaş suçları iddiasıyla yargılanmak üzere Lahey'e götürülmek yerine Libya'da tutulmasına izin vermişti.⁸

Ayrıca Libya'daki Ulusal Geçiş Konseyi, devrik lider Muammer Kaddafi'nin ölümünden dakikalar önce şiddet içeren cinsel saldırıya maruz kaldığı yolundaki haberlerin soruşturulmakta olduğunu da doğruladı.⁹ Bu iddialar, olay anında cep telefonu ile çekilen video kayıtların yavaşlatılarak izlenmesine dayanıyordu.

Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Kaddafi'nin ölümüyle ilgili savaş suçu şüphesinin muhatabı Libya'lı muhalifler ancak Kaddafi'nin ailesi de aynı gerekçelerle NATO'yu suçluyor.

Ailenin avukatı, Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde (ICC) Kaddafi'nin öldürülmesindeki rolü nedeniyle NATO'ya savaş suçu işlediği iddiasıyla dava açılacağını açıkladı.

Hatırlanacağı gibi muhaliflerin eline geçmeden önce Kaddafi'nin konvoyunun NATO bünyesindeki Amerikan ve Fransız uçakları tarafından vurulduğu açıklanmıştı. Çok geçmeden bir Fransız gazetesi, operasyon sırasında Fransız özel kuvvetlerinin de bulunduğunu ve Kaddafi'yi muhaliflerin eline bıraktıklarını iddia etti.

Daha önce Kaddafi için çalışmış, şimdi de ailenin avukatı olan Fransız asıllı Marcel Ceccaldi, Kaddafi'nin ölümünde NATO'nun doğrudan müdahalesi olduğu için davanın Lahey'deki ICC'de açılacağını kaydetti. Ceccaldi, Cenevre Konvansiyonu tarafından korunan bir kişinin kasten öldürülmesinin ICC'nin Roma Anlaşması'nın 8'inci Maddesi'ne göre savaş suçu olduğunu vurguladı. Fransız avukat, hem NATO'nun idari kurumlarından hem de İttifak'ın üye devletlerin-

den şikayetçi olacaklarını aktardı. Ceccaldi, "Kaddafi'nin öldürülmesi NATO'nun önceliğinin sivilleri korumak değil rejimi devirmek olduğunu açıkça gösteriyor" şeklinde konuştu.¹⁰

Aslında NATO'nun Libya'da işlediği suç listesi hayli kabarık. Başından itibaren işgali "masum sivilleri korumak" gerekçesi altında haklı çıkarmaya çalışan NATO'nun Libya'da onbinlerce sivil öldürdüğü ortaya çıktı.

Kaddafi'nin sözcüsü Musa İbrahim, NATO ve Ulusal Geçiş Konseyi'ne bağlı kuvvetlerin Sirte'ye yönelik bombardımanlarında sadece 1 gün içerisinde 151 sivilin öldüğünü bildirdi.

22 Eylül 2011 tarihinde basına yansıyan haberde Musa İbrahim'in, Reuters haber ajansına telefonla yaptığı açıklamaya yer verilerek, bir önceki günden ertesi sabaha kadar olan süre zarfında evlerinde otururken başlarına roket ve patlayıcı yağın 151 sivil kişinin öldüğü belirtildi. Musa İbrahim, kentteki ana hastanenin işlevini göremez hale geldiğini de iddia etti.¹¹

BBC'nin 19 Haziran 2011 tarihli haberinde ise Souk el-Cuma mahallesinde ciddi hasar görmüş üç katlı binanın NATO uçaklarının hava saldırısında isabet aldığı kaydedildi.

Trablus'taki gazetecileri saldırıda isabet aldığı söylenen bölgeye götürüp yıkılan binayı gösteren Libya'lı yetkililer hasarın NATO savaş uçaklarından atılan füze ve bombalar sonucu meydana geldiğini söyledi. Daha önce de yanlış hedefleri vurduğunu kabul eden NATO iddiaları soruşturacağını söylemekle yetindi ve 'geçmişte, meskun mahal olduğu iddia edilen bölgelerin, Kaddafi rejimi tarafından komuta merkezi olarak kullanıldığını' iddia etti.¹²

Diğer yandan İnsan Hakları İzleme Örgütü Human Rights Watch, Libya'da devrik lider Muammer Kaddafi yanlısı 53 kişinin toplu halde infaz

8 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/12/111216_gaddafi_death_icc.shtml

9 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/10/111027_gaddafi_assault.shtml

10 <http://www.haberler.gen.al/2011-10-26/kaddafinin-ailesi-natoya-dava-acacak/>

11 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25281710/>

12 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/06/110619_libya_update.shtml

edildiğini açıkladı. Örgütün yayımladığı raporda bu kişilere ait tanınamayacak haldeki cesetlerin Kaddafi'nin memleketi Sirte'deki Mahari Otel'de bulunduğu belirtildi. Raporda öldürülen kişilerden bazılarının ellerinin arkadan bağlı olduğundan söz ediliyor.¹³

Savaş suçları konusunda ABD'den bahsetmemek neredeyse mümkün değil. ABD askerlerinin Irak ve Afganistan'da işledikleri suçların ne yazık ki çok az bir kısmı o da bizzat suçu işleyen askerlerin ifadeleriyle gün yüzüne çıkabildi.

Son olarak geçtiğimiz yıl kasım ayında Afganistan'da görev yaparken sivilleri 'eğlence için' öldürmekle suçlanan beş kişilik Amerika Birleşik Devletleri askerî timinin komutanı Calvin Gibbs, ömür boyu hapis cezasına çarptırıldı. 26 yaşındaki Gibbs, ölenlerin cesetlerinden anı olarak saklamak üzere parmak kestiğini itiraf etti.

Amerika'da bir askerî mahkemede yargılanan sanık beş askerden üçü suçlarını kabul etti ve ifadelerinde sivilleri öldürme fikrinin Gibbs'ten çıktığını belirtti. Diğer iki sanık da, Calvin Gibbs aleyhine tanıklık yapmayı kabul etti. Üç Afgan sivilin ölümünden sorumlu tutulan beş askerin ele başı olduğu ileri sürülen çavuş Gibbs, hedef olduğu 16 suçlamadan 15'inden suçlu bulundu. Yargıç, Gibbs'in 10 yıl hapiste kaldıktan sonra şartlı tahliye için başvurma hakkına sahip olduğuna hükmetti. Suçlamalar, Irak'taki Ebu Gureyb cezaevinde ortaya çıkan kötü muamele skandalından bu yana Amerikan ordusunda en ciddi skandal olarak nitelendiriliyor.¹⁴

13 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/10/111024_libya_mass_execution.shtml

14 <http://tr.euronews.net/2011/11/11/afgan-sivilleri-eglenme-icin-olduren-abd-li-askere-muebbet/>

3. MÜLTECİLİK

Savaşlar; arkalarında sadece ölümler, yıkımlar ve kimsesiz çocuklar bırakmıyor. Mülteci sorunu özellikle savaşların doğal birer sonucu olarak ortaya çıkıyor. Uluslararası hukukta ‘mülteci’ kavramı, ‘vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve ırkı, dini, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişiler’i ifade ediyor.

‘Sığınmacı’ ise; mülteci olarak uluslararası koruma arayan ancak statüleri henüz resmî olarak tanınmamış kişileri ifade ediyor. Bu terim genellikle, mülteci statüsü almaya yönelik başvurularının hükümet ya da Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tarafından karara bağlanmasını bekleyen kişiler için kullanılıyor. Statüleri resmî olarak tanınmamış da olsa, sığınmacılar ülkelere zorla geri gönderilemiyor ve haklarının korunması gerekiyor.

Rakamlara göre dünya nüfusunun 7 milyarı bulunduğu 2011 yılında, her yedi insandan biri doğduğu yerden göç etmiş durumda. 2010 raporlarına göre yoksulluk, iç karışıklıklar, silahlı çatışmalar gibi nedenlerle ağırlıklı olarak Irak, Afganistan ve

Somali uyruklu kişiler can güvenliği nedeniyle yurtlarını terk ettiler. Çatışmalar, işkenceler, nefret suçları vb. devam ettikçe insanlar yer değiştirmeye devam edecekler.¹⁵

Göçmenlerin büyük bölümü ülkelerindeki savaş, çatışma ortamından, bu çatışmaların veya doğal afetlerin, küresel ısınmanın yerlebir ettiği ekonomilerden, yoksulluktan, açlıktan, kronik işsizlikten, insan hakları ihlallerinden, zulümden kaçarak kendilerine, eşlerine, çocuklarına daha iyi, insan onuruna yaraşır bir hayat sağlamak umuduyla ayrılıyorlar.

Bu insanlar sıklıkla modern köle ticareti, insan ticareti, çocuk ticareti, organ mafyaları, düşük ücret, kötü iş ve yaşam koşulları, sömürü, ayrımcılık, şiddet, nefret suçları ile karşı karşıya kalıyorlar. Bütün bu olumsuzlukların yanında devletler düzensiz göçmenlere ‘suçlu’ gözüyle bakıyor, ‘kaçak’ olarak adlandırıyor, yakalıyor ve tutulma nedenlerini, ne kadar tutulacaklarını, kendilerine ne olacağını, ne gibi haklara sahip olduklarını söylemeden bazen aylarca/yıllarca alıkoyuyor, sonunda da zorla sınır dışı ediyorlar. Alıkonulma sürecinde aileler parçalanıyor, kadın, çocuk, hasta, yaşlı, engelli ayrımı olmadan gereksiz ıstırap ve çile çekiyorlar.¹⁶

Diğer yandan medya da mülteci ve sığınmacılar konusunda göz ardı edemeyeceği bir sorumluluğa sahip. Kullanılan haber dilinin toplum içerisinde ayrımcılığa neden olacak, nefret suçlarını teşvik edecek nitelikte olmaması; sığınmacı ve mültecilerin kimliklerinin gizli tutulması çoğu hayati bir önem taşıyor.

a. Avrupa’da Mülteciler Ölüyor

İrkçılığa karşı ve mültecilerle göçmenlerin hakları için Avrupa’da çalışan 560 örgütten oluşan UNITED Against Racism (İrkçılığa Karşı Bir Arada) 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü nedeniyle yaptığı açıklamada Haziran 2011’e kadar

¹⁵ <http://www.multeci.org.tr/?p=101>

¹⁶ <http://www.multeci.org.tr/?p=680>

Avrupa'da 1.478 mültecinin öldüğünü, bunların 1.387'sinin ise Libya ve Tunus'tan Avrupa'ya ulaşmaya çalışırken Akdeniz'de boğulduğunu belirtti. UNITED, Kuzey Afrika'yla İtalya arasında yaşanan trajedinin medyada yer bulamadığını hatırlatarak insan hayatına mal olan Avrupa'daki mülteci politikalarının eksikliğine özellikle dikkat çekiyor:

- Libya'da savaşın patlamasının üstünden aylar geçmesine ve Avrupa'ya doğru kaçışın artmasına rağmen, Avrupa Birliği mültecilere destek için herhangi bir sosyal program yapmadı. Avrupa Birliği (AB) politikalarını belirleyenler savaştan kaçan mültecilerle nasıl ilgilenilecekleri konusunda bir uzlaşmaya varamadı. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Libya'dan ayrılan tüm aşırı kalabalık teknelere "tehlike altında" muamelesi yapılması yönündeki bilgilendirmesine rağmen, Nisan ayında Libya'dan yola çıkan bir teknenin yardım çağrılarına NATO'nun yardım etmemesi sonucu 63 kişi boğuldu.
- Avrupa Birliği göçmen ve mültecilerle Libya'nın ilgilenmesini isteyip, sonra da bu ülkenin diktatörünü bando mızıkayla karşılamasının sonucu Akdeniz'de boğulanların, batan teknelerin sayısındaki korkunç artıştır. UNITED'in Ölümler Listesi'ne 2011'de eklenen sayılar, üç farklı tarihteki üç vakada 321, 241 ve 308 göçmen.
- Bu trajediler Avrupa'nın yalnızca sınırlarında yaşanmıyor. Avrupa'ya girdiklerinde de göçmenler kendilerini dışlayan ve taleplerini dikkate almayan bir sistem tarafından aldatılıyorlar. Vize kısıtlamaları, istikrarsız düzenlemeler ve sınır dışı edilme tehdidi mültecileri öldüren birer siyasi silaha dönüşüyor.¹⁷

Konuyla ilgili bir çağrı da BM'den geldi. BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK), Akdeniz'de art arda yaşanan mülteci trajedilerinin ardından harekete geçti.

Kaddafi rejiminden kaçan yüzlerce mültecinin, teknelerinin batması sonucu öldüğünü kaydeden BMMYK Sözcüsü Melissa Fleming, Avrupa'ya Akdeniz'de acilen daha etkili ve güvenilir kurtarma mekanizmaları ortaya koymaları çağrısı yaptı. Fleming, Libya'ya silah ambargosunu denetleyen Akdeniz'deki NATO ile de temasa geçerek daha fazla teknenin batabileceği konusunda uyarıda bulundu. Libya'dan kaçarken boğularak ölen kişilerin tam sayısı bilinmiyor. Ancak 25 Mart'tan Mayıs ayına kadar en az 800 kişinin, güvenli bir şekilde sahile ulaşmadığı sanılıyor.

BMMYK Sözcüsü Melissa Fleming'in uyarısı, Trablus açıklarında 500 ila 600 kişi taşıyan bir teknenin batması ve Kuzey Afrikalı göçmenleri taşıyan bir başka gemide ise acil yardım çağrısına rağmen NATO'nun cevap vermemesi sonucu 61 kişinin açlık ve susuzluktan öldüğü haberlerinin ardından geldi. Mültecilerle Dayanışma Derneği Başkanı Taner Kılıç da denizlerdeki kurtarma konusunda SOS (acil yardım) üzerine fiili ve resmi olarak her geminin yardım yükümlülüğü olduğunu belirterek, Avrupa'nın göçü önlemek için bu trajedilere göz yumduğunu savundu.¹⁸

Avrupa ülkeleri mültecilerin kendilerine mali külfet oluşturduğundan şikayet ediyor. İtalya, Afrika kıtasına en yakın toprak parçası Lampedusa adasına aralıksız gelmeye devam eden kaçak göçmenler konusunda oldukça rahatsız. Geçen yıl, Avrupa Birliği'ni oluşturan 27 ülkeye 250 binden fazla sığınma talebi yapılmış. Fransa, 52 bin başvuruyla ilk sırada. Onu, Almanya ve İsveç takip ediyor. İtalya, 10 bin başvuruyla 9. sırada.¹⁹

17 <http://www.bianet.org/bianet/diger/130831-multeciler-oluyor-daha-ne-duruyorsunuz>

18 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1132753&title=bmden-avrupaya-multecilerin-yardim-cigligini-duyun-cagrisi>

19 <http://tr.euronews.net/2011/03/30/italya-nin-bas-agrisi-multeciler/>

b. Van Depremi Afgan Mültecileri de Vurdu

Van'da, 2 bin civarında Afgan mülteci yaşıyor. Afganların Avrupa, ABD hatta Kanada'ya sığınmak için kullandıkları önemli bir iltica durağı Van. Çok sayıda Afgan mülteci, zaten çok zor olan koşullarının yanısıra, depremle gelen sıkıntıları da göğüslemek zorunda kaldı. Ama toplu bir mülteci kampında değiller ve şehrin dört bir yanına -özellikle de dış mahallelerine- dağılmış durumdalar. Önemli sağlık sorunları var ve bir kısmı mülteci statüsünde dahî olmadıkları için sağlık hizmeti alamıyorlar.

Radikal gazetesinin haberine göre; Mülteciler, zaten yıkık dökük olan evlerine depremden sonra hiç giremez olduklarını, ama çadır ve battaniye başta olmak üzere yardım alamadıklarını söylüyor. Şehri izinsiz terk etmeleri durumunda 'yasadışı duruma' düşecekleri için bulundukları yerden kıpırdayamıyorlar da... Pek yasal bir durumları olmadığı halde, yasadışı duruma düşmekten korkarak çaresizlik içinde bekliyorlar.²⁰

c. Suriyeli Mülteciler Hatay'da

Nisan ayının son günlerinde ülkelerinden Türkiye'ye kaçan ilk grup Suriyeli, Kızılay, Başkanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Hatay Valiliği tarafından, Hatay'ın Yayladağı ilçesindeki eski tütün fabrikasının bahçesine yerleştirildi. Çadırların hızla dolması sonucu başka bir ilçe olan Altınözü'ndeki bir başka eski fabrika Suriyelilere tahsis edildi. Gelişler devam edince sınıra yakın farklı noktalarda açık arazilere yeni çadırlar kurularak, yeni kamplar oluşturuldu.

Bugün Hatay'da beşi dolu, biri kurulması devam eden toplam altı çadır kamp var. Yaklaşık 10 bin Suriyeli sığınmacı iki aydır bu kamplarda yaşıyor. AFAD'ın verdiği bilgiye göre Türkiye'ye yaklaşık 15 bin mülteci girmiş, 4.500'ü ülkesine geri dönmüş. Hala hergün 100'den fazla kadın, erkek ve çocuk, kendi deyimleriyle 'özgür' Türki-

ye'nin basına ve dolayısıyla dünyaya kapalı kamplarına giriş yapıyor. Tekrar ne zaman çıkacakları belli değil.

Kamplarda kapalı tutulan sığınmacılarla akrabaları dışında kimsenin görüşmesine izin verilmiyor. Tüm yaşamları dışarıdan gelen yardımlara bağlı olan Suriyeliler her insanın hakkı olan yaşam koşullarına sahip olmadıkları gibi Hataylılar tarafından da istenmiyor. Üstelik Türkiye yasalarına göre sadece Avrupa'dan gelenlere mülteci statüsü verildiği için Suriyeli sığınmacılar 'mülteci' statüsünde de değiller.²¹

Suriye'ye müdahalenin tartışıldığı bir dönemde Türkiye kritik bir adım atarak Hatay'daki Suriyeli mültecileri sınır bölgesinden Kilis'e taşıma kararı aldı. Genel gerekçe dağınık haldeki kampların bir yerde toplanması. Yer değişikliğinin nedeni ise kampların hem Esad ajanları, hem isyanı örgütleyen muhaliflerin cirit attığı bir alana dönüşmesi. Mülteciler Kilis Öncüpınar'daki yeni kamp- ta çadır yerine konteynirlarda yaşayacak. Konu Bakanlar Kurulu'ndan önce Milli Güvenlik Kurulu'nda görüşülerek güvenlik gerekçesiyle değişikliğin uygun olacağına ilişkin görüş birliği sağlandı.²²

20 <http://www.radikal.com.tr/Default.aspx?aType=RadikalEklDetayV3&Date=&ArticleID=1067937&CategoryID=77>

21 <http://yenisafak.com.tr/Yorum/?i=318096>

22 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalHaberDetayV3&ArticleID=1069997&Date=26.11.2011&CategoryID=81>

4. BAHAR'DAN KARA KIŞA ARAP ÜLKELERİ

İnsan Hakları Derneği Merkez Yönetim Kurulu ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı Yönetim Kurulu'ndan 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü nedeniyle yapılan açıklamada da belirtildiği gibi; dünya halkları, 2011 yılında da derinleşen işsizlik, açlık ve yoksullukla birlikte artan yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve nefret söyleminin öne çıktığı hak ihlallerine maruz kaldı. Buna karşın dünyanın her yerinde geniş halk kitleleri bu gidişe dur demek ve haklarını korumak için sokaklara çıkarak protestolarda bulundu. Ancak devletlerin/hükümetlerin bu protestolara karşı gösterdiği tahammülsüzlük nedeniyle, özellikle bölgemizde 'Arap Baharı' olarak adlandırılan gelişmeler sırasında kitle gösterilerine yönelik müdahaleler ve bastırma girişimleri sonucunda başta yaşam hakkı olmak üzere ağır insan hakları ihlalleri yaşandı. Bazı ülkelerde sürecin silahlı çatışma ve iç savaşa dönüşmesi nedeniyle ihlallerin boyutu daha da arttı.²³

2011 yılı, dünya tarihine 'Arap Baharı' olarak

adlandırılan ve Ortadoğu'da hızla yayılan olaylar zincirinin yaşandığı dönem olarak geçti. Bugünlerde isyancıların devrim umuduyla zalim diktatörlerine karşı başlattıkları müdahaleler durumdan pay çıkarmaya çalışan Batılı güçler tarafından kasa, hatta savaşa doğru itiliyor. Gözümüzün önünde, yarınların dünyasını şekillendirecek olaylar cereyan ediyor. Ancak bu olaylardan yansıyan kimi fotoğraf kareleri, tarih perdesinde birer utanç lekesi olarak yerlerini alacak. Libya'da Kaddafi'nin linç edilerek öldürülmesi ve bunun büyük bir iştahla tüm dünya basınına servis edilmesi bu utanç karelerinin başında yer alıyor.

Savaştan önce ayaklanmayı bastırmak için çok sert önlemler alan, halkını acımasızca katleden Kaddafi yönetimi eliyle yapılanlar bir yana Uluslararası Af Örgütü, Libya'da muhaliflerin de Kaddafi güçleri gibi savaş suçu işlediklerini açıkladı. Uluslararası Af Örgütü'nün açıklaması, Libya'da son dönemde yaşanan insan hakları ihlallerinin büyük bölümünün sorumlusunun Kaddafi'ye bağlı güçler olduğunu teyid etse de Kaddafi rejimini deviren muhalif güçlerin de elinin temiz olmadığını gösteriyor.

Örgütün açıkladığı konuyla ilgili raporda, rejim muhalifi isyancıların da öldürme ve işkence olaylarına karıştığı kaydedildi. Savaş suçu işlendiğinin altını çizen raporda, sivillerin kasten hedef alındığı saldırılardan, keyfi gözaltılardan, gözaltında kayıplardan ve işkencelerden söz ediliyor.²⁴

Arap Baharı dediğimiz olaylar, Muhammed Buazizi adındaki Tunuslu seyyar satıcının, 17 Aralık 2010'da kendisini yakarak intihar girişiminde bulunması ve bedenini saran ölümcül yanıkların etkisiyle 4 Ocak 2011'de hayatını kaybetmesiyle başlamıştı.

Bu olayın tesiri ile Tunus halkı ayaklandı. 23 yıldır Tunus'u yöneten Zeynel Abidin Bin Ali ülkeden kaçtı. Bu olay aynı zamanda diğer Arap ülkelerindeki ayaklanmaların öncüsü oldu. Olaylar

23 <http://www.haberturk.com/yasam/haber/695915-2011de-hak-ihlallerinde-artist-yasandi>

24 <http://bianet.org/bianet/dunya/132680-isyancilarin-savas-suclari>

kısa sürede Mısır'a da sıçradı. Ülkeyi demir yumrukla yöneten Hüsnü Mübarek kısa sürede devrildi.

Tunuslu seyyar satıcı Muhammed Buazizi'nin 17 Aralık 2010'da kendisini yakarak intihar girişiminde bulunmasından tam bir yıl sonra, 17 Aralık 2011'de, sadece Mısır halkının değil, tüm insanlığın belleklerine kazınacak bir fotoğraf karesi objektiflere takıldı.

Bilindiği gibi geçici hükümetin başında olan askeri konseyin istifasını isteyen protestocularla polis arasındaki çatışmalar yeniden alevlenmişti. Şiddetin dozunu kaçıran polisin dövdüğü kadınlara ait görüntüler, dünya basınında geniş yer buldu.

Dünya gazetelerinin manşetine taşıdığı bir fotoğrafta, Tahrir Meydanı'nda polisin çevresini kuşattığı bir kadın görülüyor. Yerlerde sürüklenen, polisin cop ve tekme darbelerine maruz kalan kadın, bir süre sonra kendinden geçiyor. Bir polis, yediği coplar yetmezmiş gibi üzerindeki tişörtü yırtılan ve yarı çıplak halde sokakta sürüklenen kadın protestocunun göğsüne acımasızca basıyor.²⁵

Mısır gibi İslami gelenekleri güçlü olan bir ülkede, polis şiddetiyle yarı çıplak hale getirilmiş bir kadın bedenine tam da göğüs hizasında acımasızca basan postanın yüreklerde oluşturduğu nefret, bu ülkede yönetimle halkın daha çok karşı karşıya geleceğini de işaret ediyor. Ne yazık ki Mübarek'in istifasının ardından bir bayram coşkusuyla devrimin kutlandığı Mısır'da hayatın normale dönmesi uzun zaman alacak gibi görünüyor. Başlarda halk ayaklanmalarıyla başlayan süreçte olayların birer kaos halini almasının baş sorumlusu ise elbette kendi çıkarları doğrultusunda karışıklığı körükleyen emperyal güçler. Dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir ülkenin kendi içişleri ile ilgili bir meseleden dahî vazife çıkarıp NATO maskesiyle dünya polisliğine soyunan bu güçlerin

istedikleri ülkeye sözüm ona dünya barışı kaygısıyla askeri müdahalede bulunma hakkını kendilerinde görmeleri bile bu alandaki hak ihlallerinin başında yer alıyor.

Savaşlar Silah Ticaretini Besliyor

Savaş kavramı bugün geçen yüzyıldan çok daha farklı bir anlamı ifade ediyor. Artık meydan muharebelerinden ya da iki eşit gücün her birinin kendi çıkarlarından hareketle bilinçli olarak giriştiği kanlı ama görece daha adil bir eylem değil, emperyal güçlerin çıkarları doğrultusunda yoksul ülkeleri işgal etmesi olarak tanıyoruz onu. Muhtemel ki, 21. yy'ın çocukları için Çanakkale Savaşı'nın tarihten bir sayfa olmasının ötesinde bir gerçekliği kalmayacak.

Günümüzde diktatörleri elinde ezilmiş halklara özgürlük ve demokrasi götürme gibi süslü gerekçelerle yapılan işgallerin aslında ilkel bir pazar kavgasından bir farkı yok. Ekonomik göstergeler ve istatistikler gösteriyor ki savaş ekonomik sorunları çözmenin en pratik yolu! Dünyanın en büyük silah ve savunma sistemlerini üreten firmaların hisselerinin tüm bu savaşlar sırasında nasıl yükselmeye devam ettiğini izlemek, gerçeğe bir adım daha yaklaşmamıza yetiyor. 31 Temmuz 2011 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde yer alan Ali Deniz Uslu-Deniz Ülkütekin imzalı bir habere²⁶ göre; en son Libya "müdahalesi" de bunun kanıtı. "İlk kurşundan temmuz sonuna kadar yaklaşık 3 milyar Dolar'lık bir kazanç silah üreticilerinin banka hesaplarına yattı. Mesela ABD'li dev silah şirketi Boeing, savaşın ilk haftasında %7 değer kazanan hisse senetleriyle yarım milyar Dolar kâr etti. İngiliz, Baessystem de ona yakın bir gelire ortak oldu. Kanada, İtalya ve Fransız silah şirketleri de onları izledi.

Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü'nün (SIPRI), silah satışındaki küresel artışın son yıllardaki ivmesinden endişe duydu-

25 <http://www.haber7.com/haber/20111219/Bu-fotograf-Arap-baharini-kis-yapar.php>

26 <http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=265472>

ğunu, özellikle gerginliklerin bulunduğu bölgelerdeki silahlanma yarışıyla ilgili kaygılarının arttığını bildirmesi kulak ardı edildi. Verilere göre silah ihracatının %30'unu yapan ABD en büyük silah tedarikçisi, Çin ve Hindistan ise en büyük konvansiyonel silah ithalatçıları. İran da son beş yılda Çin'in silah sanayiinin en büyük ikinci alıcısı. Yine SIPRI verilerine göre son beş yıllık süreçte Ortadoğu, Kuzey Afrika, Güney Amerika, Güney Asya ve Güneydoğu Asya'da silahlanma hızla artıyor.

En büyük silah şirketlerine gelince; Boeing listenin başında. Hollanda menşeli EADS ikinci. Ardından Sikorsky helikopterlerinin üreticisi United Technologies geliyor. ABD'nin bir diğer gözde şirketi Lockheed Martin yeni nesil savaş uçaklarıyla listenin üst sıralarını zorluyor. Honeywell International, Northrop Grumman, General Dynamics, Finmeccanica ve Bombardier da ilk onda. Verilere göre Amerikan ve İngiliz şirketler ağırlıkta. Ne de olsa "barıştan" en çok söz eden onlar.

Listenin tepesindeki şirketlerin yıllık kârları ortalama 3 milyar Dolar'ın üzerinde. Ülkeler bazında silah üretimine baktığımızdaysa ilginç isimleri görüyoruz. Kanada 2009 ve 2010'da içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu tam 22 farklı ülkeye silah satışı yapmış. Bu silahların çoğunluğu hava saldırı ve hava savunma teknolojilerine ait. Silah sanayiinin bir diğer yükselen yıldızı Çin ise ihracatının büyük bölümünü Asya ve Afrika'da iç karışıklık yaşanan ülkelerde gerçekleştirmiş. Silah sektörüne son yıllarda yaptığı yatırımları Libya harekâtında görücüye çıkarma fırsatı bulan Fransa da son iki yılın ihracat sıralamasında öne çıkıyor. İşin çirkin ve komik yanı Fransa'dan silah satın alanlar arasında Libya'nın liste başı olması. Yani hem silahını sat, sonra ona karşı savaş. Ne de olsa bu büyük bir oyun... Fransa'nın diğer en iyi müşterileri Hindistan, Endonezya, Fas ve Suudi Arabistan. Türkiye de geçen yılın en revaçta olan ürünü "Ocean Master Hava Radar"ını Fransa'dan

ithal etmişti. Silah sanayiinin bir başka devi Almanya. İhracat çeşitliliğinin yanında üretim çeşitliliğiyle de dikkat çekiyor. Birçok ülkede bulunmayan teknolojiisiyle tank, denizaltı, dizel motorlu askerî araçlar ve askerî tatbikat teçhizatlarının dünyadaki en önemli üreticileri arasında. İsrail de Almanya'yla benzer bir portre çiziyor. İsrail'in en önemli ithalatçısı olarak yine Hindistan öne çıkıyor.

Bu veriler önümüzdeki on yıl içinde olası bir savaşın koordinatlarını da bize veriyor. Almanya ve İsrail, silah ticaretinin gölge kahramanları. Görünen o ki bu ülkeler iç huzurlarını 'üçüncü dünya ülkeleri'ne silah satarak sağlıyorlar. Türkiye'ye 9 Combat helikopteri ve 22 Naval silah ihraç eden İtalya, ateşli silahlar ve silahlı teçhizat taşıyan kara araçları kategorisinde de dikkat çeken bir üretici konumunda. Yine Türkiye'nin son iki yıldaki hava radar ihtiyacının büyük kısmını karşılayan Hollanda, dünyanın en önemli silah üreticileri arasında. Silah ticaretinin en yoğun olduğu bölge ise Ortadoğu. İster "Büyük Ortadoğu Projesi" ister bölgedeki istikrarsızlıktan nemalanmak isteyen küresel güçlerin politikaları olarak yorumlansın, burası büyük pazar."

İngiltere Başbakanı David Cameron'ın Mübarek rejiminin düşmesinden sonra Mısır'ı ziyaret eden ilk lider olduğunu hatırlatan haber güya bölgedeki demokrasiyi güçlendirmeye çalışan Cameron'ın asıl amacının silah satmak olduğuna değiniyor ve ekliyor: "Cameron, uluslararası sınırların korunması için silah satılmasının meşru olduğunu söylüyor. Bölgede İngiltere ve Kuveyt müttefik. "Silah Ticaretine Karşı Kampanya" adlı örgütün verilerine göre, 2003 yılından bu yana, İngiltere Kuveyt'e 102.3 milyon Sterlin (250 milyon TL) tutarında 1155 adet silah lisansı sattı."

sağlık



GİRİŞ

İlaçlar İşlevine Döndürülsün!

Günümüzde materyalist bir anlayışın, kapitalist bir düzenin çarkında en çok eriyen sektöre dönüşen ilaç, artık insanlığın kalıtsal ve biyolojik olarak devamı açısından değil kâr-zarar dengesi üzerinden ilerleyen bir ticari pazara dönüşmüş durumda ve maalesef bu durum neticesinde insanların şifa umudu birilerinin prestij ve zenginliklerine kurban ediliyor. Diğer yanda ilerleyen teknoloji ve yapılan onca araştırma kâr artırma merkezli olduğundan sağlık sektörünün temel gereksinimi olan ilaç, olmazsa olmaz bir uyuşturucuya dönüştürülerek bir tüketim aracı haline getiriliyor. Firmalar arası rekabet ise tıbbın bir pazarlamaya dönüşmesine neden olurken menfaat eksenli bir çizgide insanların mideleri ilaçla doldurulup adeta kobaylar haline dönüşmeleri sağlanıyor. Dünya genelinde çok önemli bir pazar payı olan ilaç sektörünün insan sağlığını giderek tehdit etmesi ve geldiği nokta üzerinde bir an önce önlem alınması, ilacın insan sağlığını tehdit eden değil hastalıklardan korunmasında bir araç olarak işlevine döndürülmesi gerekmektedir.

Tarladan Çıkan Savaşlar

Dünya üzerinde küresel güce sahip devletle-

rin ve uluslararası dev şirketlerin oyuncağı haline gelen gıda sektörü, insanın temel ihtiyaçlarından olan beslenme ihtiyacını çıkar savaşlarına dönüştürüyor. Zengin reklamlar, içerikleri, faydaları ve lezzetleri ile pek çok açıdan insana cazip gelen ürünler, hızla akan hayatlarımızda beslenme ihtiyacımızı büyük bir sömürünün altında bırakıyor. Bakıyorsunuz her gün yeni bir ürün çıkıyor ama hiçbir ürün ne eski tadında ne de besleyiciliğinde; her şeyin sahtesi gıdanın ise imitasyonları ortalıkta. Artık aldığı sebze ve meyveyi bile tanımakta zorlanan tüketiciler inanılmaz bir güven sorunu yaşarken devlet eliyle gıda konusunun teminat altına alınıp insanların rahatlatılması gereklidir. Ne var ki yiyecek-içecekler üzerinden gündeme gelen inanılmaz olaylar devletler tarafından geçiştirilmekte siyasi şov malzemelerine dönüştürülmektedir. Dünya artık hazır gıda çemberinde, GDO tartışmaları, katkı maddeleri ve derken büyük bir dünya savaşının tarladan çıkacağı kaygısını yaşamaktadır.

Teknoloji Bizim İçin Var!

Dünya teknolojik gelişmelerde bir altın çağ yaşarken bu her geçen gün hayatımızı aydınlatdığı ve kolaylaştırdığı düşünülen gelişmeler, aslında beden ve ruh sağlığımız üzerinde ciddi tahribatlara yol açıyor. Sadece bir önceki neslin hayal bile edemeyecekleri yaşanırken iletişimdeki hızlı gelişme hayatımıza getirdiği kolaylıkların yanında pek çok bağımlılığı da beraberinde getirmiş durumda. İlk olarak televizyon ile evlerimize giren dünya bugün internet, cep telefonları, bilgisayarlar... ve daha nice teknolojik nimetler, adeta beraberindeki virüsler ile bedenimizi ve ruhumuzu kuşatıyor

Dermatolojik Olarak Test Edilmemiştir!

Dünya üzerinde ekonomiden bağımsız düşünülebilen hiçbir şey kalmamış durumda. Söz konusu sağlık olduğunda dahî göstergeler insanları önce çeşitli şekillerde motive edip ardından da onlara sihirli bir iksir gibi sunulan ürünlerin getirdiği sorunların boyutunu gösteriyor. İnsanlar en basit temizlik ihtiyaçları için kullandıkla-

rı sabunlardan dahî artık çeşitli kimyasallara maruz kalırken pek çok ciddi dermatolojik sıkıntının altında yatan sebep, bugün insanların şartlandırılarak kitle halinde kullanmaları bilinçlerine yerleştirilen kozmetik ürünleri. Bilinçli ya da bilinçsiz piyasaya sürülen kozmetik ürünlerindeki en büyük tehlike ise uzmanlarca da teyit edilmektedir ki firmaların inşafına bırakılmış durumda olan sağlığa zararlı maddelerin kullanımı noktasında ortaya çıkıyor çünkü bu ürünler, ya dermatolojik teste tabi tutulmuyor ya da basit testlerden geçirilerek klinik testler uygulanmıyor. Ekonomik temelli insan sağlığını hiçe sayan firmaların güzelleşmek ana eksenindeki kozmetik sektöründe sadece belli bir kesimle sınırlı kalmayıp günümüzde kadın-erkek-çocuk üzerindeki etkileri cebimize, biyolojimize ve ruhsal sıkıntılarımıza fazlasıyla zarar vermektedir.

İnsan Ruhu mu Para mı?

21. yüzyılda artan refah seviyesinin dengesiz dağılımı teknolojinin önüne kattığı mekanik bir furyanın da etkisiyle insanoğlunu kuşatılmış, kabuğuna çekilmiş ve yalnızlık içine itilmiş bir duruma mahkûm ediyor. Dünya, her geçen gün yeni bir sıkıntı ve komplo ile boğuşurken kimi zaman siyasi, kimi zaman ekonomik ama en başta materyalist bir anlayışın hiç dinmeyen öfkesi ile boğuşmaktadır. Çok çeşitli biyolojik denemeler ve her gün yansıtılan genetik araştırmalar, bulunan yeni gelişmeler ise kimi zaman biyolojik anlamda umut olsa da veriler ışığındaki tablo 21. yüzyıl insanının ruhsal bir çöküntü yaşadığına yöneliktir. Özellikle ekonomik verilerin yüksekliğine rağmen artan intiharlar, kliniklere yerleşen hastalar, etrafta hastalığından habersiz yalnızlaşan ve saklanan insanlar materyalizmin etkisi ile tek tiplendirmeye yönelik insan ırkına dair verilerin giderek arttığıнын göstergesi niteliğindedir. İnsanlar üzerinde oluşturulan baskılar neticesi tasarlanan ‘mükemmel insan’ dan uzak imaj çizenler ise ruha yönelik yaptırımlar ile adeta kendi kendilerini mahkum etmekte ve ortaya çıkan verilerin ciddiyeti sadece Batı mer-

kezli hükümetlerin ekonomik anlamda ciddi bir harcama ya da kayıp yaşamasından dolayı dile getirilmektedir.

Sağlık Tüketime Dönüştürülüyor!

Menfaat ve çıkar ilişkilerinin en çirkin yüzü sağlık sektöründe yaşanırken yaşanan tüm gelişmeler ve endüstriyel bir anlayışa dönüşen uygulamalar içinde sağlığın ekonomik çıkar uğruna bir kazanç kapısına dönüştürülmesi ve çoğu zamanda sağlık personelleri tarafından bu işlemin yapılması ülkemizde ve dünyada ciddi bir ahlakî sorunu oluşturuyor. Zira uygulamalar ve gelen şikâyetler incelendiğinde özel sağlık hizmeti veren kurumların menfaatleri uğruna insanları yanlış yönlendirerek ya yanlış tedavilere ya da gereksiz tahlil ve uygulamalara sevk ettikleri gözlemleniyor. Diğer tarafta ise küçük ve ilgi çekici materyaller ile insan sağlığı hiçe sayılarak kimyasallar ve sağlığa zararlı maddeler küçük hesaplar uğruna insanların tükettikleri maddelerde kullanılıyor.

1. İLAÇ SEKTÖRÜ

a. Kapitalist Düzenin 'Sağlık'lı İşleyişi Nereye Kadar?

İlaç Mümessilleri Bol ve Pahalı İlaç Yazan Doktorların Peşinde

İlaç sektörü dünyada 1 trilyon Dolar'ı, Türkiye'de 16 milyar TL'yi aşan bir ticarî pazara dönüşmüş durumda. Son yıllarda tüm dünyada artan ilaç kullanımı adeta ilaç sektörünün ekonomik pazarda merkeze oturmasını sağlarken Türkiye'de bu sektördeki rüşvet çarkının tam 7 milyar TL oluşu sektörün nasıl vurgunlar içinde olduğunun bir göstergesi niteliğinde. Sağlık Bakanlığı ve ilaç firmaları arasındaki iskonto sorunu nedeniyle gün yüzüne çıkan bu vurgunda ilaç sektöründe reklamın yasak olması nedeniyle ilaç firmalarının daha çok satabilmek adına giriştikleri el altı reklamlar yepyeni bir pazarlama sektörünü doğururken bu paydan nasiplenmek isteyenler insanların sağlığıyla oynamaya devam ediyor.

Günümüzde kapitalist düzenin çarklarında işleyen ilaç sektörü firmaların ticarî bir metaya dönüşen ürünlerini daha çok satabilmek adına dok-

torları yakın markaj altında tutmalarıyla dikkatleri çekiyor. İlaç mümessillerinin doktorlara pek çok cazip teklif ile yaklaştıkları biliniyor. Bu işleyişe uymayan hekimler olmakla birlikte Türkiye'de 356 sağlık firmasının, 22 bini aşan ilaç mümessillinin oluşu ve mümessillerin performanslarının sıkı takipte olması ise işin gerçek ama sıkıntılı yüzünü ortaya çıkarıyor. Yapılan araştırmalar sonucu bu mümessillerin doktorlara 'hayatlarını kolaylaştıracak' pek çok imkân sağladığını hattâ bol ve pahalı ilaç yazan doktorların yılda en az 20-25 defa, %90'ının ilaç firmalarının sponsorluğunda gerçekleştiği bilinen, yurtdışı kongrelerine katılmalarını sağladıklarını gösteriyor.¹

Türkiye İlaç Sektöründe Yatırımcıların Gözdesi

Tüm dünyada ilaç mümessilleri ile yaşanan sıkıntı ortadayken ilaç firmalarının tanıtımları noktasında internet ve broşür yöntemi uygulanan Avrupa'da bu konuda bir ilerleme yaşandığı ve ilaç harcamaları noktasında ciddi oranlarda düşüş yaşandığı belirtiliyor. Ancak toplam mümessil sayısı Avrupa'nın neredeyse tamamına yakın olan Türkiye'de bu konunun ciddiyetle ele alınmadığı dikkat çekiyor. Zira yapılan araştırmalara göre pek çok kişiye hastalığına tam bir teşhis konulmasa da çok sayıda ilaç veriliyor. Artık evlerin ilaç depolarına dönüştüğü günümüzde ister istemez bu durum pek çok doktoru töhmet altında bırakırken ilaç mümessillerinin hasta kabul saatlerinde sağlık merkezlerine girmeleri yasaklanmasına rağmen bu sektör ve doktorlar arasındaki bağlantı kesilebilmiş değil. Ülke genelinde kişi başına düşen ilaç harcaması 300 TL'yi bulurken her eve ortalama 90 kutu ilaç girdiği düşünüldüğünde durum hakkındaki soru işaretleri artıyor.

Yaşanan bu gelişmeler noktasında oluşan başka bir durum da Türkiye'nin yabancı yatırımcılar için cazip bir pazara dönüşmüş olması. 53'ü yabancı sermayeli olmak üzere 300 ilaç şirketi bulu-

1 <http://bigpara.ekolay.net/haber-detay/gundem/rusvet-carkıyla-ilac-vurgunu/784090.asp>

nan Türkiye, ciro başına dünya genelinde 13. Avrupa'da ise 6. sırada yer alıyor. Türkiye'de bu sektörün büyümesine yaşlı nüfusun artması, patent sürelerinin uzaması, bireysel ilaçların gelişmesi gibi daha başka pek çok etken gösterilirken PwC'nin "2020'de İlaç Sektörü: Vizyon Nasıl Bir Yol İzleyeceksiniz?" başlıklı raporuna göre, gelecek 10 yıl içerisinde Türkiye'nin dünyanın en büyük 10 ilaç pazarı içerisinde olması öngörülüyor.² Bu öngörünün en büyük destekçisi ise yerli ilaç firmalarının bir bir yabancı yatırımcılarca destek bulmaları ya da satın alınmaları. Abdi İbrahim İlaç'ın CEO'su Candan Karabağlı'nın "Kapımızı çalan, bizi almak isteyen çok. Kapıyı çalmayan kalmadı"³ sözleri sektörün cazibesini gösterirken İtalyan ilaç devi Recordati, İş Yatırım bünyesinde yer alan Frik İlaç'ı 130 milyon Dolar'a satın almış, Londra merkezli NBI Private Equity fonu aşırı üreticisi Birgi Mefar'a ortak olarak dikkatleri çekmiştir.

Bir Dert Görürüp Bin Dert Getiriyorlar!

İlaç sektöründe en çok şikâyet edilen noktaların başında ilaçların yan etkileri gelirken dünya üzerinde pek çok araştırma ilaçların aslında bağımlılık yaparak insanlar üzerinde ciddi tahribatlara yol açtığı yönünde sonuçlar ortaya koyuyor. Özellikle ilerleyen yaşla birlikte alınan ilaç miktarındaki artış ve ilaca bağımlı bir hayat pek çok karışık ilacın farklı etkileşim ile bünyeleri daha fazla yormasına sebebiyet veriyor. İngiltere East Anglia Üniversitesi'nde yapılan araştırma bu sorunu dile getirirken 65 yaş üzerinde 13 bin hasta üzerinde yapılan araştırma; aspirin, ağrı kesiciler ve romatizma ilaçlarının yanlış ve sık kullanılmasıyla özellikle yaşlılarda ülser ve mide kanamasına yol açtığını gösteriyor. 65 yaş üzeri kişilerin yarısına verilen kalp hastalıkları, depresyon ve alerji gibi hastalıklarda kullanılan ilaçların birlikte kul-

lanımı durumunda ölüm riskinin artması ve beyin fonksiyonlarının kaybedilmesine neden olabildikleri iddiası ise araştırmanın diğer bir sonucu.⁴

İlaç tüketimi noktasında ilk sıralarda gelen ağrı kesicilerin kalp krizini 4 kat arttırıyor olması ise adeta ağrı kesici bağımlıları olanlar için ciddi bir tehdit oluşturuyor. İsveçli biliminsanlarına göre aşırı kullanım halinde kalp krizi riskini artıran bu ilaçlar, migren hastalarında bağımlılık yaparak alınmadıkları takdirde baş ağrısına da yol açıyorlar.⁵

İlaç tüketiminde en büyük tehlike ise antibiyotikler. Zira biliminsanları aşırı tüketimle birlikte antibiyotiklere karşı olan direncin yaşatabileceği tehlikeye dikkat çekerken Dünya Sağlık Örgütü'ne göre insanlık 'antibiyotik öncesi döneme' dönmek üzere. Bir taraftan etkisi azalan antibiyotikler öte yanda hayvanlara da verildiğinden besin zincirine karışmış oluyor.⁶ DSÖ Avrupa Bölge Direktörü Zsuzsanna Jakab'un söyledikleri ise konunun insanlığı tehdit eden boyutunu gösteriyor. Çünkü şu an yeni bir antibiyotik geliştirilmesi Jakap'a göre mümkün gözüküyor.⁷ İnsanlığın pek çok hastalıkla mücadelede en büyük umudu olan antibiyotiklerin kullanımı noktasında ciddi önlemler alınması gerektiği ortadayken ülkemizde Sağlık Bakanlığı'nın antibiyotik kullanımını takibe alarak reçetesiz antibiyotik verenlere ciddi yaptırımlar uygulaması sevindirici bir adım olmuştur.

Kim Gerçekleri Söylüyor?

İlaç sektöründeki olumsuzluklar ilaçların yan etkileriyle sınırlı da değil; zira bazı ihmaller özellikle kanser hastaları gibi çok ağır ve maliyetli bir tedavinin daha riskli hale gelmesine yol açıyor. İngiltere'de yaşanan skandal Aralık 2006'dan iti-

2 <http://www.arastirmazirvesi.com/tr/konular.html>

3 <http://finanshaber.mynet.com/detay/ekonomi/ilac-sirketleri-krsiz-mi-arsiz-mi/73956>

4 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1054042&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

5 <http://www.timeturk.com/tr/2011/01/13/agri-kesiciler-kalp-krizi-riskini-artiriyor.html>

6 <http://www.timeturk.com/tr/2011/09/19/insanlik-antibiyotikte-yolun-sonuna-mi-geldi.html>

7 <http://www.timeturk.com/tr/2011/04/12/antibiyotik-artik-reçetesiz-satılamayacak.html>

baren yaşanan bir ihmali gözler önüne sererken Çin'den getirilen sahte ilaçların en az 25 bin kişi tarafından kullanıldığı ve kullananların prostat kanserine yakalanmasına neden olduğu bu yıl ortaya çıktı.⁸ Ayrıca başka bir skandal da ateş düşürücü ağrı kesici özelliğinden dolayı çok tüketilen Nurofen adlı ilacın içine yanlışlıkla konulan Seroquel XL konusunda yaşandı.⁹ 500 bin kadar satıldığı bilinen ilaç hemen toplatılırken kullanan kişilerde oluşturduğu zararlar konusunda herhangi bir bilgi mevcut değil.¹⁰ Bir başka ağrı kesici ateş düşürücü etkisi olan parasetamolün ise aşırı doz etkisi yaparak ölüme yol açtığı iddiası ile gündeme gelirken İskoçya'nın Edinburgh Üniversitesi'nde yapılan araştırmaya dair Dr. Kenneth Simpson'ın söyledikleri diğer ilaçların da aynı sıkıntılara yol açabilme ihtimalini düşündürüyor. Dr. Simpson, bu ilaçların bir anda alınarak değil az miktarda ama sürekli alındıkları için zaman içinde vücutta zarara yol açarak aşırı doz kullanımı etkisi uyardığını belirtiyor.¹¹

2011'in sonlarında ortalığı karıştıran diğer bir iddia ise kolesterolün ilaç firmaları tarafından uydurulmuş bir yalan olduğu şeklinde kafaları karıştırdı. Türkiye'deki bilim camiasının ikiye bölündüğü konuya dair farklı açıklamalar yapılırken iddianın en dikkat çeken yanı kolesterolün çok kuvvetli bir antioksidan olduğu ve insan, bitki ve hayvan hücrelerinin yapı taşlarını oluşturduğu şeklinde. Kolesterol ilaçlarının vücuttaki hastalıkları örttüğü ve statin maddesinden ötürü böbrek-karaciğer bozukluğu, katarakt gibi körlüğe varan yeteneklerinin olduğu iddiası da ilaç kullanıcılarını tedirgin ederken Kardiyolog Prof. Dr. Canan

Karatay'ın diyet kitabında ortaya attığı "Kolesterol ilaçları gerçekten işe yarıyor mu?" tartışması ile aralarında Bingür Sönmez gibi ünlü profesörlerin de bulunduğu doktorlar kolesterol ilaçlarının kalp krizi riskini düşürdüğü yönünde açıklama yapmıştı. Bu iki kutuplu açıklamalarda kimin haklı olduğu bilinmezken 45 yaşından sonra kolesterol oranının %30- 40 artması gerektiği bunu düşürme çabasının ilaç pazarlamasından öteye geçmediği, kolesterol hakkında çıkan bu kaos ortamının da ilaç firmalarını en çok rahatsız ettiği iddiası konunun insan sağlığından çok ekonomik anlamdaki yerine işaret ediyor.¹²

İlaç, Trafik Kazasından Daha Tehlikeliymiş

ABD'deki Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC)'ne dayanan iddiaya göre; ilaca bağlı gerçekleşen ölümlerin trafik kazalarından kaynaklanan ölümlerden fazla olduğunu belirten Ahmet Rasim Küçükusta'nın söylediklerini destekleyen en büyük unsurların başında, ilaç sektöründeki inanılmaz rakamlardan dolayı yoksul ülkelerde yaşanan lisanssız üretim ve bu bölgelerin ilaç firmalarınca test merkezi olarak kullanılması geliyor. Ekonomik nedenlerden dolayı ilaçsızlıktan pek çok ölümün gerçekleştiği bu ülkelerde firmalarca piyasaya sürülen riskli ve gereksiz ilaçlar büyük tehdit oluştururken kobay gibi kullanılan insanlar dünyanın her yerinde ilaç firmalarının ekonomik sömürülerine maruz kalıyorlar.¹³ 2011'in şok eden iddiaları arasında olan insanların ilaç sektörünün deneylerinde kobay olarak kullanılması meselesi sadece belli ülkelerle sınırlı kalmayıp başta Türkiye olmak üzere pek çok ülkede bir kazanca dönüştürülürken yasak olan uygulama ile iddialara göre pek çok insan da hayatını kaybediyor. Türkiye'de dört yıl içerisinde 716 klinik deneyde insanların kobay olarak kullandığı

8 <http://www.timeturk.com/tr/2011/04/10/binlerce-kanser-hastasina-sahte-ilac-verildi.html>

9 Şizofreni, mani ve bipolar depresyon da dahil olmak üzere birçok hastalığın tedavisinde kullanılıyor ve yeşil reçete ile satılıyor.

10 <http://www.turkishny.com/health/90-health-news/64228-souk-aignl-hastalarna-izofreni-ilac>

11 <http://yenisafak.com.tr/Saglik/?t=06.12.2011&i=3529>

12 <http://www.timeturk.com/tr/2011/12/01/ilac-sektorunun-duymaktan-korktuğu-kolesterol-gercegi.html>

13 <http://www.timeturk.com/tr/2011/10/10/pahali-ilac-satan-firmalar-ulkeleri-onlem-almaya-itiyor.html>

yönündeki iddia gündeme bomba gibi düşerken para için kobaylık yapan üniversite öğrencisinin iş başına 200 ile 300 TL aldığını belirtmesi ve pek çok öğrencinin bunu para için yapıyor olması dikkat çekiyor. Türkiye’de bu konuya dair Türk Ceza Kanunu’nun 90. Maddesi’ne aykırı işlem yaptıran sorumlulara 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası olmasına rağmen yapılan korkunç testler Hindistan gibi yasaların gevşek olduğu yerlerde kobayların yaş seviyesinin giderek düşmesine sebep oluyor.¹⁴ 13 yaşındaki Sarita adlı bir genç kızın, ailesinin bilgisi dışında kobay olarak kullanılması ve akciğerlerinin iflas etmesi sonucu hayatını kaybetmesi ilaç şirketlerinin Amerika’da yapılan araştırmalar sonucunda ürettikleri ilacın yararlı olduğuna dair herhangi bir onay alamazlarsa, bunların yerine Türkiye, Hindistan, Fas, Romanya, Çin gibi ülkelerde yapılan klinik deneyler yürüttükleri iddiasını desteklerken bir bölgedeki insan hayatının diğer bir bölgedekine oranla değersiz görüldüğü ortaya çıkıyor. İnsanlık en temel hakkı olan sağlık hakkında bile eşit sayılmazken daha ‘ucuz ve bilinçsiz’ denekler oldukları için bu ülkelerde insanlar istismar ediliyorlar. Türkiye’nin en fazla klinik deney yapılan ülkeler arasında 6. sırada yer alması da dikkatlerden kaçmıyor.

b. Bitkisel Görünümlü Reçetesiz İlaçlar

Tıbbın Alternatifi Var mı?

İnsanlığın varoluşuyla birlikte tedavi amacıyla kullanılan birtakım yöntemlerin başında gelen bitkisel tedavi, günümüzde ‘alternatif tıp’ adıyla bir kazanç kapısına dönüştürülmüş durumda. Her kültürün içinde geleneksel olarak kişiye özel karışımlar halinde hazırlanan tedavi amaçlı bitkisel yöntemlerin günümüzde bitkilerle hazırlandığı iddia edilen karışımlar olarak tüketildiği gözlenmektedir. Fitoterapinin büyük bir kazanç sektörüne dönüştüğü ve geleneksel, bitkisel tedavi yön-

teminden uzak olduğunu belirten uzmanlar, özellikle serbest bir şekilde reklamı ve pazarlaması yapılan, kimyasal ilaç gibi seri halinde hazırlanan bu maddelerin içerikleri konusunda uyarıyorlar. Ahmet Rasim Küçükusta’nın dikkat çektiği nokta ise, diğer ilimlerin alternatifi olmadığı gibi tıbbın da alternatifi olmayacağı ve artık bir pazarlamaya dönüşen bu sektörde sahtekârların kazanç uğruna insanların sağlığı ile oynadığı yönündeyken, alternatif tıp, adı altında ortaya konan bitkisel kaynaklı ürünler, reçetesiz ilaçların reklam ve satış serbestisinden yararlanarak sektörün büyümesine ve dış yatırımcılarca da cazip hale gelmesine yol açıyor. Omega Pharma Global 2. Başkanı Chris Staeuble’a göre Türkiye’de 1 milyar Dolar’lık reçetesiz ilaç tüketimi bulunuyor ve önümüzdeki yıllarda bu piyasanın daha da büyüyeceği düşünüyor.

Hiçbir Yan Etkisi Yok mu?

Uzmanların bitkisel tedavinin kişiye özgü ve geleneksel bir yöntem olduğunu belirtmelerine rağmen bugün pek çok aşamalardan geçirilmiş içerikleri bilinmeyen ilaç görünümlü bitkisel ilaçlar insanlarda çeşitli sorunların oluşmasına sebebiyet veriyorlar. Bitkisel ürünlerle ilgili en büyük sıkıntının sebebini ise bu ürünlerin hiçbir yan etkisi ya da zararı yokmuş gibi tanıtılması oluşturuyor.

Dev bir sektöre dönüşen alternatif tıp sektöründe özellikle kış aylarında bağışıklık sistemini güçlendirmek amacı ile tercih edilen bitki çaylarının bile uygun tüketim gözetilmediğinde zararlara yol açtığı belirtiliyor. Bu bitkisel yöntemli tedavide de sıkıntının temel sebebini, bitkilerin içlerinde barınan pek çok maddenin ilaçlarla etkileşime geçmesi oluşturuyor. Uzmanlar kronik hastalığı bulunanların özellikle doktorlarına bildirmeden bu tarz ürünleri kullanmamalarını belirtiyorlar.¹⁵ Bitkisel ilaçların içinde aflatoksin, ağır metal, hattâ arsenik gibi zararlı maddeler olduğunu iddia eden

14 <http://gidahareketi.net/Ilac-Firmalari-893-Kisi-Oldurdu--Devlet-Seyrediyor-1248-haberi.aspx>

15 <http://www.timeturk.com/tr/2011/11/26/uzmanlardan-bitki-cayi-uyarisi.html>

Hepato Bilio Pankreatoloji Derneği Genel Sekreteri Prof. Dr. Hasan Özkan ise özellikle televizyon ve internet üzerinden hepatik hastalarına reklam yoluyla tanıtılan ilaçların tehlikesine dikkat çekerek bir hastasının bu bitkisel olarak sunulan ilaçlardan ötürü uzun süre yoğun bakımda kaldığını belirtiyor.¹⁶

Alternatif Tıbbın Dinî Sömürü Bile Yapıyor!

Modern tıbbın insan ruhundan soyutlanarak sunulması ve tedavi yöntemlerinde meydana gelen aksamalar insanları ‘doğal’ olduklarına inandıkları yöntemlere sevk ederken geleneksel tedavi yöntemi olan fitoterapi, bugün pek çok sömürüyle birlikte insanların ruhsal anlamda yıpranmalarına da sebebiyet veriyor. Özellikle dini içerikli söylemler ve bazı bitkilerin Kuran-ı Kerim kaynak gösterilerek bu bitkilerden elde edilen ürünlerin insanlara %100 şifalıymış gibi sunulmaları insan bedenini olduğu kadar ruhunu da yıpratıyor. Bu yönlendirmeler ile bir şekilde aktar dükkanlarından şifa arayanların sayısındaki artış ise kısa yoldan para kazanmak isteyenlerin iştahını kabartıyor ve bazı bitkiler benzerleri ile onların adıyla satışa sunuluyor. Bu tehlikeye dikkat çeken Prof. Dr. İbrahim Adnan Saraçoğlu, son yıllarda bitkisel ürünlere artan talebi fırsat bilenlerin piyasaya sürdükleri yanlış bitkilerden dolayı halkın mağdur edildiğini belirtiyor. İnsanlara yaban mersini diye yabani ayı üzümünü üstelik de şeker hastalıklarına iyi geldiği şeklinde tanıtılanlar aslında şeker hastaları için tehlikeli olan bu üründen ötürü pek çok insanın sağlığı ile oynuyor.¹⁷

Bitkiler üzerinde oluşturulan bu sitemde her geçen gün başka bir bitki ‘her derde deva’ olarak sunulurken 2011’de çok konuşulan bitkilerin başında gelen altın çilek, özellikle kilo problemlerinin çağın sorunu olduğu düşünüldüğünde çokça tüke-

tiliyor ve inanılmaz fiyat artışına maruz kalıyor. Ancak bu kadar talep gören bu bitkiden hazırlanıldığı iddia edilen kapsüllerin bir kişinin felç olmasına sebebiyet vermesi bitkilerin özünde tedavi edicilik olsa bile bunların işlemlerden geçirilmiş haliyle hazırlanan kapsüllerin güvenilirliğinin sorgulanması gerektiğini ortaya koyuyor.

16 <http://www.timeturk.com/tr/2011/10/04/bitkisel-urunler-ne-kadar-guvenli.html>

17 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1047327&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

2. GIDA SEKTÖRÜ

a. Hazır Gıdalar

Beslenmiyoruz, Tüketiyoruz!

İnsan yaşamının temel ihtiyacı olan beslenme, günümüzde endüstriyel bir anlayışın ablukasında ve hijyen ya da daha uzun ömürlü olmak adına geçmiş reddeden bir anlayış çiziyor. Beslenme anlayışımızı temelinden sarsan bu dayatmalar altında artık gıda da bir küreselleşmenin ürünü olurken mahalli, kişiye özel, kısa süreli ama verimli ve besleyici gıdalar kalmıyor. Yapılan tüm itirazlar, sorgulamalar karşısında yeni buluşlar ve teknolojinin son imkânlarıyla özel ısıtılmış / soğutulmuş, bakterilerden uzak, el değmemiş ürünler hep galip gelse de 21. yüzyılın insanları bu el değmemiş laboratuarda işlenmiş ürünlerden dolayı beslenmiyor; sadece tüketim yapıyor. Tabi neticede sadece bir ekonomik çark dönerken biyolojik anlamda besin zincirinden kopuk bir gıda ile insanlar diğer sektörlerin de işleyişine katkı sağlamaktan başka bir işlev üstlenemiyor.

Yapılan araştırmalar ve incelemeler bugün tükettiğimiz her ürün işlenmiş olduğundan içlerinde sağlığımız açısından pek çok zararlı madde bulunduğunu gösterirken, bize modern yaşamın bir

sonucu olarak dayatılan hazır gıdalarda kansere neden olan maddeler bulunuyor. Bebek mamalarından, yediğimiz ekmeğe kadar pek çok temel ihtiyaç maddesinde bulunan kimyasal maddeler; bağırsak, mesane ve böbrek kanserinin yanısıra iktidarsızlığa da içlerinde bulunan akrilamid maddesinden ötürü sebep oluyor.¹⁸ Tüketicilerin mümkün olduğunca taze ürünler almalarını tavsiye eden uzmanlar, uzun ömürlü ürünlerin aslında insan ömrünü kısalttığı gerçeğini ortaya koyuyor. Dünya Sağlık Örgütü ellerinde hangi ürünün zararlı olduğu noktasında yeterli veri olmadığını belirtiyor. Bunca gelişmişliğe rağmen kurumların yediğimiz besinler karşısında derin suskunlukları düşündürücüken dünya üzerinde bazı yapıların, ürettikleri ürünü tüketmediği, kendileri için özel ürünler hazırladığı iddiası bile hazır gıdalar üzerindeki endişeyi artırmaya yetiyor.

Fast Food Kemik Erimesine Sebep Oluyor

Günlük yaşamın içerisinde hazır gıdaya dayalı bir tüketim içinde bulunuyoruz. Özellikle modern yaşamın bir getirisi olarak dayatılan fast food kültürü yıllardır üzerinde yapılan tartışmalara rağmen güncelliğini koruyor. Pek çok sağlık skandalına imza atan fast food şirketlerinin gençler arasındaki popülaritesi devam ederken bu yıl uzmanlar bu yeme alışkanlığının yaşlılık döneminde ortaya çıkan osteoporozun temelini teşkil ettiğini ileri sürdüler. Ayakta yeme içmeye dayalı olan fast food kültürü ile çocukların beslenmediğini sadece yemek yediğini belirten uzmanlar bu alışkanlık neticesi erken yaşlarda başlayacak kemik erimesi hakkında ciddi uyarılarda bulunuyorlar.¹⁹

Pratik oluşundan çokça tercih edilen konserve çorbalar ise ABD'nin Harvard Üniversitesi'nden biliminsanlarının yaptığı incelemelere göre idrarda BPA maddesinin birikimine sebep oluyor. Araştırmaya göre normal çorba tüketenlere göre kon-

18 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1047128&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

19 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1068064&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

serve çorba tüketenlerde BPA seviyesi %1221 oranından daha fazla.²⁰

Sütte Süt, Et Ürünlerinde Et Yok!

Hazır olarak tükettiğimiz pek çok ürün konusunda uzmanlar uyardıya devam ederken en dikkat çekici yaklaşım paket sütleriyle ilgili. Nerdeyse sağlıklı olmadığı gerekçesiyle geleneksel süt tüketiminin bittiği ülkemizde, yapılan araştırmalar sağlıklı olması için pek çok işleminden geçirilen ve UHT sistemine tâbî tutulan sütlerde zararlı mikroplar kadar faydalı olanların da öldüğünü ortaya koyuyor. UHT sistemi sütün garantisi gibi gösterilirken, ucuza satılan sütlerde süttten çok katkı maddeleri bulunduğunu belirten uzmanlar bu ürünlerin içinde özellikle sık tüketim sonucu karaciğer kanserine neden olan Alfatoksin M1 maddesine rastlandığını belirtiyorlar.²¹

Günde 30 milyondan fazla insanın dışarıdan aldıkları gıda maddesi ile beslendiği bilinen ülkemizde yapılan araştırmalar pek çok tehlikeye dikkat çekerken paket sütlerin dışında aldığımız ekmek bile içindeki katkı maddelerinden ötürü bir tehlide dönüşmüş durumda. Öyle ki salam, sosis gibi işlenmiş et ürünlerinde etten başka her şey bulunurken özellikle at, eşek ve domuz gibi Türkiye’de tüketilmeyen hayvanlardan elde edilen eti de pek çok kurum bünyesinde insanların tüketmesi sağlanıyor. Peynir ve pasta ürünlerinde iç yağların kullanılması, pahalı olan tulum peynirinde de nişasta kullanılarak daha ucuza satılması da diğer yediğimiz ama ne yediğimizin belli olmadığı gıdalar arasında.

b. İçecekler

Suyumuzla Oynuyorlar

Özellikle içme suyunun damacanalarla tüketildiği günümüzde pet şişelerin ve damacanalardan

yapısındaki plastikten ötürü kansere neden olduğu iddiası bu yıl yine çokça tartışılan bir konu oldu. İçtiğimiz suyun daha sağlıklı olması için tercih edilen pet şişeler ve damacanalarda Sağlık Bakanlığı’nın ciddi bir riskin olmadığını belirtmesi bile tartışmaları sonlandırmazken bu konuya dair en büyük sorun ürünlerin içeriklerine dair doğru bilgilendirmenin yapılmamasında yatıyor. Tartışmanın kökenini Bisfenol A,²² maddesi oluştururken bazı uzmanlara göre bu madde pet şişelerde değil polikarbon şişe ve kaplarda bulunuyor. Kanserle yol açtığı iddiasıyla korkulu bir madde olan Bisfenol A maddesinin aslında günlük yaşamda kullandığımız pek çok madde içinde olduğu da belirtilirken pet şişe ve damacanalardan üzerinden yürütülen oyun kafaları karıştırıyor.²³

Diğer kafaları karıştıran ise Tokat’ın Niksar ilçesinde bir içme suyunda çıkan arsenik oranının yüksek olduğu noktasında yaşandı. Valilik ve yetkililer suyun imhası için çalışmalar yaparken belediye geçen firmayla ilgili belediye başkanının bunun bir prestij kaybettirme çalışması olduğu noktasındaki ısrarı dünya üzerinde insan sağlığı hiçe sayılarak yapılan komploları akıllara getirdi.²⁴ Kütahya Tavşanlı İlçesi’nde bulunan Eti Gümüş işletmesinde 7 Mayıs 2011 tarihinde siyanürlü atık su barajının çökmesi sonucu suya karışan siyanür ve ağır metaller de insanların zehirlenmesine ve pek çok hayvanın telef olmasına sebep olurken dikkat çeken, ısrarla yetkililerin bir tehlike olmadığı iddiasıydı.²⁵

Gazlı İçecekler Şiddeti Körüklüyor

Yıllardır konuşulan, içeriği bir efsaneye dönüşen kola tüketimi ise hızını kesmeden insan sağlığıyla oynamaya devam ediyor. Pek çok araştırma

20 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1070385&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

21 <http://www.timeturk.com/tr/2011/11/20/paket-sutteki-buyuk-tehlike.html>

22 Plastikçi sertleştirmek için kullanılan madde bebek biberonlarında da bulunuyor. İçerdiği tehlikeden dolayı Kaliforniya’da bebek biberonları ve su kapları yasaklanmış bulunuyor.

23 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1064080&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

24 <http://www.timeturk.com/tr/2011/08/20/ambalajlilararsenik-tespit-edildi.html>

25 <http://www.timeturk.com/tr/2011/06/19/suda-221-kat-siyannur.html>

konusu olan bu gazlı içecek ve yapay tatlandırıcıların zararını her fırsatta tekrarlayan uzmanlar insanları ikna etmek için çabalıyorlar. Yaptığı açıklamalar ile dikkatleri çeken Prof. Dr. Mehmet z, gazlı bir ieeğinin içindeki asidi ispatlamak için paslı bir aünün pasını temizlerken, günde 12-13 şişe gazoz içen birinin senede 49 pakete yakın şeker tükötmüş olduğunu iddia ediyor.²⁶ Gazlı içeceklerin içerindeki kafein ve uyarıcı maddeler ile asit miktarının insan üzerindeki etkisi her fırsatta dile getirilirken bu yıl Harvard Üniversitesi'ne bağlı bir araştırma şirketi gazlı içecekler ile şiddet arasındaki bağlantıya dikkat çekti. Yapılan araştırma gazlı içecek tüköten gençlerin silah taşımaya ve şiddete diğörlere göre daha fazla meyilli olduğunu gösteriyor. 1979'da San Francisco'da görölen bir cinayet davasında katilin gazlı içecek tüketimi ve beslenme şekli cezasının azalmasına sebep olmuştu.²⁷

Besinler ve davranış şekilleri birbirini tetiklerken 'dünya üzerinde gıda yoluyla insanlar yönlendiriliyor mu?' sorusu akla geliyor. Zira gazlı içecekler noktasında dile getirilen bu iddialar ve yaşananlar, bu düşünceyi kuvvetlendirirken enerji iecekleriyle ilgili veriler bir taraftan dünyanın savaştığı sağlık problemlerinin diğö taraftan tetiklendiğı düşüncesini pekiştiriyor. Doktorların bulgularına göre enerji ieceklerindeki kafein düzeyi, diğö meşrubatların 14 katına denk düşebilirken bu içeceklerdeki kafeinin toksit düzeylerde olduğu ve kalori düzeyinin çocuklar için olumsuz etkileri olduğu belirtiliyor.²⁸ Tüm dünyanın obezite ile savaştığı düşünöldüğünde, şişmanlatma etkisi bulunan içeceklerin masum bir içecek olarak serbest reklamı yapılması düşöndürücüyken geçtiğimiz yıllarda da meydana gelen ölüm vakalarına bu yıl Rusya'da 15 yaşındaki bir gencin bu ieeekten dolayı ölmesi eklendi. Gencin ölüm sebebi olarak kalp krizi gösterilirken uzmanlar enerji içeceklerinin kalp krizine neden olabildiğini ve bu sebepten

ürünün yasaklanması gerektiğine vurgu yaparak özellikle gelecekte daha fazla alkol ve uyuşturucu tüketimine neden olacağıının altını çiziyorlar.

Meyve Suları Meyve Değil!

Gazlı içeceklerden çekinerek doğal içecekler tercih edenleri ise içeceklerin içindeki kafein miktarı ve işlenmiş ürünlerin doğal olmayışları tehdit ediyor. Günlük ay ve kahve tüketiminin tüm dünyada oldukça fazla olduğu düşünöldüğünde çay ve kahvedeki kafein miktarı düşödürürken doğal bir vitamin kaynağı olarak gözöken meyve suları ise işlenmiş olduğu için kanser riski başta olmak üzere pek çok hastalığa sebebiyet veriyor. Uzmanlar doğal bir tatlandırıcı olan fruktozun kanser, kalp hastalığı, hipertansiyon, böbrek problemleri ve hattâ bunamaya yol açtığını söylerken günde bir bardaktan daha az tüketilmesini tavsiye ediyorlar.²⁹

Kadınlar üzerinde yapılan bir araştırma ise günde 2 kutu şekerli içecek tüköten kadınların kalp hastalığına yakalanma riski olduğunu gösterirken bu içeceklerden dolayı bel kalınlığı ve vücut kitle endeksinin daha fazla olması dikkat çekiyor.³⁰

c. Katkı Maddeleri ve GDO

Tabii Ürünler Kalmadı!

Dünya GDO, 'hibrit tohum', 'organik' gibi kavramları tartışmaya devam ederken gerçek şu ki tabii olan bir ürün bulmak giderek zorlaşıyor. Özellikle günümüzde pek çok ürün organik olduğu iddiasıyla piyasaya sürölürken besinlerin tabii olmadığı, bir şekilde işlendiğı ya da genleriyle oynandığı iddia ediliyor. Tarih Zeytin ve Zeytinyağı Birlik Başkanı Cahit etin, insanları özellikle bu organik olduğu iddia edilen ürünler konusunda temkinli olmaya çağırırken üreticilere ellerinde eskiden kalmış tohumları saklamaları gerektiğini hatırlatması da gıda sektöründe yaşanacaklar ko-

26 <http://www.timeturk.com/tr/2011/07/11/kola-gazoz-ve-yapay-talandiricilarin-zararlari.html>

27 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25292203/>

28 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/05/110531_energydrinks.shtml

29 <http://www.timeturk.com/tr/2011/10/05/meyve-suyu-kanser-yapiyor.html>

30 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1208452&title=gunde-2-kutu-sekerli-icecek-kalp-hastasi-yapiyor>

nusunda bir uyarı niteliğinde dikkat çekiyor. İnsan genetiğini bozduğunu söylediği hibrit tohumlardan ötürü tabii tohumların yokluğu günümüzün en büyük sıkıntıyken Tarış başkanı, 3. dünya savaşının tarlada çıktığının ve silahının da üretim olduğunun altını çiziyor. Ülkemizde yeterli miktarda verimli tarım arazisinin olmasına karşılık sıklıkla gündeme gelen tohum sorunu sebze ve meyvelerdeki insan sağlığını tehdit eden unsurların temelini oluştururken devlet tarafından bu konuya yeterli hassasiyetin gösterilmediği en azından kamuoyunun rahatlatılmadığı gözüküyor.³¹

Kimyasallar Bitkileri Patlatıyor!

Ürünlerin daha verimli olması, kısa sürede piyasaya sürülmesi adına verilen kimyasal ilaçlar ürünün kalitesini bozarken meyve ve sebzelerde bulunan ilaç kalıntıları su yoluyla bitki tarafından özümsemiş olduğundan yıkama veya kabuğunun soyulmasına rağmen insanlara geçerek çeşitli sağlık problemlerinin oluşmasına neden oluyor. Uzmanların ilaç verilen ürünlerin bekleme süresine dikkat edilmesi gerektiğinin altını çizmesine rağmen günümüzde ürünler ilaçlandıktan sonra hasat edilerek piyasaya sürülüyor. Türkiye özelinde iç piyasadaki denetimin olmayışı ancak yurtdışına gönderilen ürünlerde sıkı bir takibatın yapılması ayrımcılığı ortaya koyarken 2011'de en çok Çin'deki karpuzların patlaması ürünlerin artık verilen kimyasallara karşı bir tepkisi olarak yorumlandı. Çin'de hızlı büyümeleri için hızlandırıcı spreylerle yetiştirilen karpuzların belli bir boya geldiklerinde ya da bekleme süresinde patladıkları gözlemlenirken herkesi şaşırtan bu durum gıda güvenliğinin ne denli tehdit altında olduğunu gösteriyor.³²

Giderek Artan Arsenik

Öte yandan yediğimiz besinler içerisindeki arsenik maddesinin giderek artmakta olduğu da pek çok araştırma ve incelemeyle ortaya konuyor. Ya-

pılan son araştırmalarda sıkça tüketilen pirincin özellikle hamilelere ve dolayısıyla da doğmamış bebeklere ciddi zarar verdiğini gösterirken araştırma sonucunun pirinçteki değil hamilelerin idrarındaki arsenik miktarını yansıttığı yani insan vücudundaki oranın yüksekliğini ifade etmesi korkutuyor.³³ Narenciye ürünlerinin görünümüleri açısından albenisi artırmak adına işlemlerden geçmesi de ayrı bir sıkıntıyı doğururken uzmanlar işlenmiş parlak görünümlü meyvelerin alınmaması konusunda uyarıyorlar. Çünkü mandalina, portakal gibi meyvelerin etilen gazı ile sarartıldığı ve uzun ömürlü olması için çeşitli işlemlerden geçirildiği biliniyor.³⁴

Almanya'da bir çiftlikte yemlere karışan dioksin ise her ne kadar 'zararlı değil' denilse de yumurta tüketiminde korkuya yol açtı. Kanser ile bağlantılı olan dioksin maddesinin karıştığı yemden ötürü yumurtalarda bulunan madde ile ilgili açıklamanın 9 ay sonra yapılması da kafaları karıştırdı.³⁵

GDO, Katkı Maddeleri ve Sahtekârlık

GDO ve katkı maddelerine ilişkin her geçen gün yeni iddialar ortaya çıkarken katkı maddeleriyle ekmekte bile bağımlılık yapıcı, insan sağlığına zararlı maddeler kullanıldığı belirtiliyor. Kamuoyu GDO ve katkı maddeleri konusunda kimi zamanda tek bir ürün üzerine yoğunlaştırılarak başka zararlılar ile dikkat çekmeden insan sağlığı ile oynamaya devam ediliyor. Nişasta bazlı şekerlerin en çok mısırdan elde edilmesi mısırın korkulan bir ürün olmasına neden olurken firmalar soyadan elde edilen soya lesiteni adlı madde ile şeker, çikolata, bisküvi gibi pek çok üründe hem denetimden kurtuluyor hem de tüketicilerin dikkati çekilmeden GDO'lu ürünler piyasaya sürülmüş oluyor.

31 <http://www.timeturk.com/tr/2011/02/20/taris-zeytin-ve-zeytinyagi-birlik-baskani-cetin-ucuncu-dunya-savaslaritarlada-silahi-da-uretim.html%203>

32 <http://www.timeturk.com/tr/2011/05/17/dikkat-bukarpuzlar-patlar.html>

33 <http://www.haber7.com/haber/20111206/Pirincte-arsenik-tehlikesi.php>

34 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1068912&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

35 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/01/110107_germany_eggs.shtml

Ne yediğimiz noktasında ciddi bir bilinçsizlik yaşadığımız günümüzde doğal olmasına dikkat ettiğimiz ürünlerde ortaya çıkan bir sıkıntı da sahte ürünler. Özellikle faydalı olduğu için belli bir talep gören ürünler konusunda çıkar peşinde koşanlar ürünün sahtesini piyasaya sürerek kazanç elde ediyorlar. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yağ Sanayi Meslek Komitesi Meclis Üyesi Nejat Özdoğan, aldığı farklı zeytinyağlarını Tarih'te test ettirdiğini ve çoğunun gerçek zeytinyağı olmadığını belgelediğini aktarırken mecliste yaptığı bu açıklama ile hem tüketiciyi hem de üreticiyi zor duruma düşüren noktaya dikkat çekmiş oldu. Ülkemizde benzer sıkıntı bal konusunda da yaşanırken bal yerine sahte glikoz şurubunun insanlara yedirildiği iddia ediliyor.

Ne Eti Yiyoruz?

Son zamanlarda ülkemizde hayvancılığın yaşadığı sıkıntı, üretici-tüketici arasındaki engeller et sektöründe büyük bir fiyat artışına sebep olurken konuya dair oluşan piyasadaki nasiplenmek isteyenler insan sağlığını hiçe sayarak piyasaya uygun olmayan, sağlıksız etleri sürdürdüler. Yediğimiz işlenmiş et ürünlerinde ya da piyasada satılan aperiitif pek çok yiyecekte kullanılan etlerin ya sağlıksız ya da hayvanların deri ya da başka kısımlarından elde edildiği iddia ediliyor. Türkiye Ziraatçılar Derneği (TZD) Genel Başkanı İbrahim Yetkin'e göre Türkiye'de tüketilen etin %30'u kaçak. Diğer korkutucu iddiaya göre; Macaristan ile yapılan ithalat anlaşmasından sonra, deli dana riski nedeniyle yasak olan ülkelere alınan hayvanların Macar yetkililerinin de göz yummasıyla Türkiye'ye sokulduğu yönünde. Bakanlığın ithalatı durdurarak inceleme başlatması dikkatlerden kaçmazken Türkiye'nin yaşadığı et sıkıntısından dolayı diğer anlaşma yaptığı ülkelerle ilgili de benzer sıkıntıların yaşandığı iddia ediliyor. Öte yandan uzmanların et ihtiyacından dolayı hayvanlara verilen hormon tehlikesine dair söyledikleri de pek iç açıcı değil. Türkiye Meme Hastalıkları Dernekleri Federasyonu (MHDF) Başkanı Prof. Dr.

Varol Çelik meme kanserinin östrojen yani kadınlık hormonuyla bağlantısının olduğunu belirterek hormonlu etlerin meme kanserini tetiklediğini ileri sürüyor.³⁶

Balık ve tavuk etinde de farklı ihlaller dikkat çekerken en sağlıklı et olan balıktan çevre kirliliği ve ağır metal atıklar sebebiyle uzak duruluyor. Beyaz et ise geçtiğimiz yıllarda kuş gribi adı altında yaşananlar ile artık tamamıyla bir endüstriyel ürüne dönüşmüş durumda. Zira birkaç gün içinde özel koşullarda üretilen tavuklar fabrika ürünü olmaktan çok ötede algılanmıyor.

36 http://www.iyilikguzellik.com/haber.php?haber_id=6721

3. TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ETKİLERİ

Teknoloji Bizi Ne Kadar Bağladı?

Televizyon Hayatımızı Sigaradan Çok Çalıyor

Televizyon hayatımıza girdiğinden beri vakitimizi çalmanın dışında her gün yeni bir zararı daha ortaya çıkıyor. Yapılan pek çok araştırma, televizyonun bağımlılık dışında bedensel hastalıklara sebep olduğunu ispatlarken TV programları aile içi iletişimi de bitirmiş durumda. Avustralya'da yapılan bir araştırma herkesin evlerine girmiş olan bu 'masum' aletin bugün dünyanın savaş açtığı sigaradan bile zararlı olduğunu ortaya koyuyor. Araştırmaya göre bir sigara insan yaşamını 11 dakika azaltırken 1 saat televizyon seyretmek hayatımızın 22 dakikasını yitirmemize sebep oluyor.³⁷ Uzmanlar televizyon seyretmenin obezite ve sigara kadar ciddi bir sorun olduğunda hem fikir. Queensland Üniversitesi'ndeki araştırmada yer alan biliminsanları, günde 6 saat televizyon izlemenin ortalama yaşam süresini 5 yıl azalttığı uyarısında bulunuyorlar.

Artık evde vakit geçirmenin ya da kendine

vakit ayırmanın televizyonla daha fazla bir arada olmak anlamına geldiği düşünüldüğünde, araştırmaların sonuçları insan geleceğinin tehdit altında olmasını anlamlandırıyor. Zira uzun yıllardır hayatımızda olan ve sürekli yenilenerek evlerimize taşınan bu sihirli ekranın sadece vakit çalmak ya da insan ömrünü azaltmaktan öte giderek ani ölümlere sebep olduğu da başka bir araştırmacının korkutan sonucu. Londra Üniversitesi'nde 4 yıldır sürdürülen ve çeşitli grupların TV başında geçirdikleri süreye göre yapılan inceleme, genç-yaşlı dinlemeden ani ölümler sırasında ilk sıralarda yeralan kalp krizi riskinin televizyon seyretmekle doğru orantılı bir artışı olduğunu gösteriyor. Araştırmaya göre günde 2 saatten fazla ekran karşısında kalanların kalp krizi geçirme riski %125 daha fazla.³⁸

Çocuklar Kendilerine Yetemiyorlar!

Evlerimizde bir eğlence ve oyalanma aletine dönüşen televizyonun gün boyunca en çok etkisinde kalan şüphesiz çocuklar ve bebekler. Giderek yalnızlaşan ailelerde adeta çocuk ve bebeklerin günlük işler içinde emanet edildiği bu kucağın zararlarına dikkat çeken uzmanlar, anne babalara çocuklarını ekran karşısından kaldırmaları konusunda ciddi uyarılarda bulunuyorlar. Özellikle bebeklerin gelişimi açısından son derece zararlı olan televizyonun 3 yaşından önce kesinlikle seyrettirilmemesi gerektiği belirtilirken, bebeklere özel hazırlanmış programların dahî sıkıntılar yarattığı biliniyor. Uzmanlar TV gibi ışıltı saçan aletler konusunda ebeveynleri uyarıyorlar çünkü bu tarz aletler beyin gelişimini kötü yönde etkiliyor.³⁹ Beyin gelişimine etkisi olan televizyonun diğer bir zararlı yanı ise bebeklikten itibaren hep bir şeyle oyalanma hissi yaratarak çocuğun ileride kendine yetememesine yol açması.

Adeta beyinleri uyuşturarak sosyal fertlerin yetişmesine neden olan TV hakkında Sidney Üni-

37 <http://www.timeturk.com/tr/2011/08/16/televizyon-izlemek-sigaradan-bile-zararli.html>

38 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1036023&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

39 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1067679&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

versitesi'nde bir diğer araştırma da 6 ve 7 yaşlarındaki çocuklar arasında yapılmış. Araştırma sonuçlarına göre ekran karşısında vakit geçiren çocukların göz arkasındaki atardamarlarının daha dar olduğu, bu durumun daha sonra bu çocuklarda kalp hastalığı, yüksek tansiyon ve diyabet görülme riskini arttırdığı yönünde. Ayrıca ekran karşısında sabit ve hareketsizlikten dolayı kilo alma alışkanlığı ve kötü beslenme tetiklenirken başka hastalıklara da davetiye çıkarılmış oluyor.⁴⁰

İnternet Bağımlılığı Hafızayı Köreltiyor!

Boyun fıtığı, tendinit, karpel tünel ve miyofasiyel ağrı sendromu bilgisayar kullanımı sırasında sıkça dile getirilen ve şikayet edilen ama uzmanlara göre basit tedbirlerle önüne geçilebilecek sorunlar; ne yazık ki bugün geline nokta teknolojik gelişmelere paralel olarak her anımızı dolduran bilgisayar ve internet kullanımının zararları bunlarla sınırlı değil. Colombia Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmaya göre; özellikle arama motorlarının sağladığı kolaylıkla artık hiçbir yazılı kaynağa ihtiyaç duymadan ufak meselelerin dahi başvuru merkezi olan sanal dünyanın beyin harici bir diski gibi kullanıldığını belirten uzmanlar; insanların bu kolaylıktan ötürü bir şeyleri hatırlama yoluna gitmediklerini, böylelikle de beyin hatırlamak için çaba sarfetmeyerek hafıza kayıplarının oluşmasına sebep olduğunu ileri sürüyorlar.⁴¹

Bilgisayar kullanımı ve sanal dünyanın her anımızı kapsamasıyla pek çok iletişim bozukluğu beraberinde ruhsal problemlerin oluşmasına da sebep oluyor. İnsanlar, sosyal ağlar nedeniyle mahremiyetinin kalmamasıyla kalabalıklar içerisinde inanılmaz bir yalnızlığa itilirken teknolojinin gelişimiyle birlikte yeni hastalıkların ve bunlar için yeni birimlerinin de olduğu gözlemleniyor. Bu yeni hastalıklardan biri de aşırı cep telefonu kulla-

nımından kaynaklan 'yeni çağın uyurgezerliği'. Avustralya Melbourne Uyku Bozuklukları Merkezi'nde yapılan araştırmalar ve gözlemler sonucu belirlenen bu hastalık uykudayken cep telefonundan mesajlaşan insanların sayısının giderek arttığını gösteriyor. Gün boyunca ellerinden telefon düşmeyen kişilerin geceleri uyku ve uyanıklığı ayırt edemediğini belirten uzmanlar bu kişilerin uyku esnasında da mesajlaşmaya devam ettiklerini ifade ediyorlar.⁴² Kaliteli bir uyku için yattan odada telefonun olması bile engelken böyle bir alışkanlığın oluşması insan doğasının giderek bozulduğunu bir gösteriyor.

Ülkemizde teknoloji bağımlılığı da dünyadakinden çok farklı seyretmiyor. Açılan yeni klinikler ve hastalıkların tanımlanması noktasındaki yeni bağımlılıklar da teknolojinin bedensel ve ruhsal anlamda bizleri esir aldığı yönünde. Bu yıl Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları E.A. Hastanesi (BRSHH) bünyesinde açılan İnternet Bağımlılığı Polikliniği'nin hizmet vermeye başlaması, geline noktanın ciddiyetinin bir göstergesi olurken İnternet Bağımlılığı Polikliniği, uyguladığı tedavi yöntemleriyle internet kullanımını tekrar kişinin kontrolü altına alabilmesini hedefliyor ve bağımlılıkla ilgili bilgilendirme yapıyor.⁴³ Kişilerin artık otokontrollerini kaybetmesine sebep olan internet bağımlılığında kontrolsüzce açılan internet kafelerin yeri büyükken bu tarz ortamlarda saatlerce vakit geçiren gençler henüz adı konulmamış hastalıkların da belirtileri gösteriyor. Zira şu anki kliniklerde; chat ve sosyal medya bağımlılarından, online alışveriş meraklılarından, cinsel içerikli site tutkunlarından, saatlerce bilgisayar oyunu oynayanlara kadar yetişkin, kadın / erkek, ergen, çocuk birçok kişinin tedavi görmesi irade sahibi düşünebilen bir varlık olan insanın teknoloji ile esirleştirilmesi ve şahsiyetinden yoksun bir hale getirilmesinin sonucu olarak tezahür ediyor.

40 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikaIDetayV3&ArticleID=1046796&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

41 <http://www.timeturk.com/tr/2011/07/19/google-hakkinda-carpici-arastima.html>

42 <http://www.timeturk.com/tr/2011/11/24/cagin-hastalagi-uyur-yazarlik.html>

43 <http://www.hurriyet.com.tr/yasasinhayat/19368182.asp>

Çocuk Parkında Baz İstasyonu

Biliminsanlarının ikiye bölündükleri, kimilerinin şiddetle karşı çıktığı en büyük tartışmalar baz istasyonları noktasında yaşanıyor. Son birkaç yıldır ekonomik anlamdaki cazibesinden dolayı artık özel mülklerde dahî yer bulan baz istasyonlarının 2011'de de tartışmalara sebep olmasının temelinde ise baz istasyonların kamufle edilerek yaşam alanlarına sokulması geliyor.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun 68 ilde yaptığı araştırmalara göre baz istasyonlarının yerleşim alanlarının dışında olması sağlığı daha fazla tehdit ettiği sonucunu dile getirirken araştırma, baz istasyonlarından cep telefonlarına gönderilen elektromanyetik ışımlarla ilgili mesafe arttıkça ışıma sayısının arttığını gösteriyor.⁴⁴ İnsanların kafasını karıştıran bu açıklamalara GSM operatörlerinin baz istasyonlarını yerleşim alanlarında reklam panosu ya da mobese görünümü vererek yerleştirmeleri eklenince halk nezdinde ciddi endişeler oluşuyor.⁴⁵ Özellikle bir çocuk parkına kurulan belediye tabelası görünümlü baz istasyonu pek çok uzman tarafından eleştirilirken bazı nöroloji uzmanları bu parka çocuklarını göndermeyeceklerini açıkladılar. Uzmanların tepki sebebi beyin sistemine zarar verme ihtimalinden kaynaklanırken hakkında pek çok soru işaretinin olduğu bir sistemin göz göre göre çıkar uğruna çocuk parkına kurulmuş olması halk sağlığının hiçe sayıldığını gösteriyor.⁴⁶

Cep Telefonu mu Cep Hastalığı mı?

Baz istasyonları toplum tarafından kesin bir dille istenmezken hakkında daha fazla deliller olan cep telefonları hiçbir sınırlamaya tabi tutulmadan her yere rahatlıkla girebiliyor. Bu durumu şiddetle eleştiren Adnan Menderes Üniversitesi (ADÜ) Tıp Fakültesi Biyofizik Anabilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Mehmet Dinçer Bilgin, sağlık açısından cep telefonlarının baz istasyonlarından daha tehlikeli olduğunu iddia ederken ona göre kullanıcı sayısı her gün artan cep telefonları baz istasyonlarından daha kuvvetli mikrodalga radyasyon yayıyor.⁴⁷

Her ne kadar Danimarka'da 420 kişi üzerinde yapılan inceleme cep telefonu ile kanser arasında bir bağ olmadığını söylese de 50 dakikalık bir konuşmanın beyinde şeker tüketimini artırdığı biliniyor.⁴⁸ Bunun sonucunu tam olarak uzmanlar ifade edememekle birlikte ABD'de yapılan bu araştırma beyin faaliyetlerini etkilenebilmesi açısından oldukça dikkat çekici. Zira 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Süleyman Kaplan; cep telefonlarının zararsız ya da çok az bir zararı varmış gibi gösterilmesine karşı çıkarak 5 yıldır özellikle hamilelik üzerindeki etkisini araştırdıkları cep telefonlarının yaydıkları radyasyon nedeniyle beyin öğrenme ve bellekle ilgili yeri olan 'hipokampus' bölgesinde önemli derecede sinir hücresi kaybına neden olduğunu belirtiyor.⁴⁹

Biliminsanları kesin sonuçlara ulaşamamaları da, ortak korkuları 15-20 yıl sonra cep telefonu kullanımına bağlı olarak beyin tümörlerinin artabileceği şüphesi. İngiltere'de yapılan bir araştırmanın sonucu ise basit bir temizlik ihmalinin cep telefonları aracılığıyla dönüştüğü tehlikeyi gözler önüne seriyor. Cep telefonlarıyla yayılan koli basiliinin bazı türlerinin ölümcül oldukları biliniyor.⁵⁰

Elektromanyetik Işınlardan Uzak Durun!

Teknolojik gelişmelerin insan sağlığına etkileri bakımından en önemli soru işaretlerinden biri iyonlaştırılmayan ışınlar. Günlük hayatımızın bir

44 <http://www.trthaber.com/haber/saglik/baz-istasyonlari-zararli-mi-degil-mi-11839.html>

45 <http://www.sabah.com.tr/Yasam/2011/12/03/mobese-gorunumlu-baz-istasyonlari>

46 <http://www.timeturk.com/tr/2011/10/03/cocuk-parkinda-belediye-nezetinde-baz-istasyonu.html>

47 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1060299&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

48 <http://www.timeturk.com/tr/2011/02/24/cep-telefonlari-beyni-etkiliyor.html>

49 <http://www.timeturk.com/tr/2011/06/19/bilim-adamlarindan-cep-telefonu-uyarisi.html>

50 <http://www.timeturk.com/tr/2011/10/14/6-cepten-birinde-olumcul-e-koli-basili-bulundu.html>

parçası olan saç kurutma makinesi, elektrikli bataniye, su ısıtıcısı, ütü, mikrodalga fırın, müzik seti, televizyon gibi birçok cihazın Dünya Sağlık Örgütü'nün desteklediği İyonlaştırmayan Işınmadan Korunma Kurumu (ICNIRP) tarafından belirlenen değerlerin üzerinde manyetik alan oluşturduğu tesbit edilmiştir. Uzmanlar bu cihazlar çalışırken mümkün olduğunca vücuttan uzak tutulması gerektiğini belirtirken özellikle uyku esnasında elektronik dalgaya maruz kalmamaya dikkat edilmesi gerekiyor.⁵¹

Vücudumuzdan uzak tutulması gereken bir diğer alet ise dizüstü bilgisayarlar. Kullanım kolaylığından ötürü her an elimizin altında olan aletlerin elektromanyetik ışımlarının daha çok altta olduğunu belirten uzmanlar bilgisayarların kullanım sırasında masa üstünde ya da bir yastık üzerinde kullanılmasını tavsiye ediyorlar. Kesinleşmiş bir etkisi olmamakla birlikte hücre yapısının bozulmasına neden olan dizüstleri kanser olma olasılığını artırıyor.⁵² Kablosuz internet ise özellikle kullanılan mekândaki kanser hastaları açısından ciddi tehdit oluşturuyor. Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi Profesör Doktor Mustafa Nazıroğlu; yaptıkları incelemeler sonucunda "Kanserli bir hastanın kablosuz internet olmak üzere radyasyona uğranmasının hastalığını daha da artırdığını, kendisine zarar verdiğini" belirtiyor.⁵³

51 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1211208&title=uyurken-elektromanyetik-alana-maruz-kalmayin>

52 <http://www.timeturk.com/tr/2011/10/15/dizustunu-dizden-uzak-tutun.html>

53 <http://www.timeturk.com/tr/2011/11/24/kablosuz-internet-kanser-mi-yapiyor.html>

4. KOZMETİK SEKTÖRÜ

a. Kullanmadan Önce Test Edin!

Günümüzde bir ihtiyaç olarak algılanan kozmetik ürünleri daha genç ve güzel görünmenin ötesinde modern hayatın olmazsa olmazı olarak 'bakımlı insan' sözünün içeriğini doldurmaya çalışıyor. Bakımlı olmak, daha genç ve güzel görünmek sağlık belirtisi olarak algılanıyor. Bu yanlış ve insan hayatını ambargo altına alan inançtan ötürü giderek artan kozmetik ürün kullanımı ise ekonomik kâr nedeniyle düşüncesizce piyasaya sürülen pek çok ürünün kalitesinin düşmesine sahte ürünlerin ortaya çıkmasına ve sonuçta insan sağlığını tehdit eden büyük bir unsura dönüşmesine sebep oluyor.⁵⁴ Dev firmalarla rekabet içine giren yeni girişimcilerin özellikle kullandığı kalitesiz ve ucuz kimyasallar hem denek olarak kullandıkları pek çok hayvanın hem de bilinçsizce piyasaya sürülmesinden ötürü insanların zarar görmesine sebep oluyor.⁵⁵

Aslında insan mutluluğu hedef alınarak piyasaya sürülen ürünlerin pek çoğunun içindeki maddeler zamanla insan bünyesinde kalıcı tahribatlara yol açarken en çok şikayet edilen konunun başında ciddi riskler taşıyan alerjik reaksiyonlar geliyor.⁵⁶ Uzmanların her ürünün herkese uygun olmadığını sıklıkla tekrar etmesine rağmen bu ürünler, aynı etkiyi göstermesi kesinmiş gibi insanlara sunuluyor ve pek çok kullanıcı ilk kullanımdan sonra bazıları da ilerleyen süreçte bu ürünlerin zararlarını görüyorlar. Uzmanların kullanmadan önce küçük bir bölgede test edilmesini istediği bu ürünlerin başında gelen saç boyaları, parfümler, şampuanlar ve sabunlar, yapılan araştırmalara göre kanser başta olmak üzere pek çok hastalığa sebep oluyor.

Sağlık Bakanlığı'nca Onaylı Değildir

Kozmetik sektöründe yaşanan ciddi zararlı madde kullanımının halk nezdinde henüz tam anlamıyla kavranamamasının en önemli sebeplerinden biri de Marmara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Kozmotoloji Bölümü'nden Prof. Dr. Murat Türkoğlu'nun dile getirdiği ilginç tesbit ile ortaya çıkıyor. Türkoğlu'nun "Ruhsatlı ilaçlar dışında bir ürünün eczanede satılıyor olması hiçbir şekilde onun etkin veya güvenilir olduğunu ispatlamaz!" sözü tam tersi algılanarak bir ürün eczanede satılıyorsa sağlıklıymış gibi kabul ediliyor. Ancak Türkiye'de kozmetik ürünlerle ilgili bakanlık onayı 2005'te Avrupa Birliği Uyum Yasaları çerçevesinde kaldırılmış durumda. Ürünlerde bulunan 'Sağlık Bakanlığı'nca Onaylı' ibaresinin sadece bu ürünün piyasaya sürüleceğine dair bakanlığın bilgisiyle sınırlı olduğu ve ürünlerin içeriği ile ilgili ise bakanlığın herhangi bir bilgisi-

54 <http://www.ensonhaber.com/ucuz-ve-kalitesiz-kozmetik-urunler-ve-zararlari-2011-10-21.html>

55 Özellikle kemirgen ve tavşanlar üzerinde yapılan deneyler milyonlarca hayvanın acı çekerek ölmesine sebep olurken uzmanlar doğal ve hayvanlar üzerine deney yapılmayan ürünlerin kullanımı noktasında uyarıyorlar.

56 Örneğin Alpha-Hydroxy Acids (AHA), tonik, nemlendirici, maske, yaşlılık lekelerini yok eden kozmetik ürünlerde bulunan bir maddedir. Bu maddenin ölü deriyi soyduğu bilinirken daha sonra kullanan kişinin cildini güneş ışınlarına karşı %50 daha fazla hassaslaştırdığı ve deri kanserinin gelişimine neden olabildiği belirtilmiştir. Ayrıca bu madde cildin yaşlanma hızını da arttırmaktadır.

nin olmadığı, bakanlığın ancak şikâyet geldiğinde araştırma yaptığı da biliniyor.⁵⁷

Hijyen Tuzakları

Günümüzde belki de en büyük sorun insanları çeşitli yollar ile şartlandırma yoluna giden siyasi ve ekonomik çalışmalar. İster siyasi ister ekonomik olsun, her iki sistemde de insanlar üzerinde kesin çözüm olarak onları korku odaklı bir tüketimin içine sokmaları yatıyor. Sağlık sektöründe ise bu korku temelinde mikrobik ve bulaşıcı hastalıklar en ön sırada gelirken tehlikenin varlığına inandırılan insanlara kişisel temizlikleri konusunda öyle bir şartlandırma yapılıyor ki, insanlar artık giydiklerinden yediklerine kadar her şeyin antibakteriyel olanını tercih ediyorlar. Antibakteriyel olarak çeşitli alanlarda oluşturulan ürünler ile halk doğru bir şey yaptığına inandırılırken yapılan araştırmalar aslında bu ürünlerin içinde yeralan triklosan maddesinin insan sağlığına ve çevreye çok büyük zarar verdiğini gösteriyor.

Mikrop bulaşmasını önlemek veya azaltmak için özellikle antibakteriyel sabunlar, diş macunları, deodorantlar, tıraş losyonları, kozmetikler ve başka pek çok üründe bulunan triklosanın son senelerde mutfak aletleri, oyuncaklar, yatak takımları, çoraplar, elbiseler, alışveriş torbaları, bilgisayar klavyeleri gibi ürünlerde de yaygın olarak kullanılmaya başlandığı biliniyor. İnsanların mikrop-lara karşı korunmak amacıyla kullandığı bu ürünlerin içlerindeki triklosanın kanserojen bir özellik muhteva ettiği bilinirken tabiat da çözülmesi uzun sürdüğünden çevre kirliliğine sebep oluyorlar. İnsan sağlığı noktasında sadece diş eti iltihabını önlediği bilinen triklosanın, bakterilerin antibiyotiklere direnç kazanmasını sağladığı, kanser oluşumuna sebep olan kloformu ortaya çıkardığı ve tiroid hormonlarının bozulmasına sebep olması gibi pek çok tehlikeli yan etkisi bulunuyor.⁵⁸ Diğer

bir antimikrobik madde olarak öne çıkan paraben maddesi ise üzerindeki muammalara rağmen bu yıl Fransa'da kanserojen olduğu iddiasından ötürü oldukça tartışıldı. Bebek kremlerinde de bulunan bu maddeyle ilgili Sağlık Bakanlığı uzman görüşüne müracaat edilmesi gerektiğini belirtiyor.⁵⁹

'Kimyasal Kaloriler'

2011 yılı içerisinde özellikle saç boyaları ve şampuanlar ile ilgili gerek dünyada gerekse ülkemizde kamuoyuna yansıyan olaylar kozmetik sektöründeki hayatî tehlikeleri ortaya koymasından oldukça dikkat çekiciydi. İngiltere'de tamamen bitkisel olduğu iddia edilen bir saç boyasının 29 yaşındaki Mariade Kelly isimli bir kadında alerjik bir reaksiyon oluşturarak komaya sokması İngiliz Sağlık Bakanlığı'na harekete geçirirken⁶⁰ Türkiye'de bakanlık bazı saç boyalarının içinde kurşun olduğuna dikkat çekerek tüketicileri özellikle faturasız ve içeriğinde kurşun olan ürünlerin kullanımı noktasında uyardı.⁶¹ Saç boyalarının özellikle hamile kadınlar üzerindeki etkisi ise henüz tesbit edilemediğinden hamilelik sürecinde kullanılması da risk oluşturuyor.

Şampuanlar ise içlerindeki fitalat ve formaldehit maddelerinden ötürü gündemi meşgul ediyorlar. ABD'de yapılan bir araştırmaya göre şampuanlarda ve saç bakım ürünlerinde bulunan formaldehit maddesi lösemi ve geniz kanserine yol açıyor. ABD'de 240 maddelik kanserojenler listesine giren formaldehitin saç bakım ürünlerinde fazlaca bulunması baş ağrısı başta olmak üzere burun kanaması, mide bulantısı gibi şikayetlere de sebep olduğu yine iddialar arasında yeralıyor.⁶² Öte yandan New York Mount Sinai Tıp Merkezi'nde yapılan bir araştırma, şampuan ve sabun

57 <http://www.aktifhaber.com/saglik-bakanligindan-onemli-uyari-474450h.htm>

58 <http://www.timeturk.com/tr/2011/09/03/antibakteriyel-sabun-ve-dis-macunlarina-dikkat.html>

59 http://www.sagliktagundem.com/haber/bebekler_icin_parapen_uyarisi.htm

60 <http://www.trthaber.com/haber/saglik/sac-boyasi-komaya-soktu-11567.html>

61 <http://saglik.milliyet.com.tr/sac-boyalarinda-kursun-tehlakesi/estetik/haberdetay/23.11.2011/1466439/default.htm>

62 <http://www.timeturk.com/tr/2011/06/12/abd-sampuanlar-kanser-yapiyor.html>

gibi temizlik ürünlerinin %70'inde bulunan fitalat maddesinin iç salgı bezlerinin işlevini sekteye uğrattığını gösteriyor. Endokrin salınımında görülen işlev bozukluğunun, hormonların çalışma kapasitesini etkilediği bulgusuyla karşılaşan uzmanlar, 330 çocuk üzerinde yapılan çalışma sonucu endokrinel işlev bozukluklarına neden olan maddelerin vücut yapısında birtakım değişikliklere neden olduğunu şampuan, sabun ve kozmetiklerin %70'inde bulunan 'kimyasal kalorilerden' kaçınmak için organik ve kokusuz ürünlerin tercih edilmesi gerektiğini belirtiyorlar.⁶³

Güzelleşeyim Derken...

Özellikle kadınları hedef kitlesi olarak belirleyen kozmetik sektörünün birkaç makyaj malzemesi ile sınırlı kalmadığı, bugün estetik adı altında enjeksiyonlu ve aletli uygulamalar ile ciltlerde ciddi tahribatlar yaptığı da biliniyor. Uzmanlar lazerin bilinçsizce kullanımıyla ortaya çıkan sorunları belirtiyor ve bu tip uygulamaların kuaför dükkanlarında bile yapılmasına dikkat çekiyorlar. İşin ehli olmayanlarca ve hijyenik ortam gözetilmeden yapılan lazer ve iğneli epilasyon gibi uygulamalar güzelleşmek isterken pek çok kadının vücudunda yanıklar oluşmasına sebep oluyor, göz kasları iğneli epilasyondan ötürü zarar görüyor.⁶⁴

Estetik amaçlı kullanılan bir diğer zararlı madde ise Hint kınaları. Bu madde doğal olduğu düşüncesi ile kullanılırken içinde yüksek miktarda bulunan parafenilen daimin maddesinden ötürü ciddi riskler taşıyor. Geçici dövmelelerde de bulunan bu maddenin cilde verdiği hasarlar konusunda uyarın Dr. Banu Öztürk Başsoy, estetik amaçlı yapılan ve gençler arasında çok yaygın olan dövme ve Hint kınalarının vücutta ömür boyu kalabilecek izler bırakabileceğinin altını çiziyor.⁶⁵

Gerek kokusu gerekse rahatlatıcı etkisinden ötürü tercih edilen bitkisel ve aromatik yağların ise kapalı ortamlarda özellikle solunum yollarına zarar verebileceği belirtiliyor. Kaplıca ve saunalarda en çok aranan uygulama olan aromatik yağlardan saunalarda havaya karışan mikro parçacıklar havalandırma sisteminin etkisiyle daha fazla yoğunlaşırken Tayvan'da yapılan bir araştırmaya göre bu maddelerin etkisi hava kirliliğine etkisi olan maddelerle aynı.⁶⁶

Sigaradan Sonraki Tehdit: Solaryum

Solaryumlar giderek artan bir hızla insan sağlığını tehdit etmeye devam ediyor. Uluslararası Sağlık Örgütü'nün solaryumdaki 'güneş yatakları'nı yüksek kanser riski listesine almasından sonra yaptığı araştırmalara göre 30 yaşından önce solaryuma girmiş olan kadınlarda görülen kanser riskinin %75 oranında arttığı tesbit edilmiş. Brezilya'da tamamen yasak olan solaryum, İngiltere'de geçtiğimiz yıl 18 yaşından küçükler için yasaklanırken ABD'de bu yıl alınan kararla 18 yaşın altına yasak getirilmesi kararlaştırıldı. Verilen kararda ülke genelindeki kanser vakalarının artışı etkili olduğu belirtiliyor.⁶⁷ Southwestern Tıp Merkezi'nden bir grup gönüllü üzerinde yapılan araştırmalar ise solaryum cihazlarında filtre edilmeyen UV ışınlarının beyin üzerindeki etkisinin alkol ve uyuşturucu bağımlılarındaki gibi olduğunu gösteriyor. Dr. Bryon Adinoff "solaryum insan beyinde ödül alıyormuş gibi bir etki yaratıyor" derken, 30 yaşından genç ve yılda 10 kez solaryuma girenlerin cilt kanserine yakalanma oranlarının 8 kat daha fazla olduğu da araştırmanın sonuçlarından dikkat çeken diğer bir unsur.⁶⁸

Türkiye'de ise her geçen gün sayısı artan merkezlerde kişiler bronz bir ten için solaryuma girerken uzman görüşleri dikkate alınmıyor. So-

63 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikaIEklerDetayV3&ArticleID=1054763&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

64 <http://www.timeturk.com/tr/2011/11/08/guzellesmenin-bedeli-agir-olabilir.html>

65 <http://www.timeturk.com/tr/2011/10/17/gecici-dovmeye-kalici-hasar-uyarsi.html>

66 <http://www.trthaber.com/haber/saglik/aromatik-yaglardaki-buyuk-tehlike-16364.html>

67 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/10/111010_california_sunbed.shtml

68 <http://www.sinir.org/solaryum-cihazlari-uyusturucu-etkisi-yapiyor.html>

laryum cihazlarının sigaradan sonra kansere yakalanmada ikinci en etkili unsur olduğunu belirten İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dermatoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Server Serdaroglu, bilimsel olarak ciddi riskleri kanıtlanan solaryumun yasaklanmasına yönelik yasa tasarılarının hazırlanması gerektiğini belirtiyor.⁶⁹

b. Kokular Ne Kadar Masum?

Kadim Gelenek Değişti; Kokular Zehir Saçıyor!

İnsanın varoluşuyla eşdeğer bir tarihe sahip olan kokuların insan bedeninde ve ruhunda etkileri olduğu çok eski tarihlerde keşfedilmiş olumlu özelliklerinden dolayı bu maddeler tedavi amaçlı kullanılmışlardır. 19. yüzyılın ortalarından itibaren kozmetik sektörünün bir parçası ve vazgeçilmezi haline gelen kokular, hayatımıza inanılmaz ölçüde girerken doğal kokular değil sentetik kokular olarak günümüzde yerlerini almışlardır. Artık kumaşlar üzerinde dahi kalıcı olan kokular içlerindeki kimyasallardan ötürü kadim geleneği olan tedavi edicilikten çok uzak bir tablo çizerken insan sağlığını ciddi anlamda tehdit ediyorlar.

Son yıllarda yapılan araştırmalarla sentetik kokuların insan sağlığına verdiği zararlar tespit edilirken kozmetik sektörünün ve kokuların kimyasal bileşenleri ile ilgili dünyanın hemen hemen hiçbir yerinde yasal bir düzenlemenin mevcut olmaması insan sağlığının nasıl bir tehdit altında olduğunun bile bilinmesini güçleştiriyor. Ancak bilinenler bile ne kadar ürkütücü bir tabloyla karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Zira bugün parfüm ve kokulu ürünlerin içinde bulunan pek çok kimyasal, sigara dumanında bulunan kimyasallarla aynı ve parfümler %95 oranında ham petrolden üretiliyor. En dikkat çekici nokta ise üretimde sentetik cinsel hormonların (feromonlar) kullanılması.

2007 yılında American Contact Dermatitis Topluluğu tarafından “en alerjen etken” ödülüne layık görülen kokuların günümüzde bu denli tehlikeli sayılmasındaki diğer bir sebep de; çiçek, bitki ve misk kokularının nanoteknolojik yöntemler ile elde ediliyor olmaları.⁷⁰

Kokusuz Alanlar...

Resmi organların kokular karşısındaki duyarlılığına karşın Avrupa ve Amerika’da kokuların kontrolsüz kullanımına karşı birçok sivil çalışmanın yürütüldüğü biliniyor. Bu çalışmaların yanı sıra Avrupa’da yeşil çevreler, sigara içilmeyen alanlar olduğu gibi kokuların zararlarına pasif olarak maruz kalmayı engellemek için parfümsüz alan oluşturma (fragrance free rooms) çalışması yürütüyorlar. Bazı grupların okullarda, iş yerlerinde ve kapalı alanlarda parfüm ve kokulu ürün kullanımının yasaklanmasını talep etmeleri de kokularla ilgili bilincin hızla oluşmaya başladığını gösteriyor. Yapılan pek çok araştırma parfümlerin içindeki kimyasalların insan bedenindeki zararlarını belirtirken 2005’te Greenpeace’in parfümlerde kimyasalların olduğunu tesbit eden araştırması, Washington Üniversitesi’nde yapılan başka bir araştırma sonucunda kokulu maddelerin her birinin çevreye 17 çeşit kimyasal yaymasına dair olan incelemede kozmetik sektörünün en kârlı ürünlerinden olan parfümlerin, sadece bireyin değil çevrenin de sağlığını tehdit ettiğini gösteriyor. Özellikle merkezi sinir sistemine yönelik hastalıkların dışında kokuların alerjik hastalıklara sebep olduğuna; astım, sinüzit, spermde DNA bozulmaları, kısırlık, doğum hasarları ve düşüklere, prostat ve göğüs kanserine, hiper veya hipotiroid, anormal cinsel gelişimler gibi hormonal bozukluklara; böbrek, kalp, karaciğer, akciğer ve bağışıklık sistemi hasarlarına sebep olduğuda iddia ediliyor.

Artık pek çok firma doğal ürünler yaptıklarını söyleseler de araştırma sonuçları da en doğal koku-

69 <http://www.diyetvakti.net/solaryumun-zararlari-ve-yan-etkileri-var-mi-solaryum-guneslenmenin-zarari-nedir.html>

70 <http://gidahareketi.org/Zihin-Ve-Davranislarimizi-Kokularla-Da-Yonetiyorlar-1184-haberi.aspx>

ların içeriklerinin dahî diğerlerinden çok farklı değil. Nitekim bugünkü kokuların kalıcılıkları düşünüldüğünde bile onların çok da doğal olmaları anlaşılıyor. Zira en doğal kokunun muhafaza süresi çok uzun değil. Tabi bu kokuların kalıcı olması için yapılan işlemlerin kimyasal içerikli olmaları bu ürünlerin sağlık problemlerine davetiye çıkarmasına sebep olurken patolojik bulgular kokulu ürün kullanan herkesin idrarında kimyasallara rastlandığı yönünde. Bulguların daha vahim olan yanı ise dünyaya yeni gelen her 10 bebekten 7'sinin idrar tahlillerinde de aynı kimyasallara rastlanıyor olması. Kokuların anne karnındaki bebeğin cinsel gelişimini önemli ölçüde tehlikeye attığı, özellikle de erkek çocuklarda kadınsı davranışların görülmesine sebep oldukları da hızla cinsel eğilimlerin değiştiği dünyada insanlık açısından ciddi bir tehdit oluşturuyor.

Kokularla Zihnimizi Yönlendiriyorlar

Kokunun tarihçesindeki tedavi edici özelliğini ve etkisini günümüz insanı çıkarları doğrultusunda modern bir köleleştirme aracı olarak kullanıyor. Öyle ki bugün işyerlerinde performansı yükseltmek, süpermarketlerde alış-veriş isteğini artırmak, stresli ortamlarda rahatlatmak ve cinsel isteğinin artırılması adına kullanıldığı bilinen kokular bir şekilde kişilerin zihinlerine bu etkiyi bilenlerce bir müdahale anlamı taşıyor. Farkında olmadan bireyleri nörolojik anlamda etkileyen kokuların davranışlar üzerindeki etkisinin en güzel örneği olarak 'Koku'⁷¹ filmi gösterilebilir. Bir seri katilin şişedeki kokunun etkisiyle bir anda toplum üzerinde bir hipnoz etkisi yapmasının bir efsane ya da hayal mahsulü olmadığı bilimsani James V. Kohl'nün uzun yıllardır yaptığı çalışmalarla ispatlanıyor. Kohl, insan feromonları üzerine yaptığı araştırmada kokulara karşı ne kadar kuvvetli tepkiler verileceğini ürettiği parfümlerle de kanıtlamış. Bugün birçok büyük parfüm şirketi feromonlar kullana-

rak kadın ve erkeklere karşı cinsi etkileme ve istedikleri kişiye sahip olma vaatleri veriyor.

71 Perfume: The Story of a Murderer (Koku: Bir Katilin Hikayesi); Yön: Tom Tykwer; 2006; Almanya.

5. RUH SAĞLIĞI

Ruh Sağlığı Ekonomik Bir Tehdit Olduğu İçin mi Önemseniyor?

Dünya her konuda olduğu gibi sağlık sözkonusu olduğunda da bir tekelleşmenin ve siyasi-ekonomik menfaatlerin gölgesinde kalıyor. Suni gündem yaratarak insanları korku ve panik havası içerisine sokup ilaç tüketimini artırmak hedefli sağlık spekülasyonlarından sonra (domuz gribi, kuş gribi) bu yıl ortaya çıkan veriler aslında bu suni salgınlardan çok ötede insan sağlığını ve yaşamını tehdit eden ruhsal sorunların ne denli önemli olduğunu gösteriyor. 10 Ekim'de Dünya Ruh Sağlığı günü dolayısıyla bu yıl 'En İyi Yatırım Ruh Sağlığı Yatırımı' teması etrafında toplanılması bile yaşananların ancak ekonomik anlamdaki zararlarından sonra değerlendirilebildiğine dikkat çekmesi açısından önemliydi. Zira bir önceki yıl Almanya'da 71 bin kadın ve erkek psikolojik sorunlar dolayısıyla işten ayrılırken bu tarz psikolojik rahatsızlıkların geçmiş yıllardaki araştırmalara göre oldukça maliyetli olduğu iş bırakan insanlardan dolayı da devletlerin ciddi zararlar ettikleri belirtilmişti.⁷² Yapılan araştırmalara göre

Avrupa'nın neredeyse %40'ının ruhsal sıkıntılar yaşadığı tesbit edilmiş, Alman bilimci Wittchen bu yılki araştırma sonuçlarının ekonomik boyutunun henüz belirlenmediğini ifade ederek 'ekonomik yük'ün ciddi olduğunun altını çizdi ve olayın insan sağlığından çok ekonomik olarak önem arz ettiği izlenimi uyandırdı.⁷³

'Küresel Sağlık Sorunu'

2005'ten bu yana ruhsal rahatsızlıklarda %50 oranında ciddi bir artış bulunuyor. Avrupa kıtasında ruhsal sorunların 165 milyon insanı etkilediği ve ancak bunlardan üçte birinin tedavi görebildiği ise diğer üzerinde durulması gereken bir durum. Almanya'da Dresden Üniversitesi'nde yapılan araştırmalar depresyon, anksiyete, uykusuzluk, şizofreni ve bağımlılık gibi ciddi rahatsızlıkların halen önemsenmediğini ya da saklanıldığını ortaya koyuyor. Ancak bu hastaların iş yapamaz oluşları ya da ilaç tedavisi gibi masraflar düşünüldüğünde ekonomik anlamda ciddi bir yük olduğunun uzmanlarca dile getirilmesi ise sağlığın ekonomik bir yük olmaktan çıkarıldığı ve işin insanî yanının gözlerden uzak tutulduğu izlenimini uyandırıyor.

Ruh sağlığının istatistikler üzerinden ekonomik bir kavram olarak ciddiyetini dile getirenlere karşın Avustralya'da yapılan bir araştırma insan geleceğinin yapısal ve biyolojik anlamda tehlikede olduğunu gösteriyor. Her 12 gençten 1'inin kendine zarar verdiği ve bu eylemi yetişkin olana kadar sürdürdüğü belirtilen araştırmaya göre kendine zarar veren gençler arasında %10 ile kızlar daha önde gözükmektedir. Araştırma ekibinin lideri George Patton, kendilerine zarar veren bu gençlerin çoğunlukla tedavi edilmeden çözülemeyecek akıl sağlığı sorunları bulunduğu dikkati çekerken bu durum 'küresel bir sağlık sorunu' olarak niteleniyor. Oysa dünya üzerinde bugüne kadar bu çarpıcı sorunun gözden kaçırılmış olması oldukça düşündürücü. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, her yıl 1 milyon kişi intihar ediyor ve son 45 yılda

72 <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15471688,00.html>

73 <http://www.trthaber.com/haber/saglik/21-yuzyilin-en-buyuk-saglik-sorunu-7935.html>

dünyada intihar sayısı %60 oranında artmış durumda.⁷⁴

Türkiye Standartları Yakalamaya Çalışıyor

Dünya ruhsal anlamda sorunlar yaşarken ekonomik ve siyasi anlamda çeşitli gelişmeler içindeki Türkiye’de de insanlar ruhsal anlamda ciddi sıkıntılar yaşıyor. Araştırmalara göre Türkiye nüfusunun %20’si ruhsal açıdan sorunlu gözüküyor.⁷⁵ Uzmanlar sanayileşme ile giderek yalnızlaşan insanın buna bağlı olarak ruhsal sıkıntılarının arttığını belirtiyorlar. Türkiye genelinde yaşanan sıkıntıların temelinde stresli yaşamdan kaynaklanan öfke ve buna bağlı aile ve sosyal iletişim bozuklukları gelirken çocuklar arasındaki sınav kaygısına bağlı ortaya çıkan sıkıntılar da devletlerin fertler üzerinde bir mekanik düzen kurma çabasının sonucu olarak gözüküyor.⁷⁶

Öte yandan Sağlık Bakanlığı tarafından düzenlenen 2011-2023 yıllarını kapsayan ‘Ruh Sağlığı Eylem Planı’ ülke genelindeki dağılımı ve alınması gereken tedbirleri gösteriyor. Ortaya çıkan tabloda alınması gereken tedbirlerin teknik eksikliklere yönelik olması ise işin yine madde düzleminde değerlendirildiği şeklinde yorumlandı. Sağlık Bakanlığı’nın hastaların tedavi sürecinde kişi başına düşen doktor sayısını ya da mobil ekipleri oluşturması bu alandaki olumlu adımlar olarak gözükse de bütün bunlar tedavi edici bir yöntem olmaktan ileri gidemiyor ve insan sağlığını tehdit eden unsurların tesbit edilerek ortadan kaldırılmasına yönelik veriler elde edilemiyor.

TV Çocukları İstismar Ediyor

Sağlık Bakanlığına göre Türkiye’de her 10 çocuktan 1’i klinik düzeyde sorunluysen bakanlığın Türkiye’deki problemi sadece ruh sağlığı mer-

kezleri kurarak ortadan kaldıramayacağı ortadadır. Zira yapılan araştırmalar ve veriler ışığindeki değerlendirmeler televizyon dizilerinin çocukların kişiliklerinin inşasındaki yaralarını ortaya koyuyor. Artık cinsel içerikli, aldatma, yalan, kıskançlık, şiddet temelli tüm olumsuzlukların reyting uğruna dizilerde hiçbir engelleme olmadan kullanılıyor olması uzmanlarca henüz denetleme egoları gelişmemiş çocuklarda bu olayların çok daha fazla etkisi olduğu şeklinde yorumlanıyor.⁷⁷

Evde tüm aile fertlerinin ortak alanlarda seyrettikleri ‘masum’ bir eğlence, reyting uğruna bireyleri olumsuz yönde etkilerken Malatya Devlet Hastanesi Psikologu İzzet Güllü’ye göre aileler ‘modernlik’ adına baskıcı görünmemek için bile bile çocuklarının TV tarafından istismar edilmesine göz yumuyorlar. Oysa bu istismar çocukların ileriki dönemlerde bedensel, zihinsel, psikolojik bozukluklar yaşamalarına sebebiyet veriyor. Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi çocuklar arasında TV’de görülenin uygulaması sonucu pek çok ölüm vakasının bu yıl da gerçekleşmesi televizyonun ruh sağlığındaki fonksiyonuna dair ciddi tedbirler alınması gerektiğini gösteriyor.

‘Senaristler Ruh Sağlığını Gözetsin’

2011’de de dizi filmler furyası hız kesmeden hayatlarımızı ambargo altına almaya devam etti. Öyle ki artık aile içi ziyaretler bile dizilerin olmadığı akşamlara göre ayarlanıyor. Herkesin bir ya da birkaç dizisinin olduğu bir ortamda çocukların da en az iki-üç diziyi takip etmeleri tablonun korkutucu boyutunu oluşturuyor. Pedagog Sevil Yavuz, çocukların yaş seviyelerine uygun olmayan içerikteki yapımlar nedeniyle ciddi hasara uğradığını belirtirken aileleri özellikle uygun olmayan, kötü örnek teşkil eden sahnelerde televizyonu kapatmaları konusunda uyarıyor. Bu uyarısında ne kadar haklı olduğunu bir dizinin ardından sahnedeki gibi kendini asan Eskişehir’deki 1. sınıf öğrencisinin durumu ortaya koymaktadır. Benzer

74 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25297967/>

75 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalEklrDetayV3&ArticleID=1062396&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

76 <http://www.timeturk.com/tr/2011/03/11/85-bin-kisiye-uccretsiz-psikolojik-danismanlik.html>

77 <http://www.timeturk.com/tr/2011/03/31/diziler-cocuk-istismarina-sebep-oluyor.html>

örneklerin sayısının hem Türkiye hem de dünyada sayıca fazlalığı ise çizgi filmlerde bile kullanılan şiddet ve uygunsuz görüntülerin çocukların biyolojik sağlıklarına dikkat eden ailelerin toplum genelinde olduğu gibi ruh sağlığını önemsemediklerinin bir ifadesi olarak öne çıkıyor.⁷⁸

Özellikle son dönemde çekilen dizilerin uygunsuzluğu konusunda herkes hemfikir. Samsun Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi Başhekim Dr. Osman Şalış "Senaristler toplumun ruh sağlığını göz önünde bulundurmalı" diyerek mevcut duruma tepki gösteriyor. Şalış'ın özellikle karakter / rol ilişkisinde şiddet ile örneklik oluşturabilecek durumlardan kaçınılmasına dair sözleri dikkat çekerken hangi söz ya da fiilin insan ruhunda ciddi tahribata yol açacağına bilinmemesi de üzerinde durulması gereken bir nokta.⁷⁹

Antidepresanlar Ölüm Saçıyor

Uzmanlar dünya genelinde her yıl insanların %30'unun ruhsal rahatsızlık geçirdiğini söylerken gelişmiş ülkeler de dahil bu kişilerin çok az bir kısmı tedavi oluyor. Genellikle kişilerin hastalıklarını bir utanç olarak görmelerinden dolayı hastalıklarını saklama yoluna gittiği bilinirken dünya genelinde ruhsal bozukluk olarak en sık görülen depresyona karşı alınan ilaçlarınsa hastalığı tetiklediği hattâ ölümlere yol açtığı iddia ediliyor. Geçtiğimiz yıllarda da gündeme getirilen konuya ilişkin 2011 yılında Harvard Üniversitesi'nden Prof. Dr. Irving Kirsch'in açıklamaları antidepresanların iyileştirici yanından çok depresyon görülme riskini artırdığı yönünde. Bu ilaçların tedavi edici değil de depresyonun nüksetmesine ve ciddi sağlık sorunlarına neden olduğunu öne süren Kirsch'in açıklamalarının en korkutucu kısmı ise ilaçların gençler arasındaki intihar riskini artırıyor olması.⁸⁰

İnsanların hayat hızı karşısında yaşadıkları güçsüzlük, isteksizlik ve günlük strese karşı başvurdıkları antidepresanların bugüne kadar zararlı etkilerinin ilaç firmaları tarafından saklandığını iddia eden Kirsch insanların yaşadıkları sorunlar karşısında en son çare olarak ilaç kullanmaları gerektiğini belirtiyor. Yapılan araştırmaya göre bu ilaçlar özellikle 24 yaşın altındaki genç ve çocuklar arasında intihar riskini %62'ye kadar yükseltirken bu ilaçları kullanan yetişkinler arasındaki inme riski ise %50-60 arasında görülüyor. Daha önceki yıllarda hamile kadınların düşük yapma olasılığını yükselttiği bilinen antidepresanların doğan çocukların otistik olma riskini de %280 oranında artırdığı biliniyor.

Yeşilay Örnek Çalışmalar Sergiliyor

Alkol, uyuşturucu ve tütün kullanımının korkutucu boyutlara ulaşması ve başlama yaşının ilköğretim düzeyine inmesi, hiç şüphesiz bugün sağlık alanında dünyanın en büyük problemlerinden biri. Aileleri yıkan, gençliği perişan eden, insan sağlığını yok ederek onu ölüme sürükleyen bu maddeler, maalesef dünya üzerinde giderek yaygınlaşmaya ve daha büyük bir tehdit unsuru olmaya devam ediyor. Zira bu maddeler milyarlarca Dolar'lık büyük bir pazar olma niteliği taşıyor.

Türkiye'de de özellikle diziler, TV programları ve medya etkisi ile genç nesiller alkol, uyuşturucu ve tütün kullanımını özendiriliyor. Böylece bu maddelerin yaygınlaşmasına zemin hazırlanmış oluyor.

Ancak bu durum karşısında harekete geçen ve son yıllarda kapsamlı bir çalışma yürüten Yeşilay'ın faaliyetleri takdiri hak ediyor. Nitekim son birkaç yıl içerisinde sürdürülen çalışmalarla bu konuda önemli adımlar atılıyor. Neredeyse 100 yıllık bir kurum olan fakat son birkaç yıldır bu denli etkin bir çalışma sürdüren Yeşilay'ın bu durumu, sivil toplum çalışmaları açısından da örneklik teşkil ediyor ve kurumların gerçekçi, sürdürülebilir ve özverili çalışmalarla toplumsal yaşama büyük katkılar sunabileceğini kanıtlıyor.

78 <http://bebekvecocuk.milliyet.com.tr/tv-dizilerini-izleyen-cocuklar-kendini-asiyor-/pedagog-sevil-yavuz-gumus/bebekvecocuk/yazardetay/09.02.2011/1350414/default.htm>

79 <http://www.fatihbasaran.com/diziler-ruh-sagligini-etkilemektedir/>

80 <http://saglik.milliyet.com.tr/depresyon-nedeni-antidepresan/ruhsalsaglik/haberdetay/30.11.2011/1469331/default.htm>

6. ÖZEL SEKTÖR ELİYLE YAŞANANLAR

Hasta Simsarlarına Dikkat!

Özel sektörde yaşanan ihlaller arasında geleneksel denilebilecek tek ihlal belki de hasta simsarlarının uygulamaları; zira bu kişiler el altından bir danışman gibi hayatlarını sürdürürken çoğu baba mesleği olarak bu işi yürütüyor ve bu işten aylık ortalama 10-35 bin TL gelir elde ediyorlar.⁸¹ Simsarlarla birlikte anlaşmalı doktor ve hastanelerin olması ise sağlık hizmeti vermesi gereken kişi ve kuruluşların hizmet satmaları gibi bir mantığa bürünerek hasta başına yürütülen hesaplarla pek çok acı faturanın ödenmesine sebebiyet veriyor. Mahmut Toptaş, köşesinde market benzetmesiyle özel hastanelerin artık servisler aracılığıyla hastalara uyguladıkları yakın takibe dikkat çekerken simsarlar aracılığıyla oluşturulan sistem daha da ileri giderek şifa arayan kişilerin yanlış yönlendirilmesine hattâ bazılarının hastalıklarının ciddi olduğuna bile inandırılmasına yol açıyor. Zira anlaşmalı doktorların ‘kapsamlı tetkik gerek’ sözü, ardından hangi hastanenin bu kapsamlı tetkiki yapacağıyla

devam ederken ikinci kısımda simsar, kendini hastanenin bir çalışanı olarak tanıtarak hem hasta ne hem doktordan komisyon alıyor. Hasta ve hastalık üzerinden yürütülen bu suistimallerle ilgili veriler ise dikkat çekici: Sektör içinden bir kişinin açıklamalarına göre orta ve küçük ölçekli hastanelerin %80’inde simsarlık sisteminin hâkim olduğu iddia edilirken İstanbul’un bölge bölge bölünmesi şaşırtıyor. ABD’de ise hasta simsarlığının yasal bir danışmanlığa dönüştürüldüğü biliniyor.

Yoğun Bakım mı, Yoğun Dolandırıcılık mı?

Hasta kapma yarışı içine giren özel sağlık kurumlarına dair dikkat çeken iddialardan biri de yoğun bakım ünitelerinde yaşanan skandallar. İddialara göre Sosyal Güvenlik Kurulu’nun hasta başına gecelik 200-1200 TL’lik ücret tarifesinden yararlanmak isteyen orta ve küçük ölçekli kuruluşlar, kamu hastanelerindeki yabancı uyruklu asistanlar ile anlaşarak çirkin bir dolandırıcılık yapıyorlar. Gelen hastalara yoğun bakımda yer olmadığı söylenerek anlaşmalı hastaneye yönlendirme yapılırken asistanlar hasta başına 100-200 TL alıp aylık kayıt dışı 10-15 bin TL kazanmış oluyor.⁸²

Kartal’da özel bir hastanede yaşanan yoğun bakım skandalı ise çok sayıda bebeğin hayatına mal olurken SGK’dan daha fazla ödeme alabilmek adına sağlıklı bebeklerin yoğun bakımda tutuldukları iddiaları 2011’de sağlık alanında en çok tartışılan konulardan biri olmuştu. Söz konusu hastanede çalışan bir hemşirenin bir yıldır şahit olduğu olayları anlatmasıyla derinlik kazanan olayda sırf para uğruna nasıl bir vahşet işlendiği gösteriliyor. Sağlıklı bebekler, hastane lojmanında ya da uygun olmayan ortamlarda tutulurken 15 kişilik bir odada 30 bebeğin tutulması hastane enfeksiyonuna sebebiyet vererek ölümlere yol açtı. Bu kuruluşla ilgili bir bebeğe makyaj yapıldığına dair basına yansıyan görüntülerse bir hizmet sektörünün me-

81 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1041498&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

82 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1061908&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

kanik bir işleyişle ruhsuzlaştığının göstergesi olmuştur.⁸³ İddialar arasında 6 aylık hamileliklerin risk olduğu gerekçesiyle erken doğuma yönlendirildiği ve hastanede birkaç gün daha fazla kalmaları için bu yönteme başvurulduğu da yerilirken Sağlık Bakanlığı söz konusu hastane hakkındaki inceleme bitene kadar kapatma kararı aldı.⁸⁴

Tıp merkezlerinde yapılan bir diğer kayıt dışı uygulama da hastaneye TC kimlik numarasıyla başvuran hastaların birkaç ay sonra tekrar girişi yapılarak hastanın tekrar muayene edilmiş gibi gösteriliyor olması. Böylelikle haksız bir kazanç sağlayarak hastalar üzerinden devlete fatura kesilirken eczane ve optiklerde de benzer şekilde işlem yapılmadan fatura kesildiği belirtiliyor.⁸⁵

Sezaryen Gerekli mi?

Uzun zamandır devam eden sezaryen konusundaki tartışma ve kafa karışıklığı da yerini koruyor. Kimi zaman estetik kaygıyla yapıldığı iddia edilen sezaryenin özel kuruluşlarda sırf daha fazla para adına adeta zorunlu bir biçimde yaptırıldığı da iddia ediliyor. Normal doğuma göre çok daha riskli olan aynı zamanda uzman görüşlerine göre anne-bebek arasındaki yakınlığı bile etkileyen sezaryenli doğumlarla ilgili bu yıl Sağlık Bakanı Recep Akdağ anne adaylarını uyararak dikkatli olmalarını, sezaryenin zorunlu hallerde mecburi bir yöntem olduğunun altını çizerek hatırlattı.⁸⁶ Sezaryenin doğum sırasında anne ve bebeğin hayatını kurtaran bir müdahale olduğunu belirten uzmanlar son yıllarda sayısı giderek artan uygulamayla ilgili bunun karnın açılmasıyla gerçekleşen cerrahi bir müdahale olduğuna dikkat çekerek riskler konusunda uyarıda bulunuyorlar. Sırf daha

fazla kazanç uğruna anne ve bebek sağlığı hiçe sayılan bir yöntemle dönüşen sezaryenli doğumlar da araştırmalara göre doğan bebeklerde astım oluşma ihtimali daha yüksekken doğum sonrasında da bebeklerin adapte olma süreci gecikiyor.

Her Ürüne Kanmayın!

Hayatımızı kolaylaştırmak, daha eğlenceli hale getirmek hattâ stres atmak için tercih edilen bazı ürünler aracılığıyla da vücudumuza zararlı maddelerin alındığını belirten uzmanlar özellikle piyasada satılan ürünlerle ilgili dikkatleri çekiyorlar. Son zamanlarda çeşitli şekillerde bilinç oluşturularak bazı alet ve ürünler sanki günlük stresi azaltıp oluşan bölgesel ağrıları yok edecekmiş gibi sunulurken bazı ünlü isimlerin de kullanımıyla dikkat çeken titanyum bilekliklerine dair Sağlık Bakanlığı açıklama yaparak bu ürünle ilgili yanlış bilgiyi düzeltti. Eklem ağrısına, migrene, nefes darlığına iyi geldiği belirtilen titanyum bilekliklerinin bu tür etkilerinin olmadığını belirten uzmanlar ise tıbbî bir araştırma olmadan bu ürünlerin pazarlanması-tının tüketicileri tereddüde düşürerek yine haksız bir kazançla yol açtığını belirtiyorlar.

Kış aylarının vazgeçilmez elektrikli battaniyeler ise yaydıkları elektro manyetik radyasyondan dolayı tehlike oluştururken hücre yapısı bozulmasına sebebiyet vererek kanser riskini arttırdıkları iddiası ile dikkat çekiyorlar.⁸⁷ Yaşamı kolaylaştırması adına pek çok ürünle ilgili bu tür iddialar kullandığımız ürünlerle ilgili yetersiz incelemeler yapıldığını gösterirken evlerde aksesuar amaçlı kullanılan kokulu mumlarla ilgili ABD’de yapılan bir araştırmaya göre bu mumlar en az sigara dumanı kadar tehlikeli. Yakıldıkları ortama toksik madde yayan mumların astım, egzama gibi hastalıklara sebep olduğunu belirten uzmanlar her gün bu mumların yakılmaması ve ortamın çok iyi havalandırılması gerektiğini belirtiyorlar.⁸⁸

83 <http://www.timeturk.com/tr/2011/04/03/bebekleri-gozgore-gore-oldurmusler.html>

84 <http://www.timeturk.com/tr/2011/04/03/bakanlik-o-hastaneyi-kapatti.html>

85 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1053953&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

86 <http://www.haber7.com/haber/20111207/Sezeryan-karari-sorgulanmali.php>

87 <http://www.timeturk.com/tr/2011/01/05/elektrikli-battaniyeler-kanser-yapiyor.html>

88 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1055580&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

Çocuklar Eğlenirken Zarar Görüyor

Tüketim sektörünün hitap ettiği geniş bir alanı kapsayan çocuk ürünleri dikkat çekiciliği ve eğlendirici vasıflarıyla bilinirken geçtiğimiz yıllarda da bazı oyuncak ve materyaller kullanılan kimyasalların çocuk gelişimine engel olduğu belirtilmiş, kanser içerikli maddeler konusunda ebeveynler uyarılmıştı. Günümüzde artan sektör ürünleri albenisi ile çocuk dünyasına girmeye devam ederken bu ürünlerin sağlığa olan etkileri yeterince araştırılmıyor. Eğlence amaçlı öğretim kurumları ve eğlence merkezlerinde de sıklıkla kullanılan yüz boyaları hakkında Sağlık Bakanlığı'nın yaptığı araştırma korkuturken Çin ve Kuzey Kore kaynaklı ürünlerin içinde ağır metaller bulunduğu tesbit edildi. "Mascots skin Friendly Party Makeup By Colordale" adlı yüz boyasının "PVY01FC" serisinde tesbit edilen maddenin insan sağlığına ciddi bir tehdit oluşturduğu bilinirken bakanlık ürünün satışının durdurulması noktasında karar aldı.⁸⁹

Kırtasiye Malzemelerine Dikkat!

Kokulu silgiler, boya kalemleri, keçeli kalemler, okul çantaları, kalem kutuları, beslenme çantaları, su mataraları... Her yıl okulların açılmasıyla rengarenk çocuk dünyasına giren bu ürünlerle ilgili yapılan incelemeler sonucunda ortaya çıkan tablo korkuturken incelemeye göre 78 kırtasiye malzemesinden 41'i kanserojen içerikli. Bu ürünlerin içeriklerinde alerjik hastalıklar, astım, hormon sisteminde ciddi bozukluklara yol açan fitalatın yanı sıra kanserojen bir madde olan ve daha çok tekstil ürünlerinde bulunan azo boyar maddeye rastlanması ürünlerin seçimi noktasında titiz davranılması gerektiğini gösteriyor.⁹⁰

Kırtasiye malzemelerindeki diğer bir tehlike de uçucu maddelerin kalp sağlığını tehdit ediyor

olması. Kokulu silgiler, oyun hamurları, uçan balonlar, resim boyaları gibi ürünlerde bulunan bu uçucu maddelerin kusma, baş ağrısı gibi etkileri bulunurken uzmanlar ölümcül kalp hastalıkları konusunda uyarıyorlar. Okulların açılmasıyla uzun ihtiyaç listelerinin başında yeralan ürünlerle ilgili su bazlı olanlarının tercih edilmesi, çocuğa verilen ürünlerin onun sağlığına, biyolojik gelişimine zarar vermeyecek şekilde seçilmesi gerekiyor.⁹¹

89 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1059939&Date=06.12.2011&CategoryID=118>

90 <http://www.timeturk.com/tr/2011/09/28/kirtasiye-urununde-kanserojen-alarmi.html>

91 <http://www.trthaber.com/haber/saglik/cocuklari-ucucu-maddelere-karsi-koruyalim-12219.html>

kültür sanat

GİRİŞ

Perde Gerçekten Beyaz mı?

Yaşadığımız yüzyılın bir görsellik devrimine şahit olduğu hepimizin artık kabullendiği bir gerçek. Gözümüzün görmesinden öte süreklilik arz ederek onu alıştıran ve bedendeki alışkanlık ile insan ruhuna etki etmeye çalışan teknolojik gelişmelerle, insanların mekanikleşmesi ve değer yargılarından kalıcı olarak vazgeçebilmeleri adına her yöntem deneniyor. Yedinci sanat olarak lanse edilip 'beyaz perde' tamlamasıyla insan zihnine doğallığı ve temizliğine dair bir bilinç yerleştirilen sinema, günümüzde artık herkesin kabullendiği üzere belli ideolojilere hizmet eden bir endüstri haline gelmiş durumda. Çok uzun yıllar çıkış noktası olan Batının hâkimiyeti ve idealize edilmesi amacıyla hareket eden Hollywood sineması giderek sığlaşıyorsa da tahtını kolay kolay bırakacak gibi durmuyor. Biraz da yıllardır yapmış olduğu kültür emperyalizmi ile etkisi altına aldığı beyinlerin etkisinden olsa gerek dünyaya sunduğu melek yüzlü yıldızları, onların her yönden ilginç yaşamları ve yıldızlar üzerinden doğal bir debdebe ile insanları etkilemeyi sürdürüyor. Öte yandan Türkiye gibi Doğu ve İslam temelinde yaşayan halklar için hep bir yabancılığı olan, bir türlü benimsenemeyen ama bu halkları da değiştirme ve dönüştürme ça-

basındaki sinema, özelde Türkiye üzerinden bakıldığında da aile yapısı, ahlak, inanç başta olmak üzere pek çok temel alanda etkili oluyor.

Dünya Siyasetinin Uzantısı: Festivaller!

Genel olarak hayatlarımız içinde siyasetin buluşmadığı hiçbir alan kalmamış gibi gözüküyor. En masum olarak nitelenen hareketlerin ardında bile pek çok gizli hesap, komplo teorisi ve bilinç oluşturma/yıkma çabaları çıkıyor. Yapılan bir işin, emeğin ödüllendirilmesi ya da bir geleneğin en güzel şekliyle devamı açısından son derece olumlu olan festivaller ve ödül törenleri, gerek dünya üzerinde gerekse ülkemizde birilerinin gözetiminde ve kontrolünde siyasi eylemlerin bir neticesi gibi algılanıyor. Adeta bir şova dönüşen bu kapsamlı törenler emeğin ödüllendirilmesinden çok uzak kalınarak belli düşüncedeki insanların kendi düşüncelerini ifade aracına dönüşüyor. Tam bir özgürlük içerisinde değil de kısıtlı ve dar kafaların, egemen güçlerin kısıkacında devam eden dünyaca ünlü film festivalleri ve ödüller, 2011 yılında da dünya siyasetinin bir uzantısı olmaktan ileri gidemedi.

İnsanlık Mirasına Sahip Çıkamıyor

Yaşanan tüm olumsuzluklar ve bölgesel, etnik ayrımcılıklar insan hayatlarını olduğu kadar köklü medeniyetlerin son temsilcilerini de vuruyor. Ekonomik dengesizlik, geri kalmışlık ve üstüne eklenen cehalet, pek çok kültür mirasının 'tarihi eser' olarak yok edilmesine ya da ait olduğu topraklardan sökülmesine sebep oluyor. Kültür miraslarının henüz toplumların köklü değişimi açısından ne denli önemli olduğuna dair bir bilincin oluşmaması da oldukça düşündürücü. Özellikle bu yıl Ortadoğu'daki ayaklanmalar ve çatışmalar bölge üzerindeki mirasların ciddi hasar görmesine ve yerinden edilmesine sebep oldu. UNESCO'nun Libya'daki 5 anıt için yaptığı çağrı gerekli değeri görmezken İstanbul gibi "İşte sayın şehirciler, defterlerinize not ediniz: Siluetler!"¹ tanımlaması-

1 Le Corbusier'nin İstanbul hakkında defterine düştüğü nottan alıntılanmıştır.

la hayranlık uyandıran bir şehir adeta sırtından vurularak kimliğinden soyulmaya mahkum ediliyor.

Popüler Kültür Hangi Halkın?

Hızla akan hayatın içerisinde modernitenin bir getirisi ve aynı zamanda götürüsü olarak da yaşadığımız popüler kültür ögesi her ne kadar halk kültürü anlamına geliyor olsa da her zamanki gibi materyalist bir anlayışın hâkim olduğu dünyada hızla yozlaşarak tüketime dayalı söylemler üzerinden insan hayatını yönlendiriyor.² Güç sahiplerinin yönlendirmeleri, ‘sizin yerinize en doğru kararı biz veririz’ anlayışı sonucu ortaya çıkan ve modern insanı ne giyeceğinden ne yiyeceğine, onu nelerin mutlu edip nelerin üzeceğine kadar bireye mahsus pek çok alanı da etkisi altında tutan bu söylem ve tavırlar, kişilerin öz denetimlerini zedelediği gibi, toplumların kültür birikimleri açısından da son derece zararlı. Toplum nezdinde itibarı olan kimselerin asırlık kazanılmışlık olan kültür mirasını yaptıkları filmler, şarkılar, diziler ve söylemler ile nasıl yıktıkları yaşanan pek çok örnekte görülüyor. Evlerin içersindeki TV ve internetin mahremiyeti kaldırması ve reklamlar vasıtasıyla normalleşen bu uygulamalar, yaşanan süreci özetlemeye yetiyor.

Küreselleşmeden Dil de Nasibini Aldı

Dünyada küreselleşmeden etkilenmeyen hiçbir alan kalmamış gibi gözüküyor. Yaşamsal devamlılığın bir zarureti olarak kullanılan ve milletlerin oluşumunda bütüncül bir etkisi olan diller, yapılan araştırmalara göre, Ortaçağ felsefesinin bir uzantısı olarak yok ediliyor. ABD, İngiltere, Fransa, İspanya ve Rusya başta olmak üzere pek çok devletin sömürgeci uygulamalarıyla, yeryüzünde var olan 30 bin kadar dilden bugün sadece 7 bini varlığını sürdürüyor. Bu 7 bin dilin yarısından fazlası konuşulmazken her iki haftada bir dil yok oluyor.

2 <http://apoletlimedya.blogspot.com/2011/10/populer-kulturun-vagonu-medya.html>

1. PERDEYE İNEN SİYASET

a. Filmlerin Dili Ne Söyler?

Sinema, toplumları değiştirme ve dönüştürme faaliyetine ara vermeden devam ediyor. İlk etapta bir bomba etkisi yaptığı söylenirse de yavaş yavaş ama kalıcı bir dönüşüme imkan veren sinema için Dr. Mehmet Akif Enderun; hazırlamış olduğu ‘Beyaz Perdenin Din Algısı’ adlı kitabında “Sinema devrim yapmaz. Toplumu yavaş yavaş değiştirir.” diyor. Gerçekten de sinemanın etkilerine bakıldığında bir görsel eğlenceden çok zamana yayılarak belli ideolojilerin propagandasını en etkili şekilde yaptığı ortaya çıkıyor. Günümüzde Hollywood’un etkisiyle artık dilimize girmiş ‘lanet olsun’, ‘canın cehenneme’ gibi çok tekrar edilen replikler ilk başta bir eğlence olarak algılansa da zamanla tavırların da bu sözlere eşlik etmesi/ benimsenmesi sonucu toplumsal yapıda köklü değişimlere sebep oluyor.

“..Hiçbir film, yaşadığımız dünyanın gerçekliğini sunmaz. Bütün filmler, gerçekliği onu oluşturanın ideolojisi doğrultusunda yeniden üretirler” sözleriyle sinemadaki gerçeklik olgusunu irdeleyen Enderun, sinemanın ve onun ardındaki gücün kendi gerçekliğini oluşturarak topluma yaşanılardan öte bir gerçeklik sunduğunu ve bunu da zaman içinde kabul ettirdiğini belirtiyor. Yaşanılan

bu süreci inançlı insanlarda dedikodunun sıradanlaşması gibi sinemanın da insanlara olayları sıradanlaştırarak mümkün olmayan pek çok şeyin doğal karşılanmasında kapı açtığı olarak somutlaştıran Enderun, kitabında özellikle sinemanın din noktasında yıpratıcılığına dikkat çekiyor.

Türk Sineması İmamları Dinden Çıkardı

Tüm devrimlerin ardında onu destekleyen bir sanat gücü olduğu gerçeğinden hareketle, Türkiye’nin yaşadığı geçiş döneminde de Muhsin Ertuğrul ile başlayan süreçte yeni düzen ve modern hayatın benimsetilmesinde beyaz perdenin etkili olduğu biliniyor. Bu süreçte eski ile özdeşleştirilen din konusu sinema aracılığı ile daha da yıpratılarak imam-öğretmen ayrımı yapılmış, biri eskinin simgesi olarak kötü; diğeri modern ve iyi olarak lanse edilmişti. Toplumun bu değişime ayak uydurması çok kolay olmazken “Vurun Kahpeye” filminin 3 ayrı şekilde tekrar edilmesi bunun bir göstergesi olarak öne çıkıyor. Özellikle 80’li yıllarda porno ve ahlaksızlığın hakim olduğu Türk sineması bir taraftan da inançların istismarına yönelik bir yöntemle kasasını doldurmayı seçmişti. ‘Hac Yolu’ (1952) isimli belgesel filmi izlemekle insanlara hac yapmış olacaklarına dair söylem sayesinde film tam yedi kez seyrettirilmiş insanların abdestli olarak filme gelmeleri sağlanırken, aralarda gül suyu verilen insanlar çıplak ayakla sinema etrafında dolaştırılmıştı. Bu ve benzer örnekler, yedinci sanatın nasıl bir düzene alet olduğunu ve beyaz perdenin etkisini göstermesi açısından oldukça dikkat çekici tablolar sunuyor.

Daha sonraki dönemlerde ‘Birleşen Yollar’ filmi ile başlayan süreçte İslami geleneğin hakim olduğu filmler ile sinema sektöründe farklı bir dönem yaşanmışsa da bugün dahî sinema üzerinden karalanan geleneğin ve çizilen ‘din adamı’ portrelerinin etkisi devam ediyor. Türk sinemasının pek çok yapıtında özellikle imamlar üzerinden anlatılmak istenenin İslam inancı ile hiçbir benzerliğinin olmadığı ortadayken, bu kişiler üzerinden bir karalama yürütülmüştü. Züğürt Ağa,

Vizontele, Takva, Ulak, Semum ve Dabbe gibi filmlerde de geleneksel imam ve inançlı insan kimliği üzerinden yanlış pek çok sunum bilinçaltına yerleştirilmişti.

b. Hollywood'un Aktörleri Siyasete mi Oynuyor?

Hollywood uzun yıllardır Amerikan siyasetine paralel giden ve toplumların zihinlerini dönüştüren filmler yapmaya devam ediyor. Pek çok filmin Amerika'nın güttüğü bir politikanın öncesinde ya da sonrasında destekleyici unsur olarak kullanıldığı biliniyor. Özellikle 11 Eylül sonrası yaşanan dönemde 'Müslüman teröristler' olarak dünyayı etkilemeyi başarmış olan Hollywood, kendi içinde uygun bulmadığı yapımları da karalayarak yok sayıyor. Bu konuda Mel Gibson'ın Hz. İsa ile ilgili yapmış olduğu filminden sonra yaşadığı yalnızlaştırma³ Hollywood yıldızları üzerinde öyle etkili oldu ki artık yıldızlar oyunculuklarını daha geniş çerçeveye yayarak Hollywood stüdyolarını başta Afrika olmak üzere Ortadoğu ve dünyanın tüm diğer geri kalmış bölgelerine taşıyorlar. 2011 yılına damga vuran Arap Baharı sonrası pek çok ayaklanma, insanları yerinden ederken kamplara Angelina Jolie'nin yaptığı geziler bu durumun en yakın örneği olarak öne çıktı. BM'nin iyilik elçileri sıfatıyla hareket eden bu isimlerin Amerika'nın siyasetine oynamaları dikkatlerden kaçmazken pek çok yıldız aracılığı ile Amerikan propagandası halen yoğun bir şekilde yürütülüyor.

Hollywood sineması ve starlarının Amerikan siyasetindeki etkin rolünün temeli olarak 1942'de, ABD Başkanı Roosevelt'in dört Oscar'lı Hollywood yönetmeni John Ford'u Beyaz Saray'a davet etmesini gören ve o günden sonra "Hollywood'da Beyaz Saray'ın, Pentagon'da Hollywood'un irtibat bürosu kuruldu." diyen Yılmaz Özdil, beyaz perdenin starlarının her ziyaretinden önce ya da sonra gerçekleşen katliamlara

dikkat çekerek bu iyi niyet elçiliğini sorguluyor.⁴ Amerika'nın yıldızlar aracılığıyla Ortadoğu'ya gülümseyen yüzünü gösterdiğinin altını çizen Barış Tarımcıoğlu ise, CFR (Council of Foreign Relations) adlı oluşumun bu starları bir vitrin olarak kullandığını dile getiriyor.⁵ Tarımcıoğlu'nun "Dış İlişkiler Konseyi olarak saygın politika ve strateji üretme kisvesi altında, ABD'nin emperyalizm konusundaki bir numaralı teori üretme ve dolayısıyla mikrop saçma yuvası" olarak nitelediği CFR için George Clooney'in aldığı davet üzerine "İnisiyasyon (Kabul ediliş) töreni hakkında çok heyecanlıyım" şeklinde açıklama yapması ise kafaları daha çok karıştırıyor.⁶

İyi niyet elçiliğinin, starların ziyaret ettiği bölgelerde yaşayan insanlar açısından da ciddi bir sıkıntıya dönüştüğü söylenebilir. Kamplarda yaşayan insanlara 'alt sınıfa ait oldukları, starlar için kampların hazırlanmasında bile ortaya çıkıyor. Ayrıca Hollywood yıldızlarının bu kamplardan evlatlık edinme modaları da iyice çığırından çıkmış bulunuyor. Son olarak Angelina Jolie'nin CNN'e söyledikleri geline durumu özetliyor: "Birçok ülkeyi araştırıyoruz. Maddox'la Zahara'ya en iyi uyacak ırk, cinsiyet, ülke neyse onu seçeceğiz." Görüldüğü gibi Gökçe Aytulu'nun ifadesiyle "mülteci kampları manav, çocuklarsa sebze" olarak algılanıyor.⁷

Setlerin Dini 'Jediizm'

2011 yılında Amerikan sineması açısından en dikkat çeken yön, dünyayı kurtaran kahramanlar üzerinden ilerlemesi oldu. Genel itibarıyla geçmişten günümüze Superman kuşağının devamı olan bu filmlerde yaratılan hayali kurtarıcılar ile aslında

3 2004 yapımı İsa'nın Çilesi adlı filminden sonra Hollywood'un yapım firmaları oyuncunun tüm kontratlarını iptal etmişlerdir.

4 <http://hursiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=18059961&yazarid=249&tarih=2011-06-18>

5 <http://haricihaber.com/2011/08/06/abd-orta-dogu-demokrasilerinden-odu-kopar/>

6 Masonlara mahsus kılıçlar altında olduğu iddia edilen bir tören.

7 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalYazar&ArticleID=1053211&Yazar=G%D6K%C7E%20AYTUL%20U&Date=09.10.2011&CategoryID=9>

insanlara genel Amerikan mitolojisi veriliyor ve halkın güvende olmadığı savı işleniyor.⁸ ABD'nin ikinci en büyük gelir kaynağı olan sinema sektörünün 'İlk Yenilmez: Kaptan Amerika', 'Battle: Los Angeles' gibi filmlerle devam ettirdiği bu seri için dikkat çeken bir diğer nokta da, bu tarz kahramanları yaratanların Yahudi kökenli senaristler olması.⁹ Bu durum aslında Amerika'nın genel siyasetine hâkim olan havayı özetliyor. Ayrıca günümüzde pek çok çizgi film ile de saldırganlık ve cinsellik çocukların bilinçaltına yerleştirilirken genel olarak Amerika ve Yahudi siyasetine ters düşenler de kötü, çirkin ve potansiyel düşman olarak gösteriliyor.¹⁰

'5 Days of August' filmiyle aynı zihniyeti sürdüren Hollywood; Renny Harlin'in yönettiği ve Val Kilmer, Andy Garcia gibi oyuncuların oynadığı filmde 2008'de yaşanan Rusya ve Gürcistan arasındaki savaşı anlatılırken geleneksel Rus düşmanlığını da elden bırakmayarak aynı propagandayı devam ettirmişti. 'Şeytanın İkizi'¹¹ adıyla yayınlanan bir gerilim filminde de Saddam'ın oğluna benzerliğinden dolayı yaşamı değişen bir adam anlatılarak Saddam ve ailesi üzerinden Doğu kültürüne genel bir bakış sergilenmişti. 'AkılAlmaz'¹² filmi ise bakıldığında İslamofobi ile hareket eden Amerikan askerlerinin uyguladığı işkenceyi göstermesi açısından dikkatlerden kaçmadı. Lakin filmde sonradan Müslüman olan Steven Yusuf'un bildiği tek şeyin 'şiddet' olarak sergilenmesi ve filmde Müslüman olmanın terörist olmakla eşanlamlı geldiğinin yansıtılması Batı

zihniyetini sergilemesi açısından filmi oldukça ilginç bir yapım olarak gözler önüne seriyor.¹³

Hollywood'un ne kadar etkili olduğunu göstermesi bakımından, meşhur bilimkurgu serisi Star Wars de ilginç bir örnek olarak duruyor. Tamamen bir kurgudan ibaret olan 'Star Wars' filminin esinlenerek oluşturulan yeni bir din dünya üzerinde hızla yayılırken, günümüzde İngiltere'de 390, Avustralya'da ise 70 bin kişinin bu dine mensup olduğu biliniyor.

8 <http://yenisafak.com.tr/Aktuel/?i=104501>

9 <http://turkish.irib.ir/makaleler/edebimakaleler/item/246952-hollywood-sinemas%C4%B1nda-amerikal%C4%B1-kurtar%C4%B1c%C4%B1lar>

10 <http://www.izlesene.com/tv/cihanhaber/video/cizgi-filmler-artik-siddet-ve-cinsellik-temali/4343403>

11 Yönetmenliğini Lea Tamahori'nin yaptığı filmde Dominic Cooper, Ludivine Sagnier ve Raad Rawi rol almıştır.

12 Yönetmenliğini Gregor Jordan'ın yaptığı Samuel L. Jackson (H), Carrie-Anne Moss (Helen), Michael Sheen (Steven Yusuf) gibi oyuncuların rol aldığı film.

13 <http://www.sadibey.com/2011/07/29/amerikanin-iskencehaneleri-iste-boyledir/>

2. FESTİVALLER ve ÖDÜLLER KİMİN TEKELİNDE?

a. Festivaller Siyasi Söylemleri Ödüllendiriyor

Her yıl dünyanın merakla beklediği, gösterişli sunumlarla farklı bir yaşamın sergilendiği festival ve ödül törenleri, 2011 yılı içerisinde de artık yıldızların kendilerini bir üst kimlikle tanıttıkları bir geçit olmaktan öteye gidemedi. Özellikle dünyanın dört bir tarafında ilgiyle takip edilen Oscar ve MTV müzik ödülleri, bu üst kimliğin ve her türlü inançtan yoksun değişik bir hayat biçiminin tanıtımıyla sınırlı kaldı.¹⁴ Diğer tarafta Afrika kökenli pek çok Amerikalının ten rengi ve etnik kökeni bu törenlerde üzerine basılarak dile getiriliyor. Afrika kökenli bir Amerikalının ödüle aday gösterilmesi ve ödülü alması, ABD Başkanı Obama'nın seçim sürecinde ten renginin ön planda tutulmasını akıllara getiriyor.¹⁵

Altın Portakal'ın Siyasî Dili

2011'de 48. kez düzenlenen Altın Portakal Film Festivali'nde, sanat eserlerinden çok konuşmacıların söylemleri damga vurdu. Rutkay Aziz ve

Tarık Akan gibi Türk sinemasında önemli yeri olan isimlerin "Ak mı Kara mı?" gibi söylemlerle¹⁶ dile getirdikleri durum, Erol Günaydın'ın tepkisine sebep olmuştu. Türk sinemasının çınarlarından biri olan Günaydın; Altın Portakal'ın içinde bulunduğu kısır döngüye dikkat çekerek "Böyle bir festival dünyanın hiçbir yerinde yok. Sinema hakkında hiçbir şey bilmiyorlar, sözü dönüp dolaşıp siyasete getiriyorlar. Bunlar cahillik" sözleriyle ünlü oyuncularını eleştirmişti.¹⁷ 36. İsmet Küntay Tiyatro Ödülleri'nde de en iyi oyun yazarı seçilen Tuncer Cücenoglu'nun benzer bir tarzı benimsemesi, festival ve ödül törenlerinin ideolojik söylemlerin mecrası haline geldiğini ortaya koyuyor.¹⁸

Nobel Sokağa Çıkan Kadınları mı Ödüllendiriyor?

Her yıl büyük bir merakla beklenen Nobel Barış Ödülleri, her ne kadar dinamiti icat ederek savaşlara büyük katkısı olan Alfred Nobel adına düzenleniyorsa da, dünya üzerinde barışa hizmet eden insanlara verildiği ve böylece dünya barışına katkı sağladığı iddiasıyla gerçekleştiriliyor. Tabi buna, maalesef bu ödülü verenler bile inanmıyor; zira yıllar içerisinde pek çok tartışmaya sebep olan ödüllerin Şimon Peres, İzak Rabin, Barack Obama gibi isimlere verilmiş olması 'hangi barış?' sorusunu akıllara getiriyor.

2011 yılında ödülün 3 kadın arasında paylaştırılmış olması bazı soruları da beraberinde getirdi. Neticede 110 yıllık tarihinde sadece 15 kez kadınlara verilen bir ödülün bu yıl 3 Doğulu kadın arasında paylaştırılması alışlageldik bir durum değildi.

Nobel Barış Vakfı'nın dünyada Amerika-Avrupa eksenli bir barış algısını ödüllendirdiği bilinirken, herkesin üzerinde hemfikir olduğu şey, bu ödüllerin siyasi bir muhteviyatının olduğuydu.

14 <http://www.bugun.com.tr/haber-detay/167692-mtv-odulleri-sahiplerini-buldu-haberi.aspx>

15 http://www.associatedcontent.com/article/161287/does_the_media_promote_racism.html?cat=9

16 <http://www.haber5.com/2011-ak-mi-kara-mi-siz-karar-verin-haberi-151678.aw>

17 <http://www.haber5.com/altin-portakal-kisir-dongu-icinde-haberi-153018.aw>

18 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1194094&title=ismet-kuntay-odulleri-de-siyasetten-nasibini-al-di>

Bu nedenle verilen bu ödöl, Nobel'in Arap Baharı'nın ödüllendirdiği şeklinde anlaşılsa da yapılan açıklama ve özellikle üzerinde durulan 'kadın' olgusu Batı zihniyetinin Doğulu kadını dönüştürme çabasının bir sonucu olarak algılanıyor.

Nobel Barış Komitesi tarafından "kadınların güvenliği ve barış hedefleyen çalışmalara kadınların tam katılımının sağlanması için yürüttükleri şiddet içermeyen mücadele" nedeniyle bu ödüllendirilmenin yapıldığı dile getirilmesine rağmen ödülü alanlardan Ellen Johnson-Sirleaf'in Afrika'da halkoyu ile seçilmiş ilk kadın devlet başkanı ve Harvard mezunu bir ekonomist olması, Leymah Gbowee'nin ise kadınların seçimlere katılmaları noktasında büyük mücadele veren bir aktivist olarak ön plana çıkması yapılan işlevler her ne kadar takdire şayan olsa da Batının zihniyetindeki 'kadın' imajına uygun olan bu isimler ile dünyaya vermek istediği mesajı akıllara getiriyor. Bu ödüllendirmenin bir kadın imajına yönelik olduğu her iki örnekte de sorgulanırken Ortadoğu'da kadının değişen yüzünün en büyük simgesi olan, 'Zincirsiz Kadın Gazeteciler' örgütünün başkanı ve 16 Ocak'ta sosyal paylaşım üzerinden yaptığı çağrı ile devrimin simgesi haline gelen Tevekkül Karman'ın profili, Nobel Barış Ödülü'nün değişen baskıcı rejimlerden çok değişen Arap kadınının imajına yönelik bir ödöl olduğu düşüncesini güçlendirdi. Her üç şahsiyet üzerinden verilen bu ödölün senelerdir Nobel'i sorgulayanlarca birden alkışlanır olması ise dikkatlerden kaçmazken bizce bu ödüllendirme, aslında ülkeleri adına ciddi işler yapan kadınların çabalarını gölgelemekten başka işe yaramıyor.

b. İstanbul Gerçekten '2010 Avrupa Kültür Başkenti' Oldu mu?

İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti seçildiğinde Ömer Leksiz'in "Festival dendi mi köçekler, vahşi kapitalizmin besili dudaklarındaki kan lekeleri gelir gözlerimin önüne" sözlerini doğrular nitelikte günler geçirileceği ve bir anda deva-

sa bütçesinden ötürü birilerini zengin etme projesine dönüşeceği herhalde akıllara gelmezdi.¹⁹ Ancak 2009'dan beri yürütme kurulunun başkanlığını yapan Nuri Çolakoğlu ve yürütme kurulunun seçilmiş üç üyesinin²⁰ istifası beraberinde pek çok tartışmayı da getirdi. Seçilmiş dört üye yaşananlarla ilgili her ne kadar kişi ya da kurumlarla ilgili bir hakaret söz konusu olmadığını belirtse de 'Olumsuzlukları gidermek için gayret göstermemize rağmen birtakım engellere takıldık; şimdi kenara çekiliyoruz' sözleri projeye ilgili 'yeni proje üretilmiyor' iddiasının sorgulanmasına sebebiyet verdiler.²¹

Bu olumsuzluklar bir kültür başkentinden öte kriz başkenti olarak adlandırılmasına sebebiyet verse de; gündeme gelen istifalar, dile getirilen ağır ithamlar eşliğinde gerçekleşen bir dönemin ardından kimilerine göre İstanbul gerekli tanıtımı yaptı, projeler ve etkinlikler ile canlı bir kültür sezonu geçirdi. Ancak yapılan etkinlikler ve işleyle ilgili 2010 Avrupa Kültür Başkenti Etkinlikleri Sinema Direktörü Yusuf Kaplan'ın özellikle sinema alanında getirdiği eleştiri dikkatlerden kaçmadı. Kaplan'ın bürokraside yaşanan 'iğrençliklere' atıfta bulunarak oldukça sıkıntılı bir sürecin yaşandığını dile getirmesi 2010 Avrupa Kültür Başkenti etkinlikleri içerisinde kültürden çok siyasetin hakim olduğu tezini güçlendirdi.²²

Yaklaşık 800 milyon TL bütçeli proje kapsamında harcanan paranın kentsel dönüşüme yönelik olması, kentsel dönüşümün %60-70'ine ajansın kaynak oluşturması dünya üzerindeki kültür sanat anlayışının şehrin yüzüyle ilgili olduğu noktasında tıkanı. Üretilen projelerin daha önceden devam eden etkinlikler olması, yeni kültür merkezlerinin

19 <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/?i=27099&xy=OmerLeksiz>

20 Nuri Çolakoğlu'nun dışındaki üç isim: İskender Pala, Gürhan Ertür ve Metin Sözen.

21 <http://www.abvizyonu.com/istanbul-2010/istanbul-2010-avrupa-kultur-baskentinde-istifalar-kesinlesti.html>

22 <http://www.rotahaber.com/yusuf-kaplan-gemileri-yakti-124554.html>

açıklamaması ise Kültür Başkenti olma iddiasını zedeledi.²³ İstanbul adına oldukça önemli olan bu proje kapsamında dile getirilen iddialar ve ortaya konan işlerin yetersizliği, bir kültür beşiğinin kültür başkenti olma noktasında bürokrasiye takıldığı izlenimini uyandırdı.

c. Camii Figürlü Bira Festivali!

Medeniyetin beşiği kabul edilen, bir kültür başkenti olarak tanıtılan İstanbul, kimi zaman reklamın iyisi kötüsü olmaz anlayışla yıpratılıyor. Bunun en belirgin örneği ise 8-9 Ekim 2011 tarihlerinde düzenlenen bira festivaliydi. 2010 yılında Antalya’da düzenlenen Almanların geleneksel ‘Oktoberfest’; oldukça tepki almıştı. Sadece ülke tanıtımı için önemli görülen bu festivale bu yıl Kültür Bakanlığı’nın sponsor olarak destek yazısı ile katkı sağlaması ise pek çok kesimin ciddi tepkisine yol açtı. Özellikle festival kapsamında bira tüketiminde sınır tanınmaması, öğrencilere indirim yapması Yeşilay tarafından sert bir şekilde eleştirilirken Kültür Bakanlığı’nın tüm bu olumsuzlukları sırf İstanbul’un tanıtımı ve turist sayısının artması için desteklemesi kınandı. Festivalin logosunda yeralan cami figürleri, alkol tüketimine dayalı bir festival için oldukça düşündürücüyken festivalin diğer bir sponsorunun da daha çok muhafazakâr kesimin tercihi olan ‘Coşkun Et’ olması reklam için nelerin gözden çıkarıldığını gösteriyor.²⁴ Bakanlık, gelen tepkiler üzerine finansal bir destek verilmediğine dair açıklama yapsa da geçen yıl Antalya’daki festivale yoğun tepki gösterenlerin bu yıl İstanbul için bu konuya gerekli hassasiyeti göstermemiş olmaları da diğer bir dikkat çekici unsur olarak öne çıktı.²⁵

23 <http://v3.arkitera.com/h59328-2010-kultur-baskenti-ruzgar-gibi-gecti-gitti.html>

24 <http://www.on5yirmi5.com/genc/haber.62443/coskun-et-bira-festivalinden-cark-mi-etti.html>

25 <http://www.haber5.com/bira-festivaline-bakanlik-sponsor-oldu-haberi-151113.aw>

3. YOK OLAN KÜLTÜR MİRASI

a. İstanbul Şehirdir, Kent Değil!

Kültür mirası pek çok eserin inanılmaz şekilde tahrip edilmesi, o eserlerle birlikte bir kültürün de yok edilmesi anlamına geliyor. UNESCO'nun Libya'daki eserler için yaptığı çağrı,²⁶ Peribacalarının etrafında yapılan kazılar²⁷ ve İstanbul gibi bir şehrin moderniteye kurban edilmesi toplumların kültürel miraslarının basit bir tarihi eser olarak algılanmasından ileri geliyor. Bu algının yanlışlığı ise duyarlı bir azınlık dışında fark edilebilmiş değil.

Bir açgözlülüğün, kentsel dönüşüm adı altında sermayenin insafına terk edildiği Zeytinburnu'nda İstanbul silüetinin ardında yükselen demir yığınları İstanbul'un köklü bir şehirken kentleşme meraklılarıncı nasıl demir ve moloz yığınlarına mahkum edildiğini gösteriyor. Daha fazla kazanç hırsıyla yok edilen mahalle ve semt kültürü, içlerindeki kültür birikimi ve insanlıkla birlikte bu çok katlı devasa kibir abidelerine yerlerini bırakırken İstanbul maalesef temsil ettiği medeniyetten uzaklaştırılıyor.

26 <http://turkish.ruvr.ru/2011/09/02/55558611.html>

27 http://www.kapadokya.cc/haber_detay.asp?haberID=18056

b. Meydanlar Susuyor

İstanbul'da tarihi yarımadaının kültür canlılığını taşıyan iki önemli meydan olarak öne çıkan Sultanahmet ve Beyazıt meydanları, medeniyetin her türlü gelişimine, acısına, şenliğine ev sahipliği yapıyor. Ancak bugün bu iki meydanı geniş kültür ve birikimleriyle besleyen sokaklar; adeta satıcıların, güya medeniyetimizden eserleri pazarlamaya çalışan dükkânların esareti altında. Turist çekmek için yapılan bu tahribat karşısında; "Sultanahmet, her yanıyla, İstanbul'un iki bin yıllık soyluluğunun tablosudur"²⁸ sözleriyle meydanın diline kulak veren Aziz Üstel, yaşanan yozlaşmaya dikkat çekerek bu meydanda insanların 'dünyanın merkezinde' oldukları bilincinden ne kadar uzakta olduklarını dile getiriyor. Yusuf Kaplan da Türkiye'nin düşünce, sanat ve kültür hayatının kalbi olarak tanımladığı Cağaloğlu'nda yaşananlara şu sözlerle isyan ediyor:

"Cağaloğlu, İstanbul'un kültür parkı yapmak yerine, otoparkların, turistik otellerin işgali altında şu ân... Kültür kaleleri birer birer yıkılıyor; hotel kuleleri dikiliyor..."²⁹ Ne var ki 'Çılgın Projeler' bir kenara bırakılıp mekanik olan eğilimlerden daha ruhu dolduracak akıllı projelere yönelinirse Mustafa Kutlu'nun tavsiyesi³⁰ Beyazıt Meydanı'nı kurtarabilir. Böylelikle 'şehirciliğin simgesi' de kurtulmuş olur.³¹

c. Her şey Gelenekten ve Ruhundan Uzaklaştırılıyor

Bireyleri ve toplumları düşünmeye sevk eden ramazan ayı, İslam aleminin birlik ve beraberliğinin arttığı bir zaman dilimiyken bu ayı kendi çıkarları uğruna kullanan kimi çevreler ramazan

28 <http://www.stargazete.com/yazar/aziz-ustel/dunyanin-merkezi-sultanahmet-meydani-haber-324308.htm>

29 <http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?i=26686&cy=YusufKaplan>

30 Kutlu, tarihsel işlevine uygun olarak gerçekleşecek yeni bir yapılanma ile Beyazıt Meydanı'nın şimdiki perişan halinden kurtulacağını dile getirmiştir.

31 <http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?i=28851&cy=MustafaKutlu>

ayının içini boşaltarak onu özünden koparıyor. 'Geleneksel' tanımlamasıyla bir seyirlik gürültüye dönüşen ramazan eğlenceleri, kutsal ay ve onun insana taşıdığı huzuru yok ediyor. Batılı zihniyetin bir sonucu olarak her şeyi bir festival havasına sokmak olarak özetlenen bu tabloda elbette bu ruha saygı duyanlar ya da iyi niyetle bir kültür ve medeniyet birikimini yaşatmaya çalışanlar da var. Ancak ramazan denince fes, macun ve meddahtan ibaret eğlence anlayışının dayatılması, TV ekranlarına taşınan ehliyetli kişilerce verilen fetvalar, inançlar üzerinden acımasızca bir kültürün yok edilmesine sebep veriyor. Gazeteci yazar Gökhan Özcan'ın "Ramazan etkinliği diyerek, ramazanı vesile ederek, insanları popüler müzik cıvıklıklarıyla buluşturacaksınız, hiç yapmayın daha iyi..."³² diyerek itiraz ettiği durum aslında sadece bu eğlence anlayışıyla sınırlı da değil.

Yıllardır Sultanahmet Camii'nin avlusunda yapılan ve her ramazan geleneğin devamı olarak farklı bir atmosfer ve ruha sahip olan kitap fuarının geçtiğimiz yıl Sultanahmet'ten Beyazıt Meydanı'na taşınması da materyalist bir anlayışın tezahürü gibi. Daha geniş bir kitleyle daha çok sayıda katılımın sağlanacağı düşüncesi içerisinde 2010'dan bu yana Beyazıt Meydanı'nda yapılan fuar; 30 yıldır sürdürülen bir atmosferden çok uzakta kalarak Sultanahmet'teki yaşamışlığın aranmasına sebep oldu. Kitap fuarının çadıra hapsedilmesi ve camiden uzaklaştırılmasıyla; kültürle inancı, ilimle sanatı birleştiren bir gelenek yok edilmiş oldu.

e. Müzik Ne Kadar Sivil?

İnsanlık tarihi kadar geçmiş olan ve taşıdığı evrensel niteliklerle medeniyet kurucu bir işlevi olan müzik; günümüzde kimi zaman bir siyaset yapma aracı, kimi zaman ise cinsel öğelerin öne çıkartıldığı bir endüstri olarak tüketiliyor. Bir tarım toplumu olmamızla türküler arasında bağ kuran Mustafa Kutlu, Türkiye'de artık türküler

yakılamadığından yola çıkarak toplumun hızla geçirdiği evrelerin bir sonucu olarak duyguların nasıl tüketildiğine dikkat çekiyor.³³ Teknolojik gelişmelere bağlı olarak hızla tüketen bir toplum olma yolunda attığımız adımlar maalesef Kutlu'yu haklı çıkarırken müzik camiasının içinden bir ses olan Kayahan, son dönemlerde yapılan şarkıların etik olmadığını dile getirerek bu şarkılar ve müzik anlayışının toplumu nasıl etkilediği yolunda; "Aile yapısının bozulmasında müziğin de etkisi var" şeklinde oldukça çarpıcı bir açıklama yaparak konuya farklı bir boyut getiriyor.³⁴

Müziği siyasi görüşleri için bir mesaj verme ya da salt bir eğlence anlayışı içerisinde cinsel öğeler ve küfürlerle dolduran zihniyetin hâkimiyetindeki bir müzik piyasası içerisinde ülkemiz genelinde ve dünyada müzikle birlikte toplumların ruhlarını da hızla kaybetmeye doğru gitmeleri kaçınılmaz gözüküyor. Öte yanda ülkemizde yıllardır devlet elinde şekillenen klasik Batı müziği ise hala sivilleşebilmiş değil ve toplum nezdinde benimsenmekten çok öte belli kesimlerin çağdaşlık simgesi olarak kalıplaşmış olarak duruyor. "Bir devlet propagandası olarak klasik Batı müziğini göklere çıkardılar."³⁵ diyerek Haşmet Babaoglu'nun dile getirdiği bu gerçek ülkemizde müzik üzerinden yürütülen siyasetin dile getirmesi açısından da son derece önem taşıyor.

32 <http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?i=28499&cy=GokhanOzcan>

33 <http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?i=26437&cy=MustafaKutlu>

34 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1175766>

35 http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/babaoglu/2011/03/12/klasik_muzik_ne_zaman_sivillesecek

4. POPÜLER KÜLTÜR

a. Halkım Sen Sadece Tüket!

Halkı sadece, cahil ve yönlendirilebilen bir sürü olarak gören popüler kültür her alanda bireyleri bir çemberin içerisine hapsederek onlara sadece 'tüket!' bilincini aşılamaya devam ediyor. Oluşturulan bu söylemler ile toplumları özlerinden uzaklaştırmayı ve hayallerindeki konumda hapsedmeyi hedefleyen anlayış, teknolojinin tüm imkânlarını kendi hegemonyası için kullanırken kişi ve toplumları rahatlıkla yönlendirebilecek magazin öğelerinin üzerinden de çıkarları için savaş veriyor. Kendi anlayışları içinde beğenmediklerini yeren beğenilmesi gerektiğini düşündüğünü yücelten bu anlayış edebiyat, tiyatro ve sinema başta olmak üzere pek çok yazılı ve görsel kitle aracı ile insanlara sunulurken aslında sahte ve içi boş bir kültür dayatılıyor.

Geçmişten günümüze bakıldığında ülkemizin geçirdiği süreçler içerisinde ne gibi popüler söylemlerin hayatlarımıza tesir ettiği görülüyor. Dönüşümün çarpıcı bir örneği olarak Türkiye gibi nüfusunun tamamına yakını Müslüman olan bir ülkede 'Şaban' isminin, ülke genelindeki istatistiklerine bakıldığında, yıllar içerisinde nerdeyse orta-

dan kalkması gösterilebilir.³⁶ İlk önce basit bir tercih olarak gözüken bu durum aslında temelinde bir değer yıkımını işaret ediyor. Meryem Aybike Sinan'ın köşesinde değindiği bu konuda yapılan araştırmalar Rıfat Ilgaz'ın 'Hababam Sınıfı'nda işlediği 'İnek Şaban' karakteri ile Rıfat Ilgaz'ın da memleketi olan Kastamonu'daki önemli bir zatın - Şeyh Şaban-ı Veli'nin- karalandığını ve bir kültür erozyonunun ortaya çıktığını gösteriyor.³⁷

Hangi %60?

Baskıcı söylemlerle halkı yönlendirme gayreti bazı kesimlerce ısrarla sürdürülmeye devam ediyor. Öyle ki siyasi iktidara karşı özellikle medyatik isimlerden destek alarak suni bir gündem oluşturma çabası maalesef bazı isimlerin halkı karşısına alıp daha da yalnızlaşmalarına sebebiyet veriyor. Aziz Nesin'in darbe anayasası karşısında bir eleştiri olarak dile getirdiği '%60'lık' meşhur sözünü diline dolayan Müjdat Gezen'in hükümete karşı bir muhalefet bayrağı açarak, zavallı halkını(!) bilinçlendirmeye çalışması³⁸ sanatçının toplum nezdinde sanatından kişiliğine kadar pek çok alanda tartışılmasına sebebiyet verdi. Benzer bir söylemle tepki çeken Zeki Alaysa ise 'Emek sinemasının sahnesinde namaz kılınacaksa hiç açılmasın daha iyi'³⁹ sözleriyle tepki toplamıştı.

Normal Dayatması

Özelde bireyi genelde tüm toplumu hakimiyeti altına almış olan yeni kültür anlayışı halkın her şeyi sorgulamadan kabul etmesini istiyor. Son zamanlarda gençler arasında hakim olan falanca yazarın seminerinde olmak ya da çok satan kitapla-

36 1960 yılında 3365 bebeğe verilen isim yıllar içerisinde düşüş yaşamış; 70'lerde 1642'ye, 80'li yıllarda 1289'a düşerken 2009 yılında sadece 133 bebeğe bu isim verilmiştir.

37 <http://www.haber7.com/haber/20110422/Saban-ismini-bitiren-yazar.php>

38 <http://www.tumkoseyazilari.com/yazar/ersoy-dede/07-02-2011-bitmis-bir-adam-mujdat-gezen.html>

39 <http://www.bugun.com.tr/kose-yazisi/149353-zeki-alasya-nin-namaz-algisi-makalesi.aspx>

rı okumaktan ziyade sadece yanında taşıma modası gelinen noktayı özetliyor. Ancak sadece bu denli basit olmayan, senelerdir kalıplaşmasına karşın bir gün olsun sorulmayan, dile getirilmeyen pek çok dayatmalar da bu anlayışın bir tezahürü olarak gündeme geliyor. Çağdaşlık adı altında ‘normal’ olarak kabul ettirilen; kitap, gazete ve dergilerin yanı sıra görsel kitle araçlarıyla da dayatılan yaşam koşulları toplumları dönüştürüyor. ‘Siyaset ve Düşünce’ adlı bir sitede yer alan konu ile ilgili haber, kadın ve erkek kıyafetleri üzerinde hakim olan popüler kültürün dönüştürücü etkisinin bunca yıldır sorgulanmadığı ve olduğu gibi kabul edildiğini göstermesi açısından ilgi çekiyor. Haberde bunca yıldır erkek kıyafetindeki medenilik ölçüsünün takım elbise olmasına karşın, kadın için tam tersi bir şekilde medenilik ölçüsünün çıplaklık olarak gösteriliyor olmasına dikkat çekiliyor.⁴⁰

b. “Televizyon Terör Aygıtı!”

Televizyonu bir terör örgütü olarak tanımlayan iletişim bilimci Arthur Asa Berger, bugün ekranlarda dönen dizi furyalarının günümüzü çalarken geçmişi ve geleceği de nasıl katlettiğini çok anlamlı bir şekilde ifade ediyor. Öyle ki artık diziler üzerinden yürütülen siyasi mesajlar, birilerini haklı gösterme birilerini yerme aracı olarak kullanılıyor. Eskiden hâkim olan ‘kötü adam’ karakterinin bugün kalkması televizyon üzerinden aşılana bir dönüşümün en dikkat çekici örneği olarak öne çıkarken artık TV dizilerinde sevimli ve ‘bebek yüzlü’ katiller ve masum olduğuna inandırılan tecavüzcüler öne çıkıyor.

Dexter adlı katil öldüren bir katilin dünya üzerinde artan hayranları, bu karakter üzerinden ‘katiller normaldir ya da öldürmek sebepler dahi-
linde masumdur’ noktasına geldiğinin bir göstergesi olarak gündeme geliyor. Hollywood üzerinden ‘bebek yüzlü katiller’ olarak tanımlanan bu

algı Türkiye’de benzer şekilde Cem Garipoğlu üzerinden de sürdürülmüştü. Dexter gibi bir aile babası görünümünde sessiz, sakın ve son derece sevimli bir adamın soğukkanlı katliamları adeta stres atmak için kullanılan bir yöntemle dönüştürmesi dikkatlerden kaçmazken dizinin hayranları arasında Anders Behring Breivik’in⁴¹ olması ise televizyon üzerinden nasıl bir terörizmin aşılandığının göstergesi oluyor.

Bir Zamanlar Babalar Müşfikti

Toplumun en temel taşı aile ve onun etrafındaki yıkımın baş müsebbiplerinden olan diziler, insanlara sahte yaşanmışlıklar üzerinden tıpkı sanal âlemde olduğu gibi kimliklerinden sıyrılıp sadece ekrana endeksenerek içgüdüsel bir tatmin sağlıyor. Hâl böyle olunca normal hayatın ahlakî değerleri içersinde olmaması gereken ne varsa diziler aracılığıyla normalleşiyor ve kabul görüyor. Geleneksel değerlere ve Müslüman aile yapısına aykırı olarak gençlerin gelişimleri ve kimlik yapılarını olumsuz yönde etkileyen yargılar bu vasıta ile aşılanırken dizilerin genelindeki başı örtülü cahil kapıcılar, geleneksel kültürün bir parçası despot babalar karşısında oldukça zengin, eğitilmiş, modern hayatının her türlü getirisini kabul etmiş çağdaş insan tipleri konuluyor.

Haşmet Babaoğlu’nun dizilerdeki baba karakterleri üzerinden yapılan yıpratmaya atıfla dile getirdiği gerçekte ise adeta yıkılan baba modeline dikkat çekiliyor.⁴² Artık baba kavramı; kimi zaman anlamayan idare edilen, kimi zaman zayıf ve nefesine hâkim olamayan, kimi zaman da despot ve söz dinlemez olarak sunuluyor ve onun müşfik yanı unutuluyor.

Tarihe Saygısızlık

Televizyon yıkıcı etkisine tarihsel boyutta da devam ediyor. Öyle ki Osmanlı gibi bir devletin en

40 <http://www.siyasetvedusunce.com/makul-fikir/populer-kultur-kiskacinda-kadin-erkek-makul-fikir>

41 2011’de Norveç’te gerçekleşen saldırıları düzenlediği kabul edilen Norveç vatandaşı.

42 http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/babaoglu/2011/03/09/ali_kaptan_galip_bey_babalar

güçlü dönemi olan ve düşmanlarınca bile saygı gören devri olan 16. yüzyıl ve dönemi padişahı Kanuni Sultan Süleyman, bu yıl çokça tartışılan bir dizi ile resmen alaşağı ediliyor. Tarihi bir çarpıtmanın çok ötesinde dizi aynı zamanda bir karalama işlevi görüyor. ‘Tudors’ adlı dizi ile benzerliği dikkat çeken ‘Muhteşem Yüzyıl’, yayına girmeden önce üç gün içerisinde 5 bin şikayet olarak tepki çekse de yapımcıların nezdinde bu bir reklam olarak kullanılmıştı. Dizinin her şeye rağmen devam ediyor olması ve Osmanlı’da çok konuşulan harem hayatına dair olumsuzluklarla dolu bir tablo ihtiva etmesi Yusuf Kaplan tarafından bir televizyon terörü olarak yorumlanmıştı. Bir milletin köklü tarihine karşı halen sürdürülen bu bilinçli eylem birilerinin ekonomik anlamda tatmin kaynağı olurken aynı zamanda müthiş yalanlar ve çarpıtmalarla da bir padişahın şahsında büyük bir medeniyete hakaret ediliyor. Diziyile ilgili en ilginç tesbit ise Ukrayna’da çekilen ve Osmanlı’yı konu alan bir dizinin başrol oyuncusunun açıklaması: “Biz Ukrayna’da çektiğimiz dizide bile haremın mahremiyetine saygı gösterdik. Hele hele toplumun muhafazakâr olduğu Türkiye’de erotik sahnelerle hiç girilmemesi lazımdı.”⁴³ Olga Sums kaya’nın sözlerine karşılık bu topraklarda yaşayanların kendi insanlarına bu asgari saygıyı dahi göstermemesi dikkat çekiyor.

43 <http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?i=25780&cy=YusufKaplan>

5. YEREL DİLLER NEREYE GİTTİ?

Dil Savaşları

Dünyayı kontrol altında tutan devletlerin geçmişleriyle yüzleşmekten kaçınmalarının sebebi olarak kanlı baskınlar ve büyük soykırımlar gösterilirken, insanların kültürlerinden kopararak yabancılaştırıldığı ve bir gücün egemenlik anlayışı için diğer halkların mağdur edildiği göz ardı ediliyor.

Ancak Rusya'nın Kiril alfabesini federasyonda geçerli tek dil olarak saymasıyla birlikte gündeme Rusya'nın egemenliğini kabul ettirmek amacıyla böyle bir yöntemi seçmiş olduğuna dair yapılan açıklamalar gelirken, bu, geçmiş yüzyıllardaki sömürgeleştirme çabalarının devam ettiğini gösteriyor. Londra Üniversitesi Oryantal ve Afrika Çalışmaları Bölümü (SOAS) Öğretim Üyesi Prof. George Hewitt'in yapılan düzenlemeyle ilgili tesbiti, sürecin geldiği boyutu göstermesi açısından oldukça ilginç; zira Hewitt'e göre Kiril alfabesinin tek alfabe kabul edilmesi Rusya'nın egemenlik iddiasından kaynaklansa da yerel diller için asıl tehdit ailelerin çocuklarına kendi dillerini öğretmiyor olmaları.⁴⁴

Küresel güçlerin modernize edilmiş yumuşak yüzlü savaşlarından olan dil savaşları; geçmişte Kanada, Avustralya, İsveç, İsviçre, Portekiz, İspanya gibi büyük devletlerin sınırları içindeki 'azınlık' tabir edilen yerli halkları soykırıma tabi tutmaları neticesinde bu halklardan hayatta kalanların öz dillerinden kopararak asimile edilmelerine sebebiyet vermişti. Bu halkların kendilerini savunamayacak hale gelmelerinin ardından dünyadaki yayılma politikasını sürdürmek isteyen güçler, bu sefer de bazı dillerin daha üstün ve zengin olduğu iddiası ile genel bir dil anlayışını dünyaya benimsetilmeye çalışılıyor. Fransızca, İspanyolca, Japonca, Rusça, Almanca gibi dillerin dünyaya daha zengin dil olarak sunulmasının ardından yaşanan teknik gelişmeler günümüzde İngilizceyi rakipsiz tek dil haline getirince bu sefer bu devletler egemenliklerini kaybetme riskinden ötürü çok dillilik ve çok kültürlülük prensibine sığınarak hareket ediyorlar.

Batının Yeni Yayılma Politikası

Hızlı ve kolay iletişim kurma, sanayileşme için bir dönem engel görülen farklı diller, var olan 30 bin dilin çok kısa sürede tükenmesine sebebiyet verdi.⁴⁵ 19. yüzyıl sonlarında ortaya çıkan 'Esperanto'⁴⁶ evrensel dil anlayışı ile Avrupa'nın sömürgeleştirme savaşının bir parçası olan uygulama dünya üzerinde konuşulan dillerin %15'inin yok olmasına sebep oldu. Araştırmalar Avrupa'da onlarca, Afrika'da ise yüzlerce dilin kaybolduğunu gösterirken en büyük kayıp Avustralya'da yaşandı. Avustralya'da konuşulan 250 dilden bugün geriye sadece 20 dil kaldı. Yerel dillerin yıllar içerisinde kaybolmasında sömürge anlayışının çok farklı şekillerde tezahürü de ortaya çıkan diğer bir olgu.

45 http://www.turkceciler.com/turk_dili/dil-savaslarindaki-gelistmeler-turkcemiz.html

46 Esperanto (orijinal adıyla Lingvo Internacia), kendini Dr. Esperanto olarak tanıtan Polonyalı göz doktoru Ludwik Lejzer Zamenhof tarafından, farklı dilleri konuşan kişiler arasındaki iletişim zorluklarının, öğrenilmesi kolay bir ortak dil ile aşılabileceği düşüncesiyle 1887 yılında üretilen bir yapay dildir.

44 http://www.kafkas.org.tr/ajans/2002/aramlik/14.12.2_002_iki_gunde_bir_dil_olecek.htm

Sıcak savaş mantığı ve katliamlardan sonra Batı; yayılma politikasını teknoloji, eğitim ve yönetim olarak sürdürmeye devam ederek özellikle bu üç alanda kendi dilini olmazsa olmaz olarak lanse ederek insanlara bunları kabul ettirmeyi başarmış görünüyor. Bugün pek çok ülke kendi dili yerine eğitim dili olarak Batı dillerini baz alıyor ve çocuklarının iyi bir eğitim alabilmesinde bu dilleri konuşmasını zaruri kabul ediyor. 19. yüzyılda medeniliğin önşartı kabul edilen Fransızca tüm dünyada etkili olurken, 20. yüzyılda yerini İngilizceye bıraktı. Bu iki örnek, ülkelerin siyasi etkinlikleriyle doğru orantılı olarak bir zamanlar Fransız kültürü ve medeniyeti olarak ortaya çıkan anlayışın günümüzde İngiliz medeniyeti ve kültürü üzerinden toplumları dönüştürdüğünü ortaya koyuyor.

Sadece Dil mi Kayboluyor?

Yapılan son araştırmalar dünya üzerinde konuşulan sadece 7 bin dil kaldığını gösterirken bazı dillerin sadece bir kişi tarafından bilinmesi ve her iki haftada bir dilin yok olması dünya üzerinde dilden daha hızlı soyu tükenen bir canlı varlığın kalmadığını gösteriyor. Şüphesiz bu kayıpta küreselleşmenin yerel dilleri gereksiz, İngilizceyi ise tek ve yeterli görmesinin büyük etkisi var. Küreselleşme "McDonaldisation" olarak adlandırılan kültürün Hollywood filmleri, Amerikan oyuncakları, fast food ve pop müzik gibi kültürel ürünler aracılığıyla toplumlara yerleşmesini sağlarken kendi dilini oluşturarak kültürel emperyalizmin en güzel örneğini veriyor.⁴⁷ Uzmanlar özellikle toplulukların konuştuğu dilin 'ayak bağı' olduğuna ve diğer dilleri konuşmanın daha yararlı olduğuna inandırılmaları sonucu yerel dillerin kaybolduğuna ve oluşturulan kurmaca bir bilinç ile toplumların modern anlamda sömürgeleştirildiğine dikkat çekiyorlar.

Bir dilin kaybolması aynı zamanda bir medeniyete ait; kültür, edebiyet, düşünce, müzik, mitler ve yüzyıllardır biriken bilginin de kaybedilmesi

anlamına geliyor. %80 oranında İngilizcenin konuşulduğu dünyada 3 bin 500 dilin sadece ait olduğu coğrafyanın %2'si tarafından konuşuluyor olması tehlikenin boyutunu göstermesi açısından oldukça acı bir tablo sunuyor.⁴⁸

Türkiye'deki Durum

Farklı dillere ev sahipliği yapması bakımından oldukça zengin bir birikime sahip olan Türkiye toprakları, yüzyıllar boyunca çok farklı dillerin aynı anda kullanıldığı bir coğrafya oldu. Herkesin anadilini ya da tercih ettiği dili özgürce konuşabildiği ve yazabildiği bu dönem, cumhuriyetin ilanından sonra başlayan inkılaplarla sona erdi. Ulus kimliğinin önplana çıkarıldığı ve Türkçe'nin tek hakim dil olarak, Türkiye sınırları içerisinde yaşayan herkese dayatıldığı bu dönemde, inanç dili de saf dışı bırakıldı ve dini düşüncenin kendini sözlü ve yazılı olarak ifade etmesine imkan tanınmadı. Farklı etnik kökene, farklı anadile, farklı kültüre sahip milyonlarca insan da, yalnızca Türkçe konuşmaya, yazmaya ve düşünmeye zorlandı. Uzun yıllar devam eden bu sürecin sonunda, yerel dilleri kullanmak da artık suç olarak telakki edilmeye başlandı. Anadilini konuşan insanlar, son derece doğal bu haklarını kullanırken çeşitli tepki ve yaptırımlara maruz kaldı.

Son yıllarda, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde konuşulan farklı dillerin korunması ve bu dilleri konuşan insanların haklarının teslim edilmesi adına yapıcı adımlar atıldığı söylenebilir. Başta Kürtçe olmak üzere, Arapça, Zazaca, Çerkesçe, Lazca, Arnavutça, Boşnakça ve daha pek çok dil, bir takım olumsuzluklara rağmen artık daha rahat bir şekilde kullanılabiliyor. Bu konuda medyadan eğitime kadar pek çok alanda önemli gelişmeler yaşanıyor. Yine de yarım yüzyıldan fazla süren olumsuz uygulamaların toplumun zihninde yarattığı etkilerin silinebilmesi ve atılan olumlu adımların karşılık bulabilmesi için zamana ihtiyaç var gibi görünüyor.

47 <http://bianet.org/bianet/bianet/22087-kuresellesme-yerel-dilleri-yok-ediyor>

48 <http://www.turkcebilgi.org/edebiyat/genel/yerel-diller-hizla-siliniyor-7-bin-dilin-yarisi-artik-yazilmiyor-37518.html>

ekonomi



GİRİŞ

Avrupa Krizin Pençesinde Kıvrınıyor!

Avrupa Birliği, Euro bölgesinde birkaç yıldır etkisini giderek arttıran ekonomik krizlerle boğuşuyor. Geçtiğimiz yıl İrlanda'da zirve yapan kriz, bu yıl da Yunanistan'ı vurdu. İspanya ve Portekiz de sırada bekliyor. Bu durum dünya siyaset ve ekonomisine yön veren en önemli mecralardan biri olan Avrupa Birliği'ni büyük bir buhranın eşğine sürüklemiş görünüyor. Yapılan analiz ve yorumlar, Euro bölgesinin, hatta Avrupa Birliği'nin miadını doldurmaya çok yakın olduğu yönünde. Hal böyle olunca, batık ülkeleri kurtarma operasyonları, dünya ekonomisine ciddi zararlar veriyor.

Banka ve GSM Operatörleri Tüketiciyi Sömürmeye Devam Ediyor!

Tüketiciyi en çok mağdur edenler bu yıl da bankalar ve GSM şirketleri oldu. Hukuksuz bir şekilde vatandaşın talep edilen kart aidatları, tarife dışı vergiler ve faiz gelirleriyle milyarlarca liralık vurgun yapan banka ve GSM şirketleri, yasa ve yönetmeliklere aldırış etmeksizin uygulamalarına devam ediyor.

Ekonomik çıkarlar her şeyin önüne geçiyor!

Küresel güçlerin yeni işgal dalgası olduğu yö-

nünde güçlü işaretler veren 'Arap Baharı'nın ne gibi ekonomik çıkarlar sağlayacağını önümüzdeki yıllar gösterecek. Ancak özellikle ABD, Fransa ve İngiltere daha şimdiden önemli girişimlerde bulunarak pastadan daha büyük bir dilim almanın uğraşını veriyor. Özellikle Libya'da Kaddafi'yi yakalama bahanesiyle başlatılan operasyon ve sonrasında devam eden süreçte, Libya petrolleri için milyar Dolar'lık hesaplar yapıyor.

Öte yandan Akdeniz'de doğalgaz sondajına başlayan Kıbrıs Rum Kesimi, yanına Avrupa Birliği, ABD ve İsrail'i alarak hareket ediyor. Türkiye'ye karşı oluşturulan bu ittifakın arkasında, milyarlarca metre küp olduğu tahmin edilen zengin doğalgaz kaynaklarından daha fazla pay alma hesabı bulunuyor.

Yoksulluk da Artıyor, İsraf da!

Gerek Türkiye'de, gerek dünyada yaşanan yoksulluk giderek artarken, diğer taraftan gereksiz harcama, aşırı tüketim ve israfın da giderek arttığına şahit oluyoruz. Yapılan bir araştırmaya göre, yoksulluk için belirlenen sınır dikkate alındığında Türkiye'de nüfusun %90'ının 'yoksul' olduğu ortaya çıkıyor. Bu oran dünya genelinde de pek değişmiyor.

Öte yandan insanlık aşırı tüketim ve israftan kaynaklanan devasa bir kayba da sebebiyet veriyor. Örneğin, yapılan bir araştırma Türkiye'de otellerdeki yemeklerin %70'inin çöpe gittiğini ortaya koyuyor.

Yolsuzluk ve Haksız Kazanç Hızla Yaygınlaşıyor.

Dünya üzerinde yolsuzluk, rüşvet ve diğer haksız kazanç yolları giderek normalleşiyor ve yaygınlaşıyor. Her geçen yıl daha aleni bir şekilde sürdürülen bu hukuksuz uygulamaların insanlığa maliyeti de giderek artıyor. Dünya ekonomisini sarsan bu uygulamalar milyonlarca insanı mağdur ederken, ticaret ilişkilerinin ve ahlaki duyarlılıkların da sarsılmasına yol açıyor. Ticaret hayatının birinci ilkesi olan dürüstlüğün yitirilmesi, toplumsal yaşamın sağlıklı sürdürülmesini de imkansızlaştırıyor.

1. FİNANS DÜNYASI

a. IMF

Batılılar IMF Yönetimini Kaybetmek İstemiyor, Dünyayı Krize Sürüklüyor

Finansal kriz içerisindeki Avrupa ülkelerini kurtarmak için 840 milyar Dolar'a ihtiyaç olduğu öngörülüyor. Ancak IMF'nin elinde 400 milyar Dolar'lık bir kaynak olduğu biliniyor. IMF bu parayı bulmak için yepyeni bir yol deneyecek ve piyasalara borçlanacak. IMF bugüne kadar ise hep merkez bankalarından borç almaktaydı. Ekonomist Prof. Dr. Süleyman Yaşar, IMF'nin alışılmışın dışındaki bu uygulamaya neden başvurduğunu ve muhtemel sonuçlarını şu şekilde açıklıyor:

"IMF'nin paraya ihtiyacı var. Çünkü Avrupa ülkelerini kurtarmak için elindeki para yetersiz. Üç yıl önce çıkan mali krizde elinde 750 milyar Dolar vardı. Bu paranın 350 milyar Dolar'ını kullandı, şimdi 400 milyar Dolar kullanabileceği fon hattı kaldı. İşte bu kadar para Avrupa'yı kurtarmaya yetmiyor. Zira Yunanistan, Portekiz, İrlanda, Macaristan, Romanya ve Polonya'nın ardından İspanya ve İtalya sıraya girmiş, kurtarılmak için bekliyorlar. Hepsinin düze çıkarılabilmesi i-

çin IMF'ye yaklaşık 840 milyar Dolar'lık ek fon gerekiyor.

Peki, bu parayı IMF nereden bulacak? İşte bu parayı bulmak için yepyeni bir yol deneyecek ve piyasalardan borçlanacak. IMF'nin kardeş kuruluşu, Dünya Bankası bu yolu 1947'den beri kullanıyor. Özel sektörden borçlanıp ülkelere proje kredisi veriyor. Bu yıl piyasalardan 50 milyar Dolar borçlandı. Dünya Bankası'nın ihraç ettiği borçlanma senetlerini sigorta şirketleri, emeklilik fonları, merkez bankaları ve varlık yönetimi şirketleri alıyor.

Peki IMF'nin piyasalardan borçlanması doğru mu? Doğru değil, çünkü içinde bulunduğumuz kriz döneminde IMF'nin piyasalardan borçlanması küresel ekonomiyi olumsuz etkileyebilir. Biliyorsunuz 1947'den beri IMF hep merkez bankalarından borç alıp kullandı, piyasalara hiç dokunmadı.

Peki, merkez bankasından borçlanmayla piyasadan borçlanma arasında ne fark var? Merkez bankasından borçlandığınızda yeni para basılır. Oysa piyasadan borçlandığınızda bankaların, şirketlerin, fonların ya da vatandaşın elindeki parayı toplarsınız ve dolayısıyla piyasadan para çekmiş olursunuz. İşte bu nedenle yaşayacağımız olası durgunluk döneminde piyasalardan borçlanmak, faiz oranlarını yukarı çekeceğinden paranın maliyeti artar. Paranın maliyeti çoğaldığı için de yatırımcı yatırımdan, tüketici de tüketmekten vazgeçer ve böylece ekonomilerin daralmasına neden olur. Dolayısıyla IMF'nin mevcut koşullarda piyasalardan borçlanması Avrupa ekonomilerinin krizden çıkışını zorlaştıran bir etki yapabilir. Yani IMF, 'Avrupa'yı kurtaracağım' derken küresel piyasaları yeni bir bunalıma sokabilir. Çünkü borçlanacağı miktar Dünya Bankası gibi 50 milyar Dolar değil, tam 840 milyar Dolar.

Peki, IMF neden bu alternatifi kullanmak istiyor? İşin püf noktası da zaten bu soruda yatıyor. IMF'ye üye olan ülkelerin kotaları daha fazla artırıldığında, zengin ülkelerin IMF yönetimindeki

payı azalacak. IMF yönetiminde gelişmekte olan ülkeler ağırlıklı olacak. Bu arada unutmamak lazım, zengin ülke merkez bankaları Avrupa Finansal İstikrar Fonu'na para yatıracak. Bu yüzden zenginlerin, IMF'ye ikinci bir para basma operasyonunda bulunmaları zor. Dolayısıyla üye ülke kotası arttığında, IMF'nin yönetimi Çin, Hindistan, Rusya gibi yüksek döviz rezervi olan gelişmekte olan ülkelere geçebilecek. İşte bu olası gelişmeyi engellemek için IMF, piyasalardan borçlanarak talep ettiği kaynağı almak istiyor. Aslında istediği şu! "IMF'nin yönetimi zengin ülkelerde kalsın ama parayı gelişmekte olan ülkeler ödesin!" Zengin ülkelerin krizde olduğu bugünkü dünya ekonomisinde şu çok açık ki, IMF'nin çıkaracağı borçlanma araçlarını ancak elinde parası olan gelişmekte olan ülke bankaları ve fonları alabilir. Anlayacağınız IMF hile yapıyor. Ama bu hilesi küresel ekonomiyi derin bir bunalıma sokabilir. Türkiye'nin de IMF'nin bu tehlikeli oyununa itiraz etmesinde büyük fayda var."

b. Kredi Derecelendirmesi

Kredi Derecelendirmesi Nedir?

Kredi derecelendirmesi veya kredi değerlendirilmesi, bir kişi, şirket veya hatta bir ülkenin kredi itibarının belirlenmesidir. Kredi derecelendirmesi, bir borçlunun kredi geçmişi hakkında yapılan bir değerlendirme olabileceği gibi, potansiyel bir borçlunun borcunu geri ödeyebilme yeteneğinin bir derecelendirmesi de olabilir. Hesaplanması için malî geçmiş, cari varlık ve cari borçlar incelenir. Tipik olarak bir kredi derecelendirmesi, borç veren veya yatırımcı için, o borcun geri ödenme olasılığını belirlemek için yapılır. Ancak, yakın yıllarda, sigorta primi, işe alınmaya uygunluk ve depozito oranı belirlemeleri için de kredi değerlendirme sonuçları kullanılmaya başlanmıştır.

Düşük bir derecelendirme, borç alanın borcunu ödememe (temerrüt) riskinin yüksek olduğu anlamına gelir, bu durum, faiz oranının yüksek tutulması veya da borç talebinin reddedilmesi sonucunu doğurur.

Kredi Değerlendirme Kuruluşları Piyasaları

Altüst Ediyor

'Sıfırcı hocalar' olarak anılan üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu Standard&Poor's, Moody's ve Fitch, son dönemdeki açıklamalarıyla dünya ekonomilerini altüst etti. Daha önce hiçbir krizi tahmin edemedikleri için prestij kaybeden üç kuruluş, şimdi de spekülasyon yaparak piyasaların dengesini bozmakla suçlanıyor.

Dünyanın üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu, son dönemde verdikleri tartışmalı notlar ve yaptıkları açıklamalarla piyasaları sarstı. Not artırımını konusunda Türkiye'ye karşı cimri davranmakla ünlenen Standard&Poor's (S&P), Moody's ve Fitch, artık bütün ülkelerin tepkisini çekiyor.

S&P'nin 5 Ağustos'ta ABD'nin notunu tarihte ilk kez AAA'dan AA -'ye düşürmesiyle dünya borsaları çakıldı. Fransa'nın notunun da düşürüleceği iddiaları buna eklenince borsalar iyice altüst oldu. ABD Başkanı Barack Obama "Hangi derecelendirme kuruluşu ne derse desin, biz her zaman olduğu gibi bundan sonra da AAA'lık bir ülke olacağız." sözleriyle tepkisini dile getirirken, İtalya, spekülasyona yol açtıkları suçlamasıyla S&P ve Moody's'in Milano'daki bürolarına baskın yaptı. Fitch de bir süre önce 'cari açık konusunda' yaptığı abartılı uyarı ile Türkiye'de piyasaların bozulmasına yol açmıştı. Bu gelişme üzerine Sanayi Bakanı Zafer Çağlayan, Fitch'i çok ağır bir şekilde eleştirmişti. Daha önce hiçbir krizi öngöremeyen, bu üç kredi derecelendirme kuruluşunun yeni bir fiyasko yaşamamak adına aşırı temkinli davrandığı belirtiliyor. 15 Eylül 2009'da krizin fitilini ateşleyen Lehman Brothers battığında kredi notu en yüksek seviyede idi. Bu da 'sıfırcı hocalar'a büyük prestij kaybettirmişti.

ABD merkezli bu üç kredi derecelendirme kuruluşunun tarihinde de birçok skandala rastlanıyor. ABD'de Aralık 2001'de Enron, 2002'de Worldcom ve 2003'te Parmalat gibi dev şirketlerin çöküşü, dikkatleri bu firmalara çok kısa süre önce yüksek not vermiş olan kuruluşlara çevirdi. Fannie Mae ile Freddie May, küresel kriz sürecinde kurtarıldıklarında dereceleri A idi. Aynı şekilde

Citigroup ve Merrill Lynch de yatırım yapılabilir derecesine sahipti.

Tartışmalar soğumak üzereyken 21 Mayıs 2008'de Financial Times'ta yayımlanan haber gözleri yeniden S&P, Moody's ve Fitch'e çevirdi. Yazıya göre, ABD'de konut sektöründe başlayarak tüm dünyayı etkisi altına alan finansal krizin derinleşmesine kredi derecelendirme kuruluşları sebep olmuştu. Özellikle 2004 ve 2007 yılları arasında başta ABD olmak üzere çeşitli ülkelerdeki yatırım bankaları yüksek oranda getiri sağlamaları sebebiyle, içerisinde yüksek riskli konut kredilerinin de bulunduğu havuzu CDO (Collateralized Debt Obligation: Teminatlı Borç Senetleri) ihraç etmek üzere bir kredi derecelendirme kuruluşuna onaylatmıştı. Her ne kadar verilen derecelendirme notu yatırımcı için bir tavsiye niteliği taşımasa da, notu AAA ile BB arasında değişen düşük risk derecesine sahip ve yüksek getiri sağlayan bu borç senetleri bankalar, emeklilik fonları ve hedge fonlar tarafından özellikle tercih edildi.

Üç büyük kredi derecelendirme kuruluşu S&P, Moody's ve Fitch son dönemde çeşitli ülke, şirket ve CDO'lara verdikleri tartışmalı notlarıyla eleştirilerin hedefi konumunda. Bu baskılar sonucunda 2008'de notu AAA olan pek çok yatırım aracının notu ani şekilde düşürüldü. Verdiği yüksek derecelendirme notları dolayısıyla suçlamaların odağı haline gelen Moody's, yatırım araçlarına verilen derecelendirme notlarındaki uygunsuzluğun ortaya çıkması sonucu baskı altında kaldı. Şirket, sonunda ABN Amro tarafından ihraç edilmiş olan ve kendilerince AAA notu verilen tahvillerle ilgili olarak şu açıklamayı yaptı: "Bilgisayar sistemimize giren bir virüs, notu aslında düşük olan yatırım araçlarının yatırım yapılabilir seviyede notlandırılmasına neden oldu."

Bu olaydan sonra krizin derinleşmesinde kredi derecelendirme kuruluşlarının etkisi, kurumların güvenilirliği ve denetimi üzerine Amerika ve Avrupa Birliği'nde yoğun tartışmalar yaşanmaya başladı. Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'ne kredi derecelendirme kuruluşlarının düzenlenmesine ilişkin sunulan raporda şu konulara

değinildi: Doğruluktan uzaklaşmaları, derecelendirmelerin faiz uyumsuzluklarına etkisi, derecelendirme ve metodolojide kalite eksikliği ve derecelendirme kuruluşlarının aktivitelerinde şeffaf olmamaları. Aynı zamanda IOSCO (Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Teşkilatı) düzenlemelerinin yetersiz kaldığı ve Avrupa'da yeni yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekildi.¹

25 Yaşındaki Analizci, 25 Milyar Dolar'lık Yatırıma Yön Veriyor

Kredi derecelendirmesi veya kredi değerlendirme, bir kişi, şirket veya hatta bir ülkenin kredi itibarını belirliyor. Dolayısıyla, uluslararası fon yöneticileri, yatırım yapmak istediği ülkelerin durumunu kredi derecelendirme kuruluşlarının raporlarından takip ediyor. Çoğu zaman yeni doktora mezunu genç analizci, üzerinde çalıştığı ülkeyi görmeden sadece topladığı verilerle o ülke hakkında rapor hazırlıyor. Yatırımcı da bu raporlara itibar ederek portföyünü dağıtıyor. Sonuç: Yirmili yaşlardaki genç analizciler dolaylı olarak milyarlarca Dolar'lık yatırımlara yön veriyor. Kredi derecelendirmesi hesaplamaları için malî geçmiş, carî varlık ve carî borçlar inceleniyor. Bu değerlendirme kısaca, borç veren veya yatırımcı için, o borcun geri ödenme ihtimalini belirlemek için yapılıyor. Artık sigorta primi, işe alınmaya uygunluk ve depozito oranı belirlemeleri için de kredi değerlendirme sonuçları kullanılıyor. Düşük puan borcun ödenememe (temerrüt) riski ne kadar yüksek olduğunu gösteriyor. Böylece, faiz oranı yüksek tutuluyor ya da borç talebi baştan reddediliyor.

Kredi derecelendirme kuruluşlarının bu denli ciddiye alınır olması 70'li yıllarda başlayan borç krizinin arkasına tesadüf ediyor. 80'lerin başında Meksika'nın yaşadığı ekonomik sarsıntı, ardından Asya kaplanlarından kaynaklanan çalkantılar bu kuruluşların varlığını anlamlandırarak daha da güçlendirdi.

İş o boyutlara ulaştı ki, artık ülkelere borç

1 <http://www.aktifhaber.com/sifirci-hocalar-felaket-tellalligi-yapiyor-480991h.htm>

vermek isteyen yatırımcılar ülkelerin kredi değerliliğine göre önerilen faizleri değerlendirmeye alıyor. Bu puan da kredi derecelendirme şirketleri tarafından belirleniyor. Kredi değerliliği yüksek olan ülkelerin borçlanmalarının maliyeti göreceli olarak daha düşük oluyor. Derecelendirme, sadece ekonomik durum değil, seçim sistemi ve zamanları, dış politika gelişmeleri, demokrasinin işleyişi, siyasal partiler, iktidar, muhalefet ilişkileri, liderin durumu, siyasal gündemdeki riskler, koalisyonların yapısı, Merkez Bankası'nın bağımsızlık derecesi ve benzerleri gibi siyasi durumları da göz önüne alınarak yapılıyor.

Enron'un Batışı, Domino Taşlarını Harekete Geçirdi

ABD'de kurumsal iş tarihinin en büyük skandalına imza atan enerji devi Enron batarken, dünyanın en büyük denetleme ve danışmanlık şirketi Arthur Andersen'i de yanında götürdü. Bunun üzerine Avrupa'da denetleme ve derecelendirme kuruluşlarının güvenilirliği konusundaki tartışmalar alevlendi. Avrupa Komisyonu'nun 6 Haziran 2001'de aldığı kararla CESR (Committee of European Securities Regulators: Avrupa Menkul Kıymet Piyasa Düzenleyicileri Komitesi) kuruldu. Kasım 2004'te Parmalat'ın çöküşüyle birlikte komisyon derecelendirme kuruluşlarının AB'deki çalışmalarına yönelik düzenleme ve denetim esasları belirlendi. Daha sonra 2008'e kadar herhangi bir değişiklik öngörülmedi. 2008'de Avrupa Parlamentosu'ndaki konuyla ilgili düzenlemeler, şu beklentileri karşılamak için yapıldı: Faiz anlaşmazlıklarını önlemek. Derecelendirmenin bağımsızlığını garanti etmek. Derecelendirme kalitesi yeniden temin etmek. Şeffaflığı sağlamak. Verimli bir kayıt ve gözetim rejimi tesis etmek. Amerika'da ABD'de 1975'te NRSRO (Nationally Recognized Statistical Rating Organisations: Ulusal Düzeyde Tanınmış İstatistiksel Derecelendirme Kuruluşları) kurularak derecelendirme kuruluşları tek bir çatı altında toplandı. 2006'da da bu çatı yasal bir çerçeveye kavuşturularak CRA Reform Act (Derecelendirme Kuruluşları Reform Yasası) yürürlüğe girdi. Türkiye'de kredi derecelendirme kuruluşlarının faaliyeti, gözetim ve dene-

timine ilişkin düzenlemeler Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından yapılıyor. Derecelendirme kuruluşlarının faaliyetleri, ilk kez 4 Aralık 2003 tarihli tebliğle düzenlendi.

Derecelendirme kuruluşlarının 'yatırım yapılabilir' dediği şirketler küresel krizde bir bir iflas edince, G-20'nin kriz değerlendirme toplantılarında denetlemenin şart olduğu konusunda görüş birliğine varıldı. 2010 G-20 zirvesini değerlendiren Başbakan Tayyip Erdoğan da Türkiye dahil birçok ülkenin bu kuruluşlardan 'muzdarip' olduğunu belirterek, bu kuruluşların siyasal bir bakış açısı sergilediğini dile getirdi. Küresel krizin yeni boyutu ise Yunanistan'ın iflası ile başlayan AB'nin borç krizine dönüştü. Burada bile karar vermekte geciken bu kuruluşlar yılın ilk yarısında birçok ülkenin notunu düşürdü. Son olarak ABD'nin de notunu düşürünce dünya piyasaları bu karara çok ani tepki verdi. Yoğun görüşme trafiğinde kalan S&P'nin geri adım atarak 'notu tekrar yükseltebileceklerini' açıklaması kararın siyasi boyutunu gözler önüne seriyor.

75 Derecelendirme Kuruluşu Faaliyette

Kredi değerlendirme kuruluşları sadece devletlerin ve şirketlerin durumlarını değil kişilerin de geçmişini değerlendiriyor. Kişiler için kredi skorları kredi büroları tarafından verilirken, şirket ve devletler için kredi dereceleri kredi değerlendirme kuruluşları tarafından belirleniyor. Türkiye'de tüketici bilgilerini derleyerek kişisel kredi değerlendirmesini 'Kredi Kayıt Bürosu, yapıyor. ABD'nin başlıca kredi büroları Experian, Equifax ve Transunion, İngiltere'nin Experian, Equifax ve Callcredit. Kanada'da Equifax, Transunion ve Northern Credit Bureaus/ Experian faaliyet gösteriyor. Dünyanın en büyük ticarî derecelendirme kuruluşları ise Amerikalı S&P, Moody's ve Fitch. Neredeyse 170 yıl önce tohumları Amerika'da atılan sektör, bugüne kadar Amerika'nın yatırımları yönlendirmesi için iş görürken, bugün yatırımların bu ülkeden uzak durması için uyarıda bulunuyor. Dünyada 75 benzer kurum faaliyet gösteriyor. Bunların arasında 'üç büyükler' dışında en bilineni

Japonların kurduğu JCR (Japan Credit Rating). Dünyanın en büyük ikinci ekonomisi haline gelen Çinliler de kendi derecelendirme kuruluşunu kullanıyor. Hatta Amerika'nın notunu S&P'den önce Çinli Dagong düşürmüştü. Bu alanda Hindistan'ın kredi değerlendirme kuruluşları da CRISIL ve ICRA. Avrupa Birliği menşeli kredilendirme kuruluşları Capital Intelligence, Central European Rating Agency, Companhia Portuguesa de Rating, European Rating Agency ve Slovak Rating Agency, Türkiye'de Sermaye Piyasası Kurulu'ndan (SPK) izin almış durumda.

ABD'nin Notunu Düşürünce Gündem Oldu

Kredilendirme deyince akla Amerikalı '3 büyük kuruluş' geliyor. Bunların arasında da Standard and Poor's hem en eskileri hem de hacimce en büyüğü. 1860'ta Henry Varnum Poor'un 'Amerika'nın Tren Yolları ve Kanallar Tarihi' kitabını yazmasıyla başlayan şirket tarihi, 1906'da Luther Lee Blake'in kurduğu Standard Statistics Bureau'yla (Standart İstatistik Bürosu) 1941'de birleşmesiyle bugünkü halini aldı. 1966'da da The McGraw-Hill Company, S&P'nin yeni sahibi oldu. Başkanlığını Deven Sharma'nın yaptığı New York merkezli şirket, 2009'da 2,61 milyar Dolar gelir elde etti. 23 ülkede 10 binden fazla çalışanı olan kuruluş, daha ziyade ABD'deki S&P 500, Avustralya'daki S&P/ASX 200, Kanada'daki S&P/TSX, İtalya'daki S&P/MIB ve Hindistan'daki S&P CNX Nifty gibi borsa endeksleriyle biliniyor. ABD'nin notunu düşüren şirket, son dönemde tüm dünyada gündemin merkezine oturdu.

Kendisinden Hizmet Almayanın Notunu Kırdı

1909'da John Moody 'Demiryolu yatırımlarının analizi' kitabında harf ile risk değerlemesi yapmasıyla temelleri atılan şirket, modern zamanlarda gücünü 'şantaj yaparak kullanmakla' suçlandı. Kendisinden hizmet almayı reddeden Hannover Re'nin notlarını düşürmesi tartışıldı. Yatırım yapılamaz seviyeye getirdiğinde reasürans şirketinin değeri birkaç saat içinde 175 milyon Dolar düştü. Hannover Re de hâlâ Moody's'e

ambargo uyguluyor. 1924'te tahvillerin de derecelendirmesini yapan Moody's'in AAA notu verdiği Credit Suisse, CDO (Collateralized Debt Obligation) isimli finansal ürünlerinden yatırımcılarını yaklaşık 500 milyon Dolar zarara uğratmıştı. S&P'den sonra %40 pazar payıyla ikinci büyük kredi derecelendirme kuruluşu, 1975'te 3 ülkede derecelendirme yaparken 1990'da 33 ülke, 2000'den sonra ise 100'ün üzerinde ülkeyi kapsar hale geldi. 2010'da 2,032 milyar Dolar gelir elde eden şirketin kârı ise 507 milyon Dolar. Şirketin dikkat çekici ortağı ise ünlü yatırımcı Warren Buffet'in başkanı olduğu Berkshire Hathaway.

'Fitch Raitings' Küçükleri Satın Alarak

Büyüme İstiyor

S&P ile aynı notlama modelini kullanan Fitch Ratings, rakiplerinden daha küçük ancak satın almalar yoluyla inorganik büyüyor. 1913'te New York'ta John Knowles Fitch tarafından kurulan şirketin başkanlığını Stephen W. Joynt yapıyor. Kredilendirme kuruluşu 1997'de Londra merkezli IBCA birleşerek iki genel merkezli hale geldi. 2000'in Nisan'ında Chicago merkezli Duff&Phelps Credit Rating Co. ve aynı yılın haziranında Thomson Financial BankWatch'u satın aldı. Şirketin bugün 50 ülkede ofisi faaliyette. Şirket, Paris merkezli FIMALAC'ın da hissedarlarından. Krizde gösterdiği kötü performansından sonra Fitch de eleştirilerden nasibini aldı. CDO'lardan yatırımcısını 465 milyon Dolar zarara uğratan Credit Suisse'e Moody's gibi Fitch de en yüksek not olan AAA vermişti.²

2 <http://www.aktifhaber.com/sifirci-hocalar-felaket-tellalligi-yapiyor-480991h.htm>

2. TÜKETİCİ HAKLARI ve PERAKENDE SEKTÖRÜ

a. İletişim Sektörü

Yargıtay'dan 'Sınırsız Tarife' Dersi

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, İstanbul 1. Tüketici Mahkemesi'nin, bir ayda 25 bin dakika konuştuğu "Her yöne sınırsız" tarifeli telefon hattına 7 bin 500 TL'lik fatura gelen ve hattı kapatılan tüketici lehine verdiği "sadece tarife tutarı olan 66,70 TL ödemesi" kararını onadı.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, Oktay Karaaslan ile GSM şirketi arasındaki İstanbul 1. Tüketici Mahkemesi'nde görülen 'iptal' davasında yapılan yargılama sonunda, mahkemenin davanın kabulüne yönelik olarak karar verdiğini ve bu kararın süresi içinde davalı avukatınca temyiz edildiğini belirterek, temyiz başvurusuyla ilgili dosyanın incelendiğini bildirdi.

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle yasaya uygun gerektirici nedenlere ve özellikle delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre yerinde olmayan bütün temyiz itirazlarının reddine oy birliğiyle karar veren Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, usul ve yasaya uygun olan İstanbul 1.

Tüketici Mahkemesi hükmünün onanmasını kararlaştırdı.

20 Şubat 2009 tarihinde bir GSM şirketinden aldığı "Her yöne sınırsız" tarifeli hattına, 10 Haziran 2009 son ödeme tarihli 7 bin 576 TL borç bildirisi gelen ve İstanbul 1. Tüketici Mahkemesi'ne "fatura tutarının iptali" davası açan Oktay Karaaslan, mahkemeye sunduğu dilekçesinde, GSM şirketinin sınırsız tarifesinin 66,70 TL olduğunu ve şirkete yüksek miktarda faturanın nedenini sorduğunda kendisine "Tarife 10 bin dakika limitlidir. 25 bin dakika konuştuğunuz için 10 bin dakikadan sonraki konuşma faturaya yansıdı" denildiğini aktararak, "Tarife 10 bin dakikayla sınırlıysa neden 'her yöne sınırsız' diyorlar veya neden ben konuştukça kalan miktarı bildirmiyorlar? Şirket bütün reklamlarda 'konuşmada sınır olmadığı' şeklinde reklam yapıyor" ifadelerini kullanmıştı.

Karaaslan, 'her yöne sınırsız' yazan tarifesine göre, 66,70 TL'den fazla olan faturanın iptaline karar verilmesini talep etmişti. Davaya ilişkin cevap dilekçesini sunan GSM şirketinin avukatı Nejat Aday ise, şirket reklamlarının yanıltıcı olduğuna dair davacı beyanlarının kabulüne olanak olmadığını, reklamlardaki ifadenin tüketicilerin dikkatini çekmeyi amaçladığını ve reklamlardaki her sloganın tüketiciyi yanılttığının kabulü halinde ayçiçeği yağının uçurmaması gibi sıra dışı taleplerle davalar açılacağını ifade ederek, davanın reddini istemişti.

Avukat Aday, yapılan incelemelerde davacı Oktay Karaaslan'ın 23 Nisan-22 Mayıs tarih aralığını kapsayan Mayıs 2009 dönem faturasında, kendi operatörü, diğer operatörler, sabit hatlar ve müşteri hizmetlerine toplam 25 bin 482 dakika 13 saniye arama yaptığını belirterek, sözleşmeye göre davacının 10 bin dakikayı aştığını ve aşan kısmın da tarifeye uygun olarak ücretlendirildiğini öne sürmüştü.

Davayı karara bağlayan dönemin İstanbul 1. Tüketici Mahkemesi hakimi Dursun Kaya, dosyaya sunulan delillere göre davacının "her yöne sınırsız" tarifesine abone olduğunun tartışılmaya-

çağını ve davalı şirketin bu tarifenin aylık ücretini de 66,70 TL olarak ilan etmesi nedeniyle, kampanyanın isminden de anlaşılacağı gibi o tarihten itibaren herhangi bir üst limit konulmadığının da açıkça görüldüğünü ifade etmişti.

Hakim Kaya, davacı tüketicinin bu kampanya kapsamında abone olarak telefonuyla sürekli görüşmeler yaptığının görüldüğünü ve bir aylık sürenin büyük bir bölümünün telefonda görüşme yapılarak geçirildiğini anlatarak, tüketicinin bu kampanyayı kötüye kullandığının anlaşılmasına rağmen davalı şirketin bir kampanya başlattığı, bununla ilgili reklamlar ve ilanlar yaptığı ve taahhüdünü yerine getirmesi gerektiğini bildirmişti.

Kararında, "Satıcı şirketin açık taahhütleri karşısında tüketicinin kötü niyetli hareket etmesinin bir önemi bulunmamaktadır. Zira davalı şirketin reklam ve ilanları tüketiciye bu hattı sınırsız şekilde kullanma olanağı sağlamıştır" ifadelerini kullanan Hakim Kaya, bu durum karşısında tüketicinin taleplerinin haklı olduğunu belirterek, tüketiciye gönderilen 7 bin 576 TL'lik faturanın 66.70 TL'den fazla kısmının iptaline karar vermişti.

Cep Telefonuna 10 Yılda 21 Milyar Dolar Harcadık

Türkiye cep telefonuna 10 yılda 21 milyar Dolar para harcadı. 1994 yılından bu yana Türkiye yaklaşık 135 milyon adet cep telefonu ithal ederken, cep telefonunda ortalama birim maliyet ise 1.150 Dolar'dan 235 Dolar'a geriledi. Mobil İletişim Araçları ve Bilgi Teknolojileri İşadamları Derneği (MOBİSAD) verilerinden derlenen bilgiye göre, Türkiye'de cep telefonu kullanımı gittikçe yaygınlaşıyor.

Cep telefonunda henüz önemli yerli markası olmayan Türkiye'nin cep telefonu ithalatı katlanarak büyürken, 1994'te sadece 175 bin adet cep telefonu ithal eden Türkiye bugün cep telefonuna önemli para harcayan bir ülke haline geldi.

Türkiye'nin yıllar itibariyle cep telefonu ithalatına bakıldığında ilk kez 1998 yılında milyon adetlere çıkılırken, o yıl 2 milyon 200 bin adet cep telefonu ithal edildi. Türkiye 2000 yılında 7 mil-

yon adet telefon ithal ederken 2001 kriz yılında bu rakam 4 milyon 200 bin adede geriledi. Ancak 2004 yılında 2000 yılı rakamlarının üzerine çıkılabildi ve 2004'te 7 milyon 550 bin adet cep telefonu ithal edildi.

Kriz yıllarında cep telefonu ithalatı önemli oranda düşerken, 2001 ve 2008 yıllarının aksine ithalatta en büyük sıçrama 2 milyon 200 bin adetten 6 milyon 300 bin adede çıkılan 1999 yılında gerçekleşti.

Türkiye 2005 yılında 9 milyon, 2006 yılında 12 milyon 880 bin, 2007'de 15 milyon 700 bin, 2008'de 15 milyon 500 bin, 2009'da 13 milyon, 2010'da 13 milyon 980 bin adet telefon ithal etti. Türkiye'nin cep telefonu ithalatının bu yıl 15 milyon adet olarak gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

1994 yılından bu yana Türkiye yaklaşık 135 milyon adet cep telefonu ithal etti, cep telefonunda ortalama birim maliyet ise 1.150 Dolar'dan 235 Dolar'a geriledi. Türkiye son 10 yılda cep telefonuna 21 milyar Dolar para harcarken, 1994 yılından bu yana yaklaşık 29 milyar Dolar tutarında cep telefonu ithalatı gerçekleşti.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK) üçüncü çeyrek verilerine göre Eylül 2011 itibariyle Türkiye'de yaklaşık %87,97 penetrasyon oranına karşılık gelen toplam 64,8 milyon mobil abone bulunuyor. Sabit hat penetrasyonu ise mobil telefon kullanımındaki artışın da etkisiyle düşme eğiliminde.

BTK Başkanı Tayfun Acarer, daha önceki açıklamalarında Türkiye'de cep telefonu üretilmesinin önemine işaret ederek, bu konuda Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın çok ciddi çabaları ve girişimleri bulunduğunu, Türkiye'de %20'lik bir pazar payı hedeflenebileceğini bildirmişti.

MOBİSAD Başkanı Murat Dursun ise yerli cep telefonu üretimi konusunda sanayiciler olarak bunun heyecanını yaşadıklarını, ancak vergisel problemlerden dolayı bir girişimde bulunulmadığını anlattı. Dursun, cep telefonu pazarında artık

akıllı telefonların öneminin arttığına dikkati çekti.³

b. Bankacılık Sektörü

Bankaların Eli Vatandaşın Cebinde

Bankalar gelirlerinin büyük kısmını artık tüketicilerin sağladıkları faiz gelirlerinden oluşturuyor. Tüketim harcamalarının giderek daha büyük bir bölümünü bankalardan yaptığı borçlanmalarla finanse eden tüketicilerin, bankacılık sektörünün en büyük gelir kalemi haline geldiği belirtildi.

Ankara Ticaret Odası'ndan yapılan yazılı açıklamada, "Bankaların 2010 yılında kredilerden kazandıkları 47,5 milyar TL'lik faizin 19,8 milyar TL'sini tüketicilerden aldıkları faizler oluşturdu" denildi.

Açıklamada, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) verilerinden yapılan belirlemelere göre, Aralık 2010 sonu itibarıyla 525,9 milyar TL'ye kadar yükselen bankacılık sektörünün kullandığı kredilerin 172,7 milyar TL'lik kısmının, tüketici kredileri ile kredi kartı borç bakiyelerinden meydana geldiği belirtilerek, kredi stokunun 228,2 milyar TL'lik kısmının kurumsal, 124,9 milyar TL'lik kısmının ise KOBİ'lere kullandırılan krediler olduğu belirtildi. Açıklamada, buna göre bankacılık sektörünün kullandığı her 100 TL'lik kredinin 33 TL'lik kısmını tüketiciler, geri kalan 67 TL'lik kısmını ise diğer kesimlerin aldığına işaret edildi.

Bankaların, tüketici kredilerine ve kredi kartlarına çok yüksek faiz uygulaması nedeniyle kredilerden %33 civarında pay alan tüketicilerin ödediği faizin, bankaların toplam faiz gelirleri içerisindeki payının ise 2010'da %42'ye kadar yükseldiği bildirilen açıklamada, bu oranın 2008'de %36,5, 2009'da %39,1 olduğu hatırlatıldı.

Açıklamada, şöyle denildi: "Vatandaşın bankalara ödediği faizin 15 milyar TL'lik kısmı 2010 yılı sonunda 129 milyar TL olarak gerçekleşen tüketici kredilerinden, 4,8 milyar TL'lik kısmı ise

2010 sonunda borç bakiyesi 43,6 milyar TL olan kredi kartlarından tahsil edildi. Kredi kartı borçlarında faiz nakit çekiminde ve son ödeme tarihinde ödenmemiş bölüme işletildiği için, faiz işletilen kısmının 2010 yılında aylık ortalama 10-12 milyar TL civarında olduğu tahmin ediliyor."

Tüketicilerin bankacılık sistemine yaptığı faiz ödemelerinin, faiz oranlarında son yıllarda yaşanan yüksek oranlı düşüişlere rağmen, borç tutarının artmasına paralel olarak hızla arttığına dikkat çekilen açıklamada, Merkez Bankası'nın verilerine göre hane halkının faiz ödemelerinin 2003'de 3,9 milyar TL, 2004'de 7,2 milyar TL, 2005'de 10,2 milyar TL, 2006'da 12,1 milyar TL, 2007'de 15,6 milyar TL olarak gerçekleştiği bildirildi.

Tüketici borç sarmalına giriyor diyen Aygün, şu değerlendirmeyi yaptı: "Borcu borçla ödemenin adı borç sarmalıdır. Vatandaş bu sarmalın içine girmiştir. Bu durumun sorumlusu da vatandaş değil, bence bankalardır. Çünkü bankalar, ne kredi kartı verirken, ne de tüketici kredisi kullanırken vatandaşın gelirini dikkate aldı. Geliri borcunu ödemeye yetmeyen vatandaş da borcu borçla çevirmeye başladı."

Tüketiciyi Koruma Kanunu'nun vatandaşı bankalara karşı koruyamadığını savunan Aygün, "Artık Türkiye'nin, tüketiciyi bankadan koruma kanununa ihtiyacı olduğunu düşünüyorum" dedi.⁴

Bankalar Aidat Adı Altında

Tüketiciyi Sömürmeye Devam Ediyor

Tüketiciyi Koruma Derneği (TÜKODER) Kastamonu Şube Başkanı Hayriye Kipay, yaptığı yazılı açıklamada, bankaların müşterilerinden 'kart bedeli', 'üyelik aidatı', 'hesap iletim ücreti' adı altında "haksız ve hukuksuz para aldığını veya hesaplarından otomatik kestiğini" ileri sürdü.

Kipay, 30 TL civarında olan bu bedellerin, kişisel olarak küçük ve önemsiz görülse de milyonlarca kredi kartı ve hesap sahibinden bu paranın kesildiği göz önüne alındığında toplam rakamın

3 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=189270>

4 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=149060>

her yıl toplam 2-3 milyar TL'ye ulaştığını ileri sürdü.⁵

Kredi Kartı Aidatına 10 Yıla Kadar İtiraz Hakkı

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin konuya ilişkin kararı Resmi Gazete'nin 06.12.2011 tarihli sayısında yayımlandı. Karara göre, Koray Karacan adlı bir kredi kartı sahibi, 2006 yılında aldığı kredi kartı için 2007 yılında hesabından kesilen 40 TL'lik üyelik ücretine karşı 2010 yılında Altındağ Tüketici Sorunları Hakem Heyetine başvurdu. Hakem heyeti, kesintinin davalıya iadesine karar verdi.

Banka, Karacan'ın talebinin yasal dayanakta yoksun, sözleşmeye aykırı ve talep hakkının bir yıllık zaman aşımına uğradığı iddiasıyla, hakem heyeti kararının iptali istemiyle dava açtı. Davayı karara bağlayan Ankara 2. Tüketici Mahkemesi, Karacan'ın talebinin sebepsiz zenginleşmeye dayalı olduğu ve hesabından kesinti yapıldığını öğrendiği tarihten itibaren 1 yıllık zaman aşımı süresinde dava açması gerektiği gerekçesiyle bankanın talebini yerinde buldu ve hakem heyetinin kararını iptal etti. Bunun üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı yerel mahkemenin kararını, kanun yararına bozulması için temyiz etti.

Temyiz istemini görüşen Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, taraflar arasındaki uyuşmazlığın zaman aşımı süresiyle ilgili olduğu tespitinde bulundu. Yüksek mahkemenin kararında, Borçlar Kanunu'nun 125. maddesine göre uygulanması gereken zaman aşımı süresinin 10 yıl olduğuna hükmedildi.

Yerel mahkemenin 1 yıllık zaman aşımı süresini dikkate alarak itirazı kabul ederek, Hakem Heyeti kararının iptaline karar vermesinin usul ve yasaya aykırı olduğuna işaret eden Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının temyiz istemini yerinde buldu ve Tüketici Mahkemesi kararını oybirliğiyle bozdu.

Yargıtay, daha önce de bankaların kredi kartı sahiplerinden yıllık kullanım ücreti almasına karşı

açılan davalarda tüketicileri haklı bulmuş ve bu ücretin alınamayacağına dair emsal kararlar vermişti. Yargıtay'ın bu son kararı da kredi kartı sahiplerine, yıllık kullanım ücretine karşı 10 yıl içinde yargıya başvurma imkanı tanımış oldu.⁶

c. Diğerleri

Elektrik Faturasında Yok Yok

Türkiye'deki 28 milyon elektrik abonesinden KDV ile birlikte değişik isimler altında 9 ayrı kalemde vergi alındığı ve 8 kalem yükün her birinden ayrıca KDV alındığı belirtildi.

Elektrik faturasından alınan haksız bedeller her geçen gün artıyor. Tüketici Örgütleri Federasyonu (TÖF) Genel Başkanı Fuat Engin, tüketicinin elektrik faturasına yansıtılan ek yükün oranının %81,3 olduğunu, Türkiye genelinde var olan toplam 28 milyon elektrik abonesi tüketiciden KDV ile birlikte 9 ayrı kalemde bu bedellerin tahsil edilmesinin, yaratılan haksız kazancın boyutunu gösterdiğini kaydetti.

Fuat Engin, yaptığı yazılı açıklamada, kamuoyunda, kayıp/kaçak bedeli uygulaması, tüketicinin bilgisi olmadan elektrik sayaçlarının değiştirilmesi ve sayaç bedelinin tek yanlı olarak belirlenip tüketiciden tahsil edilmesi tartışmaları devam ederken, elektrik kullanımından kaynaklı ortaya çıkan 'haksız' ve 'hukuksuz' uygulamaların sürdüğünü savundu.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK) kararları, elektrik dağıtım şirketlerinin uygulamalarıyla, tüketicilerin "neredeyse" tükettiği elektrik bedeli kadar faturalarına yansıtılan ek yükü ödemek zorunda kaldıklarını anlatan Engin, şöyle devam etti:

"Tüketicinin elektrik faturasına yansıtılan ek yükün oranı %81,3 olup, Türkiye genelinde var olan toplam 28 milyon elektrik abonesi tüketiciden KDV ile birlikte 9 ayrı kalemde bu bedellerin tahsil edilmesi, aynı zamanda yaratılan haksız kazancın boyutunu da göstermektedir. Tüketicilerden

5 <http://www.yenisafak.com.tr/ekonomi/?t=05.09.2007&c=3&i=66611>

6 <http://finanshaber.mynet.com/detay/ekonomi/kredi-karti-aidatiyla-ilgili-onemli-gelisme/74498>

değişik isimler altında haksız olarak alınan 8 kalem yükün her birinden ayrıca KDV alınması da bir başka haksız ve hukuksuz uygulamayı ortaya koymaktadır. Uygulamadaki kalemlerden birçoğunun enerji dağıtım şirketlerinin talebiyle, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bilgisi dahilinde, EPDK kararlarıyla tüketicilere yansıtıldığını biliyoruz.

28 Aralık 2010 tarih ve 2999 sayılı EPDK kararıyla belirlenen ve önceki yıllarda perakende enerji satış bedeli içerisinde olduğu ifade edilen kayıp/kaçak bedeli ile sayaç okuma bedelinin tüketicilerin faturasında elektrik kullanım bedelinden ayrı gösterilmesi uygulamasına, Ocak 2011'de başlanılmıştır. Yıllardır bu gizli uygulama ile tüketicilerin haberi olmadan faturalarına haksız kazançlar yansıtılmış olup, bu bedellerin faturada ayrı gösterilmesi uygulamasıyla, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerine göre de 'hizmet verenin hile ve/veya ağır kusuru ile gizlenmiş aylık hizmetini' ortaya çıkarmıştır."

Engin, enerji tüketimi 23,12 TL olan bir tüketicinin elektrik faturasına yansıtılarak alınan kalemleri, K/K bedeli 4,06 TL, perakende satış hizmet bedeli 0,52 TL, sayaç okuma bedeli 0,15 TL, iletim sistem kullanım bedeli, 1,04 TL, dağıtım bedeli 4,72 TL, enerji fonu 0,24 TL, TRT payı 0,47 TL, elektrik tüketim vergisi 1,18 TL, şeklinde sıralarken, 6,40 TL KDV dahil fatura toplam tutarının 41,90 TL olduğunu açıkladı.

Giderek artan oranda özel şirketler eliyle yaptırılan elektrik dağıtım işlemlerinin, yapılan işin kamusal bir hizmet olduğu gerçeğini değiştirmedigine işaret eden Engin, şunları kaydetti:

"Bu uygulama, Anayasa'nın 5. maddesinde belirtilen sosyal devlet anlayışına, 172. maddesinde belirtilen 'Devlet tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır' hükmüne ve Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un amaç 1, 4/A maddelerine aykırı haksız bir durum oluşturduğu gibi, aynı zamanda evrensel tüketici haklarından tüketicilerin temel gereksinimlerinin karşılanması hakkı ile ekonomik çıkarlarının korunması hakkı ilkelelerini de ortadan kaldırmaktadır.

Tüketicilerin sırtına yüklenen bu yükün so-

rumluları olan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, EPDK ve enerji dağıtım şirketlerinin yetkililerine sesleniyoruz; bugün alınan 9 kaleme, yarın kaç kalem daha ekleneceği belli olmayan ve tüketici vicdanında mahkum edilmiş bu haksız/insafsız uygulamaya hemen son vererek, hizmet ayıplarını derhal ortadan kaldırınız. Aksi durumda tüketici yurttaşların başlattığı hukuk mücadelesi artarak devam edecektir."⁷

Sigaraya 6 Yılda 180 Milyar TL Harcadık

Sigaraya son 6 yılda Türkiye'nin 2011 yılında yatırımlara ayırdığı tutarın 3 katını ödedik.

2006 yılından bu yana Türkiye'de 30 milyar 61 milyon paket sigara satılırken, vatandaşın sigara için ödediği para da yaklaşık 180,4 milyar TL'ye ulaştı. Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (TAPDK) verilerinden yapılan hesaplamalara göre, orta segmentteki sigara fiyatı olan 6 lira baz alındığında, 2006 yılında 32 milyar 373 milyon TL olan sigara satışları, 2007 yılında 32 milyar 236 milyon TL, 2008 yılında 32 milyar 358 milyon TL, 2009 yılında 32 milyar 266 milyon TL, 2010 yılında 28 milyar TL oldu. Bu yılın Ocak-Ekim döneminde ise tiryakiler, sigaraya 23 milyar 128 milyon TL ödedi. Söz konusu rakamlara göre, vatandaşlar sigaraya yılda ortalama 30 milyar TL harcıyor.

Sigaraya ödenen para, devletin bütçe yatırımlarına yarısına yaklaşıyor.

2011 yılı bütçesinde hastane, okul, yol, elektrik, su ve diğer yatırımlar (kamu sabit sermaye yatırımları) için 56,6 milyar TL ödenek ayrıldığı dikkate alındığında, sigaraya giden paranın büyüklüğü daha iyi anlaşılıyor.

Sigara tüketimi geriliyor

2006 yılında ülkemizde 5 milyar 395 milyon 434 bin paket sigara tüketilirken, bu rakam 2007 yılında 5 milyar 372 milyon 748 bin pakete geriledi. Ancak, 2008 yılında sigara satışları tekrar 5 milyar 392 milyon 945 bin paket seviyesine yükseldi.

7 <http://ekonomi.milliyet.com.tr/elektrik-faturasinda-bir-skandal-daha/ekonomi/ekonomidetay/20.11.2011/1465208/default.htm>

2009 yılında kapalı alanlardaki sigara yasağı-
nın kapsamının genişlemesiyle birlikte satışlarda
belirgin düşüşler ortaya çıkarken, sözkonusu yıl
satışlar 5 milyar 377 milyon 748 bin pakete gerile-
di. Sigara satışlarındaki en ciddi düşüş geçen yıl
meydana geldi. Geçen yıl sigara satışları 4 milyar
667 milyon 712 bin pakete geriledi. Bu yılın 10
ayında 3 milyar 854 milyon 705 bin paket olarak
gerçekleşen sigara satışları, geçen yılın aynı döne-
minde 3 milyar 869 milyon 499 bin paket olarak
gerçekleşti.⁸

AVM'ler Bakkal Dükkanı Gibi Her Köşebaşında

Son yıllarda sayıları hızla artan alışveriş mer-
kezlerine sektörün duayeninden tepki geldi. Koç
Holding'in amiral gemisi Arçelik'in Yönetim Ku-
rulu Üyesi Aka Gündüz Özdemir, ülkenin gelir
dağılımı hesaplanmadan AVM'lerin inşa edilmesi-
nin zamanla sıkıntı doğuracağını söyledi. 100 met-
re aralıklarla aynı markaların farklı AVM'lerde
bulunduğunu anlatan Özdemir, Best Buy'ın Tür-
kiye'den çekilmesine şaşırmadığını belirtti. Arçelik
Yönetim Kurulu Üyesi Aka Gündüz Özdemir,
alışveriş merkezi sayısının hızla artmasının endişe
verici olduğunu belirterek, "Bakkal dükkânı gibi
AVM türemeye başladı" dedi.

Zincir mağazaların Türkiye'ye büyük önem
verdiğini, gelişen bir ekonomi olmasının bu iştahın
en önemli sebebi olduğunu anlatan Özdemir, doğ-
ru fizibilite yapmanın önemli olduğunu söyledi.
Sektörde bir şeylerin yanlış gittiğini ifade eden
Özdemir, "Bakkal dükkânı gibi AVM'lerin türe-
mesinin mantığını anlamıyorum. Akıllı bir işadamı
bu kadar dip dibe AVM yapmaz. Eğlence var,
yiyecek var, ama ticaret hacmi çok da fazla değil.
Bu ülke, hesapsız yatırımların sıkıntısını çekecek,
bunu bilmek için kâhin olmaya gerek yok. 100
metre arayla aynı mağazalar var. Bari konsepti
farklılaştırın. Tabii bir de şu var: Değirmen ta-
mam ama bunun suyu nereden geliyor? Bu kadar
alışverişi kim yapacak? Bu ülkenin gelir dağılımı
belli. Burada birtakım sıkıntılar yaşanacak ve be-

nim için hiçbirisi sürpriz olmayacak" şeklinde
konuştu.

Özdemir, Best Buy'ın Türkiye pazarından
çekilmesiyle ilgili görüşlerinin sorulması üzerine
buna çok şaşırmadığını, Türkiye pazarına giren
bazı şirketlerin doğru fizibilite yapamadığını, hata-
sını gördüğünde de tedbir alarak piyasadan çekil-
diğini ifade etti. Özdemir'e göre, Best Buy gibi bir
müessesenin İzmir ve Ankara'da mağaza kurup
İstanbul'da da personel istihdam etmeye başladığı
bir dönemde yatırımını geri çekmesi fevkalade
önemli.

Zincir mağazaların sıklıkla sağladıkları istih-
dama dikkat çeken açıklamalar yaptığını vurgula-
yan Özdemir, "500 kişiyi istihdam etti diyelim. En
zayıf bayi 10 kişiyi çalıştırıyor. O bölgede 25-30
bayi kapandığı zaman bir zincir mağazanın istih-
dam ettiği işçi sayısının iki katı kadar işsiz ortaya
çıkıyor. Bunun neresi ekonomi? Bayilerin bunu
daha etkili biçimde dile getirmesi ve çözüm iste-
mesi gerekiyor" dedi.

Özdemir, beyaz eşya sektörünün kriz sonrası
toparlanma sürecinde olduğunu, iç pazarda satışla-
rın yıllık 5,5 milyon adet seviyesine oturduğunu,
2009'da önceki yıla göre buzdolabında %21, derin
dondurucuda %49, çamaşır makinesinde %4 olan
daralmanın 2010'da yerini buzdolabında %11,
derin dondurucuda %36 ve çamaşır makinesinde
%8 artışa bıraktığını ifade etti. Türkiye'de krizler
sonrası 3. veya 4. yılın hızlı büyüme yılı olduğunu
belirten Özdemir, "Ya bu yıl ya sonraki yıl piyasa
hızla büyüyecek. Bu yılın seçim yılı olması hare-
ketliliğe katkı koyacaktır. Bu büyümede flaş ürün
buzdolabı olacaktır" dedi.

İhracat pazarlarında da önemli bir problemin
gözükmediğini ifade eden Özdemir, Arçelik'in
etkili olduğu Ortadoğu ve Kuzey Afrika pazarla-
rında yaşanan olaylar nedeniyle bir miktar ihracat
sorunu yaşanabileceğini, ancak Avrupa pazarında-
ki toparlanma ve Rusya pazarındaki hızlı gelişim
sayesinde ihracatın bu yıl da artacağını tahmin
ettiklerini dile getirdi.⁹

8 <http://ekonomi.milliyet.com.tr/sigaraya-6-yilda-180-milyar-liraharcadik/ekonomi/ekonomidetay/02.12.2011/1470224/default.htm>

9 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1112513>

3. DEVLETLER ARASINDA EKONOMİK İLİŞKİLER

Türkiye'ye Akdeniz'de Büyük Oyun

Türkiye, Doğu Akdeniz'deki yeraltı hazinesi-ni kaybetmek üzere! Rum Yönetimi, 2003'ten bu yana kıyıdaş olduğu tüm ülkelerle anlaşma imzaladı. Uzmanlara göre Türkiye'nin denizleri başkalarının tapusuna geçiriliyor. Acilen somut adım atılmalı.

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin İsrail'le yaptığı anlaşma Doğu Akdeniz'de ihmal edilmiş petrol ve doğalgaz yataklarını gündeme taşıdı. Tartışmalar Mavi Marmara baskınıyla 1,5 yıldır Türkiye ile ilişkileri krize dönmüş İsrail ve Rum Yönetimi üzerinde yoğunlaşırken gerçekler perde arkasında kaldı. Rum yönetiminin 2003'ten bu yana Akdeniz'de kıyıdaş olduğu ülkelerle tek tek Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) anlaşmaları yaparken Dışişleri bürokratlarının 17 Aralık 2010'daki Rum-İsrail anlaşmasına kadar bu konuda somut bir adım atmadığı ortaya çıktı. Uzmanlar, "Türkiye'nin denizleri başkalarının tapusuna geçiriliyor" uyarısı yaptı.

Türkiye'nin mevcut konjonktürde henüz Doğu Akdeniz'de münhasır ekonomik bölgesini ilan etmemesi ve kıyıdaş devletlerle yetki alanlarının

sınırlandırılmasına yönelik bir anlaşma yapmamasının siyasi ve ekonomik açıdan risk olduğu belirtiliyor. Türkiye'nin sadece 32,1618 boylamının batısı ile 33,40 enleminin kuzeyini kapsayan deniz alanlarında uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru hak ve menfaatleri olduğunu üstünkörü bir şekilde dile getirdiği işaret ediliyor.

Türkiye için Prof. Dr. Sertaç Hami Başeren tarafından çizilen ve toplam 145 bin km²'lik bir alanı kapsayan münhasır ekonomik bölgenin de Yunanistan'ın son girişimleriyle tehlikeye girdiği belirtildi. Özellikle Yunanistan'ın Güney Kıbrıs ve Doğu Akdeniz'e diğer kıyıdaş devletlerle yatay hat esasına göre sınırlandırma anlaşması yapması durumunda Türkiye'nin münhasır ekonomik bölgesinin 41 bin km² Antalya Körfezi'yle sınırlanacağına dikkat çekildi. Uzmanlar, Türkiye'nin asgari 104 bin km² deniz yetki alanının Yunanistan ve diğer devletler tarafından iç edileceği tehlikesiyle karşı karşıya olduğuna işaret etti.

Prof. Başeren tarafından minimalist bir yaklaşımla çizilen haritanın, yatay hat yerine düşey hatla çizildiği ve Suriye, KKTC ile Mısır'ın kıyıdaş ülke esas alınarak hazırlandığı ifade ediliyor. Uzmanlar yeni bir haritanın çizilmesini isterken bu haritanın düşey hatlarla değil tıpkı Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin yaptığı gibi yatay hatlarla çizilmesi gerektiğine işaret ediyor. Bu durumda Türkiye'nin münhasır ekonomik bölge alanı 50 bin km² artıyor.

ABD Jeoloji Araştırmalar Merkezi başta olmak üzere birçok ülke ve kuruluşun yaptığı çalışmalar Doğu Akdeniz'de toplam değeri 1.5 trilyon Dolar'ı bulan 30 milyar varil petrole eşdeğer hidrokarbon yataklarının olduğunu ortaya koyuyor. 2010 yılı tüketim miktarları dikkate alındığında bölgedeki hidrokarbon rezervinin Türkiye'nin 572 yıllık, Avrupa'nın ise 30 yıllık doğalgaz ihtiyacını karşılayabilecek seviyede olduğuna dikkat çekiliyor. Bu veriler eylül ayında KKTC'deki ODTÜ kampüsünde yapılan Doğu Akdeniz Enerji Sempozyumu'nda gündeme getirildi.

Rum Yönetimi tarafından ilan edilen 13 bölgeden 5'i Türkiye'nin hakkı. Kıyıdaş ülkelerle MEB anlaşmaları imzalanmalı. Uluslararası deniz hukukuna atıf yapılmalı. Türkiye'nin vakit geçirmeden Doğu Akdeniz'e kıyıdaş ülkelerle MEB anlaşmaları yapması gerekiyor. Uzmanlar, Rum Yönetimi tarafından ilan edilen 13 bölgeden 5'inde Türkiye'nin hakkı olduğuna da işaret ediyor. Ayrıca Kıbrıs Rum Yönetimi'nin başta Lübnan olmak üzere sınırlandırma antlaşması imzaladığı ülkelerin deniz alanlarını bu ülkelerin uluslararası hukuktan kaynaklanan hak ve menfaatlerine aykırı bir şekilde elde ettiği belirtiliyor.

İmzalanan bu anlaşmalarla İsrail, Lübnan ve Mısır'ın binlerce km²'lik deniz yetki alanlarının Güney Kıbrıs tarafından sahiplenildiği ifade ediliyor. Uzmanlar bu gerçeklerin uluslararası kamuoyu ve ilgili kıyıdaş ülkeler nezdinde gündeme getirilmesinin Türkiye'nin pazarlık gücünü artıracığına işaret ediyor. Arnavutluk ve Yunanistan arasında 2009'da imzalanan deniz yetki alanları anlaşmasının bu nedenle Arnavutluk Anayasa Mahkemesi tarafından 2010 yılında iptal edildiği hatırlanıyor. Uzmanlar, uluslararası deniz hukukuna atıf yapıyor. Buna göre deniz yetki alanları sınırlandırmasının, devletlerin ilgili kıyı uzunluklarının orantısına göre adaların ana kıtaların önünü kapatmayacak şekilde ve ters yönde olup olmamaları dikkate alınarak yapılması gerekiyor. Bu durum Türkiye'nin Kıbrıs Adası'nın güneyinde hak ve menfaatlerinin bulunduğunu ortaya koyarken, Türkiye'nin Mısır, Suriye ve KKTC'nin yanısıra Libya, İsrail hatta Lübnan ile de kıyıdaş devlet olarak anlaşma imzalayabileceğini gösteriyor. Türkiye'nin sözkonusu kıyıdaş ülkelerin Güney Kıbrıs ile imzaladıkları anlaşmalarda kaybettiklerini tekrar alabileceği vurgulanıyor.

Doğu Akdeniz'deki yeraltı zenginliğinin farkına varan Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, İsrail, Lübnan, Mısır ve hatta Suriye'nin hidrokarbon yataklarının olduğu bölgeleri aralarında imzaladıkları MEB anlaşmalarıyla paylaşmak üzere oldukla-

rına dikkat çekiliyor. Doğu Akdeniz'deki müthiş servet Türkiye'nin gündemine Kıbrıs adasının tek sorumlusu gibi hareket eden Rum Yönetimi'nin İsrail'le imzaladığı MEB anlaşmasıyla geldi. Türk diplomatlarının konuyla yeterince ilgilenmediği dönemde Rumlar ilk olarak 17 Şubat 2003'te Mısır'la, ardından 17 Ocak 2007'de Lübnan ile son olarak da 17 Aralık 2010'da İsrail'le MEB sınırlandırma anlaşması imzaladı.

Ayrıca Avrupa Birliği'nin de desteğini alan Rum Yönetimi 2 Nisan 2004'te Kıbrıs Cumhuriyeti adına 21 Mart 2003'ten geçerli olmak üzere Münhasır Ekonomik Bölge ilanında bulundu. Yine Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin Suriye ile de MEB anlaşması için müzakereler yürüttüğü belirtiliyor. Türk diplomasisinin etkisizliğinden cesaret alan Rum Yönetimi, 26 Ocak 2007'de Kıbrıs'ın güneyinde 13 adet petrol arama ruhsat sahası ilan ederek bu sahaları ihaleye açtı. İhale edilen sahalardan 12 Numaralı sahaya ait haklar ABD'nin Noble Energy şirketi tarafından alındı.

Rum Yönetimi'nin dışında Doğu Akdeniz'e kıyısı bulunan Yunanistan, Suriye, Lübnan ve İsrail de konuyla ilgili olarak çok önemli adımlar attı. Yunanistan'ın uluslararası hukuk normlarıyla bağdaşmasa da Girit, Kaşot, Kerpe, Rodos ve Meis hattını esas alarak MEB çalışmalarını tamamlamak üzere olduğu belirtiliyor. Konuyla ilgili olarak Atina yönetiminin, Mısır ve Libya ile görüşmelere başladığı, Rum yönetimi ile sınırlandırma anlaşmasını yapmasına ramak kaldığına dikkat çekiliyor. Suriye de 19 Kasım 2003'te 'karasularının esas hatlarından itibaren 12 deniz mili, bitişik bölgesinin ise 200 deniz milini aşmayacak şekilde münhasır ekonomik bölge oluşturarak' BM'ye deklare etti. Konuyu yakından takip eden uzmanlar Suriye tarafından ilan edilen petrol arama sahalarının kuzey sınırının Türkiye'nin karasularını bile kapsadığı uyarısında bulunuyor.

Bu süreçte en hızlı hareket ülke yarışa son viraaja giren İsrail oldu. İsrail de Rum yönetimi ile imzaladığı anlaşmadan yaklaşık 7 ay sonra 12

Temmuz 2011'de münhasır ekonomik bölgesini ilan etti. Ayrıca iki sahadan hidrokarbon kaynaklarını çıkarmaya başladı. Bu kaynakları Rum Yönetimi ve Yunanistan aracılığı ile Avrupa'ya iletmek için görüşmeler yaptığı ifade ediliyor. Rum yönetimi, Lübnan ile de 19 Ekim 2010'da MEB anlaşması yaptı. Türk diplomatların girişimiyle anlaşma Lübnan Meclisi'nde onaylanmadı. Ancak uluslararası ilişkiler uzmanları Doğu Akdeniz'deki son gelişmelerin ardından Lübnan Meclisi'nin anlaşmayı onaylayıp onaylamamasını önemsiz hale getirdiğine vurgu yaptı.

Rum yönetimi her ne kadar adanın tamamı için çalışmalar yürüttüğünü belirtse de uzmanlar Rum yönetiminin hiçbir anlaşmasından haberi olmayan KKTC'nin müstakil ve bağımsız bir devlet olarak kendi yetki alanlarına sahip olduğunun uluslararası kamuoyu ve ilgili kıyıdaş ülkeler nezdinde somut olarak ifade edilmesi gerektiğini vurguluyor. KKTC'nin Türkiye, Suriye, Lübnan, İsrail ve Mısır'la deniz yetki alanı sınırlandırmasına esas olan karşılıklı kıyıların bulunduğu belirtilen uzmanlar, Rum Yönetimi'nin ilan ettiği 3 ve 13 numaralı parsellerin tümü ile 2, 9 ve şu anda sondaj faaliyetlerini sürdürdüğü 12 numaralı parsellerin bir kısmında KKTC'nin doğrudan hakları bulunduğu kaydederek, KKTC'nin deniz yetki alanlarının Rumlar tarafından hukuka aykırı olarak gasp edildiğini dile getiriyor.

Uzmanlar Türkiye'nin yetki alanlarının tüm kıyı devletlerin bir araya gelerek yapacağı anlaşmalarla belirlenmesi tezinin işlerliğinin olmadığı görüşünde. Dışişleri bürokratlarının "Askeri müdahale olmayacak" diye ABD'ye garanti verdiği iddia edilirken, Türkiye'nin caydırıcılığının kalmadığına dikkat çekiliyor. Türkiye'nin tepkisine rağmen Rum Yönetimi, ABD'nin Noble Energy şirketiyle sondaj çalışmalarına başladı. 8 Kasım'da da doğal gazı buldu.¹⁰

Libya'ya Fransız Çıkarması

Kaddafi rejiminin devrilmesinde öncü rol oynayan Fransa, yeniden paylaşım açılan Libya pazarından daha fazla pay kapmanın peşinde. En büyük rakip olarak da Türkiye ve Çin'i görüyor.

Fransa Dış Ticaret Bakanı Pierre Lellouche yeniden paylaşım açılan Libya pazarından daha fazla pay kapmak amacıyla ve beraberinde 80 Fransız şirketinin temsilcileriyle birlikte Trablus'a adeta çıkarma yaptı.

Fransız bakan, gezi sırasında Fransız işadamlarına yaptığı konuşmada, Libya pazarında en önemli rakiplerinin Türkiye ve Çin olduğunu söyledi. Lellouche, Fransız basınına da yansıyan konuşmasında, "Savaş sırasında bu ülkeye yardım için ortalıkta görünmeyen bu ülkeler şimdi dalga dalga geliyorlar" ifadelerini kullandı. Bu görüş, Fransız Sanayici İşadamları Derneği MEDEF'in yöneticileri tarafından da dile getiriliyor. Libya'da milyarlarca Dolar'lık yatırımı olan Çin'in 36 bin vatandaşı rejim devrilmeden önce bu ülkede çalışmaktaydı. Libya'yla iş yapan Türk şirketi sayısının ise 110 olduğu söyleniyor.

Fransızlar Libya pazarında özellikle enerji, inşaat, ulaşım, tarım-gıda, güvenlik, sağlık, su, çevre ve bankacılık sektörlerine göz dikmiş durumdalar. Ülkenin savaş nedeniyle yıkılmış ve altyapısının çökmüş olması nedeniyle inşaat sektöründe yepyeni fırsatlar olduğu söylenmekte. Fransız Dış Ekonomik İlişkiler Konseyi inşaat sektörünün 50 milyar Euro'nun üzerinde yatırım gerektireceği tahmininde bulunuyor.

Fransız iş dünyası, Libya'nın, nüfusu az olsa da, Mısır veya Tunus'a oranla yeraltı zenginliklerine ve dolayısıyla ödeme gücüne sahip olduğuna işaret ediyor. Fransızlar, Libya'nın yeni hükümetinde Batı eğitimi almış bakanların bulunmasını da kendileri için "avantaj" olarak görüyor.

Fransız şirketlerinin iş kontratları imzalamak üzere kasım ayında Libya'ya yeni bir gezi daha düzenleyecekleri açıklandı. Fransız Dış Ekonomik İlişkiler Konseyi de Fransız şirketlerinin bu ülkeye

10 <http://www.bugun.com.tr/haber-detay/176728-turkiye-ye-akdeniz-de-buyuk-oyun-haberi.aspx>

ihracatını kolaylaştırmak için ocak ayında Trablus'ta bir büro açacak.

Fransa, Kaddafi rejimi döneminde Libya'dan en fazla mal satın alan 3'üncü, bu ülkeye en fazla mal satan 6'ıncı ülke konumundaydı. Fransa'nın Libya'dan ithalatının %98'ini petrol ve petrol ürünleri oluşturuyor.

Libya'ya en fazla mal satan ülkeler sırasıyla İtalya, Çin, Türkiye, Almanya, Güney Kore ve Fransa. 2007 yılında bu alanda 6'ıncı sırada olan Türkiye, 2009 yılında ilk defa Almanya'yı geride bırakmış ve 3'üncü sıraya yükselmişti.¹¹

İran'a Yaptırımlardan Türkiye de Etkileniyor

İran'a karşı giderek sıkılaştıran yaptırımlar ağı, bu ülkenin ekonomisini zorlamaya başlarken, İran ile ticaret yapan yabancı şirketleri de yasakları ihlalden dolayı karşılaşılabilecekleri ağır malî cezalar nedeniyle tedirgin ediyor.

Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) ikinci büyük üreticisi olan İran, en büyük miktarlarda petrolü Çin, Hindistan, Güney Kore, Japonya ve İtalya'ya satıyor. Ancak Türkiye, Güney Afrika ve Sri Lanka da ithalatlarında tuttuğu yere bakıldığında, İran petrolüne en çok bağımlı olan ülkeler. Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) tahminlerine göre İran günde 3.5 milyon varil ham petrol üretiyor. Günlük 2.6 milyon varillik ihracatının 50 bin varili rafine ürün.

BP'nin 2011 Dünya Enerji Görünümü İstatistikleri raporuna göre İran, 137 milyar varillik, yani küresel toplamın %10'u kadar kanıtlanmış petrol rezervine sahip. Aynı zamanda dünyanın ikinci büyük doğalgaz rezervine sahip olmasına rağmen İran'ın ağırlığı gaz kullanımına verme eğilimi ve uluslararası yaptırımlar nedeniyle, yeni gelişmeye başlayan sıvılaştırılmış gaz programı başarısız oldu. Bu nedenle bu ülke son 10 yıldır net gaz ithalatçısı durumunda. IEA verilerine göre İran'ın toplam enerji tüketiminin %54'ü doğalgazla karşılanıyor. Tüketiminin geri kalanı da petrol-

den sağlanıyor. Uzmanlar, yaptırımların İran ekonomisi üzerinde etkili olduğunu ancak Batılı ülkelerin istediği gibi Tahran'ı silah üretimine yönelik olduğundan kuşkulandıkları nükleer programından vazgeçmeye yetmediğini belirtiyorlar.

Güvenlik şirketi AKE'nin Ortadoğu analisti Mike Fraser, "ABD'nin özellikle petrol sektörüne yönelik aldığı son yatırım kararları, Hindistan ve Çin başta olmak üzere, İran'ın petrol müşterilerinin manevra alanını muhtemelen daha daraltacaktır. İran bankaları üzerindeki yaptırımlardan dolayı Hintli petrol ithalatçıları Türk bankaları üzerinden ödeme yapıyordu. Amerikan yaptırımları gidecek sertleştikçe, Türkiye de bu konuda işbirliğinden kaçınacak ve İran'dan petrol ithal edenlerin ödeme yapması giderek zorlaşacak" dedi.

Ancak İran'ın petrol arzını tıkmakla Batılı ülkeler, Avrupa'nın borç kriziyle boğuştuğu bir dönemde küresel petrol fiyatlarını yükseltme riskini taşıyorlar. ABD Kongresi'nin araştırma bölümünde Ortadoğu uzmanı Kenneth Katzman, "İran için işler giderek daha fazla bozulmaya başlıyor. Galiba İran petrolüne karşı çok kapsamlı bir boykot göreceğiz. Neresinden bakarsanız bakın, İran'ın dünya petrol piyasasından ciddi ölçüde dışlanması, hatta tümüyle dışına çıkarılması gibi bir durum görünüyor. Öyle bir nokta gelebilir ki, İran petrolünün başta Çin olmak üzere sadece Asya'da birkaç alıcısı kalabilir" dedi.

Batı'nın yaptırımlarına karşı genellikle meydan okuyan Tahran'ın tavrı ise, geçen hafta yaptırımların ekonomiye darbe vurmakta olduğunu söyleyen Ticaret Bakanı Mehdi Gazanfari'nin sözleriyle değişik bir yön almış oldu. London School of Economics'te yaptırımlar konusunda uzman olan Christian Emery, Batı'nın petrol fiyatlarının yükselmesini engelleyemeyeceğini, İran'ın petrol satmasına da kesin bir ambargo koyamayacağını bildiğini söyledi. Emery, "İran'ın petrol ihraç etmesini engelleyemezler, dolayısıyla alıcıların ödeme yapmasının önünü tıkmak için İran'ın bankacılık sistemini hedef alıyorlar. İran, başka ülkelerde Dolar dışındaki para birimleriyle ya da

11 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25288347/>

Euro'yla ticaret yapmaya razı bankalar bulabilir. Çin ile zaten yaptıkları gibi, petrol karşılığı hizmet ve mal takası da yapabilirler" dedi.¹²

Fransa Petrol İçin Libya'da

Dünyaca ünlü Fransız gazetesi Liberation, dün 'Libya Dostları Konferansı'na ev sahipliği yapan Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin Libya brüt petrol üretiminin %35'inin işletme hakkını garantilediğini öne sürdü.

Fransa ile Libya Ulusal Geçiş Konseyi arasında arabuluculuk yapan Katar Emiri'ne yazılan mektubu yayımlayan Liberation gazetesi, "Mahmud kardeşimize anlaşmayı imzalaması konusunda yetki verilmiştir" satırlarına yer verdi. Fransa'da yayın yapan Liberation Gazetesi, Paris'te toplanan 'Libya'nın Dostları Konferansı' öncesinde, Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin başını çektiği, Libya'ya müdahale politikasının perde arkasına ilişkin bir iddia ortaya attı.

Gazete, manşetten duyurduğu haberinde Fransa'nın, muhaliflere verdiği destek karşısında Libya brüt petrol üretiminin %35'ini işletme hakkını kopardığını yazdı.

Libya'ya müdahaleyi savunan devletler arasında en hararetli siyasi tonu tutturan Fransa'nın, pastadan da en büyük payı alacağına dikkat çeken Liberation, Fransa ile Ulusal Geçiş Konseyi (UGK) arasında aracı rol oynayan Katar Emiri'ne yazılan 3 Nisan 2011 tarihli bir mektubu gün ışığına çıkardı.

Katar Emiri'ne UGK makamlarından gönderilen mektupta, "Ulusal Konsey'in tanınması karşısında Fransa'ya vaat edilen petrol konusuna gelince; Londra'daki zirvede Libya'nın yasal temsilcisi olarak bulunan Mahmud kardeşimize, (Mahmud Şammam, İletişim Bakanı) Fransa'ya, desteği karşısında, brüt petrol üretimimizin %35'ini işletme hakkını vermeyi içeren anlaşmayı imzalaması konusunda yetki verilmiştir" deniyor.

Konuya ilişkin soruları yanıtlayan Dışişleri Bakanı Alain Juppé, böyle bir mektuptan haberi

olmadığını açıklarken, "Ama bildiğim kadarıyla muhalifler, Libya'nın yeniden inşasına en çok destek veren ülkelere öncelik tanıyacaklarını açıklamıştı. Bu bana mantıklı ve adil geliyor. Ayrıca yalnız da değiliz; Amerikalılar, İtalyanlar var. Hepsi de 'Libya'ya müdahale pahalı; ancak bu, geleceğe yatırım' dediler. Demokratik bir Libya bölgede istikrar, büyüme ve güvenliğin garantisi olacak" dedi.

44 milyar varil ile Afrika'nın en büyük petrol rezervine sahip olan Libya, Arap dünyasında isyanlar başlamadan önce günde 1 milyon 600 bin varil petrol üretimi ile dünyanın en çok petrol üreten 17. ülkesi durumundaydı. Halen İtalyan Eni, Fransız Total, İngiliz BP, Hollandalı Shell ve Amerikan Exxon Mobil firmaları Libya'da petrol çıkarıyor. Fransa, %35 düzeyinde bir petrol üretimi gerçekleştirebilmek için, ülkenin bir an evvel düze çıkmasını beklemek zorunda kalacak. Zira UGK, bu tür anlaşmaları yürürlüğe koymak için, öncelikle Libya'nın tamamını kontrol edip, tüm kurumlarıyla göreve başlama imkanının doğmasını beklemeyi tercih ediyor.

Libyalı muhaliflerin Fransa ile petrol anlaşması yaptığı iddiası muhaliflerce yalanlandı. Paris zirvesi öncesi basına açıklama yapan Ulusal Geçiş Konseyi Temsilcisi Mansur Seyf el-Nasır, böyle bir anlaşmanın sözkonusu olmadığını söyledi. Fransa Dışişleri Bakanı Alain Juppé de RTL'e yaptığı açıklamada sözkonusu mektuptan "haberdar olmadığını" ancak muhalifleri destekleyen ülkelere Libya'nın inşasında öncelik verilmesinin "gayet mantıklı bir durum" olduğunu ileri sürdü. Ulusal Geçiş Konseyi daha önce kendilerini destekleyenlere öncelik verileceğini duyurmuştu.¹³

Almanya ve Fransa Batık Yunanistan'a

Zorla Silah Satıyor

Kriz nedeniyle kamu hizmetlerinde önemli kesintiler yapan Yunanistan'ın, 'Türkiye korkusu'

12 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25302275/>

13 <http://www.haberevim.com/dunya/fransa-petrol-icin-libyada.htm>

ile silah almayı sürdürdüğü, bunun altında büyük bir müşterisi olduğu Almanya ve Fransa'nın baskılarının yattığı iddia ediliyor. İngiliz Independent gazetesi, Yunanlıların, savunma bütçesinin azaltılabilmesi için AB'nin, kendilerini Türkiye'den korumasını talep ettiklerini yazdı.

Tarihi bir ekonomik krizden geçen Yunanistan'da tasarruf tedbirleri çerçevesinde sağlık harcamalarında bile ciddi kısıtlamalara gidilirken, savunma sanayiine aktarılan bütçenin tasarruf tedbirleri dışında bırakılması rahatsızlık meydana getirdi. Yunanlıların silah alımlarını durdurmak istediği, fakat Alman ve Fransız şirketlerinin bunu engellemek için uğraştığı belirtildi. Bu duruma öfkeli Yunan halkının AB'den Yunanistan'ı Türkiye'ye karşı korumasını beklediği iddia edildi.

İngiltere'de yayımlanan The Independent gazetesinin haberine göre, Yunanistan'da 2007 yılında 6,24 milyar Euro olan harcamaları, 2010 yılında 7,1 milyar Euro'ya çıktı. Gazete, "Sağlık hizmetleri bile azaltıldı ancak Yunanistan hâlâ silah satın alıyor" başlığıyla yayımladığı haberinde Yunanlıların, Euro Bölgesi liderlerinin, Atina'nın kamu hizmetlerine yönelik harcamaları kesmesinde ısrar ederken silah harcamalarının aynen devam etmesine öfkeli olduklarını kaydetti. Bu çarpıklığın sorumlusu olarak Yunanistan'ın başlıca müşterilerinden olduğu Alman ve Fransız silah şirketlerinin işaret edildiği haberde, bu duruma öfkeli Yunan halkının AB'den Yunanistan'ı Türkiye'ye karşı korumasını beklediği savunuldu. Gazete, Atina Üniversitesi'nden Prof. Yanis Varoufakis'in "Yunan hastanelerinde bandaj yokluğu yaşanırken, bütçenin AB ve IMF tarafından saldırılmayan tek parçası askerî harcamalar" sözlerine yer vererek durumun çarpıklığını gözler önüne serdi. AB'nin açıklamış olduğu ve karşılığında Yunanistan'dan ciddi taahhütler beklediği 130 milyar Euro'luk kurtarma paketini hatırlatan gazete, "Kurtarma paketinin koşulları çok katı olacak ama odada bir fil var. Bu da, Alman ve Fransız savunma şirketlerinin, Yunanistan'ın alımlarına bağlılığıdır" yoru-

munu yaptı. Sözkonusu iddiasını 2010 yılı rakamlarıyla destekleyen gazeteye göre, Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) isimli kurum, yayınladığı raporunda Yunanistan'ın 2010 yılı silah harcamalarının %58'inin Almanya'ya aktığını gösterdi. Yine gazetenin verdiği rakamlara göre silah alımında Almanya'nın birinci ve Fransa'nın üçüncü büyük müşterisi olan Yunanistan, silah harcamalarının %80'ini ABD, Almanya ve Fransa'dan yapıyor.

Independent "Yunanistan'ın savunma bütçesi, komşu Türkiye'den tehdit algısı nedeniyle tarihi olarak yüksek" dediği haberinde savunma sanayii şirketlerinin iki ülke arasındaki bu durumdan yararlandığını kaydetti. Prof. Varoufakis'in "İki tarafa da aynı fırkateyni satıyorlar, farklı olan sadece fırkateynlerin rengi" yorumuna yer veren gazete, iki ülkenin de bu durumdan zararlı çıktığına işaret ediyor.

Euro'nun Kazananları

11 ülke ile başlayıp 17 üyeye ulaşan Avrupa para sistemi Euro, 9 yıllık uygulama sürecinde başarılı olamadı. Tek paranın kullanımından kârlı çıkan ülkeler ise Almanya, Hollanda, Avusturya oldu. Avrupa'da ortak para birimi düşüncesi, 1960'lı yılların başında Amerikalı iktisatçı Robert Mundell tarafından geliştirildi.

Nobel iktisat ödüllü Mundell, eğer ülkeler bölgesel ekonomik işbirliği yoluyla tek bir pazar kuruyorlarsa, pazarın optimum işlemesi için tek bir paraya da ihtiyaç vardır fikrinden yola çıktı ve "optimum para alanı" fikrini ortaya attı. Böylece tek bir pazarda, tek bir para birimi yoluyla ülkelerin hep birlikte ticaretlerini arttırabileceği düşünüldü. Çünkü kurlardaki dalgalanmaların ülkeler arasındaki ticareti olumsuz etkilediğini herkes biliyor. İşte Mundell'in 'optimum para alanı' fikrinden yola çıkan Avrupa ülkeleri, 24 Nisan 1972'de Basel Anlaşması'yla 'Avrupa Para Yılı' uygulamasını yürürlüğe koydular. Bu uygulamayla, AB'nin o zamanki adı olan Avrupa

Topluluğu'na üye ülkeler, birbirlerine karşı paralarının % +/- 2.25 bandı içinde dalgalanabilmesi koşulunu kabul ettiler. Ama bu uygulama çok uzun sürmedi, 1979'da başarısızlıkla sonuçlandı. Çünkü daha çok ihracat yapmak için, bu dalgalanma bandına kimse uymadı.

Avrupa yılanındaki başarısızlığa rağmen tek para fikrinden gene de vazgeçilmedi. Nitekim 1981'de Avrupa Para Birimi 'The European Currency Unit' (ECU) kabul edildi. Daha sonra Avrupa Merkez Bankası fikri kabul gördü ve 1991'de Maastricht Zirvesi'nde Avrupa Birliği Anlaşması'yla tek Avrupa Parası'nın ulusal paraların yerini almasına karar verildi.

Avrupa parasının ECU olan ismi 1995 Madrid Zirvesi'nde Euro olarak değiştirildi. AB üyeleri paralarının ağırlıklı toplamına eşit olan 1 ECU, 31.12.1998 tarihinde donduruldu ve Euro'ya dönüştürüldü. Ve, 1 Ocak 1999 tarihinde bir euro dolar karşısında 1.20 değerle işlem görmeye başladı. Ardından Euro, 1 Ocak 2002'de banknot ve madeni para olarak da dolaşıma çıktı. Üye ülke sayısı 11 olarak başlayan Avrupa para sistemi işte böyle bir süreçten geçti ve bu sistemde şimdi 17 ülke var.

Peki banknot olarak dokuz yıldır yürürlükte olan Euro başarılı oldu mu? Dokuz yıllık uygulamada Euro'nun başarılı olduğu söylenemez. Çünkü farklı gelişmişlik düzeyindeki ülkelerin aynı parayı kullanmaları bazı ülkelerin ticaretini olumsuz etkiledi. Çünkü Para Birliği'ne üye ülkelerde verimlilik hiç dikkate alınmadan aynı ücretler kullanıldı. Bu uygulama, verimsiz çalışan ülkelerde devlet yardımlarını çoğaltınca kamunun borçlanmasını da büyük tutarlara taşıdı. Ve 2008 mali krizi Euro Bölgesi'nde işlerin aslında hiç de iyi gitmediğini ortaya çıkardı.

Para alıp not veren uluslararası kredi derecelendirme kuruluşlarının ülke tahvillerine verdikleri beş yıldızlı notlarının doğru olmadığı anlaşıldı. Daha önce şirketler için yapılan sahtekârlığın ülkeler için de yapıldığı gün yüzüne çıktı. Şimdi

herkes sessiz bekliyor ama Yunanistan, İspanya, Portekiz, İrlanda, İtalya hatta Belçika devlet tahvillerine verilen beş yıldızların hesabı da zamanı geldiğinde görülecek herhalde.

Gelelim Euro Bölgesi'nde kârlı çıkan ülkelere... Tek paranın kullanılmasından Almanya, Hollanda, Avusturya karlı çıktı. Yaşanan 2008 mali krizine rağmen bu ülkeler, tek para biriminden faydalanarak ürettikleri mallara pazar buldular. İşsizlik oranlarını düşürdüler. İşsizlik Almanya'da %7, Hollanda da %5.6, Avusturya'da %3.7'ye geriledi. Diğer Euro ülkelerinde ise işsizlik hızla çoğaldı. Fransa'da işsizlik %9.9, İtalya'da %8.3, İspanya'da %23, Yunanistan'da %16.5 oldu. Kısaca tek para sistemi Euro'dan emek verimliliği yüksek olan ülkeler kârlı çıktı. Peki bundan sonra Avrupa para birimi Euro sürdürülebilir mi? Sürdürülebilir ama bir koşulla...

Avrupa Para Sistemi'ne üye ülkelerin hazinelerinin ve ordularının tek olması gerekiyor. Aksi takdirde, her ülkenin farklı hazineleri ve orduları israfı artıracakları için emek verimliliği düşük ülkelerin Euro kullanması sürekli mali krizlere neden olacak. Euro uygulamasından Almanya kârlı çıkarken ve daha da zenginleşirken, Yunanistan, İtalya, İspanya gibi ülkeler krizlerle fakirleşecekler.¹⁴

Çin'den ABD'ye Ticarî Savaş Tehdidi

ABD'nin para birimlerinin değerini kasten düşük tuttuğuna inandığı ülkelere yaptırım uygulamaya yönelik yasa tasarısına Pekin'den sert tepki geldi Çin, ABD'nin para birimlerinin değerini kasten düşük tuttuğuna inandığı ülkelere yaptırım uygulamaya yönelik yasa tasarısına tepki gösterdi.

BBC'nin haberine göre, ABD Senatosunun görüşme programına almaya karar verdiği yasa tasarısı, Washington'un, başta Pekin olmak üzere ticarî avantaj sağlamak için para birimlerinin değerini düşük tuttuğuna inandığı ülkelere karşı ticari yaptırımlarının önünü açıyor. Çin'in cezalandırıl-

14 www.sabah.com.tr

masını öngören bir karar alınması için tasarının günler sürebilecek tartışmalardan sonra yeniden oya sunulması gerekiyor.

Bu süreç sonrasında tasarı kabul edilirse, Temsilciler Meclisi'nden de onay alması şart. Ancak Cumhuriyetçi liderler konuyu Meclis gündemine alma konusunda çok istekli görünmüyorlar. Tasarı, eğer Temsilciler Meclisi'nden de geçerse, bu kez yasalaşması için Başkan Barack Obama tarafından da imzalanması gerekiyor.

Çin Dışişleri Bakanlığı bunun iki ülke arasında 'ticari savaşın önünü açabileceği' uyarısında bulundu ve Washington'dan "korumacı politikalar" diye tanımladığı bu önlemlerden vazgeçmesini istedi.

Çinli bir hükümet yetkilisi de yasanın onaylanması halinde uluslararası ortamda kabul görmüş kuralların ihlal edilmiş olacağını öne sürdü. Çin Dışişleri Bakanlığı'nın tepki göstermesinin yanı sıra Çin Ticaret Bakanlığı da yasa tasarısının adil olmadığını savundu.

Senato'daki tasarı da Çin'i ismen anmamakla birlikte, parasının değerini devalüe eden ülkelere gümrük tarifeleri uygulanmasını öngörüyor. Çin, parasının değerini düşük tutarak ihraç mallarını fiyat açısından daha cazip hale getirmekle suçlanırken, ithal mallar Çin halkı için daha pahalı hale geliyor.¹⁵

ABD'nin Yaptırım Baskısı Sonrası

Türk Bankaları Bank Mellat'ı Unuttu

ABD, Türkiye'deki bankacılara İran Milli Bankası Bank Mellat'la çalışmamaları yönünde baskı yapıyor. ABD Türkiye Büyükelçisi Ricciardone, İran'ın Türkiye'nin sadece komşusu olduğunu, bu ülkeyi kesinlikle Türkiye ile müttefik olarak görmediklerini belirtti. Türk bankalarından Bank Mellat ile çalışmamalarını isteyen Ricciardone, "Bank Mellat'la çalışan Amerika'yla iş yapamamayı, Amerikan bankalarında işlem yapamamayı göze almalı" dedi.

Öte yandan Bank Mellat'ın Türkiye Şefi Yunus Hürmizi, Türk bankalarının ABD'nin baskısıyla kendileriyle ilişkilerini kestiğini ve şu anda Türkiye'de çalışamaz durumda olduklarını söyledi. ABD'nin yaptırım uyguladığı 21 İran bankasından biri olan Bank Mellat'ın Türkiye Şefi, ancak Türkiye'den ayrılmak gibi bir düşüncelerinin olmadığını belirtti. Reuters ajansına konuşan Hürmizi, bugüne kadarki bütün faaliyetlerinin de yasal olduğunu savundu.

Washington yönetimi, İran'ın nükleer çalışmalarına yardımcı olduğu gerekçesiyle Bank Mellat'a ilk kez 2007 yılında yaptırım uygulamıştı. Amerikan Hazine Bakanlığı Bank Mellat ile çalışan Türk bankalarını uyarıyordu.

Amerikan Hazine Bakanlığı, daha önce yasaklı Bank Mellat adına para transferi yaptığı gerekçesiyle de İran Maden ve Sanayi Bankası'nı yaptırım uygulanan bankalar arasına eklendiğini açıklamıştı. Banka, yaptırım kara listesine giren 21. İran devlet bankası olmuştu. Ayrıca Mellat adına para transferi yaptığı gerekçesiyle Europaeisch-Iranische Handelsbank da kara listeye alınmıştı.¹⁶

¹⁵ <http://www.ntvmsnbc.com/id/25285334/>

¹⁶ <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=160263>

4. GLOBAL ŞİRKETLERİN UYGULAMALARI

Victoria's Secret'in Kirli Sırrı

İç çamaşırı devi Victoria's Secret'ın Afrika ülkesi Burkino Faso'daki köle çocuk işçilerin topladığı pamuğu kullandığı iddia edildi.

Bloomberg'in ülkede yaptığı araştırmanın ardından yayınladığı dosyada, toprak sahiplerinin evlatlık aldığı çocukları tarlada zorla çalıştırdığı öne sürüldü.

Akşam'ın haberine göre, bölgedeki 89 pamuk üreticisinden %57'sinde en az bir evlatlık çalıştırıyor. Her sabah gün doğmadan tarlaya giden çocukların çoğu 10 -13 yaşları arasında...

1977'de işadamı Roy Raymond'ın eşine iç çamaşırı almaya utanması üzerine kurduğu Victoria's Secret'ın sözcüsü iddiaların araştırıldığını ve çocuk işçilerin kurumun değerleriyle uyuşmadığını açıkladı.

13 yaşındaki çocuk işçi Clarisse Kamibre ise ailesi boşandıktan sonra babasının akrabalarının onu evlatlık olarak aldığını ve o günden bu yana tarlada çalıştığını söylüyor. Akrabasının alet alacak parası olmadığı için pamuğu elleriyle toplayan Clarisse, yavaş çalışırsa dayak yediğini de anlatıyor.

Petrol Devi Chevron'a 10 Milyar Dolar Ceza

Amerikalı petrol şirketi Chevron, Brezilya'daki petrol çıkarma kuyularından birinde yaşanan sızıntı sebebiyle 10 milyar 600 milyon Dolar tazminat ödemeye mahkûm edildi. Karar Brezilya federal mahkemesi tarafından alındı ve aynı zamanda şirketten faaliyetlerini durdurması talep edildi. Şirketten yapılan konuyla ilgili açıklamada, kararın henüz kendilerine tebliğ edilmediği belirtildi. Chevron'a Rio de Janeiro açıklarındaki petrol çıkarma kuyusunda 8 Kasım'da yaşanan sızıntı sebebiyle Brezilya hükümeti tarafından da 28 milyon Dolar'lık fatura kesilmişti.

Federal mahkemede Chevron'a karşı açılan davada şirketin ve Brezilya'daki ortağı Transocean'ın denize sızan 3.000 varil petrolün sebep olduğu zararı kontrol etmekte yetersiz kaldığı ve çevre planlamasına sahip olmadığı iddia edilmişti. Şirkete yöneltilen bir diğer suçlama ise sızıntı ve sonrasında Brezilya Petrol Kurumu'ndan bazı bilgilerin saklanması oldu. Dava süresince Chevron'un yeni petrol kuyusu açması üç aylığına yasaklanmıştı. Kaza sonrasında Chevron yaşananların tüm sorumluluğunu kabul etmişti. Şirket derin sularda yapılan petrol çıkarma işlemi sırasında deniz tabanı altında yer alan petrol rezervlerinin basıncının eksik hesaplandığını açıklamıştı.¹⁷

Petrol Şirketlerinin Irak Savaşı Öncesindeki Planları Ortaya Çıktı

Irak işgalinin başlamasından bir yıl önce, dünyanın büyük petrol şirketleriyle İngiliz hükümeti arasında Irak'ın dev petrol rezervleri üzerinde görüşmeler yapıldığı ortaya çıktı.

Görüşmelerin detaylarını gözler önüne seren binden fazla belge, petrol aktivisti Greg Muttitt tarafından beş yıllık bir süre içinde elde edildi. Muttitt, belgelere Bilgi Özgürlüğü Yasası kapsamında ulaştı. Belgeler, 2002'nin sonunda, devlet memurları ve bakanlar ile BP ve Shell arasında

¹⁷ <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1072596&CategoryID=80>

yapılan en az beş görüşme hakkında bilgi içeriyor.

Belgeler, Irak işgalinde ABD ile birlikte öncül rol üstlenen İngiltere'nin rolü üzerinde yeni soru işaretleri doğurdu ancak İngiltere'nin Irak savaşındaki rolünü sorgulayan Chilcot Soruşturması müfettişlerine sunulmadı.

Petrol devi Shell, savaşın başlamasından günler önce, Mart 2003'te, Irak petrolü için İngiliz hükümetiyle görüşüldüğü iddialarını reddetmişti. İngiliz petrol devi BP, Irak'ta 'stratejik hedefleri' olduğunu reddetmiş, Başbakan Tony Blair ise 'petrol komplosu teorisini saçma bulduğunu' ifade etmişti.

Ancak Ekim-Kasım 2002 yılına ait belgeler bu açıklamaların tam tersi bir tablo ortaya koydu.

Belgelere göre, Mart 2003'teki işgalin beş ay öncesinde, dönemin Sanayi ve Ticaret Bakanı Barones Symons, Blair'in Irak'ta rejim değişikliği isteyen ABD'nin planlarına verdiği destek için, İngiltere'nin enerji şirketlerine Irak'ın dev petrol ve doğalgaz rezervlerinden pay verilmesi gerektiğine inandığını belirtti.

Belgeler, Symons'ın, BP adına dönemin ABD Başkanı George W. Bush hükümeti nezdinde lobi faaliyetleri yapmayı kabul ettiğine işaret etti. Zira o dönemde BP, Washington'ın Fransız ve Rus hükümetleriyle ve bu ülkelerdeki petrol şirketleriyle el altından yaptığı anlaşmaların 'dışında kalmak'tan korkuyordu.

BP, Shell ve BG (eski adıyla British Gas) yetkilileri, 31 Ekim 2002 tarihinde bir araya geldi. Belgelerde görüşme hakkında, "Symons, Londra'nın ABD hükümetinde kriz anında verdiği büyük destek düşünüldüğünde, İngiliz şirketlerinin Irak'ta pay alamamasını meşrulaştırmanın zor olacağı konusunda bizimle aynı fikirdeydi" denildi. Sanayi ve Ticaret Bakanı, yapacağı lobi faaliyetleri hakkında Noel'den önce şirketlere bilgi vereceğini belirtti.

"Dışişleri Bakanlığı, 6 Kasım 2002 tarihinde BP'yi Irak'taki 'rejim değişikliği sonrası süreç'te ortaya çıkacak fırsatlar hakkında görüşmeye çağırırdı. Belgelerde, "Irak'ın çok büyük bir petrol potansiyeli var. BP bu piyasaya girmeyi çok istiyor ve

siyasi anlaşmalar yüzünden bu fırsatı kaçıracığından endişe ediyor" ifadesi yer aldı.

Belgelere göre, Ekim 2002'de yapılan bir diğer görüşmede, dönemin Dışişleri Bakanlığı Ortadoğu Direktörü Edward Chaplin, "BP ve Shell, uzun vadeli çıkarları bağlamında Irak'tan pay sahibi olmama riskini alamaz. Saddam sonrası Irak'ta, İngiliz şirketleri için adil bir pay elde etmek konusunda kararlıyız" dedi.

BP, Irak'ta 'hiçbir stratejik çıkarı olmadığı' konusunda ısrarcı davransa da, Dışişleri Bakanlığı ile yapılan özel görüşmede, "Irak'ın uzun bir zamandan beri gördüğü her şeyden daha önemli" olduğunu belirtmişti.

Belgelerde yer alan ifadelerle göre, BP, Washington'un, Fransız petrol şirketi TotalFinaElf'in Saddam rejimiyle olan mevcut sözleşmesini işgalden sonra iptal etmemesi halinde Fransız holdingin dünyanın en büyük petrol şirketi olacağından endişeliydi.

BP yetkilileri, İngiliz hükümetiyle yaptıkları görüşmelerde, dünyanın en büyük ikinci petrol rezervine sahip Irak'ta pay elde edebilmek için, şirketin gerekirse 'risk alabileceğini' ifade etti.

Irak işgalinin hemen ardından atılan ve 20 yıl süreyle geçerli olacak imzalar, dünya petrol üretim tarihinin en büyük petrol anlaşmalarıydı. Bu anlaşmalarla Irak'ın petrol rezervlerinin yarısı (60 milyar varil) BP ve Çin Ulusal Petrol Şirketi'nin (CNPC) oluşturduğu konsorsiyuma satıldı. Bu konsorsiyum sadece Irak'ın güneyindeki Rumaila petrol yataklarından yılda 658 milyon Dolar kar elde ediyor.¹⁸

18 <http://www.hurriyet.com.tr/planet/17583953.asp>

5. SOSYAL ADALET

Türkiye'de 62 Milyon Yoksul Var!

Yoksulluk sınırının 3.000 TL civarında belirlendiği bazı araştırmalara göre Türkiye'deki tüm emekli ve çalışanlar bu sınırın altında yaşıyor!

Aralıkta dört kişilik bir ailenin açlık sınırı 940 TL olurken yoksulluk sınırı 3.036 TL oldu. Ortalama ücretin 1.500-2.000 TL olduğu Türkiye'de emekli ve çalışanların tamamı yoksulluk sınırının altında kaldı. Her ay yapılan açlık ve yoksulluk araştırmasından çıkan sonuç Türkiye'de sadece işsizlerin değil çalışanların da yoksul olduğunu ortaya koydu. Türkiye'de asgari ücret net 599 TL, işçi ve memur emekli maaşları ortalama 800-1500 TL arasında. Çalışanların ortalama maaşları ise 1.000 TL ile 2.500 TL arasında değişiyor.

32 milyon çalışan 10 milyon emekliyle birlikte ücretli sayısı 42 milyona ulaşıyor. Aileler de hesap edildiğinde bu sayı yaklaşık 62 milyona ulaşıyor. Bu da Türkiye'de 10 milyon zengin azınlık, 62 milyon da fakir çoğunluk olduğunu gösteriyor.¹⁹

Spekülâtörler Açlığı Körüklüyor...

Dünyanın her yerinde gıda fiyatlarında pat-

lama yaşanıyor. Uzmanlar, spekülasyonların fiyat artışında önemli bir rol oynadığını düşünüyor. İster tahıl ya da et, ister şeker ya da süt olsun, tüm önemli gıda ürünlerinin dünya pazarlarındaki fiyatı 2011 yılında, bundan on yıl öncesine oranla iki kat arttı. Fiyat artışına, kalkınmanın eşliğindeki ülkelerdeki tüketim ya da dünya genelindeki mahsul kaybının gerekçe gösterilmesi bu durumu açıklamaya yetmiyor.

Washington'daki Uluslararası Tarım ve Gıda Politikaları Araştırma Enstitüsü'nün (IFPRI) uzmanları, son tarımsal hammadde fiyatlarındaki artışın yaklaşık üçte birinden, borsada tahıl ya da pirinç gibi yükselen değerlere odaklanan spekülâtörleri sorumlu tutuyor.

Gıda fiyatlarındaki artış da G20 ülkelerinin gündemindeki en önemli konuyu oluşturuyor. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü FAO'nun verilerine göre, gıda fiyatlarındaki artış dünyada açlık çekenlerin sayısının 1 milyara çıkmasına neden oldu. Federal Tarım Bakanlığı Kır- sal Gelişim Sorumlusu Stephen Rudolph, açlığın spekülasyonla doğru orantılı olduğunu kolay kanıtlanamayacağını söylüyor.

Rudolph, "Aşırı spekülasyonun vadeli emtia borsalarında güvensizliğe yol açtığından hareket ediyoruz. Vadeli işlem piyasalarının aslında fiyat garantisi fonksiyonu taşıması bakımından, bu durumu olumlu karşılamak mümkün değil" diyor.

Hammadde vadeli işlem piyasaları, üretici ile alıcı için fiyat artışlarına karşı sigorta görevi görür. Ürün teslim edilmeden, üretici ile alıcı miktar ve fiyatı vadeli işlem sözleşmesiyle kararlaştırır. Bu sözleşme de dünya piyasalarındaki fiyat oynamalarına karşı üreticiye garanti sağlar.

Ne var ki son iki yıldır vadeli işlem piyasasındaki durum değişmeye başladı. Üstünlük sanki spekülâtörlere geçti. Hammadde fiyatlarının artacağına oynayan, daha fazla para kazanıyor.

İşte bu nedenle G20 ülkeleri, fiyat sığramalarını kontrol altına almak istiyor. Fransa başkanlığındaki G20 grubu, bir uluslararası tarım piyasası

19 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=189683>

bilgi sistemi kurulmasını kararlaştırdı. Bu sistemle vadeli işlem piyasalarının yeniden raylarına oturulması hedefleniyor. Çünkü bu işlemlerin yaklaşık yüzde 90'ı şimdiye kadar resmi borsalar dışında yapılıyordu.

Avrupa Birliği Komisyonu da, hammadde vadeli işlem sözleşmesi ile yapılan ticaretin sadece resmi borsalarda yapılmasına izin verilmesini öneriyor. Ayrıca, tüccara rapor sunma zorunluluğu getirmek ve denetim makamlarına da daha fazla müdahale yetkisi vermek suretiyle spekülasyonun bastırılması öngörülüyor.

Spekülasyonla mücadelede daha sert tedbirler talep ediliyor. Örneğin, hammadde ticaretiyle ilgisi olmayan finans kuruluşlarının vadeli işlem yapmasının tamamen yasaklanması isteniyor. Bu yasak, G20 ülkeleri tarafından ciddi olarak değerlendirilmedi. Spekülatif alım satımlara, malî işlem vergisi konması da sağlanamadı. Öneriyi savunanlar, spekülasyon maliyetini arttıracığı için, malî işlem vergisinin denenmiş ve etkili bir araç olduğunu savunuyorlar. Öneriye karşı olanlar ise verginin işe yaramayacağı, sadece tüketiciye daha fazla masraf doğuracağı görüşünde.²⁰

Üç Tabak Yemekten İkişi Çöpe Gidiyor

Otellerin açık büfelerinde ihtiyacın 3 katı yemek servis ediliyor, sadece Alanya'da yıllık 60 bin ton yemek çöpe gidiyor

Altın Kepçe Turizm ve Aşçılar Derneği Başkanı Mustafa Nail Özden, her şey dahil sisteminde hizmet veren otellerdeki yemek israfına dikkati çekti. Mustafa Nail Özden, yaptığı açıklamada, Afrika'da insanların açlık ve susuzluk nedeniyle hayatını kaybettiğini anımsatarak, her şey dahil sistemde hizmet veren otellerde her öğün hazırlanan 3 tabak yemekten 2'sinin çöpe atıldığını söyledi.

Otelde kalan müşterilerden kimin ne kadar yemek yiyeyeceğinin bilinmemesi nedeniyle açık

büfelerde bir kişinin günlük tükettiği yemek miktarının 3 katı kadar yemeğin servis edildiğini anlatan Özden, otellerde hazırlanan yemeklerin yüzde 70'inin israf edildiğini öne sürdü. Özden, yıllık 20 milyon geceleme sayısına ulaşan Alanya'da ortalama bir yılda 60 bin ton yemeğin çöpe atıldığını kaydetti.²¹

Türkiye'de 9 Milyon Çalışanın Sosyal Güvencesi Yok!

Kayıtdışı istihdam oranı 2011 Şubat itibarıyla geçen yılın aynı ayına göre %41'e gerilese de, 9.4 milyon kişi halen sosyal güvencesi olmadan istihdam ediliyor. Küresel ekonomik krizi Avrupa'ya göre hafif atlatsak da Türkiye'de işsizlik ve sigortasız çalışma ekonominin en büyük sorunu olmaya devam ediyor.

Kayıtdışı istihdam oranı 2011 Şubat itibarıyla geçen yılın aynı ayına göre %41'e gerilese de, 9.4 milyon kişi halen sosyal güvencesi olmadan istihdam ediliyor. Yabancı sermayeye rağmen tek haneye indirilemeyen işsizlik oranının %11.5 olduğu 2011 yılı Şubat döneminde, istihdam edilen 22 milyon 802 bin kişiden 9 milyon 352 bininin kayıtdışı.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinden yapılan belirlemeye göre, Şubat'ta istihdam edilen toplam nüfus 22 milyon 802 bin olurken, bunun 9 milyon 352 bin kişisini herhangi bir sosyal güvencesi bulunmayanlar oluşturdu.

2011 yılı Şubat ayında kayıtdışı istihdam oranı geçen yılın aynı dönemine göre 0.7 puan azalışla %41'e indi. Buna karşın Şubat itibarıyla son bir yıllık dönemde kayıtdışı çalışanların sayısında yaklaşık 478 bin kişilik artış yaşandı. Böylece son 1 yılda istihdam edilen 1 milyon 535 bin kişinin %31'i kayıtdışı istihdam edildi.

Şubat döneminde kadın çalışanlar içinde kayıtdışılık oranı 0.2 puan artarak %56.1'den %56.3'e yükseldi. 6 milyon 436 bin kişilik kadın istihdamından 3 milyon 626 bininin kayıtdışı istihdam ettiği saptandı.

20 <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,15555956,00.html>

21 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25243049/>

Geçen yıl aynı dönemde istihdam edilen 5 milyon 919 bin kadından 3 milyon 323 bini kayıtdışı istihdam ediliyordu. Böylece son bir yıllık dönemde istihdam edilen 517 bin kadından %58'inin (303 bin) kayıtdışı çalıştırıldığı belirlendi. Erkeklerde kayıtdışı istihdamın 2010 yılının aynı dönemine göre 1.2 puan gerilemeyle %35 olduğu Şubat döneminde, 16 milyon 366 bin erkek çalışanın 5 milyon 726 binini kayıtdışı çalışanlar oluşturdu.

Son bir yılda erkek istihdamındaki artış 1 milyon 18 bin kişi olurken, kayıtdışı çalışan erkek sayısı 175 bin kişi arttı. Böylece son 1 yılda çalışmaya başlayan erkek işgücünün sadece %17.2'sinin kayıtdışı istihdam edildiği belirlendi.

Şubat itibarıyla son bir yıllık dönemde kendi hesabına çalışanlar arasında kayıtdışı istihdam edenlerin sayısı 8 bin kişilik azalışla 3 milyon 107 bin oldu. Bu dönemde kendi hesabına çalışan 4 milyon 685 bin kişiden %66.3'ü kayıtdışı istihdam etti. Ücretli ve yevmiyeli olarak çalışan toplam 14 milyon kişiden %23.5'ini oluşturan 3 milyon 286 bin kişinin kayıt dışı çalıştığı belirlendi. İşveren olarak faaliyet gösteren 1 milyon 192 bin kişiden %22.4'ünü oluşturan 267 bin kişinin de sosyal güvenlik kaydı bulunmadığı tespit edildi.

Kayıt dışı 'çalışanlar' içinde en büyük grubu ücretsiz aile işçileri oluşturdu. Büyük bölümü tarım kesiminde bulunan ve standart bir istihdamdan farklı olarak tarım ya da ticaretle uğraşan ailesine yardım eden bu kişilerin toplam sayısı 2 milyon 924 bin kişi. Bunların yaklaşık %92'sini oluşturan 2 milyon 691 bininin sosyal güvenlik sistemine kayıtlı olmadığı görüldü. Normal bir istihdam olanağı elde edemediği için mevcut konumda yer alan bu kişilerin, ücretsiz aile işçisi şeklinde tanımlanması, Türkiye'deki işsizliğin boyutlarını da olduğundan küçük gösteriyor.

Kayıt dışı çalışanlar toplamının 4 milyon 645 bini tarımda, 4 milyon 707 bini ise tarım dışı sektörlerde bulunuyor. Tarım sektöründe sosyal güvenlikten yoksun çalışanların oranı Şubat 2010'da

%85.6 iken, bu oran 2011 Şubat'ta %83.3'e geriledi. Tarım dışı sektörlerde istihdam edenler içinde sosyal güvenlikten yoksun olanların oranı ise 2010 Şubat ayındaki %28.1'lik seviyesinden %27.3'e indi.²²

22 <http://www.milliyet.com.tr/9-milyon-calisan-guvencesiz/ekonomi/haberdetay/17.04.2010/1226171/default.htm>

6. YOLSUZLUK-RÜŞVET

Türkiye'nin Yolsuzluk Karnesi Açıklandı

183 ülkenin, yolsuzluk ve rüşvet sıralamasının yapıldığı listede en temiz ülke Yeni Zelanda, Türkiye ise 61'inci sıraya geriledi

Uluslararası Şeffaflık Örgütü, dünyanın bu yılki yolsuzluk ve rüşvet barometresini açıkladı. 183 ülkenin yer aldığı listede ülkeler, siyaset ve ticaretteki şeffaflık ve dürüstlüğü göre sıralanıyor. Dürüstlük ve şeffaflıkta Yeni Zelanda listenin başında yer alırken onu, Danimarka ve Finlandiya izliyor. Türkiye'ye ise geçtiğimiz yıla göre 5 basamak gerileyerek listede 61. sırada yer aldı.

Örgütün geçen yıl hazırladığı raporda Türkiye 56. sırada yer almıştı. Borç krizi ile boğuşan İtalya 69, Yunanistan ise 90. sırada. Listenin sonundaysa Kuzey Kore ve Somali var.²³

Dünyanın En Rüşvetçi Devletleri Rusya ve Çin

Karşı Rüşvet Örgütü 'Transparency International' (TI) tarafından yapılan bir kıyaslamada dünyada en çok rüşvet veren şirketlerin Rusya ve Çin'li şirketler olduğu ortaya çıktı. Dördüncü sırada ise Almanya yeraldı. En az rüşvetle çalışan şirketler ise Hollanda ve İsviçre'den. Her iki ülke de sıralamada 8,8 puan aldı.

TI araştırmalarında değişik ülkelere sorular yöneltilerek, 'devamlı rüşvet veriyoruz' ifadesine sıfır, 'hiç vermiyoruz' ifadesine on puan verildi. 8,6 puanlı Almanya'dan önce üçüncü sırayı 8,7 puanla Belçika aldı. ABD, 8,1 puanla onuncu sırada yeraldı.

TI başkanı Huguette Labelle, G20 ülkelerini rüşvete karşı daha fazla mücadele etmeye çağırdı. Labelle, 'Cannes'te yapılacak G20 zirvesinde üye ülkeler, yurtdışındaki rüşvet girişimlerine karşı tedbirler konusuna öncelik verecekler. Böylece daha dürüst bir dünya ticareti yapılacak.' dedi.²⁴

Küresel Yolsuzluğun Maliyeti 40 Milyar Dolar

Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler tarafından ortaklaşa yayınlanan raporda, 150 yolsuzluk davasına karışan 817 'şirket yöntemi' sıralandı.

Rüşvet ve yolsuzlukların şirketlere ve hükümetlere maliyetinin yılda 40 milyar Dolar'a ulaştığı ve bunun tüm dünyada yükselmeye devam ettiği bildirildi.

Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler tarafından ortaklaşa yayınlanan 'Kukla Ustaları-Rüşvetçiler Çalıntı Malvarlıklarını Saklamak İçin Kanuni Yapıları Nasıl Kullanır' başlıklı raporda dünyadaki 150 yolsuzluk davasına karışan 817 'şirket yöntemi' sıralandı. Bu yöntemlerin son birkaç yıl içerisindeki davalarda görüldüğü ve para hacminin 56.4 milyar Dolar'ı bulduğu ifade edildi.

Raporda, büyük çaptaki yolsuzluk davaların çoğunluğunda mülkiyeti saklamak ve yolsuzluk gelirlerini kontrol etme amacıyla tüzel kişiliklerin kullanılmasına rastlanıldığı vurgulandı. Uzmanlar raporda ayrıca şeffaflığı artırmak ve yanlış yapma imkanlarını azaltmak için siyasete yön verenlerin atması gereken adımları sıraladı. Araştırmada rüşvete bulaşmış bazı kamu görevlilerinin ve yandaşlarının haksız elde ettikleri kazancı kanuni boşluklardan faydalanarak şirket ya da vakıflar üzerinden nasıl sakladıkları anlatıldı.

24 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=181900>

23 <http://www.ntvmsnbc.com/id/25301924/>

Nijerya Dünya Bankası eski idarî müdürü Ngozi Okonjo-Iweala, 'Her gün dünyanın en kırılgan ekonomilerinde okul, sağlık birimleri ve altyapıya gitmesi gereken fonlar birileri tarafından hortumlanıyor ve dünyanın finans merkezlerinde saklanıyor' dedi.

Dünya Bankası Üst Düzey Finans Sektörü Uzmanı Emile van der Does de Willebois, 'Şirket şeffaflığını tekrar millî ve uluslararası ajandaya koymak durumundayız. Bunun yanısıra hükümetlerin kendi birimlerinin ve anlaşmalarının şeffaflığını artırmaları ve hukukî yaptırımlarını iyileştirmeleri gerekli' dedi.²⁵

Kamudan Haksız Kazanç 1.2 Milyar TL

Devlette tedavi, yeşil kart, ihale, personel, gelir ve diğer kalemlerde yaklaşık 1 milyar 2 milyar TL'lik görev zararı bulundu...

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu'ndan derlenen verilere göre, denetim birimleri, 2006- 2010 döneminde devletin kasasından çıkan kaynaklara yönelik olarak çok sayıda 'tedavi, yeşil kart, gelir, ihale ve personel'denetimi gerçekleştirdi.

Habertürk gazetesinin aktardığı verilere göre, Muhasebat Kontrolörleri'nin 5 yıllık incelemelerinde, devlette tedavi, yeşil kart, ihale, personel, gelir ve diğer kalemlerde 1 milyar 192 milyon 447 bin 12 TL görev zararı bulundu. Zararın %83.5'inin de sağlık hizmetleri kanalıyla oluştuğu belirlendi. İhalelerde fazla ödeme, mevzuata aykırılık ve diğer yollarla 58 milyon 62 bin 942 TL'lik görev zararı meydana gelirken, eksik tahsilat veya kesinti yapılması nedeniyle Hazine'ye gelir kaydedilmesi gereken tutarlardan kaynaklanan gelirdeki görev zararı da 47 milyon 511 bin 14 TL olarak tespit edildi.

Kamunun akaryakıt alım ihalelerine ilişkin hakediş ödemelerinde, EPDK tarafından belirlenen veriler yerine, yerel bayi fiyatlarının esas alınması neticesinde fazla ödeme yapılması kamu zara-

rına yol açan yollardan biri olarak dikkat çekiyor. Diğer bir yöntem de şu: Hakediş ödemelerinde, özel sektör işverenlerinin, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden işveren hissesinin 5 puanlık kısmına isabet eden miktarın Hazine'ce karşılanmasına rağmen bu tutarların yükleniciden kesilmemesi yoluyla fazla ödeme yapılması.

Sağlıkta suiistimal en çok şu yollarla yapılıyor

- Sağlık hizmetlerinde yatak ve refakat ücreti gibi faturaların şişirilmesi.
- MR gibi işlemlerin sınırlamalara aykırı olarak 60 günde bir adetten fazla fatura edilmesi
- Aynı günde birden fazla muayene faturası düzenlenmesi.
- Günlük sınırlamaları aşan damar yolu açılması faturaları.
- Enjeksiyon işlemlerinde günde 3 adetten fazla fatura kesilmesi.²⁶

"Batarız" Diyen Eczacılar Rekor Kırıyor!

2010'da yapılan rekor düzeydeki indirimden ilaç firmaları hiç etkilenmediği gibi, vergi rekortmenlerini de arttırdı!

İlaç fiyatlarında %30'u aşan indirimle rağmen ne 2010 başında ayağa kalkan ilaç şirketlerinin cirosu düştü, ne de devletin ilaca ödediği fatura önemli ölçüde küçüldü. Sosyal Güvenlik Kurumu'nun (SGK) en önemli gider kalemlerinden olan ilaçta harcamaları düşürmek için 2009 sonunda iskontoları artırdı. %32.5'lara ulaşan indirimle rağmen 2009'da 16 milyar TL olan harcama 2010'da ancak 14.8 milyar TL'ye düştü. Yani %7.5'lik bir düşüş oldu. Ancak çarpıcı olan kesilen reçete sayısının da düşmesiydi. Böyle olunca da 1.2 milyar TL tasarrufa rağmen ilacın devlete reçete başına maliyeti yine 48 TL de kaldı. 'Kârımız azaldı, zorlanıyoruz' diyen ilaç firmaları yıllardır olduğu gibi 2010'da da halkın ödediği paralarla keseyi doldurdu.

25 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1195049>

26 <http://ekonomi.haberturk.com/makro-ekonomi/haber/660616-kamudan-haksiz-kazanc-12-milyar>

1980'li yıllardan itibaren yüksek enflasyonla birlikte Türkiye'de altın çağını yaşayan ilaç şirketleri, 2002 yılından bu yana en az 3.5 kat büyüdü. Devletin 2002'de 4.4 milyar TL olan ilaç harcaması, 2010 yılında 14.8 TL'ye yükseldi. İlaç pazarının %85'inin müşterisi, devlet. Yani SGK'nın harcamaları dışında %15'lik bölümü hastalar kendileri ödüyor. Dolayısıyla ilaç şirketlerinin kazancı görünenden daha yüksek. SGK'nın, harcamalarını düşürmek için uyguladığı global bütçe kapsamında iskontoları nedeniyle ilaç şirketleri, aslında kârlarından zarar etmeye başladı. Düşüşlerle birlikte çok satan bazı ilaçları kısa süreliğine de olsa eczanelerden çeken şirketler, bu iskontoların altından kalkamayacaklarını dile getirse de kapısına kilit vuran şirket olmadı. Tersine zarar ettiklerini dile getirmelerine karşın cirolarında %18'lere varan artışlar yaşandı. Sektörde de ortalama cironun %3'ler civarında arttığı belirtildi.

İlaç şirketleri her ne kadar yaşanan büyümeyi, ilaca erişimin artmasına bağlasa da SGK'nın reçete sayısı verilerine bakıldığında 2009'da 327 milyon olan sayının 306 milyona düştüğü görülüyor. Buna karşın yine 2009'da 48.95 TL olan reçete başı ortalama maliyet, sadece 34 kuruş düştü. Yani daha az insan daha çok ilaç tüketir duruma geldi. Bu rakam 2008'de ise 43 TL düzeyindeydi.

Sektör kârlarının düştüğünü ileri süredursun şirketlerin bilançolarına yansıyan rakamlar tamtersi bir tabloyu gözler önüne seriyor. 2010 başında ilaç fiyatlarındaki indirimi bir anlamda fırsata çeviren ilaç firmalarının vergilerindeki artış da dikkat çekiyor. Öyle ki 2010 Kurumlar Vergisi rekortmenleri listesine bu yıl 7 ilaç firması girdi. İlk ikisi ilaç deposu olmak üzere geri kalanı ilaç üreticisi firmalar. İşin ilginç tarafı ise 2010'da listede ismini sadece Abdi İbrahim İlaç Sanayi ve Pazarlama şirketleri açıkladı. 3 firma ise ismini gizlemeyi tercih etti. 2009'da da vergi rekortmenleri listesinde 6 ilaç firması bulunuyordu. 2008'de bu rakam yine 6 idi. 2007'de ise ilk 100 rekortmen arasına sadece 3 ilaç firması girebilmişti. Kaldı ki bu 3 firmanın ikisi yine ecza depolanydı.

Diğer yandan ilaç firmaları ilaç fiyatlarında hükümetin indirim politikası ile gelirlerinde büyük bir kayıp yaşanacağını iddia ederken örneğin halka açık olduğu için bilançodaki rakamlarını görebildiğimiz Eczacıbaşı İlaç'ın 2010'da cirosu %17,6 artarken, Deva İlaç da indirimle denk gelen bu dönemde cirosunu %16 artırdı. Sektör ortalamasında ise yine sektörün aktörlerince iddiasına göre cirolar %3 arttı.

Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı'nın tuttuğu istatistiklere göre ise sektörün kârmarjı yani kâr tutarının satışlara oranı 2008'de %2.75 iken bu oran fiyatlarda indirimin hemen öncesine denk gelen 2009'da %4.30'a çıktı. Bu dönemde Net kârın aktif büyüklüğe oranı da %3.75'ten %6.30 fırladı. İşte bu artışın yaşandığı dönemde de devlet 16 milyar TL gibi rekor bir bedeli reçetelere yazılan ilaçlar karşılığı ilaç firmalarına ödemişti.

İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası (İEİS) Genel Sekreteri Turgut Tokgöz, ilaç harcamalarında parasal değil kutusal bazdaki artışa bakılması gerektiğini söyledi. Tokgöz, şunları söyledi: "Bu artışların sebeplerinden biri, ilacın değerindeki artış olabilir. Teknoloji her geçen gün ilerliyor; bu ilaçta da böyle. Yeni teknoloji ürünler girmiş olabilir ve A ürünü yerine fiyatı daha pahalı olan bu ürünler tercih edilmeye başlamış olabilir. Tabi bu arada bir şey daha var; artık kronik hastalıklarda hekimler 30 tablet yerine 90 tabletlik ilaç yazıyorlar. Böylece fiyatı da düşmüş oluyor."

Türkiye İlaç Sanayi Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Cengiz Celayir, 2002'den bu yana yapılan ilaç harcamalarını birbiriyle kıyaslamamanın mümkün olmadığını söyledi. Celayir, "Enflasyon ya da kur nedeniyle fiyat artarken ilaç harcamaları bu etkenlerden farklı bir dinamikle ilaca erişimin artması ya da azalması ile daha çok etkilenecektir. Farkın temel nedeni hükümetin sağlık alanındaki uygulamalarıyla ilaca erişimi arttırmasıdır. Reçete başına maliyeti etkileyecek unsur ise doktorların tedavi seçeneklerinde ne tür ilaç reçete ettiğidir. Bu oran

eğer fiyat düşüşü ve jenerik ilaç kullanımında artış olmasaydı daha da yüksek olurdu.” dedi.

İstanbul Eczacı Odası Başkanı Semih Güngör, yaşanan iskontolarla ilaç sektöründeki altın çağın sona erdiğini söyledi. Şu anda ilaç şirketlerinin kârdan zarar ettiğini dile getiren Güngör, “Türkiye büyük bir nüfus, bunun için de büyük bir pazar. Dolayısıyla ilaç şirketlerinin kâr beklentileri her yıl artıyor. Ben zamanında her hafta beş kez ilaç fiyatlarını artırdığımızı bilirim. Hükümet bir yandan tüketimi artırırken diğer yandan iskonto yapıyor. Fakat yine de 2011’in ilk dört ayına baktığımızda bütçelerin tutmadığını görüyoruz. Aile hekimliğinde sevk zinciri başladığında bu tüketim daha da artacak” dedi.²⁷

***Açlık Sınırı 1.000, Yoksulluk Sınırı 3000 TL iken,
Asgari Ücret 700 TL!***

2011 yılı içerisinde çeşitli sendika ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan araştırmalara göre, Türkiye’de 4 kişilik bir aile için açlık sınırı yaklaşık 1.000 TL olarak belirlendi. Aynı araştırmalar Türkiye’de yoksulluk sınırının da 3.000 TL civarında olduğunu ortaya koyuyor. Buna karşın Türkiye’de uygulanan asgari ücretse 700 TL. Bu rakam, özellikle İstanbul, Ankara gibi metropollerde yaşayan dar gelirli aileler için, kira ve fatura giderlerini karşılamaya dahi yetmiyor.

27 <http://ekonomi.haberturk.com/makro-ekonomi/haber/635137-fiyatta-indirim-karda-bindirim>

medya



GİRİŞ

Batı Medyası Yanlı Bakış Açısını Sürdürüyor.

Geçtiğimiz yıl dünya gündemi, yine medya sektörünün büyük bölümünü tekelinde bulunduran ABD ve Avrupa medyasının istediği gibi şekillendi. Ancak pek çok örnek, Batı medyasının güvenilirlik sorununu gündeme getirmeye devam ediyor. Gerek ‘üçüncü dünya’ olarak isimlendirilen bölgelerde olup bitenleri, gerek kendi sınırları içerisinde yaşanan gelişmeleri ele alış ve yansıtış biçimiyle Batı medyası, geleneksel tavrını sürdürüyor.

‘Arap Baharı’nda Medya Rüzgarı Hissediliyor.

2011’de dünya gündeminin ilk sırasında yer alan ‘Arap Baharı’nın en önemli ayaklarından biri hiç kuşkusuz medyaydı. Başta bölgede yayın yapan El-Cezire ve sosyal medya ağı Facebook olmak üzere pek çok yazılı ve görsel medya organı, olayların gelişmesinde belirleyici rol oynadı. Ancak ‘demokrasi’ ve ‘özgürlük’ söylemlerine destek vermekle öğünen ve süreçteki rollerinden memnun gözükten medya organlarının, dünyanın diğer bölgelerinde yaşanan ihlallere sırtını çevirmesi ve özgürlük taleplerini görmezden gelmesi de önemi bir tezat olarak ortaya çıktı.

Medya Cinsiyet Ayrımcılığının, Etnik ve Dini İstismarın Mecrası Haline Geliyor.

Medya, istihdam ve yönetim anlayışından, haberi ele alış ve yansıtış biçimine kadar her alanında cinsel ayrımcılığın gözlemlendiği bir sektör olmaya devam ediyor. Örneğin görselliğin ön planda olduğu televizyonda, yazılı medyaya göre daha fazla kadın çalışana yer veriliyor. Bu durum kadınların medya sektöründe çalışan-yönetici kıyaslamasında da benzer şekilde devam ediyor.

Medya sektöründeki bu anlayış doğal olarak haber içeriğine de yansıyor. Kadınlar, ancak tecavüz, cinayet, darp gibi adli vakalar sebebiyle habere konu ediliyor. Bu haberler de genellikle insan onurunu gözetmeyen, özel hakları hiçe sayan bir yaklaşımla servis ediliyor.

Öte yandan etnik milliyetçiliği körükleyecek söylemler de medya kanalıyla kitlelere duyuruluyor ve yaygınlaşıyor. Haberlerde kullanılan dil, ayrımcılığı teşvik edecek nefret söylemleri içeriyor.

Medyadaki bir başka istismar alanıysa din... Yılın tamamında devam eden, fakat özellikle ramazan aylarında belirgin bir biçimde kendini hissettiren bu anlayış, dini konuların yüzeysel bir yaklaşımla ele alınmasına ve sazlı sözlü eğlence programlarına hapsedilmesine neden oluyor. Öte yandan yazılı basında da benzer bir tavrı görmek mümkün. Böylece toplumun din algısının zayıfladığı ve hak ettiği saygınlığını hızla yitirdiği gözlemleniyor.

1. BATI MEDYASININ GÜVENİLİRLİK SORUNU

Dünyanın dört bir yanında birbiri ardına yaşanan gelişmeler dış basını bugün daha da önemli hale getirdi. Ancak yine aynı nedenler Arap dünyasını bile ekranlarından izlediğimiz Batı medyasının güvenilirliği sorununu da beraberinde getiriyor.

“Kendi bilgi kaynaklarımızın yokluğunda, tuzağa düşmemiz kaçınılmazdır” diyen Hindistanlı gazeteci Saeed Naqvi, Libyalıların bile yaşadıkları son kaostan sonra Kaddafi’yi farklı hatırlayacaklarını söylüyor. Batı medyasının olayları kendi perspektifinden, dünyanın geri kalanının nasıl görmesini istiyorsa öyle yansıttığını iddia eden Naqvi’ye göre bugün dünyamızda yaşanan şeyin adı ‘bilgi savaşı’. İnsanlar hakikate göre değil kendilerine gösterilen gerçeğe göre taraflara ayrılıyor.

Libya’daki operasyonlar sırasında bölgede bulunan Batılı yayın organlarının kameralarının sivil-leri öldüren NATO ve özel kuvvetlere değil, tişört ve kot pantolon giyinmiş ellerinde AK 47 sallayan gençlere dönük olduğunu hatırlatan Naqvi; “Dünyanın her yerinde kendi muhabirlerimizin olması gerekiyor, aksi takdirde yaşananlar yanı-mızdan öylece geçip gidecek. Olaylar bizim görüş alanımızın dışında yer alacak”¹ diyor.

Sadece ‘üçüncü dünya’ dedikleri Doğu, Afrika ya da Arap halklarıyla ilgili yayınlarında değil kendi sınırları içindeki meseleleri de kendi dünya projelerine uygun olarak işleyen Batı medyasının güven açığı Amerika’da Wall Street protestolarında da kendisini gösterdi. Amerika’daki Wall Street protestocuları olayların ana akım medyada gerektiği gibi yer bulmadığından şikayet ettiler. Protestocular eleştirdikleri ekonomik sistemle ana akım medya arasında derin bağlantılara işaret ederek olayların onların istediği şekliyle aktarıldığını savundular.²

Hikaye İsrail’in Ağzından Anlatılıyor

Middle East Monitor (MEMO)’ün Mayıs 2011’de Londra’da düzenlediği panelde dünya medyasının önde gelen isimleri İsrail-Filistin meselesinde Batı medyasının İsrail yanlısı yayıncılığı tartıştı.

Programda konuşan Glasgow Media Group’un Araştırma direktörü ve yazar Greg Philo “Elbette tüm hikayelerde iki taraf vardır ancak bazı nedenlerden dolayı İsrail tarafının hikayesi Batılı medya merkezleri tarafından ısrarla Filistin tarafının hikayesine tercih edilmektedir.” tespiti bulundu.

‘Bad News From Israel And More Bad News From Israel’ (İsrail’den Kötü Haber ve İsrail’den Daha Fazla Kötü Haber) adlı kitabın da yazarı olan Philo, yaptığı objektif ve akademik analizler sonucunda İsrail-Filistin meselesinde Filistin tarafının söylemlerinin medyada nadiren yer bulduğunu, İsrail cephesine dair yayınların ise adaletsiz bir şekilde bolca üretildiğini ifade etti.

Philo bu durumu medya organlarının İsrail lobi gruplarına ve Siyonist propaganda makinesine olan bağlılığına veriyor ve bu bağlılığın aynı zamanda bu medya organları içerisinde bir gerilime sebep olduğunu söylüyordu.

1 <http://www.thefridaytimes.com/beta2/tft/article.php?issue=20110923&page=9.1>

2 http://english.aljazeera.net/programmes/listeningpost/2011/10/201110875949746728.html?utm_content=rssautomatic&utm_campaign=twitter&utm_source=SocialFlow&utm_term=june&utm_medium=tweet

Bir Filistinli gazeteci olan Abdel Bari Atwan ise Philo'nun söylediklerini meselenin taraflarından biri olarak destekliyordu. Al Quds gazetesi editörü BBC ve El-Cezire yorumcusu Abdel Bari Atwan özellikle İsrail'in Gazze'ye karşı giriştiği dökme kurşun operasyonunun olduğu 2008-09 yıllarında Filistinlilerin kendilerini anlatmak için medyada neredeyse hiç yer bulamadıklarını, buna karşın İsraililerin tüm medya organlarında geniş geniş yer aldıklarını hatırlatarak bu yanlı yayıncılığın Batı medyası içerisinde gittikçe yayıldığına işaret ediyordu.³

BBC: 'Tarafsız Değildik'

BBC'de 10 yıl yönetici pozisyonlarda çalışan, bu yılların bir kısmında BBC Ortadoğu muhabiri olarak Filistin, İsrail ve Arap dünyasında görev yapan Tim Llewellyn, BBC'nin özel kriz konularında (İsrail, Filistin, Mavi Marmara vb.) gerçeği anlatma konusunda başarısız olduğunu söylüyor. Llewellyn'e göre BBC kendi programlarıyla ilgili karar alma noktasında bağımsız olmadığı gibi bağımsız görüşlere de tamamen kapalı. "BBC kendi etrafına demir bir duvar inşa etti" diyen Llewellyn, BBC'nin programları hakkında dışarıdan gelen şikâyetlere duyarsız olduğunu ifade ediyor ve ekliyor: "Telefonlar ve e-mailler asla cevaplanmaz, çok yakından tanıdıkları benim gibi birinden geliyor olsa bile..."⁴

BBC'nin İsrail'in Mavi Marmara saldırısı üzerine yaptığı haberi örnek gösteren Llewellyn, Panorama isimli programın Mavi Marmara konusunu işleyiş tarzı üzerine yüzlerce şikâyet aldıklarını, tepkilerin çokluğu üzerine kanalın en sonunda dikkate alıp, bir rapor kaleme aldığını belirtiyor. Llewellyn'in "Hayatımda okuduğum en taraflı, kendi içinde çelişkilerle dolu müsveddeydi" dediği

rapor bir yana BBC'nin faaliyetlerini gözeten 'BBC Trust'ın editöryal standartlar komitesinin başkanı Alison Hastings, bahsi geçen programda doğruluk ve tarafsızlık konusunda üç ihlal yapıldığı için özür dilediği biliniyor.

Haber programı Panorama'da yayımlanan ve Jane Corbin tarafından hazırlanan Mavi Marmara baskınına ilişkin 'Akdeniz'de Ölüm' adlı belgesel, Ağustos 2010'da BBC'de gösterilmişti. Panorama programında, Gazze'ye yardım götürürken 31 Mayıs'ta İsrail askerlerinin baskınına uğrayan ve 9 kişinin yaşamını yitirdiği Mavi Marmara gemisine saldırı olayına ilişkin görüntüler ile İHH, İsrail tarafı ve gemide bulunan bazı yetkililerin görüşlerine yer verilmişti.

Program yayımlandıktan sonra BBC'nin 2 bin şikâyet telefonu aldığı kaydedilirken sözkonusu programda ölenlerle ilgili otopsi raporlarına yer verilmemesi, olayın tam olarak nasıl gerçekleştirildiğinin anlatılmaması ile İHH İnsani Yardım Vakfı'nın yanlış yansıtılmasıyla iki kez doğruluk ilkesinin ihlal edildiği açıklandı.

BBC Trust, Panorama programında tarafsızlık ilkesinin de ihlal edildiğini, İsraililerin olayda yaralananlara yardım ettiği konusunda bilgilerin doğrulanmadan yayımlandığını bildirdi. Hastings, "BBC Trust'ın BBC adına özür dilediği üç ihlale karşın, Panorama programı orijinal, içerikli ve iyi araştırılmış bir gazetecilik örneği sunmaktadır. Program genelinde tarafsız ve doğrudur. Ancak bu ihlaller, bunun gibi tartışmalı bir konuda BBC'nin doğruluk ve tarafsızlık konusuna dikkat etmesi gerektiğini hatırlatmaktadır" dedi.⁵

3 <http://www.middleeastmonitor.org.uk/media-review/event-review/2391-amnesty-international-hosts-launch-of-more-bad-news-from-israel>

4 <http://www.middleeastmonitor.org.uk/media-review/event-review/2391-amnesty-international-hosts-launch-of-more-bad-news-from-israel>

5 http://hakihlallerimerkezi.org/haberler_detay.php?hid=1010&cid=6

2. "ARAP BAHARI" ve MEDYA

Batı medyasının 'Arap Baharı' olarak isimlendirdiği Tunus'ta başlayıp Mısır, Libya ve Suriye'ye sıçrayan isyanlarda El-Cezire ve sosyal medyanın etkisi analiz edilmeden yaşanan süreci anlamak ve anlamlandırmak mümkün değil.

Kısa süre öncesine kadar bölgedeki Arap kanallarının neredeyse tamamının küresel güçlerin himayesiyle varlığını sürdüren diktatör devlet başkanlarına göbekten bağlı olduğu ve bölgede yaşanan sorunlara duyarsız bir habercilik anlayışını benimsedikleri biliniyor. Zaman zaman istisnalar olsa da yapısal anlamda Arap dünyasındaki yayıncılık/habercilik görünümü bu şekilde seyrederken 2000'li yılların ortalarından itibaren önce Arap dünyasında ardından tüm dünyada yükselen bir değer olarak ortaya çıkan El-Cezire bu görüntüyü değiştirmişti. Merkezi ABD'nin bölgedeki en önemli müttefiklerinden biri olan Katar'da bulunan El-Cezire, farklı yayın anlayışı ve özgürlükçü söylemi ile popülaritesini arttırmıştı.

El-Cezire'nin bu etkinliği geçtiğimiz yıl yaşanan 'Arap Baharı' sürecinde de kendisini gösterdi. Ortadoğu ve Kuzey Afrika coğrafyasında Tunus'tan başlayarak Mısır, Libya, Yemen, Bahreyn ve Suriye'ye sıçrayan hareketin bu kadar kısa süre

içerisinde yayılmasında El-Cezire önemli bir işlev görmüş oldu. Söz konusu süreci bazı kesimler halk devrimi olarak nitelerken, sürecin küresel güçlerin bölge üzerinde yeni bir dizayn çalışmasına dönüşeceğini iddia edenler de oldu. Her halükarda El-Cezire'nin 'Arap Baharı'nda hayati bir rol oynadığı söylenebilir.

Ancak Arap Baharı'nı besleyen yayınlarıyla dünya kamuoyunun dikkatini bu bölgeye çeken El-Cezire'nin, ABD'nin yıllardır süren Afganistan ve Irak işgallerine aynı hassasiyeti gösterdiğini söylemek oldukça zor. Dünya medyası tarafından görmezden gelinerek normalleştirilen, ölü ve yaralı haberlerinin sıradan bir haber kadar dahi ilgi görmediği söz konusu bölgelerin dünya kamuoyunda yeterince gündeme gelmesi noktasında El-Cezire'nin de inisiyatif almadığı görülüyor.

Öte yandan, Arap Baharı sürecinin en önemli silahlarından biri olarak lanse edilen, 'demokrasi' ve 'özgürlük' taleplerine canı gönülden destek verdiği ve bu noktada önemli katkılar sunduğu için göklere çıkartılan sosyal medya ağlarından Facebook, benzer bir tavrı Filistin'de süren özgürlük mücadelesine karşı sergilemeyerek tutarsız bir görüntü ortaya koydu. Filistinli gençler tarafından kurulan 'Üçüncü İntifada' adlı gurubun Facebook sayfası, Mart ayında 'şiddeti körüklediği' gerekçeyle kaldırıldı.⁶

Obama Öncülük Etmisti!

İlk olarak ABD'de Obama'nın seçim kampanyası için yoğun bir şekilde kullandığı Twitter şimdi bütün dünya liderleri tarafından kullanılıyor. Son İran seçimlerinde muhalefetin sesini tüm dünyaya duyurmasında ve o dönem ülkede şiddetli gösterilerin meydana gelmesinde de sosyal medyanın rolü oldukça fazla. Sosyal paylaşım ağlarında özgür kullanıcıların biraraya gelerek oluşturduğu gruplarla muhalefet edilen resmi kişi ve kurumlara

6 <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1044591&Date=21.10.2011&CategoryID=81&Rdkref=6>

rın kendi sayfaları ve taraftarları aynı mecrada birarada bulunuyor. Dolayısıyla farklı görüşler reel dünyadan önce sanal ortamda karşı karşıya gelebiliyor, tartışma buralarda olgunlaşıp şiddetlenebiliyor.

Ancak aynı sistem tersten okunduğunda manipüle edici güce de sahip. Çünkü tek tek kişileri ikna etmeniz, detaylar üzerinde uzun uzun düşünmeniz gerekmiyor. Bir tıkla kendinizi milyonlarca gruptan birinin içinde bulabiliyor, neden çıktığını tam olarak bilmediğiniz bir kavganın tarafı olabiliyorsunuz.

Arap dünyası için internetin diğer toplumlara nazaran çok daha anlamlı ve fonksiyonel olduğunda kuşku yok. Uzun yıllar egemenliği ellerinde bulunduran liderlerin baskıcı politikaları altında yaşayan Arap halkları için internet reel dünyada bulamadıkları geniş bir özgürlükler alanını ifade ediyor. Onlar için internet hem yeni fikirlere erişebildikleri hem de kendi görüşlerini özgürce ifade edebildikleri belki de tek mecra.

Öte yandan Arap halkının sosyal medyaya olan bu büyük ilgisinin altında nüfusun büyük oranının genç olması da önemli bir rol oynuyor. Tunis nüfusunun %24'ünü 14 yaşının altındakiler oluşturuyor. Yıllık %1,9 nüfus artış hızına sahip Mısır'da ise bu oran %30'u aşıyor. Gençler, yalnızca kişisel bilgisayarlarında değil, mobil cihazlarında da sosyal medya uygulamalarını sıklıkla kullanıyor, çektikleri görüntüleri sosyal ağlar aracılığıyla anında tüm dünyaya servis ediyorlar. Medya organları da yayınlarında göstericilerin çektiği videoları kullanıyor. Bunun en son örneği Bahreyn'de yaşanmış, BBC, Bahreyn'in başkenti Namana'da bir göstericinin cep telefonu ile kaydettiği görüntüyü yayınlamıştı. Videoda, askerlerin göstericilere ateş açtığı görülüyor. Bu video daha önce Youtube, Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinde de paylaşılmıştı.⁷

ABD'de istihbarat örgütü CIA aracılığıyla her gün dünya üzerinde milyonlarca kişiyi kontrol ediyor ve genel eğilimleri ölçmeye çalışıyor. CIA bünyesinde çalıştığı iddia edilen ve 'İntikamcı Kütüphaneciler' olarak adlandırılan bir grub, her gün Facebook ve Twitter'da milyonlarca iletiyi tarayarak, dünya gündemine dair insanların kanaatleri hakkında raporlar hazırlıyor. Ekibin amaçları arasında, 'terör olaylarını gerçekleşmeden önlemek' de sayılıyor. İntikamcı Kütüphaneciler yalnızca İngilizce'de değil, başka dillerde girilen iletileri de kontrol altında tutuyor.⁸

Sosyal Medya'nın Kısa Tarihi

Mark Zuckerberg tarafından 2004 yılında kurulan Facebook, bugün dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu tarafından kullanılan en geniş sosyal ağ olma özelliğini taşıyor. Zuckerberg'in hayatını anlatan 2010 yapımı Oscar ödüllü The Social Network adlı filme göre Facebook, çok zeki ama asosyal bir gencin ayrıldığı sevgilisine ve çevresindekilere kendisini fark ettirmek için kurduğu sadece Harvard Üniversitesi öğrencilerini kapsayan küçük bir sosyal paylaşım sitesiydi. Muhtemelen Zuckerberg'in kendisi de bu girişiminin bugün varacağı noktayı tahmin etmiyordu.

Facebook, Twitter, Friendfeed ve bloglar artık özellikle çalışmalarında sosyal gruplardan faydalanmak zorunda olan iş alanları için çok geniş bir network ve hazır insan kaynağı demek. Siyaset, sanat ve medya çevrelerinin aktif kullanımı ile haber akışının gazeteler, televizyon kanalları ya da haber siteleri yerine daha çok sosyal ağlar üzerinden sağlanmaya başlaması bu yeni sanal mecrayı medyanın etkin bir kolu haline getirmiş durumda. Başlarda TV ya da gazetelerden takip edilen gündem sosyal ağlar üzerinden paylaşılırken artık klasik medyanın hızının bu yeni iletişim mecrasının çok gerilerinde kaldığı görülüyor. Artık sosyal ağlar klasik basına sadece ilham vermekle

7 Zümrüt Sönmez, Bir Tıkla Devrim Olur mu?, Zaman Britanya gazetesi, 4 Mart 2011

8 <http://shiftdelete.net/cia-sosyal-aglari-takip-ediyor-32919.html>

kalmıyor, aynı zamanda kaynaklık ediyor.⁹

Sosyal medya ile insanların farklı coğrafyalar-daki insanlarla etkileşime girebildikleri veya daha hızlı organize olabildikleri söylenebilir. Ancak dünya üzerinde milyonlarca insanın nasıl sosyal medya üzerinden ‘sosyalleşme’ etiketi altında sanal bir gerçekliğe düştüğü göz ardı ediliyor. Bu sanal gerçeklik âleminde bilhassa gençler, sanal ilişkilerle vakitlerini geçirirken gerçek hayata sağlam bir adım atamamanın sıkıntısını yaşıyorlar.¹⁰

Diğer yandan bugün Facebook için 50 milyar, Twitter içinse 10 milyar Dolar değer biçildiği biliniyor. Daha başka birçok site ve internet tabanlı sosyal ağ mevcut ve bunların toplamda yüklüce bir piyasa karşılığı var. Elbette bunların hemen hepsi, sosyal medyanın anavatanı olan ABD’de. İnternetin, kapitalizme yeni ve küresel bir boyut kazandırdığı ve bu sayede tüm dünyanın dijital bir piyasa/pazar haline ge(tiri)ldiğini göstermesi bakımından güzel bir örnek.¹¹

9 Zümrüt Sönmez, Bir Tıkla Devrim Olur mu?, Zaman Britanya gazetesi, 4 Mart 2011

10 Hakan Çopur, Sosyal Medya Sosyalleştirir Mi?, Mostar Dergisi, <http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=74562&q=sosyal-medya-sosyallestirir-mi>

11 <http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=74562&q=sosyal-medya-sosyallestirir-mi>

3. MEDYA ve İSTİSMAR

a. Cinsiyetçilik

Günümüz medyasında ne yazık ki belirli kesimler temsil edilmiyor. Basın kadını hem istihdam hem de yayına konu etme noktasında istismar ediyor. Kadın gazeteciler gazete ve dergi çalışanlarının sadece %30'unun kadın olduğu, aynı kurumların üst düzey yöneticileri arasındaki kadınların beşte bir gibi küçük bir oranı teşkil ettiği bilgisini her fırsatta dile getiriyor. Ancak asıl sorunun bu oranın armasının kadınların maruz kaldığı istismarı ortadan kaldırmaya yetmeyecek olması. Çünkü mekân kullanımından çalışma koşullarına kadar her şeyin erkekler göre düzenlendiği medya sektörü mevcut şartlara rağmen mesleklerini icra etmek isteyen kadınları da dönüştürüyor. Yeni Şafak gazetesi yazarı Ayşe Böhürler, medya dünyasında çalışan kadınların erkekleşmeye zorlandığı yorumunu yapıyor.¹² Diğer yandan başörtülü gazetecilerin mesleklerini yapabileceği yayın organlarının sayısı parmakla gösterilecek kadar az. Ardında yatan sebep kesinlikle mesleki değil.¹³

Habere konu edilen kadınlar ve çocuklar ise

sadece fail ya da kurban olduklarında basında yer alıyorlar. Toplumlarda cinsiyetçi bakış açısını meşrulaştırmaya yönelik olan şiddet eylemlerinde kadınlara atfedilen 'kışkırtma' ya da erkekler atfedilen 'cinsel dürtülerini gemleyememe' nitelendirmeleri medyanın kullandığı haber diline tamamıyla hakim. Bunun yanında sadece arka kapaklarında değil manşetlerinde dahi kadın bedenini görsel malzeme olarak kullanan gazeteler internet sitelerini de aynı fotoğraflar ve pornografik içerikli haberlerle 'süslüyor'. Bu konuda İletişim uzmanı Prof. Dr. Ali Atıf Bir, medyada "kadın vücudunun satış metaı olduğu" yorumunu yapıyor ve "Gazetelere çıplak kadın koymazsanız satamazsınız" gerçeğinin altını çiziyor. Televizyonda gazeteden çok daha fazla kadın çalıştırılıyor olması da kadının 'görsel meta' olarak değerlendirildiği iddialarını kuvvetlendiriyor.¹⁴

Avukat Vildan Yirmibeşoğlu, 'Medyada Kadının İnsan Hakları İhlallerinin Düşündürdükleri' başlıklı raporunda; "Televizyonlarda kadın programları incelendiğinde, bu programların tek tük kadına fayda sağlasa da genelde kadını, yaşadıklarını sansasyonel biçimde ele aldığı görülmektedir. Toplumsal bir yarayı işlerken somut olay, kişi üzerinden ilan edilerek aile sırları ortaya konulmaktadır. Bu reyting amacıyla, amatörce ve toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışından uzak bir biçimde yapılarak kadına daha da büyük zarar verilmektedir"¹⁵ tesbitiyle masum gibi görünen programların sunuluş biçimine ve kullandıkları tahrif edici dile dikkat çekiyor.

Habere Konu Edilen Kadın Ya Fail Ya Kurban

'Cedaw 4. ve 5. Birleştirilmiş Ülke Raporu'na göre, medya ülkemizde kadınlara karşı ayrımcı olan cinsiyet rolü kalıplarını üretmeye ve kullanmaya devam ediyor.¹⁶ 2011 yılında medyanın cinsiyetçi dilini bariz bir şekilde ortaya koyan iki ö-

12 <http://www.on5yirmi5.com/genc/haber.24741/medyada-calisan-kadin-dikkate-alinmiyor.html>

13 <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-28908-194-istismar-ve-istihdam-kiskacinda-kadin.html>

14 <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-28908-194-istismar-ve-istihdam-kiskacinda-kadin.html>

15 Vildan Yirmibeşoğlu, Medyada kadının insan hakları ihlallerinin düşündürdükleri <http://www.gunisigihukuk.com/medyavekadin.html>

16 <http://www.gunisigihukuk.com/medyavekadin.html>

nemli örnek dikkat çekti. Bunlardan biri 2 Şubat 2011 tarihinde bir arkadaşının evinde ölü bulunan ünlü sunucu Defne Joy Foster ile ilgili yapılan haber ve yorumlar, bir diğeri ise 07 Ekim 2011 tarihli Habertürk gazetesinin sürmanşetinde kocası tarafından sırtından bıçaklanarak öldürülmüş bir kadının çıplak fotoğrafının sansürsüz olarak yayımlanmasıydı. Bu iki haber bu yıl medya etiği tartışmalarının yoğun bir şekilde sürmesine neden oldu.

Olay gecesi arkadaşlarıyla Taksim'de eğlendiği ve daha sonra bir arkadaşının evine sabaha karşı gelerek burada fenalaştığı belirtilen Defne Joy Foster'ın ölüm nedeni Adli Tıp raporuna göre 'Astım, alkol ve ilaçların reaksiyon oluşturarak müşterek nedenle ölüme sebep olması' şeklinde açıklandı. Ancak olayın olduğu tarihten ölüm nedeninin anlaşılmasına kadarki süre içerisinde gerek gazete manşetlerinden gerekse ünlü yazarların köşelerinden 'Su testisi su yolunda kırıldı' yorumları yapılmaya başlandı. Evli ve bir çocuk sahibi olan Defne Joy Foster'ın olay gecesi bir erkek arkadaşının evinde olması ise eleştirilerin merkezini oluşturuyor, magazin içerikli senaryolar birbiri ardına üretiliyordu.

Yapılan olumsuz yorumların odak noktası ahlaki hassasiyetler ya da unutulmuş değerler değil, ölüm şekliyle magazin içerikli senaryolara alet edilen bir kadın üzerinden yapılanca ortaya bir cadı avı görüntüsü çıkmış, ölenin ardından -en azından acılı ailesinin hakkı gözetilerek- gösterilmesi gereken saygı ortadan kaybolmuştu. Türkiye'nin çeşitli kesimlerinden oluşan eleştiri tarafları, Foster'ın cansız bedeni üzerine fırlattıkları eleştiri oklarını bir süre sonra birbirlerine çevirdiler. Böylece genç kadının bedeni henüz toprağa bile verilmeden ülkedeki kavganın tarafları arasında bir mücadele zemini olarak kullanılmış oldu.¹⁷

Defne Joy Foster olayıyla ilgili en fazla tepki toplayan yazı ise gazeteci Hıncal Uluç'a aitti. "Böyle bir insana, öldü diye saygı duymamı kimse

benden beklemesin" diyen Uluç'un hikâyesinin – üstelik ölmüş olan- 'kadın' karakterini insafsızca eleştirirken genç kadının o sırada evinde bulunduğu ünlü bir gazetenin genel yayın yönetmeninin oğlu olan erkek arkadaşından 'kerata' diye söz etmesi, medyaya hâkim olan cinsiyetçi dilin merkez medyanın en önemli kalemlerinden biri tarafından açıkça gözler önüne serilmesinden başka bir şey değildi.¹⁸

Topluma doğru mesajlar vermek ve gençlere yapıcı tavsiyelerde bulunmak amacıyla ahlaki ilkeler ve değerler doğrultusunda yanlışların ortaya konulması gerekçesiyle yapılan değerlendirmeler bir yana eleştiriler 'ölmüş bir kadın/insan' özelinde yoğunlaşıp medyaya hakim olan hoyrat dilin de yardımıyla bir dedikodu çarkının döndürülmesi olarak işleyince ortaya çıkan bariz bir istismar oluyordu.

Bu durum bir önceki yıl medyanın büyük bir iştahla sömürdüğü Münevver Karabulut cinayetini akıllara getiriyor. Hatırlanacağı gibi o olayda da cinayete kurban giden kadın karakter bir "femme fatale" gibi resmedilmiş cinayeti işleyen erkek karakterin hikâyesi ise zamanla halk tarafından neredeyse mağdur kabul edilmesini sağlayacak şekilde ajite edilmişti.

Medyanın reyting ve tiraj uğruna ne kadar canavarlaşabileceğini göstermesi bakımından çok önemli olan bu olay aynı zamanda bu tür olaylarda hikâyesinin en fazla dikkat çekecek olan negatif kefesine daima kadınların konulduğunun da açık bir göstergesiydi. Benzer olaylarla ilgili basın arşivlerine göz atmak bile, genelde 3.sayfa haberlerine konu olan kadınların hikâyelerinin özel hayata dair ayrıntılar fütursuzca –habercilik açısından gerekli olmadığı halde- ortaya serilerek ve itham edici bir dille yazıldığını, şiddet, cinayet ve tecavüz gibi haberlerde dahi tarafların katil-maktul ya da zanlı-mağdur gerçekliğinden çekilerek kadın-erkek ikileminin magazinsel çağrışımlarına havale edildiğini görmeye yetecektir.

17 <http://bianet.org/bianet/toplum/127656-defne-joyun-ardindan-nebbaslar-ahlakcilar-ve-mutsuzluk-uzerine>

18 <http://bianet.org/bianet/toplum/127656-defne-joyun-ardindan-nebbaslar-ahlakcilar-ve-mutsuzluk-uzerine>

Bir başka örnek ise kadın bedeninin ölü bile olsa tiraj uğruna istismar edilebileceğinin gösterge-siydi. Habertürk gazetesi 07 Ekim 2011'de sürmanşetine kocası tarafından sırtından bıçakla-narak öldürülen bir kadının kanlar içindeki çıplak bedeninin fotoğrafını sansürsüz bir şekilde yerleş-tirdi. Kamuoyunda bomba etkisi yaratan görüntü gerek halk gerekse diğer basın kuruluşları tarafın-dan 'sürvahşet' olarak nitelendirildi. Gazetenin genel yayın yönetmeni Fatih Altaylı'nın duyarlılık oluşturmak adına bu denli şiddetli bir fotoğrafın yayımlanması gerektiği yönündeki savunmasına¹⁹ karşılık kamuoyunun büyük bir bölümü haberin verilmiş şeklinin hem şiddete uğramış bir kadının özel yaşamına özensiz bir yaklaşımla kişilik hakla-rının ihlal edildiği, hem de şiddetin yansıtılma biçiminin hatalı olduğu üzerinde hemfikirlikti.

Türkiye'de yapılan konuyla ilgili tartışmalar ve sokağa taşan protestolar dünya basınında da yankı bulmuştu. Amerikan Wall Street Journal gazetesi Şefika Etik cinayetini gösteren fotoğrafın çekildiği zaman Etik'in hala yaşadığına, ancak hastaneye götürülürken öldüğüne dikkat çekiyor-du.

Habertürk'ün 'sürvahşet'i; sinema filmleri, diziler, reklamlar ve şov programlarında tecavüz, aile içi şiddet gibi konuların güya gerçekleri an-latmak amacıyla açıkça işlenerek cinsiyet istismarı-nın aslında ne denli normalleştirildiğinin gösterge-si ve 'kadın bedeninin sömürüsü'nde gelinen son noktayı işaret ediyordu. Olayın üzerinden uzun uzun 'medya etiği' ve 'gerçekleri sunmanın bir ölçüsü var mı' konulu tartışmalar yapılsa da med-yaya hakim olan bu cinsiyetçi dil değişmedikçe benzer örneklerin yaşanmayacağını garanti de verilemeyecektir.

Medya İzleme Grubu-MEDİZ'in raporuna göre medya kadın istismarını; kullandığı cinsiyetçi haber, sunum dili ve görsel malzeme ile özel hayatı teşhir ederek, tecavüz gibi cinsel suçlara ve şiddete maruz kalanları cinsiyetçi yargılar eşliğinde kendi

kurduğu sanık sandalyesine çıkararak, tecavüz ya da şiddete maruz kalanın 'ahlakını', 'yaşam biçi-mini' sorgulamaya kalkışarak yani suçluyu ya da suçu değil, tam tersine suça maruz kalan kadını cinsiyetçi ön kabullerle yargılayarak, kadınları ve kadınlara yönelik işlenen suçları magazinleştirerek ve bu suçları erotik, pornografik röntgencilik besleyecek şekilde reyting / izlenirlik malzemesine dönüştürerek gerçekleştirmektedir.²⁰

Medya, artan teşhir, magazinleştirme, cinsi-yetçi önyargıları yinleme, şiddetin magazinleştiri-lmesi, erotikleştirilmesi ve pornografi üretimi aracılığıyla tüm kadınların bedensel, zihinsel ve duygusal bütünlüğüne zarar vermektedir. Böyle davranarak, kadınların insan haklarını ihlal ettiği gibi, kadınlara yönelik işlenen suçların artmasında etken olmakta ve mevcut cinsiyetçi söylemi sürekli yeniden üretmektedir. Sonuç olarak, bu ihlallerden hem kadınlar, hem de tüm toplum zarar görmek-tedir.²¹

b. Nefret Söylemi

Hiç kuşkusuz, ırkçılık tarih boyunca toplum-ları felakete sürükleyen, devletleri çökme noktasına getiren, dünya barışına zarar veren en önemli un-surlardan biridir. Günümüz dünyası her ne kadar Hitler, Mussolini gibi devlet adamlarının ve onla-rın fikirlerinin tarihe gömüldüğü, diktatörlüklerin birbiri ardına yıkıldığı bir çağ görüntüsü veriyorsa da, ırkçılık adlı kadim hastalığın uygun iklimini bulduğu ve çıkar odakları tarafından köpürtüldü-ğü zamanlarda tekrar tekrar zuhur ettiğine de tanıklık ediyoruz.

Bu hastalığın ne kadar derinlere işlediğini ise medya üzerinden okuyabilmek mümkün. 'Nefret söylemi' olarak tanımlanan bu durum herhangi bir

19 <http://www.haberturk.com/yazarlar/fatih-altayli/677372-rahatsiz-oldunuz-degil-mi>

20 <http://www.mediz.org/Yazi/6/1/18/Medyada-Kad%C4%B1nlar%C4%B1n-%C4%B0nsan-Haklar%C4%B1-%C4%B0hlallerine-Son--.aspx>

21 <http://www.mediz.org/Yazi/6/1/18/Medyada-Kad%C4%B1nlar%C4%B1n-%C4%B0nsan-Haklar%C4%B1-%C4%B0hlallerine-Son--.aspx>

etnik ya da ulusal kimliğe, cinsiyete, inanca, siyasal eğilime vb. karşı aşağılayıcı bir dil ya da üstenci bir üslubun kullanılması şeklinde tezahür ediyor.

Nefret söylemi, bir bireyi veya topluluğu, ırkı, etnik grup aidiyeti, cinsel kimliği, din ve mezhep aidiyeti, siyasal söylemi, fiziksel özelliği veya engeli nedeniyle ‘ayırt edici’, ‘ötekileştirici’ ve ‘dışlayıcı’ duygular duymak ve bu duyguları sistematize bir şekilde dilsel pratiklerle ifade etmek şeklinde tanımlanabilir. Nefret duygusuyla bir kişinin canına, malına, mülküne kastedilmesi ise ‘nefret suçu’ olarak tanımlanır.

Kaynaklar ‘nefret söylemi’ nin literatüre ilk kez 1993-94 Rwanda Soykırımı vesilesiyle geçtiğini söylüyor. Hatırlanacağı gibi yüzyıllar boyunca birarada yaşayan bölge kabileleri, Avrupa’lı ülkeler ve ABD’nin sömürge politikaları ile birbirlerine düşman hale getirilmiş ve çatıştırılmıştı. 90’lı yıllarda Rwanda’da Hutu yönetiminde olan ‘Radio Libre Mille Collines’ (Özgür Bin Tepe Radyosu) açıkça isim, adres vererek, insanların öldürülmesine rehberlik eden yayınlar yapmıştı. 2007 yılında, Uluslararası Özel Rwanda Mahkemesi, RLMC radyosunun üç yöneticisini yargıladı ve mahkum etti.

Aslında ‘nefret söylemi’, medyadan önce de var olan bir kavram. Ancak bugün medya sayesinde, daha görünür hale geliyor, yaygınlaşıyor ve etkisi artıyor. Medya, taşıyıcılık/yansıtıcılık işlevinde, toplumda hakikaten var olan bir olguyu/bir fikri alıp, tahrif ederek haber haline getirince, manipülasyonu daha etkili bir şekilde yapabiliyor.²²

Ayşe Kaymak’ın, ‘Yeni Medyada Nefret Söylemi’ adlı kitabından aktaracağımız şu satırlar nefret söyleminin Türkiye’deki köklerine ilişkin önemli detaylar içeriyor: “Türkiye’de nefret suçları, kategorik olarak çok farklı kesimlere yönelik işlendiğinden çokça karşılaşılan bir durumdur.

Durumun yaygınlığının, temel nedeni olarak Cumhuriyet’in kuruluşuyla birlikte şekillenen resmî ideolojiyi gösterebiliriz. Çünkü devletin resmî ideolojisi, bütün farklılıkları göz ardı eden tekil bir karaktere sahiptir. Eğitim sisteminden medyaya; idarî yapıdan hukuka, birçok alanda ve bir o kadar günlük yaşamda, ‘tek dil, tek din, tek ırk’ söylemi üzerinden yaratılan kimlikler dayatılmaktadır. Türk, Müslüman, Sünni, erkek gibi kimlikler üzerinden yaratılan söylem, diğer farklı kimlikleri ötekileştirmekte, düşmanlaştırmakta ve daha kötüsü suçun hedefi haline getirmektedir. Bu nedenle farklı kimliklere sahip kişi ve gruplar, nefret söyleminin ve nefret suçlarının doğrudan mağduru olmaktadır”²³

Bu satırlardan da hareketle nefret söyleminin ideolojik bir söylem olduğunu söyleyebiliriz.

Yeni medya ortamlarından internet, nefret söyleminin hızla dolaşıma girdiği ve yayıldığı alanlardan biri. Nefret siteleri, elektronik nefret postaları, forumlar, haber siteleri ve okur yorumları, tarayıcı oyunları ve dijital oyunlar, IRC’ler ve toplumsal paylaşım ağları ile video paylaşım ağları gibi sosyal medya uygulamaları aracılığıyla nefret söylemi yeni medya ortamlarında yayılıyor, dolaşıma giriyor. Özellikle yeni medya ortamının özellikleri bu tür saldırgan ve ayrımcı içeriklerin yayılmasını kolaylaştırıyor.

AGİT (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı) 2009 yılından itibaren, her türlü nefret söyleminin yayılmasında internetin rolüne dikkat çekiyor, “İnternette nefret söylemi hızla yayılmakta ve yıkıcı bir etki göstermektedir” saptamasında bulunuyor. Simon Wiesenthal Merkezi de sosyal medya ortamlarında nefret söyleminin yayılması durumunu her sene düzenli olarak takip ediyor. Merkez, 2010 yılı raporunda internet üzerindeki nefret içerikli web sitesi sayısının 10 bini aştığını belirtmiş. EU KIDS ONLINE projesinden Leslie Haddon da E-Safety adlı konferansta Avrupa’da

22 <http://www.durde.org/2011/04/nefret-soylemi-medya-ve-arkasi/>

23 Ayşe Kaymak, ‘Yeni Medyada Nefret Söylemi’, Kalkedon, Eylül 2010, İstanbul, 257-258)

her üç çocuktan birinin internet ortamında nefret söylemine maruz kaldığına dikkat çekmiş (2009). İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu ECRI de 8 Şubat 2011 tarihli Türkiye Raporu'nda Türkiye'de bilgisayar ağları yolu ile işlenen ırkçılık ve yabancı düşmanlığının arttığını kaydediyor ve internet basını için etik ilkelerin geliştirilmesini öneriyor.²⁴

"Medya Nefreti Yeniden Üretiyor"

Hiç kuşkusuz, nefret söylemi nefret suçuna giden yolu besliyor. Nefret dilsel pratiklerde; kaba, alaycı, küçümseyen, hakaret eden, öfkeli, saldırgan ve küfürlü sözcüklerin, yazı biçiminde büyük harflerin ve "!, ..." gibi noktalama işaretlerinin seçilmesi ile hedef gösteren görsel malzemelerin kullanılması şeklinde somutlaşıyor. Böylece toplumda barış dilinin ve diyalogun olanakları ortadan kaldırılıyor, ayrımcılık ve dışlama doğal kılınıyor.²⁵

Seçim sonrasında tutuklu vekillerin serbest bırakılmaması ile başlayan ve Silvan'daki çatışmada 20 askerin yaşamını yitirmesi ile devam eden süreçte siyasetteki olumlu gibi görünen hava tersine döndü. Bu süreçte özellikle hükümet yetkililerinin açıklamalarından sonra medyada da olayları daha da büyüten, nefret ve kışkırtıcı dil kullanılmaya başlandı. Uzmanlar; Caz Festivali'nde sanatçı Aynur Doğan Kürtçe şarkı söylediği için saldırı yapılmasında, yine İstanbul'un Zeytinburnu İlçesi'nde Kürtlere yapılan saldırılarla bir linç kampanyasının başlamasında medyanın kullandığı dilin etkili olduğunu söylüyor. Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Yasemin İnceoğlu, medyanın ırkçılık, etnik önyargı, zenofobi (yabancı korkusu-nefreti), antisemitizm gibi kavramlar üzerinden nefreti yeniden ürettiğini ya da pompaladığını söylüyor. Medyanın olumsuz, alaycı ifadeler, küfür, hakaret, aşağılama, abartı taktiklerine başvurarak 'öteki'leştirdiği ve

ki'leştirdiği ve 'hedef' haline getirdiği grupları kamu güvenliğini tehdit edici 'potansiyel risk ve tehdit saçan öcüler' gibi sunduğunu kaydeden İnceoğlu, bunun toplumdaki 'öteki' gruplara karşı yargı ve önyargıya neden olduğunu vurguluyor.

Prof. Yasemin İnceoğlu, medyanın kullandığı taraflı dile, gazetelerin attığı, 'Ermeniler Kudurdu', 'Mişon ahlaksızlığı', 'Göster şu Avrupalıya Türk'ün kim olduğunu', 'Yedin mi Türk'ün lokumunu hırbo İngiliz...', 'Rumlar kudurdu Patrik'ten inciler', 'Hain İsveç', 'Küstah Siyonist' başlıklarını örnek gösteriyor.²⁶

İnsan Hakları Ortak Platformunun Ayrımcılıkla Mücadele Programı kapsamında Kapasite Geliştirme Derneği tarafından 2006-2007 yıllarında yazılı basında çıkan haberler incelenerek hazırlanan 'İrkçı Değilim Ama... Yazılı Basında İrkçı-Ayrımcı Söylemler' adlı kitapta ise yazılı basında ırkçı-ayrımcı söylemlerin dolaşıma girme, yaygınlaşma, yeniden üretilme ve meşrulaştırılma biçimlerine odaklanan çalışmanın sonuçları şöyle özetleniyor:

- Basın, etnik-dinsel azınlıklara ve 'ayrıcalıksız gruplara' yönelik ayrımcılığı ve ırkçılığı sorun etmiyor. Azınlıkları hedef alan ayrımcı söylem haberlerde yeniden üretiliyor.
- Asıl ayrımcılığa uğrayanın Türkiye, ayrımcılığı yapanın ise Türkiye'yi insan hakları konusunda sorgulayan Batı olduğu iddia ediliyor.
- Gazeteci bu savını haklı kılmak için yine ırkçı ve ayrımcılığı besleyen kaynaklardan alıntı yapıyor. Böylece yabancı kadınlar, Kürtler ve Ermenilerle ilgili çözümsüzlük siyaseti meşrulaştırıyor.
- Kürtler, Ermeniler, Hristiyanlar, Aleviler, Kemalist laiklik anlayışı karşısında tehdit olarak algılanan Müslümanlık bi-

24 <http://www.yenimediyaduzeni.com/nefret-soylemine-karsi-ne-yapmali/>

25 <http://www.yenimediyaduzeni.com/nefret-soylemine-karsi-ne-yapmali/>

26 <http://www.jurnal.net/medya/2011/07/28/medya-nefreti-pompaliyor.htm>

çimleri, Türkiye'de çalışan yabancı kadınlar ve genel olarak yabancılar, yazılı basın-da olağanlaştırılan ırkçı-ayırıcı söylemin hedefinde yer alıyor.

Bu sonuçlara delil olarak kitapta sunulan bazı örnekler ise şöyle:

- DTP'lilerden Apo'ya; Sayın Teröriste Gerilla Hitabı (Zaman, 28.11.2006)
- DTP Tabanına Göre PKK Terörist Değil (Hürriyet, 19.10.2006)
- Türkçe'yi Bıraktı da Kürtçe Konuştu (Posta, 11.11.2006)
- Köpeksiz Köyde Değneksiz Geziyorlar (Yeni Balıkesir, 04.04.2006)
- Bu Ermeniler Adam Olmaz (Hürriyet, 31.01.2006)
- Türk Milleti Bunu Hak Etmedi (Güneyde İmece, 16.10.2006)
- "Ermeni Zulmü" Konferansı Verildi (Sonsöz, 27.05.2006)
- Ülkenin İstikrarına Kurşun Sıkıldı (Zaman, 20.01.2007)
- Ben Türküm (Yeni Balıkesir, 24.01.2007)
- İşte Türk'ün Merhameti (Posta, 13.04.2006)
- 21. Yüzyıl Türk Yılı Olacak (Sonsöz, 03.06.2006)
- 'Turist Kız Bize Tecavüz Etti' (Posta, 09.01.2007)
- Ucuz Diye Yabancı Bakıcıya Çocuğunuza Teslim Etmeyin (Zaman, 28.08.2006)
- Dinci Lider Gay Çıktı (Hürriyet, 21.10.2006)²⁷

"Türkiye Medyası Peşmerge'yi Buldu"

Konuyu daha iyi anlamak için deneyimli gazeteci Mehmet Ali Birand'ın 13 Ekim 2011 tarihli köşe yazısında yer verdiği bir itiraftan bahsetmek yerinde olacaktır. Posta ve Hürriyet gazetelerinde yazan Birand'ın yazısından bölümler şöyle:

"Bir süredir PKK'nin tasfiyesi dillerden ve medya sayfalarından düşmüyor. Bu haberlerin bir bölümünü bizler üretiyoruz."

'Bakanların ziyaretlerinden, Başbakan'ın konuşmalarından, bürokratların özel sohbetlerinden yola çıkarak, bir bölümü doğru, diğer bölümü kendi hayal ürünümüz olan bir senaryo yazıyoruz ve bunun gerçek verilere dayanmayan bir senaryo olduğunu bilmemize rağmen, kendimiz de inanır oluyoruz. Bir süre sonra, daha da ötesine geçiyoruz ve kendi senaryolarımıza dayanarak yorumlar yapmaya başlıyoruz.'

İşin asıl ciddi ve dramatik yanı, PKK'nin bu şekilde tasfiye edileceğine siyasetçilerimiz, polisimiz, hatta askerimiz dahi inanıyor olmaları. Yıllardan beri aynı yöntemleri kullanıyorlar, başaramıyorlar, ancak hala ısrarı sürdürüyorlar."²⁸

Birand "Rüya Görmeyelim. PKK Böyle Tasfiye Edilmez" başlıklı köşe yazısında, yıllardır PKK ile ilgili kendi 'hayal ürünü' senaryolarıyla haber yaptıklarını, bu haberlere sonra kendileriyle birlikte polisin ve askerinin de inandığını söylüyordu.

Birand'ın bu sözleri üzerine o günlerde yapılan yorumlardan en dikkat çekici olanı ise Gazeteci Celal Başlangıç'tan geliyordu. Başlangıç medyanın 'Kürt körlüğü'nü eleştirirken "İçinde Kürtler olduğu için Güneydoğu'da yaşananlar medyada insan hakları boyutuyla ele alınamadı" diyerek, 1980 başından beri medyanın konuyu gerçekliğiyle yazmadığını iddia ediyordu.

Güneydoğu'ya ilk kez 1982 yılında gittiğini belirten Başlangıç: "Orada yaşananlar hakkında ne yazacağımız çok tartışmalıydı, 'Kürt' kelimesi tabuydu. 1989'da, Cizre Yeşilyurt'ta köylülere dışkı yedirilmesiyle ilgili davada köylülerin konuştuğu Kürtçe tutanaklara 'bilinmeyen bir dil' olarak geçirilmişti" diye aktarıyordu yaşadıklarını ve devamla;

1988'de yaşanan Halepçe Katliamı'nı hatırla-

27 <http://bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/128237-yazili-basin-irkciligi-her-gun-yeniden-uretiyor>

28 http://www.birgun.net/politics_index.php?news_code=1286972595&day=13&month=10&year=2010

tarak: "Katliamdan sonra Türkiye'ye göçen Kürtlere, 'Kürt' denilemediği için 'Saddam'ın kimyasal silahlarından kaçan Peşmergeler' diye bir tanım bulundu. Peşmerge gerilla demektir. Türkiye basını yedi yaşındaki çocuktan 70 yaşındaki kadına kadar herkese Peşmerge dedi. 1980'ler ve 1990'lar böyle bir süreçti" diyordu.²⁹

Van Depremi ve Akıl Tutulması

23 Ekim 2011'de meydana gelen, 600 kişinin ölümüne, binlerce kişinin de yaralanmasına ve evsiz kalmasına neden olan Van depremi sonrasında medyada yaşananlar medyada ırkçı söylemlerin ne denli baskın olduğunu gözler önüne sermesi bakımından önemli. Aynı hafta Hakkari'de PKK tarafından gerçekleştirilen ve 26 askerin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan olaylardan sonra PKK güçlerine karşı sınır içi ve ötesini kapsayan geniş bir askeri operasyon başlatılmış, bu durum yazılı ve görsel medya ile sosyal mecralarda ırkçı söylemlerin ayyuka çıkmasına neden olmuştu. Üzerine bir de depremin Kürt nüfusunun yoğun olarak yaşadığı bir şehir olan Van'da gerçekleşmesi, yakışsız ve tahrip edici yorumların üretilmesi için uygun zemini hazırlamıştı.

Kürtlere karşı nefret söylemi hem sanal mecraları yoğun bir şekilde kullanan halk tarafından hem de bizzat gazetecilerin, haber spikerlerinin ve program sunucularının ağzından yayıldıkça yayıldı. Kimileri "Hükümetin yapamadığını Allah yaptı", "Allahlarından buldular" gibi yaşanan depremi ilahi adalet olarak yorumladı, kimileri ise "Türk milletinin ne büyük olduğunu gösterelim, onlara yardım edelim" tarzı söylemlerle 'onlar' diyerek peşinen kendisinden ayırdığı ve açıkça küçümsemediği Kürt halkına karşı güya yüce gönüllülük sergiledi.

Benzer bir tavrı tam tersi istikamette sürdüren idareciler ve medya temsilcileri, gerginliğin daha da tırmanmasına neden oldu. Özellikle Kürtçülük temelinde siyaset yapan anlayışın temsilcilerinin,

yaşanan felaketi dahi sözkonusu anlayışa malzeme yapan açıklamaları sürece damgasını vurdu.

Ahmet Hakan'ın "Bir akıl tutulması, bir vicdan körelmesi, bir merhamet yoksunluğu, bir cehalet histerisi alıp başını gitmiş durumdaydı." diye anlattığı deprem sonrası ilk 3 gün boyunca etkisini sürdüren yorumlar tepkiler üzerine zamanla yerini sağduyuya bıraksa da depremin yıkamadığı insani değerlere darbe vurulmuştu bir kere. Şöyle sürdürüyordu yazısını Hakan:

"Van'ı önce deprem sarstı, ardından da faşizm. Ne sınır ötesi ya da sınır içi operasyonlar, ne PKK'nın yeni saldırıları, ne ölümler / kalımlar, ne terörün önlenmesi, ne dağdakilerin indirilmesi, ne kan, ne gözyaşı, ne ağlayan analar... Önümüzdeki süreçte... Bunları bile geride bırakacak çok daha önemli bir sorun bizi bekliyor. Eğer önlem alınmaz ve tedavi edilmezse... Bu akıl tutulması, bu vicdan körelmesi, bu merhamet yoksunluğu, bu cehalet histerisi bayrağını burcun en tepesine dikmeyi başaracak."³⁰

c. Din İstismarı

Din istismarı kısaca dini duyguları kullanarak çıkar elde etmek olarak tanımlanabilir. Günümüzde din istismarı denince akla ilk olarak dini değerleri siyasetine alet ederek oy toplayan siyasetçiler gelse de, aslında bu kavramın medya başta olmak üzere pek çok alanda irdelenmesi gerekiyor.

Medyada din istismarı çeşitli şekillerde yapılıyor. Ramazan aylarında yazılı ve görsel basında gerek muhafazakar kitleye hitab eden kurumlarda, gerek seküler bir anlayışla yayın yapan medya organlarında rant aracı haline gelen din olgusu, konunun cahili olan kişilerce belli bir kesime, yaşam tarzına ya da kurumlara muhalefetin aracı haline getirilebiliyor.

Bugün yayın dünyasından pazarlama şirketlerine, vakıflardan eğitim kurumlarına kadar dinin bir 'etiket'e dönüştürüldüğüne sıkça rastlanıyor. Bu sadece İslâmî kimlik iddiası taşıyanlara has bir

29 <http://www.siertce.net/haber/medyanin-kurt-korlugu/>

30 <http://www.haberturk.com/medya/haber/682146-van-depremi-ve-vicdan-korelmesi>

durum değil. Özellikle ramazan aylarında merkez medyanın dinî içerikli promosyonlara, çokuluslu şirketlerin bile reklamlarında İslâmî unsurlara yer verdiği görülüyor.

Dine dair yayınların sadece ramazanda yer alması dini sadece ramazana has bir ritüel havasına sokuyor. Yani din, dindarlık ve ibadetler sadece bu ay içinde kabul edilebilir ve 'normal' görülüyor, gösteriliyor. Hatta medya yoluyla bir şekilde toplumun bilinçdışına hapsedilen dindarlığın, bir karnaval gibi ramazan aylarında ortaya çıkartıldığı bile söylenebilir. Çünkü ramazan ayı süresince sadece huşu ile yapıldığında anlamlı olabilecek iftarlı, Kur'an tilavetli, dualı organizasyonlar bir gösteri ve eğlence havasında yapılıyor.³¹

Diğer yandan 'din istismarı' bir suçlama olarak genellikle dini hassasiyetlerine göre bir yaşam tarzı seçmiş kişilere yöneltiliyor. Örneğin yıpratılmak istenen bir dini kurum hemen yolsuzluk iddialarıyla gündeme getiriliyor. Örneklerine özellikle 28 Şubat sürecinde sıkça rastladığımız bu tür haberler halkın dine ve din adamlarına karşı inanç ve güveninin sarsılmasına neden oluyor. Aslında bu tip suçlamaların sahipleri 'din istismarı' nı bir istismar aracına dönüştürmüş oluyor.

Herhangi bir dinin mensuplarına karşı nefret suçunu körükleyen yayınlar tüm dünyada hala tartışılacak bir konu. Danimarka'da yaşanan karikatür krizi, Fransa'daki burka ve peçe yasağı, Avrupa'nın genelinde tartışılan minare yasağı gibi örnekler devlet eliyle yapılan bir dini ayrımcılık iken, bu konuların medyada sunuluş biçimi nefret söylemi kavramını gündeme taşıyor. Türkiye'de de zaman zaman farklı inanç gruplarına karşı ötekileştirici ifadeler kullanılıyor. Bu tür haberler daha çok 'nefret söylemi' kapsamında değerlendirilebilir olsa da dini konularda kullanılan dilin kökenini oluşturan bilgisizlik ve küçümseme nihayetinde açıkça 'din istismarı' yapılan haber ve yayınlara sebebiyet veriyor.

Zaman gazetesi genel yayın yönetmeni Ekrem Dumanlı aynı gazetede yayınlanan köşe yazılarından birinde "Türk medyasının önemli bir kısmını geniş halk kitleleri 'din düşmanı' gibi algılıyor ve bu algının değiştirilmesi gerekiyor." diyor ve ekliyor: "Bu yanlış algının sebepleri üzerinde durmak belki meselenin ilk doğru adımı. İstrap içinde itiraf etmem gerekiyor ki bizim medyanın dinî konulardaki bilgisi yetersiz kalıyor; hatta çoğu zaman bir haber ya da yorum iki paragrafta cehlini ortaya koyuyor. Bu vahim durumun değişmesi şart!"³²

Başka medya mensupları tarafından da zaman zaman dile getirilen bu bilgisizliğe çözüm olarak ise öncelikle bütün yayın organlarının artık bir din editörü, din muhabiri, ya da din danışmanı bulundurmaları gerekiyor. Ancak sorun sadece bilgisizlik değil, Dumanlı şöyle devam ediyor mezkûr yazısına: "Din düşmanı imajının tek sebebi bilgisizlik değil kuşkusuz. Bir de acııcı, can yakıcı, aşağılayıcı; hatta kışkırtıcı yaklaşımlar gözleniyor medyada. Mesele din olduğunda, dindarlık olduğunda bazı yayın organları ve orada önemli köşeleri tutan bazı isimler öfkelerini gizleyemez hale geliyor. Bir anda bütün dengelerini kaybedenlerin sorumlu yayıncılık ilkelerini hatırlaması hiç de kolay değil."

"Medyanın genelinde dinî konularda hoşgörüden yoksun bir yol izleniyor. Sert, haşın, bıçkın, hırçın bir yol bu. İncitici, üzücü, rencide edici bir metot bu. Mesela başörtüsü konusu açılır açılmaz demokrasi de unutuluyor demokratik tahammül de. "Sıkma baş" diye yazı yazıyor adam yüzlerce kez. Aynı insan bir kerecik olsun çete-mafya bağlantısını yazamıyor. 'Dinciler' diye kükrüyor sabahdan akşama elli kez; ancak "Ergenekoncular" deyip komitacılar hakkında iki satır yazıyı kaleme alamıyor."³³

Bugün kamuoyu araştırmaları dine ilgi duyma anlamında dindarlığın arttığını gösteriyor. Ancak insanların kafası bu konuda tarihte hiç olmadığı

31 http://www.mescere.net/kitaplik/SemerKand/118_3_AynKonusu.htm

32 <http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=682328>

33 <http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=682328>

kadar karışık. Bu karışıklığın birincil nedeni ise kuşkusuz medya. Dini konuların felsefi bir derinlikle analiz edilmesi gereken detaylarıyla birlikte televizyonlarda açıkça konuşulması, dini bilgisi yeterli olmayan izleyicilerin kafasını karıştırıp din-den uzaklaştırırken, karşıt görüşlerdeki ilahiyat profesörlerinin tartışmalarının reyting unsuru haline getirilmesi sıkça karşılaşılan bir istismar biçimi olarak ortaya çıkıyor.

Özellikle televizyonlar, dini bir konuyla ilgili bir gündem olduğunda kimin konuşması en çok ses getirecekse onu programlarına kabul ediyor, konuşanlar da sansasyon yapacak hususları gündeme getirmeye çaba gösteriyorlar. Bu durumun gündüz kuşağı kadın programlarında sıklıkla yaşandığına şahit olunuyor. Din âlimlerinin müzikli eğlence programlarına çıkmaları dinin zihinlerde basitleşmesine ve modern hayatın detay bir aksesuarı gibi algılanmasına, sahnedeki manzaraların ise meşrulaştırılmasına neden oluyor.³⁴

34 <http://farukbeser.com/yazi/dinin-medyadaki-sunumu-218.htm>

eğitim

GİRİŞ

Eğitmiyorlar Beyin Yıkıyorlar!

Modern toplumun ihtiyaçları konseptinde 200 yıllık geçmişiyle devlet eliyle ve zorunlu olarak sürdürülen eğitim; bir yandan bireylerin bilgi/beceri açısından kendilerini geliştirmesine imkân verirken karşılığında ekonomik kazanım elde etmenin bir aracı olarak aynı zamanda asimilasyonun, kendine yabancılaştırmanın, itaat kültürü ve ideoloji aşılamanın da etkin bir aracına dönüştürülmüştür. Endoktrinasyon aracı olarak devletler tarafından kullanılan eğitim; halkları bir tehdit ve öğütme mekanizması haline dönüştürürken kurgusal değerlere yaslanan ulus devletler, devlet tekelli 'zorunlu eğitim'den toplumu 'tek tipleştirme' yönünde oldukça istifade etmişler, eğitimi farklılıkların yok edilmesinde ve bir kültür asimilasyonunun sağlanmasında kullanmışlardır. 21. yüzyılda oluşan tüm insan kaynaklı sorunlar göz önüne alındığında uzun yıllara dağıtılmış bu sömürü ve asimilasyonun eğitim eliyle devam ettirildiğini görmekte ve yaşanan sorunların giderek insan ırkını mekanik bir düzene ruhsuz ve tarihsiz bir yapıya soktuğunu gözlemekteyiz. Eğitim aracıyla adeta bir beyin yıkama hareketinin endüstriyel

gücü elinde bulunduranlarca bilgi üretimi ve satışına dönüştüğü dikkatlerden kaçmadan ulusların millî varlıkları ve insan geleceğinin sağlıklı gelişimi için gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

Eğitim Dar Bir Çemberin İçinde!

Modern dünya teknoloji karşısında kimi zaman çaresizlik yaşarken onun en büyük umudu yetişmiş kaliteli insandır. Bunun en önemli destekçisi olan eğitim ise maalesef siyasi söylemler ve ideolojiler altında eziliyor. Tüm bu sıkışmışlığına ekonomik şartlar ve toplumsal yapıdaki sıkıntılar da eklenince sorunlu olan eğitim yapısı daha da yara alıyor. Bugün eğitim sisteminde en büyük yeri alan okulların güvenilirlikleri sorgulanırken öğrenciler arasında yaşanan şiddet olayları ve şiddete meyilli bir gençliğin yetişiyor olması sıkıntının temelini oluşturuyor. Diğer tarafta ise sosyoekonomik etkenlere bağlı bir eğitim anlayışı tüm ülkelerin kaliteli insan gücünden mahrum olmasına sebep oluyor. Yaşanan eşitsizlikler ve bir maratona dönüşen eğitim, sağlıklı bireyler yerine şartlandırılmış yığınların oluşmasına yol açıyor. Böylelikle insanlığın geleceği ciddi bir yozlaşmanın kaçınılmaz çemberinde giderek sıkışıyor.

Tevhid-i Tedrisat mı Askerî Vesayet mi?

Türkiye bir demokratikleşme hareketi içinde adımlar atmaya çalışsa da, ideolojik söylemler ve baskı rejimi altında geçen yılların etkisiyle eğitim alanında tam özgür bireyler yetiştirmek adına hala istenen düzeye gelebilmiş değil. Tevhid-i Tedrisat kuralları adıyla bir baskının ve askerî vesayetin hissedildiği sistemde verilen derslerin içeriği, öğretmenlerin rejim ve ideoloji taraftarlığı, baskı ve yasaklamalar ile dünyanın geldiği bilim seviyesinin gerisinde kalan ülkemiz, özellikle ekonomik gelir düzeyine göre değişen imkânlar ve etnik farklılıklardan ötürü eğitim alanında bir dizi sıkıntı yaşamaktadır. Tanzimat'tan bu yana yürütülen eğitim politikasının bir neticesi olarak kültüründen kopuk bir anlayışın hâkimiyetinde kalan eğitim sisteminde baskıcı tutumlar sağlıklı ve hür düşünebilen bireylerin yetişmesinin önünde engel teşkil etmektedir.

1. BİR İSTİLA ARACI OLARAK EĞİTİM

Eğitimi Asimile İçin Kullandılar!

Emperyalist güçlerin en büyük silahlarından olan eğitim, özellikle ‘üçüncü dünya ülkesi’ olarak tanımlanan, senelerce sömürüyle kendi öz varlıkları tüketilmiş halklar üzerinde etkili oldu. 2. Dünya Savaşı’ndan sonra dünya üzerinde eğitim kanalıyla hızlı bir sömürü faaliyeti başlarken ‘savaşarak azınlıklardan kurtulmanın zor olduğunu görüp eğitimle onları yola getirmeye’ çalışan emperyalist güçler ‘bir kızılderili avlamaktansa onu eğitmek daha ucuza mal olur’ anlayışıyla başta Amerika yerlileri olmak üzere Afrika ve diğer dünya üzerindeki ülkelerde Batılı ve istilacı bir eğitimi yaygınlaştırdılar. Dünya ekonomik, tarihî, ahlâkî ve siyasî bir sömürünün her zaman karşısında olmasına rağmen büyük güçlerin eğitimle yürüttükleri sömürü gözlerden kaçtı. Özellikle büyük vakıflar aracılığıyla dünyanın pek çok bölgesinde açılan okullar adeta birer misyonerlik faaliyeti gözetdi, ait oldukları ülkenin kültür ve anlayışını yayarak ileride o ideolojinin savunucusu kaliteli eleman yetiştirmek suretiyle savaş yoluyla elde edemedikleri büyük kazanımlar elde ettiler. Gerek ülkemizde gerekse başka bölgelerdeki açılan yabancı kaynaklı okulla-

rın alttan alta kültürleri nasıl tahrip ettiği ortadayken bugün geline nokta da aydın ve halk tabakası arasındaki uçurum dikkatlerden kaçmıyor. Bu sistemde en büyük zararı baştan itibaren büyük oyunun farkına varamayan yöneticiler eliyle ülkele-rine bu sistemlerin bir kurtuluş aracı olarak gösterilmesi veriyor. Yerel kültürleri yok eden bir silaha dönüşen eğitim ile halklar sürüleştirilirken özgür bireyler yetiştirmeyi amaç edinmesi gereken eğitim kurumları bu işlevinden çok uzak olarak modern köleler yetiştiriyor ve etkileri altındaki bölgelerde genç nesli istedikleri yönde ve amaç doğrultusunda yetiştiriyorlar.

Okullar Kaliteli Hizmet Sektörü İçin!

Okulların siyasi ideolojilerin yayılmasında bir merkez olarak kullanılmış olduğuna dair tarihi süreçte pek çok örnek varken özellikle Afrika ve Amerika yerlilerine uygulanan modern kölelik sistemi bugün bile dünya üzerindeki ırkçılığın temelini oluşturuyor. Belli bir ırkı dünyanın egemeni saymanın sonucu hâkim olan düşünce ile yerli halk sadece ucuz iş gücü olarak düşünülüyor ve modern yüzleriyle dünyanın iyi niyet elçiliğine soyunanlar eğitim sistemi ile ara güç olarak alt sınıfı (!) hizmet sektörü için yetiştiriyor. Özellikle bir başkaldırı hareketinin lideri olarak tanınan Malcom X’in hayatında karşımıza çıkan durum genelde tüm farklı ırkları kapsıyor ve egemen güçlerin istediği meslek dallarına çocuklar yönlendirilerek adeta beyaz ırkın hizmet sektörü kaliteli bir eğitimle oluşturuluyor.¹ Okulların bir ideolojinin hizmetkârlarını yetiştirmek amaçlı kullanılması Rusya, ABD gibi büyük güçlerin savaş yoluyla dize getiremediği halkları asimile etme çabasına dönüşürken özellikle eğitimde yatılı sistem ile amaçlarına daha kestirme yollardan ulaşıyorlar.

1 Öğrencilik yıllarında öğretmeninin ileride ne olacağını sorusuna “avukat” cevabı veren Malcolm’un aldığı cevap: “Sen bir zenci olduğunu unutmalısın. Bir avukat olmak; bu bir zenci için gerçekçi bir ideal değil. Sen olabileceğin bir şey düşünmelisin. Senin çok kabiliyetli ellerin var. Neden bir marangoz olmayı düşünmüyorsun?”

Tarihî süreç incelendiğinde karşımıza çıkan tablo yatılı sistemler ile çocuk ve aile arasındaki kültür bağı kesilerek egemen gücün mantalitesine göre bireyler yetiştirildiğini gösteriyor. Öyle ki Afrika'daki pek çok üniversitede imtihan soruları hazırlandıktan sonra Londra'ya gönderilerek incelendiği, oradaki otoritenin uygun bulduğu soruların mühürlenerek (böylelikle imtihandan önce hocaların soruları görmesi engellenmiş) geri gelmesi örneği kendi ülkesinde, kendi okulunda verdiği derslerin üzerinde hâkimiyet kuramayan ülkelerin nasıl bir hâkimiyetin altında olduğunu gösteriyor. Bu yozlaşmanın ve çocuklarının özlerinden koparıldığının farkında olan halksa belli bir ideolojinin ve kültürün yayılması amacını gözeterek okullara çocuklarını göndermeyerek içgüdüsel bir korunma yoluna giderken bu yöntem de onların sonraki dönemlerde güçsüz ve fakir düşmelerine sebebiyet veriyor.

Farklı Düşünme! İsyancı ya da Terörist Olursun!

Eğitimi halkların dilini, kültürünü değiştirmek, ideolojilerine göre bireyler yetiştirmek, modern bir sömürü hareketini kaldıkları yerden devam ettirmek üzere kullanan ülkeler, bugün bilginin satımına dönüşen sistemlerle halk üzerinde baskı kurarken özellikle farklı ülkelerdeki etnik gruplar, azınlıklar bu modern asimilasyondan etkileniyorlar. Bu yıl yaşanan pek çok siyasi olay eğitimcilerin ve eğitim kurumlarının bir ideolog ve ideoloji merkezine nasıl dönüştüğünün örneklerinin de yaşanmasına sebebiyet verdi. Almanya'da bir genç yazdığı kompozisyonundan ötürü 'terörist' ilan edilirken kurduğu cümle bir azınlığa yakışmayacak bir başkaldırı sayıldığı için öğrencinin öğretmeni tarafından bir tehdit olarak algılanmasına sebep oldu. 'Küresel etik insanlara çok geç ulaştı' sözleriyle öğretmeni tarafından terörist olabilir damgası yiyen gencin eğitim hayatı yarıda kaldı.²

2011'e damgasını vuran Arap baharı adı al-

tındaki isyanlar ise tüm dikta rejimlerinin korkulu rüyası olurken rejimlerin savunucuları en ufak bir kıpırtıdan dahî korkuya kapılmışlardır. Mısır'da yaşananlardan sonra Kuveyt'te Mısırlı 10 yaşındaki bir öğrencinin öğretmenine sorduğu soru onun isyancı damgası yemesine sebep olurken 'Siz ülkelerde neden devrim yapmıyorsunuz?' sorusu öğrencinin isyana teşvikten okuldan atılmasına neden olmuştu.³ 21. yüzyılda devam eden bu uygulamalar dünya üzerinde eğitim sistemiyle kurumların farklı düşüncelere tahammülü olmadığını, farklılığı bir tehdit olarak algıladığının gösteriyor.

2 <http://www.haber7.com/haber/20110115/Kompozisyon-yazdi-terorist-ilan-edildi.php>

3 <http://www.serhattv.com.tr/haber/24173/misirli-cocuk-isyani-te-vikten-okuldan-atildi.html>

2. EĞİTİMDE ŞİDDET, SINAVLAR ve EKONOMİK ETKENLER

Öğrenciler Şiddete Meyilli Hale Getiriliyor!

Eğitim alanında şiddet giderek küresel bir sorun haline dönüşüyor. Eline silah alıp okul basan ve katliam yapan çocuk saldırıları Batı merkezli olsa da son yıllarda benzer eylemlerin ülkemizde de geliştiği gözlemleniyor. Okulların silahla basılması, öğretmene ya da öğrencilerin birbirlerine saldırı haberlerinin artması toplum içinde tırmanışa geçen şiddetin okullarda da birebir yansıması olarak kabul görülürken eğitim kurumlarındaki bireylerin özgür düşünce ortamından yararlanamamaları ve eğitimciler tarafından uygulanan yanlış metodlar şiddete meyilli bir neslin yetişmesine sebep oluyor. Zira okullardaki ideolojik yaklaşımlar kin ve nefret söylemleri, bastırılmış düşüncelere ve kutuplaşmalara sebep olurken liseliler arasında ergenlik sorunu denebilecek sıkıntılar üniversite eğitimi alan gençler arasında da ideolojik hesaplaşmalara dönüşüyor, öğrenci-devlet karşıtlığı yaşanırken öğrenciler polisle karşı karşıya geliyor.

Kanada'da yapılan bir araştırma okul ve güvenli sorununu gündeme getirirken oluşan güvensizlik ev okullarının hızla artmasına sebep oluyor.

Batı'da alınan tüm tedbirlere rağmen okullardaki şiddetin önüne geçilememesi ve okulların birer tehlikeli alana dönüşmesi karşısında çaresizlik yaşanırken Kuzey Amerika'da 'Güvenli Okul' programlarının uygulanması bile sorun açısından çözüm olamıyor.¹ Gençler arasındaki düşmanca yaklaşımların sanal dünyaya taşınan görüntülerle şantaj girişimlerine kadar ilerlemesi de eğitim kurumlarında sağlıklı bireyler yetiştirmekten çok kapitalist bir anlayışa hizmet eden 'ez-ezilme' mantığında maddî kazanımlar peşinde koşan bir gençliğin yetiştiğini gösteriyor. Tüm bu sorunların temelini aslında halktan kopuk bir müfredat anlayışı oluştururken yeni yetişen nesillerin aile ve kültürlerinden böylelikle de onları otokontrol altında tutan bağlayıcılıktan uzaklaştıkları gözlemleniyor. Tüm bu yaşanan şiddet olayları gençlerin kendilerini mekanik bir itaatkâr, modern bir köle haline dönüştürmeye çalışan sisteme karşı ciddi ve sorgulanması gereken bir başkaldırıdır.

Paran Kadar Oku!

Devletlerin eğitime yeterli ilgiyi göstermemesi ve katkılar noktasında eğitime yapılan yatırımın bir türlü istenilen seviyeye ulaşmaması sonucu devlet okullarındaki düşen eğitim seviyesi aileleri saygın olduklarına inandıkları kurumlara yönlendiriyor. Pek çok aile şartlarını zorlayarak da olsa çocuğunun kaliteli bir eğitim alması için özel okulları tercih ederken toplum genelinde devlet okullarında dahî çocuklarının eğitim imkânlarını karşılamayan ailelerin olduğu dikkatlerden kaçmıyor. Yapılan araştırmalara göre ülkemizde ortaöğretimde 10 öğrenciden 2'si, yani her gün ortalama 2 bin öğrenci okulu terk ediyor. Sabancı Üniversitesi bünyesinde 2003'ten beri eğitim sorunlarına yönelik çalışma yapan EGR'nin hazırladığı raporla Türkiye'de tablo netleşirken 'Türkiye Eğitim Sisteminin Öncelikli Sorunları ve İlinizdeki Eğitimin Durumu' adlı rapora göre sosyoekonomik köken bakımından en alt %20'lik dilimin yükseköğretime erişim oranı %0.43, en iyi durumdaki erişim oranı

1 http://indigodergisi.com/arsiv/engin_01_22.htm

ise %7.4 olarak gözüküyor. Temel hak olan eğitim konusundaki bu gösterge toplumdaki gelir dağılımına bağlı olarak ortaya çıkan ayrımcı ve fırsat eşitliği ilkesini ortadan kaldıran durumu gösteriyor.²

Özel Okullar Neye Yatırım Yapıyor?

Temel bir insanî hak olan eğitim, yaşanan eşitsizlik ve ayrımcılıklardan ötürü giderek yıpranıyor. Eğitimin geçmişten günümüze bir sindirme ve beyin yıkama aracı olarak kullanılmasıyla günümüzde de madde ekseninde paraya dayalı bir sistem kabullenilmiş gibi gözüküyor. Eğitim masraflarının giderek artması, sunulan cazip eğitim fırsatları, devlet okullarında körüklenen şiddet gibi unsurlar pek çok insanın çocuğunun geleceği için onları emin(!) oldukları kurumlara emanet etmesine sebep olurken bir fabrika zihniyeti ile işleyen özel kurumlar ise veli memnuniyeti hedefi altında eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürüyor. Ülkemizde de giderek sayısı artan özel eğitim kurumları 2011 yılında 1.054 özel anaokulu, 898 özel ilköğretim okulu, 798 özel lise olarak saptanırken bu okulların eğitim kalitesi gözlerden uzak tutuluyor ve bilimsel anlamda yetkin bireyler yetiştirme çabası içeriği öz kültürden ve manevî değerlerden uzak yapılar ile eşdeğer görüldüğünden, çoğu zaman kaliteli bir eğitim hayali, çocukların ülke-rinden hattâ ailelerinde çok uzak kalmalarına sebep oluyor.³ Bugün pek çok aile şartlarını zorlayarak çocuklarının bu kurumlardan yararlanmasını sağlarken çocukları sadece kurumların adları ve devamlılığı için bir ürün gibi gören sistemde çocuk yaşadığı toplumdan çok uzak ve hayattan kopuk yetişiyor. Sayısı 3.000'e yaklaşan yabancı okullarda yetişen bireylerinse zaten çok farklı bir kültür emperyalizminin kısılcığında kaldığı aşikâr.

Dünyanın Geldiği Son Nokta!

Eğitim sisteminde her geçen gün artan masraflar dünyanın da yaşadığı bir sorun olarak öne

çıkıyor. Ülkemizde aile merkezli bir yaklaşım çerçevesinde yaşanan sorunlar değerlendirilirken dünya üzerinde bireysel yalnızlığın bir sonucu olarak kaliteli bir eğitimle ayakta durmaya çalışan kızlar ahlak dışı uygulamaların ve bunu fırsat bilenlerin elinde bir metaya dönüşüyor. Hem bedenleri hem de ruhsal yapıları büyük zarar gören öğrencilerin yaşadıkları olumsuzlukların tek sebebi ise eğitim ödeneklerinde kısıtlamalara gidilmesi ve zorlaşan hayat şartları.

İngiltere'nin en büyük öğrenci örgütlenmesinin üniversite ve lise son sınıf çağındaki öğrenciler arasında eğitim masraflarını karşılayabilmek için para karşılığı fuhuş vakalarının sayısının giderek arttığını açıklaması tüm dünyada şok etkisi yarattı. 'Sırf eğitim alacağım diye bunu yaşamamalıydım' diyerek pişmanlığını ifade eden genç, aslında 'dünyayı kazanmak için her yol mubah' bakışıyla yönetenlere karşı insanca bir umut olarak karşımıza çıkıyor. Lakin bu gençlerin sırf eğitim masrafları için kendilerine uygun bir iş olarak sunulan bu imkân (!) hiç de insancıl bir yaklaşım değil; zira üniversite parası için saatleri cazip, koşulları kişiye bağlı bir iş/tercih gibi sunulan eskortluk, liseden itibaren özellikle kız öğrencilerin düşürüldüğü bir tuzak olarak karşımıza çıkıyor.

Kingston Üniversitesi'nde geçen yıl yapılan bir araştırma da son 10 yılda öğrenciler arasında fuhuş sektörüne girenlerin sayısında sürekli bir artış olduğunu ortaya koyuyor. Araştırmayı yapan Doktor Ron Roberts; üniversitelerin öğrencileri arasında bu vakaları araştırmamasının 'başlarını kuma gömmek' anlamına geldiğini savunmuştu.⁴

Sınav, Dershane Derken Yetenekler Kayboluyor!

Yüksek öğretimin bir zorunluluk olarak algılanmaya başlamasıyla üniversitelere artan talep, merkezî bir seçme sınavının yapılmasını zorunlu kılarken, ortaöğretim kurumlarındaki müfredat ile giriş sınavı içeriğinin örtüşmemesi dershane sayısının giderek artmasına sebebiyet veriyor. Bu sınav ve eğitimdeki karmaşa içerisinde ise artan dershane

2 <http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=283230>

3 http://www.abbasguclu.com.tr/egitim/egitimde_sorunlar_dag_gibi.html

4 http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2011/12/111215_uk_prostitution.shtml

ne sayısı ve bunun birilerinin kazanç kapısına dönüşmesi sürekli tartışılırken gözlerden kaçan sınav ve dersane üzerinden nesillerin ve kaliteli bireylerin yetişmesinin engelleniyor olması. Bir gencin çözdüğü net sayısı üzerinden başarısına endeksli bir eğitim anlayışını doğuran dersane ve sınav sistemi, yetenekli ve kaliteli genç sayısını ya görmezden geliyor ya da yetenekleri test çözmeye endeksleyerek büyük kayıpların yaşanmasına sebebiyet veriyor. Ülkemizde 8 yılda sayısı 2 kat artan dershanelerin fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığını belirten uzmanlar eğitimin sınav kuşatmasından kurtulmasıyla oluşan bu kayıt dışı kazancında ortadan kaldırılabileceğini savunuyorlar.⁵ Eğitim sistemlerinde hiyerarşik bir yapının gözlemlendiği Güney Kore, Tayvan, Hong Kong ve Japonya gibi ülkelerde de varolan dershanecilik ‘gölge eğitim sistemi’ olarak adlandırılırken bu ülkelerde ortak özellik eğitim kademeleri arasında sınavlı geçişlerin olması olarak gözüküyor.⁶

2011’de değişen sınav sistemleri, eklenen yeni sınavlar çokça tartışılırken YGS sınavına dair ortaya atılan şifre skandalları birilerinin karalama ve güç savaşına dönüşürken, bu sınavlara hayatlarını bağlayan gençler unutuluyor. Tartışmalar pervasızca yapılırken haberlerin yapılış şekli ve düşmanca yürütülen söylemler çok ince bir konunun üzerinde konuşulduğunun farkında olunmadığını, eğitimin ve eğitilmiş insan faktörünün ne denli önemli olduğunu gösteriyor. Zira genç bir kız tüm bu tartışmalardan etkilenerek sınavlardan istediği neticeyi alamayınca intihar ederek hayatını sonlandırmıştı. Ülkemizde sınav psikolojisinin geçmişten günümüze büyük yaralar açtığı bilinirken sürecin daha büyük zararlara sebebiyet vereceğini görmek zor değil.⁷

Bilimin Yolu Özgür Ortamdan Geçiyor

Bir ülkenin geleceğinin en büyük tehdidi olan beyin göçü, bazı ülkelerde hala anlaşılabilmiş değil. Durumun ciddiyetinin farkında olan kişilerin konuya dikkat çekmesiyle ülkemizin de aslında ne kadar büyük bir kayıp yaşadığı ortadayken, bu yıl beyin göçüne dair en korkutucu iddia yaş seviyesinin 16’ya kadar düşmüş olması.⁸ Özellikle dünya nüfustaki hızlı yaşlanmaya dikkat çeken uzmanlar güçlü devletlerin az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin genç nüfuslarını kendi teminatları gibi kullanabilmek adına cazip fırsatlar ile öğrencileri kendi ülkelerine çektiklerini belirtiyorlar. Eğitim koşulları ve yaşam koşulları açısından son derece cazip kolaylıkların sağlanmasıyla birlikte ülkelerindeki sosyal ya da siyasî sıkıntılar yaşayan gençlerin tercihi olan Batılı egemen devletler, genç ve yetenekli beyinlere imkân sağlayarak ülkelerinin ve güçlerinin devamlılığını sağlamış oluyorlar. Ülkemizde giderek artan tehdit karşısında işadamları kalifiye eleman noktasında yaşadıkları tehlikeyi dile getirirken lise öğrencilerinin bile eğitim için yurtdışını seçmeleri düşündürüyor. Zira bir ülkenin teminatı olan bu genç beyinler her ne kadar ülkelere dönme inancını taşısalarda maalesef onların gitme sebebi olan ideolojik ve siyasi sıkıntılar ülkelere döndüklerinde de devam ediyor.

“Biz yıllarca yurtdışında okuduktan sonra vatanımıza gelip hizmet etmek istiyoruz ama buradaki üniversitelerde bulunan akademisyenlerin böyle bir düşüncesi yok” sözleriyle yaşadığı sıkıntıyı anlatan ve tekrar yurtdışına dönmek isteyen bir öğretim görevlisinin bu açıklamaları durumun vahametini ortaya koyuyor.. Bu da ülkemizin yetişmiş insan gücünü elinde tutamadığını gösteriyor.⁹

Benzer sıkıntıların yaşandığı Rusya örneğine

5 <http://www.yuksekovahaber.com/haber/egitimin-sorunlari-artarak-devam-ediyor-44973.htm>

6 <http://www.setav.org/public/HaberDetay.aspx?Dil=tr&hid=69679&q=ozel-dershaneler-golge-egitim-sistemiyle-yuzlesmek>

7 <http://gundem.milliyet.com.tr/dusuk-puan-aldi-intihar-etti/gundem/gundemdetay/01.05.2011/1384684/default.htm>

8 <http://www.akradyo.net/3557208783,58373,6,Nitelikli-beyin-gocu-yasi-16ya-indi.aspx>

9 http://www.abbasguclu.com.tr/milliyetdiyalog/yurtdisinda_ki_akademisyenler_neden_donmuyor.html

bakıldığında da özgürlükçü bir ortam olmadan bilim için gerekli imkânların oluşmayacağı ortaya çıkıyor. Zira hükümetin bilim sektörüne yeterince ödenek ayırmaması ve kariyer fırsatının olmaması Rusya'nın da ciddi bir göç yaşadığını gösteriyor.¹⁰ Belirsizlikten kaçan biliminsanları ya da geleceğin biliminsanları için en önemli şeyin onlar için elverişli bir ortam oluşturmaktan geçtiği unutulmamalıdır.

10 <http://tr.euronews.net/2011/11/29/beyin-gocu-rusya-nin-gelecegini-tehdit-ediyor/>

3. TÜRKİYE'DE EĞİTİM ALANINDA YAŞANAN SORUNLAR

a. İdeolojik Eğitim Nereye Kadar?

Devletin Öngördüğü Modele Uygunluk

Türk eğitim ideolojisi eğitim ve öğretimin temelini 'Atatürk ilke ve inkılâplarına' ve 'çağdaş bilime' dayandırıyor. Din, kültür ve geleneksel değerlerin temel alınmasını ise dışlıyor. Çocuğun bilgi, beceri kazanması eğitim sisteminin ikincil amaçlarından kabul ediliyor. "Kimse, eğitim ve öğrenim hakkında yoksun bırakılamaz" ifadesi yer alsa da örneğin başörtülü olmak eğitim öğretim hakkında yoksun bırakılmak için yeterli bir neden olarak görülüyor. Çünkü eğitimin ideolojisi başörtüsünü geriliğin ve kendine karşı oluşun bir simgesi olarak okuyor. Türkçeden başka bir dilin eğitim dili olması yasaklanarak etnik grupların ana dilde eğitim yapma hakları ihlal ediliyor. Bu hakkı içerde ihlal etmeyi hak olarak gören devlet dışarıda Türk vatandaşların ana dillerinde eğitim hakkının engellenmesini insan hakkı ihlali olarak görmek gibi bir çelişkinin içinde olmayı kendisi açısından normal görüyor.

Ders kitapları militarist ve ırkçı bir içerikte oluşturulmuş durumda. Resmi ideoloji ve taraftar-

larının kutsallığı ve yanılmazlığı sürekli vurgulanıyor. İdeolojinin kutsadığı değerlere yönelik eleştiri kabul edilemez olarak görülüyor ve sistemin dışına itiliyorlar. Toplumsal renklere yer verilmiyor. Laiklik ve milliyetçilik mutlak değer olarak görülüyor. Bütün müfredat kutsal liderin etrafında ve yüceltilmesi ekseninde kurgulanıyor.

Devlet vatandaşını kafasına göre biçimlendirebileceğine ve buna hakkı olduğuna inanıyor. Vatandaşına etnik kimlik, ana dil, din, yaşam biçimi dayatmaya kalkıyor. Oysa insanlar devletin kendi tercihlerine saygılı olmasını istiyorlar. Etnik kimlik, dil, din gibi tercihlerindeki farklılığa saygı duyup bunlar arasında ayırım yapmadan, hakemlik yapmasını istiyorlar.

Milli Güvenlik Dersi mi, Askeri Vesayet mi?

Türkiye'de uzun yıllardır bürokraside sürdürülen askerî vesayet, eğitim sisteminde de Millî Güvenlik dersi ile sürdürüldü ve hala da sürdürülüyor. 1926 senesinden beri içeriği askerler tarafından belirlenen ders pek çok tartışmanın odağında olurken özellikle son dönemi meşgul eden darbe planlarında da zikredilerek milli güvenlik dersleri aracılığıyla okullarda fişlemelerin yapıldığı iddia ediliyor.¹¹ Kendilerini laikliğin teminatı gibi görerek hareket eden bir zihniyetin okullar aracılığıyla ideolojik temelli insan üretme yönlendirmesinin bir sonucu gibi gözüken dersler için okullara gelen resmi kıyafetli subaylar aracılığıyla bir propagandanın yapıldığı belirtilirken Özgür Eğitim-Sen Genel Başkanı Yusuf Tanrıverdi; ülkemizde uzun yıllardır sürdürülen sistemle hiçbir pedagojik eğitimi olmayan subayların çocuklar üzerinde oluşturacağı handikaba dikkat çekiyor.¹² 21. yüzyıl Türkiye'sinde bu derslerin devam etmesinin kabul edilemez olduğu aşikârdır.

Okullara kışla mantığını hâkim kılmak amaçlı olduğu iddiasıyla eleştirilen milli güvenlik dersleriyle ilgili 'Atatürkçülüğü bir yaşam biçimi olarak benimsetmek' temeline dayanan dersin resmi ideo-

11 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1212385>

12 http://www.ihlas.net.tr/yazdir_yazar.php?id=633

lojiden öte bir anlam taşımadığı gözlerden kaçmazken içeriklerine dair yapılan eleştirilerde de yine oluşturulmak istenen güdümlü insan modelinin altı çiziliyor. Zira kitapların içerisinde Türkiye'nin komşularıyla ilişkilerindeki çifte standart dikkatlerden kaçmıyor. 'Toprak ihtilafları, terör politikaları, işbirlikçilik, soydaşlarımıza yapılan baskılar' komşularımız için üzerinde durulan bir olguyken özellikle dostane ilişkilerin yansıtıldığı ve neredeyse ülkemize tek tehdit olmayan ülke olarak İsrail'in gösterilmesi dikkatlerden kaçmıyor.¹³

Nefret Söylemi Ders Kitaplarıyla Pekiliyor!

Ülkemizdeki ders kitaplarının hala 'Milli Güvenlik konsepti' zemininde olduğu gözlemlenirken 'Milli Güvenlik' ders kitabında ülkemizin etrafındaki tüm ülkeler, ülke içinde de Kemalist ideolojiye inanmayan tüm farklı düşünce grupları iç düşman olarak nitelendiriliyor. Maalesef ders kitaplarımızın 'kan davası' güden hastalıklı bir zihniyetin ürünü olmasından kaynaklanan bu sistemde çok uluslu bir yapının mirasçısı olan devletimizin bir bütünlük içinde hoşgörü çerçevesinde yaşaması zorlaştırılıyor. Ders kitaplarındaki düşmanlık aşılayan, yurttaşlarının bir kısmını hain olarak nitelendiren kan davası gibi ilkel ve vahşi bir hesaplaşmanın peşinde olan zihniyetin değişmesi gerektiği gözlemlenirken bunun ülke içindeki etnik kimliklerin 'Türklüğün ve devletin düşmanı' olduğu yaftasıyla nesillerin yetişmemesi için gerektiği görülmektedir.

Örneğin MEB'in Ortaöğretim 10. sınıflar için hazırladığı tarih kitabında Süryaniler 'hain' olarak gösteriliyor. Süryanilerin hain olduğu öğretilerek yetiştirilen kuşakların bu ülkenin farklılıklarını zenginlik değil, yok edilmesi gereken düşmanlar olarak göreceği aşikârdır.

Eğitim sisteminin amacına uygun olarak insan haklarını temel alan, her yurttaşın yaşam ve kendini ifade hakkına saygı duyan bireyler yetiştirmesi için ders kitaplarındaki ayrımcı içeriklerin

kalkması 'Türkler, Kürtler, Çerkezler, Arnavutlar, Araplar bu ülkeyi birlikte kurduk' ifadesine vurgu yapılması gerekmektedir.

Varlığımız Kime Armağan?

'Andımız' dayatması toplumun tepkilerine rağmen halen devam ediyor. İçeriği itibarıyla hem inançlara aykırılık hem de ırkçılık vurgusu taşıyan 'andımız', özgürlük taleplerinin yükseldiği bir dönemde sıklıkla gündeme gelirken uygulamanın devam ediyor olmasıyla çocuklar resmî ideolojiye ve 'Türklüğe' adanmaya zorlanıyorlar. Bir beyin yıkama operasyonu olarak nitelenen 'andımız'ın toplumsal birlik ve beraberliği ciddi anlamda yaradığı gözüküyor. Özgür Eğitim Sen Diyarbakır Temsilciliği tarafından "Bizler için hayatı anlamlı kılan ve olmazsa olmazlarımızı ifade eden değer ve taleplerimiz yok sayılmakta; çocuklarımız için okullar yabancılaştırma, yok sayma, inkâr ve ideolojik aşılama mekânı olmaya devam etmektedir" ¹⁴ şeklindeki açıklamayla dikkat çekilen noktada ırk ve kültür farklılığı ile bir dışlanmanın yansıtılması söz konusudur.

Hiçbir ırkın bir diğerine üstünlüğünün söz konusu olmamasına rağmen devlet eliyle sürdürülen bu ırkçı dayatmanın, başta Çocuk Hakları Sözleşmesi olmak üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu birçok sözleşmeye aykırı olduğu da bir gerçektir. Farklılıkları yok sayan ırkçı dayatmanın, militarist toplum kurma özleminin ürünü olan bu uygulamanın bir an önce sonlandırılması eğitimdeki ırkçı yaklaşım ve yönlendirmelerin sonlanması gerekmektedir.¹⁵

Çok Dillilik Bölünme Sebebi Olamaz!

Her yurttaşının sosyal ve bireysel açıdan ruhsal ve sağlıklı bir şekilde yetişme imkânlarını sağlamak ve bunlar önündeki engelleyici unsurları kaldırmak her devletin görevidir. Anadilde eğitim

¹³ <http://abna.ir/data.asp?lang=10&Id=270842>

¹⁴ http://www.haberdıyabakir.com/news_detail.php?id=46768

¹⁵ http://www.mazlumder.org/haber_detay.asp?haberID=10109

haklarını tanımayan devletler ise yurttaşlarına karşı bu görevlerini yerine getirmiyor demektir ve bunun sonucu farklı bir sömürü gerçekleşmiş bir kültürün yok olması sağlanmış olmaktadır. Anadilin özellikle günümüzde politika ve güvenlik meselesine dönüşmesinin sonucunda siyasî ve ideolojik söylemler gölgesinde dayatma ve bölücülük yapılırken ana dilde eğitimin temel bir insan hakkı olduğu gözlerden kaçırılıyor.

İki dilli yaşamın ülkeyi böleceği iddiasıyla bir korku oluşturulması bir kurmaca ve sanal bir söylem olmaktan ileri gidemezken aksine tek dil dayatmasının bölücülüğü beraberinde getirdiği bugüne kadar yaşananlarla ortaya konulmuştur. ‘Var olanı yok saymakla var olanın yok olmadığı’ bilinciyle devlet eliyle halklar arasında birlikte yaşama kültürü geliştirilmeli, ülkenin bütün yurttaşları inançlarıyla yaşamın her alanında özgürce var olabilmelidir. Zira anadilde eğitimin yasak olduğu bir ülkede eğitimde fırsat eşitliğinden bahsedilemez. Eğitim öğretimde anadilini kullanamayan, anadiliyle eğitim alamayan çocukların, anadilinde eğitim alan çocuklarla yarıştırılması adil değildir.

b. Yasak ve Baskılar

Değişmeyen Keyfi Uygulama: Başörtüsü Yasağı

Türkiye’nin gündemini siyasî söylemler eşliğinde meşgul etmeye devam eden başörtüsü sorunu eğitimdeki yasağın zihniyetin en geçilmez kalesi olarak bu yıl da keyfi uygulamalar ile devam etti. Kesin bir yasak olmamasına rağmen keyfi bir uygulamanın eline bırakılarak bir inanç özgürlüğü kısıtlanırken eğitim hakkı pek çok kız öğrencinin elinden alınarak hakları gasp ediliyor ve inanılmaz bir ayrımcılık dünyanın gözü önünde 21. yüzyılda sergilenmeye devam ediyor. Ülkemizde ideolojik anlamda devam eden eğitim sisteminin bir örneği olarak bir taraftan ‘haydi kızlar okula’ söylemi desteklenirken diğer yanda okul kapılarında diğer kızlar ötekileştirilerek hakarete uğruyorlar.

28 Şubat süreciyle yaygınlaşan yasaklar 14 yıl sonra hâlâ yaşamaya devam ediyor. Trakya Üniversitesi’nde başörtülü öğrencilerin okula alınmamasıyla¹⁶ Yüksek Öğretim Kurumu’nun (YÖK), bir şikâyet üzerine, 2010’un Mart ayında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü’ne gönderdiği, “Öğrenciler derse başörtülü girmişse çıkarılamaz. Öğretim üyesi derse devam eder, gerekirse tutanak tutulup dekanlığa bildirilir” şeklindeki yazısına rağmen birçok üniversitede başörtüsü yasağı devam ediyor. Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği (AKDER) Genel Sekreteri Neslihan Akbulut da bu konuya dikkat çekerken “Son dönemde ODTÜ, Hacettepe, Gazi, Ankara, Atılım, Başkent, Dicle, Trakya, İTÜ, Kocaeli ve Ege üniversitelerinde başörtülü öğrencilerin derslere alınmadığına dair şikâyetler aldık” diyerek yasağın zihniyetin devam ettiğini teyit ediyor.¹⁷

İkinci Sınıf Başörtülüler

Toplum, her geçen gün ‘özgürlük’ taleplerini daha gür sesle dillendirirken, başörtülü öğrencilere halen hukuk dışı yasaklar dayatılıyor. Normalleşmeye yönelik adımların atıldığı Türkiye’de başörtülü öğrenciler ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmeye devam ediyor. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde okuyan 2 örtülü öğrencinin, uygulama dersi için üniversiteye bağlı anaokulunda karşılaşmaları yasak ve ardından tartaklanmaları ülkede esen iyimser havanın mekâna ve kişiye göre değiştiğini gözler önüne seriyor.¹⁸

Arnavutluk’tan okumak için İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü (İYTE)’ne gelen Ornela Bego ise başörtülü olduğu için derslere alınmazken yasağın zihniyet ile Türkiye uluslararası camiada da küçük düşüyor. Uygulamanın hukuksuzluğuna dikkat çekmek için kendisini derse

16 <http://www.haksozhaber.net/trakya-universitesinde-basortusu-yasagi-20114h.htm>

17 <http://www.ak-der.org/haberoku.aspx?hid=196>

18 <http://www.milatgazetesi.com/2011/11/20/isguzarlar-elyle-basortusu-yasagi-devam-ediyor/>

almayan hocasının “Yasak olmasa bile benim der-sime girmeyeceksin!”¹⁹ sözlerine muhatap olan Bego, yaşadığı sıkıntı karşısında şaşkınlığını saklamıyor. Çünkü o, Avrupa’da olmayan bir sıkıntının %99’u Müslüman olan bir ülkede yaşan-masının sıkıntısını duyuyor.

Öte yandan hak eşitliğini öngören uygulamalar da yapılıyor. Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde başörtülü öğrenciyi derse almak istemeyen ve başını açması için ağır baskı uygulayan öğretim görevlisine, rektörlük ‘aylıktan kesme’ cezası ver-di.²⁰

İlköğretim Öğrencileri Sürgün Edildi!

İlköğretimin Anayasa’nın 42. Maddesi’nde zorunlu hale getirilmesinden sonra başörtülü öğrenciler okullardan atılamazken bazı MEB yöneticileri çocuklara psikolojik baskılar yönelterek ya da sürgüne göndererek onları yıldırmaya çalışıyorlar. Bu uygulamanın bir neticesi olarak Adana’da 10 öğrencinin başka okullara sürgün edilmesinin ardından İzmir’in Buca ilçesinde 2 ve Aliaga ilçesinde 1 olmak üzere 3 ayrı okulda toplam 4 kız öğrenci, başörtülü olarak okula geldiklerinden dolayı başka okullara sürgün edildi.²¹ Sürgün karşısında şaşkınlık yaşayan çocuklar ve aileleri durum karşısında yapılan hukuksuzluğu dile getirirken oldukça başarılı olmalarına rağmen sınav zamanı öğrenciler için yapılan bu muamele ayrımcılığı gözler önüne seriyor. Öğrenci velilerinden birinin: “Şu anda her ne kadar yönetmeliğe göre sürgün kararı verildiyse de bu kararın uygulanması dahî suçtur. Zira ilkokullar yönetmeliğine göre yaptırımda ayrımcılık yapılamaz, bu okulda şu anda kılık kıyafet yönetmeliğine uymayan yüzlerce öğrenci var, hatta onu da bırakın öğretmen var. Zamana, zemine ve kişiye göre muamele etmek yönetmeliğe göre suçtur!” sözleri keyfi uygulamanın hukuksuzluğunu ortaya koyuyor.

Çocuğun elinin, dilinin, yüreğinin özgürleş-

mesine vesile olması gereken eğitim kurumları çocuklar için birer tehdit ve dışlanma mekânlarına dönüşürken pervasızca insan hakları ihlalleri üretiyor. Bir an önce insan haklarını ve insan onurunu yok sayan bu ideolojik müfredat, hakları ve özgürlükleri esas alan yeni bir müfredatla yer değiştirmelidir.

Kimsenin İbadetine Karışılmıyor (muş)!

Üniversitelerde hem çalışanlar hem de öğrenciler için hak ihlallerinden biri de ibadethane konusunda yaşanıyor. Bu konudaki talepler karşılanmadığı gibi Ege Üniversitesi’nde olduğu gibi, var olan mescitler de kapatılmaya çalışılırken bu hak ihlali liselerde ve ilköğretimde de devam ediyor. Ülkemizdeki yaygın söylem “kimsenin ibadetine karışılmıyor” olsa da uygulamalar bunun tam tersini söylüyor. Bu zihniyet ibadethane yasaklarıyla ibadet özgürlüğünün önünü keserken eğitim kurumları ibadet özgürlüğünün hiç tanınmadığı mekânlar olarak biliniyor. Bu durumun bir yansıması olarak kampüsteki mescitlerinin kapatılmasını protesto eden 1.200 öğrencinin Köşk’e ilettiği dilekçelere cevap gelmesi ise Türkiye adına sevindirici bir gelişme olmuştur.²²

19 <http://www.ak-der.org/haberoku.aspx?hid=209>

20 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1216091>

21 http://www.hakihallerimerkezi.org/haberler_detay.php?hid=1244&cid=1

22 <http://www.haber3.com/kosk-el-atti--1112820h.htm>

tarih ve toplum

GİRİŞ

Dünya, pek çok teknolojik gelişmenin de etkisiyle hızla hareket etmekte, modern insan bir an olsun durmayı, kendini ve etrafını dinlemeyi vakit kaybı olarak görmektedir. Ancak veriler de göstermektedir ki hayatın bu denli hızlı akışı, zamanla yarışma, beraberinde pek çok sorunu getirmekte, bireyler arasında kopuk ya da anlamsız bağlar oluşmaktadır. Modern hayatın, kapitalist anlayışların ve değişen dünya üzerinde tüketime dayalı ekonominin bir neticesi olarak yaşanan toplumsal olaylar canlı varlığının giderek yalnızlaşmakta olduğunu göstermektedir. Bu veriler ışığında Asya ve Avrupa tüm zamanlar boyunca olmadığı kadar birbiriyle yozlaşma noktasında yaklaşmış, âdeta değiş-tokuş edilen değer yargılarıyla toplumun temel taşı aile ve onun etrafında şekillenen tüm kavramlar yok edilmeye başlamıştır.

Aile Kuşatılmış, Toplum Çökertilmiş

Dünya üzerinde meydana gelen ayaklanmalar, çatışmalar ve her türlü hukuksuzluk bir yozlaşmanın sonucu meydana gelmektedir. Siyâsî ve ekonomik konularda gerçekleşen olayların temeline bakıldığında, toplumsal bir sorun olarak aile ve aile içerisindeki ilişkilerdeki aksamalar önplana çıkmaktadır. Devlet eliyle aile üzerindeki koruma kalkanının sadece ekonomik ve hukuksal anlamda bir korumayla sınırlı

kalması yozlaşmanın önüne geçemezken, modern hayatın bir getirisi olarak ortaya çıkan kreş ve huzurevleri toplumsal yapıdaki bağların çökmesinde en önemli etken olarak öne çıkıyor. Ve aile yapısının temel taşı anne ve babanın bireysel olarak kadın-erkek eşitliği gibi bir kavram altında ezilmesi ailelerin içyapısındaki öz denetimi tamamen ortadan kaldırıyor.

Yoksullukların Altında Ne Var?

Yaşanan canlı örnekler de göstermektedir ki yüzyıla damgasını vuran yoksulluğun temelinde her ne kadar ekonomik ve ekolojik dengeler yeralsa da toplumsal bir duyarsızlığın etkisi her ikisini de egale etmektedir. Zira bir yanda hızla zenginleşen ve israf boyutunda yaşamayı normallik sayan insanlar, bir tarafta onların atıklarıyla hayatlarını sürdürmeye çalışan milyonlar... Her iki insan grubunun da yaşam standartlarını kabullenişleri ve fakirliği birilerine zenginliği birilerine yakıştırmaları sonucu ortaya çıkan tablo dünyanın gidişatı açısından hiç de parlak değil.

Ayrım mı, Irkçılık mı, Daralan Sınırlar mı?

Küreselleşmeyle vaat edilenlerin hiçbirinin gerçekleşmemesi, sadece modern ırkçılık söylemlerinin, tedbirler ve terörizm adı altında işleniyor olması, yeni kölelikler ve efendilikler doğuruyor. İnsanlar kendilerine benzemeyenlere yabancı gözüyle bakarken bir dışlanmaya tabi tutulan insanlar giderek yalnızlaşarak çeşitli problemlerin ortaya çıkması kolaylaştırılıyor. Özellikle Batı menşeli ırkçılığa bir de İslâmfobi adı altında İslâm düşmanlığı eklenerek Asya ve Doğulu toplumlar üzerinde bir korku çemberi oluşturulmaya çalışılması ise içinden çıkılamayan sorunları beraberinde taşıyor.

Kentler Bizi Böldü, Parçaladı ve Yalnızlaştırdı.

Sanayileşme ile başlayan göç sorununun bir sonucu olarak gündeme taşınan kentleşme problemi, artan ekonomik imkânlar ve hep daha iyisi adına toplumsal yapının bozularak eski mahallerin ve sıcak ilişkilerin yok olmasına zemin hazırlamıştır. Giderek birarada yaşama kültürü unutturulan insan bireyselleşerek özgürleştiği sanılırken giderek yalnızlaşmış ve

mutsuzluğu artmıştır. Kent hayatı, ekonomik ve sosyal çalkantılar, beraberinde getirdiği fakirlik insanların farklı ülkelerde yaşama isteğiyle sonuçlanınca bugün dünya mültecilik sorunu ile yüzyüze gelmiştir. Dünyanın pek çok yeri, kent hayatı ve onun getirisi olan bu ikincil hayatları hazmedemeyen insanların isyanlarıyla mücadele etmektedir. Kent yaşamının pek çok olumsuzluğa paralel olarak çocukların zihin dünyasına kalıcı bir bireysellik yerleştirmiş olması ise işin diğer acı yüzünü oluşturmaktadır.

Tarih Meseleler Neden İstismar Ediliyor?

Geçmişte vuku bulmuş olaylar dünya gündemine taşınarak çeşitli şekillerde insanlar arasındaki bağlar koparılmaya çalışılmaktadır. Bunun örneklerine ülkemiz ve dünya üzerindeki uygulamalarda sıklıkla rastlanmaktadır. İnsanların yaşadıkları acılar üzerinden yapılmaya çalışılanın acıları çoğaltmak ve kamp-laşmalara sebebiyet vermekten öte bir işlevi olmazken, kimi zaman yanlı tutumlarla tarihsel meselelerin kimilerine göre ehemmiyet arzetmesi ise dikkatlerden kaçmamaktadır. Batı'da yaşanan olayların sadece üzüntüyle anılması hatta kimi zaman dillendirilmesi söz konusu iken Doğu toplumlarındaki yaşanmışlıkların tetiklenme çabaları çirkin bir politika olarak tarihe geçmektedir.

1. TOPLUMSAL ÇÖKÜŞ

a. Kuşatılan Aileler Çöken Bağlar

Toplum yapısının giderek değiştiği dünyada, bu değişimin temel nedeni, değişime paralel olarak korunamayan aile yapısı olarak ön plana çıkmaktadır. Ve maalesef bu sorun toplumlar nezdinde yaşanan ekonomik ve siyâsî çalkantılar içerisinde gözardı edilmektedir. Aslında tüm diğer başat sorunlara bakıldığında, ister ekonomik ister siyâsî olsun, aile kurumunun yaşadığı sorunlardan kaynaklandığı tüm uzmanlarca dile getirilmesine rağmen bu sorunun bugüne kadar geriye itilmesi 2011 yılına damga vuran pek çok isyan ve katliamın temelini de oluşturmuştur. Son olarak Londra’da meydana gelen büyük isyanların dahî temel sebebi olarak aile kurumunun çökertilmesinin gösterilmesi¹ de bu sorunun ne denli büyüdüğünü ortaya koymaktadır.

Özellikle 19. asırdan bu yana hâkim olan materyalist ve seküler anlayışın etkisinde hırpalanan aile merkezli toplum yapısı 21. yüzyılda o günkü değerler üzerinden açılan savaşların bedelini ödemıştır. 21. yüzyıl insanının gazete manşetlerinde her gün okuduğu pek çok katliam ve gayri ahlâkî

haberler, dolaylı ya da dolaysız aile yapısının kaldırılması, bireyselleşme ve özgürlük sloganlarıyla kopartılan ilişkilerin yozlaşmasından kaynaklanmaktadır.

Sosyal Ekonomik Araştırma Merkezi (SEKAM)’nin 2011 yılı içinde hazırladığı sempozyumda bu sorunlar ele alınırken Prof. Dr. Burhanettin Can, özellikle bu süreçte medya ve kültür bağlamında hızlı değişim ile aile yapısının çökertilmesinde hızlanmanın sözkonusu olduğunu dile getirdi.² Can’ın açıklamalarını takiben sanat camiasından Kayahan’ın yaptığı benzer açıklamalar da, işin camia içinden bir gözle ifade edilmesi açısından son derece düşündürücüydü. “Aile yapısının bozulmasında müziğin de etkisi var” diyen Kayahan’ın sözleri toplumun ve onun temel taşının kaç koldan kuşatıldığının bir göstergesi olması açısından oldukça önemliydi.

Ailenin Korunmasında Sadece Para ve Adalet Yeterli mi?

Toplumun devamı ve kimlik yapısının oluşumunda tartışılmaz bir öneme sahip aile kurumunun özellikle modernleşme karşısında korunmadığı artık sıklıkla dile getirilen bir şey. Modern hukuk ve onun birey haklarını koruma çabasının da bunda etkisinin olması dikkatlerden kaçmazken ortaya çelişkili de gözükse kanunların birey haklarını önceleyerek aile yapısını bozan uygulamaları çıkıyor. Anayasalarda aile yapısının korunmasına yönelik kanunların ise sadece yapının ekonomik ve hukuksal anlamda korunmasıyla sınırlanması bu yapının devlet nezdinde korunması hükmünü modern ama içi boş bir uygulama/koruma olarak bırakıyor. İşte bu noktada 10 yaşında bir çocuk ‘bireysel tercihi’ denilerek cinsiyet değiştirmeye kalkıştığında bu son derece doğal karşılanarak bununla beraber doğacak sorunlar ve bunu hazırlayan süreç gözlerden kaçırılıyor.³ Oysa benzer tarzda aile içinde çocuğun dini eğitimi sözkonusu olduğunda devlet eliyle müeyyidelerin uygulanma-

1 <http://www.medya73.com/the-economist-asyada-evlilik-kurumu-sarsiliyor-haberi-758081.html>

2 <http://sekam.org.tr/bir-sempozyumun-ardindan-ayrinti-icin-tiklayin-cn104.html>

3 <http://www.farklihaber8.com/haber/dunya/dunyanin-ilk-trans-cocugu/9260.aspx>

sı ve ailenin bakış açısı ya da inancı her ne olursa olsun çocuğun reşit olmaması, hem Batı’da hem de ülkemizde bir koruma kalkını sağlarken bu uygulamanın basit bir hak ve tercih olarak görülmesi birey üzerinden topluma yönelik en büyük tehlike olarak sorgulanıyor.

Yine hukuksal anlamda zaafların en fazla teknolojik gelişmelerde yaşanıyor olması da artık dile getirilen hattâ kanıtlanan bir gerçek olarak önümüzde durmaktadır. Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım siteleri, dizi ve filmler ile evimize bireysel alanlarımıza hâkim olan ideolojiler, gayri ahlâkî görüntü ve kavramlar özellikle çocuklar üzerinde ciddi sorunlara yol açıyor. Aile içerisindeki sohbet kültürünün bu ve benzeri araçlar ile ortadan kalkması ailedeki büyük anne ve babanın yerini bir nevi TV ve sanal âlemin almış olması aile içinde alınması gereken saygı ve ahlâkın ortadan kalkmasına sebebiyet vermiştir. Ve sonuçta yapılan araştırmalar da göstermektedir ki modern insan, aile içerisine girerek onu içten çökerten sosyal paylaşım ağları ve benzeri uygulamalarla, utanmayı unutup ahlâkî bir dejenerasyona paralel olarak yalnızlaştırılmıştır.⁴

Kreş ve Huzurevleri Hangi Eksiği Kapatıyor?

Modern çağ ve insana yüklenen sorumluluklar, kazanmaya dayalı bir sistem, toplum yapısını olumsuz yönde etkilerken açılan kreş ve huzurevi sayılarında yaşanan artışlar bu olumsuzluğun aile üzerinden getirdiği parçalanmayı dile getiriyor. Gazeteci-yazar Ali Bulaç’ın “Kreş eken huzurevi biçer” sözüyle gündeme taşıdığı konu ekonomik kazanımlar karşılığında bizden alınan değerlerimizi hatırlatması açısından son derece önemliydi. Çocuklarını kreşe, gençlerini fabrikalara, yaşlılarını huzurevlerine bırakan bir toplumda ailenin sorunlu olduğunu belirten Bulaç, sağlıklı bir toplumsal yapı için gerekli olan büyük/kalabalık, rol/model aile yapılarının altını çizdi.⁵

Eski büyük ailelerden huzurevlerine uzanan sürecin temelinde yanlış çocuk yetiştirilmesinin yattığı gerçeği ise gözlerden kaçmayan bir diğer tesbit. Zira modern eğitimin bireyselleliği önplana çıkarmasıyla ekonomik kazanım ve genişlemeye bağlı olarak ailelerde çocukların daha bencil yetiştirildiği saklanılamaz bir gerçek. Çocuk yetiştirilmesinde önceliğin din, ahlâk ve kişilik eğitimine verilmesi gerektiğinin altını çizen psikiyatrist-yazar Kemal Sayar, ailelerin toplumsal sorumluluğu zayıf bireyler yetiştirdiklerini belirtirken, toplumdaki boşluğun da izahını yapmış oluyor.

‘Ev Erkekleri ve Ev Kadınları’

Doğu kültüründe hiç yer almadığı halde gideerek sayısında artış gösteren huzurevi ve kreşlerin toplumsal bir çöküşle paralel olduğu gerçeğinin altında yatan sebeplerden biri de aile içinde rolleri değişen anne ve babalar. Kadının çalışma hayatı ve modern söylemler içinde eşitlik ilkesince farkında olunmadan emeğinin sömürülmesi, aile yapısının bozulmasında en önemli rolü üstlenirken bir nevi ‘ev kadını’ olma kâbusu ile toplumsal yozlaşmanın artmasında da etkili oluyor. Diğer taraftan evlerin yuva olma özelliğini yitirmesiyle evi otel olarak gören erkekler de ‘ev erkeği’ olma kâbusunu farklı bir boyutta yaşıyorlar. Bu konuda sosyolog-yazar Abdurrahman Arslan’ın tesbitleri, konunun içeriğini ciddi anlamda özetlerken sorunların çözümüne yönelik izlenimler de bırakmaktadır. Arslan’ın konuyla ilgili kadın ve erkeğin ruhsal ve bedensel farklılıklarının bir üstünlük ya da alçaklık konusu edilmeden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmesi aile içinde eşitlik altında bir mağduriyetin yaşandığını bir kez daha gündeme getirmiş oldu. ‘*Aile bireyleri arasındaki ilişkilerde ve aile rollerinde eşitlik değil, adalet esas olmak zorundadır*’ diyen Arslan böylelikle toplumun modern eşitlik söylemleri ile gözünün boyanıp hür olma dürtüsüyle adalet kavramından soyutlanmasını kadın-erkek ilişkisi üzerinden ifade etmiş oluyor.

Aile kurumunun toplumsal hiçbir sorundan ayrı düşünülemeyeceği gerçeği ile bakıldığında aile

4 http://www.hakihlallerimerkezi.org/raporlar_uhim_detay.php?rid=7&cid=

5 <http://www.zaman.com/yazar.do?yazino=1138861>

içinde bozulan dengelerin, unutulmuş kavramların ve yitirilen değerlerin yerini üretilen yeni değer yargıları almaktadır. Bu oluşturulan kurgusal düzlemde yetişen çocuklar, mekanik özellikli maddeci yapılarıyla dünya genelinde muhtaç olunan saygı ve hoşgöründen uzak kalmaktadırlar. Bu noktada tüm yanlış eğitim uygulamalarıyla bu yapıların içinde yetişen çocukların ‘değersizliği’ bir erdem saymaları kaçınılmazken, suç oranının ve cinayet olaylarının artması da bu sürecin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.⁶

Bozulmuştu Batı Bozdu Doğu’yu

2000’li yılların toplumsal çöküşlerinde en dikkat çeken şey daha önceleri kutsallığı ve birliği parçalanamazmış gibi gözükken Doğu’ya has aile yapılarında ortaya çıktı. Bundan önceki zamanlarda Batı ve onun çöküşünü hızlandıran yersiz yurtsuz insanlar, evlilik dışı çocuk sayısı, sokak çocukları, kreş ve huzurevleri kavramları özellikle 2011 yılında yapılan araştırmalar ile Doğu ve temsil ettiği toplumsal yapıda daha bir belirginleşti. Bize modernleşme süreci ile örnek gösterilen Batı’nın sözkonusu değerler bakımından nasıl gerilerde kaldığı basında çıkan haberlere yansırken tipik ve klasik Batı ve menfaat, Batı ve duyarsızlık olgusu dile getirildi. İngiltere’de bir bakımevinde engellilere reva görülen muamele Batı ve onun yüksek medeniyetinde bir nevi artık/eksik kabul ettiği insanlara uygun gördüğü muameleyi ortaya koyarken⁷ Danimarka’da yapılan bir araştırmada yüksek medeniyetin toplumun yapıtaşı olan yaşlı insanları nasıl dışladığını ortaya koydu.⁸ Yapılan araştırmaya göre yılda 8 bin yaşlı hayata gözlerini tek başına kapıyor ve bu yalnızlık ülke genelinde özellikle yabancı insanlar arasında ciddi bir problem olarak ortaya çıkıyor. Yine Danimarka başta olmak üzere pek çok Batılı ailede kiralık akraba sistemiyle ço-

cuklarına şefkat gösterecek büyükanne ve büyükbaba arayışları gelinen noktanın vehametini ortaya koyuyor.⁹

Toplum içerisinde insanların bireyselleşmesi ve yaşamını maddi çıkarları doğrultusunda sürdürmesinin bir göstergesi olarak ortaya çıkan yalnızlık, daha önce sadece Batı’nın sorunu gibi gözükürken 2011 yılı içinde yapılan araştırmalar gösteriyor ki artık dünyanın dört bir yanında Batı’dakine benzer bir boşluk ve yalnızlık hüküm sürüyor. Her 30 saniyede bir ailenin yıkıldığı belirtilen Batı toplumu ideal bir örnek olarak gösterilmeye devam ederken, Batı medeniyeti içinde bulunduğu çıkmazdan çözüm yolları üretme teşebbüslerinde olmasına rağmen, kendi toplumunu bitiren yargılarla Asya ve Müslüman aile yapısı üzerinde devam eden uygulamalarıyla bu araştırmaları haklı çıkarıyor. The Economist Dergisi’nin kapağına taşıdığı bir haberle gündeme taşınan araştırma Asya’da çok tutucu bağların çatırdadığı, modernite ve yüksek gelirle birlikte aile kavramında yıpranmaların ortaya çıktığı ifade edildi. Yapılan araştırmalara göre boşanma sayısındaki artış, evlenme yaşının yükselmesi ve nikâhsız beraberliklerin artması, yıllardır Batı’ya karşı korunan Asya aile yapısının çatladığını ve zırhının delindiğini gösteriyor.¹⁰

Bir Başkaldırıdan Modern Sömürüye: Feminizm!

“Kadının idam sehпасına çıkmaya hakkı varsa kürsüye çıkma hakkı da olmalıdır.” sloganıyla bir başkaldırı ile başlayan bir söylem, Batı’nın karşıtlık düşüncesinin temeliyle şekillenmiştir. İlk başta kimliği yok sayılan, şeytanî bir unsur olarak görülen kadının hak arama mücadelesi olarak başlayan hareket 21. yüzyılda modern bir sömürünün temelini oluşturmakta ve ‘eşitlik’ adı altında birbirinden farklı yapılardaki iki cinsin aynı şartlar altında ağırlaştırılmış koşullarda yaşamasına sebep olmak-

6 <http://www.8sutun.com/haberdetay.asp?tarih=08.09.2011&Newsid=109538&Categoryid=24>

7 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1141877&title=ingilterede-bak%FDmevi-skandal%FD>

8 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1111010>

9 <http://yenisafak.com.tr/Aktuel/?t=08.09.2011&c=5&i=339597>

10 <http://www.medya73.com/the-economist-asyada-evlilik-kurumu-sarsiliyor-haberi-758081.html>

tadır. 'Mutlak eşitlik' ilkesine dayanan feminist akımın 19. yüzyıl itibarıyla zirve yapması, her alanda kadın-erkek ayrımını reddetmesi -her ne kadar temelinde Batı'nın kadını insan dışı görmesinden kaynaklanan haklı bir başkaldırı da olsa- kadına yüklenen sorumlulukların artması ve kadının doğasından uzaklaştırılarak mutsuzlaşmasına sebebiyet vermiştir. Bu noktada devreye giren 'pozitif ayrımcılık' ise kadını hep talep eden, hakkı verilmek zorunda olan bir konumda bırakmaktadır. 2011 yılında gerçekleşen pek çok olay da göstermektedir ki kadınlar istismar edilerek dillendirilen söylem artık medyatik bir söyleme dönüşmüş en çok istismar edilen alan olmuştur.

Günümüzde sözüm ona kadına gösterilen imkânlarla Hüseyin Akın'ın ifadesiyle "neredeyse yemek sofralarında bile 'kadına yer ayrılmıştır' levhası" asma hassasiyetini dile getirmesi durumun trajikomik yanını yansıtmaktadır.¹¹ Ancak ortada yadsınamaz bir gerçek var ki 'çalışan kadın' imgesinin yüceltilmesi ve erkek egemen bir söylemle kapitalist bir anlayış içerisinde çerçevelenen eşitlik ilkesi; kadını yormakta, yıpratmakta ve annelik gibi yaratılışının temelindeki bir unsurdan fedakârlık yapması beklenmektedir. Maalesef feminist bir söylem ya da feministlik olarak suçlanan, kadın ve onun modern dünyadaki konumu, erkek egemen bir söylemin gölgesinde kalmakta, bu da toplumda kadına şiddet, töre cinayetleri ve ekonomik özgürlüğünden ötürü pek çok kadının daha fazla baskıyla karşılaşmasına sebebiyet vermektedir.

b. Yoksul Olmak mı Yoksun Olmak mı?

Dünya üzerinde yaşanan ekonomik ve siyâsî krizler, beraberinde pek çok mahrumiyetler ve sorunlar taşırken son yaşanan ekonomik kriz ile dünya üzerindeki yoksulluk ve açlık oranında inanılmaz artışlar oldu. Bu yoksulluk oranındaki artışta krizler kadar ekolojik dengenin bozulmasıyla tarım alanlarından istenilen verimin sağlanama-

ması ve kuraklık gibi sorunlar da etkili oldu. Bir taraftan GDO ile ürünlerin kalitesi bozulurken canlı varlığı ciddi tahrip gördü.

Tüm bu yaşanan olumsuzluklarda toplumda yaşanan ciddi dengesizliklerin de etkisi şüphesiz büyüktür. Bir tarafta ekonomik şartlar ile gün geçtikçe artan zengin sayısına paralel olarak yoksulluğun ve açlığın artmış olması, diğer tarafta yitirilen pek çok değerle birlikte toplumdaki dayanışmadan yoksun insan sayısının artması ve bireyselcilikle önplana çıkan bir yalnızlaşma ve yalnızlaştırmanın simgesi olarak ortaya çıkan yoksulluk haberleri toplumların ne denli bir çöküş içerisinde olduğunun göstergesi niteliğindedir.

Geri Dönüşüm İşçileri Derneği Başkanı Ali Mendillioğlu, Fatih ve Cihangir çöplerine dair yapılan bir araştırmayla Türkiye üzerinden ekonomik düzeye bağlı olarak toplumdaki yaşam standardını ortaya koydu.¹² Yazar Yıldız Ramazanoğlu ise çöp ve geri dönüşüm işçilerinden yola çıkarak bir kesimin eğlence ve israfına dayalı bir tüketimle diğer bir kesimin geçimini temin ettiği yolundaydı.¹³ Toplumda giderek arası açılan yaşam standartlarının ve bu standartlara bağlı tüketicinin bir göstergesi olan bu iki tesbit de ortaya koymaktadır ki gerek Türkiye'de gerek dünyanın diğer ülkelerinde ekonomik kazanç düzeyinin bir sonucu olarak toplumlardaki bağlarda ters orantılı olarak bir ivme söz konusudur. 2011 yılında da toplumun gelişmişliği artar gibi gözükürken yitirilen değerlerin bir sonucu olarak sokakta yaşayan insan sayısı artmakta ve yoksulluk, açlık adı altında bir yoksunluğu ifade etmektedir.

Açlık Sadece Kuraklıktan mı?

"Eski zamanlarda olsaydı, Müslümanlar, a-
nında çare bulurlardı beyaz gözlü Afrika'nın çığlıklarına..." diyen Yusuf Kaplan, Somali'de yaşa-

11 <http://www.haber7.com/haber/20110624/Kadin-tartismalarinin-gorunmeyen-yuzu.php>

12 <http://www.sondakikahaberleri.info.tr/haber/161041-fatih-ve-cihangir-in-copunden-cikan-analiz>

13 <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1135204&title=yorum-yildiz-ramazanoğlu-derin-esitsizlik-kirilgan-aktörleri>

nan açlığın ekonomik ya da siyâsî boyutundan çok toplumsal yapıyı ilgilendiren kısmına dikkat çekiyor.¹⁴ Yıllardır devam eden bir açlık ve kıtlığın 2011 yılında da gündemde yerini almış olması bu meselenin boyutları gözler önüne sermesi bakımından önemli; zira bugün pek çok ülkede tüketim çılgınlığına bağlı olarak yaşanan israfın bile bu ülkedeki açlığın önüne geçebilecek olması dikkatlerden kaçmıyor. Yazar Serhat Orakçı ise Soma-li'deki yardımlarla ilgili yazısında yıllardır toprakları sömürülen insanların Batı'ya, Batı'nın da sömürgesine karşı bakışında bir değişiklik olmadığını aktarıyor. Bölgede BM'nin güvenilirliğini yitirmiş olması, yetkililerin yardım görevlerinin istihbarat görevlisi olarak tanımlaması yaşamsal bir tehlikenin siyâsî çıkarlar uğruna kullanıldığının bir göstergesi âdeti. Ve bu insanlığın büyük yara aldığı toplumsal sorunda, küresel ölçekte dayanışmanın yerine getirilmeye çalışılan yardımlaşma kavramının da diğer toplumsal ifadeler gibi içinin boşaltıldığının bir göstergesi olmuştur.

c. Değişmeyen Ayrımcılık ve Irkçılık

Dine Göre Terör Olmaz!

2011 yılı içerisinde yaşanan olaylar bir kez daha önyargılı ve kalıplaşmış zihniyetin değişmediğini / değişmeyeceğini ortaya koymuş oldu. Avrupa, dünya üzerinde hoşgörü ve özgürlüklerin teminatı olarak kendini görmeye ve konumlandırmaya devam ederken, başta İslâm olmak üzere kendinden görmediği unsurlara karşı savaşını alenen sürdürmeye devam ediyor. Avrupa'da aşırı sağ söylemli iktidarların yönetime gelmesiyle bir kez daha gündeme gelen haçlı zihniyeti, dünya barışı ve toplumların geleceği açısından ciddi sorunlara yol açmaktadır. Avrupa'da ırkçılığın medya ve siyâsîlerin söylemleri ile hızla tırmanışa geçerken, Norveç ve Oslo'da meydana gelen olaylar göstermiştir ki dünya üzerindeki ırkçılık ve faşist

anlayış kökleşmektedir.¹⁵ Özlem Albayrak'ın da bir yazısında dile getirdiği gibi artık modern çağda inanmış teröristler adı altında yapılan fiil bir dine mensubiyetle bağdaştırılmakta ve birbirinden ödünç alınan dillerle 'müslüman terörist' ya da 'hristiyan terörizmi' gibi kavramlar çok rahatlıkla kavram kargaşası içerisinde ifade edilmektedir.¹⁶

Ten Rengine Göre Kota

Batılı zihniyetin sahip olduğu geleneksel ırkçılık söylemlerinde ten renginden ötürü aşağılanmaların da devam ettiği 2011 yılı özellikle Fransa'da futbol yaşamına devam eden pek çok oyuncuyu bunaltmaya devam etti. İddialara göre Fransa millî takımının teknik direktörü Laurent Blanc'ın istekleri üzerine futbol okullarındaki siyahî ve Arap asıllı futbolculara kota getirildiği yönündeki haberler zihniyet değişiminde modernliğin hiçbir anlamı olmadığını, sürekli bir küreselleşmeden bahsedilen dünyada ırkçılığın değişmeyen yapı olduğunu gösterdi. Öte yandan Almanya yıllardır devam eden Neonazilerin saldırılarına bir türlü önlem alamıyor(!). Başta Türkler olmak üzere pek çok yabancı uyruklu insanın yaşamını yitirmesine sebep olan kundaklamalar Almanya gibi vatandaşlarının ve millî birliğinin korunmasında son derece hassas olan bir ülke için düşündürücülüğünü koruyor. Özellikle tartışmalara yol açan 'vicdan testi' ile Müslümanların Alman vatandaşlığına geçişinde güvenilirlik nedeniyle sorgulama yapan Almanya'nın yıllardır kundaklama ve pek çok sözlü ya da fiilî saldırıya maruz kalan insanların can güvenliği konusunda kendi vicdanını test etmesi gerekmektedir.¹⁷

Avrupa İslâm'ı İstemiyor!

Avrupa; terörist saldırılar ve terörizm korku-

14 <http://yenisafak.com.tr/Yazarlar/?i=28493&y=YusufKaplan>

15 Norveç Utoya adasında 84, Oslo'da ise 7 kişinin öldürülmesiyle sarsılmış öncelikle İslami terör olarak adlandırılan olayın arkasından aşırı sağcı Norveç vatandaşı Behring Breivik çıkmıştı.

16 <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/?i=28354&y=OzlemAlbayrak>

17 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=168006>

su ile halk nezdinde büyük bir buhran ve korku salgını içinde daha bir kabuğuna çekilirken, siyâsîlerin oluşturdukları bu ortam ile siyâsî ve ekonomik çıkarlar peşinde koştuğu artık aşikâr bir durum. Ardı ardına yapılan pervasız açıklamalar tamamen bir haçlı zihniyetinden öte geçmezken devlet temsilcilerinin gündeme taşıdığı konular oldukça basit ve korku eksenli bir nefretin göstergesi olarak öne çıkıyor. Her zaman inanç özgürlüğünden bahseden Batı'nın sözkonusu İslâm dini olduğunda bu hassasiyetini ortadan kaldırarak kindar bir yapıya bürünmesi dikkatlerden kaçmazken geçen yıl minare skandalıyla Müslümanların değerlerine açılan savaş bu yıl da camiler ve burka üzerinden devam etti.

ABD'de 2012'de yapılacak başkanlık seçimlerinin Cumhuriyetçi adayı Herman Cain'nin Amerikan kentlerinin camileri yasaklayabilmesi gerektiğini savunması en dikkat çeken söylem olurken kendisini ayrımcılıktan uzak olarak tanımlayan bir adayın "bu teröristlerin bizi öldürmeye çalıştığı uyarısında bulunmayı borç bildiğimi söylüyorum" sözlerine Müslümanların Amerika'ya ve anayasaya sadık olmadıklarını iddia ederek devam etmesi, nefret içerikli bir söylemle halkın korkularını isticmar eden bir açıklama olarak kayıtlara geçti.¹⁸

"İslâm Almanya'ya ait değildir" diyerek Avrupa'da İslâm ve ona ait bir unsurun bulunmasından duyulan rahatsızlığı dile getiren Almanya İçişleri Bakanı Hans-Peter Friedrich ise Almanya'da yaşamak isteyen Müslümanlara biraz daha insaflı (!) davranarak entegre olma yolunu gösterdi.¹⁹ Bakan'ın İslâm ve Müslümanlarla ilgili yaptığı bu açıklamalara çok sert tepkiler gelirken, en yüksek mercilerden yapılan bu tarz açıklamalarla toplumların dinsel olarak ayrıştırılması ve özellikle 'İslâmofobi'nin giderek yayılması sağlanmış oluyor.

Batılı Yakıp- Yıkıyor; Müslümanlar Terörist Oluyor

Üst düzey yetkili ve din adamlarınca yapılan pervasız açıklamalar yıllardır bir korku altında âdeta 'öcü' olarak gösterilen İslâm dini ve Müslümanlara karşı saldırıların artmasına sebep oluyor. Artık cami basıp cemaate saldırıp seccadelerin yakılması Kuran'ı Kerim ve peygambere karşı yapılan edepsizce hakaretler alenen suç sayılmazken bir taraftan da bu yakıp-yıkma eylemini işleyen müslümanlarmışçasına en ufak bir ayaklanma, bir tepki gösterisi ya da alakasız bir saldırı Müslümanlara atfediliyor. Dünyada artık senin teröristin benim teröristim diye bir sahiplenmenin sözkonusu ediliyor olması da toplumlar arasındaki uçurumun giderek açıldığını gösteriyor.

2011 yılında Oslo'da meydana gelen katliamın ardından daha olayla ilgili herhangi bir bilgi olmadan olayın medyada ve dünya kamuoyunda 'İslâmî terör' ile açıklanmaya kalkışılması, önyargının boyutlarını gözler önüne sererken, ardından saldırıyı gerçekleştiren şahsın aşırı sağcı hristiyan bir şahıs olduğunun anlaşılması üzerine, olayın terörist bir eylemden bir çığlığa taşınması da yanlış bakış açısını ortaya koyuyordu. Bu konuya dikkat çeken Aziz Üstel "Müslümansa 'terörist' batılıysa 'çılgın'" başlığı ile olayı köşesine taşıırken, toplumsal bir yargının geldiği durumu gözler önüne sermiş oldu. Üstel, olayla ilgili katliamı işleyen kişinin sarışın ve renkli gözlü olmasını "İslâmî terör örgütleri sarışın, Batılı intihar eylemcileri kullanır" diyen BBC yorumcusunun düştüğü durumu da özetlerken, dünya üzerinde canlı yaşamı sözkonusu olduğunda dahî ayrımcılığın konu edilmesini eleştirdi.²⁰

18 <http://yenisafak.com.tr/Dunya/?t=18.07.2011&i=330707>

19 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=149927>

20 <http://www.stargazete.com/yazar/aziz-ustel/muslumansa-terorist-batiliysa-cilgin--haber-369281.htm>

2. ŞEHİRLEŞMEDEN KENTLEŞMEYE

Modern Mimarinin Yıktıkları

Dünya bir aidiyet duygusuna sahip olamadan adeta yaşadıkları şehirde misafir şeklinde şehirleşmeyi beceremeyen insanlar ve onların duygularını ve tüm benliklerini yitirmelerinin acımasız bir sonucu olan kentleşmeye karşı ciddi bir mücadelenin içinde; öyle ki sadeliği ve mütevaziliği önceleyen şehir yerine; eskiyi reddeden, insanları maki-neleştiren bir kent anlayışı son yüzyılda daha bir ağırlığını hissettirmiş durumdadır. Modern bir mimarinin tezahürü gibi ortaya çıkan ve her tarafı kuşatan beton binalar, devasa gökdelenler şehrin ruhunu alarak insanların soğuk, bencil ve herkese tepeden bakan kentliler haline dönüştürüyor. İnsan yaşamını doğrudan etkileyen bu uygulamalar farkında olmadan hayatımızı nerelere sürüklüyor, ilişkilerimiz nasıl tek düze ve sıradan hale geliyor farkında bile değiliz.

Eskiye tamamen dışlayan kent hayatı, çarşı-pazar olarak oldukça samimi ve insani ilişkilerin gözetildiği kültürü yok etmekle kalmayıp şehrin en sevimli yüzlerinden bakkallara bile yaşam hakkı vermemiştir. Son derece mekanik bir işleyişin hâkim olduğu süper marketler ve soğukluğuyla kente bile meydan okuyan AVM'lerin bizleri ne

hale getirdiği ise halen çok da dikkat edilmeyen bir unsur.

Tüm bu olumsuzluklar, bir şehir kültürünü yüzyıllarca ayakta tutmuş İstanbul gibi medeniyetin kalbi olan şehri de maalesef çevirmiş ve yüzyıllık görünümünü de soğuk duvarlarla çevrelemiş durumda. Artık şairlerin, yazarların, ressamların ilham kaynağı olan şehir aç gözlü sermaye gruplarının elinde siluetinden dahi soyulmaya çalışılıyor.

Kimlikler ve Değer Yargılarının Göçü

Sanayileşme ile başlayan nüfus kaymaları, toplumların yapılarını uzun yıllardır tehdit etmektedir. Ekonomik şartların yükselmesi, eğitim ve siyaset faktörleri de bu nüfus kaymalarında ciddi roller oynayarak basit bir geçim kaygısı ile başlayan hareketin, aile yapısını bozarak yaşamların altüst olmasına sebebiyet vermektedir. Bugün daha çok kırsal kesimden kente gerçekleşen göçlerin ardından altyapı sorunu olarak gündeme taşınan konu, aslında göçlerle birlikte kimliklerin ve yaşam şartlarının bozulmasına, değer yargılarının yozlaşmasına sebebiyet veriyor. Tüketime dayalı bir bilincin ve bireyselliğin önplanda olduğu kent yaşamında insanların birbirlerine yabancılaşmaları kaçınılmaz olurken, yabancılaşmanın bir sonucu olarak ortaya çıkan yalnızlaşma bireyleri umutsuzluk ve isyana sürüklemektedir.

Küresel ölçekte göç sorunu mültecilik problemini beraberinde taşıyarak yaşam koşullarını ve insan sağlığını ciddi şekilde tehdit etmektedir. Özellikle savaş ve iç çekişmelerin yaşandığı '3. dünya ülkesi' olarak anılan ülkelerin insanları için bir umut olan mültecilik, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin açıklamalarına göre son 15 yıl içerisinde en yüksek seviyeye ulaşmış durumdadır.²¹ Ancak büyük umutlarla çıkılan yolculuklar toplum yapılarında kent hayatının insanı mekanikleştiren çarkları içerisinde istenilen noktaya varma-

21 <http://bianet.org/bianet/goc/131789-dunyada-multecisayisi-43-milyona-dayandi>

arak gidilen yerlerde insanların yabancı olarak nitelenmesine, dışlanmasına sosyal anlamda çeşitli baskılar ile kimi zaman onları kimliksizleştiren uygulamalara maruz kalmalarına sebep olmaktadır. En son Londra’da meydana gelen isyanlarda ‘umutsuzlar’ diye tabir edilen göçmenlerden kaynaklanan çatışmalar kent yaşamı ve onun bir teza-hürü olarak gelinen noktayı göstermektedir.²²

Modern Kentler Çocukları Çaldı

Kentleşmeyle birlikte modern hayatın bir getiri-rişi olarak insan yaşamı bölük pörçük bir hale getirilmiştir. Bunun ilk eldeki göstergesi de değişen yaşam standartlarına bağlı olarak geniş evlerden sıkıştırılmış apartman hayatına mahkûmiyet olarak ortaya çıkmıştır. Toplumdan kademe kademe koparılan insan, şehir hayatında onun en temel unsuru olan mahalleyi yitirerek bir nevi sığınacağını kaybetmiş onun sağladığı güvenilir birlikte yaşam unsurundan mahrum kalarak yalnızlaşmıştır. Kaybolan mahalle ve sokak kültürüyle aslında bugünkü mızımız çocuk modelinin ortaya çıktığını düşünen yazar Mustafa Kutlu, “modern mimarların bir hedefi olmuştur: sokağı öldürmek.” diyerek her türlü sağlıklı sosyalleşmenin öğrenildiği eski mahalle ve sokak kültüründen bugünkü ‘sokak çocuğu’ olgusuyla oluşturulan korkunun boyutunu izah etmektedir. Gerçekten gelinen noktada sokakta sosyalleşen ve mahalle içerisindeki çeşitli renklerle sürekli bir ahlâkî denetim altında olan çocuklar bugün evlerin içerisinde hattâ kendi odalarında ekran karşısında bir hayatı yaşayarak onları kontrol altında tutacak her türlü denetimden uzak sahte bir hayatı yaşıyorlar. Böylelikle yalnız yaşamayı bir normallik sayarak yetişirken bir taraftan da tatminsiz, şımarık ve geçimsiz oluyorlar. “Çocukluğumuzu mahallenin ve sokağın cenazesi ile birlikte toprağa gömdük” diyen Kutlu, çocuklarımızı ve dolayısıyla toplum yapımızı ve bağlarımızı da modern hayatın bir sonucu olarak mahalle ve

sokak kavramlarıyla birlikte gömdüğümüzü ifade etmiş oluyor.

Camiler Çocuklara Kapalı mı?

Mahalleler çocuklukla gömülürken mahalleye ait tüm kavramlar da yitiriliyor. Bir mahalleyi ev kadar otoriter ve denetleyici yapan aynı zamanda onu iyi, güzel ve doğru anlamında şefkat ile eğiten bu kavramların başında gelen cami kültürü de modernleşmeden nasibini almıştır. İnancın duvarları arasına sıkıştırıldığı bir çağda maalesef belli başlı merkezler gibi camiye gelenlere standartlar getirilmesi ve caminin kapılarının belli saatlerde belli kişilere açık olması toplumsal yapıda en birleştirici unsurun ne kadar dışarıda tutulduğunun bir göstergesidir. 2011 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı’nca “Yaşasın Camiye Gidiyorum” sloganıyla hazırlanan afişler, çocukların sağlıklı sosyalleşmesi için camilerin aslında ne kadar önemli olduğunu hatırlattı. Bir toplanma yeri olarak karşılıklı muhabbet ve saygı ortamının hâkim olduğu camilerde çocuklar toplum adına her türlü faydalı tecrübeyi gözleme imkanına sahipken değiştirilen sistem ile camiye halktan soyutlama çabası bu önemli faktörü devre dışı bırakmıştır. Ve gelinen noktada Diyanet’in araştırmasına göre cami cemaatinin %70’i camide çocukları istememektedir. Uzmanların bu görüşün kırılması ve cami ile çocukların birleştirilmesi için çeşitli öneriler ile somut adımlar atmaya çalışmaları ise yıllardır farkettilmeden yitirilen bir değer kazanılması açısından oldukça önemli gözüküyor.

²² <http://www.internetajans.com/default.asp?NID=108192>

3. TARİHSEL OLAYLARIN ve MESELELERİN İSTİSMARI

Aynı Senaryo Aynı Kavga: Madımak ve Başbağlar

Türkiye jeopolitik konumunun etkisiyle her daim çeşitli çalkantıların içine çekilebilen bir ülke konumundayken yapısındaki etnik farklılardan ötürü de zor zamanlar yaşamaktadır. Uzun yıllar karşılıklı hoşgörü içerisinde kardeşliklerini muhafaza etmiş halkların, Osmanlı Devleti'nin parçalanması sürecinde yara aldıkları kaçınılmaz bir gerçekken, kimi güçlerce yaşanan acıların farklı mecralara çekilerek insanlar arasına kin ve nefret söylemlerinin ekilmesi ise toplumun yapısında büyük kargaşalara sebebiyet vermektedir. Türkiye'nin etnik farklılıklardan ötürü çekilmeye çalışıldığı iç kargaşaya malzeme yapılmaya çalışılan en önemli konulardan biri de Alevî-Sünnî tartışmasıdır. Asırlarca birbirlerindeki farklılıkları bir renk bilmiş, hoşgörü içinde yaşamış insanların böyle bir ayırım körüklenerek çekilmek istendikleri noktada tüm dünya üzerinde olduğu gibi siyasetin tarih üzerinden kurduğu hesaplar bulunmaktadır. 2011 yılı içinde gündeme tekrar taşınan Madımak Olayı ve bu olayın perde arkasını anlatan yeni tanıklar Türkiye üzerinden oynanan oyunları bir kez daha gündeme getirmiştir.

2 Temmuz 1993 senesinde meydana gelen ve 33 kişinin Madımak Otel'i'nde hayatını yarak kaybetmesiyle sonuçlanan olay²³ o gün için Sünnî vatandaşların üzerine atılmış ardından 5 Temmuz 1993'te Erzincan'ın Başbağlar köyünde 33 kişi kurşuna dizilerek bir nevi bu olayın intikamı alınmıştı. O günlerde Türkiye'deki statükonun da etkisiyle körüklenen olay toplumda ciddi kargaşaların ve kargaşanın oluşmasına sebebiyet vermişti. Oysa 2011 yılında ardı ardına gelen açıklamalar göstermektedir ki bu her iki olayın arkasında da derin güçlerin ve tarihi istismar etmek isteyenlerin etkisi büyük olmuştur. "1993'ten itibaren Ergenekon'un hedefi kendini Kürt sorununu çözümsüzlüğü derinleştirerek siyasetin askerin tekeline alınmasını sağlamaktı ve Uğur Mumcu'nun ölümüyle başlayan süreç bunu sağladı." diyerek 1993 senesindeki bir dizi olayı da gündeme taşıyan gazeteci Murat Aksoy, Madımak ve Başbağlar olaylarını daha eskiye götürerek Çorum-Maraş olaylarına atıfta bulunarak bu tarihsel sürecin belli dönemlerde aynı senaryolarla istismar edildiğinin altını çiziyor.²⁴

Söz konusu olayların toplumsal yapıyı dinamitlemek üzere kurgulanmış komplolar olduğunun en büyük kanıtı ise iki yıl önce tekrar açılan davada ortaya çıkıyor. Olay esnasında 4 PKK'nın bulunması, 13 kişinin önce kurşunlanarak otel içinde öldürülmüş olması haberi ve Başbağlar olayının Abdullah Öcalan'dan habersiz bir grup tarafından üstlenilmesi Madımak Olayı'nda daha derin bağlantıların olduğunun birer göstergesi niteliğindedir.²⁵

Türkiye Yüzleşiyor

Türkiye yıllardır süren statükonun zincirlerini kırma adına adımlar atarken bugün tartışılan ve gündeme taşınan pek çok konunun daha birkaç yıl öncesinde adının dahî anılamadığı bir gerçektir.

23 Olaylar neticesinde toplam 37 kişi hayatını kaybetmiştir.

24 <http://yenisafak.com.tr/yazarlar/?i=28047&y=MuratAksoy>

25 <http://www.habertimes.com/gundem/madimakin-karanlik-yuzu-aciga-cikiyor.htm>

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın 1937-1938 yılında Dersim'de meydana gelen olaylar için 'katliam' ifadesini kullanmasının ardından ortaya çıkan belge ve tanık görüşleri yaşanan olayların ciddiyetini göstermiştir. Bugün bu olayların üzerinden halen birilerinin bir kargaşa ve düşmanlık üretme çabaları dikkatlerden kaçmazken Türkiye'nin yakın geçmişi ve yaşanan pek çok olumsuzluğun dile getirilmesi adına bu olay ve hakkındaki dosyaların açılması önemli bir gelişme olarak 2011 içinde atılan olumlu bir adım olarak gösterilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yakın geçmişindeki pek çok acının altında yatan diğer bir olay ise 12 Eylül darbesidir ki, bu, yıllardır devlet için, millet için yapılan bir darbeymiş gibi alkışlanmaktaydı. 2011 yılında darbelerin savunulacak bir yanının olmaması gereğince atılan adımlar, açılan davalar sonucu Kenan Evren'in ifadeye çağrılmış olması bile Türkiye'nin geldiği noktayı göstermektedir. Yine 12 Eylül darbesiyle ilgili olarak haksız yargılananların tutuklanma sürelerinin borçlandırılarak emekliliklerine sayılması süreç ve gelinen noktada ki samimiyetin bir göstergesidir.

Batı'nın Yüzleşmeleri Ne Kadar Gerçek?

Tarihteki olayların pek çok devlet ve millet için yüz kızartıcı olduğu muhakkaktır. Bugün dünya üzerinde pek çok devlet gizli kapaklı sayılan geçmişleri ile yüzleşmek mecburiyetinde kalmış, ortaya atılan iddialar ve geçmişin tanıkları yaşananların üzerindeki perdeleri aralamıştır. Batılı devletlerin özellikle Türkiye ve Asya üzerindeki olaylarla yakından ilgilenirken kendi geçmişleriyle yüzleşmemeleri dikkatlerden kaçmazken kimi zaman ortaya çıkan haberler onları ciddi olarak sarsmaktadır.

En çok dikkat çeken tarihteki ihlaller; asimilasyon ve soykırımlar olarak önplana çıkarken Batılı devletlerin karnelerinin pek sağlam olmadığı bilinmektedir. Dünya üzerinde bugün adı dahî kalmamış pek çok millet bu asimilasyon ve soykırımlardan ötürü unutulmuştur. Hayatta kalabilenlerse 21. yüzyılda haklarını arama mücadelesine girmiştir. "İspanya çalınmış çocuklarını arıyor"

başlığı ile 2011 yılında gündeme taşınan haber Franco dönemine ait yapılan asimilasyonu gün yüzüne çıkarmış oldu.²⁶ Bu konuya gösterilen duyarlılık ve yaşanan acıların hatırlanmasıyla kamuoyunda bir gündem oluşurken maalesef hiç kimse halen Çin'in Doğu Türkistan'daki uygulamalarına ya da Kırım Türklerinin asimile edilme çalışmalarına ses çıkarmıyor. Yaşananlar ortada olmasına rağmen diktatörler ve onların bağlı oldukları düşünce sisteminin dünya üzerindeki hâkimiyeti 2011 yılında da kimi zaman insanlık dışı, kimi zamansa son derce modern yollarla bu asimilasyon çalışmalarının devam etmesini sağlamaktadır. Özellikle Asya ülkeleri üzerinde etkili olan bu uygulamalar en basit bir insanlık söz konusu olduğunda dahî suistimallere uğramaktadır. Batılı zihniyetin tarihsel birikimini koruduğunun en dikkat çekici örneği ise yardım kampanyaları adı altında halkların zor durumlarından yararlanarak özellikle çocukların evlatlık alınarak ya da kaçırılarak asimile edilmeleri olmaktadır. Son olarak Somali'de yaşanan kıtlık ve açlığın ardından bölgeye hücum eden yardımseverlerin(!) bölgeden çalınmış organlarla ayrılmış olmaları durumun vahametini ortaya koymuştur. Görüntülere yansıyan, BM çalışanlarını paniğe sevk eden olaylar da göstermektedir ki Batılı zihniyet değişmemiş aksine kendi çıkarları uğruna kimi şöhret yüzleri ile iyilik elini uzatmış ardından en acı şekilde göstermelik uzattığı eli kesmiştir.

Dünya 2011 yılında da Kırım Türkleri, Tatarlar, Samiler, Çingeneler gibi halkların akıbetlerini bilmezken Ruanda'da yaşananlar, Kanada, Meksika ve Amerika yerlilerinin durumları da derin sükûtlarla geçiştirilmektedir.

Batılı Doğuya Ödül mü Ölüm mü Veriyor?

Doğu ve Batı toplumları karşılaştırıldığında ilk elde dikkat çeken ve büyük ayrımlar varmışçasına lanse edilen 'kadın' konusudur. Özellikle bir ortaçağ efsanesinden çok ötelere uzanan; kadının bir insan olup olmadığı sorusunun Batı'nın bu-

26 <http://www.dunyabulteni.net/?aType=haber&ArticleID=151369>

günkü bakış açısıyla çeliştiği gerçekte iken Batı kendini bunun bir efsane olduğuna inandırdığından olsa gerek (!) gözünde halen kapalı bir atmosfere sahip olan Doğu'yu sorgulamakta ve onu demokratikleştirmek adına nafil bir çabanın içersine girmektedir. “onlar hala bizim bu devirde bile develerle gezdiğimizizi düşünüyorlar” diyen Fadik Sevin Atasoy'un sözleri, Batı toplumunun başta Türkiye olmak üzere Doğu'ya bakışını anlatması açısından son derece dikkat çekici. Ne var ki Batı sadece bir sinema karesinde gördüğü hayretle yetinmeyip zihnindeki gerçeğe ulaşmak üzere Doğu'lu kadının dünyasına girerek onu kendine benzetme çabası içerisindedir. Bunun en canlı örneği Türkiye'de sıkça gündeme gelen ve esrarını sürdüren Alman Vakıfları ve çalışmaları. Bu vakıfların Türkiye'de pek çok STK ile teması bilinirken bazı siyasi partiler ile özel bir irtibat halinde oldukları sıkça gündeme gelmektedir. İşin siyasi boyutunu bir kenara bırakırsak bu vakıfların çalışma alanlarının; kadın hakları, cinsel eşitlik, barış, çevre gibi son derece barışçıl konular olması vakıfların kendilerine ve dünyaya benimsettikleri gizli bir maske niteliğinde. Özellikle ‘Sivil Cuma’ adlı bir proje ile Kürt halkı üzerinden inanç noktasında bir ihlal gerçekleştirdiği belirtilen vakıfların, Türkiye'nin doğusunda kadınlar üzerinde farklı uygulamalar yaptıkları da dile getirilmektedir. ‘Kimse-nin Namusu Değiliz’, ‘Tecavüz Kültürünü Aşalım’ gibi yürüyüşlerle Kürt kadını evlilik gibi kutsal kurumlardan soğutmaya çalıştığı ifade edilen vakıfların çalışmaları üzerine Nobel Barış Ödülü'nün ikisi Afrikalı biri Yemenli olmak üzere üç kadına verilmesi ise Batı'nın Doğu kadını sadece erkeğe savaş açması noktasında desteklediği izlenimini uyandırıyor. Şair ve Yazar Ali Aycil'in de Batı'nın bu ilgisini irdelediği yazısında dile getirdiği ve sorgulanmasını istediği noktayı biz de düşünüyor ve soruyoruz: “Batılılar Doğu halkını sadece daha medeni mi görmek istiyor ve barışı

arzuluyor?” yoksa Doğu'yu ödüllendirirken kültürünü mü öldürmeye çalışıyor?²⁷

500 Bin Oy Uğruna Bir Tarih!

Tarihin en temel kuralı; tarihi olaylar üzerinden deney ve gözlem yapılamayacağı ve olayların o günkü şartlar üzerinden yorumlanabileceği iken tüketim çağı olarak yaşadığımız yüzyıl tarihi, siyasi bir tüketim aracına dönüştürerek toplumları onları oluşturan insanlarla birlikte çıkar savaşlarına kurban ediyor. Her yıl Nisan ayı ile birlikte Amerika meclisinde Türkiye adına bir şantaj malzemesine dönüştürülen Ermeni soykırımı iddiaları yine bilindik seyrini izlerken 1915 olayları olarak Türkiye'nin soykırım yaptığını kabul etmesini isteyen güçler Ermeni halkın acılarını duyurabilmek adına çalışmalarını hızlandırdılar. 2015'in olayların 100. yılı olması nedeniyle bu süreye kadar kesin bir sonuç almak amacıyla adımlar atan Ermeni diasporası, dünyanın pek çok bölgesine dağılmış olan vatandaşlarının asimile olmamasının ve kültürel bağlılığın sağlanabilmesi adına umudunu soykırım iddialarına bağlamıştır. 1964'ten beri sürdürülen eylemlerde en büyük destekçileri Amerika'dan tatmin edici bir adım göremeyen Ermeni diasporasını ikna eden hattâ beklediklerinin çok üstünde bir gelişme ise Fransa meclisinde yaşandı.

Yıllardır özgür düşüncenin merkezi olarak kendini tanımlayan bir otorite ülkede soykırım iddiasının kabul edilmemesini yasaklarken kendi imajını sarsmış oldu. Zira Sarkozy'nin 2007'deki adaylık sürecinde ona yol açan Ermeni soykırımı tasarısının aradan geçen 5 yıl sonra cumhurbaşkanlığı seçimlerine sayılı günler kala meclise taşınması Sarkozy'nin ülkedeki 500 bin civarındaki Ermeni kökenli Fransız seçmenin oyları uğruna kullanıldığının tüm otoritelerce kabul edilmesini sağladı.²⁸

27 Ali Aycil, “Zeytinler Neden Hâlâ Siyah?”, Gerçek Hayat Dergisi, 2011, İstanbul

28 Aynı tasarı 2006'da Sosyalistlerce meclise taşınmış ve UMP (bugünkü yasayı teklif eden Sarkozy'nin partisi) yasanın geçmesini engellemiştir.

'Türk Aleyhtarlığı Davası'

Sarkozy'nin hem bölgede Rusya'nın önüne geçebilmek hem de ülkesindeki Ermeni vatandaşların oylarının kaybedilmemesi adına giriştiği siyasi eylemde uzun zamandır Türkiye ile ilgili güttükleri siyasetin de etkisi vardır. Amerika başkanlarının ve senatosunun önüne geçmek amacıyla da atılmış olan bu adım aslında yıllardır benzer şekilde Amerika'nın Türkiye üzerinde oynadığı oyunun, gayri ahlaki bir şantajın ürünüdür. Yıllardır sürdürülen sözde soykırımın Türkiye'yi köşeye sıkıştırmak ve Ermeni halkının tarihte yaşadığı acılar üzerinden siyaset yapmak temelli olduğu tüm dünyaca bilinirken İngiliz Tarihçisi Arnold J. Toynbee'nin, 26 Eylül 1919 tarihinde İngiliz Propaganda Teşkilatı'na yazdığı memorandumda, dile getirdiği görüş bugün içinde dünya devletlerince Türkiye üzerinden yürütülen şantajın tarih alet edilerek yönlendirildiğinin bir göstergesidir. "Ermenilerin kredisini düşürmek, Türk aleyhtarlığı davasını zayıflatmak demektir. Türklerin Ermenilere yaptığı muamele, Majesteleri Hükümeti'nin elindeki en büyük sermayedir."²⁹

2011 yılında sözün geçerliliğini sürdürdüğü Fransa'nın kabul ettiği yasanın ardından Sırbistan Cumhurbaşkanı Boris Tadić'in Bosna-Hersek parlamentosuna soykırım tasarısını yılbaşı tatilinin ardından sunacağını ifadesiyle kanıtlanırken Fransa gibi Sırlar'da kendi yaptıklarını görmezden gelmeye devam ediyorlar. 8 bin Boşnak'ın katledilmesi soykırımını üstelik AB ve BM tarafından onaylanmasına rağmen kendi parlamentolarında kabul etmemişken meydan okurcasına söylemleriyle giriştikleri bu eylem ucuz siyasetin örneğidir.³⁰ Ayrıca İsrail Parlamentosu da konuyu gündemine almışken son anda Başbakan Natenyahu ve İsrail Dışişleri Bakanlığı'nın uyarısı ile siyasi çıkarları uğruna sözde soykırım iddiasını görüşmekten vazgeçmiştir.

29 <http://www.moralhaber.net/makale/batinin-fransanin-soykirim-oyunu-1/>

30 <http://haber.gazetevatan.com/Haber/419763/1/Gundem>

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Gazete ve Dergiler

www.aksam.com.tr
www.aksiyon.com.tr
www.birgun.net
www.bugun.com.tr
www.cumhuriyet.com.tr
www.gazetevatan.com
www.haberturk.com
www.hurriyet.com.tr
www.indigodergisi.com
www.milligazete.com.tr
www.milliyet.com.tr
www.newsweekturkiye.com
www.radikal.com.tr
www.sabah.com.tr
www.stargazete.com
www.takvim.com.tr
www.taraf.com.tr
www.thefridaytimes.com
www.yenisafak.com.tr
www.zaman.com.tr

TV Kanalları

tr.euronews.net
www.bbc.co.uk
www.tgrthaber.com
www.trthaber.com
www.trt.net.tr

Sivil Toplum Kuruluşları

www.cekud.org
www.diyetvakfi.net
www.gidaharaketi.ort
www.greenpeace.org

www.haytap.org
www.kafkas.org.tr
www.mazlumder.org
www.orsam.org.tr
www.savaskarsitlari.org
www.setav.org
www.uhim.org
www.usakgundem.com

Haber Portalları ve Diğerleri

www.8sutun.com
www.aktifhaber.com
www.aktuelpsikoloji.com
www.anadolujansi.com.tr
www.bianet.org
www.denizhaber.com.tr
www.diplomatikgozlem.com
www.dogruhaber.com
www.dunyabulteni.net
www.dunyatimes.com
www.ensonhebr.com.tr
www.haber.sol.org.tr
www.haber3.com
www.haber5.com
www.haber7.com
www.haberevim.com
www.haberpan.com
www.habervakti.com
www.ihtlas.net.tr
www.ihtlassondakika.com
www.ilkehaber.com
www.internethaber.com
www.itibarhaber.com

www.iyibilgi.com
www.jurnal.net
www.middleeastmonitor.org.uk
www.multeci.net
www.mynet.com
www.mynet.com
www.ntvmsnbc.com
www.rotahaber.com
www.siyasetvedusunce.com
www.sondakika.com
www.stratejikboyut.com
www.tbmm.gov.tr
www.timeturk.com
www.tumgazeteler.com
www.turkcebilgi.org
www.uygurunesesi.com
www.wikipedia.org

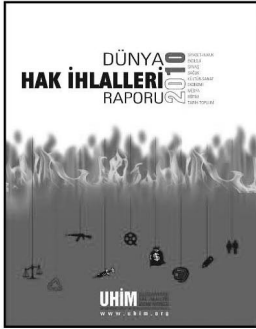
Kitaplar

Philip G. Altbach-Gail P. Kelly; Sömürgecilik ve Eğitim; Çev.: İbrahim Kalın; İnsan Yayınları; İstanbul; 1991.
Dr. Mehmet Akif Enderun; Bey Perdenin Din Algısı/Sinema-Din İlişkileri Üzerine Bir Analiz; Işık Yayınları; İstanbul; 2011

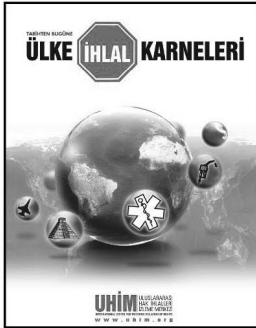
YAYINLARIMIZ



DÜNYA HAK İHLALLERİ RAPORU - 2011
19.5x25.5 cm. / 232 s.



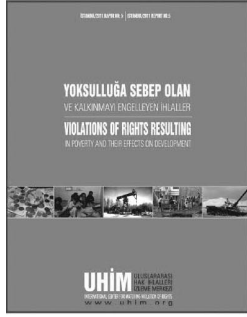
DÜNYA HAK İHLALLERİ RAPORU - 2010
19.5x25.5 cm. / 232 s.



TARİHTEN BUGÜNE ÜLKE İHLAL KARNELERİ
19.5x25.5 cm. / 216 s.



SOMALİ'DEKİ AÇLIK KADER Mİ? SÖMÜRGE Mİ?
19.5x25.5 cm. / 32 s.



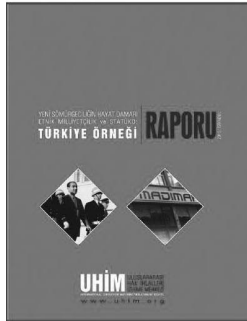
YOKSULLUĞA SEBEP OLAN ve
KALKINMAYI ENGELLEYEN İHLALLER
9.5x25.5 cm. / 24 s.



SOSYAL PAYLAŞIM SİTELERİ SORUŞTURMASI
19.5x25.5 cm. / 24 s.



TOPHANE ÖRNEĞİ'NDE SANAT ALGISI ve
KENTSEL DÖNÜŞÜM
19.5x25.5 cm. / 24 s.



YENİ SÖMÜRGEÇİLİĞİN HAYAT DAMARI
ETNİK MİLLİYETÇİLİK ve STATÜKO: TÜRKİYE ÖRNEĞİ
19.5x25.5 cm. / 24 s.



KÜRESEL SERMAYE ve DOMUZ GRİBİ
19.5x25.5 cm. / 16 s.